DLOUHODOBÝ ZÁMĚR VZDĚLÁVÁNÍ A ROZVOJE VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY JIHOMORAVSKÉHO KRAJE 2024–2028

jihomoravský kraj

2024

OBSAH

OBSAH ... 2

ÚVOD ... 5

A) ANALYTICKÁ ČÁST ... 7

A.1 Charakteristika Jihomoravského kraje a vývoje základních demografických ukazatelů ... 7

A.1.1 Charakteristika Jihomoravského kraje a vývoje základních demografických ukazatelů ... 7

A.1.2 Brněnská metropolitní oblast ... 10

A.2 Stav, struktura a vývoj nezaměstnanosti v kraji ... 12

A.2.1 Stav, struktura a vývoj nezaměstnanosti v kraji ... 12

A.2.2 Analýza nezaměstnanosti podporovaných skupin oborů ... 14

A.3 Spolupráce aktérů vzdělávací politiky na území kraje ... 16

A.4 Jednotlivé úrovně vzdělávání ... 18

A.4.1 Předškolní vzdělávání ... 18

A.4.2 Základní vzdělávání ... 19

A.4.3 Střední vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři ... 21

A.4.3.1 Institucionální změny, spádovost a naplněnost středních škol v kraji ... 21

A.4.3.2 Vzdělávací nabídka středních škol ... 26

A.4.3.3 Všeobecné vzdělávání (gymnázia a lycea) ... 28

A.4.3.4 Odborné vzdělávání ... 28

A.4.4 Vyšší odborné vzdělávání ... 31

A.4.5 Rovné příležitosti vzdělávání pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami ... 34

A.4.5.1 Společné vzdělávání dětí, žáků a studentů v Jihomoravském kraji ... 34

A.4.5.2 Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami ve školách zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona v Jihomoravském kraji ... 38

A.4.5.3 Žáci s odlišným mateřským jazykem – žáci-cizinci ... 41

A.4.5.3 Vzdělávání dětí, žáků a studentů ohrožených sociálním vyloučením ... 42

A.4.6 Ústavní a ochranná výchova a preventivně výchovná péče; dětské domovy ... 43

A.4.7 Poradenský systém ... 45

A.5 Základní umělecké, zájmové, jazykové vzdělávání a školské služby ... 48

A.5.1 Základní umělecké vzdělávání ... 48

A.5.2 Střediska volného času ... 49

A.5.3 Školní družina, školní klub ... 50

A.5.4 Volný čas ... 50

A.5.5 Jazykové vzdělávání ... 51

A.5.6 Školské ubytovací služby ... 51
A.5.7 Školní stravování ... 51
A.6 Pedagogičtí pracovníci ... 52
A.7 Péče o talentované žáky a studenty a podpora volnočasových aktivit ... 53
A.7.1 Soutěže ... 53
A.7.2 Talentovaní žáci ... 54
A.8 Prevence rizikového chování ... 55
A.9 Celoživotní učení ... 56
A.10 Financování školství ... 58
A.11 Analýza potřeb škol v Jihomoravském kraji – návaznost na opatření v návrhové části DZ JMK 2024-28 (část B) ... 61
SWOT ANALÝZA ... 65
S – silné stránky (vnitřní) ... 66
W – slabé stránky (vnitřní) ... 66
O – příležitosti (vnější) ... 67
T – hrozby (vnější) ... 68
B) NÁVRHOVÁ ČÁST–PRIORITY A OPATŘENÍ ... 69
B.1 Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání a rozvoj potenciálu každého žáka ... 70
B.2 Zvýšení kvality poradenských služeb ... 79
B.3 Kvalitní střední a vyšší odborné vzdělání pro další vzdělávání i pro praxi ... 81
B.4 Rozvoj gramotností a STEAM ... 86
B.5 Kariérové poradenství ... 92
B.6 Rozvoj podnikavosti a vzdělávání pro udržitelný rozvoj ... 95
B.6a Rozvoj podnikavosti ... 95
B.6b Udržitelný rozvoj ... 98
B. 7 Propojování formálního a neformálního vzdělávání, celoživotní učení a prevence rizikového chování ... 101
B.7a Propojování formálního, zájmového a neformálního vzdělávání, mezigenerační vzdělávání ... 101
B.7b Celoživotní učení ... 103
B.7c Prevence rizikového chování ... 104
B.8 Vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení ... 107
B.9 Spolupráce aktérů vzdělávací politiky na území kraje ... 110
B.10 Efektivní síť škol a školských zařízení ... 112
B.10.1. Předškolní vzdělávání ... 112

B.10.2. Základní vzdělávání 113
B.10.3. Střední vzdělávání 115
B.10.4. Vyšší odborné vzdělávání 116
B.10.5 Konzervatoře 117
B.10.6 Jazykové vzdělávání 117
B.10.7 Základní umělecké vzdělávání 117
B.10.8 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání 117
B.10.9 Školská poradenská zařízení 118
B.10.10 Střediska výchovné péče 118
B.10.11 Ostatní školská zařízení 118
C) IMPLEMENTAČNÍ ČÁST 120
Seznam tabulek a grafů 122
Seznam použitých zkratek 124
Přílohy 126

ÚVOD

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje (dále také jen Dlouhodobý záměr kraje) je **základním strategickým dokumentem v oblasti školství** na úrovni kraje. Je zpracován v souladu s § 9 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a podle vyhlášky č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv, ve znění pozdějších předpisů. V dokumentu je pojem vzdělávání vnímán v souladu s § 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zahrnuje tedy vzdělávání i výchovu.

Dlouhodobý záměr kraje navazuje na Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje na období 2020−2024 a obsahově vychází zejména z následujících dokumentů:

- **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky** na období 2023−2027
- **Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+**
- **Strategie rozvoje Jihomoravského kraje na období 2021+** (pro období 2021–2030)
- **Strategie rozvoje lidských zdrojů Jihomoravského kraje** na období 2016−2025
- **Programové prohlášení Rady Jihomoravského kraje** pro volební období 2020–2024
- **Regionální akční plán pro území Jihomoravského kraje 2021–2027**
- **Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje** na období 2021–2027
- **Krajský akční plán rozvoje vzdělávání 3**
- **Implementace dlouhodobého záměru** na období 2024–2028

Obsahový rámec tohoto dokumentu vymezuje školský zákon a vyhláška, která stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů a výroční zpráv. Není zde zahrnuta oblast vysokého školství, která má zpracovanou samostatnou koncepci na celostátní úrovni v souladu se zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). Na krajské úrovni je o problematice vysokých škol pojednáváno především ve výše uvedených koncepčních dokumentech kraje – Strategie rozvoje lidských zdrojů Jihomoravského kraje a Strategie rozvoje Jihomoravského kraje, které určují základní rámec strategického rozvoje Jihomoravského kraje a přinášejí popis současného stavu a základní východiska vývoje pro široké spektrum aspektů rozvoje lidských zdrojů v našem kraji.

Dlouhodobý záměr kraje vychází i z řady dalších dostupných dokumentů a analytických prací, které umožňují srovnání dnešní situace a předpokladů dalšího rozvoje Jihomoravského kraje s ostatními kraji i s celou Českou republikou. Mezi ně patří především každoročně zveřejňované výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Jihomoravském kraji, analytické práce Národního pedagogického institutu České republiky (resp. institucí, jejichž sloučením vznikl), informace Českého statistického úřadu a MŠMT, výroční zprávy ČŠI, výstupy mezinárodních projektů EU a OECD, analytický podklad pro tvorbu dlouhodobého záměru v kraji od MŠMT z března 2023, atd.

Při zpracování podkladů k jednotlivým kapitolám jsou uvedeny údaje z předchozích školních roků tak, aby byl co nejlépe zřejmý popisovaný vývoj.

Vyhodnocení opatření nastavených v dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje provádí KrÚ JMK pravidelně ve výročních zprávách o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje. Výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje jsou k dispozici zde: https://www.jmk.cz/content/14294. Konkrétně je závěrečné vyhodnocení opatření Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje 2020–2024 uvedeno ve Výroční zprávě o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje za školní rok 2022/23 v kapitole I.2 na stranách 8–13 a v příloze č. 1.

Tento dokument je zpracován v souladu s interním normativním aktem Krajského úřadu Jihomoravského kraje 51/INA-KrÚ Strategické a programové dokumenty (pracovní postup), 3. vydání ze dne 18.09.2014.

Dlouhodobý záměr Jihomoravského kraje se dle výše uvedeného interního dokumentu dále člení na:

A) **analytickou část** včetně příslušné SWOT analýzy, ze které vychází

B) **návrhovou část** s jednotlivými konkrétními opatřeními v jednotlivých oblastech včetně měřitelných kritérií pro jejich hodnocení

C) **implementační část** hodnocení vzdělávání a vzdělávací soustavy v Jihomoravském kraji, ve které je uveden postup vyhodnocování (hodnocení) naplňování dlouhodobého záměru kraje

Tvrzení SWOT analýzy nejsou úzce navázána na jednotlivé kapitoly analytické části Dlouhodobého záměru kraje. Všechna tvrzení nacházejí oporu ve výše uvedených koncepčních dokumentech a analytických pracích včetně výročních zpráv škol. Toto řešení bylo zvoleno proto, aby rozsah analytické části dlouhodobého záměru kraje zůstal přiměřený.

A) ANALYTICKÁ ČÁST

Analytická část je zpracována za jednotlivé části vzdělávací soustavy dle vyhlášky č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy, ve znění pozdějších předpisů.

A.1 Charakteristika Jihomoravského kraje a vývoje základních demografických ukazatelů[1]

A.1.1 Charakteristika Jihomoravského kraje a vývoje základních demografických ukazatelů

Jihomoravský kraj je pro svoji výhodnou **polohu** na hranicích se dvěma zeměmi EU a na spojnici Středozemí se střední a severní Evropou možno považovat za křižovatku Evropy. Zahraničními sousedy Jihomoravského kraje je Slovensko na východě a Rakousko na jihu území, v rámci republiky jsou to vzato postupně od západu po severovýchod kraje Jihočeský, Vysočina, Pardubický, Olomoucký a Zlínský.

Jihomoravský kraj má rozlohu 7 194 km^2.

Nejvyšší nadmořskou výšku dosahuje území kraje v okrese Hodonín na trojmezí se Zlínským krajem a Slovenskem v blízkosti kóty Durda (842 m n. m.) Okres Břeclav se může pochlubit nejjižněji položenou obcí Moravy Lanžhotem, na jehož katastru se nachází také nejníže položený bod kraje – soutok řek Moravy a Dyje (150 m n. m.).

Dominantní postavení z hlediska osídlení má město Brno. Mimo město Brno má nejvyšší hustotu zalidnění okres Brno-venkov, průměrná hodnota je 165,05 obyvatel na km^2. Nejmenší hustotu zalidnění má stále okres Znojmo. K největšímu úbytku obyvatelstva dochází v okrese Hodonín, kde přetrvává negativní přirozený přírůstek i přírůstek stěhováním již od roku 2010.

Tabulka 1 Obyvatelstvo v okresech JMK k 31.12.2022

kraj, okres	počet obyvatel	živě narození	zemřelí	přirozený přírůstek	přistěhovalí	vystěhovalí	přírůstek stěhováním	celkový přírůstek
Blansko	107 995	1 038	1 231	-193	1 519	1 243	276	**83**
Brno-město	380 796	4 048	4 437	-389	11 341	9 622	1 719	**1 330**
Brno-venkov	226 544	2 318	2 309	9	4 749	3 728	1 021	**1 030**
Břeclav	114 976	1 029	1 226	-197	1 738	1 366	372	**175**
Hodonín	150 470	1 330	1 793	-463	1 409	1 572	-163	**-626**
Vyškov	92 835	1 001	1089	-88	1 833	1 227	606	**518**
Znojmo	113 823	1 176	1 259	-83	1 426	982	444	**361**
JMK	**1 187 439**	**11 940**	**13 344**	**-1 404**	**24 015**	**19 740**	**4 275**	**2 871**

Tabulka 2 Přehled výsledného přírůstku/úbytku obyvatelstva JMK v letech 2018–22

rok	2018	2019	2020	2021	2022
Blansko	256	335	-32	162	83

[1] Veškeré údaje uvedené v této kapitole vycházejí z podkladů a šetření Českého statistického úřadu v Brně. Jsou srovnávány údaje a sledovány změny, ke kterým došlo od 31.12.2018 do 31.12.2022.

Brno-město	1 154	665	1 059	1 222	1 330
Brno-venkov	2 467	2 272	1 800	1 870	1 030
Břeclav	149	385	191	124	175
Hodonín	-193	-217	-336	-650	-626
Vyškov	320	635	455	550	518
Znojmo	307	247	201	74	361
JMK	**4 460**	**4 322**	**3 338**	**3 352**	**2 871**

Zdroj: ČSÚ

Celkový počet obyvatel vzrostl oproti roku 2018 o cca 15 tisíc. Růst je způsobený především pozitivním přírůstkem obyvatelstva stěhováním a od roku 2012 do roku 2021 také stabilním počtem narozených dětí. Od roku 2010 nepatrně a od roku 2012 mírně roste podíl počtu obyvatel ve věkové kategorii 0−14 let (růst asi o 0,5 % ročně). K růstu dále dochází i u věkové kategorie 65+, a to přibližně o 0,3−0,5 % ročně. Index stáří je v Jihomoravském kraji již 124,0 (jedná se o vyjádření poměru počtu obyvatel věkové kategorie 65+ na 100 dětí věkové kategorie 0−14). V roce 1991 byl index 65,1, v roce 2006 106,1, v roce 2014 114,8. Jihomoravský kraj je podle indexu stáří na druhém místě za hlavním městem Prahou. Z výše uvedeného vyplývá, že se i nadále snižuje podíl obyvatelstva v produktivním věku. V roce 2014 66,82 % − tedy 783 700 obyvatel a v roce 2018 již pouze 764 698 a v roce 2022 769 149, což je o cca 4,5 tis. více než v roce 2018; je to dáno vysokou porodností v kraji a také příznivým vývojem v počtu přistěhovaných obyvatel. V roce 2022 poprvé přestal růst index stáří, tento vývoj přepokládáme pouze krátkodobě. V další letech pak opět dojde k výraznému růstu.
Průměrný věk obyvatel v Jihomoravském kraji pozvolna roste – za poslední čtyři roky o 0,5 roku. Průměrný věk žen v roce 2022 byl 44,3 a mužů 40,8 let. Nejstarší obyvatelstvo má okres Brno-město, nejmladší pak okres Brno-venkov. Ke stárnutí populace dochází ve všech okresech JMK.

Roste také naděje na dožití: u mužů dosahuje hodnoty 76,3 let a u žen 82,2 let.

Graf 1 Podíl počtu obyvatel ve věkových kategoriích 0−14 a 65+ včetně indexu stáří

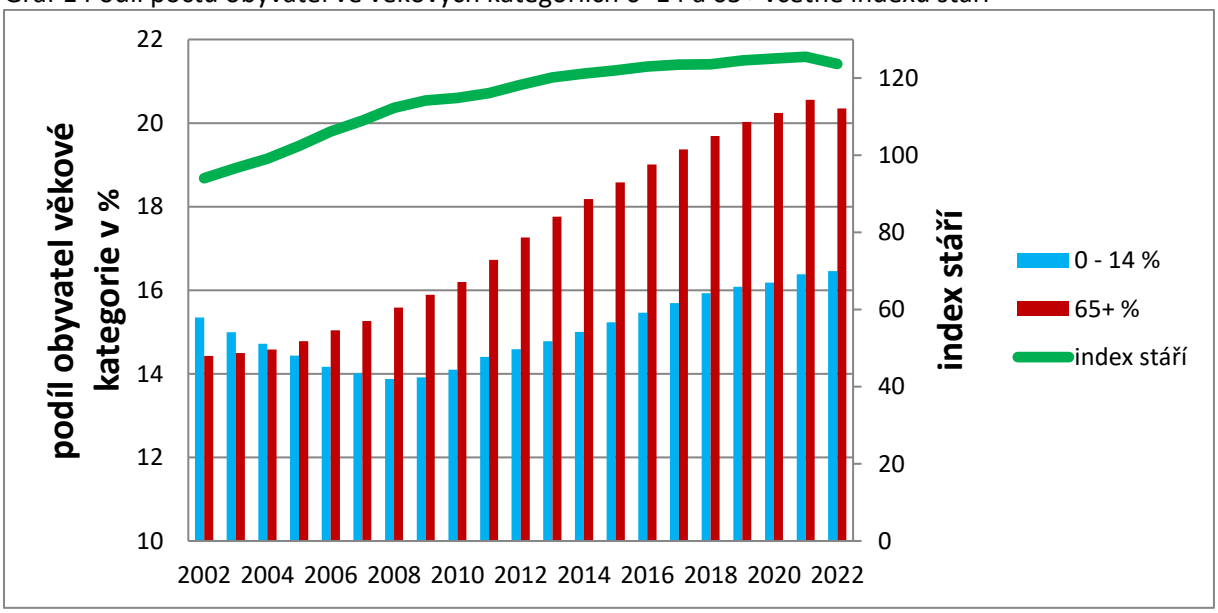

Zdroj: data ČSÚ

Vzdělanostní charakteristika Jihomoravského kraje

Úroveň vzdělání obyvatelstva ve věku nad 15 let v Jihomoravském kraji se od celostátního průměru lehce liší. Největší rozdíl je tradičně u osob se získaným vysokoškolským vzděláním – v kraji ho získalo 14,8 % populace, zatímco v ČR pouze 12,9 %. Právě díky vysokému zastoupení pracovníků s terciárním stupněm vzdělání je ve všech ostatních vzdělanostních kategoriích podíl v kraji nižší, než činí průměr celé ČR. V případě kategorie „úplné střední vzdělání s maturitou“ vykazuje JMK podíl 30,9 % (ČR 31,2 %), v souboru osob se středním vzděláním bez maturity dosahuje jejich zastoupení v Jihomoravském kraji 32,3 % (ČR 33,0 %). Relativně nízké je zastoupení osob se základním vzděláním nebo s neukončeným vzděláním – v kraji stejně jako v ČR dosahuje 17,6 %.

Tabulka 3 Počet obyvatel podle věku žijících na území kraje a okresů k 31.12.2022

věk	rok narození	JMK	Blansko	Brno-město	Brno-venkov	Břeclav	Hodonín	Vyškov	Znojmo	meziroční změna
0	2022	12 147	1 062	4 072	2 407	1 059	1 334	1 036	1 177	90,09 %
1	2021	13 483	1 197	4 442	2 690	1 280	1 527	1 104	1 243	103,14 %
2	2020	13 073	1 118	4 262	2 714	1 201	1 397	1 068	1 313	95,85 %
3	2019	13 639	1 280	4 344	2 843	1 282	1 466	1 180	1 244	97,65 %
4	2018	13 967	1 262	4 357	3 094	1 272	1 499	1 197	1 286	100,31 %
5	2017	13 924	1 300	4 301	3 004	1 280	1 529	1 185	1 325	101,81 %
6	2016	13 677	1 244	4 285	2 996	1 310	1 453	1 130	1 259	102,48 %
7	2015	13 346	1 233	4 163	3 016	1 189	1 451	1 064	1 230	99,53 %
8	2014	13 409	1 219	4 188	2 947	1 190	1 503	1 119	1 243	103,38 %
9	2013	12 971	1 233	4 050	2 832	1 210	1 406	1 072	1 168	100,69 %
10	2012	12 882	1 233	4 015	2 761	1 237	1 458	1 016	1 162	98,96 %
11	2011	13 018	1 196	4 093	2 785	1 190	1 489	1 058	1 207	96,07 %
12	2010	13 551	1 312	4 155	2 955	1 282	1 494	1 077	1 276	99,47 %
13	2009	13 623	1 286	4 205	2 884	1 304	1 528	1 086	1 330	99,48 %
14	2008	13 694	1 334	4 078	3 021	1 253	1 583	1 111	1 314	106,14 %
15	2007	12 902	1 203	3 880	2 655	1 162	1 582	1 029	1 391	106,15 %
16	2006	12 155	1 106	3 772	2 526	1 161	1 484	939	1 167	100,43 %
17	2005	12 103	1 043	3 871	2 484	1 146	1 450	908	1 201	100,61 %
18	2004	12 030	1 099	3 972	2 319	1 164	1 436	940	1 100	107,74 %
19	2003	11 166	991	3 656	2 152	1 040	1 337	834	1 156	98,18 %
20	2002	11 373	983	3 894	2 087	1 004	1 466	853	1 086	104,69 %
21	2001	10 863	918	3 700	2 074	999	1 327	776	1 069	100,70 %
22	2000	10 788	936	3 616	1 938	1 039	1 347	817	1 095	100,33 %
23	1999	10 753	932	3 509	2 022	1 084	1 378	785	1 043	98,05 %
24	1998	10 967	1 008	3 628	1 966	1 052	1 407	791	1 115	97,99 %
25	1997	11 192	1 028	3 823	1 979	1 026	1 380	865	1 091	97,13 %
26	1996	11 523	1 006	4 058	1 963	1 086	1 398	835	1 177	94,24 %
27	1995	12 227	1 077	4 316	2 187	1 120	1 470	873	1 184	88,86 %
28	1994	13 760	1 183	4 832	2 341	1 345	1 718	1 020	1 321	88,17 %
29	1993	15 606	1 377	5 414	2 670	1 525	1 891	1 195	1 534	99,85 %
30	1992	15 630	1 287	5 547	2 715	1 529	1 871	1 198	1 483	–

Zdroj: ČSÚ

Demografický vývoj v Jihomoravském kraji se již několik let odlišuje od vývoje celé České republiky a sousedních krajů, kde dochází k zápornému přirozenému přírůstku obyvatelstva. Aspektem, který nejvíce ovlivňuje počet dětí a žáků vstupujících do jednotlivých úrovní školské soustavy, je **počet**

narozených dětí, který je od roku 2012 přibližně na stejné úrovni. Vždy převyšuje 12 tisíc dětí v populačním ročníku. Nejvíce dětí se narodilo v roce 2018. Pokles počtu narozených začal v roce 2021 a pokračuje v roce 2022. Prognózy pro další léta nejsou dobré. Je předpoklad, že počet narozených dětí klesne opět pod 10 tisíc. Pravděpodobně již v roce 2025.

Graf 2 Vývoj počtu narozených dětí v Jihomoravském kraji (1992−2022)

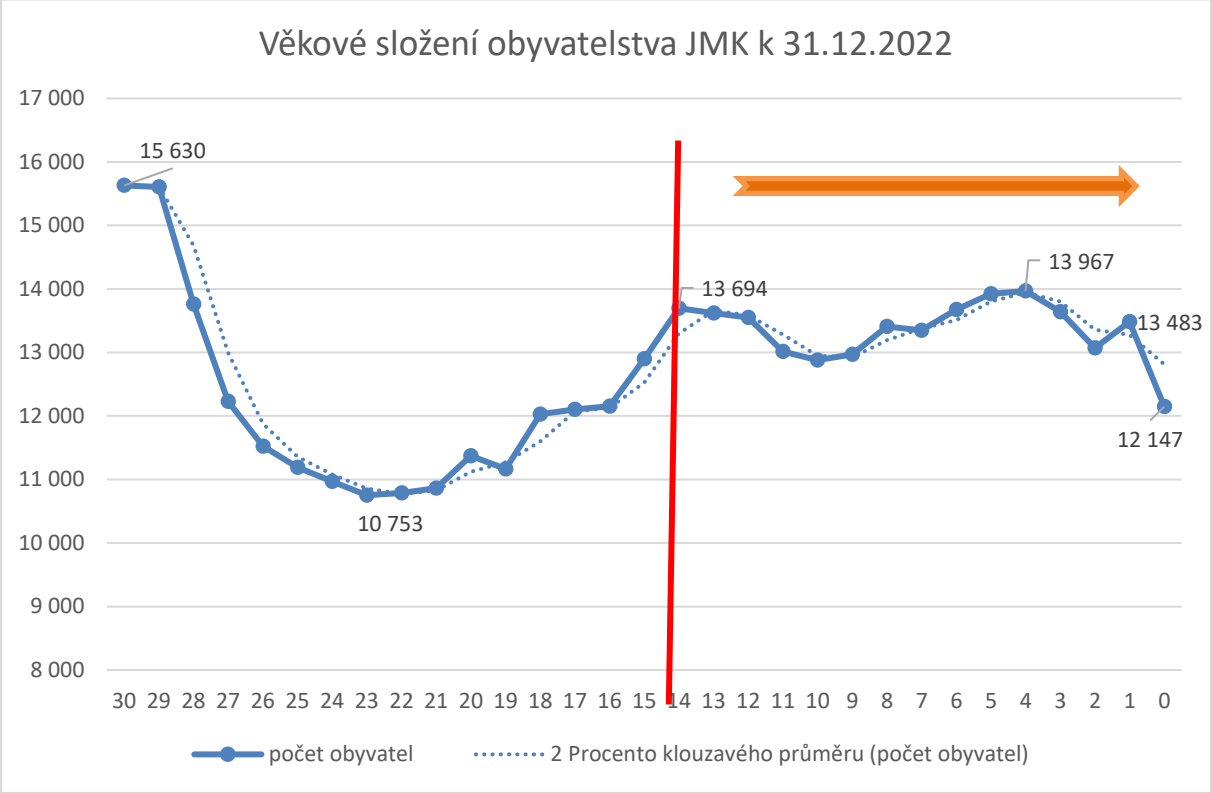

Zdroj: ČSÚ

Graf 2 ukazuje současný stav (31.21.2022) a očekávaný vývoj pro následující léta. V jednotlivých populačních letech jsou započítáni všichni obyvatelé JMK včetně cizinců. Červená přímka ukazuje současný stav populace 15letých, kteří budou nastupovat do středních škol ve školním roce 2024/25.

Od roku 2000 celkový počet živě narozených dětí meziročně rostl. Rostoucí tendence se však zastavila v roce 2010. V následujících letech došlo k dílčímu poklesu, na který navázal dosud trvající růst populačních ročníků i živě narozených dětí v JMK. Pohyb obyvatelstva není v kraji rovnoměrně rozložen – zatímco v městě Brně počet narozených meziročně stoupá již sedmnáctým rokem, v okrese Hodonín se v posledních letech rodí stále méně dětí a dochází zde k záporné bilanci přirozeného přírůstku.

Údaje uvedené v předcházející tabulce slouží jako datový základ k predikcím vývoje počtu dětí a žáků vstupujících do jednotlivých stupňů vzdělávací soustavy. Pro potřeby tohoto materiálu vycházíme z počtů dětí, které jsou již narozené a vstoupí do vzdělávací soustavy ve školním roce 2024/25, pro MŠ, do školního roku 2027/28 pro ZŠ a do školního roku 2031/32 pro SŠ. V roce 2019 vydal ČSÚ novou prognózu vývoje počtu obyvatel JMK do roku 2070, kdy se předpokládá přibližně stejný počet obyvatel až do roku 2050 (cca 1 200 000). Dojde k výraznému navýšení podílu populace ve věku 65+ na celkovém počtu obyvatel kraje. Dále byla v roce vydána prognóza vývoje počtu obyvatel do roku 2100, která v několika variantách predikuje demografický vývoj JMK.

A.1.2 Brněnská metropolitní oblast

Brněnská metropolitní oblast (BMO) je organický funkční celek zahrnující město Brno a jeho přirozené zázemí. Toto území je vydefinováno na základě intenzivních denních vazeb (dojíždění, dostupnost)

a v čase se proměňuje. V České republice jsou na základě Strategie regionálního rozvoje ČR 21+ vymezeny celkem tři metropolitní oblasti a 10 aglomerací, a to zejména pro účely integrovaného metropolitního plánování a implementace strategií, zejména v rámci nástroje ITI (Integrated Territorial Investments). BMO je typickým příkladem monocentrické metropolitní oblasti – tato oblast má jedno jádro a tím je město Brno – nejsilnější centrum služeb, pracovních příležitostí, vzdělávání atd. V rámci České republiky je BMO jedním z nejvíce rozvíjejících se regionů, jehož vyvážený rozvoj je třeba systematicky koordinovat. Tento úkol není vůbec jednoduchý. V současné době koordinace aktivit v území probíhá na partnerském principu a důkladné komunikaci města Brna s okolními obcemi.

BMO tvoří 184 obcí, ve kterých žije přibližně 720 tisíc obyvatel. Území metropolitní oblasti má rozlohu 1 978 km^2. Viz mapa.

Obrázek 1 Brněnská metropolitní oblast

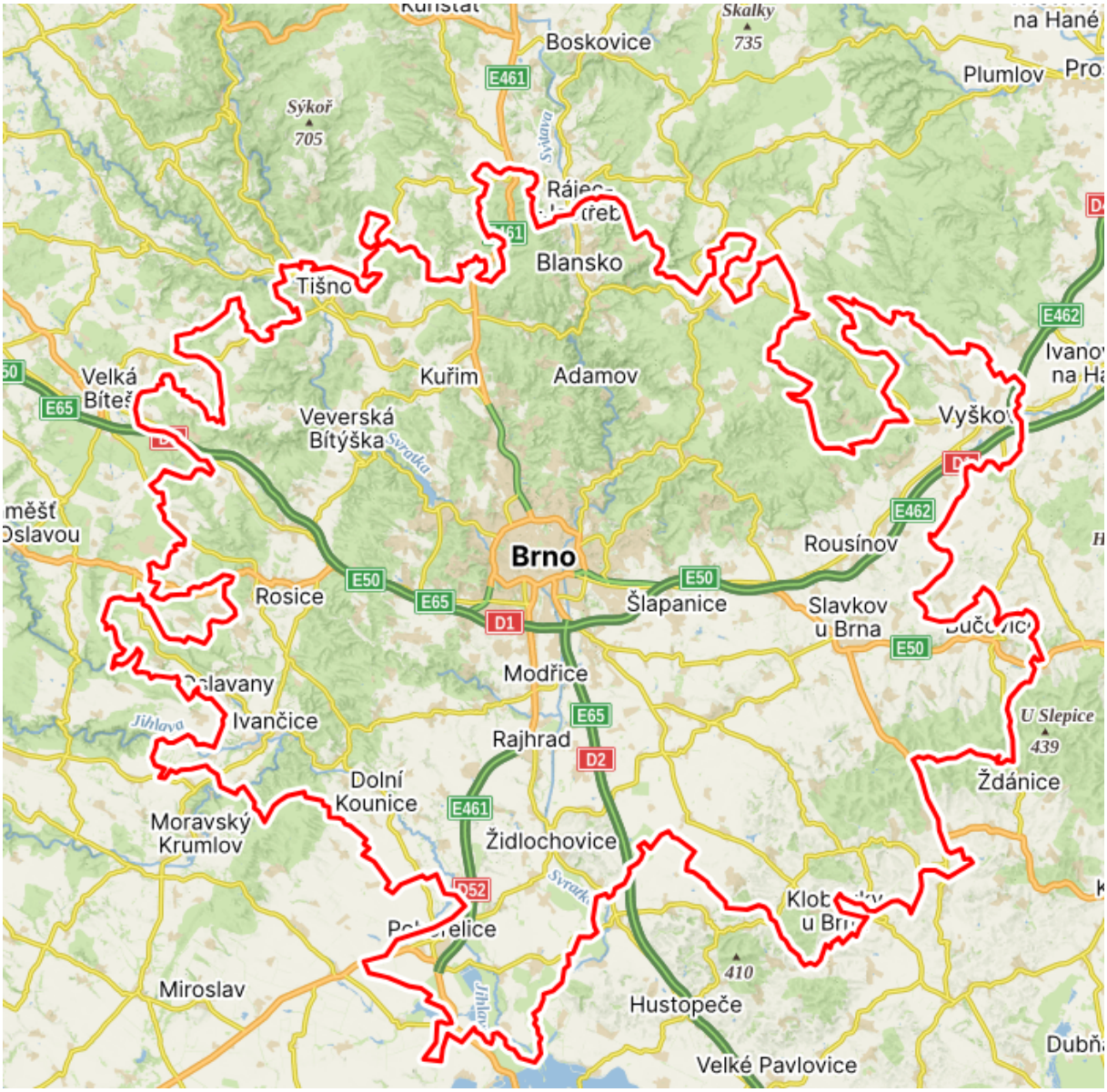

A.2 Stav, struktura a vývoj nezaměstnanosti v kraji

A.2.1 Stav, struktura a vývoj nezaměstnanosti v kraji

Podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí ČR bylo ke konci prosince 2023 na úřadech práce v Jihomoravském kraji evidováno 35 405 uchazečů o zaměstnání, meziročně tak jejich počet vzrostl o 2 382 osob. Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu dosáhl 4,36 % a mezi kraji je tak 3. nejvyšší. Meziročně se tak zvýšil o 0,34 procentního bodu. Proti konci předchozího měsíce (30.11.2022) se podíl nezaměstnaných zvýšil, a to o 0,33 procentního bodu. V mezikrajském porovnání je podíl třetí nejvyšší a o 0,64 procentního bodu převyšuje republikový průměr. Nejvyšší podíl nezaměstnaných byl vykázán v Ústeckém kraji (5,54 %), nejnižší v kraji Pardubickém (2,86 %).

Tabulka 4 Struktura uchazečů o zaměstnání v Jihomoravském kraji k 31.08.2023

pořadí srpen 2023	okres	počet dosažitelných uchazečů	pracovní síla	MN srpen 2022	MN srpen 2023	rozdíl 23-22
7.	Brno-město	12 849	237 944	5,0 %	5,4 %	+ 0,4 %
10.	Hodonín	4 690	95 714	4,8 %	4,9 %	+ 0,1 %
11.	Znojmo	3 444	71 750	4,6 %	4,8 %	+ 0,2 %
33.	Blansko	2 213	67 061	3,1 %	3,3 %	+ 0,2 %
40.	Břeclav	2 284	73 677	3,0 %	3,1 %	+ 0,1 %
44.	Brno-venkov	4 339	139 968	3,0 %	3,1 %	+ 0,1 %
60.	Vyškov	1 503	57 808	2,4 %	2,6 %	+ 0,2 %
	Jihomoravský kraj	**31 322**	**745 762**	**4,0 %**	**4,2 %**	**+ 0,2 %**
	Česká republika	**238 249**	**6 618 028**	**3,4 %**	**3,6 %**	**+ 0,2 %**

Zdroj: http://portal.mpsv.cz/

Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu v Jihomoravském kraji k 31. 12. 2023 činil 4,37 %. Proti konci předchozího měsíce (30. 11. 2023) se podíl nezaměstnaných zvýšil o 0,30 bodu. V mezikrajském porovnání byl podíl 4. nejvyšší a o 0,64 procentního bodu převýšil republikový průměr. Nejvyšší podíl nezaměstnaných byl vykázán v Ústeckém kraji (5,66 %), nejnižší v hl. m. Praha (2,80 %).

Ke konci měsíce prosince se o zaměstnání v Jihomoravském kraji ucházelo 36 308 osob. Proti konci roku 2022 to je o 903 osob více (o 2,6 %). 92,5 % uchazečů bylo dosažitelných (mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa), absolventi a mladiství tvořili 5,1 % uchazečů, 14,0 % zaujímaly osoby se zdravotním postižením a na podporu v nezaměstnanosti měla nárok necelá třetina uchazečů.

Na konci roku 2023 bylo v evidenci úřadu práce k dispozici 18 373 volných pracovních míst, což je o 5 403 míst méně než na konci předchozího roku. Počet uchazečů byl o téměř 18 tis. vyšší než počet pracovních míst. Na 1 pracovní místo tedy připadli přibližně 2 uchazeči o zaměstnání, to je 3. nejvyšší počet spolu s Olomouckým a Libereckým krajem. K 31. 12. 2022 připadalo na 1 pracovní místo 1,5 uchazeče, došlo tak k meziročnímu nárůstu. Největší skupinu uchazečů o zaměstnání v Jihomoravském kraji tvořily osoby ve věku 55 až 59 let s podílem 12,8 % na celku. K nejnižšímu nárůstu došlo ve skupině uchazečů ve věku 45 až 49 let, a to o 39 osob, tj. o 0,9 %. Největší relativní nárůst (12,7 %) byl

zaznamenán v kategorii nad 65 let. Průměrný věk uchazečů na konci roku 2023 klesl na 42,7 let, v předchozím roce činil 43,1 let.

Graf 3 Vývoj nezaměstnanosti v Jihomoravském kraji v letech 2018–2023

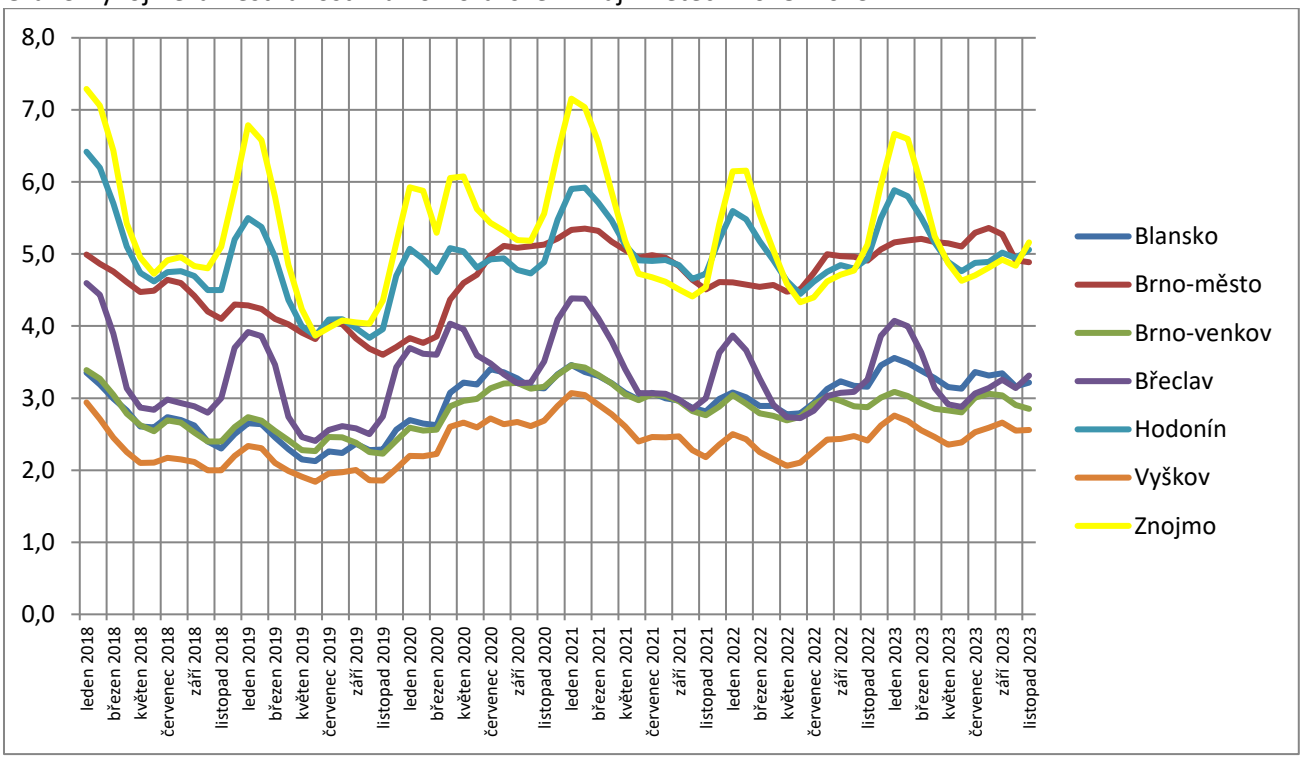

Zdroj: http://portal.mpsv.cz

Následující tabulka uvádí hodnoty nezaměstnanosti v dubnu 2023 v členění nejen podle kategorie vzdělání, ale také podle skupin oborů vzdělání. Pokud u některých skupin oborů vzdělání chybí hodnoty některých ukazatelů, daná skupina oborů se v této kategorii vzdělání v kraji buď nevyučuje, nebo z ní vychází velmi nízký počet absolventů.

Při bližším studiu tabulky je třeba brát v úvahu, že věrohodnost ukazatele míry nezaměstnanosti je nízká, jestliže je počet absolventů dané kategorie vzdělání a skupiny oborů příliš malý (tj. pohybuje-li se řádově v desítkách).

Tabulka 5 Nezaměstnanost absolventů SŠ (k 30.04.2023)

kód	skupina oborů vzdělání	obory s VL (E, H obory)			obory s MZ (L obory)			obory s MZ (M obory)		
		abs22	nezam	MN	abs22	nezam	MN	abs22	nezam	MN
16	Ekologie a ochrana životního prostředí							30	6	20,0 %
18	Informatické obory							373	43	11,5 %
23	Strojírenství a strojírenská výroba	578	34	5,9 %	157	4	2,5 %	260	18	6,9 %
26	Elektrotech., telekom. a výpočet. technika	470	18	3,8 %	196	8	4,1 %	141	14	9,9 %
28	Technická chemie a chemie silikátů							55	2	3,6 %
29	Potravinářství a potravinářská chemie	162	20	12,3 %				24	1	4,2 %
31	Textilní výroba a oděvnictví	12	0	0,0 %				13	1	7,7 %
32	Kožed. a obuv. výroba a zprac. plastů	3	0	0,0 %						
33	Zprac. dřeva a výroba hudeb. nástrojů	150	6	4,0 %	4	1	25,0 %	22	1	4,5 %
34	Polygrafie, zpr. papíru, filmu, fotografie	3	0	0,0 %	59	6	10,2 %	34	3	8,8 %
36	Stavebnictví, geodézie a kartografie	199	21	10,6 %				166	3	1,8 %

37	Doprava a spoje	9	0	0,0 %	4	0	0,0 %	64	2	3,1 %
39	Speciální a interdisciplinár. tech. obory	10	0	0,0 %	110	9	8,2 %			
41	Zemědělství a lesnictví	177	18	10,2 %	7	0	0,0 %	53	8	15,1 %
43	Veterinářství a veterinární prevence							36	2	5,6 %
53	Zdravotnictví	40	3	7,5 %				333	7	2,1 %
63	Ekonomika a administrativa							521	42	8,1 %
64	Podnikání v oborech, v odvětvích				146	12	8,2 %			
65	Gastronomie, hotelnictví a turismus	290	25	8,6 %	17	3	17,6 %	199	13	6,5 %
66	Obchod	112	17	15,2 %				10	2	20,0 %
68	Právo, právní a veřejnosprávní činnost				20	2	10,0 %	135	13	9,6 %
69	Osobní a provozní služby	181	32	17,7 %	56	6	10,7 %	21	2	9,5 %
72	Publicistika, knihovnictví a informatika							24	2	8,3 %
75	Pedagogika, učitelství a sociální péče	27	2	7,4 %	14	2	14,3 %	280	14	5,0 %
78	Obecně odborná příprava							353	13	3,7 %
82	Umění a užité umění	29	3	10,3 %	17	0	0,0 %	213	22	10,3 %
	celkem	**2 452**	**199**	**8,1 %**	**807**	**53**	**6,6 %**	**3 360**	**234**	**7,0 %**
79	Gymnaziální vzdělání (K obory)							2 606	69	2,6 %

červeně vyznačené míry nezaměstnanosti jsou vyšší než průměr ČR

Při výpočtu míry nezaměstnanosti absolventů jsou počty nezaměstnaných absolventů vztahovány k počtům absolventů škol jednotlivých krajů. Z důvodu správnosti výpočtu je nutné sledovat počty nezaměstnaných absolventů podle kraje, v němž vystudovali, nikoliv, v němž se registrovali jako uchazeči o zaměstnání.

abs 22 – počet absolventů v roce 2022

nezam – počet nezaměstnaných absolventů a mladistvých

MNA - míra nezaměstnanosti absolventů v jednotlivých skupinách oborů

Pozn.: Při výpočtu míry nezaměstnanosti absolventů jsou počty nezaměstnaných absolventů vztahovány k počtům absolventů škol jednotlivých krajů. Z důvodu správnosti výpočtu je nutné sledovat počty nezaměstnaných absolventů podle kraje, v němž vystudovali, nikoliv v němž se registrovali jako uchazeči o zaměstnání.

Zdroj: Nezaměstnanost absolventů středních a vyšších odborných škol v Jihomoravském kraji, NPI ČR, Praha, říjen 2023

Jihomoravský kraj provádí každoročně průzkum trhu práce dotazníkovým šetřením mezi zaměstnavateli. Sleduje poptávku zaměstnavatelů po určitých profesích a srovnává je s daty získanými z úřadu práce. Další podrobnosti jsou k dispozici zde: https://jmk.brandcloud.pro/document/111944/225832.

A.2.2 Analýza nezaměstnanosti podporovaných skupin oborů

Jihomoravský kraj bude v době platnosti DZ JMK 2024–2028 podporovat vznik oborů skupiny M a L0. Podrobnosti v kapitole B.10.3.2. písmeno c). Jedná se o tyto skupiny oborů:

18 – Informatické obory

23 – Strojírenství a strojírenská výroba

26 – Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika

36 – Stavebnictví

53 – Zdravotnictví

75 – Pedagogika, učitelství a sociální péče

Tyto skupiny oborů jsou také považovány za stěžejní v dalších strategických dokumentech Jihomoravského kraje. Zejména ve Strategii rozvoje Jihomoravského kraje 2021+ (https://www.jmk.cz/content/28016) a navazujících koncepčních krajských dokumentech.

Dlouhodobě je zde sledována nezaměstnanost absolventů těchto skupin oborů zakončených maturitní zkouškou (M a L0) - přehled v následující tabulce. Nezaměstnanost absolventů u většiny oborů je (výrazně) nižší, než je průměr všech nezaměstnaných absolventů v JMK.

Tabulka 6 Nezaměstnanost absolventů* vybraných skupin oborů – obory s maturitní zkouškou (stav vždy k 30.4.)

v %	2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022		2023	
sk. oborů	M	L0	M	L0	M	L0	M	L0	M	L0	M	L0	M	L0	M	L0
18	13,8		10,7		9,1		8,8		11,1		12,1		11,4		11,5	
23	9,1	8,8	7,6	6,1	5,6	5,0	3,6	8,0	4,7	9,2	4,2	1,9	6,3	5,4	6,9	2,5
26	8,8	14,2	11,2	3,6	2,2	4,0	3,6	2,2	5,9	6,1	13,1	10,7	6,5	6,3	9,9	4,1
36	7,1	4,8	8,4	0,0	4,8	18,2	7,6	10,0	2,1	25,0	5,7	0,0	4,3	0,0	1,8	
53	6,9		3,8		1,6		2,3		1,6		2,9		2,3		2,1	
75	6,3		7,1		1,5		5,2		2,7		5,0		5,0		5,0	

* počty absolventů jsou vždy z předcházejícího školního roku
Zdroj: www.infoabsolvent.cz

Podrobněji můžeme analyzovat vývoj nezaměstnanosti absolventů v grafu níže, kde je zaznamenán na vedlejší ose průměr nezaměstnanosti absolventů v daném roce ve všech skupinách oborů středního vzdělávání v Jihomoravském kraji.

Graf 4 Nezaměstnanost absolventů vybraných skupin oborů – obory s maturitní zkouškou (stav vždy k 30.04.)

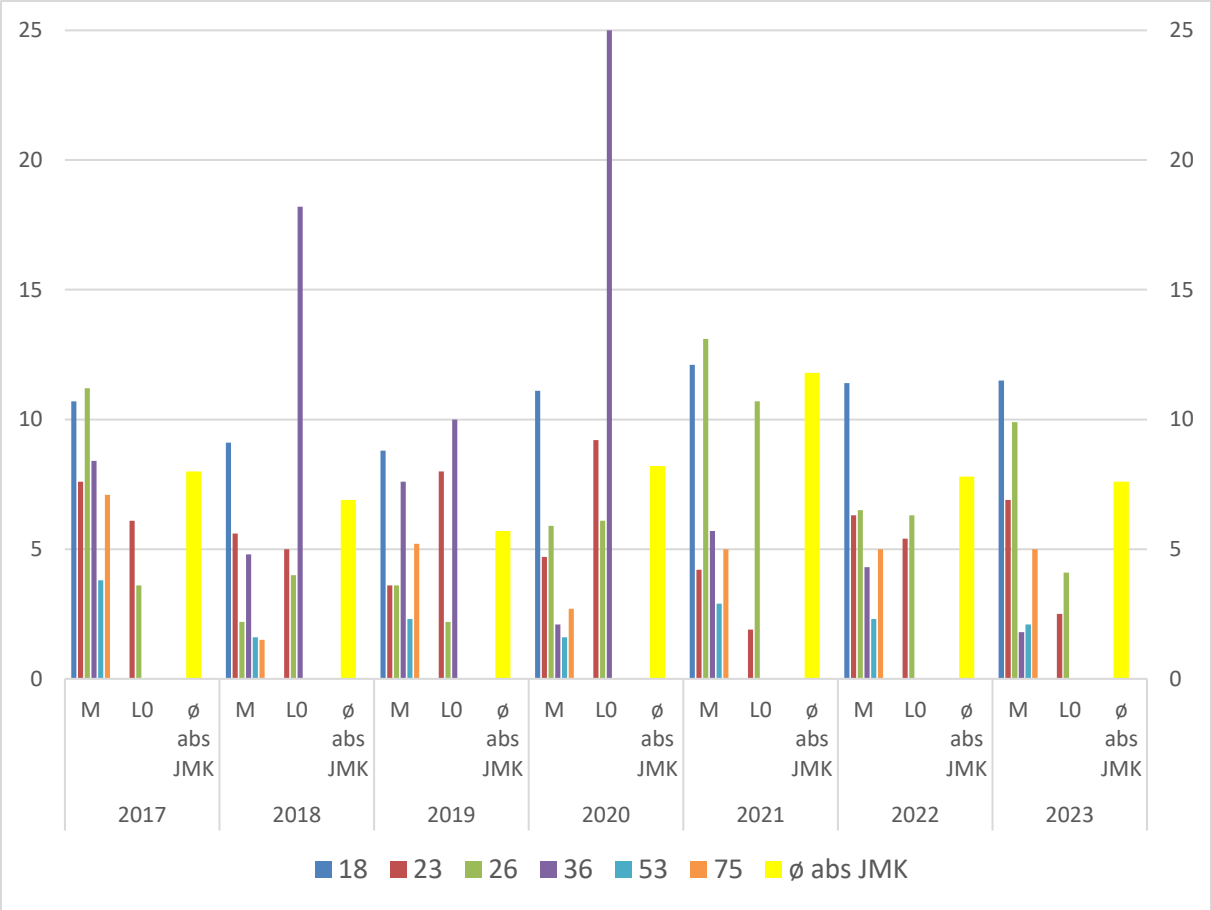

Poznámka:
18 – skupina oborů Informatické obory
23 – skupina oborů Strojírenství a strojírenská výroba
26 – skupina oborů Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika
36 – skupina oborů Stavebnictví, geodézie a kartografie
53 – skupina oborů Zdravotnictví
75 – skupina oborů Pedagogika, učitelství a sociální péče
Ø abs JMK – průměrná nezaměstnanost všech absolventů středních škol v Jihomoravském kraji

A.3 Spolupráce aktérů vzdělávací politiky na území kraje

Jihomoravský kraj spolupracuje na jednotlivých úrovních vzdělávání s mnoha partnery a institucemi. Významnými partnery jsou obce, které jsou zřizovateli rozsáhlé sítě mateřských škol, základních škol a dalších škol a školských zařízení, dále jsou to také zřizovatelé škol a školských zařízení z řad soukromých subjektů a církví. Spolupracuje také s dalšími partnery.

Rada pro rozvoj lidských zdrojů Jihomoravského kraje (RRLZ JMK) je od roku 2009 stálým poradním, iniciačním a koordinačním orgánem Zastupitelstva Jihomoravského kraje v oblastech strategického řízení rozvoje lidských zdrojů. V radě působí zástupci Jihomoravského kraje, odborů, úřadu práce, krajské hospodářské komory, škol, neziskových organizací, statutárního města Brna a zaměstnavatelů působících v kraji. Prostřednictvím aktivit zúčastněných subjektů podporuje rozvoj lidského potenciálu jako jeden z pilířů pozitivního hospodářského vývoje i celkové sociální a kulturní úrovně kraje.

Od vzniku Jihomoravského kraje spolupracuje odbor školství s Českomoravským odborovým svazem pracovníků ve školství. Aktuální problémy školství jsou pravidelně projednávány i ve školské komisi Rady hospodářské a sociální dohody.

V souvislosti s probíhajícími koncepčními změnami v systému péče o ohrožené děti, které se dotýkají zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, je nutná spolupráce s aktéry činnými v oblasti sociálně právní ochrany dětí na celostátní nebo krajské úrovni. Jde především o spolupráci s MPSV, odborem sociálních věcí KrÚ JMK a orgány sociálně právní ochrany dětí a řadou neziskových organizací.

Jihomoravský kraj pravidelně shromažďuje informace o spolupráci středních škol s významnými zaměstnavateli. A to zejména na úrovni systematické a dlouhodobé spolupráce (systematická spolupráce se zaměstnavateli zahrnuje následující: smlouva o spolupráci, účast zaměstnavatelů u zkoušek, odborný výcvik v modelovém pracovním prostředí, škola vyjednává se zaměstnavateli obsah odborného výcviku a praxe, zaměstnavatelé se aktivně podílejí na náborových aktivitách školy a finančně školu/vybrané žáky podporují. Ve školním roce 2022/23 uskutečňovalo 52 SŠ systematickou spolupráci s 528 firmami. Celkem 40 SŠ umožňuje svým pedagogickým pracovníkům stáže ve firmách. Zde pozorujeme vzrůstající tendenci.

Odbor školství úzce spolupracuje s Českou školní inspekcí. Zástupci ČŠI se účastní porad ředitelů škol a školských zařízení s informacemi o strategických cílech ČŠI pro následující školní rok. Zástupci ČŠI jsou jmenováni do konkurzních komisí při výběru vedoucích pracovníku škol a školských zařízení. OŠ JMK má přístup k databázím ČŠI.

Odbor školství se každoročně setkává se zástupci krajské pobočky Úřadu práce ČR a hospodářských komor. Na těchto setkáních je projednávána aktuální situace na trhu práce a situace ve středním a vyšším odborném školství.

Od školního roku 2023/2024 byla zahájena spolupráce se Středním článkem podpory. Tato spolupráce je nastavena na pravidelné půlroční bázi v podobě setkávání na Krajské platformě.

Významnými partnery jsou starostové a tajemníci obcí s rozšířenou působností, starostové obcí Jihomoravského kraje, které zřizují především mateřské a základní školy. Porady starostů a tajemníků se uskutečňují minimálně dvakrát ročně. Průběžně je všem obcím v kraji dle potřeby poskytována ze strany KrÚ JMK individuální metodická pomoc ve všech oblastech plnění jejich zřizovatelských kompetencí. Metodické pokyny a aktuality jsou průběžně zveřejňovány i na www.skoly.jmk.cz, kterým je postupně nahrazován web www.jmskoly.cz, popř. www.jmk.cz.

Nastavený systém spolupráce bude pokračovat i v letech 2024–2028.

Strategické plánování na krajské úrovni

Od roku 2015 byl Jihomoravský kraj realizátorem projektů Krajský akční plán rozvoje vzdělávání v JMK, v jejichž rámci byla nastartována úzká spolupráce řady aktérů ve vzdělávání. Výsledkem bylo zpracování dokumentů KAP JMK I a II a následně ročních akčních plánů rozvoje vzdělávání na roky 2023–2025. Aktivity ročních akčních plánů byly použity jako podklady pro vytváření tohoto dlouhodobého záměru vzdělávání JMK. Důležitou součástí spolupráce pro oblast předškolního a základního vzdělávání je spolupráce s realizátory místních akčních plánů rozvoje vzdělávání v jednotlivých ORP. Vzájemná spolupráce a přenos informací byla zajišťována společnými poradami realizátorů KAP i MAP a účastí zástupců realizačního týmu KAP v řídících výborech jednotlivých MAP.

Tato spolupráce byla navíc úzce provázaná s krajským pracovištěm NPI ČR v JMK, které poskytovalo metodickou pomoc realizačním týmům KAP i MAP.

A.4 Jednotlivé úrovně vzdělávání

A.4.1 Předškolní vzdělávání

Od školního roku 2008/09 se počet předškolních dětí v Jihomoravském kraji plynule zvyšoval z 32 743 na 41 477 dětí ve školním roce 2023/24, což je zvýšení o 8 734 dětí. Vzhledem k tomu, že právo na přednostní přijetí k předškolnímu vzdělávání získaly všechny děti, které k 31.08. daného roku dovrší nejméně 3 roky věku a mají trvalý pobyt, v případě cizinců pobyt, ve spádovém obvodu mateřské školy, se kapacity mateřských škol průběžně zvyšovaly, prováděly se stavební úpravy stávajících prostor, aby bylo možno přijmout co nejvyšší možný počet dětí, byly také zřizovány mateřské školy v obcích, které dosud žádné mateřské školy nezřizovaly. Od školního roku 2008/09 došlo v mateřských školách v Jihomoravském kraji k nárůstu kapacit o více než 10 000 nových míst. Nedostatek míst se již projevuje pouze ojediněle v lokalitách s velkou výstavbou domů a bytů, kde nebylo včas reagováno na možný zvýšený počet dětí. Ve školním roce 2023/24 nastoupilo do mateřských škol 41 477 dětí, tj. o 539 dětí méně než v roce předešlém. Důvodem může být od roku 2021 klesající počet dětí narozených v Jihomoravském kraji.

Naprostou většinu běžných mateřských škol i nadále zřizují územní samosprávné celky (obce) jako své příspěvkové organizace (93 % všech mateřských škol v kraji). Soukromí zřizovatelé i registrované církve volí při zřizování škol formu společnosti s ručením omezeným nebo formu obecně prospěšné společnosti, někteří využívají možnosti zřídit v souladu s § 124 školského zákona školskou právnickou osobu.

V posledních letech také došlo k nárůstu počtu mateřských škol zřizovaných jiným zřizovatelem (ze 6 škol v roce 2004/05 nárůst na 40 škol v roce 2023/24), do rejstříku škol a školských zařízení bylo zapsáno také 17 lesních mateřských škol (14 samostatných LMŠ zřízených soukromým zřizovatelem a 3 LMŠ zřízené obcí jako spojené subjekty se základními školami).

Předškolní vzdělávání v Jihomoravském kraji poskytuje 672 organizací (mateřské školy jako samostatné právní subjekty i mateřské školy jako spojené subjekty se základními školami). Jednotlivé organizace vykonávají činnost mateřských škol na jednom i více pracovištích, celkem je tedy činnost mateřských škol (bez MŠ samostatně zřízených pro děti se zdravotním postižením) v Jihomoravském kraji aktuálně provozována na 822 místech a předškolní vzdělávání je poskytováno 41 477 dětem. Všechny mateřské školy poskytují dětem péči v celodenním provozu.

Tabulka 7 Počty MŠ, dětí a míst provozu (2008–2023)

	2008/09	2012/13	2016/17	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
počet MŠ	611	630	644	659	665	670	672
počet dětí v MŠ	32 743	38 510	40 756	40 686	41 235	42 016	41 477
nárůst počtu míst v MŠ*	809	953	268	843	625	211	

Zdroj: statistické výkazy škol (vždy k 30.09.)

Pozn.: * nárůst počtu míst v daném školním roce v MŠ

Do předškolního vzdělávání se rodiče snaží umístit děti již od dvou let věku (tyto děti nemají na přijetí do MŠ právní nárok). V této věkové skupině dětí dochází k poklesu počtu dětí přijatých k předškolnímu vzdělávání, což je zřejmě způsobeno povinností snižovat počet dětí ve třídě mateřské

školy o 2 místa za každé přijaté netříleté dítě až do doby jeho dovršení 3 let. V návaznosti na zvýšení kapacit mateřských škol se zřizovatelé snaží o poskytování předškolního vzdělávání v co největším rozsahu, prodlužuje se délka provozu, naprostá většina mateřských škol poskytuje vzdělání 10 hodin denně.

V posledních letech se zvýšil i počet cizinců, kterým je poskytováno předškolní vzdělávání. Velkou skupinu tvoří děti z Ukrajiny, které do České republiky přišly v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace. Jedná se o azylanty, tj. osoby požívající doplňkové ochrany a žadatele o udělení mezinárodní ochrany (podle zákona č. 325/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů), kterých je ve školním roce 2023/24 v mateřských školách vzděláváno téměř 500. Zřizovatelé mateřských škol využili v mnoha případech možnosti navýšit přechodně kapacitu mateřských škol zjednodušeným způsobem právě z důvodu přijetí těchto dětí.

A.4.2 Základní vzdělávání

Počty základních škol v Jihomoravském kraji mají ve sledovaném období rostoucí tendenci. Některé obce obnovují základní školy díky rostoucí populaci, přibývají soukromé subjekty, od roku 2022 je v Jihomoravském kraji jedna lesní základní škola. Převážná většina škol z celkového počtu 496 je ve školním roce 2023/24 zřizována obcemi. Počet škol zřizovaných církvemi vzrostl o jednu na čtyři. Statistické výkazy potvrzují dlouhodobý trend nárůstu počtu žáků základních škol a s tímto nárůstem počtu žáků dochází rovněž k navýšení počtu tříd. Pokračující trend v nárůstu počtu tříd souvisí jednak s celkovým nárůstem počtu žáků, jednak s možností škol dělit třídy na menší, aby se tak posílil individuální přístup k žákům. Kapacity základních škol jsou i přes zvyšující se počty žáků dostačující, přesto může na místní úrovni vzniknout problém, kdy požadavky na přijetí žáků do základní školy převyšují současnou kapacitu (např. v některých částech města Brna a na Slavkovsku). Školy, které se výrazně profilují a mají úspěchy ve vzdělávání žáků, nejsou schopny přijmout všechny zájemce o vzdělávání.

Tabulka 8 Základní školy (2004−2023)

	2004/05	2008/09	2012/13	2016/17	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
počet škol	453	441	444	453	459	460	461	465
z celku obecních	449	434	434	431	430	430	430	430
z celku soukromých	3	5	8	20	26	27	28	31
z celku církevních	1	2	2	2	3	3	3	4
počet tříd	4 723	4 212	4 192	4 628	5 428	5 574	5 828	5 811
počet žáků	99 329	84 441	84 440	96 338	111 314	112 956	117 216	117 252
počet žáků na 1. stupni	52 574	47 689	51 819	61 056	62 303	61 757	64 554	65 204
počet žáků na 2. stupni	46 755	36 752	32 621	35 282	49 011	51 199	52 662	52 048
počet přípravných tříd	4	4	14	32	43	55	68	75

Zdroj: statistické výkazy škol (vždy k 30.09.)

Ke slučování základních škol s mateřskými školami dochází již jen výjimečně. Obce jako zřizovatelé základních škol se snaží zachovat základní školství i za cenu úhrady části finančních prostředků na vzdělávací činnost školy.

Tabulka 9 ukazuje rozdělení základních škol v JMK podle počtu žáků ve školním roce 2023/24. V JMK je velké množství ZŠ s relativně malým počtem žáků. Tyto malé školy mohou být rizikem pro kvalitu vzdělávání i pro budoucí financování.

Tabulka 9 ZŠ v JMK podle počtu žáků ve školním roce 2023/24

okres	do 100 žáků	100–260 žáků	nad 260 žáků	celkem
Blansko	29	8	16	53
Brno-město	22	13	62	97
Brno-venkov	54	28	29	111
Břeclav	21	13	18	52
Hodonín	29	20	18	67
Vyškov	28	4	17	49
Znojmo	28	19	13	60
JMK	211	105	173	489

Školy se snaží vytvářet inkluzívní prostředí, realizují podpůrná opatření ke vzdělávání žáků se SVP, zejména v oblasti personální podpory. Meziročně dochází k výrazným nárůstům počtu asistentů pedagogů ve třídách, ve kterých se žáci se speciálními vzdělávacími potřebami vzdělávají, zvyšují se hodiny doporučené pro předmět speciálně pedagogické péče. Podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (dále také SVP) se výrazně změnily. Je upřednostňováno společné vzdělávání ve školách běžného vzdělávacího proudu před vzděláváním ve školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona. Této oblasti se podrobněji věnuje kapitola A.4.5.

Dále roste počet žáků plnících povinnou školní docházku v zahraničí nebo v zahraniční škole v České republice. Po vypuknutí konfliktu na Ukrajině výrazně vzrostl počet žáků-cizinců v českých školách, a to více než dvojnásobně. Podrobněji v kapitole A.4.5.2.

Odklady povinné školní docházky

Základní školy se dlouhodobě potýkají s vysokou mírou odkladů povinné školní docházky, která má stagnující nebo dále se zvyšující tendenci. Dále roste počet přípravných tříd, které jsou zřizovány pro děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj; přednostně pak pro děti, kterým byl povolen odklad povinné školní docházky). Pro školní rok 2023/24 vydal Krajský úřad Jihomoravského kraje souhlas ke zřízení 75 přípravných tříd (což je o 32 více než ve školním roce 2020/21). Zřizováním přípravných tříd často řeší zřizovatelé nedostatek kapacit v mateřských školách.

Tabulka 10 Odklady povinné školní docházky v JMK v letech 2014/15–2022/23

-	počet žáků 1. třídy	počet zapsaných (v předcházejícím školním roce)	počet odkladů*	počet doporučení k odkladu od PPP a SPC**	rozdíl zapsaní - počet žáků 1. třídy	podíl počtu odkladů na žácích 1. třídy
2023/24	13 492	14 194	3 112	3 526	702	23,07 %
2022/23	13 576	13 792	3 001	3 335	216	22,11 %
2021/22	12 645	13 408	3 038	3 100	763	24,03 %

2020/21	12 570	13 198	2 792	2 960	628	22,21 %
2016/17	13 018	14 693	1 702	2 681	1 675	13,07 %
2014/15	12 655	13 984	1 731	–	1 329	13,68 %

* stav dle výkazu k 31.05. předchozího školního roku; do školního roku 2015/16 dle výkazu k 28.02. předchozího školního roku

** stav k 30.09. předcházejícího školního roku

– nesledováno

Zdroj: statistické výkazy

A.4.3 Střední vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři[2]

Vzdělávací soustava Jihomoravského kraje prošla na úrovni středního školství v posledních cca 20 letech rozsáhlými změnami, které byly důsledkem řady procesů probíhajících v celé České republice, přičemž nejzásadnějším faktorem byl nepříznivý demografický vývoj. Nejnižší počet žáků se na SŠ v kraji vzdělával ve školním roce 2020/21 (viz graf 5). Nyní se očekává jejich mírný nárůst a pak setrvalá stagnace od školního roku 2036/37 (viz kapitola A.1). Maxima by měl počet žáků středních škol dosáhnout v letech 2026 a 2027. Na základě demografického vývoje lze odhadovat, že v tomto období se bude počet žáků středních škol pohybovat až kolem 55 tisíc ve všech formách studia.

Graf 5 Celkový počet žáků SŠ (všechny druhy a formy studia)

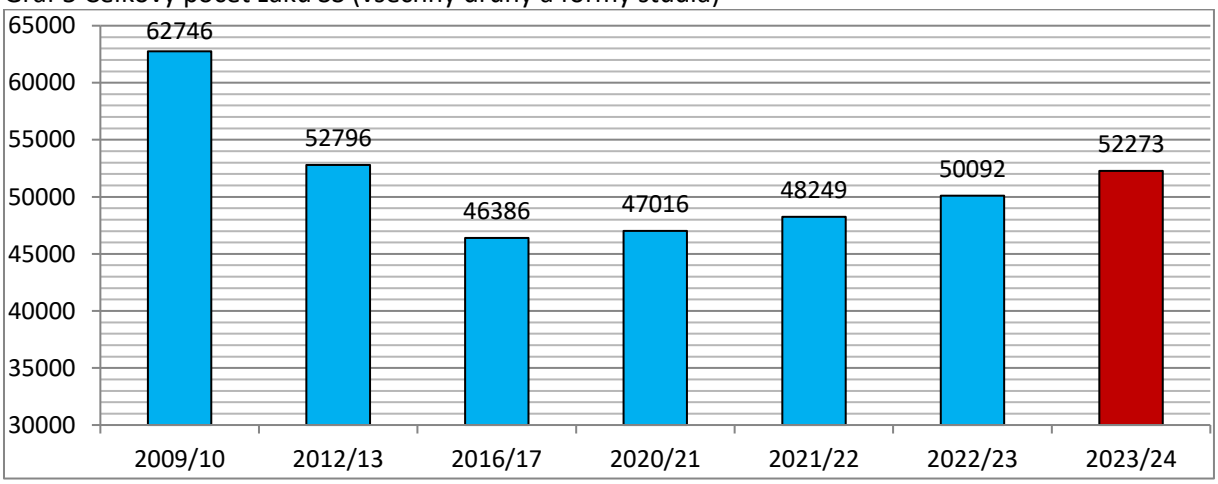

Zdroj: statistické výkazy (vždy k 30.09.)

A.4.3.1 Institucionální změny, spádovost a naplněnost středních škol v kraji

Od školního roku 2001/02, kdy se Jihomoravský kraj stal zřizovatelem většiny středních škol, došlo ve struktuře středních škol k zásadním změnám, které byly ovlivněny zejména výše zmiňovaným poklesem počtu žáků SŠ. Z celkového počtu 168 středních škol ve školním roce 2001/02 jich ve školním roce 2015/16 vzdělávalo žáky již pouze 117, tj. úbytek o cca 30 % ředitelství. Nejvíce, cca o 36 %, se snížil počet ředitelství středních škol zřizovaných krajem. V letech 2019–2023 již nedošlo k výrazným

[2] Pokud jsou dále v textu zmiňovány střední školy, vždy se jedná o střední školy i konzervatoře, i když jsou konzervatoře samostatný druh školy.

změnám ve struktuře středních škol – činnost ukončila jedna střední škola soukromého zřizovatele a byly sloučeny dvě krajské školy v Kyjově v jeden subjekt. Ve výše uvedených počtech ředitelství nejsou uváděny střední školy, které vyučují pouze obor vzdělání Praktická škola, které jsou určeny výhradně pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a jejichž počet žáků je velmi nízký. Ve školním roce 2023/24 je takových subjektů 11. Níže uvedená tabulka uvádí pouze aktivní střední školy, tzn. střední školy, které ve školním roce 2023/24 vzdělávají žáky.

Tabulka 11 Přehled počtu SŠ a konzervatoří

okres	zřizovatel					**celkem**
	MŠMT	obec	soukr.	církev	kraj	
Blansko	1		2		10	13
Brno-město	1	1	22	4	34	62
Brno-venkov			2		10	12
Břeclav		3	2		7	12
Hodonín			1		13	14
Vyškov					6	6
Znojmo	2		1		8	11
celkem	**4**	**4**	**30**	**4**	**88**	**130**

Zdroj: vlastní

Současně s úbytkem počtu ředitelství dochází postupně i ke snižování nejvyššího povoleného počtu žáků (tzv. kapacit) středních škol v rejstříku škol a školských zařízení. V roce 2010 měly krajské střední školy v rejstříku škol a školských zařízení uvedenu kapacitu 66 108 žáků, v roce 2015 60 576 žáků a v roce 2019 byla kapacita středních škol zřizovaných krajem 57 991. V roce 2023 je kapacita SŠ zřizovaných krajem 57 499 žáků, což je o 492 žáků méně než v roce 2019. Ke snižování kapacit dochází již jen u vybraných škol, které srovnávají rejstříkovou kapacitu s reálnou kapacitou školy. Tato kapacita je dostačující i pro příchod všech budoucích populačních ročníků až do školního roku 2036/37, kdy dojde k prudkému poklesu počtu žáků SŠ. V kraji je také dostatek kapacit ve školách jiných zřizovatelů. Mezi lety 2019–2023 došlo k poměrně velkému nárůstu kapacit SŠ zřizovaných privátním sektorem, kdy vzniklo sedm nových středních škol s kapacitou cca 700 míst převážně v okrese Brno-město.

Kapacity středních škol v JMK uvádí následující tabulka v členění po okresech, údaje vychází z rejstříku škol a školských zařízení. Součty kapacit jednotlivých SŠ nemusí odpovídat reálné kapacitě škol, tedy pro kolik fyzicky přítomných žáků je škola dimenzována.

Tabulka 12 Kapacity středních škol v JMK (k 01.09.2023)

okres/zřizovatel	kraj	obec	privátní sektor	církev	MŠMT	celkem
BK	5 292		648		100	6 040
BM	26 266	120	9 900	1 975	215	38 476
BO	3 625		866			4 491
BV	4 652	960	909			6 521
HO	8 368		425			8 793
VY	3 800					3 800
ZN	5 476		1 275		178	6 929

celkem	**57 479**	**1 080**	**14 023**	**1 975**	**493**	**75 050**

Zdroj: rejstřík škol a školských zařízení (MŠMT)

Naplněnost škol úzce souvisí s demografickým vývojem – viz kapitola A.1 a především tabulka č. 3, která ukazuje věkovou strukturu obyvatelstva v jednotlivých okresech JMK.
V BMO se nachází celkem 86 středních škol a konzervatoří (z toho je 53 zřizovaných JMK) s celkovou kapacitou 50 016 (tj. 66,64 % celkové kapacity SŠ v JMK). Naplněnost škol v této oblasti je ve školním roce 2023/24 71,34 % (z toho u škol zřizovaných JMK je to 77,51 %).

Naplněnost SŠ primárně souvisí i s tzv. spádovostí škol, kdy dochází k výraznému přesunu žáků ze ZŠ z celého kraje a blízkého okolí do SŠ ve městě Brně. Je to dáno především pestrou nabídkou oborů a také možnostmi, které krajská metropole žákům nabízí.

V níže uvedeném grafu jsou uvedeny podíly žáků SŠ v JMK podle trvalého bydliště. Téměř 50 % z celkového počtu středoškoláků v kraji má trvalé bydliště v okresech Brno-město a Brno-venkov. Dlouhodobě nejnižší podíl (cca 7 %) vykazuje okres Vyškov a zhruba stejný je rovněž podíl žáků SŠ, kteří přicházejí na SŠ v JMK z jiných krajů.

Graf 6 Žáci SŠ v JMK (všechny formy a druhy studia, bez konzervatoří) podle trvalého bydliště

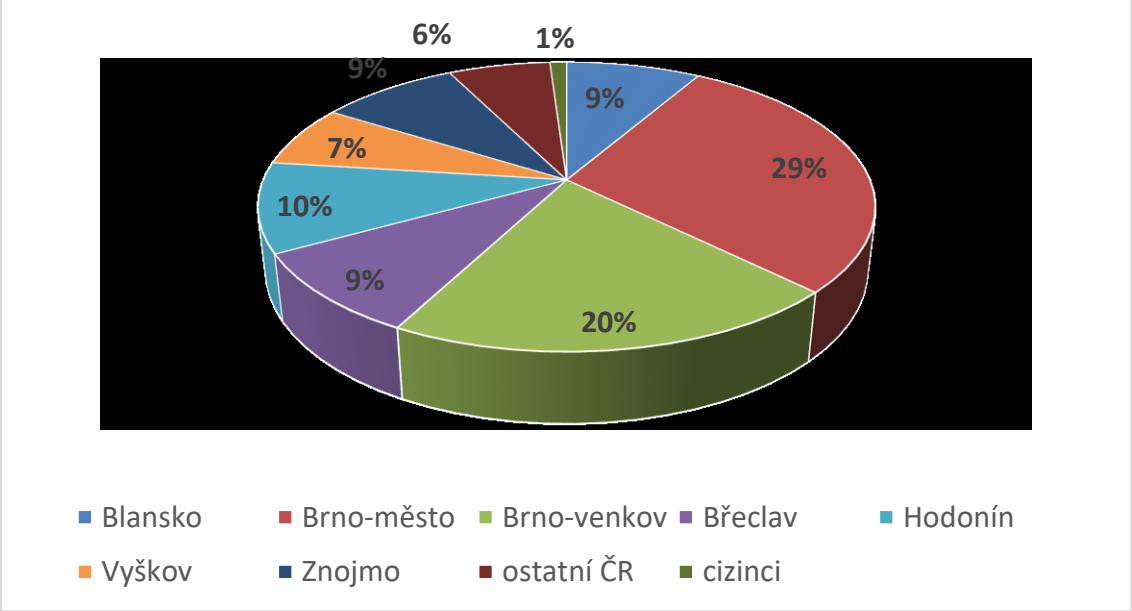

Zdroj: MŠMT

Z tohoto hlediska je důležitá spádovost brněnských středních škol, kterou zobrazuje graf 7. Žáci, kteří uvádějí jako trvalé bydliště okres Brno-město, tvoří „pouze“ polovinu všech žáků, kteří navštěvují SŠ v Brně. To potvrzuje výše uvedené, že město Brno je pro budoucí žáky SŠ z okolí velice atraktivní. Částečně je to dáno také menším počtem SŠ v okrese Brno-venkov, takže žáci s trvalým bydlištěm v tomto okrese tvoří čtvrtinu žáků brněnských SŠ.

Graf 7 Spádovost SŠ v okrese Brno-město – žáci brněnských SŠ podle trvalého bydliště

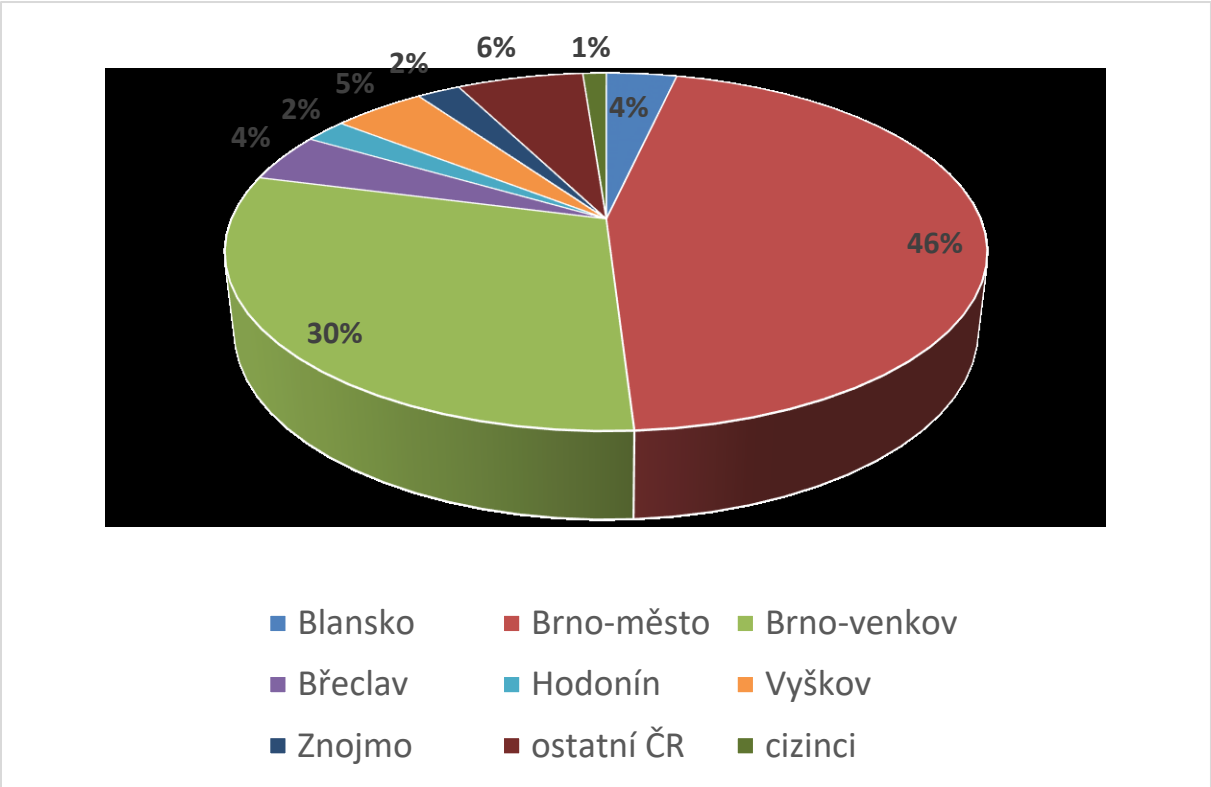

Zdroj: MŠMT

Nabídka středních škol a konzervatoří zřizovaných JMK na základě zřizovatelem schválených výkonů (jedná se o maximální počty žáků prvních ročníků, které může škola přijmout v daném školním roce) zůstává stabilní Od školního roku 2020/21 dochází k postupnému zvyšování nabídky zejména všeobecného vzdělávání. Do systému se zapojují školy alternativního zaměření.

Níže uvedená tabulka sleduje naplněnost nabízených kapacit (výkonů) krajských středních škol ve školním roce 2022/23 podle způsobu ukončení vzdělání.

Tabulka 13 Srovnání nabízených počtů míst v 1. ročníku se skutečným počtem žáků 1. ročníků ve školním roce 2022/23

okres	C	počet žáků 1. ročníku	naplněnost	E	počet žáků 1. ročníku	naplněnost	J	počet žáků 1. ročníku	naplněnost
BK	20	9	45,00 %	–	–	–	–	–	–
BM	61	29	47,54 %	308	226	73,38 %	36	31	86,11 %
BO	–	–	–	86	49	56,98 %	–	–	–
BV	24	4	16,67 %	56	22	39,29 %	–	–	–
HO	60	33	55,00 %	128	73	57,03 %	–	–	–
VY	22	14	63,64 %	24	9	37,50 %	–	–	–

ZN	44	22	50,00 %	38	8	21,05 %	–	–	–
JMK	**231**	**111**	**46,31 %**	**640**	**387**	**47,54 %**	**36**	**31**	**86,11 %**

okres	H	počet žáků 1. ročníku	naplněnost	L0	počet žáků 1. ročníku	naplněnost	L5	počet žáků 1. ročníku	naplněnost
BK	365	279	76,44 %	108	79	73,15 %	58	48	82,76 %
BM	1 663	1 241	74,62 %	722	626	86,70 %	270	194	71,85 %
BO	270	184	68,15 %	60	58	96,67 %	30	21	70,00 %
BV	395	175	44,30 %	60	16	26,67 %	90	41	45,56 %
HO	743	433	58,28 %	120	68	56,67 %	180	130	72,22 %
VY	333	190	57,06 %			–	60	61	101,67 %
ZN	540	339	62,78 %	30	17	56,67 %	80	69	86,25 %
JMK	**4 309**	**2 841**	**63,09 %**	**1 100**	**864**	**66,09 %**	**768**	**564**	**73,44 %**

okres	K4	počet žáků 1. ročníku	naplněnost	K6	počet žáků 1. ročníku	naplněnost	K8	počet žáků 1. ročníku	naplněnost
BK	135	123	91,11 %	–	–	–	60	61	101,67 %
BM	625	643	102,88 %	270	281	104,07 %	180	184	102,22 %
BO	150	127	84,67 %	30	32	106,7 %	115	125	108,70 %
BV	120	116	96,67 %	–	–	–	90	94	104,44 %
HO	120	121	100,83 %	–	–	–	90	91	101,11 %
VY	90	99	110,00 %	–	–	–	76	78	102,63 %
ZN	150	152	101,33 %	60	46	76,67 %	60	56	93,33
JMK	**1 390**	**1 381**	**98,21 %**	**360**	**359**	**95,81 %**	**671**	**689**	**102,02 %**

okres	M	počet žáků 1. ročníku	naplněnost	konz. (P)	počet žáků 1. ročníku	naplněnost
BK	564	500	88,65 %	–	–	–
BM	2 556	2 346	91,78 %	107	77	71,96 %
BO	150	147	98,00 %	–	–	–
BV	345	295	85,51 %	–	–	–
HO	548	476	86,86 %	–	–	–
VY	240	169	70,42 %	–	–	–
ZN	420	339	80,71 %	–	–	–

JMK	**4 823**	**4 272**	**88,58 %**	**107**	**77**	**71,96 %**

Zdroj: statistické výkazy, vlastní

Pozn.: Údaje jsou za jeden školní rok. Situace v předcházejících letech byla obdobná.

C – střední vzdělání v oboru Praktická škola jednoletá a Praktická škola dvouletá
J – střední vzdělání bez výučního listu a bez maturitní zkoušky
E – střední vzdělání s výučním listem (určené primárně pro žáky se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním)
H – střední vzdělání s výučním listem
L0 – střední vzdělání s maturitní zkouškou – součástí studia je odborný výcvik
L5 – střední vzdělání s maturitní zkouškou – nástavbové studium
K – střední vzdělání s maturitní zkouškou (gymnázia)
M – střední vzdělání s maturitní zkouškou (mimo gymnázia)
P – vyšší odborné vzdělání v konzervatoři

Z výše uvedeného zájmu o SŠ ve městě Brně, který bude v souvislosti s nárůstem počtu žáků SŠ v následujících letech ještě výraznější, vyplývá, že bude účelné navýšit nabídku zejména maturitních oborů (K/4, M, popř. L/0) ve městě Brně, popř. v okrese Brno-venkov. V současné době probíhá navyšování nabídky všeobecného vzdělávání, zejména o obory lyceí. Ostatní regiony i skupiny oborů mají dostatečné kapacitní rezervy na to, aby byly schopné pokrýt i zvýšený zájem o studium žáků silnějších populačních ročníků.

A.4.3.2 Vzdělávací nabídka středních škol

V oborové nabídce středních škol v JMK v posledních letech došlo k drobným změnám. Všechny dílčí změny jsou uvedeny v příslušných výročních zprávách o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Jihomoravském kraji za příslušný školní rok. Nové obory byly zařazovány pouze v odůvodněných případech, a to výměnou za jiný aktivní obor vzdělání, popř. kapacitu jiného aktivního oboru vzdělání. Výjimku tvořil obor Praktická škola (jednoletá a dvouletá). Byly stabilizovány obory u krajských škol v okrese Brno-město a průběžně byly z rejstříku škol a školských zařízení vymazávány neaktivní obory SŠ, popř. obory dobíhající.

Nabídka oborů SŠ je pestrá a rozmanitá. V nabídce jsou některé jedinečné obory (např. Vinohradnictví). V rámci středního vzdělávání jsou z tohoto důvodu podporovány zejména obory skupin 18 (Informatické obory), 23 (Strojírenství a strojírenská výroba), 26 (Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika) a 53 (Zdravotnictví).

Vývoj počtu žáků středních škol v oborech vzdělání podle kategorie dosaženého vzdělání od školního roku 2004/05 je uveden v tabulce 14 (jedná se o žáky ve všech formách vzdělávání). Patrný je pokles počtu žáků téměř ve všech kategoriích.

Tabulka 14 Počty žáků podle kategorií dosaženého vzdělání SŠ

skupina oborů	2004/05	2008/09	2012/13	2016/17	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
C	143	143	172	180	193	187	160	155
J	176	52	58	43	65	50	58	60
E	1 359	1 088	1 045	875	890	857	882	918
H	14 145	11 639	9 914	8 566	8 484	8 481	8 857	9 179
L0	4 871	4 921	3 191	2 763	2 863	2 903	3 090	3 378
L5	5 341	4 703	3 134	1 900	1 307	1 389	1 358	1 354

K	18 431	17 957	15 635	15 291	15 799	16 001	16 258	16 589
M	22 333	23 451	19 148	16 280	16 904	17 863	18 943	20 157
P	528	533	495	489	511	518	486	483
celkem	**67 327**	**64 487**	**52 792**	**46 387**	**47 016**	**48 249**	**50 092**	**52 273**

Zdroj: statistické výkazy škol (vždy k 30.09.)
Pozn.: kategorie dosaženého vzdělání:
C − střední vzdělání v oboru Praktická škola jednoletá a Praktická škola dvouletá
J − střední vzdělání bez výučního listu a bez maturitní zkoušky
E − střední vzdělání s výučním listem (určené primárně pro žáky se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním)
H − střední vzdělání s výučním listem
L0 − střední vzdělání s maturitní zkouškou − součástí studia je odborný výcvik
L5 − střední vzdělání s maturitní zkouškou − nástavbové studium
K − střední vzdělání s maturitní zkouškou (gymnázia)
M − střední vzdělání s maturitní zkouškou (mimo gymnázia)
P − vyšší odborné vzdělání v konzervatoři

V tabulce 15 je uveden vývoj podílů žáků přijatých do denního studia 1. ročníků středních škol (bez nástavbového studia). Z tabulky je patrné, že se podíly nijak významně nemění. Podíl žáků v oborech vzdělání ukončených maturitní zkouškou se blíží 70 %, z toho na obory vzdělání všeobecně zaměřené (gymnázia a lycea) připadá necelých 30 %, na ostatní odborné obory cca 40 % žáků. Do oborů vzdělání s výučním listem je přijato kolem 30 % žáků. Vývoj směřuje k vyššímu počtu žáků studujících obory zakončené maturitní zkouškou, roste podíl všeobecného vzdělávání.

Tabulka 15 Podíly počtu žáků 1. ročníků v kategoriích podle dosaženého vzdělání (denní studium)

rok	vysvědčení (C, J)	výuční list	maturita					
			gymnázia (K)			odborné obory		
		E, H	8 letá	6 letá	4 letá	M - mimo lycea	M - lycea	L0
2012	1,12 %	32,23 %	8,41 %	2,37 %	12,48 %	33,80 %	3,31 %	6,28 %
2016	1,04 %	32,87 %	7,54 %	3,04 %	13,47 %	31,28 %	2,93 %	6,07 %
2020	1,39 %	29,86 %	7,91 %	3,03 %	13,21 %	34,09 %	3,66 %	6,17 %
2021	1,29 %	28,79 %	7,52 %	3,27 %	13,02 %	36,07 %	4,01 %	6,02 %
2022	1,02 %	30,06 %	7,15 %	2,91 %	12,85 %	34,88 %	4,26 %	6,87 %
2023	1,01 %	29,32 %	6,94 %	3,02 %	12,92 %	35,23 %	4,37 %	7,20 %

Zdroj: vlastní

Graf 8 Vývoj podílu žáků 1. ročníků SŠ podle kategorie dosaženého vzdělání

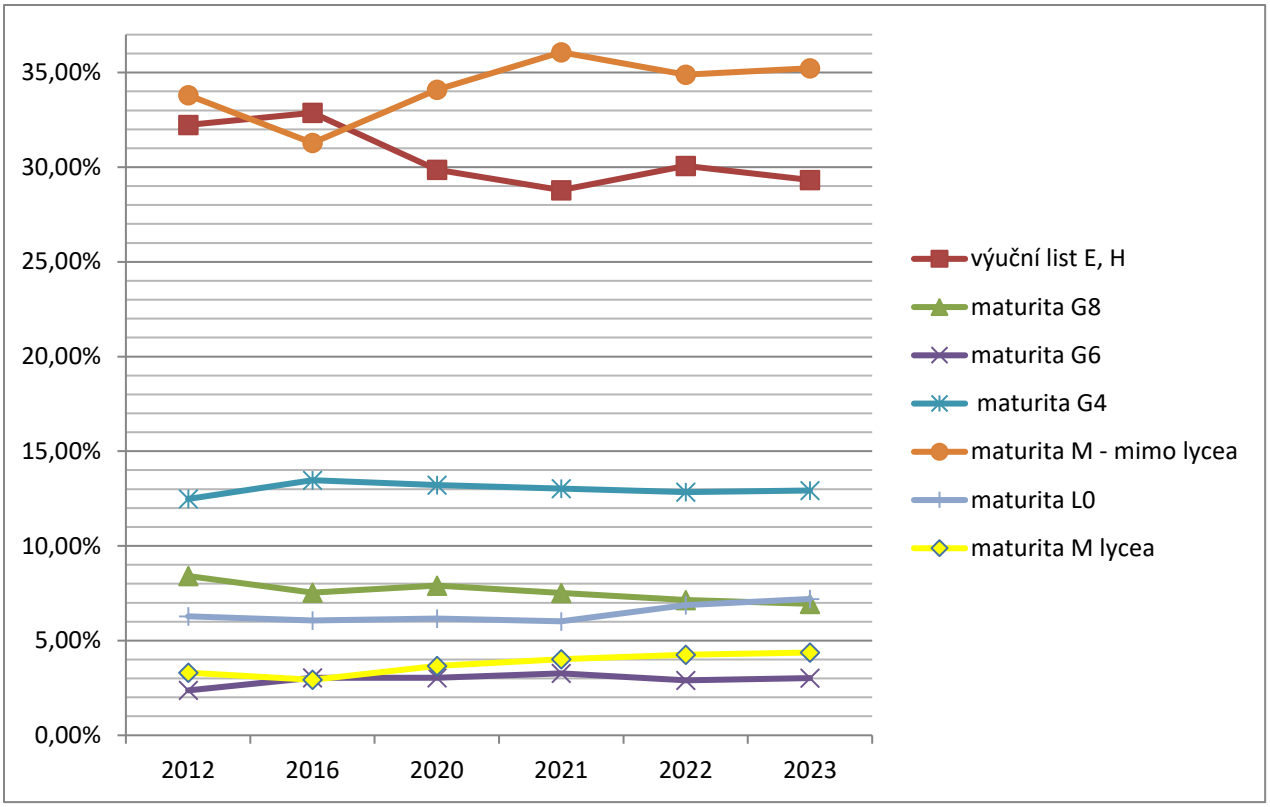

Zdroj: vlastní

A.4.3.3 Všeobecné vzdělávání (gymnázia a lycea)

V oblasti víceletých gymnázií je situace stabilizovaná, do rejstříku škol a školských zařízení nejsou zapisovány nové obory vzdělání 6leté nebo 8leté gymnázium a nejsou ani zvyšovány kapacity těchto oborů vzdělání. Počty žáků přijímaných do těchto oborů vzdělání se však v posledních čtyřech letech zvýšily, a to zejména díky nárůstům počtu žáků ve školách soukromých zřizovatelů, kteří po zvýšení počtu žáků v populačních ročnících naplnili svoji dosud nevyužívanou kapacitu.

V rámci kraje je v oblasti víceletých gymnázií specifická situace ve městě Brně, kde se podíl žáků z populačního ročníku odcházejících do víceletých gymnázií pohybuje dlouhodobě nad 21 %, což významně negativně ovlivňuje situaci ve vzdělávání na 2. stupni základních škol. Vysoký podíl žáků gymnázií je v okrese Břeclav, kde krajskou nabídku doplňují ještě dvě gymnázia zřizovaná obcemi.

V následujících letech očekáváme nárůst počtu uchazečů o vzdělávání ve 4letém gymnáziu i v oborech lycea. Nejvyšší požadavky budou ve městě Brně, kde se nabídku brněnských škol snaží využívat žáci z blízkých okresů, v menší míře i ze vzdálenějších okresů kraje a z okolních krajů. Situaci dobře ilustruje tabulka 13, kde je patrný velký zájem o obory K4 a lycea ve městě Brně, okrese Znojmo, Hodonín, Blansko a Brno-venkov (počet přihlášek neodpovídá počtu přihlášených žáků, protože každý žák si v 1. kole přijímacího řízení může podat 2 přihlášky ke studiu). Pouze v okresech Brno-město a Brno-venkov ovšem dojde k naplnění těchto oborů žáky do schválené výše (např. přestupy žáků z jiných středních škol).

A.4.3.4 Odborné vzdělávání

Přehled počtu žáků vzdělávaných v jednotlivých skupinách oborů vzdělání včetně počtu škol, v nichž byly tyto obory vzdělání vyučovány od školního roku 2004/05 do školního roku 2019/20, je uveden v příloze 1. Kromě této přílohy je zajímavé zároveň sledovat i tabulku 14, kde je uveden počet žáků SŠ podle kategorie dosaženého vzdělání SŠ.

V průběhu platnosti tohoto DZ dojde opět k výraznému nárůstu počtu žáků (viz výše). Až na dříve uvedenou maximální výši mez 54 a 57 tisíci žáků SŠ.

Nejvíce žáků je dlouhodobě ve skupinách oborů vzdělání 23 Strojírenství a strojírenská výroba, 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika + 18 Informatické obory (v roce 2010 byla skupina oborů 18 vyčleněna ze skupiny oborů 26), 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus a 63 Ekonomika a administrativa. Specifická je situace u skupiny oborů 82, kde i v období velmi nízkých počtů žáků v populačních ročnících od školního roku 2015/16 počet žáků stoupá, přičemž disponibilní kapacita je u této skupiny oborů vysoká.

Za předchozí čtyři roky se podíl žáků 1. ročníku denní formy studia v odborných oborech ukončených maturitní zkouškou (obory L0 a M, bez oborů lycea) zvýšil, roste zejména podíl oborů lyceí. Lze předpokládat, že se uvedený podíl bude u oborů M snižovat opět ve prospěch oborů lyceí, jejich nabídka bude postupně navyšována. Nepředpokládáme významné navýšení zájmu o obory E a H. Podrobné srovnání je v tabulce 12, která ukazuje poptávku, resp. naplněnost těchto oborů napříč krajem.

Jihomoravský kraj podporuje vybrané obory středního vzdělání formou stipendií od roku 2009. Obory vzdělání podporované stipendii byly vybrány z oborů středního vzdělání s výučním listem, ve kterých se vzdělává malý počet žáků, přičemž potřeba jejich absolventů na trhu práce přetrvává. Při výběru oborů vzdělání bylo čerpáno také z poznatků úřadů práce a ředitelů středních škol. Seznam podporovaných oborů je každoročně znovu posuzován, přičemž dosud došlo k minimálním změnám – ze seznamu podporovaných oborů byl pro trvalý nezájem ze strany žáků vyřazen obor sklenář, naopak byl mezi podporované obory zařazen obor výrobce textilií. V současné době jsou podporovány tyto obory: nástrojář, klempíř, elektrikář-silnoproud, pekař, řezník-uzenář, výrobce textilií, čalouník, mechanik plynových zařízení, zedník, kominík, podlahář a tesař. Od školního roku 2022/23 také obory Ošetřovatel a Podkovář a zemědělský kovář.

Dalším ukazatelem klesajícího zájmu o obory s výučním listem je podíl přepočtený vůči populačnímu ročníku žáků opouštějících ZŠ. Podíl žáků 1. ročníku oborů vzdělání s výučním listem se v uplynulém období pohyboval mezi 30 a 35 % žáků přicházejících ze základních škol, což je o 5 procentních bodů méně než v období 2020–2023 Nejsou zde zohledněny obory nástavbového a zkráceného studia, které mohou tento poměr značně zkreslit. V tabulce 16 je uveden přehled žáků v oborech s výučním listem a barevně je vyznačen jejich průchod vzděláváním.

Tabulka 16 Přehled žáků v oborech s výučním listem (denní studium)

šk. rok	**1. r.**	**2. r.**	**3. r.**	**celkem**	**abs**	**nově**	**žáků 9. roč.**	**podíl (1.r.SŠ / 9.r.ZŠ)**	**podíl "ukončili studium"**
2006/07	4 921	4 399	4 452	13 777	4 338	4 677	12 221	40,27 %	76,66 %
2007/08	4 820	4 282	4 069	13 171	3 873	4 611	11 813	40,80 %	71,83 %
2008/09	4 560	4 077	3 995	12 614	3 602	4 344	11 578	39,39 %	72,07 %

2009/10	4 615	3 937	3 836	12 388	3 438	4 382	11 099	41,58 %	69,86 %
2010/11	4 075	3 986	3 735	11 787	3 069	3 835	9 418	43,27 %	63,67 %
2011/12	3 996	3 545	3 831	11 213	3 181	3 593	8 566	46,65 %	69,76 %
2012/13	3 762	3 411	3 447	10 620	3 162	3 446	7 676	49,01 %	68,52 %
2013/14	3 487	3 253	3 222	9 962	2 646	3 225	7 752	44,98 %	64,93 %
2014/15	3 536	2 998	3 038	9 572	2 574	3 221	7 791	45,39 %	64,41 %
2015/16	3 342	2 977	2 793	9 112	2 381	3 050	7 709	43,35 %	63,29 %
2016/17	3 131	2 875	2 810	8 816	2 199	2 882	8 013	39,07 %	63,06 %
2017/18	3 158	2 759	2 699	8 616	2 228	2 956	8 134	38,82 %	63,01 %
2018/19	3 204	2 674	2 546	8 691	2 241	3 104	8 406	38,12 %	67,06 %
2019/20	3 257	2 830	2 465	8 552	2 093	3 041	8 729	37,31 %	66,85 %
2020/21	3 146	2 914	2 635	8 695	2 195	3 024	9 895	31,79 %	69,51 %
2021/22	3 175	2 825	2 661	8 661	2 362	2 993	10 375	30,60 %	73,72 %
2022/23	3 590	2 807	2 599	8 996	2 150	3 432	11 415	31,45 %	66,01 %
2023/24	3 632	3 090	2 630	9 352	2 232	3 463	11 813	30,75 %	–

Zdroj: statistické výkazy škol (vždy k 30.09.)

Nástavbové studium

U nástavbového studia zůstává počet žáků přibližně konstantní pouze s poklesem ve školním roce 2020/21 z důvodu epidemie COVID-19. Oproti předchozímu období se výrazně zlepšila úspěšnost absolventů denního nástavbového studia. Podrobněji vývoj ukazuje tabulka 17. Na nástavbové studium také přichází méně žáků, kteří absolvovali závěrečnou zkoušku. Nejsou zahrnuti žáci, kteří opakují 1. ročník, ani žáci, kteří pokračují po přerušení vzdělávání. Podíl přijímaných do nástavbového studia klesl pod 20 % z celkového počtu absolventů oborů vzdělání s výučním listem.

Tabulka 17 Vývoj podílu přijímaných a absolventů denní formy nástavbového studia na SŠ v JMK 2008–23

šk. rok	obory s VL (E+H)							
	celkem	3. r.	abs VYU	1. r.	2. r.	abs NA	1. r. NA / abs VYU	"ukončili studium"
2008/09	12 614	3 995	3 602	1 223	989	923	33,95 %	67,72 %
2009/10	12 388	3 836	3 438	1 256	898	787	36,53 %	60,91 %
2010/11	11 787	3 735	3 069	1 196	932	656	38,97 %	53,64 %
2011/12	11 494	3 831	3 266	1 049	788	453	32,12 %	36,07 %
2012/13	10 959	3 474	3 289	989	690	461	30,07 %	38,55 %
2013/14	10 532	3 252	2 802	833	694	337	29,73 %	32,13 %
2014/15	10 083	3 038	2 686	752	577	252	28,00 %	25,48 %
2015/16	9 613	2 793	2 188	736	485	195	33,64 %	23,41 %
2016/17	8 749	2 794	2 215	643	482	207	29,03 %	27,53 %
2017/18	8 546	2 667	2 136	646	421	195	30,24 %	26,49 %
2018/19	8 399	2 530	2 079	678	393	175	32,61 %	27,22 %
2019/20	8 538	2 451	2 183	649	443	224	29,73 %	34,67 %
2020/21	8 695	2 635	2 362	558	466	311	23,62 %	45,87 %
2021/22	8 661	2 661	2 150	649	437	238	30,19 %	36,67 %
2022/23	8 996	2 599	2 232	636	487	295	28,49 %	52,87 %
2023/24	9 352	2 630	x	646	510	x	x	x

Zdroj: statistické výkazy (vždy k 30.09.)

Zkrácené studium

Školský zákon umožňuje realizovat tzv. zkrácené studium, kdy absolventi středních škol mohou během 1–2 let vzdělávání získat další kvalifikaci. Tento typ studia se v kraji úspěšně rozvíjí (viz tabulka 18). Převážná většina žáků (88 % ve školním roce 2023/24) se vzdělává v oborech vzdělání s výučním listem. To je o 4 % více než ve školním roce 2019/20.

Tabulka 18 Zkrácené studium 2012–2023

	počet žáků	počet tříd	počet škol poskytujících zkrácené studium
2012/13	262	10	4
2016/17	767	34	21
2020/21	768	34	18
2021/22	766	32	17
2022/23	831	36	17
2023/24	832	41	17

Zdroj: statistické výkazy (vždy k 30.09.)

A.4.4 Vyšší odborné vzdělávání

V Jihomoravském kraji je v současnosti 10 vyšších odborných škol. Samostatné VOŠ jsou pouze tři, ostatní vykonávají svoji činnost pod jedním ředitelstvím se střední školou. Vývoj počtu škol po postupném slučování a průměrná velikost škol je vidět v tabulce 19. Zřizovatelem VOŠ je kraj, soukromý sektor a církve v poměru 7:2:1. Počet studentů začal od školního 2022/23 opět mírně stoupat, roste také počet studentů z ostatních částí republiky, kteří studují na VOŠ v JMK.

Tabulka 19 Vyšší odborné školy

	2004/05	**2008/09**	**2012/13**	**2016/17**	**2020/21**	**2021/22**	**2022/23**	**2023/24**
počet škol	16	14	12	10	10	10	10	9*
počet studentů	3 556	3 279	3 276	2 359	1 778	1 817	1 848	1 928
průměrná velikost školy	222,3	234,2	273,0	235,9	177,8	181,7	184,8	214,2

Zdroj: statistické výkazy škol (vždy k 30.10.)

*VOŠ při Střední škole a Vyšší odborné škole tradičních řemesel nevykonává činnost.

Vývoj počtu žáků v jednotlivých skupinách oborů vzdělání ukazuje následující tabulka. Stěžejní pro vzdělávání ve VOŠ je v JMK zdravotnictví následované veřejnosprávní činností a sociální péčí. Ostatní skupiny oborů jsou zastoupeny malými podíly.

Tabulka 20 Skupiny oborů VOŠ (všichni zřizovatelé a všechny formy)

skupina oborů	***školní rok***	**2004/05**	**2008/09**	**2012/13**	**2016/17**	**2020/21**	**2021/22**	**2022/23**	**2023/24**
16	počet studentů	70	9						
	počet VOŠ	1	1						
26	počet studentů	182	126	133	76	64	43	55	66
	počet VOŠ	1	1	1	1	1	1	1	1

29	počet studentů	85	40						
	počet VOŠ	1	1						
31	počet studentů	15	14						
	počet VOŠ	1	1						
36	počet studentů	25							
	počet VOŠ	1							
39	počet studentů			41	27	30	17	25	33
	počet VOŠ			1	1	1	1	1	1
43	počet studentů					44	65	66	66
	počet VOŠ					1	1	1	1
53	počet studentů	1 066	1 091	1 204	1 034	865	913	951	1 003
	počet VOŠ	4	4	4	4	4	4	4	4
63	počet studentů	213	407	447	268	134	100	70	88
	počet VOŠ	2	3	3	3	3	3	3	2
64	počet studentů	40	32	44					
	počet VOŠ	1	1	1					
65	počet studentů			101	68	34	42	36	
	počet VOŠ			1	1	1	1	1	
66	počet studentů		19	90	70	10			
	počet VOŠ		1	1	1	1			
68	počet studentů	1 353	976	568	298	175	213	220	246
	počet VOŠ	3	2	2	2	2	2	2	2
72	počet studentů	110	109	92	68	26	11		
	počet VOŠ	1	1	1	1	1	1		
75	počet studentů	269	312	428	333	311	329	337	339
	počet VOŠ	1	2	2	2	2	2	2	2
82	počet studentů	128	144	128	117	85	84	88	87
	počet VOŠ	2	2	1	1	1	1	1	1
	celkem studentů	**3 556**	**3 279**	**3 276**	**2 359**	**1 778**	**1 817**	**1 848**	**1 928**

Zdroj: statistické výkazy škol (vždy k 30.10.)
Poznámka:

16 Ekologie a ochrana životního prostředí
18 Informatické obory
21 Hornictví a hornická geologie, hutnictví a slévárenství
23 Strojírenství a strojírenská výroba
26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika
28 Technická chemie a chemie silikátů
29 Potravinářství a potravinářská chemie
31 Textilní výroba a oděvnictví
32 Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů
33 Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů
34 Polygrafie, zpracování papíru, filmu a fotografie
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie
37 Doprava a spoje
39 Speciální a interdisciplinární obory

41 Zemědělství a lesnictví
43 Veterinářství a veterinární prevence
53 Zdravotnictví
63 Ekonomika a administrativa
64 Podnikání v oborech, odvětví
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus
66 Obchod
68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost
69 Osobní a provozní služby
72 Publicistika, knihovnictví a informatika
74 Tělesná kultura, tělovýchova a sport
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče
78 Obecně odborná příprava
79 Obecná příprava
82 Umění a užité umění

U VOŠ je dlouhodobě významný rozdíl mezi počtem přijímaných studentů a počtem absolventů o 3 roky později (u tříletých oborů). Více než 50 % přijatých uchazečů studium ve škole nedokončí, což může být dáno jednak ukončením studia z prospěchových důvodů, jednak nástupem ke studiu na vysokou školu (podrobněji v tabulce 21 za posledních 10 let); barevné znázornění ukazuje průchod studiem jednotlivých ročníků ve VOŠ). Ve školním roce 2020/21 a 2021/22 byl podíl úspěšných absolventů mírně vyšší, což bylo dáno rozvolněním pravidel v covidovém období.

Tabulka 21 Absolventi VOŠ

školní rok	**2014/15**	**2015/16**	**2016/17**	**2017/18**	**2018/19**	**2019/20**	**2020/21**	**2021/22**	**2022/23**	**2023/24**
přijatí	1 123	1 059	947	793	799	801	779	862	831	796
absolventi	721	675	606	515	473	409	416	396	377	x
dokončí studium				45,86 %	44,66 %	43,19 %	52,46 %	49,56 %	47,07 %	

Zdroj: statistické výkazy škol (vždy k 30.10.)

Ve školním roce 2015/16 se na VOŠ vzdělávalo 2 652 studentů, ve školním roce 2019/20 to bylo 1 838 studentů a ve školním roce 2023/24 je to 1928 studentů. Po letech poklesu dochází v tomto školním roce k mírnému nárůstu. Od školního roku 2022/23 nevykonává činnost VOŠ při Střední škole Vyšší odborné škole tradičních řemesel s.r.o. Průměrná naplněnost VOŠ všech zřizovatelů byla ve školním roce 2019/20 42,27 %, ve školním roce 2023/24 je naplněnost 49,45 %. U VOŠ zřizovaných JMK je číslo vyšší, a to 52,42 %. Zájem roste především o VOŠ zdravotnického zaměření.

Předpokládáme, že podle vývoje populačních ročníků nadcházejících maturantů a vzhledem k široké nabídce oborů vysokých škol bude na VOŠ odcházet přibližně 10–12 % maturantů. VOŠ v JMK navštěvují také studenti z jiných částí České republiky, jak dokládá graf č. 9, a jejich podíl je velmi významný.

Graf 9 Spádovost studentů VOŠ ve školním roce 2022/23

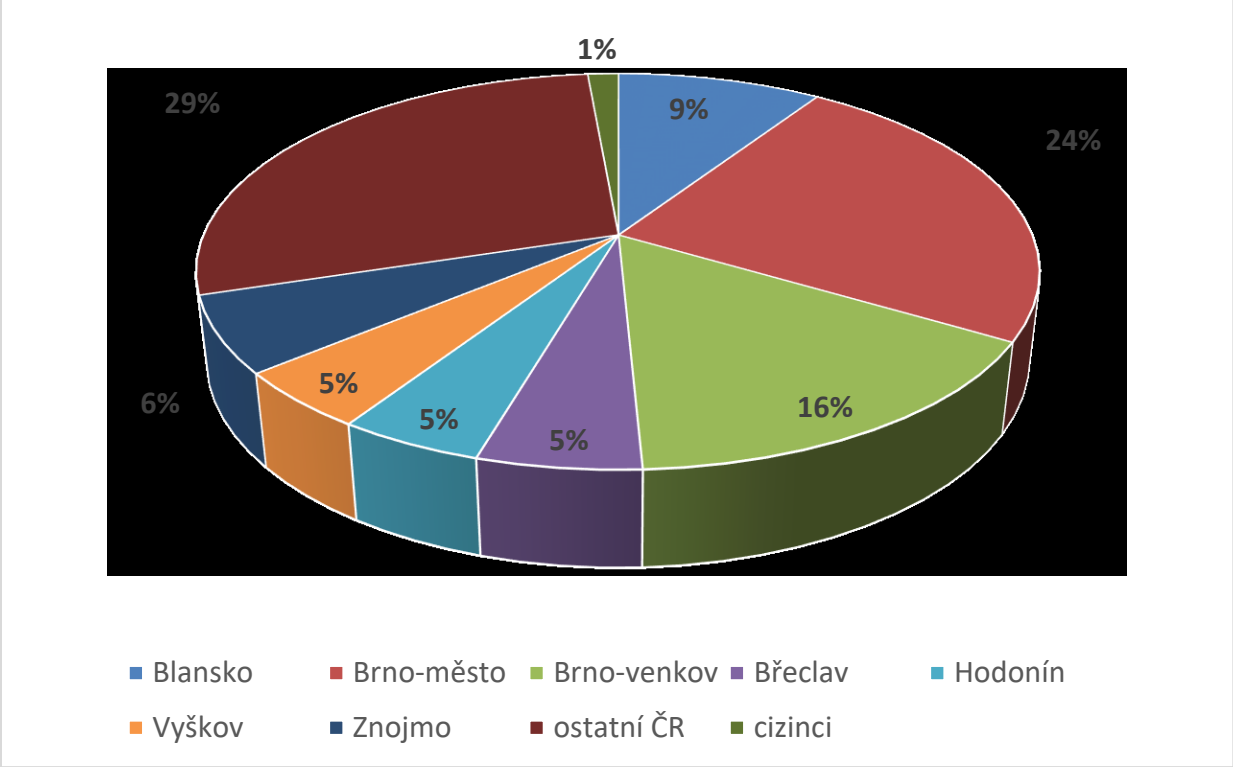

A.4.5 Rovné příležitosti vzdělávání pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami[3]

V poslední dekádě došlo k významným změnám a posunům ve vzdělávání dětí, žáků a studentů (dále jen žáků) se speciálními vzdělávacími potřebami (dále jen SVP). Od roku 2016 se díky novým právním předpisům v praxi významně přizpůsobily vzdělávací podmínky požadavkům žáků se SVP v běžných školách. Vzdělávání žáků tak probíhá v heterogenních, velmi různorodých kolektivech. Ve školách se pedagogové setkávají nejen s žáky se zdravotním postižením (typicky vyjmenovaných v § 16 odst. 9 školského zákona), ale také s žáky, kteří jsou ovlivněni vážnými existenčními problémy ekonomicky slabých rodin, se žáky pocházejícími ze socio-kulturně odlišného prostředí, s žáky z nepodnětného prostředí, s žáky s duševním onemocněním, s žáky se závislostním chováním apod. Všichni tito žáci vyžadují specifický přístup pedagogů. Je důsledně uplatňována individualizace výuky, v různé míře jsou využívána podpůrná opatření, která umožňují upravit vzdělávací podmínky žáků tak, aby mohlo jejich vzdělávání probíhat v běžných školách. Společné vzdělávání je vždy, je-li to v souladu s nejlepším zájmem žáka, upřednostňováno ve školách běžného vzdělávacího proudu před vzděláváním ve školách pro žáky se SVP zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona. Výrazně se proměnila i poradenská činnost školských poradenských zařízení (dále jen ŠPZ), byla posílena významnost jejich doporučení do vzdělávání a jejich vymahatelnost, byla také zavedena možnost revize vyšetření a závěrů ŠPZ.

A.4.5.1 Společné vzdělávání dětí, žáků a studentů v Jihomoravském kraji

Společné vzdělávání probíhá v běžných školách v individuální formě vzdělávání s podporou jednotlivých žáků se SVP. Díky individuálnímu přístupu ve výuce je podpořeno sociální začlenění, rozvoj kompetencí a respekt k rozdílnosti, což zlepšuje sociální dovednosti, sebevědomí a motivaci žáků. Žáci

[3] V kapitole jsou pro lepší výstižnost používány termíny individuální či skupinová integrace, i když se terminologie podle nových právních předpisů změnila. Jde v podstatě o společné vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v běžných školách.

jsou vzděláváni na základě doporučených podpůrných opatření, např. vypracovaných individuálních vzdělávacích plánů, přizpůsobení obsahu vzdělávacího programu, vzdělávání probíhá s podporou asistenta pedagoga, s doporučením využití předmětu speciálně pedagogické péče a řadou dalších podpůrných opatření. Skupinová forma vzdělávání žáků se SVP probíhá v běžných školách v samostatných třídách určených pro žáky se SVP uvedených v § 16 odst. 9 školského zákona, v nichž se obsah a formy vzdělávání blíží způsobu vzdělávání ve školách zřizovaných pro žáky se SVP uvedenými v § 16 odst. 9 školského zákona. Velkou předností je realizace společných aktivit s ostatními žáky školy.

V rámci projektu Implementace Krajského akčního plánu II se v aktivitě „Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání“ realizoval projekt “Centra metodické podpory pro žáky se SVP“ s cílem využít odborného potenciálu pedagogů ze škol zřizovaných pro žáky se SVP směrem k pedagogům základních škol. Vytvořením legislativního prostředí pro inkluzivní „společné vzdělávání“ byl nastaven a dále rozvíjen vzdělávací systém preferující vzdělávání žáků se SVP v hlavním vzdělávacím proudu. Tomuto trendu bylo potřeba odpovídajícím způsobem přizpůsobit i erudici pedagogických pracovníků běžných škol. Bylo potřeba doplnit základy speciální pedagogiky tak, aby byly zhodnoceny dopady různých postižení do vzdělávání; doplnit základy speciální didaktiky, aby bylo možné na základě analýzy speciálních potřeb žáka uzpůsobit organizaci, formy, metody, použití pomůcek apod. tak, jak jsou k tomu pedagogové vedeni v doporučení ŠPZ. Vznik metodických center umožnil využít materiálně technického zázemí a potenciálu pedagogů škol zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona k metodické pomoci pedagogům škol běžného vzdělávacího proudu při „společném vzdělávání“ žáků se SVP.

Žákům se SVP jsou příslušnými školskými poradenskými zařízeními, tedy pedagogicko-psychologickými poradnami a speciálně pedagogickými centry, doporučována podpůrná opatření. Tato školská zařízení sledují proces společného vzdělávání na jednotlivých školách, poskytují metodické vedení a konzultace učitelům i rodičům dětí, podílejí se na sledování individuálních vzdělávacích plánů a v některých případech poskytují zápůjčky pomůcek. V rámci projektu Implementace Krajského akčního plánu II v aktivitě „Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání“ pokračoval projekt „Metodická síť ŠPZ a podpůrná opatření“, ve kterém metodicky spolupracují školská poradenská zařízení – pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra se školními poradenskými pracovišti a s pedagogy středních a základních škol. Cílem aktivity je implementace pravidel pro nastavování podpůrných opatření v síti škol a školských zařízení v Jihomoravském kraji, sjednocení podmínek pro poskytování poradenských služeb a v neposlední řadě i metodické vedení školních psychologů a školních speciálních pedagogů ve školách. Důležitou podporou v rámci projektu je i komunikace a diskuze o implementaci doporučení podpůrných opatření školských poradenských zařízení v praxi s pedagogy škol.

V následující tabulce uvádíme vývoj počtu v individuální formě vzdělávání dětí a žáků uvedených v § 16 odst. 9 školského zákona ve školách běžného vzdělávacího proudu.

Tabulka 22 Individuální integrace MŠ, ZŠ a SŠ

školní rok	**2012/13**				**2016/17**			
druhy zdravotního postižení/znevýhodnění	**MŠ**	**ZŠ**	**SŠ a VOŠ**	**celkem**	**MŠ**	**ZŠ**	**SŠ a VOŠ**	**celkem**
mentální postižení	41	149	10	200	44	206	36	286
sluchové postižení	8	52	12	72	12	59	17	88
zrakové postižení	8	33	11	52	9	31	10	50

s vadami řeči	24	38	0	62	44	126	0	170
tělesné postižení	22	112	13	147	19	125	20	164
souběžné postižení více vadami	14	38	2	54	37	41	2	73
s vývojovými poruchami učení*	0	1 116	12	1 128	0	1 669	154	1 823
s vývojovými poruchami chování*	54	373	1	428	72	925	9	1 006
autismus	45	148	7	200	127	333	42	502
celkem	**216**	**2 059**	**68**	**2 343**	**364**	**3 508**	**290**	**4 162**
školní rok	**2020/21**				**2021/22**			
druhy zdravotního postižení/znevýhodnění	**MŠ**	**ZŠ**	**SŠ a VOŠ**	**celkem**	**MŠ**	**ZŠ**	**SŠ a VOŠ**	**celkem**
mentální postižení	50	254	66	370	54	268	56	378
sluchové postižení	17	76	27	120	13	81	29	123
zrakové postižení	23	60	28	111	25	76	29	130
se závažnými vadami řeči*	101	601	26	728	141	651	24	816
tělesné postižení	53	133	37	223	54	124	40	218
souběžné postižení více vadami	24	130	18	172	25	131	18	174
se závažnými poruchami učení*	37	6 435	1 711	8 183	44	6 140	1 590	7 774
se závažnými poruchami chování*	86	2 186	192	2 464	100	2 048	199	2 347
autismus	146	488	123	757	154	499	143	796
celkem	**537**	**10 363**	**2 228**	**13 128**	**610**	**10 018**	**2 128**	**12 756**
školní rok	**2022/23**				**2023/24**			
druhy zdravotního postižení/znevýhodnění	**MŠ**	**ZŠ**	**SŠ a VOŠ**	**celkem**	**MŠ**	**ZŠ**	**SŠ a VOŠ**	**celkem**
mentální postižení	63	279	51	393	60	286	70	416
sluchové postižení	13	92	35	140	23	96	37	156
zrakové postižení	24	84	22	130	21	104	20	145
se závažnými vadami řeči*	171	778	35	984	224	895	47	1 166
tělesné postižení	55	133	37	225	52	143	39	234
souběžné postižení více vadami	40	149	17	206	52	208	27	287
se závažnými poruchami učení*	45	6 492	1 875	8 412	26	6 961	2 144	9 131
se závažnými poruchami chování*	116	2 188	268	2 572	154	2 383	333	2 870
autismus	182	530	157	869	182	552	167	901
celkem	**709**	**10 725**	**2 497**	**13 931**	**794**	**11 628**	**2 884**	**15 306**

Zdroj: statistické výkazy škol (vždy k 30.09.)
* Od roku 2016/17 jsou ve výkazech uváděny kategorie postižení jako závažné.
Pozn.: Kategorie zdravotního postižení jsou uváděny podle statistických výkazů školního roku 2016/17.

Z celkových počtů individuálně integrovaných žáků je zřejmé, že postupně dochází k jejich nárůstu v běžných školách. Nárůst počtu integrovaných žáků byl spojen v posledních letech s vyššími počty žáků, kteří přicházeli do základního školství. Vysoký meziroční nárůst integrovaných žáků ve všech

typech škol od školního roku 2016/17 je z velké míry způsoben změnou v doporučování podpůrných opatření školskými poradenskými zařízeními a se změnou ve výkaznictví. V roce 2021/22 je patrný mírný pokles celkového počtu individuálně integrovaných žáků, což je pravděpodobně spojeno s opatřeními souvisejícími s onemocněním Covid 19, kdy do ŠPZ nedocházeli klienti. Naopak k výraznému nárůstu dochází v roce 2023/24. I tento nárůst lze spojit s onemocněním Covid 19, kdy po době izolace naopak narůstal počet problémů, které žáci po návratu do škol potřebovali řešit. K výraznějšímu nárůstu počtu integrovaných žáků dochází v případě žáků s mentálním postižením (zejména s lehkým mentálním postižením), který je již v posledních letech stabilní, což koresponduje s jejich úbytkem ve školách zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona. K velmi výraznému nárůstu došlo v případě integrace žáků se závažnými vývojovými poruchami učení a chování a také žáků s autismem.

V následující tabulce uvádíme vývoj počtu ve skupinové formě vzdělávání dětí a žáků uvedených v § 16 odst. 9 školského zákona ve školách běžného vzdělávacího proudu.

Tabulka 23 Skupinová integrace MŠ a ZŠ

školní rok	**2012/13**				**2016/17**			
druhy zdravotního postižení/znevýhodnění	**MŠ počet tříd**	**MŠ počet dětí**	**ZŠ počet tříd**	**ZŠ počet žáků**	**MŠ počet tříd**	**MŠ počet dětí**	**ZŠ počet tříd**	**ZŠ počet žáků**
mentální postižení	0	6*	19	146	0	8*	19	126
sluchové postižení	0	1*	0	1*	0	2*	0	4*
zrakové postižení	0	0	0	0	0	1*	0	0
vady řeči	41	536	2	22	47	607	4	52
tělesné postižení	0	2*	0	1*	0	0	0	2*
souběžné postižení více vadami	1	5	2	11	1	6	1	19*
vývojové poruchy učení	0	0	47	488	0	0	41	358
vývojové poruchy chování	0	3*	0	10*	0	8*	1	25*
autismus	0	3*	1	19	0	10*	0	33*
celkem	**42**	**556**	**71**	**699**	**48**	**642**	**66**	**619**
školní rok	**2020/21**				**2021/22**			
druhy zdravotního postižení/znevýhodnění	**MŠ počet tříd**	**MŠ počet dětí**	**ZŠ počet tříd**	**ZŠ počet žáků**	**MŠ počet tříd**	**MŠ počet dětí**	**ZŠ počet tříd**	**ZŠ počet žáků**
mentální postižení	0	1*	20	102	0	1*	19	111
sluchové postižení	0	0	0	0	0	1*	0	0
zrakové postižení	0	1*	0	0	0	1*	0	0
se závažnými vadami řeči**	45	585	2	27	45	577	3	35
tělesné postižení	0	0	0	2*	0	0	0	2
souběžné postižení více vadami	0	2*	1	34	0	3*	1	29
se závažnými poruchami učení**	0	0	22	197	0	0	19	177
se závažnými poruchami chování**	0	1*	0	17*	0	1*	0	16*
autismus	0	15*	0	19*	0	10*	0	21*
celkem	**45**	**605**	**45**	**398**	**45**	**594**	**42**	**391**
školní rok	**2022/23**				**2023/24**			

druhy zdravotního postižení/znevýhodnění	MŠ počet tříd	MŠ počet dětí	ZŠ počet tříd	ZŠ počet žáků	MŠ počet tříd	MŠ počet dětí	ZŠ počet tříd	ZŠ počet žáků
mentální postižení	0	1*	18	107	0	2*	16	86
sluchové postižení	0	0	0	0	0	0	0	0
zrakové postižení	0	1*	0	0	0	1*	0	0
se závažnými vadami řeči**	45	587	3	36	45	582	3	35
tělesné postižení	0	0	0	2*	0	1*	0	0
souběžné postižení více vadami	0	1*	1	24	0	1*	1	28
se závažnými poruchami učení**	0	0	18	146	0	0	16	131
se závažnými poruchami chování**	0	0	0	9*	0	0	0	4
autismus	0	6*	0	20*	0	4*	0	17
celkem	**45**	**596**	**40**	**344**	**45**	**591**	**36**	**301**

Zdroj: statistické výkazy škol (vždy k 30.09.)
* Tyto děti byly individuálně integrovány ve zbývajících třídách pro děti se zdravotním postižením, v tabulce jsou rozděleny podle druhu postižení.
** Od roku 2016/17 jsou ve výkazech uváděny kategorie postižení jako závažné
Pozn.: Kategorie zdravotního postižení jsou uváděny podle statistických výkazů školního roku 2016/17.

Celkový počet tříd zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona se ve skupinové integraci v případě MŠ v posledních čtyřech letech ustálil na počtu 45 a je neměnný. Mírně se mění počet dětí. Třídy jsou zřizovány pro děti se závažnými vadami řeči, kterým v běžně naplněných třídách mateřských škol není možné zajistit odpovídající vzdělávání s podpůrnými opatřeními. Ojediněle se v nich integrují děti s jiným typem zdravotního postižení.

V případě základních škol došlo celkově k postupnému snižování počtu tříd zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona i žáků v nich. V jednotlivých typech zdravotního postižení však dochází k rozdílům, které jsou patrny ve výše uvedené tabulce. Výrazně se snížily počty žáků ve třídách zřizovaných pro žáky s mentálním postižením, což koresponduje s navýšením počtu žáků s mentálním postižením (zejména s lehkým mentálním postižením) v individuální integraci. Výrazně se snížily počty tříd pro žáky s vývojovými poruchami učení. Počet samostatných tříd se postupně snižuje. Jedním z důvodů pro snížení počtu tříd může být změna způsobu financování regionálního školství, která umožnila ředitelům škol dělit třídy, dalším důvodem může být nedostatek speciálních pedagogů v některých lokalitách kraje, dalším z důvodů může být lokální nedostatek prostorových kapacit ve školách, proto ředitelé škol nemohou provozovat třídu se sníženým počtem žáků.

A.4.5.2 Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami ve školách zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona v Jihomoravském kraji

Společné vzdělávání, které bylo podpořeno novelou školského zákona od roku 2016, mělo dopady do vzdělávání v segmentu školství, které se věnuje výhradně dětem a žákům se SVP. Do roku 2020/21 docházelo k postupnému úbytku žáků v těchto školách a současně také ke snížení celkového počtu příspěvkových organizací, které se věnují této oblasti vzdělávání. Od uvedeného školního roku se však postupně navyšují počty žáků v těchto školách.
Na území Jihomoravského kraje působí celkem 30 škol pro žáky se SVP, které jsou zřizovány Jihomoravským krajem. V tomto počtu jsou započítány i 3 školy, které působí při zdravotnických

zařízeních a 2 samostatné střední školy. Navíc zde provozují činnost 2 školy, které zřizuje MŠMT. Školy jako příspěvkové organizace vykonávají většinou činnost několika škol, převážně vykonávají činnost mateřské školy, základní školy, případně základní školy speciální, v některých případech také činnost střední školy většinou pouze s obory vzdělání praktické školy jednoleté nebo praktické školy dvouleté.

Tabulka 24 Počet příspěvkových organizací zřizovaných Jihomoravským krajem podle § 16 odst. 9 školského zákona

školní rok	**2012/13**	**2016/17**	**2020/21**	**2021/22**	**2022/23**	**2023/24**
počet příspěvkových organizací zřizovaných Jihomoravským krajem	36	32	31	31	30	30

Zdroj: statistické výkazy škol (vždy ke 30.09.)

V těchto školách postupně dochází ke změně klientely směrem k dětem a žákům se závažným postižením, kteří vyžadují zvýšená podpůrná opatření personálního i materiálního charakteru. Žáci s lehčími formami postižení přecházejí do vzdělávání na běžných školách. Jak uvádí výše uvedená tabulka, optimalizace těchto škol probíhala v předchozím období. Za poslední 4 roky je počet škol věnujících se výhradně žákům se SVP stabilní. V průběhu posledního období registrujeme nárůst poptávky po místech ve školách zřizovaných pro žáky se SVP, a to pro žáky s autismem, se závažnými poruchami chování, které řešíme v rámci stávajících škol podle dostupných možností.

Jak uvádíme výše, v tomto typu škol se vzdělávají žáci se závažným postižením. Je proto velmi důležité, aby žákům byla zajištěna podpora prostřednictvím školního poradenského pracoviště – zejména školním psychologem, případně školním speciálním pedagogem. Tento typ škol nemůže čerpat finanční prostředky za tímto účelem z OP JAK, proto podporuje zřizovatel (Jihomoravský kraj) svoje školy částkou ve výši cca 12,5 mil Kč na zajištění výše uvedených pozic.

Činnost mateřské školy pro děti se SVP vykonává 17 příspěvkových organizací, 15 zřizuje Jihomoravský kraj, pouze jedna z nich vykonává činnost samostatné mateřské školy, jedna příspěvková organizace provozuje třídy při fakultní nemocnici a dvě příspěvkové organizace vykonávají činnost mateřské školy při dětských léčebnách. MŠMT zřizuje v Jihomoravském kraji dvě příspěvkové organizace pro děti se SVP, které vykonávají také činnost mateřské školy.

Tabulka 25 Počty dětí se SVP v MŠ zřizovaných Jihomoravským krajem

školní rok/zdravotní postižení (znevýhodnění)	**2012/13**	**2016/17**	**2020/21**	**2021/22**	**2022/23**	**2023/24**
mentální postižení	39	32	25	26	27	26
sluchové postižení	25	17	22	20	22	21
zrakové postižení	18	17	11	14	12	9
závažné vady řeči*	83	80	76	71	91	81
tělesné postižení	18	13	20	24	19	14
souběžné postižení více vadami	71	70	28	58	60	61
závažné vývojové poruchy*	2	10	10	11	6	11
autismus	66	88	102	104	120	119
při zdravotnickém zařízení	214	200	144	132	133	129
bez zdravotního znevýhodnění	9	0	0	0	0	0
celkem	**545**	**527**	**438**	**460**	**490**	**471**

Zdroj: statistické výkazy škol (vždy ke 30.09.)

* Od roku 2016/17 jsou ve výkazech uváděny kategorie postižení jako závažné.

V oblasti MŠ nedošlo k významným změnám a počet mateřských škol je konstantní. Dochází pouze k nárůstu počtů dětí se závažnějšími formami postižení, zejména s autismem. Ubývá dětí s mentálním postižením, které se vzdělávají v běžných mateřských školách. Došlo ke snížení kapacity mateřských škol při zdravotnických zařízeních.
Činnost základní školy pro žáky se SVP vykonává 27 příspěvkových organizací, z toho tři příspěvkové organizace vykonávají činnost při zdravotnických zařízeních. Na území Jihomoravského kraje navíc zřizuje MŠMT dvě příspěvkové organizace pro žáky se SVP, které vykonávají činnost základní školy.

Počty žáků se SVP v ZŠ zřizovaných Jihomoravským krajem uvádí následující tabulka.

Tabulka 26 Počty žáků se SVP v ZŠ zřizovaných Jihomoravským krajem

školní rok/ zdravotní postižení (znevýhodnění)	**2012/13**	**2016/17**	**2020/21**	**2021/22**	**2022/23**	**2023/24**
mentální postižení	1 039	725	555	560	600	583
sluchové postižení	60	44	37	35	43	33
zrakové postižení	1	0	0	0	1	0
závažné vady řeči**	46	65	55	68	65	73
tělesné postižení	24	24	9	11	8	8
souběžné postižení více vadami	397	365	437	414	404	433
závažné vývojové poruchy učení**	24	21	15	12	14	13
závažné vývojové poruchy chování**	69	130	190	189	207	205
autismus	199	311	379	417	480	503
při zdravotnickém zařízení	295	320	248	256	241	258
bez zdravotního znevýhodnění *	101	15	8	17	10	10
celkem	**2 255**	**2 020**	**1 933**	**1 979**	**2 073**	**2 119**

Zdroj: statistické výkazy škol (vždy ke 30.09.)

*nevykázaní žáci podle druhu zdravotního postižení (znevýhodnění) – nebylo k dispozici navazující doporučení PPP nebo SPC

** Od roku 2016/17 jsou ve výkazech uváděny kategorie postižení jako závažné.

V základních školách zřizovaných pro žáky se SVP se výrazně snížil počet žáků s mentálním postižením. Snížil se také počet žáků se sluchovým postižením. Stejně tak jako u mateřských škol došlo k nárůstu žáků s autismem. V oblasti závažných poruch chování došlo k výraznému navýšení počtu žáků. V případě základních škol při zdravotnických zařízeních došlo ke snížení kapacity základních škol. Celkově od roku 2020/21 dochází k postupnému nárůstu počtu žáků v uvedených školách.

Jihomoravský kraj zřizuje i 15 příspěvkových organizací, které vykonávají činnost střední školy pro žáky se SVP, z toho 13 škol vyučuje obory vzdělání Praktická škola. Další dvě střední školy pro žáky se SVP zřizuje na území kraje MŠMT.

Počty žáků se SVP v SŠ zřizovaných Jihomoravským krajem uvádí následující tabulka.

Tabulka 27 Počty žáků se SVP v SŠ

školní rok **školní rok/ zdravotní postižení (znevýhodnění)**	2012/13	2016/17	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
mentální postižení	622	539	360	311	300	333
sluchové postižení	52	58	45	44	47	48
zrakové postižení	18	32	31	32	24	24
závažné vady řeči*	8	15	30	32	43	55
tělesné postižení	134	123	120	115	115	111
souběžné postižení více vadami*	110	144	187	189	183	188
závažné vývojové poruchy učení*	1 421	1 396	1 778	1 663	1 962	2 236
závažné vývojové poruchy chování*	37	103	249	271	347	434
autismus	11	142	215	248	263	302
celkem	2 413	2 552	3 015	2 905	3 284	3 731

Zdroj: statistické výkazy škol (vždy ke 30.09.)
Pozn.: *Od roku 2016/17 jsou ve výkazech uváděny kategorie postižení jako závažné

Z tabulky je patrný postupný celkový nárůst počtu žáků se SVP ve středních školách. Narůstající řadu přerušil pokles počtu žáků z roku 2021/22 na školní rok 2022/23, který vnímáme jako důsledek covidových opatření. Školská poradenská zařízení stejně jako školy pracovala v omezeném režimu.

Výrazně se snižuje počet žáků s mentálním postižením a s tělesným postižením. Naopak dochází k nárůstu počtu žáků se souběžným postižením více vadami, se závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování a s autismem.

A.4.5.3 Žáci s odlišným mateřským jazykem – žáci-cizinci

Počet žáků-cizinců se v České republice plynule zvyšoval. Od školního roku 2021/22 došlo ve všech segmentech škol k výraznému nárůstu počtu žáků-cizinců, zejména u žáků cizinců pocházejících z nečlenských států Evropské unie (dále jen EU). Od školního roku 2021/22 upravilo MŠMT právní předpisy v předškolním, základním i středním vzdělávání a umožnilo tak systematicky zavést ve školách jazykovou přípravu žáků-cizinců, kterou financuje podle jasně stanovených pravidel. Většinu žáků-cizinců pocházejících ze zemí mimo EU tvoří ukrajinští žáci, kteří se dostali na území ČR v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny. Zatímco v případě dětí (žáků) – cizinců pocházejících ze států EU docházelo ve všech segmentech vzdělávání k postupnému nárůstu jejich počtu, v případě dětí (žáků)-cizinců pocházejících ze zemí mimo EU došlo ve všech segmentech škol ke skokovému nárůstu jejich počtu.
Počty žáků-cizinců jsou uvedeny v následující tabulce

Tabulka 28 Počet dětí a žáků-cizinců v JMK

	MŠ		ZŠ		SŠ		**celkem**		**součet**
	z EU	mimo EU	z EU	mimo EU	z EU	mimo EU	**z EU**	**mimo EU**	
2012/13	113	302	391	789	220	528	**736**	**1 625**	**2 361**
2016/17	208	490	527	998	261	524	**1 012**	**2 016**	**3 028**
2020/21	335	576	730	1 522	304	579	**1 369**	**2 677**	**4 046**
2021/22	372	585	749	1 646	328	552	**1 449**	**2 783**	**4 232**
2022/23	374	1 142	825	5 578	329	970	**1 528**	**7 690**	**9 218**
2023/24	399	1 174	889	5 218	349	1 284	**1 637**	**7 676**	**9 313**

Zdroj: statistické výkazy (vždy k 30.09.)

V mateřských školách byla podpora v oblasti jazykové přípravy směrována především k dětem v povinném předškolním vzdělávání. Za určitých podmínek byly pro tyto děti zřizovány skupiny pro bezplatnou jazykovou přípravu, aby byl zajištěn jejich plynulý přechod do základního vzdělávání. Ve školním roce 2022/23 bylo zřízeno v Jihomoravském kraji celkem v 16 školách 18 skupin, ve kterých byla poskytována bezplatná jazyková příprava 102 dětem v posledním roce předškolního vzdělávání. Žáci-cizinci v základních školách mají podle § 20 školského zákona nárok na bezplatnou jazykovou přípravu k začlenění do základního vzdělávání. Od 01.09.2022 krajský úřad ve spolupráci se zřizovateli určuje základní i střední školy pro jazykovou přípravu žáků-cizinců. Jejich počet se postupně zvyšuje. V oblasti základního školství bylo ve školním roce 2022/23 určeno 35 škol pro jazykovou přípravu žáků-cizinců, ve školním roce 2023/24 to bylo již 134 základních škol. Nejčastěji se ve skupinách pro jazykovou přípravu žáků-cizinců vzdělávají žáci z Ukrajiny, Slovenska a Vietnamu.

Ve oblasti středního školství bylo ve školním roce 2022/23 určeno 8 středních škol, ve školním roce 2023/2024 se tento počet nezměnil. Tyto určené školy se nacházejí převážně v okrese Brno-město.

Graf 10 Počet dětí a žáků-cizinců v JMK (2008–2023)

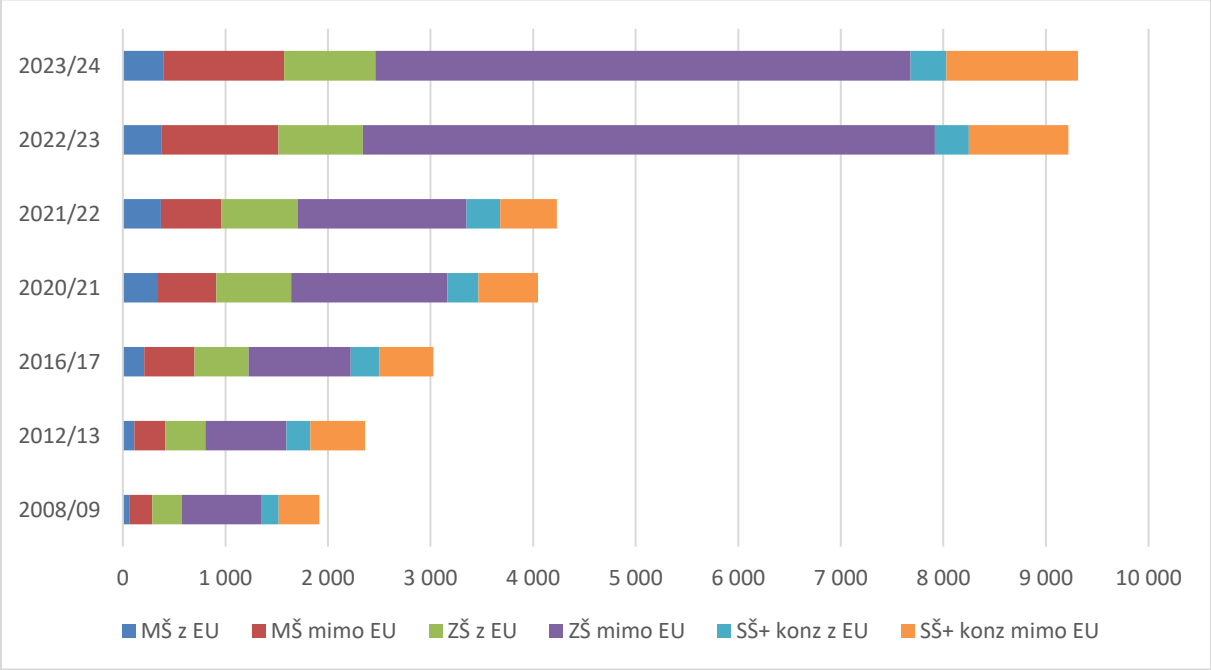

A.4.5.3 Vzdělávání dětí, žáků a studentů ohrožených sociálním vyloučením

Na základě dlouhodobých zkušeností je prokázáno, že pokud je dětem věnována dostatečná včasná péče, mají šanci být úspěšné v dalších etapách vzdělávání. Včasná péče je zvlášť důležitá u přípravy dětí ohrožených sociálním vyloučením. V jejím rámci by měla být zvýšená pozornost věnována také předškolní přípravě romských dětí, která by měla být zaměřena zejména na vytvoření podmínek pro kvalitní předškolní přípravu, a to směrem k vyrovnávání jejich případného znevýhodnění ještě před zahájením povinné školní docházky (získávají kromě jiného návyky hygienické, sociokulturní a další). Kvalifikovaná výchova a vzdělávání dětí od velmi raného věku eliminuje nedostatky, které si děti přinášejí z rodiny, má pro zlepšení vyhlídek dítěte uspět v následném vzdělávacím procesu mimořádný význam.

Základním předpokladem fungujícího vzdělávacího systému je jeho dobrá dostupnost a prostupnost všech stupňů škol pro všechny společenské skupiny. Stejně tak je třeba omezovat formální diferenciace vzdělávacích cest na nižších stupních vzdělávání a podporovat rovné šance pro přechod do sekundárního i terciárního vzdělávání. Pro předcházení předčasným odchodům ze vzdělávání je nutné zajistit podporu dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (především ohrožených sociálním vyloučením) v období přechodů stupňů vzdělávání. U dětí z lokalit ohrožených sociálním vyloučením je předčasný odchod z primárního vzdělávání v rámci hlavního vzdělávacího proudu mnohem častější a tím se prohlubuje riziko sociálního vyloučení. MŠMT podporuje projekty a programy, které přispívají k úspěšnému vzdělávání romských žáků na základní škole, a působí preventivně proti předčasnému ukončování vzdělávání romských žáků a podporují úspěšný přechod romských žáků základních škol na střední školy. Důležitým programem MŠMT je dotační program Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol, jehož cílem bylo podpořit romské žáky a studenty ve studiu. Projekty, které podporuje Jihomoravský kraj prostřednictvím dotačního programu na činnost národnostních menšin, doplňují programy MŠMT, a to např. pomocí doučování, ale také volnočasových aktivit, jako jsou tábory, komunitní setkávání či kulturní akce, které přispívají ke vzdělávání a integraci romské menšiny.
Bohužel vzdělání ve většině romských rodin ohrožených sociálním vyloučením není prioritou. Často bývá obtížná komunikace rodičů s pedagogy a výchovnými poradci. Přestup romských žáků na střední školu podporují jednak pedagogové v jednotlivých školách (přípravou na střední vzdělávání), jednak v rámci individuálního profesního poradenství navazují kontakty se žáky a jejich rodiči i např. pracovníci IQ Roma servis, kde se na vzdělávání zaměřují i v projektech RESLIPEN a GENDALOS. Další projekty, které se zaměřují na vzdělávání a volnočasové aktivity pro děti a mládež ze sociálně znevýhodněného prostředí jsou projekty Centra společného zájmu, z. s. a Společenství Romů na Moravě Romano jekhetaniben pre Morava. Tyto projekty využívají lidi z komunity a jejich schopnost práce s cílovou skupinou.
Na komunikaci s komunitou a spolupráci s ní by se měl zaměřit nový ambasador pro romskou komunitu jmenovaný zmocněnkyní pro romské záležitosti. Pomocí spolupráce referenta pro národnostní menšiny tohoto ambasadora a NNO by mohlo dojít k motivování komunity více se zajímat o vzdělávání a využívat kariérové poradenství.
Jedním z významných podpůrných opatření je asistent pedagoga. Pedagogická asistence dětí a žáků ohrožených sociálním vyloučením v podmínkách práce v mateřských i základních školách je nezbytným opatřením, které podporuje jejich schopnost učit se. Asistenta, který pracuje na škole jako externista, si vybírá sama škola na základě dřívějších zkušeností, například z doučování. V součinnosti s dalšími pedagogy asistent pedagoga napomáhá při řešení výukových a výchovných obtíží s dítětem a žákem, a tak tvoří nezbytnou součást celého vzdělávacího procesu. Na základě dlouhodobých zkušeností se asistent pedagoga významně podílí na školní úspěšnosti dětí a žáků na základních školách. Bylo by vhodné obdobného externího asistenta zřídit i na středních školách. Možno využít pokračující mentoring.

A.4.6 Ústavní a ochranná výchova a preventivně výchovná péče; dětské domovy

Ústavní a ochranná výchova a preventivně výchovná péče

Na území Jihomoravského kraje je zřízeno více typů zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Nejvíce jsou zastoupeny dětské domovy (dále také DD), které jsou zřizovány jako samostatná školská zařízení, v jednom případě pak školské zařízení při škole pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Zřizovatelem všech dětských domovů je Jihomoravský kraj. Od 01.07.2021 došlo v Jihomoravském kraji ke sloučení dvou diagnostických ústavů, z nichž jeden byl dříve určen pro děti

a jeden pro mládež. Zřizovatelem diagnostického ústavu je MŠMT. Na území kraje působí také tři výchovné ústavy a jeden DD se školou (coby součást jednoho z výchovných ústavů). Zřizovatelem všech výchovných ústavů je rovněž MŠMT.

Dětské domovy

V Jihomoravském kraji v současné době působí 11 dětských domovů. Z toho je deset DD samostatných, jeden je zřízen jako součást školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (coby součást Mateřské školy, základní školy, praktické školy a dětského domova Kyjov, příspěvkové organizace). Jedná se o školu s žáky s těžkými druhy postižení. Objekt DD se nachází ve Vřesovicích. Činnost školy je zde po všech stránkách včetně stavební zásadně oddělena od činnosti DD.

Vývoj počtu dětských domovů, lůžkové kapacity a počtu umístěných dětí v posledních letech je uveden v tabulce. DD jsou organizovány jako zařízení rodinného typu s odděleným provozem jednotlivých rodinných skupin. Děti z velké části pečují o domácnost rodinné skupiny – podílejí se na nákupu, vaření, úklidu a jiných běžných činnostech. Pracovníky zařízení jsou vedeny k tomu, aby byly v životě samostatné, odpovědné, velký důraz je kladen na jejich vzdělání. Důraz je kladen na zachování kontaktu a podporu vztahů s biologickou rodinou, výrazně spolupracují s OSPOD.

Tabulka 29 Školská zařízení pro výkon ústavní výchovy – dětské domovy

	2008/09	2012/13	2016/17	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
počet školských zařízení pro výkon ÚV zřizovaných JMK	14	13	12	11	11	11	11
počet lůžek	397	365	349	330	330	330	330
počet umístěných dětí	339	323	305	283	285	280	288
průměrná naplněnost	85 %	88 %	87 %	86 %	86 %	85 %	88 %

Zdroj: statistické výkazy škol (vždy k 31.10.)

Obsazenost dětských domovů v Jihomoravském kraji je od roku 2020/21 poměrně stabilní. I průměrná naplněnost zůstává obdobná. Do DD jsou v umísťovány děti s vyšším věkovým průměrem, často bývají do zařízení umístěny i vícečetné sourozenecké skupiny. Ojediněle bývají do dětského domova umístěny děti do 3 let věku (jsou-li součástí sourozenecké skupiny). Část lůžkové kapacity DD je obsazována tzv. „nezaopatřenými zletilými osobami“, tedy dětmi, které zůstávají v zařízení ubytovány i po skončení ústavní výchovy na základě smlouvy se zařízením a studiem si dokončují přípravu na své budoucí povolání.

Vysoké procento dětí umístěných v dětských domovech tvoří děti se zdravotním postižením. Tento údaj je od roku 2020/21 poměrně stabilní a pohybuje se okolo 40 % umístěných dětí včetně nezaopatřených zletilých osob. Následující tabulka zahrnuje pouze děti s těžšími formami postižení (dle § 16, odst. 9 školského zákona).

Tabulka 30 Přehled zdravotních postižení dětí v dětských domovech

	2008/09	2012/13	2016/17	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
mentální postižení	138	95	87	76	69	70	75
sluchové postižení	5	6	1	2	2	2	1
zrakové postižení	2	3	0	0	1	0	1
tělesné postižení	0	0	1	0	1	0	0
závažné vady řeči*	9	14	2	4	3	3	3
závažné poruchy chování a učení*	23	18	28	20	16	27	21

souběžné postižení více vadami	3	3	19	8	18	9	5
autismus (PAS)	2	4	6	0	0	0	3
počet dětí se ZP celkem	182	143	144	110	110	111	109
počet dětí v DD celkem	339	323	305	283	285	280	288
% dětí se ZP z celkového počtu dětí v DD	54 %	44 %	47 %	39 %	39 %	40 %	38 %

Zdroj: statistické výkazy školských zařízení (vždy k 31.10.)
Pozn.: *Od roku 2016/17 jsou ve výkazech uváděny kategorie postižení jako závažné

Mimoto přibývá dětí se závažnými výchovnými, sociálními a zdravotními problémy, zejména dětí s psychiatrickými diagnózami. Na této skutečnosti se podílí na jedné straně častější umísťování méně problémových dětí a dětí mladšího věku do náhradní rodinné péče (zejména pěstounské péče na přechodnou dobu), na druhé straně pak snaha o neumísťování dětí v zařízeních sociální péče a zároveň nedostatečná kapacita zařízení pro děti s poruchami chování. V souvislosti s „rozmachem“ pěstounské péče se však zároveň v poslední době zařízení setkávají s častějšími příchody nebo opakovanými návraty dětí z pěstounské péče na přechodnou dobu, kdy nebyla po jejím skončení nalezena jiná vhodná forma následné péče (pěstounská péče, adopce, aj.). Často se jedná o sourozenecké skupiny.

Ve všech dětských domovech je dostupná psychologická péče (formou zaměstnání psychologa nebo zajištěním psychologické péče formou služby) hrazená z prostředků zřizovatele. Dětské domovy mohou rovněž nově využít služeb etopedické péče v zařízení (rovněž hrazené z prostředků zřizovatele). Ročně je k tomuto účelu poskytována DD částka okolo 2,5 mil. Kč. Od roku 2023 jsou z prostředků zřizovatele dětské domovy rovněž podpořeny v oblasti personálního posílení administrativní práce (stanovení a vymáhání ošetřovného aj. korespondence apod.), pro rok 2024 je k tomuto účelu prozatím vyčleněna částka přesahující 2 mil. Kč.

Před ukončením pobytu v dětském domově a přechodem do samostatného života pomáhají zařízení s výběrem případného zaměstnání a zajištění bydlení. S dětmi pak zůstávají po jejich odchodu nadále v kontaktu a zajímají se o jejich další osud. U některých dětí s těžšími a těžkými formami postižení dochází někdy k přechodu do jiného typu zařízení, a to do zařízení sociální péče.

V Jihomoravském kraji jsou průběžně sledovány a reflektovány změny, které se týkají oblasti náhradní výchovné péče, zejména podpory jiných forem péče, než jsou formy institucionální. Kontinuálně je patrná snaha o hledání ideálního koncepčního řešení. Preferovaná je mezioborová spolupráce.

A.4.7 Poradenský systém

V Jihomoravském kraji je poradenský systém tvořen školskými poradenskými zařízeními (dále také ŠPZ) a školskými poradenskými pracovišti (dále také ŠPP). Školská poradenská zařízení jsou pedagogicko-psychologické poradny (dále také PPP) a speciálně pedagogická centra (dále také SPC). Síť těchto zařízení pokrývá celé území Jihomoravského kraje. Školní poradenská pracoviště poskytují své služby přímo ve školách. Jsou tvořena týmy pedagogických pracovníků školy – výchovnými poradci, kariérovými poradci, školními metodiky prevence, školními psychology a školními speciálními pedagogy. Převažující část PPP a SPC zřizuje Jihomoravský kraj, dále jako zřizovatel školských poradenských zařízení působí v Jihomoravském kraji MŠMT, církev i soukromý zřizovatel. ŠPP jsou zřizována v rámci škol jejich zřizovateli.

Co se týče školských poradenských zařízení, v období pandemie onemocnění COVID-19 (zejména ve školním roce 2019/20 a 2020/21) došlo k mírnému utlumení jejich činnosti a částečné změně charakteru poskytovaných činností (větší využití on-line techniky aj.), situace se poté opět stabilizovala. Ke změnám v personální oblasti dochází u ŠPZ spíše ojediněle, a to zejména v souvislosti se změnou výkonů jednotlivých zařízení.

Služby školských poradenských zařízení jsou zaměřeny na poskytování odborných služeb dětem, žákům, studentům, jejich rodičům a dále na preventivní, intervenční a metodické činnosti, které směřují k řešení aktuálních problémů přímo v jednotlivých školách a třídních kolektivech. Spolu se zavedením společného vzdělávání je rovněž velká část poradenské činnosti realizována přímo v konkrétních školách, a to zajištěním služeb školního speciálního pedagoga a školního psychologa ve školních poradenských pracovištích. Řešení zaměstnávání psychologů a speciálních pedagogů není dosud systémové. Od roku 2016 je možné služby školního psychologa nebo školního speciálního pedagoga řešit také formou podpůrných opatření, kritéria k doporučení tohoto podpůrného opatření jsou však poměrně přísná. Mnohdy jsou proto k tomuto účelu poskytovány finanční prostředky přímo zřizovateli jednotlivých škol. Od roku 2022 je k tomuto účelu možné využít finanční prostředky z Operačního programu „Jan Amos Komenský“, projektu „Institucionalizace podpůrných pedagogických pozic (školní psycholog, školní speciální pedagog) v základních školách“, kdy u menších škol je možné využít těchto služeb prostřednictvím pedagogicko-psychologických poraden. Na základě zkušeností z tohoto programu se předpokládá, že následně od roku 2025 bude financování uvedených pozic zajištěno systémově z prostředků rozpočtu.

PPP se zabývají i péčí o mimořádně nadané žáky, jejich identifikací, podporou při vzdělávání a poskytováním další poradenské péče. Jsou hledány nové cesty k zajištění ideálních vzdělávacích podmínek pro tuto kategorii dětí a žáků (vznik nových projektů apod.). Rovněž je v rámci poradenských služeb poskytováno kariérové poradenství, které napomáhá k volbě profese, případně vzdělávací cesty.

Tabulka 31 Počty klientů speciálně pedagogických center (2008−2022)

Typ a počet postižení klientů SPC										
školní rok	**MP**	**ZP**	**SP**	**ZVŘ**	**TP**	**SPVV**	**A**	**jiný zdrav. stav**	**ostatní**	**celkem**
2008/09	1 254	184	199	6 801	463	483	356	x	163	9 903
2012/13	1 376	318	269	7 189	324	616	704	x	233	11 029
2016/17	1 048	153	266	7 649	393	726	987	12	110	11 344
2020/21	1 187	179	242	3 398	421	859	1 598	198	202	8 275
2021/22	1 213	186	249	3 772	318	763	1 949	212	208	8 870
2022/23	1 040	139	215	3 613	281	815	2 067	228	125	8 518

Zdroj: statistické výkazy školských poradenských zařízení (vždy k 30.09.)
Pozn.: MP = mentální postižení, ZP = zrakové postižení, SP = sluchové postižení, ZVŘ = závažné vady řeči, TP = tělesné postižení, SPVV = postižení více vadami, A = autismus, jiný zdravotní stav = klienti, kteří jsou znevýhodněni z důvodu zdravotního stavu nezahrnutého v předchozích sloupcích − tzv. „jiné SVP vyplývající ze zdravotního stavu krátkodobého nebo dlouhodobého charakteru“ (údaj uváděn až od školního roku 2016/17), ostatní = klienti, které nelze zařadit do některého z předchozích sloupců, např. klienti znevýhodnění výlučně z důvodu odlišného kulturního prostředí nebo jiných životních podmínek, klienti, u nichž se nepotvrdila žádná SVP, klienti školsky selhávající se SVP vyplývajícími výlučně z hraničního intelektu, klienti, kterým byla poskytnuta péče bez SVP, klienti, u kterých není přesná povaha SVP zatím rozpoznána nebo není diagnostika dokončena apod.

Tabulka 32 Počet klientů PPP (2008–2022)

školní rok	**počet klientů PPP**
2008/09	21 654
2012/13	24 490
2016/17	21 909
2020/21	21 395
2021/22	23 429
2022/23	24 722

Zdroj: statistické výkazy školských poradenských zařízení (vždy k 30.09.)

Od změn v roce 2016/17 byly školskými poradenskými zařízeními aplikovány nové právní předpisy, které přinesly nové povinnosti, vysokou administrativní zátěž a tím i změny výkonů. Statistické výkazy se v průběhu let měnily tak, aby lépe postihly činnost školských poradenských zařízení v návaznosti na zmíněné předpisy.

U SPC je z tabulky patrný výrazný meziroční pokles klientů, ke kterému došlo v roce 2018/19 (je to patrno z mezidobí mezi školním rokem 2016/17 a školním rokem 2020/21). Vzhledem k dlouhodobým statistikám, které jsou v rámci ŠPZ vedeny, je patrné, že se jedná o jedno SPC zaměřené na vady řeči zřizované MŠMT, u kterého po letech pravděpodobně došlo právě v tomto období ke změně metodiky výkaznictví. V případě PPP došlo v posledních letech k meziročnímu nárůstu výkonů, výjimkou je však období koronavirové pandemie, ve kterém nebyla činnost školských poradenských zařízení ve „standardním režimu“. Co se týče jednotlivých typů postižení, z hlediska činnosti SPC přibývá klientů s autismem, v menší míře pak i klientů se souběžným postižením více vadami.

Období od školního roku 2019/20 se vyznačovalo významnými změnami a událostmi ve společnosti, které se promítaly jak do oblasti školství, tak i do segmentu poradenství. Jednalo se zejména o náročné období pandemie COVIDu-19, které do značné míry ovlivnilo jak psychiku dětí, tak i dospělých. Na toto období pak navázaly události spojené s válkou na Ukrajině. To vše vyžadovalo a doposud vyžaduje větší a náročnější zapojení poradenských pracovníků a spolu s tím rozšíření nabídky v oblasti péče o duševní zdraví.

Školská poradenská zařízení postupně obnovují diagnostické nástroje a další materiálně-technické vybavení. Dříve byly k tomuto účelu využívány i prostředky z rozvojových programů MŠMT, v posledních letech však již nejsou programy vyhlašovány a jsou využívány výhradně finanční prostředky zřizovatele. Každoročně je k tomuto účelu ŠPZ poskytována částka ve výši 3 mil. Kč. Na legislativní změny z r. 2016, stejně tak jako na nové povinnosti, které z nich vyplývaly, reagovalo MŠMT rozvojovým programem „Navýšení kapacit ve školských poradenských zařízeních“. I přes tuto podporu z důvodu vysoké administrativní zátěže Jihomoravský kraj každoročně finančně posiluje svá školská poradenská zařízení ze svých zdrojů, a to částkou kolem 4 mil. ročně (pro rok 2024 k tomuto účelu vyčleněno 4,5 mil. Kč.).

Školská poradenská zařízení v Jihomoravském kraji v mnoha oblastech vzájemně spolupracují, a to bez ohledu na zřizovatele. Spolupráce probíhala doposud např. při sjednocování metodiky v oblastech diagnostiky, psychologické intervence, společného vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, péče o mimořádně nadané žáky, pomoci klientům s poruchami chování, speciálně pedagogické intervence – reedukace, kariérového poradenství, prevence rizikového chování apod.

A.5 Základní umělecké, zájmové, jazykové vzdělávání a školské služby

A.5.1 Základní umělecké vzdělávání

V Jihomoravském kraji se počet základních uměleckých škol a jejich rozložení v jednotlivých okresech dlouhodobě nemění. Na území kraje působí celkem 64 základních uměleckých škol, 41 z nich zřizuje Jihomoravský kraj, 12 škol zřizují obce a 11 soukromé osoby. Většina z nich vykonává pouze činnost základní umělecké školy (60 škol), čtyři základní umělecké školy jsou součástí sloučeného subjektu – jedna je sloučena se základní a mateřskou školou, dvě se střední školou (gymnáziem) a jedna se střediskem volného času.

Základním uměleckým vzděláváním je území Jihomoravského kraje pokryto dostatečně. Výuka probíhá zejména v budovách, kde se nachází sídlo organizace, ale řada škol má k dispozici další místa výkonu činnosti. I když se jejich počet každoročně nepatrně proměňuje, dlouhodobě se pohybuje na hodnotě cca 200 pracovišť. Přesto existují na území Jihomoravského kraje místa, odkud se žáci za uměleckým vzděláváním dopravují obtížněji (např. v okrajových oblastech okresu Znojmo). Naopak nejlepší dostupnost vykazují velká města; navíc Brno poskytuje díky své husté dopravní síti rodičům a jejich dětem možnost zvolit si takovou základní uměleckou školu, která jim nejlépe vyhovuje.

Ani nabídka uměleckých oborů se na území našeho kraje nezměnila. Kompletní vzdělávací nabídku (tj. výuku hudebního, výtvarného, tanečního a literárně-dramatického oboru) nabízely zejména školy zřizované Jihomoravským krajem.

Následující tabulka postihuje vývoj celkového počtu žáků v ZUŠ za období posledních čtyř let (2020/21 až 2023/24) a srovnává tyto údaje s počtem žáků v době zahájení platnosti předchozích dlouhodobých záměrů (2012/13 a 2016/17).

Tabulka 33 Vývoj počtu žáků ZUŠ v JMK v letech 2012/13 až 2023/24

2012/13	2016/17	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
29 411	28 932	29 222	29 150	29 813	30 244

Počet žáků v ZUŠ za období let 2012/13 až 2022/23 nikdy nepřekročil hranici 30 000. K tomu došlo až ve školním roce 2023/24, což bylo způsobeno posílením počtu přijímaných žáků v okresech Brno-venkov, Břeclav a Znojmo v důsledku přesunu kapacit škol v rámci kraje uskutečněného ve školním roce 2021/22 a bezpochyby i odezněním obav z šíření onemocnění COVID-19 a s tím souvisejícího omezování prezenční výuky v základních uměleckých školách.

Uvedené přesuny kapacit škol v rámci kraje souvisejí se základním srovnávacím ukazatelem, který nastavil Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019–2023, a to podílem kapacit ZUŠ na populaci ve věku 6–18 let. Dále nastavil pravidlo, že po dobu platnosti tohoto dlouhodobého záměru nebudou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány nové ZUŠ ani navyšovány kapacity ZUŠ bez rozdílu zřizovatele v těch krajích, ve kterých v době rozhodování o žádosti podíl kapacit ZUŠ na populaci ve věku 6–18 let překračuje 20 %. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje 2020–2024 následně stanovil, že kapacity jednotlivých ZUŠ mohou být navýšeny pouze v těch okresech, ve kterých je podíl kapacit ZUŠ na populaci ve věku 6–18 let pod hranicí 20 %, a to výhradně převodem kapacit ze ZUŠ v těch okresech, ve kterých se tento podíl pohybuje výrazně nad požadovanou hranicí 20 %. Na základě toho byly kapacitně posíleny základní umělecké školy v okresech Brno-venkov, Břeclav a Znojmo (o 718 žáků), naopak u škol v okresech Brno-město a Blansko byly kapacity škol sníženy (rovněž o 718 žáků).

Celková kapacita ZUŠ v Jihomoravském kraji vedená v rejstříku škol a školských zařízení, tedy 32 603 žáků) byla zachována.

Rozdíly mezi jednotlivými okresy by mohly být zmírněny využitím tzv. "volných kapacit" základních uměleckých škol. Jedná se o rozdíl kapacity školy uvedené v rejstříku škol a celkového počtu žáků, kteří školu v daném školním roce navštěvují (vycházíme ze statistických výkazů sestavených k 30.09. příslušného školního roku).

V další tabulce vidíme, jak se změnily hodnoty tzv. "volných kapacit" v závěru platnosti Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje 2020–2024 ve srovnání s jeho počátkem.

Tabulka 34 Vývoj podílu kapacit ZUŠ na populaci ve věku 6–18 let v letech 2019–2022

	2019		**2020**		**2021**		**2022**	
	populace 6–18 let	*%*	*populace 6–18 let*	*%*	*populace 6–18 let*	*%*	*populace 6–18 let*	*%*
BK	14 580	**32,34**	14 922	**31,60**	14 968	**29,56**	15 741	**28,11**
BM	45 378	**27,16**	46 107	**26,73**	47 987	**24,79**	52 727	**22,56**
BO	32 411	**15,47**	33 360	**15,03**	34 085	**16,13**	36 181	**15,19**
BV	14 694	**15,97**	14 907	**15,74**	14 860	**16,70**	15 798	**15,71**
HO	18 824	**20,74**	19 019	**20,53**	18 782	**20,79**	19 317	**20,22**
VY	12 332	**19,13**	12 710	**18,56**	12 882	**18,31**	13 549	**17,41**
ZN	15 047	**12,89**	15 176	**12,78**	15 267	**13,36**	16 048	**12,71**
JMK	**153 266**	**21,27**	**156 201**	**20,87**	**158 831**	**20,53**	**169 361**	**19,25**

K nejvyššímu poklesu sledované hodnoty došlo v těch okresech, u nichž byla v rámci výše popsaných přesunů snížena celková kapacita škol (jedná se o okresy Blansko a Brno-město). Přestože se v okresech Brno-venkov, Břeclav a Znojmo navýšily kapacity ZUŠ, hodnoty podílu kapacit ZUŠ na populaci ve věku 6–18 let se v těchto okresech navrhovaným 20 % nepřiblížily. Jihomoravský kraj jako celek vykazuje aktuálně hodnotu tohoto podílu 19,25 %.

A.5.2 Střediska volného času

Střediska volného času (SVČ) uskutečňují zájmové vzdělávání především ve formě pravidelné a příležitostné zájmové, výchovné, vzdělávací (kroužky, kurzy, výukové programy) a rekreační činnosti, spontánními aktivitami (akce, soutěže) a táborovou činností (pobytové a příměstské tábory). Pravidelná zájmová činnost vychází z aktuální poptávky a trendů společnosti. Nabídka činností SVČ je určena širokému spektru zájemců, a to od nejmenších dětí, žáků a studentů, až po dospělé či seniory. SVČ pracují i s ohroženými sociálními skupinami, poskytují účastníkům možnosti různých zájmových činností pro smysluplné naplňování volného času, významně přispívají v oblasti prevence patologických jevů a rizikového chování. Při vybraných zájmových činnostech integrují děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

Síť středisek volného času v Jihomoravském kraji je dlouhodobě stabilizovaná. Na území Jihomoravského kraje poskytuje zájmové vzdělávání celkem 32 SVČ (stav k 01.01.2024), z toho 18

zřizuje Jihomoravský kraj, 11 obce a 3 církev. Celkem mají tyto organizace v rejstříku škol a školských zařízení zapsáno cca 330 míst výkonu činnosti, jejich počty se během let různě mění. SVČ na jedné straně získávají nové prostory, na druhé straně na některých pracovištích svoji činnost končí. SVČ tak reagují na aktuální poptávku po zájmové činnosti v rámci daného regionu.

Pro udržitelnost i vyšší akceschopnost a zefektivnění fungování jednotlivých organizací je potřeba vytvořit dostatečně ekonomicky a personálně stabilní celky. Jihomoravský kraj proto schválil sloučení některých SVČ, jejichž cílem je zajištění dlouhodobě udržitelné sítě SVČ po změně způsobu financování těchto školských zařízení, snaha o zachování stávajícího rozsahu zájmového vzdělávání za současného snížení počtu samostatných organizací a zachování činností SVČ v rámci regionu ve všech místech, kde je aktuálně zájmové vzdělávání poskytováno. Jedná se o sloučení 4 organizací zřizovaných Jihomoravským krajem se stávajícími SVČ.

A.5.3 Školní družina, školní klub

Školní družiny a školní kluby jsou školskými zařízeními pro zájmové vzdělávání. Školní družina je určena přednostně žákům prvního stupně základních škol, případně i dětem v přípravné třídě. V době mimo vyučování se školní družina zabývá aktivitami potřebnými pro rozvoj osobnosti, rozvíjí schopnosti, znalosti, dovednosti, upevňuje sociální vztahy. Nedílnou součástí činnosti školních družin zůstává také příprava žáků na vyučování, odpočinek a relaxace. Školní klub je přednostně určen pro žáky 2. stupně základních škol, jeho činnost spočívá v přímém vzdělávání žáků v oblastech, které jsou mimo vlastní vyučovací předměty a které navazují volnou formou na základní vzdělávání. Činnost školních družin a školních klubů je uskutečňována různými formami: zejména pravidelnou i příležitostnou zájmovou, výchovnou, rekreační nebo vzdělávací činností i otevřenou nabídkou spontánních činností.

Počty žáků ve školních družinách a školních klubech jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 35 Počty žáků ve školních družinách a školních klubech při ZŠ

	2012/13	2016/17	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
školní družiny	29 492	36 910	38 104	38 585	41 121	42 464
školní kluby	7 197	7 085	5 223	5 821	5 683	6 364

Zdroj: statistické výkazy škol (vždy k 30.10.)

Nárůst počtu žáků ve školních družinách je způsobený zvýšením počtu žáků na 1. stupni základních škol a současně velkým zájmem zákonných zástupců o pobyt dětí ve školních družinách.

A.5.4 Volný čas

Při podpoře volnočasových aktivit je respektována Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+, konkrétně Strategická linie 1: Proměna obsahu, způsobů a hodnocení vzdělávání se specifikací v bodu 1.8 Neformální vzdělávání a celoživotní učení.

Podpora péče o účelné využívání volného času dětí a mládeže

Na území Jihomoravského kraje působí množství dětských a mládežnických nevládních neziskových organizací (dále jen NNO). Na podporu jejich činnosti vyhlašuje JMK dotační program Rozvoj materiálně technické základny mimoškolních zájmových aktivit dětí a mládeže, v rámci kterého jsou dotace použity k financování projektů na technické zhodnocení, opravy a údržbu táborových základen a kluboven, na nákup movitých věcí určených na vybavení táborových základen a kluboven a dále

na nákup movitých věcí určených jednoznačně pro činnost s dětmi a mládeží. V letech 2021 až 2023 bylo podpořeno celkem 219 žádostí o dotaci v celkové výši 14 154 tis. Kč.

Široká nabídka aktivit vedoucí k účelnému využívání volného času dětí a mládeže je všeobecně vnímána jako jedna z důležitých a efektivních forem rozvoje dětí a mládeže ve smyslu získávání dovedností a klíčových kompetencí. Velkou měrou se podílí na utváření osobnosti mladého člověka a jeho uplatnění ve společnosti, napomáhá rozvoji sociálního vědomí a etického kodexu jedince právě v raném věku. Mladý člověk se učí týmové práci, rozvíjení spolupráce, vůdčím schopnostem a odpovědnosti za druhé. Kvalitně strávený volný čas plní též funkci zábavy ve skupině, harmonizace s přírodou a naplňuje potřebu estetických prožitků. Mnohým, zejména zdravotně postiženým a handicapovaným jedincům, napomáhá v úspěšné integraci do společenského života.

Nabídka volnočasových aktivit pro děti a mládež má také příznivý dopad na atraktivitu regionu, zejména s ohledem na potřeby mladých rodin. Dostatečné možnosti pro využití volného času jsou také považovány za jeden z nástrojů prevence rizikového chování dětí a mládeže.

A.5.5 Jazykové vzdělávání

V Jihomoravském kraji působí ve školním roce 2023/24 pět jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky, z toho čtyři jsou zřizovány Jihomoravským krajem a jedna je soukromá. Cílem jazykových škol je příprava posluchačů na složení státních jazykových zkoušek i mezinárodních jazykových zkoušek, intenzivní pomaturitní kurzy pro absolventy středních škol a zájmové studium jazyků pro nejširší veřejnost včetně firemních jazykových kurzů. Počet žáků v těchto školách postupně klesá.

A.5.6 Školské ubytovací služby

Školská ubytovací zařízení tvoří domovy mládeže a internáty, které poskytují ubytování dětem, žákům a studentům. Domovy mládeže poskytují ubytování zejména žákům středních škol a studentům vyšších odborných škol, dále realizují výchovně vzdělávací činnost navazující na činnost těchto škol a školní stravování. Internáty poskytují ubytování dětem a žákům škol samostatně zřízených pro děti a žáky se zdravotním postižením a dětem přípravného stupně základní školy speciální. Celková kapacita domovů mládeže v JMK je v současné době 5 219 lůžek (o 38 méně než ve školním roce 2019/20) a internátů 234 lůžek (o 36 lůžek méně než ve školním roce 2019/20, zejména z důvodu rekonstrukce internátu při MŠ a ZŠ Ivančice, p. o.) Naplněnost domovů mládeže roste. Dále dochází k postupné úpravě struktury domovů mládeže a internátů vzhledem k poptávce po ubytování i vzhledem ke změně struktury středních škol. Ve školním roce 2023/24 je naplněnost domovů mládeže 78 %. Internáty jsou naplněné z více jak 83 %.

A.5.7 Školní stravování

Školní stravování je školskou službou zakotvenou ve školském zákoně, nedílnou součástí výchovy ke zdravému životnímu stylu a nepostradatelným elementem v zajištění pestré a nutričně vyvážené stravy dětí a žáků. Je také jedním z nástrojů zajištění prevence chronických neinfekčních onemocnění do pozdějšího věku.

V posledních letech se zařízení školního stravování potýkají s nedostatkem personálu, přičemž jednou z hlavních příčin je nastavení systému financování a odměňování pracovníků těchto zařízení. Další oblastí, která by měla být podporována ve spojitosti s poskytováním kvalitního stravování je vzdělávání pracovníků zařízení školního stravování.

Každoročně roste počet zařízení školního stravování i počet stravujících se dětí a žáků. Je nutné tento rozvoj podporovat a vytvářet podmínky ke zvyšování úrovně kvality a atraktivity školního stravování. V posledních letech roste počet zařízení školního stravování (i počet dětí a žáků), které zajišťují školní stravování v dietním režimu. Už několik let zařízení školního stravování v Jihomoravském kraji využívají programy pro „obědy zdarma“. Jedná se o Dotační program pro nestátní neziskové organizace k podpoře školního stravování žáků základních škol a Operační program potravinové a materiální pomoci – oblast intervence I – Potravinová deprivace dětí a její snižování formou bezúplatného školního stravování.

Tabulka 36 Počty zařízení školního stravování a počty stravovaných dětí, žáků a studentů

	školní rok					
	2012/2013	2016/17	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
počet zařízení školního stravování	1 147	1 176	1 188	1 197	1 209	1 222
počet stravovaných dětí, žáků a studentů	142 283	155 079	165 968	165 053	168 820	174 281

Zdroj: statistické výkazy (vždy k 31.10. daného roku)

A.6 Pedagogičtí pracovníci

Kvalitní vzdělávání je naprosto podmíněno prací kvalitních a motivovaných pedagogických pracovníků. V průběhu uplynulých let docházelo k postupnému zvyšování podílu zaměstnanců naplňujících podmínky citovaného zákona a v roce 2022 se přibližuje 100 %.

Je proto nutné zvyšovat atraktivitu a prestiž této profese, aby ji měli zájem vykonávat jen ti nejlepší. V uplynulých letech bylo vysokou motivací pro stávající i budoucí pedagogické pracovníky výrazné zlepšení platových podmínek. Není dořešen systém perspektivy kariérního postupu a upřesnění dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků od začátku do konce kariéry – potřeba zvyšování odbornosti zejména v oblasti psychologie, speciální pedagogiky, aplikace moderních komunikačních technologií a moderních výukových trendů.

V níže uvedené tabulce je uveden vývoj počtu pedagogických pracovníků a vývoj jejich průměrných platů v posledních třech letech, s přesahem do roku 2016 a 2012. Jedná se o pedagogické pracovníky regionálního školství všech stupňů vzdělávání od MŠ po VOŠ a konzervatoře.

Tabulka 37 Přepočtený počet pedagogických pracovníků a jejich průměrný plat (2012−2022)

rok	přepočtený počet pedagogických pracovníků	průměrný plat
2012	17 358,92	25 640 Kč
2016	18 058,96	28 067 Kč
2020	20 094,63	41 011 Kč
2021	21 957,33	44 286 Kč
2022	**22 979,77**	**44 565 Kč**

Zdroj: statistické výkazy P1-04

Počet pedagogických pracovníků se mění v závislosti na demografickém vývoji, kdy do jednotlivých segmentů vzdělávací soustavy vstupují různě silné populační ročníky a tím se mění i potřeba počtu pedagogických pracovníků. Od roku 2018 dochází k nárůstu počtu pedagogických pracovníků zejména na středních školách a vyšších odborných školách, dále dochází k dalšímu růstu počtu pedagogických

pracovníků na ZŠ (platí pro oba stupně ZŠ). Nárůstu počtu žáků v základním vzdělávání odpovídá i nárůst zájmu o zájmové vzdělávání poskytované školními družinami a školními kluby. Zvyšuje se tedy i počet vychovatelů. Proces inkluze žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžného vzdělávacího proudu s sebou přináší další postupný nárůst počtu asistentů pedagoga.

Průměrný plat pedagogických pracovníků v kraji postupně vzrůstá. V roce 2022 dosáhl částky 44 565 Kč.

Jihomoravský kraj vykazuje příznivý poměr žáků na jednoho učitele, má v průměru menší třídy, než je průměr ČR. Menší počet žáků ve třídách ZŠ i SŠ může být výhodou pro individualizované vzdělávání i lepší pracovní podmínky pedagogických pracovníků.

V Jihomoravském kraji je pro pedagogické pracovníky k dispozici široká nabídka dalšího vzdělávání. Zajištuje ji zejména krajem zřizované Vzdělávací institut pro Moravu, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a středisko služeb školám, příspěvková organizace, krajská pobočka NPI ČR jako organizace přímo řízená MŠMT a další organizace.

Vzdělávací institut pro Moravu, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a středisko služeb školám, příspěvková organizace zajišťuje nabídku dalšího vzdělávání nejen v Brně, ale i na dalších pracovištích v rámci celého JMK. Tato organizace realizuje ročně stovky vzdělávacích programů, které jsou v převážné většině akreditované MŠMT a jejichž cílem je zejména podpořit realizaci a inovaci školních vzdělávacích programů. Vzdělávací institut pro Moravu, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a středisko služeb školám, příspěvková organizace rovněž několik projektů z ESF, které umožnily nabídnout řadu aktivit DVPP pedagogickým pracovníkům MŠ, ZŠ a SŠ v kraji.

NPI ČR zajišťuje priority a úkoly státní politiky v oblasti vzdělávání. Prostřednictvím svých krajských pracovišť poskytuje konzultační, metodickou a odbornou podporu všem vzdělávacím institucím. NPI ČR nabízí i vzdělávání pedagogických pracovníků připravené na zakázku jednotlivých škol a pedagogických sborů. Toto vzdělávání se uskutečňuje v prostorách NPI ČR nebo přímo ve školách a školských zařízeních.

Důležitým aktérem pro vzdělávání pedagogických pracovníků v odborných předmětech na středních školách jsou Centra odborného vzdělávání Jihomoravského kraje. Centra jsou zřízena pro obory: strojírenství, stavebnictví, informační technologie, služby, zemědělství, vinařství a zdravotnictví. Propojují střední školy s nabídkou odborného vzdělávání. Centra také nabízí možnost pro základní školy v účasti na různých projektech. Ve sledovaném období se Centra budou zapojovat do aktivit IDZ JMK.

A.7 Péče o talentované žáky a studenty a podpora volnočasových aktivit

A.7.1 Soutěže

Žáci škol Jihomoravského kraje se zúčastňují celostátně organizovaných soutěží vyhlašovaných MŠMT. Jsou to především předmětové soutěže (nejčastěji olympiády) včetně Středoškolské odborné činnosti pořádané ve školách, v okresech a krajích. Právě z řad účastníků výše zmíněných aktivit se pak nejčastěji vybírají žáci a studenti do Programu podpory nadaných studentů JMK.

Práci s nadanými žáky formou zabezpečení realizace školních soutěží a přehlídek se v JMK věnují střediska volného času, z nichž nejvýznamněji SVČ Lužánky v Brně, SVČ Ivančice, SVČ Mikulov, SVČ Znojmo, SVČ Hodonín, DDM Blansko a DDM Vyškov.

Díky propracované systematické péči a podpoře jsou žáci z Jihomoravského kraje již několik let vyhodnocováni jako nejúspěšnější v soutěžích a přehlídkách vyhlašovaných MŠMT. Systém školních soutěží a přehlídek je zde, jako v jediném kraji České republiky, realizován elektronicky pomocí Evidenčního softwaru realizace školních soutěží v Jihomoravském kraji www.chces-soutezit.cz, který už se dostal do povědomí odborné i laické veřejnosti. Výsledky žáků v soutěžích jsou každoročně vyhodnoceny v rámci dokumentu Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Jihomoravském kraji.

Přehlídka České ručičky

Příprava žáků v odborných školách má v České republice dlouholetou tradici. Pokrývá velmi široké spektrum oborů s výučním listem, přesto však lze v současném období sledovat citelný pokles zájmu ze strany žáků a jejich rodičů právě o tuto formu studia. Za účelem podpory aktivit směřujících ke zvýšení významu učňovského školství a prohloubení propagace jednotlivých řemesel ve společnosti vyhlašuje Jihomoravský kraj již od roku 2008 přehlídku České ručičky a organizuje ji spolu s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvem zemědělství, Ministerstvem průmyslu a obchodu, Ministerstvem práce a sociálních věcí a Agenturou CzechInvest.

Tabulka 38 Úspěšnost žáků SŠ regionu v rámci finálových soutěží odborných dovedností zařazených do přehlídky České ručičky

rok	soutěže zařazené do přehlídky České ručičky	počet laureátů z JMK	počet soutěžících z JMK do 5. místa ve finále ČR
2020	7	3, tj. 43 %	5
2021	18	7, tj. 39 %	17
2022	19	8, tj. 42 %	19
2023	22	8, tj. 36 %	20

Zdroj: vlastní

A.7.2 Talentovaní žáci

Součástí komplexní podpory, kterou JMK nadaným mladým lidem systematicky poskytuje, je realizace Programu podpory nadaných studentů v Jihomoravském kraji (dále PPNS).

Cílovými skupinami PPNS jsou žáci středních škol se sídlem v JMK, studenti vysokých škol do úrovně bakalářského studia a školy zřízené JMK. V rámci „Programu“ jsou realizovány např. tyto aktivity:

a) podpora středních škol zřízených JMK za úspěchy jejich žáků v ústředních kolech předmětových vědomostních soutěží vyhlášených MŠMT a jejich mezinárodních nadstavbách a ve vybraných řemeslných soutěžích odborných dovedností přehlídky České ručičky;

Tabulka 39 Podpora v rámci PPNS poskytnutá středním školám zřizovaným Jihomoravským krajem

rok	počet podpořených škol	celková výše finanční podpory
2020	19	2 540 tis. Kč

2021	10	1 750 tis. Kč
2022	14	1 340 tis. Kč
2023	15	1 280 tis. Kč

Zdroj: vlastní

b) vstup talentovaných žáků/studentů do „Programu“ na základě dosažení vynikajících výsledků ve vybraných soutěžích v celostátním nebo mezinárodním kole nebo na základě úspěšného absolvování vstupního psychologicko-diagnostického vyšetření. O zařazení nadaných uchazečů do Programu rozhoduje Rada JMK;

Tabulka 40 Individuální podpora žáků a studentů zařazených do PPNS

rok	počet podpořených	celková výše finanční podpory
2020	106	3 816 tis. Kč
2021	114	4 104 tis. Kč
2022	114	4 104 tis. Kč
2023	114	4 104 tis. Kč

Zdroj: vlastní

c) podpora prací středoškolské odborné činnosti žáků na vybraná témata navržená vysokými školami a ústavy Akademie věd ČR dle potřeb jihomoravského regionu.

Tabulka 41 Podpora prací SOČ realizovaných v rámci PPNS dle potřeb regionu

rok	počet podpořených témat/studentů	celková částka finanční podpory
2019	46/220	482 tis. Kč
2020	48/161	410 tis. Kč
2021	64/234	570 tis. Kč
2022	49/192	450 tis. Kč

Zdroj: vlastní

A.8 Prevence rizikového chování

Prevence rizikového chování u dětí a mládeže představuje činnost a aktivity v rámci školního i mimoškolního prostředí. Obsahem je specifická a nespecifická primární prevence. Nespecifická primární prevence zahrnuje nabídku a realizaci aktivit bez přímé souvislosti s rizikovým chováním u dětí a mládeže, promítla se v programech podporujících talentovanou mládež, tělovýchovu a sport včetně programů podpory volnočasových aktivit dětí a mládeže. Specifická primární prevence zahrnuje aktivity a programy zaměřené na výskyt rizikového chování u dětí a mládeže a je realizována jako

- prevence všeobecná (zaměřená na běžnou populaci dětí a mládeže, různé tematické programy s metodikou)
- prevence selektivní (zaměřená na žáky s předpokladem projevů rizikového chování)
- prevence indikovaná (zaměřená na jednotlivce nebo skupinu vykazující znaky rizikového chování)

Specifická primární prevence byla Jihomoravským krajem v období 2020-2023 podporována prostřednictvím:

- dotačního programu „Preventivní programy škol“ sloužícího k podpoře preventivních programů ve školách a směřujícího k iniciování a zahájení nebo rozvinutí programů specifické

primární prevence rizikového chování. V rámci projektů převažovaly adaptační pobytové programy, zejména u středních škol s cílovou skupinou žáků prvních ročníků. Dále se ve větší míře vyskytovaly programy na podporu sociálního klimatu třídy a zážitkové programy. Rovněž byly využity programy na bázi vrstevnických přístupů. V roce 2020 z důvodu pandemie Covid nebyly žadatelé podpořeni.

Tabulka 42 Dotační program – Preventivní programy realizované školami a školskými zařízeními/ Preventivní programy škol

rok	celková částka na dotační program	počet přijatých žádostí	počet podpořených žádostí
2020	1 500 tis. Kč	42	0
2021	1 500 tis. Kč	50	23
2022	2 500 tis. Kč	50	42
2023	2 500 tis. Kč	71	35

Zdroj: vlastní

- dotačního programu „Dotační program pro oblast protidrogových aktivit“, v jehož rámci byly podporovány každoročně částkou cca 850 tis. Kč preventivní programy specifické primární prevence realizované nestátními neziskovými organizacemi v kraji,
- finanční částky ve výši 600 tis. Kč na podporu činnosti metodiků prevence PPP, kteří zabezpečují primární prevenci ve školách a školských zařízeních, realizují preventivní programy a opatření a koordinují školní metodiky prevence v Jihomoravském kraji,
- finanční částky ve výši 100 tis. Kč na vzdělávací semináře v oblasti primární prevence a na celodenní akci „Krajské fórum prevence“ určené pro cílovou skupinu preventistů v JMK (metodici prevence PPP, školní metodici prevence, nestátní neziskové organizace působící v oblasti prevence rizikového chování dětí a mládeže, kontaktní pracovníci v obcích s rozšířenou působností zabývající se protidrogovou prevencí a prevencí kriminality),
- v roce 2023 kraj vyčlenil cca 10 000 tis. Kč na vytvoření podmínek pro rozšíření činnosti školních metodiků prevence krajských škol o 2 hodiny týdně prioritně na identifikaci a prvotní řešení problémů souvisejících s duševním zdravím žáků.

A.9 Celoživotní učení

Realizace dalšího vzdělávání je nedílnou součástí činnosti mnoha středních škol, které v Jihomoravském kraji nabízejí celou řadu kurzů, školení či profesních kvalifikací určených pro veřejnost či zaměstnavatele. Školy se tak dlouhodobě stávají podstatným nástrojem, který dospělým lidem slouží k doplnění požadovaného vzdělání, kvalifikace a odbornosti. Celkově nabízelo některou z forem dalšího vzdělávání v období 2020–24 celkem 40 škol, více než polovina z nich nabízela zkoušky a profesní kvalifikace a zároveň další kurzy a školení profesního i zájmového charakteru. Předpokládáme, že školy budou v této činnosti pokračovat.

Zkoušky a profesní kvalifikace (dle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů) nabízelo ve školním roce 2022/23 celkem 22 střední škol a VOŠ ve všech okresech Jihomoravského kraje. Celkem bylo na těchto školách autorizováno 198 profesních kvalifikací. Přípravný kurz a profesní zkoušku v daném období absolvovalo celkem 1 175 účastníků. Ve srovnání s předchozími lety, kdy došlo zejména z důvodu epidemiologické situace ke značnému poklesu a počet absolventů byl ve školním roce 2019/20 pouze 296 osob, ve školním roce

2020/21 476 osob a ve školním roce 2021/22 963 účastníků, dochází každým rokem k nárůstu, a to vyššímu, než byl v letech před vypuknutím epidemie COVID-19 a s tím souvisejícími omezeními. Například ve školním roce 2018/19 absolvovalo přípravný kurz a profesní zkoušku 779 účastníků. Z dat je možné vidět, že útlum, který v době epidemie COVID-19 nastal, byl opravdu z velké části kvůli všem omezením a po rozvolnění omezení došlo k velkému nárůstu počtu účastníků, kteří si profesní vzdělávání chtěli doplnit. Tradičně nejvyšší počet účastníků přípravných kurzů s absolvovanou zkouškou evidovala Střední škola elektrotechnická a energetická Sokolnice, příspěvková organizace s počtem 554 účastníků.

Tabulka 43 Přehled nabízených profesních kvalifikací, uskutečněných kurzů, vykonaných zkoušek

školní rok	počet školou nabízených profesních kvalifikací	počet realizovaných kurzů a zkoušek profesních kvalifikací	počet provedených zkoušek	počet účastníků kurzů
2022/23	198	908	100	1 171
2021/22	176	915	67	963
2020/21	190	542	33	476
2019/20	178	247	46	296

Zdroj: vlastní

Školy poskytují i řadu dalších kurzů a školení profesního i zájmového charakteru. V těchto aktivitách dochází k nárůstu každým rokem.

Vzdělávání dospělých je oblastí, která kolísá s ohledem na potřeby a trendy pracujících a zájem o vzdělávání se těžko dopředu predikuje. Zejména v předchozích letech byla značným způsobem zasažena restrikcemi v souvislosti s epidemií COVID-19. Velkou část vzdělávacích aktivit nebylo možné realizovat prezenčním způsobem, což zejména v odborném dalším vzdělávání způsobilo velké komplikace, a školy se musely s touto situací srovnat a nalézt cestu, jakým způsobem další vzdělávání vyučovat. Středním školám se podařilo přizpůsobit nastalé situaci, což je vidět i na tom, že počet škol nabízejících další vzdělávání nepoklesl a školy nabízely další vzdělávání po celou dobu tohoto výkyvu. Na současných vzrůstajících číslech počtu účastníků je vidět, že další vzdělávání je potřebné a žádané a každým rokem roste. Lidé, kteří své další vzdělávání odkládali v době nepříznivé epidemiologické situace, nyní dohánějí potřeby v oblasti dalšího vzdělávání.

Podporu středním školám v oblasti celoživotního vzdělávání nabízel v letech 2016–2021 Jihomoravský kraj zejména formou aktivit krajského akčního plánování rozvoje vzdělávání a jeho následnými implementačními projekty, zejména aktivitami projektu KaPoDaV (Podpora kariérového poradenství, podnikavosti pro udržitelný rozvoj a dalšího vzdělávání v Jihomoravském kraji). V rámci tohoto projektu byly vytvořeny propagační materiály s informacemi o dalším vzdělávání, které školy poskytují, a manuály, které školám usnadňují realizaci dalšího vzdělávání.

JCMM, z. s. p. o., které bylo zároveň partnerem a tvůrcem aktivit, nabízí i nadále podporu škol v rámci dalšího vzdělávání, a to prostřednictvím databáze dalšího vzdělávání, která propaguje nabídku škol a soukromých subjektů.

A.10 Financování školství

Financování regionálního školství bude v období let 2024–2028 realizováno především ze tří zdrojů. Jedná se o financování ze státního rozpočtu, z Evropských strukturálních a investičních fondů a z prostředků zřizovatele.

1. Financování ze státního rozpočtu

Ze státního rozpočtu směřuje do resortu školství největší objem finančních prostředků. Základním předpisem, který upravuje současný způsob financování regionálního školství v této oblasti, je zákon č. 561/2004 Sb. (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Konkrétní suma prostředků, se kterou může ministerstvo školství disponovat, včetně závazných ukazatelů pro oblast regionálního školství, určuje každoročně zákon o státním rozpočtu České republiky pro příslušný kalendářní rok.
Regionální školství se v uplynulých letech vyrovnává s nárůsty výkonů. Současně s narůstajícími výkony se zvyšuje objem finančních prostředků na odměňování zaměstnanců ve školství.

Tabulka 44 Poskytnuté finanční prostředky státního rozpočtu krajským, obecním a soukromým školám a školským zařízením na přímé výdaje na vzdělávání (tis. Kč):

Rok 2021	19 656 858
Rok 2022	21 025 913
Rok 2023	23 189 670

Nárůst výkonů je vyvolán populačním nárůstem, který začal od roku 2005 (viz předchozí kapitoly). V důsledku tohoto demografického vývoje došlo k významnému nárůstu výkonů nejprve v mateřských školách, následně i ve školách základních a v současnosti dochází ke zvyšování výkonů ve středním školství. Výsledkem tohoto vývoje bylo navyšování kapacit zejména u mateřských škol. V souvislosti s výraznými poklesy výkonů na středních školách a nedostatečnou výší finančních prostředků na přímé výdaje na vzdělávání ze strany MŠMT přistoupil Jihomoravský kraj před několika lety k opatření, na základě kterého dofinancovává tyto výdaje u jím zřizovaných škol částkou do 20 mil. Kč ročně.

Od 01.01.2020 došlo k zavedení nového systému financování regionálního školství. První fáze nového způsobu financování však byla v regionálním školství realizována již od roku 2017, kdy se v plné míře rozeběhl nový systém financování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, jehož cílem bylo vzdělávat v běžných školách a třídách větší množství handicapovaných dětí a žáků. Za dobu existence nového systému financování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se však ukázalo, že tento nový systém je finančně značně velkorysý. Lze předpokládat, že s ohledem na další udržitelnost bude nutné přistoupit centrálně k určitým korekcím.

Výhodou stávajícího nového způsobu financování pro školské organizace je zejména to, že nový způsob financování odstraňuje problémy s různým platovým zařazením (do platových stupňů z hlediska věkové rozvrstvenosti zaměstnanců organizace) a vylučuje, že by u školy nastala situace, kdy budou scházet finanční prostředky na jednotlivé složky platu pedagogů. V důsledku této skutečnosti již školy nemusí bojovat za každou cenu o jednotlivé žáky. Do popředí se tak dostává zvyšování kvality výuky. Před spuštěním reformy financování MŠMT predikovalo, že se sníží programová část financování škol a školských zařízení. To by bylo jednoznačně pozitivní, protože financování prostřednictvím rozvojových programů s sebou vždy přinášelo vyšší administrativní náročnost. Bohužel zůstalo jen u záměru, skutečnost je jiná. Rozvojové programy byly nahrazeny dotačními. Rizikem nového způsobu financování je požadavek na zajištění dostatku finančních prostředků na platy učitelů,

zejména v kontextu s veřejným příslibem, dle kterého byly platy učitelů uzákoněny ve výši 130 % průměrné celorepublikové mzdy. Vytvoření podmínek pro zajištění větší kvality výuky (nižším počtem žáků ve třídě, dělením výuky apod.) je tak poměrně značně finančně náročné. Nový systém financování totiž postrádá účinné prvky pro regulaci mzdových nákladů ve školství.

Současně se zavedením nového systému financování se potvrdil rizikový faktor – relativně velkému procentu organizací činí problémy zajistit kvalitu jimi vykazovaných informací v rámci statistických výkazů, které jsou v novém způsobu financování naprosto klíčové. Po zkušenostech s inkluzí se tak potvrdilo, že toto vykazování působí v řadě škol problémy.

V novém systému financování je pedagogická práce v mateřských, základních a středních školách, školních družinách a v konzervatořích financována takto: objem platových tarifů se odvíjí od vykázané skutečnosti, výše všech dalších nárokových složek platu dle jednotného normativu stanoveného MŠMT, stejně tak jako normativ nenárokových složek, který je korigován opravnými koeficienty. V případě vyšších odborných škol a základních uměleckých škol ministerstvo stanovuje jednotný celorepublikový normativ na studenta nebo žáka. Krajské úřady používají rezervu dle předem stanovených kritérií. Nepedagogická práce je u mateřských, základních a středních škol financována prostřednictvím ministerstvem stanovených normativů na ředitelství, pracoviště a třídu, u vyšších odborných škol a konzervatoří normativy na ředitelství, pracoviště a žáka. V případě základních uměleckých škol centrálním oborovým normativem na žáka. Rezerva je řešena obdobně jako u pedagogů.

Zásadní pro určení mzdových nároků organizace je výpočet tzv. PHmax[4]. Je-li PHmax vyšší než PH školy[5], je škole/školskému zařízení přiznán objem tarifních platů včetně ostatních složek odpovídající výši PH školy. První roky praxe nového způsobu financování ukázaly, že stanovení PHmax, zejména u základních škol, je velkorysé.

Financování pedagogické i nepedagogické práce ve školských zařízeních probíhá obdobně jako v minulosti, tzn. prostřednictvím krajských normativů.

Reforma financování regionálního školství však nevyřešila financování veškerých potřebných činností ve školách a školských zařízeních (například financování školních psychologů, metodiků prevence apod.). Jihomoravský kraj tak musí zejména tyto činnosti dofinancovávat. Jedná se přitom o nemalé částky – v souhrnu několik desítek milionů korun v kalendářním roce.

Jak se bude financování regionálního školství vyvíjet v dalších letech, je v tuto chvíli poněkud nejisté. Existují představy na úpravy výše PHmax a rovněž změny ve financování nepedagogické práce ve školách a školských zařízeních spočívající v tom, že část nepedagogické práce by mohla být převedena na zřizovatele. Dá se očekávat, že takováto zásadní změna by měla zásadní dopad do rozpočtů krajů, měst a obcí.

Rizikem pro financování školství s ohledem na budoucí demografický vývoj se rovněž jeví neustálý nárůst počtu (a s tím související objem finančních prostředků) soukromých subjektů, které se podílejí na struktuře vzdělávacího systému.

[4] PHmax je maximální počet hodin, který bude konkrétní škole zafinancován.

[5] PH školy je skutečný počet hodin v konkrétní škole.

2. Financování z Evropských strukturálních fondů

Evropské strukturální fondy jsou druhým zdrojem financování regionálního školství. Z hlediska svého významu doplňují financování ze státního rozpočtu, případně financování z prostředků zřizovatele.

3. Financování z prostředků zřizovatele

Jedná se o třetí pilíř financování regionálního školství. Zahrnuje pokrytí potřeb školských organizací v oblasti provozních rozpočtů a výdajů na investice (resp. dofinancování prostředků, které na investiční akce chybí po odpočtu získaných dotací). U organizací zřizovaných Jihomoravským krajem došlo v uplynulých letech s pomocí dotací k zateplení celé řady budov, včetně výměny oken. V závislosti na dostupnosti dotačních prostředků se dá předpokládat, že se v dalším období bude pokračovat jak v zateplování budov, tak ve výměně oken (s ohledem na nepříznivý cenový vývoj v oblasti energií, zejména pod vlivem válečného konfliktu na Ukrajině), investovat se bude i do kvalitnějšího vybavení škol. V plánech zřizovatele jsou i velké celkové rekonstrukce významných školských objektů, částečně v souvislosti s předpokládaným nárůstem výkonů v oblasti středního školství. V roce 2021 byla dokončena významná investiční akce – přestavba a přístavba školy pro autisty, v současné době probíhá finančně náročná přestavba objektu na chemické lyceum. Provozní výdaje zřizovatele – Jihomoravského kraje meziročně výrazně narůstají. Údaje za poslední tři roky jsou obsaženy v následující tabulce:

Tabulka 45 Provozní výdaje škol a školských zařízení zřizovaných JMK

rok 2021	737 156 690 Kč
rok 2022	886 066 412 Kč
rok 2023	952 107 669 Kč

Výdaje na provoz škol a školských zařízení jsou závislé na finančních možnostech konkrétního zřizovatele. Menší sídla se většinou snaží udržet existenci škol, v některých případech za cenu vysokých nákladů. Odbor školství Krajského úřadu Jihomoravského kraje nemá přehled o výši provozních výdajů na financování škol a školských zařízení jiných zřizovatelů.

Krajské organizace v uplynulých letech prošly optimalizací. V roce 2023 bylo rozhodnuto o sloučení vybraných organizací, které působí jako střediska volného času. U takto sloučených organizací bylo přistoupeno k optimalizaci z důvodu zlepšení jejich hospodaření. Zejména s ohledem na předpokládaný nárůst počtu žáků ve středním školství se v nadcházejícím období nepředpokládá výrazné slučování organizací v segmentu středních škol. Může se jednat pouze o ojedinělé případy, které vyplynou z provozních požadavků.

Prostředky na provoz jsou krajským školám a školským organizacím poskytovány normativně – podle počtu žáků. Pokud některá z organizací v naléhavých případech není schopna se svým rozpočtem vyjít, může se přihlásit do tzv. dohodovacího řízení. Mimořádné požadavky na provoz jsou operativně řešeny z provozní rezervy odboru školství.

Ve výše uvedených základních principech financování z prostředků zřizovatele se pro další období nepředpokládají změny. Obecně lze konstatovat, že krajské organizace nemají zásadní problémy s financováním svých provozních výdajů. Uvítaly by však změnu v současném způsobu odvádění investičních zdrojů do investičního fondu JMK, který je nastaven jako příliš vysoký (75 % z výše ročních odpisů organizace). Školy a školská zařízení by tak získaly vyšší zdroje pro financování zejména údržby a drobných investičních potřeb, případně na úhradu svého spolupodílu při financování větších

investičních akcí. Případná změna v této oblasti je v budoucnu závislá na rozhodnutí zřizovatele na základě důkladného posouzení finanční situace a cash flow Jihomoravského kraje.
Jako rizikový faktor z hlediska provozních potřeb nejen krajských příspěvkových organizací se může jevit případný další výrazný nárůst cen energií, jejichž vývoj v dalších letech je obtížné predikovat, protože je závislý na mnoha externích faktorech.

A.11 Analýza potřeb škol v Jihomoravském kraji – návaznost na opatření v návrhové části DZ JMK 2024-28 (část B)

Analýza potřeb škol v Jihomoravském kraji je součástí Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje 2024–28 jako příloha č. 3. Vzhledem k rozsahu je přiložena samostatně.

Dokument Analýza potřeb škol v Jihomoravském kraji vznikl jako výstup systémového projektu Podpora krajského akčního plánování realizovaného v období 01.03.2016 – 31.12.2021. Je zaměřen na podporu vzdělávání na středních a vyšších odborných školách v souladu se vzdělávací strategií MŠMT. Má za cíl zajistit metodickou podporu při využívání akčního plánování na úrovni kraje i škol.

Střední a vyšší odborné školy v Jihomoravském kraji měly možnost hodnotit důležitost 7 povinných a 4 nepovinných oblastí pro krajský akční plán. Pro střední a vyšší odborné školy v Jihomoravském kraji je nejdůležitější oblastí rozvoj infrastruktury školy. Oblasti infrastruktury přisoudilo nejvyšší míru důležitosti 33 % škol, dalších 25 % škol ji zařadilo na druhou a 22 % škol na třetí pozici. Na nižší pozice školy tuto oblast zařazovaly již pouze v malé míře. Na druhém místě se umístila oblast podpora odborného vzdělávání, včetně spolupráce se zaměstnavateli. Celkem 32 % škol ji vnímá jako nejdůležitější, 17 % škol ji zařadilo na druhou pozici a na třetím místě se umístila u 14 % škol. Na nižší pozice školy tuto oblast zařazovaly v menší míře.
Třetí nejdůležitější oblastí je podpora polytechnického vzdělávání. Tuto oblast považuje za nejdůležitější 11 % škol, na druhé místo ji řadí 21 % škol a na třetí místo 20 % škol v Jihomoravském kraji. O něco nižší celkovou důležitost připisují školy v Jihomoravském kraji podpoře kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě. Pro 11 % škol je tato oblast nejdůležitější a 17 % škol ji řadí na druhou pozici. Nižší důležitost přisuzují školy rozvoji kariérového poradenství. Nejdůležitější je tato oblast pouze pro 4 % škol a na druhé místo ji řadí 10 % škol. Menší důležitost je přisuzována také rozvoji školy jako centra celoživotního učení. Za nejméně důležitý ho označilo 29 % škol. Nejmenší význam ve srovnání s jednotlivými oblastmi intervencí přisuzovaly školy rozvoji inkluzivního vzdělávání, který 41 % škol řadilo na nejnižší pozici.
Níže uvádíme návaznost základních zjištění analýzy potřeb škol na opatření v části B DZ JMK 2024-28. Pořadí jednotlivých kapitol vychází ze struktury Analýzy potřeb škol v Jihomoravském kraji, pro lepší orientaci v obou na sebe navazujících dokumentech.

2. Rozvoj kariérové poradenství

- kapitola B.5 Kariérové poradenství s navrženými opatřeními:

- Dostupnost kariérového poradenství na celém území JMK
- Výběr střední školy v JMK
- Žákovská portfolia

- Snížení počtu žáků nematuritních oborů vzdělání středních škol předčasně opouštějících systém vzdělávání

3. Podpora polytechnického vzdělávání

- kapitoly B.3 Kvalitní střední a vyšší odborné vzdělání pro další vzdělání i praxi, B.8 Vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení s navrženými opatřeními:

- Podpora volby oboru vzdělání a zájmu o něj, podpora talentovaných žáků SŠ
- Zkvalitňování odborného vzdělávání, rozvoj COV a jejich koordinace
- Podpora systémové spolupráce mezi školami a zaměstnavateli
- Prospěchová stipendia pro žáky ve vybraných oborech s výučním listem
- Rozvoj kompetencí pedagogických i nepedagogických pracovníků škol a školských zařízení
- Rozvoj kompetencí pedagogických pracovníků v dalších prioritních oblastech

4. Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

- kapitola B.6 Rozvoj podnikavosti a vzdělávání pro udržitelný rozvoj, B.7 Propojování formálního, zájmového a neformálního vzdělávání a prevence rizikového chování s navrženými opatřeními:

- Podnikavá mysl – zázemí a metodická podpora
- Přímá podpora pedagogů
- Přímá podpora žáků
- Podpora poskytovatelů zájmového a neformálního vzdělávání
- Podpora spolupráce škol s poskytovateli zájmového a neformálního vzdělávání
- Vytváření podmínek pro další vzdělávání občanů

5. Rozvoj škol jako center celoživotního učení

- kapitola B.3 Kvalitní střední a vyšší odborné vzdělání pro další vzdělání i praxi, B.8 Vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení, B.9 Spolupráce aktérů vzdělávací politiky na území kraje s navrženými opatřeními:

- Podpora volby oboru vzdělání a zájmu o něj, podpora talentovaných žáků SŠ
- Zkvalitňování odborného vzdělávání, rozvoj COV a jejich koordinace
- Podpora systémové spolupráce mezi školami a zaměstnavateli
- Rozvoj kompetencí pedagogických i nepedagogických pracovníků škol a školských zařízení
- Rozvoj kompetencí pedagogických pracovníků v dalších prioritních oblastech
- Platformy spolupráce v území

6. Podpora odborného vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli

- kapitola B.3 Kvalitní střední a vyšší odborné vzdělání pro další vzdělání i praxi, B.8 Vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení, B.9 Spolupráce aktérů vzdělávací politiky na území kraje s navrženými opatřeními:

- Podpora volby oboru vzdělání a zájmu o něj, podpora talentovaných žáků SŠ
- Zkvalitňování odborného vzdělávání, rozvoj COV a jejich koordinace
- Podpora systémové spolupráce mezi školami a zaměstnavateli
- Prospěchová stipendia pro žáky ve vybraných oborech s výučním listem
- Rozvoj kompetencí pedagogických i nepedagogických pracovníků škol a školských zařízení
- Platformy spolupráce v území

7. Podpora inkluzivního vzdělávání

- kapitola B.1 Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání a rozvoj potenciálu každého žáka, B.2 Zvýšení kvality poradenských služeb, B.7 Propojování formálního, zájmového a neformálního vzdělávání a prevence rizikového chování s navrženými opatřeními:

- Podpora dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti práce s individuálními potřebami každého žáka a podpora komplexního rozvoje potenciálu žáka
- Metodická podpora pedagogů běžných škol v oblasti poskytování podpory pro specifické skupiny žáků s využitím potenciálu speciálních pedagogů škol zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona a odborných pracovníků ŠPZ za účelem využití potenciálu každého žáka
- Podpora škol v budování podpůrného prostředí s ohledem na potřeby každého žáka
- Podpora škol zřízených pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jako odborných a metodických center pro školy hlavního vzdělávacího proudu a pro vzdělávání žáků se závažným postižením
- Vzdělávání dětí, žáků a studentů ohrožených sociálním vyloučením
- Ústavní výchova ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy
- Všestranná podpora školských poradenských zařízení (dále ŠPZ) a školních poradenských pracovišť (dále ŠPP) a podpora jejich spolupráce s pedagogickými pracovníky škol za účelem podpory rozvoje potenciálu každého žáka
- Podpora poskytovatelů zájmového a neformálního vzdělávání
- Podpora spolupráce škol s poskytovateli zájmového a neformálního vzdělávání

8. Rozvoj cizích jazyků

- kapitola B.4 Gramotnosti a STEAM, B.8 Vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení s navrženými opatřeními:

- Podpora vzdělávání pedagogů v oblasti jazykové gramotnosti
- Podpora jazykového vzdělávání učitelů odborných předmětů a používání metody CLIL
- Podpora mezinárodní mobility učitelů cizích jazyků
- Rozvoj kompetencí pedagogických pracovníků v dalších prioritních oblastech

9. Digitální kompetence a rozvoj ICT infrastruktury

- kapitola B.4 Gramotnosti a STEAM s navrženým opatřeními

- Podpora digitální gramotnosti

10. Rozvoj čtenářské gramotnosti

- kapitola B.4 Gramotnosti a STEAM s navrženým opatřením:

- Podpora čtenářské gramotnosti

11. Rozvoj matematické gramotnosti

- kapitola B.4 Gramotnosti a STEAM s navrženým opatřením:

- Podpora matematické gramotnosti

SWOT ANALÝZA

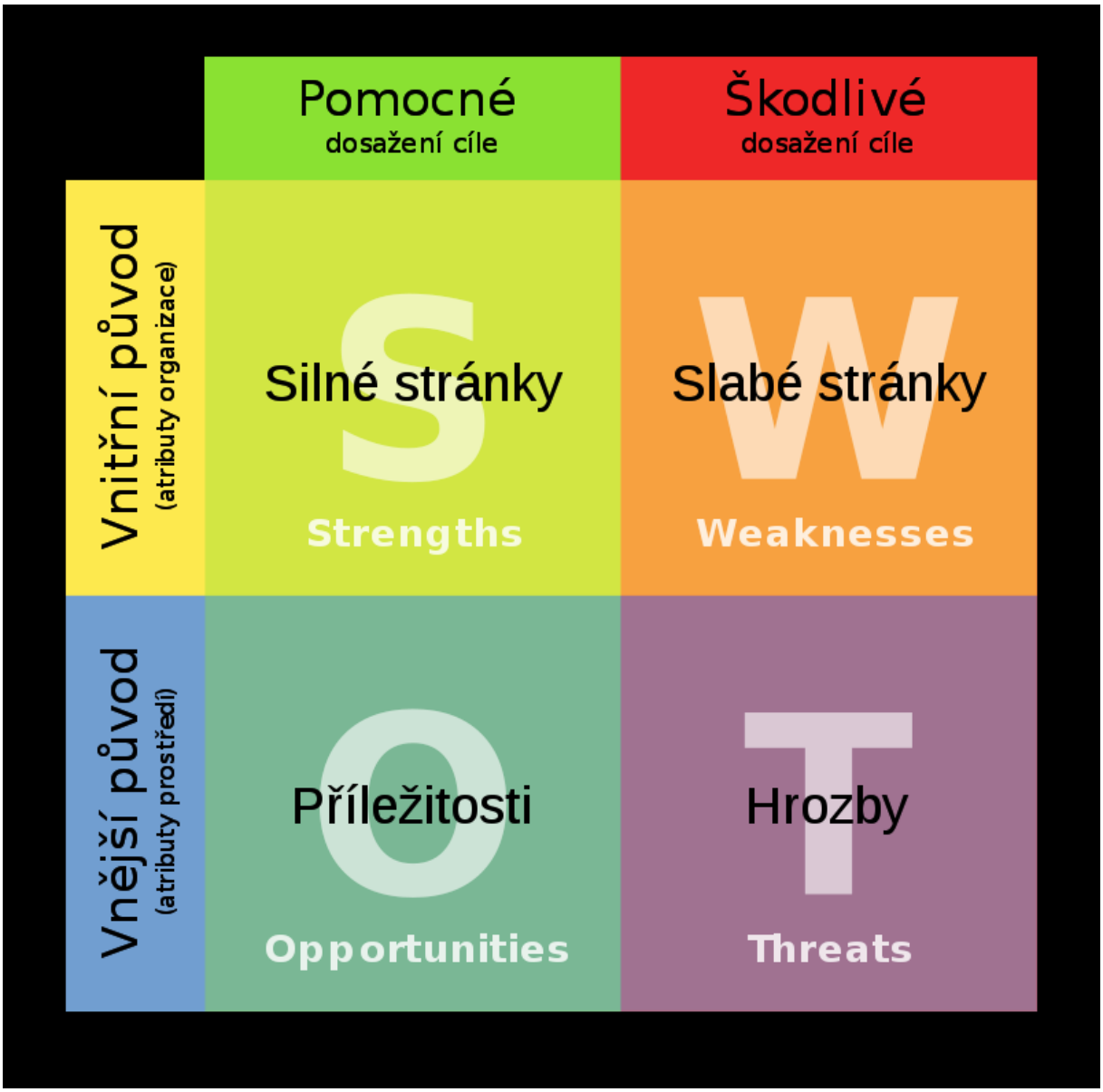

S – silné stránky (vnitřní)

- hustá síť mateřských a základních škol na celém území Jihomoravského kraje, včetně existence málotřídních základních škol
- síť středních škol a konzervatoří
- široké spektrum nabízených oborů vzdělání, zvyšování nabídky oborů všeobecného vzdělání
- dlouhodobě a cíleně se rozvíjející spolupráce se zaměstnavatelskou sférou a ostatními školami
- dostatečné kapacity VOŠ zcela pokrývající poptávku po studiu; dobré uplatnění absolventů VOŠ v praxi
- zvyšující se ochota škol přijímat žáky s postižením a vytvářet podmínky pro úspěšné společné vzdělávání
- vysoká kvalifikovanost a odbornost pedagogických pracovníků s praxí
- dostatečné kapacity škol pro děti a žáky se SVP (kromě dětí a žáků s autismem a se závažnými poruchami chování)
- kvalitní zázemí a vybavenost školských zařízení pro výkon ústavní výchovy, převažují zařízení s nízkou kapacitou, která umožňují optimální provoz rodinných skupin
- pokrytí všech okresů JMK dostupnou poradenskou péčí
- specializace speciálních pedagogických center na určitý typ postižení a tím dostupná kvalitní odborná péče
- systematická podpora vybavení školních poradenských zařízení na krajské úrovni
- systematická podpora poradenských zařízení
- stabilizovaná síť základních uměleckých škol, dostatečná celková kapacita základních uměleckých škol v rámci kraje
- stabilizovaná síť středisek volného času
- zajištění smysluplného naplnění volného času pro velký počet dětí a žáků – všestranné a rozmanité formy a oblasti činnosti v období celého roku
- rozvinutá oblast podpory EVVO a výchovy v podnikavosti s celostátním dosahem
- spolupráce se zastřešujícími organizacemi NNO v oblasti využití volného času dětí a mládeže v JMK
- aktivity programu podpory nadaných studentů, školní soutěže a podpora talentů
- stabilita finančních prostředků vynakládaných zřizovateli na provozní výdaje škol a školských zařízení

W – slabé stránky (vnitřní)

- vysoké počty žáků ve třídách se zvyšujícím se poměrem žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- nedostatečné odborné vzdělání a zkušenosti pedagogických pracovníků se vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- vysoký podíl administrativních činností spojených se společným vzděláváním, přetížení pedagogických pracovníků
- výrazný nárůst žáků se závažnými poruchami chování v kombinaci s duševním onemocněním a s autismem
- neochota některých škol (vedení škol, pedagogických pracovníků) vytvářet podmínky pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole

- snížení kvality vzdělávání dětí a žáků se zdravotním postižením (znevýhodněním) v důsledku nedostatečné připravenosti běžných škol na společné vzdělávání včetně absence kvalifikovaných speciálních pedagogů, finančního a materiálního zajištění
- chybí diagnostika dětí přijímaných do zařízení ústavní výchovy; umísťování dětí do dětských domovů pouze soudy, rozhodování je zdlouhavé a nekoncepční
- mezirezortní roztříštěnost v oblasti péče o ohrožené děti, různost zřizovatelů – různost koncepčního vedení
- nedostatečné zajištění personálních kapacit školních poradenských zařízení a školních poradenských pracovišť (personální obsazení)
- výrazné rozdíly v podílu kapacit základních uměleckých škol na populaci ve věku 6–18 let mezi okresy JMK
- zvyšující se průměrný věk pedagogických pracovníků
- malý počet identifikovaných nadaných a mimořádně nadaných žáků oproti předpokládanému statistickému počtu
- nízká znalost pedagogů škol jak efektivně pracovat s nadanými a talentovanými žáky v běžné třídě
- výše úvazků školních metodiků prevence neposkytuje dostatečný prostor pro řešení všech potřebných záležitostí
- zastarávání majetkového zabezpečení škol a školských zařízení zřizovaných JMK

O – příležitosti (vnější)

- pokračující růst počtu obyvatel v kategorii 0−14 let
- nadprůměrný index vzdělanosti − vysoký podíl vysokoškoláků v kraji
- zvyšující se počet obyvatel v důsledku stěhování lidí v produktivním věku za prací do JMK
- zlepšení dostatečné nabídky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti inkluzivního vzdělávání wellbeingu a prevence, ochrany duševního zdraví
- zajištění systémové podpory při vzdělávání žáků s mimořádným nadáním, vzdělávání žáků-cizinců, žáků s duševním onemocněním
- další provázání sféry vzdělávání a trhu práce s cílem přiblížení se potřebám zaměstnavatelů
- využití kapacity středních škol napříč krajem
- zavedení inovace oborové soustavy středního vzdělávání
- příznivý demografický vývoj v době platnosti DZ JMK 2024–28
- přetrvávající zájem zaměstnavatelů o absolventy vyšších odborných škol
- systémové zajištění odpovídající personální podpory ve školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami – školní psycholog, školní speciální pedagog, pedagogická intervence
- podpora mezirezortní spolupráce MŠMT s MZ a MPSV při zajištění vzdělávání dětí a žáků s nejtěžšími formami postižení (zajištění zdravotnických úkonů a osobní asistence) ve školách
- zavedení prescreeningu na pomoc identifikace nadaných a mimořádně nadaných žáků
- posílení odbornosti asistentů pedagoga včetně jejich metodického vedení
- dostatečné posílení poradenského systému včetně systémového ukotvení obsazení školních poradenských pracovišť, vytvoření norem pro personální a výkonové zabezpečení jejich činnosti
- vytvoření jednotného systému financování školních psychologů a speciálních pedagogů
- rozšíření nabídky volnočasových aktivit pro mládež, která nechce být organizována

- využití firem z JMK a jejich odborníků pro zavedení nových programů práce s talentovanými žáky v napojení na praxi

T – hrozby (vnější)

- vylidňování periferních regionů; značné územní disparity v rámci kraje, např. dlouhodobý úbytek obyvatelstva v okrese Hodonín
- vysoký počet nezaměstnaných absolventů; většina ukazatelů je vyšší než průměr ČR
- úbytek obyvatelstva v produktivním věku; demografické změny na pracovištích – stárnutí populace; posouvání odchodu do důchodu
- značné územní disparity v rámci kraje – vysoká nezaměstnanost v okresech Hodonín, Znojmo a Brno-město
- odchod učitelů některých předmětů ze školství
- snížení zájmu ze strany veřejnosti o školy, kde se bude vzdělávat vysoký podíl žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, negativní reakce žáků a rodičů na přítomnost žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve třídě
- obtížná identifikace požadavků trhu práce v regionu vzhledem k probíhajícím společenským a technologickým změnám
- tlak pedagogické i rodičovské veřejnosti na nadužívání služeb a doporučování podpůrných opatření do vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žádostí o odklad povinné školní docházky
- relativně vysoká míra nezaměstnanosti u absolventů ve srovnání s průměrem ČR
- neustále se zvyšující náročnost společného vzdělávání
- absence mezirezortní spolupráce MŠMT, MZ a MPSV při vzdělávání dětí a žáků s nejtěžšími formami postižení v režimu školy, kteří potřebují k zajištění svých zdravotnických a sociálních potřeb režim denních nebo týdenních stacionářů – nedostatečné kapacity zdravotnických a sociálních zařízení pro tyto děti a žáky
- zhoršení duševního zdraví žáků
- nedostatek odborných pracovníků pro činnost školských poradenských zařízení a školních poradenských pracovišť
- zvýšení výdajů za vzdělávání v základní umělecké škola a středisku volného času
- nezájem mládeže o smysluplné naplnění volného času a možný příklon k sociálně patologickému chování
- vznik segregovaných tříd (škol) a třídy s vysokou koncentrací dětí ze sociálně znevýhodněných lokalit
- nedostatek finančních prostředků na investice u krajských organizací v důsledku vysokých odvodů investičních prostředků do investičního fondu JMK

B) NÁVRHOVÁ ČÁST–PRIORITY A OPATŘENÍ

Pro období platnosti DZ JMK 2024 jsou v oblasti vzdělávací politiky pro jihomoravské regionální školství vytyčeny tři níže uvedené priority, které korespondují s prioritami nastavenými pro následující období v DZ ČR 2023. Jejich naplňování v rámci jednotlivých opatření uvedených níže pak respektuje celostátní vzdělávací politiku a současně nejdůležitější potřeby vzdělávacího systému Jihomoravského kraje. Návrhová část je v souladu i se Strategií vzdělávací politiky ČR 2030+ a dalšími dokumenty uvedenými v úvodu DZ JMK 2024.

Priority JMK pro období 2024-2028 jsou následující:

I. **Děti a mládež**: Osobnostní rozvoj a motivace pro celoživotní učení (směřováno k dětem, žákům, studentům a mládeži)
II. **Školy a pedagogové**: Moderní vzdělávání a připravení pedagogové (směřováno k pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům a k ředitelům škol a školských zařízení)
III. **Efektivní systém školství** (směřováno ke školám a školským zařízením, zřizovatelům a regionům v rámci kraje)

Priority JMK jsou rozvrženy do 10 oblastí, přičemž v každé z nich jsou nastavena konkretizující opatření, v nich klíčové aktivity a kritéria, kterými budou v rámci naplňování klíčové aktivity sledována.

Pro strukturu DZ JMK 2024 je charakteristické, že se celou řadou oblastí prolínají opatření průřezová pro celou vzdělávací soustavu. Jde zejména o DVPP v různých oblastech, podporu úspěchu každého žáka, rozvoj základních gramotností dětí, žáků a studentů, well being a duševní zdraví nebo podnikavost a udržitelný rozvoj. Tato opatření proto nejsou popisována samostatně, ale jsou specificky rozpracována v rámci různých opatření.

Oblasti, na které se v následujícím období pro naplňování nastavených priorit JMK zaměří, jsou následující:

B.1 Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání a rozvoj potenciálu každého žáka

B.2 Zvýšení kvality poradenských služeb

B.3 Kvalitní střední a vyšší odborné vzdělání pro další vzdělávání i pro praxi

B.4 Rozvoj gramotností a STEAM

B.5 Kariérové poradenství

B.6 Rozvoj podnikavosti a vzdělávání pro udržitelný rozvoj

B.7 Propojování formálního, zájmového a neformálního vzdělávání a prevence rizikového chování

B.8 Vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení

B.9 Spolupráce aktérů vzdělávací politiky na území kraje

B.10 Efektivní síť škol a školských zařízení

B.1 Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání a rozvoj potenciálu každého žáka

Vzdělávání dětí, žáků a studentů (dále jen žáků) v Jihomoravském kraji probíhá ve všech druzích škol s cílem podpory komplexního rozvoje potenciálu každého žáka, s podporou jeho individuality, jeho schopností, aby měl žák možnost dosáhnout co nejvyšších kompetencí ve vzdělávání. Velká pozornost je také věnována podpoře společného vzdělávání, které má určitá specifika. Ve všech školách, kde se vzdělávají žáci ze sociálně znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí, žáci se zdravotním postižením a znevýhodněním nebo žáci nadaní (včetně mimořádně nadaných), je vzdělávání zaměřeno na jejich podporu tak, aby ve vzájemném respektu společně mohli dosahovat co nejlepších osobních výsledků ve vzdělávání. Cílem je nastavit vzdělávací podmínky pro všechny žáky v jejich nejlepším zájmu. Již druhý Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje je ovlivněn významným posunem v přístupu ke společnému vzdělávání, v přijímání potřeb a specifických požadavků a v přístupu k zajištění jeho podmínek.

Podpora směřuje přímo k běžným školám, které vzdělávají žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (dále také SVP) včetně žáků s nadáním a mimořádným nadáním. Ve školách je potřeba podporovat rozvoj kompetencí pedagogů v oblastech, které směřují ke schopnosti vzdělávat různorodé kolektivy dětí a rozvíjet potenciál žáků. Ukazuje se mimo jiné nutnost doplnění vzdělání pedagogických pracovníků v oblasti speciální pedagogiky a inkluze, tomu je potřeba přizpůsobit vzdělávání pedagogů zajištěním dostatečné a cíleně zaměřené vzdělávací nabídky. Pro společné vzdělávání je potřeba zajistit odpovídající podpůrná opatření personálního charakteru, kompenzační pomůcky, včetně podpory služeb asistenta pedagoga a vzniku školských poradenských pracovišť (dále také ŠPP) ve školách. Nepřímá podpora spočívá v zajištění dostatečných kapacit a rozvoje školských poradenských služeb ve školských poradenských zařízeních (dále také ŠPZ). Školským poradenským službám je věnována samostatná kapitola. Současně je nutné reflektovat i závažné speciální vzdělávací potřeby žáků, a to těch, kteří i při zajištění dostupných forem, metod a podpůrných opatření nejsou schopni dosáhnout svého rozvoje v běžných školách, a proto je s ohledem na jejich potřeby nutné zachovat odpovídající vzdělávací nabídku v podobě škol zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona.

Navržená opatření:

1.	Podpora dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti práce s individuálními potřebami každého žáka a podpora komplexního rozvoje potenciálu žáka
2.	Metodická podpora pedagogů běžných škol v oblasti poskytování podpory pro specifické skupiny žáků s využitím potenciálu speciálních pedagogů škol zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona a odborných pracovníků ŠPZ za účelem využití potenciálu každého žáka
3.	Podpora škol v budování podpůrného prostředí s ohledem na potřeby každého žáka
4.	Podpora škol zřízených pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jako odborných a metodických center pro školy hlavního vzdělávacího proudu a pro vzdělávání žáků se závažným postižením
5.	Vzdělávání dětí, žáků a studentů ohrožených sociálním vyloučením
6.	Ústavní výchova ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy

Opatření B.1.1 Podpora dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti práce s individuálními potřebami každého žáka a podpora komplexního rozvoje potenciálu žáka

Vzdělávat žáky v heterogenních třídách s jejich různými individuálními potřebami tak, aby byl podpořen jejich komplexní rozvoj, mohou jen pedagogové s odpovídajícími kompetencemi. Proto je potřeba zajistit po různé oblasti rozvoje a individuální potřeby žáků kvalitní vzdělávání pedagogických pracovníků. To by mělo být podpořeno v rámci jejich dalšího vzdělávání. Vzdělávání by mělo být přizpůsobeno specifickým potřebám žáků, kteří se v dané škole vzdělávají, a směřovat k jednotlivým pedagogům i k celým sborovnám.

Klíčová aktivita B.1.1.1 Podpořit další vzdělávání pedagogických pracovníků v získání kompetencí k práci s rozdílnými skupinami žáků v heterogenní třídě a podpořit rozvoj potenciálu žáků

Vzdělávání pedagogických pracovníků je potřeba zaměřit na všechny oblasti, které zajistí komplexní rozvoj žáků. Cílem aktivity je organizace seminářů pro jednotlivé pedagogy nebo cyklů seminářů přímo pro sborovny týkající se témat poskytování podpůrných opatření jednotlivým skupinám žáků se znevýhodněním, žákům s poruchami učení a chování, žákům s PAS, žákům se závažným smyslovým postižením apod., také pro skupiny žáků s OMJ, ale i s mimořádným nadáním. Aktivity by měly být cílené i na hodnocení a organizaci práce žáků v heterogenních třídách. V rámci workshopů a seminářů by měly probíhat praktické ukázky a doporučení práce s podpůrným opatřením, možnosti využití pomůcek, sdílení zkušeností apod.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Realizované semináře pro pedagogy zaměřené zejména např. na skupiny žáků se závažnými zdravotními postiženími, s OMJ, poruchami chování, mimořádným nadáním apod.
	Realizované semináře pro sborovny k individualizaci přístupů ke vzdělávání žáků v heterogenní třídě, k rozvoji jejich schopnosti učit se a ke kritickému myšlení
	Realizované workshopy, sdílení zkušeností, příklady dobré praxe

Klíčová aktivita B.1.1.2 Podpořit rozvoj potenciálu nadaných (talentovaných) žáků

Talentované děti jsou díky svým kognitivním předpokladům (paměť, pozornost, koncentrace, vyjadřování, porozumění, emocionální seberegulace aj.) schopny dosahovat výborných výsledků. Pro optimální rozvoj je ale potřeba trvalá psychologická podpora a individuální přístup jak ve škole, tak v rodině. Je také nezbytné neustále aktualizovat a doplňovat znalosti nositelů vzdělávání, pedagogů, a to vzhledem k novým poznatkům jak didaktickým, tak psychologickým. Vytvořit ve školách vhodné podmínky pro identifikaci individuálních možností a schopností žáků a jejich následný rozvoj tak, aby každý z nich mohl zažít úspěch a radost ze seberozvoje, není kvůli vnitřní nesourodosti třídních skupin snadné.

Z tohoto důvodu je potřeba dále rozvíjet a poskytovat odbornou podporu pedagogickým pracovníkům, stejně jako se zájmem přijímané aktivity směřované přímo k žákům.

V rámci klíčové aktivity je definováno poradenské centrum pro žáky, jejich rodiče se zájmem o problematiku nadání a pro pedagogické pracovníky, kteří se věnují nebo chystají věnovat péči o nadané děti. Současně bude podpora realizována formou motivačních a inspirativních aktivit (např. semináře, exkurze, workshopy, kurzy, příměstské tábory apod.).

Jako potřebné rovněž vnímáme možnost mapování jednotlivých vzdělávacích schopností žáka, což umožní žákům identifikovat jejich potenciál a pedagogickým pracovníkům pomůže v diagnostice potenciálu schopností jejich žáků.

Součástí poskytování kvalitní podpory by měla být i analýza situace podpory nadaných a talentovaných žáků v Jihomoravském kraji.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Realizovaná poradenská a podpůrná činnost směřující k úspěchu a rozvoji potenciálu nadaných a talentovaných žáků
	Realizované podpůrné skupiny, semináře, další podpůrné a rozvojové aktivity pro pedagogické pracovníky (ŠPP a další pedagogičtí pracovníci) spojené s rozvojem nadaných a talentovaných žáků

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Realizovaná poradenská a podpůrná činnost směrem k nadaným a talentovaným žákům
	Mapování vzdělávacích schopností žáků a identifikace jejich potenciálu
	Realizované podpůrné skupiny, semináře, individuální podpora, testování a dalších podpůrné a rozvojové aktivity
	Motivační a inspirativní aktivity rozvíjející potenciál nadaných a talentovaných žáků a studentů

Klíčová aktivita B.1.1.3 Péče o talentované žáky a studenty a soutěže

Součástí komplexní podpory, kterou JMK nadaným mladým lidem systematicky poskytuje v souladu s Programem rozvoje kraje při rozvoji lidských zdrojů, je realizace originálního projektu Jihomoravského kraje s názvem Program podpory nadaných studentů v Jihomoravském kraji (dále také Program).

Cílovými skupinami Programu jsou jednak žáci středních škol a studenti vysokých škol se sídlem v JMK, jednak školy zřízené JMK. V rámci Programu jsou realizovány např. tyto aktivity:

d) Podpora středních škol zřízených JMK za úspěchy jejich žáků v ústředních kolech předmětových vědomostních soutěží a jejich mezinárodních nadstavbách a ve vybraných řemeslných soutěžích odborných dovedností.
e) Vstup talentovaných žáků/studentů do Programu na základě dosažení vynikajících výsledků ve vybraných soutěžích v celostátním nebo mezinárodním kole nebo na základě úspěšného absolvování vstupního psychologicko-diagnostického vyšetření. Zde získávají individuální

finanční a mentorskou podporu ve snaze o jejich začlenění mezi podobně zaměřené mladé lidi a jejich osobnostní rozvoj, to vše s důrazem na vynikající studijní výsledky.

f) Podpora prací středoškolské odborné činnosti žáků na vybraná témata navržená vysokými školami a ústavy Akademie věd ČR dle potřeb jihomoravského regionu.

Žáci škol Jihomoravského kraje se zúčastňují celostátně organizovaných soutěží odborných dovedností, předmětových/oborových soutěží, dále také soutěží základních uměleckých škol a jiných uměleckých soutěží a významnou tradici mají i soutěže sportovní realizované Asociací školních sportovních klubů. Pro podporu talentovaných žáků jsou významné zejména klasické předmětové soutěže (nejčastěji olympiády) včetně Středoškolské odborné činnosti, které se pořádají ve školních, okresních, krajských a celostátních kolech. Řada z nich má i mezinárodní nadstavby. Právě z řad účastníků výše zmíněných aktivit se pak nejčastěji vybírají žáci a studenti do Programu.

Práci s nadanými žáky formou zabezpečení realizace předmětových/oborových soutěží a přehlídek se v JMK věnují střediska volného času, z nichž nejvýznamněji SVČ Lužánky v Brně, SVČ Ivančice, SVČ Mikulov, SVČ Blansko, SVČ Vyškov a SVČ Znojmo, vše pod vedením Jihomoravského kraje. Školní sportovní soutěže jsou realizovány pod vedením Asociace školních sportovních klubů České republiky, z. s. a soutěže základních uměleckých škol zaštiťuje Umělecká rada ZUŠ ČR, z. s.

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Pokračování realizace Programu podpory nadaných studentů v JMK
	Podpora realizace soutěží a přehlídek v regionu

Opatření B.1.2 Metodická podpora pedagogů běžných škol v oblasti poskytování podpory pro specifické skupiny žáků s využitím potenciálu speciálních pedagogů škol zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona a odborných pracovníků ŠPZ za účelem využití potenciálu každého žáka

Vytvořením legislativního prostředí pro společné vzdělávání byl nastaven vzdělávací systém preferující vzdělávání žáků se SVP v hlavním vzdělávacím proudu. Tomuto trendu by se odpovídajícím způsobem měla přizpůsobit i erudice pedagogických pracovníků, kteří tuto skupinu žáků vzdělávají. V současnosti je však znatelný nedostatek těchto odborníků v praxi. Pedagogům v jejich kvalifikaci chybí základy speciální pedagogiky a speciální didaktiky, aby dokázali na základě analýzy SVP žáka uzpůsobit organizaci, formy, metody výuky, využití pomůcek apod. tak, jak jsou k tomu vedeni v doporučení ŠPZ. Školy samostatně zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona přitom disponují odbornými pracovníky. Využití těchto škol jako metodických center podpory umožní využít materiálně technické zázemí a potenciálu učitelů – speciálních pedagogů k metodické pomoci učitelům škol běžného vzdělávacího proudu při „společném vzdělávání“ žáků se SVP.

Klíčová aktivita B.1.2.1 Metodicky podporovat pedagogy běžných škol prostřednictvím speciálních pedagogů škol zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona, individualizace výuky

Aktivita se zaměřuje na metodickou podporu pedagogických pracovníků v běžných základních školách, ve kterých jsou ve společném vzdělávání žáci se SVP. V rámci metodické podpory proběhne vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřené na jednotlivé druhy zdravotního znevýhodnění, se kterými se pedagogičtí pracovníci běžných škol ve společném vzdělávání setkávají. Jejich vzdělávání budou zajišťovat pedagogové škol zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Realizovaná tandemová výuka; realizované workshopy
	Realizované semináře
	Tvorba a sdílení metodických materiálů
	Zřízení konzultačních center při Centrech metodické podpory

Klíčová aktivita B.1.2.2 Metodicky podporovat pedagogy běžných škol v oblasti poskytování podpory pro specifické skupiny žáků prostřednictvím odborných pracovníků ŠPZ

Aktivita směřuje ke získání schopností identifikovat SVP žáků, porozumět navrženým podpůrným opatřením doporučeným ŠPZ a aplikovat je při vzdělávání žáků. Tyto aktivity budou realizovány prostřednictvím odborných pracovníků ŠPZ.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Realizované workshopy
	Realizované semináře
	Tvorba a sdílení metodických materiálů

Opatření B.1.3 Podpora škol v budování podpůrného prostředí s ohledem na potřeby každého žáka

Škola není prostředím, které se má věnovat pouze vzdělávání, ale je potřeba vytvářet pozitivní, bezpečné a svobodné školní prostředí, kde cítí podporu a motivující podmínky jak pedagogové, tak žáci. Situace ve školách se mění, díky společnému vzdělávání a celospolečenské situaci přibývá odlišností, ze kterých vyplývají potenciální rizikové faktory. Odrážejí se např. v duševním zdraví dětí a žáků, které ovlivňuje klima třídy, v sociálních vztazích ve třídě. Téma duševního zdraví se stalo aktuálním již v období pandemie onemocnění COVID-19 a zhoršení bezpečnostní a ekonomické situace v Evropě i ve světě. Podle údajů Světové zdravotnické organizace zažije až 20 % dětí a dospívajících nějakou formu duševního onemocnění. Polovina prvních příznaků duševního onemocnění v dospělosti se projeví již před 14. rokem života, až tři čtvrtiny před 24. rokem. Většina dětí a dospívajících nemá k dispozici včasnou pomoc nebo ji nevyhledává, často z obav ze stigmatizace nebo z nedostatku osvěty. Podle údajů Ústavu zdravotnických studií a statistiky vyhledalo v Jihomoravském kraji např. v r. 2021 péči psychiatra 6 017 dětí.

Klíčová aktivita B.1.3.1 Podporovat zlepšení přístupu k péči o duševní zdraví všech žáků

Cílem aktivity je podpořit včasné záchyty psychických problémů žáků, řešit krizové situace spojené s psychickými potížemi dětí a dospívajících ve školách a také podporovat prevenci psychických problémů žáků. Zároveň je třeba zajistit snížení stigmatizace psychických obtíží a duševních nemocí a zvýšení informovanosti. Multidisciplinární přístup podpoří setkávání s přizvanými odborníky z jednotlivých institucí (ŠPZ, OSPOD, zdravotnická zařízení, diagnostické ústavy, nestátní neziskové organizace v oblasti duševního zdraví, inkluze, práce s ohroženými dětmi a mládeží, dětské domovy, výchovné ústavy). Pedagogičtí pracovníci se budou moci v oblasti prevence duševního onemocnění dále vzdělávat ve vzdělávacích programech.

Priorita	II Školy a pedagogové

Kritéria	Organizované semináře, představení kazuistik
	Realizované kulaté stoly s cílem nastavení podmínek kvalitní spolupráce a optimálních řešení problematiky péče o duševní zdraví žáků a studentů, sdílení zkušeností
	Vytvořit databázi subjektů podporujících duševní zdraví ve školském prostředí.
	Realizace finanční podpory pro ŠPP ve školách zřizovaných JMK – metodik prevence – počet škol využívajících podporu
	Realizace aktivit na podporu krizových interventů – psychosociální pomoci v případě mimořádných událostí ve školách. Zavedení metodiky krizové intervence v případě mimořádných událostí, kazuistická, metodická a supervizní setkávání stávajících krizových interventů; vytvoření funkční sítě krizových interventů a koordinace jejich činnosti

Klíčová aktivita B.1.3.2 Vytvořit prostor pro spolupráci sociálně právní ochrany, zdravotnických a sociálních služeb s regionálními dopady za účelem podpory úspěchu každého žáka

Oblasti školství, zdravotnictví a sociální oblast jsou spolu propojeny, a právě ve školách je častá potřeba naplnění (kromě podmínek vzdělávacích) naplnit také potřeby žáků, kteří mají specifické zdravotní potřeby. Školy také spolupracují s OSPOD a se sociálními organizacemi. Protože se ve školách vyskytují konkrétní situace, které řeší každý resort samostatně, je třeba se sjednotit na postupech, případně najít a diskutovat možná řešení konkrétních situací. V průběhu roku by se měli scházet aktéři zastupující na úrovni krajského úřadu jednotlivé odbory spolu s odborníky ze škol a školských poradenských zařízení, mapovat možnosti spolupráce, organizovat kulaté stoly a sdílet zkušenosti.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Realizovaná setkání multidisciplinární pracovní skupiny
	Realizace kulatých stolů, sdílení zkušeností

Klíčová aktivita B.1.3.3 Podporovat prioritní oblasti např. zdravé klima třídy, sociální vztahy, bezpečné prostředí a komunikace s rodiči za účelem rozvoje potenciálu každého žáka formou kompetencí pedagogických i nepedagogických pracovníků škol

Je třeba zajistit, aby byly ve vzdělávací nabídce dostupné vzdělávací programy určené pedagogickým nebo nepedagogickým pracovníkům pokrývající prioritní oblasti podporované MŠMT včetně vzdělávání v oblasti podpory pedagogické diagnostiky s ohledem na identifikaci nerovnoměrného vývoje u dětí v MŠ a dále témata podporovaná Jihomoravským krajem nebo vyžadovaná školami a školskými zařízeními, jako je podpora zdravého klimatu třídy, sociálních vztahů, bezpečného prostředí a komunikace s rodiči apod.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Realizované vzdělávací akce dalšího vzdělávání pedagogických i nepedagogických pracovníků v prioritních oblastech
	Organizace metodických setkání, realizace seminářů, sdílení zkušeností

Klíčová aktivita B.1.3.4 Podporovat aplikované pohybové aktivity prostřednictvím školského poradenského zařízení s cílem rozvoje potenciálu každého žáka ve škole

Jedním z výrazných problémů souvisejících nejen s duševním zdravím je oblast klesající úrovně pohybových aktivit dětí, žáků a studentů. Zejména dospívající žáci tráví čas nadužíváním moderních komunikačních a informačních technologií, sociálních sítí, trpí nedostatkem spánku atd. Tyto aktivity realizují na úkor vlastních pohybových aktivit. V senzitivních obdobích dětského věku a v období dospívání mohou hrát společně realizované pohybové aktivity výrazně pozitivní roli. Nedostatečný rozvoj motorické úrovně zasahuje nejen do oblasti zdraví, ale i pracovní uplatnitelnosti. V období pandemie docházelo celkově ke snížení realizace organizovaných pohybových aktivit a u celé řady žáků docházelo ke snížení motivace k pohybu. Odborně vedené organizované pohybové aktivity zejména ve školní TV jsou považovány za nezbytnou součást vzdělávání s akcentem na prevenci rizik zdraví. Toto platí pro všechny děti, žáky i studenty, zejména však pro ty ohrožené sociální exkluzí, tedy zejména žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Hlavním cílem aplikovaných pohybových aktivit je tedy rozvíjet u dětí, žáků a studentů aktivní pohybový režim, zvyšovat úroveň pohybových schopností, specifických motorických dovednosti, rovněž i znalostí a vědomostí, ale především vytvoření pozitivního vztahu k pohybu. Pro výše uvedené je potřeba vytvořit podmínky pro vznik poradenského centra aplikovaných pohybových aktivit pod vybraným školským poradenským zařízením.

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Vznik poradenského centra aplikovaných pohybových aktivit pod vybraným ŠPP, zajištění finančních prostředků na kvalifikované odborníky v rozsahu 2- 3 úvazků
	Realizované vzdělávací akce dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v aplikovaných pohybových aktivitách

Opatření B.1.4 Podpora škol zřízených pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jako odborných a metodických center pro školy hlavního vzdělávacího proudu a pro vzdělávání žáků se závažným postižením

Společné vzdělávání a míra jeho akceptace výrazně ovlivňuje pozice škol samostatně zřízených pro děti a žáky se zdravotním postižením. V posledních letech se zájem žáků v inkluzivním prostředí škol zvyšuje i přesto, že ne všechny školy jsou na vytvoření podmínek pro vzdělávání žáků se SVP připraveny.

V praxi se ukazuje, že je možné ve významném rozsahu podmínky pro společné vzdělávání v běžných školách zajistit. Současně ale praxe reflektuje skutečnost, že ne vždy je společné vzdělávání úspěšné. Po několika letech snižování a následné stagnace počtu žáků ve školách zřizovaných pro děti a žáky uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona, zaznamenáváme ve školách v JMK jejich mírný nárůst. V nastávajícím období je potřeba tento trend sledovat, nabídku vzdělávání přizpůsobovat potřebám praxe a využívat odborný potenciál škol zřizovaných pro děti a žáky se zdravotním postižením jako odborných a metodických center pro školy hlavního vzdělávacího proudu. Pro žáky, kterým poskytnutí podpůrných opatření v prostředí běžné školy nebude dostačovat, tedy zejména pro děti a žáky s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem, je třeba možnost vzdělávání v samostatných školách zachovat.

Klíčová aktivita B.1.4.1 Sledování vývoje ve vzdělávání žáků se SVP a provádění změn ve struktuře MŠ, ZŠ a SŠ zřízených pro žáky se SVP tak, aby vyhovovaly potřebám praxe

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Přizpůsobení kapacity škol od předškolního po střední vzdělávání zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona podle potřeb praxe v návaznosti na realizaci podpůrných opatření v běžných školách
	Finanční podpora škol v oblasti zajištění služeb školního psychologa a školního speciálního pedagoga

Opatření B.1.5 Vzdělávání dětí, žáků a studentů ohrožených sociálním vyloučením

V souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění, je deklarován rovný přístup dětí, žáků a studentů ke vzdělávání. Jedním ze závažných problémů, s nímž se u této skupiny žáků setkáváme, jsou předčasné odchody žáků z procesu vzdělávání. Kromě aktivit uvedených v tomto opatření jsou předčasné odchody žáků ze vzdělávání řešeny i v aktivitě B.5.4.

Klíčová aktivita B.1. 5.1 Podpora projektů v oblasti vzdělávání a volnočasových aktivit cílové skupiny dětí a žáků s problémovým socioekonomickým a kulturním zázemím za účelem zvýšení vzdělanosti, dovedností a zkušeností

Na podporu těchto ohrožených skupin je vyhlašován Dotační program na podporu činnosti národnostních menšin, který zahrnuje podporu vzdělávacích programů v oblasti národnostních menšin a podporu volnočasových a kulturních aktivit dětí a mládeže. V důsledku velkého přílivu uprchlíků z Ukrajiny je nutné věnovat zvláštní pozornost i této cílové skupině. Pro rozvoj potenciálu uprchlíků a jejich případné budoucí integraci do společnosti vytvoříme odpovídající podporu výuky českého jazyka a podpůrných poradenských služeb. Aktivity pro uprchlíky z Ukrajiny a podpora vzdělávacích programů neformálního vzdělávání pro příslušníky národnostních menšin bude také zajišťována výše uvedeným dotačním programem JMK na podporu činnosti národnostních menšin na území Jihomoravského kraje.

Skupinou významně ohroženou předčasnými odchody ze vzdělávání jsou romští žáci i žáci-cizinci, u kterých je vhodné působit i na jejich rodiče. U romských žáků toho lze docílit prostřednictvím nového vládního ambasadora a setkávání s ním. Ambasador bude působit na romskou komunitu a šířit v ní informace o potřebnosti vzdělávání a motivovat tak žáky a jejich rodiče, ať už ke vzdělávání či kariérovému poradenství.

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Realizace Dotačního programu na činnost národnostních menšin v Jihomoravském kraji, počet schválených projektů – výše poskytnutých finančních prostředků
	Počet setkání s ambasadorem

Opatření B.1.6 Ústavní výchova ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy

V oblasti náhradní výchovné péče probíhají stále změny související zejména s podporou jiných forem péče než formy institucionální. Stále se však projevuje meziresortní roztříštěnost. Vzhledem ke skladbě dětí v dětských domovech, kde jsou umísťovány děti se závažnými poruchami chování, hledá zřizovatel cesty podpory formou zajištění personálních kapacit zejména pro oblast posykování psychologických či etopedických služeb.

V současné době probíhá proces transformačních změn, který je řešen mezirezortně. Jejich cílem je poskytování kvalitní a profesionální služby klientům, snižování kapacit zařízení a podporování rozšíření nabídky služeb poskytujících odbornou pomoc ohroženým dětem i rodinám.

Klíčová aktivita B.1.6.1 Podpora zařízení pro výkon ústavní výchovy za účelem vytvoření optimálních podmínek pro umístěné děti

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Realizace finanční podpory pracovních pozic odborníků psychologů, etopedů a administrativních pracovníků, pracovníků pro práci s rodinnou v DD; počet úvazků a výše přidělených finančních prostředků – výše částky
	Přizpůsobení kapacit a podmínek zařízení podle potřeb regionu v návaznosti na transformační změny systému ústavní výchovy – počet změn v rejstříku škol a školských zařízení

B.2 Zvýšení kvality poradenských služeb

Poradenské služby jsou významným partnerem pro vzdělávání dětí, žáků, studentů (dále žáků) na všech stupních vzdělání. K posílení role školských poradenských zařízení (dále ŠPZ), speciálně pedagogických center (SPC) a pedagogicko-psychologických poraden (PPP) přispělo zavedení společného vzdělávání, kdy proběhly významné změny ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (dále SVP). Je třeba klást vysoké nároky na diagnostiku a kvalitu doporučovaných podpůrných opatření pro konkrétní žáky v podmínkách konkrétních škol. Ve vztahu k poskytování poradenských služeb je třeba naplňovat požadavky na řešení problémů ve školním prostředí. Přibývá počet klientů s duševním onemocněním, psychiatrickými diagnózami, s problémovým chováním. Přibývá výrazně klientů s autismem. Často se projevuje kombinace různých diagnóz, které jsou dále komplikovány složitým rodinným zázemím.

ŠPZ mimo jiné doporučují podpůrná opatření do vzdělávání žáků, praxe ukázala nutnost změn v právních předpisech. Podpůrná opatření byla upravována zejména v oblasti personální podpory, která se týkala asistenta pedagoga, pedagogické intervence a předmětů speciálně pedagogické péče. Jsou očekávány další změny zejména směrem ke snížení administrativy.

Navržená opatření:

1.	Všestranná podpora školských poradenských zařízení (dále ŠPZ) a školních poradenských pracovišť (dále ŠPP) a podpora jejich spolupráce s pedagogickými pracovníky škol za účelem podpory rozvoje potenciálu každého žáka

Opatření B.2.1 Všestranná podpora školských poradenských zařízení (dále ŠPZ) a školních poradenských pracovišť (dále ŠPP) a podpora jejich spolupráce s pedagogickými pracovníky škol za účelem podpory rozvoje potenciálu každého žáka

ŠPZ jsou v Jihomoravském kraji zastoupena zařízeními různých zřizovatelů. Převážná část je zřizována Jihomoravským krajem, ale další ŠPZ jsou zřizována ministerstvem školství, soukromým nebo církevním zřizovatelem. V rámci výkonu činnosti SPC jsou stále zachována SPC pro určitý druh zdravotního postižení. Znamená to tedy, že poradenské služby zajišťuje mnoho subjektů, je potřeba zajišťovat metodické vedení odborných pracovníků, sjednocovat postupy, sdílet zkušenosti, a to včetně speciálně pedagogické diagnostiky školní zralosti v oblasti odkladů povinné školní docházky.

Klíčová aktivita B.2.1.1 Podpořit spolupráci ŠPZ (PPP a SPC), sdílení metod, forem a organizace práce, vzdělávání pracovníků ŠPZ s využitím pro rozvoj potenciálu každého žáka ve škole

V rámci aktivity bude probíhat implementace pravidel pro nastavování podpůrných opatření v síti škol a školských zařízení v Jihomoravském kraji. Probíhat bude mapování a vyjasňování jednotlivých postupů při práci se žáky se SVP a způsobů organizace práce v ŠPZ. Postupně by tak mělo dojít ke sjednocení podmínek pro poskytování poradenských služeb. Sjednocování poskytovaných služeb bude probíhat i v oblasti odkladů povinné školní docházky.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Realizovaná metodická setkání pro odborné pracovníky ŠPZ

	Realizované semináře; sdílení zkušeností; realizované workshopy

Klíčová aktivita B.2.1.2 Metodicky vést a vzdělávat školní psychology a školní speciální pedagogy, výchovné poradce ŠPP s využitím pro rozvoj potenciálu každého žáka ve škole

Školní psychologové a školní speciální pedagogové pracující ve školách ve školních poradenských pracovištích potřebují odborné metodické vedení. Jsou ve školách často solitérními zaměstnanci, často řeší velmi závažné problémy, ale i v těch standardních situacích se jejich postupy mohou rozcházet. Metodické vedení pro obě skupiny odborníků zaštiťují odborníci z PPP. Metodické vedení probíhá formou pravidelných skupinových setkání (frekvence 1x měsíčně) s metodiky ŠP (školní psycholog) a ŠSP (školní speciální pedagog). Skupinová setkání probíhají formou intervizí s cílem sdílet zkušenosti se specialisty z ostatních pracovišť, sdílet formy práce se žáky. Starší kolegové předávají zkušenosti nově začínajícím specialistům a probíhá metodická podpora při jejich přímé práci. Výstupem je posilování kompetencí ŠP a ŠSP. Průběžná podpora je realizovaná i formou individuálních konzultací se specialisty přímo v terénu nebo formou osobních konzultací s metodiky v PPP.

Cílem aktivity je vytvoření ucelené systematické podpory pro pracovníky ŠPP (školní psychology a školní speciální pedagogy) tak, aby docházelo ke sjednocování postupů práce s klientem a školními kolektivy. Dále nastavení metodické podpory v rámci vzdělávání školních psychologů a školních speciálních pedagogů – poskytnutí nabídky vzdělávání z okruhů diagnostiky a intervence.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Realizovaná metodická setkání, sdílení zkušeností
	Organizované semináře

Klíčová aktivita B.2.1.3 Podporovat prostřednictvím zřizovatele činnost školských poradenských zařízení s cílem – rozvoje potenciálu každého žáka ve škole

Proto, aby mohla ŠPZ poskytovat kvalitní poradenské služby, musí být dostatečně personálně vybavena odbornými i provozními pracovníky a současně musí disponovat odpovídajícím materiálním vybavením. Pro výkon standardních činností využívají ŠPZ diagnostické nástroje, které jsou postupně obměňovány, případně jsou nahrazovány novými, je potřebná odpovídající počítačová technika, a mnoho dalšího. V souvislosti s nástupem společného vzdělávání byla zaznamenána potřeba zvýšené administrativní činnosti. Ne všechny atributy lze zajistit prostřednictvím financování ze státního rozpočtu, proto je zejména v oblasti materiálního vybavení i v oblasti posílení administrativních činností nutné využít podporu zřizovatele.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Realizace finanční podpory ŠPZ v oblasti vybavení (zejm. diagnostické nástroje, školení k jejich používání, materiální vybavení apod.)
	Realizace finanční podpory ŠPZ v oblasti administrativních pracovníků

B.3 Kvalitní střední a vyšší odborné vzdělání pro další vzdělávání i pro praxi

Střední a vyšší odborné vzdělávání je významným segmentem vzdělávací soustavy, a to zejména pro význam tohoto segmentu pro další profesní směřování žáků. Cílem kraje je, aby si každý žák mohl svobodně zvolit vzdělávací cestu z různých dobrých možností a aby pro tuto svou volbu a správné rozhodnutí měl dostatek informací. Chceme směřovat k vyvážené nabídce vzdělávání v jednotlivých částech kraje, a to i mimo metropolitní oblast města Brna. Společnými charakteristikami absolventa jihomoravského školství by měla být samostatnost, schopnost spolupracovat, schopnost překonávat překážky, podnikavost, kreativita, jazyková vybavenost (některé aktivity na podporu těchto charakteristik jsou uvedeny i v dalších kapitolách).

Velmi důležité je jak všeobecné, tak odborné vzdělávání. Střední všeobecné vzdělání, kterým v kraji prochází cca 30 % populace (a u nějž se předpokládá zvyšování tohoto podílu zejména zaváděním lyceí na odborných školách), rozvíjí u žáků především všeobecné znalosti nezbytné pro terciární vzdělávání, ale i dovednosti a klíčové kompetence potřebné pro jejich soukromý, občanský a pracovní život i pro celoživotní vzdělávání.

Cílem odborného vzdělávání na středních i vyšších odborných školách je nejen připravit žáky pro pracovní život a výkon určitého povolání, případně pro další studium, ale také pro to, aby byli aktivními občany schopnými reagovat na změny, které v průběhu jejich života ve společnosti nastanou. Před odborným vzděláváním stojí pro následující roky řada výzev – musí reagovat na velmi rychlý technologický vývoj, digitální a ekologickou transformaci. Velmi důležité je propojení počátečního odborného vzdělávání s praxí a s moderními trendy v jednotlivých sektorech, což je jedním ze základních předpokladů pro vysokou kvalitu absolventů odborných škol, na níž do značné míry závisí úspěšný rozvoj regionu.

V průběhu platnosti DZ JMK 2024 bude na republikové úrovni v souladu s DZ ČR 2023 zpracována nová struktura oborové soustavy středního vzdělávání, která bude tvořena menším počtem oborů, než je tomu v současné době. Implementace inovované oborové soustavy do jihomoravských středních škol, která bude odpovídat regionálním potřebám trhu práce a regionální odvětvové struktuře, bude v oblasti středního vzdělávání pro následující období velkou výzvou.

Navržená opatření:

1.	Podpora volby oboru vzdělání a zájmu o něj, podpora talentovaných žáků SŠ
2.	Zkvalitňování odborného vzdělávání, rozvoj COV a jejich koordinace
3.	Podpora systémové spolupráce mezi školami a zaměstnavateli
4.	Prospěchová stipendia pro žáky ve vybraných oborech s výučním listem

Opatření B.3.1 Podpora volby oboru vzdělání a zájmu o něj, podpora talentovaných žáků SŠ

Volba oboru střední školy je prvním důležitým rozhodnutím každého žáka základní školy, které může zásadně ovlivnit jeho profesní kariéru. Je podstatné, aby měl každý žák pro toto rozhodnutí dostatek informací nejen o sobě, svých zájmech, schopnostech, preferencích, ale také o struktuře středních škol a nabídce oborů vzdělání. Významně mu při tomto rozhodování mohou pomoci aktivity kariérového poradenství (viz kapitola B.5), ale také aktivity realizované zejména středními školami, ale i zaměstnavateli a dalšími institucemi.

Klíčová aktivita B.3.1.1 Aktivity na podporu seznámení žáků základních škol s obory středních škol

U každého žáka je pro správnou volbu oboru vzdělání velmi důležité získat co nejkonkrétnější představu o daném oboru vzdělání i o obsahu studia. Proto zejména odborné školy realizují řadu aktivit, které mají žákům i jejich zákonným zástupcům konkrétní obory vzdělání přiblížit a seznámit je s konkrétními školami i s jejich vybavením. Každoročně jsou pro žáky základních škol organizovány nejen dny otevřených dveří, ale i dny setkávání středních a základních škol, kde si návštěvníci mohou vyzkoušet i některé praktické činnosti. Dochází i ke sdílení odborných učeben středních škol žáky ZŠ. Těchto aktivit se na řadě škol účastní i potenciální zaměstnavatelé absolventů škol, kteří uchazeče o studium seznamují s možností dalšího uplatnění.

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Dny otevřených dveří na SŠ a VOŠ a dny setkávání středních a základních škol
	Sdílení odborných učeben a vybavení SŠ žáky ZŠ

Klíčová aktivita B.3.1.2 Rozvoj zájmu žáků SŠ o zvolený obor vzdělání a podpora talentovaných žáků

Žáky, kteří si svůj obor vzdělání již vybrali, je v rámci studia třeba motivovat k zájmu o něj a podporovat rozvoj každého žáka tak, aby maximálně rozvinuli svůj potenciál a neukončovali studium předčasně. Velkou pozornost je třeba věnovat i žákům talentovaným a žákům s velkým zájmem o zvolený obor. Na podporu žáků budou na školách realizovány kroužky pro žáky středních škol, které budou rozvíjet a prohlubovat jejich odborné dovednosti. Žáci středních škol budou motivováni k účasti v soutěžích, a to jak vědomostních, tak zejména v soutěžích odborných dovedností. Nejlepší z nich se utkají v krajských (případně i vyšších) kolech soutěží.

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Realizované kroužky pro žáky SŠ
	Realizovaná krajská kola soutěží odborných dovedností

Opatření B.3.2 Zkvalitňování odborného vzdělávání, rozvoj center odborného vzdělávání a jejich koordinace

V Jihomoravském kraji je na podporu zvýšení kvality odborného vzdělávání a spolupráce škol stanoveno osm center odborného vzdělávání (dále centra). Činnost čtyř z nich (pro strojírenství, stavebnictví, zemědělství, vinařství a vinohradnictví) byla zahájena v roce 2015, v roce 2019 byla ustavena další dvě (pro informační technologie a pro chemii) a v roce 2021 také dvě (pro oblast zdravotnictví a oblast gastronomie a služeb). Jedná se o skupiny škol, které vyučují příbuzné obory vzdělání a vzájemně spolupracují, přičemž je vždy jedna z těchto škol pověřena koordinací aktivit příslušného centra.

Základní cíle pro činnost center v následujícím období jsou tyto:

- sdílení a efektivní využívání ekonomicky náročných strojů, zařízení, technologií;
- sdílení lidských zdrojů pro zvýšení kvality vzdělávání v jednotlivých oborech vzdělání;
- zlepšování spolupráce se zaměstnavateli, cechy, profesními sdruženími a dalšími sociálními partnery;
- spolupráce škol v oblasti obsahu vzdělávání u jednotlivých oborů vzdělání (standard a nadstandard);

- spolupráce při dalším vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti jejich odbornosti;
- spolupráce při zajišťování profesního vzdělávání pro veřejnost v rámci celoživotního vzdělávání;
- sdílení příkladů dobré praxe;
- spolupráce při organizaci a realizaci soutěží odborných dovedností;
- spolupráce při propagaci odborného vzdělávání.

Klíčová aktivita B.3.2.1 Cílené setkávání managementů škol a pedagogů vyučujících příbuzné obory

Jednou ze základních činností center je síťování škol vyučujících příbuzné obory vzdělání, které probíhá mimo jiné vzájemným setkáváním managementů škol vyučujících příbuzné obory a učitelů vyučujících odborné předměty nebo odborný výcvik příbuzných oborů vzdělání za účelem zvýšení kvality vzdělávání. Na těchto setkáních dochází k výměně zkušeností, sdílení dobré praxe, k plánování dalších aktivit činnosti centra, řeší se příprava soutěží odborných dovedností a další možnosti spolupráce. Navázání osobních vztahů mezi vedením jednotlivých škol i mezi pedagogickými pracovníky škol s příbuznými obory vzdělání ze všech částí kraje slouží k přirozenému zintenzivnění spolupráce.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Realizovaná setkání managementů škol vyučujících příbuzné obory vzdělání
	Realizovaná setkání učitelů odborných předmětů, praktického vyučování a odborného výcviku vyučujících příbuzné obory vzdělání

Klíčová aktivita B.3.2.2 Sdílení pedagogů, odborných učeben a laboratoří mezi SŠ

Některé školy disponují nadstandardním vybavením pro výuku určitých oblastí vzdělávání. Proto dalším důležitým úkolem Center je mapování nadstandardního vybavení odborných škol a volných kapacit ve využívání tohoto vybavení. Tyto kapacity jsou potom nabídnuty ostatním školám, které obdobné vybavení ve své škole nemají k dispozici, a mohou tak odpovídající bloky výuky se svými žáky absolvovat v odborné učebně nebo v dílnách jiné střední školy. Díky tomu má nejširší okruh žáků možnost využít nejmodernější vybavení a technologie. Tím se zvyšuje možnost držet krok ve vybavení škol novými technologiemi.

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Realizace výuky pro žáky SŠ na nadstandardním vybavení jiné SŠ

Klíčová aktivita B.3.2.3 Vybavení odborných učeben

S postupujícím rozvojem technologií je třeba průběžně obnovovat a modernizovat vybavení stávajících odborných učeben, případně budovat učebny nové. Pro zachování vysoké úrovně výuky je nezbytné, i vzhledem k celkově vysokému počtu odborných učeben ve školách v kraji, aby tento proces probíhal kontinuálně.

Priorita	II Školy a pedagogové

Kritéria	Modernizace stávajících a vybavení nových odborných učeben

Klíčová aktivita B.3.2.4 Rozvoj znalostí a dovedností učitelů odborných předmětů, praktického vyučování a odborného výcviku

Základním předpokladem pro poskytování kvalitního vzdělávání jsou vysoce profesionální učitelé, kteří mají nejen odpovídající odborné znalosti, ale jsou rovněž motivovaní pro práci s mladými lidmi a jsou schopni zavádět moderní a inovativní formy výuky. Učitelé, kteří stále pracují na svém profesním rozvoji, reagují na změny ve společnosti i globální trendy.

Jedním ze základních problémů odborného školství je nedostatek učitelů odborných předmětů, praktického vyučování a odborného výcviku. Často ve školách působí odborníci vyššího věku a mladší kolegy se školám daří získat jen obtížně. Navíc v mnoha oborech vzdělání dochází k velmi rychlým změnám v používaných technologiích, pracuje se s novými stroji i materiály a je třeba, aby se s přicházejícími změnami seznamovali i učitelé. Proto je podporováno průběžné vzdělávání učitelů v oblasti jejich odbornosti (včetně pedagogické), stáže u zaměstnavatelů, získávání zkušeností v zahraničí, aby výuka ve školách co nejvíce držela krok s rozvojem daného oboru.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Realizované vzdělávací akce pro učitele odborných předmětů, praktického vyučování a odborného výcviku
	Realizované stáže u zaměstnavatelů pro učitele odborných předmětů, praktického vyučování a odborného výcviku

Opatření B.3.3 Podpora systémové spolupráce mezi školami a zaměstnavateli

Kvalitní spolupráce škol a firem probíhá nejenom při zajišťování odborného výcviku a odborné praxe, ale v celém spektru činností počínaje kariérovým poradenstvím a podporou aktivit pro žáky, kteří se rozhodují pro volbu správného oboru vzdělání, až po závěrečné, maturitní zkoušky a absolutoria. V období od nástupu na školu po její ukončení je celá řada příležitostí, jak žáky seznámit s konkrétními firmami, pracovním prostředím v nich a rozšířit jejich znalosti a dovednosti na základě praxe nebo odborného výcviku vykonávaného v konkrétní firmě. V neposlední řadě může spolupráce s firmou v průběhu studia pomoci žákům najít v nich pracovní uplatnění.

Klíčová aktivita B.3.3.1 Přednášky odborníků z praxe, odborné exkurze, konference, návštěvy pracovišť a firem

Aktivit, které v rámci ať už dlouhodobé pravidelné spolupráce s konkrétní firmou nebo na základě příležitostné spolupráce školy realizují, je celá řada a vždy mohou být pro její účastníky přínosem. Jak pro žáky, tak i pro učitele odborných předmětů a odborného výcviku je přínosem zapojení odborníků z praxe do výuky, odborné exkurze a konference, návštěvy odborných pracovišť firem apod.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Přednášky a další vzdělávací aktivity realizované odborníky z praxe, odborné exkurze a konference pro učitele odborných předmětů, praxe a odborného výcviku

	Sdílení pracovišť zaměstnavatelů (firmy VŠ, výzkumné ústavy) učiteli odborných předmětů, praxe a odborného výcviku
Priorita	I Děti a mládež
	Přednášky a další vzdělávací aktivity realizované odborníky z praxe, odborné exkurze a konference pro žáky SŠ a studenty VOŠ včetně témat věnovaných přijímacím pohovorům na pracovní pozici ve firmě
	Sdílení pracovišť zaměstnavatelů (firmy VŠ, výzkumné ústavy) žáky SŠ a studenty VOŠ

Opatření B.3.4 Prospěchová stipendia pro žáky ve vybraných oborech s výučním listem

Od 2. pololetí školního roku 2009/10 byl v Jihomoravském kraji spuštěn systém podpory žáků ve vybraných oborech vzdělání s výučním listem formou prospěchových stipendií, která jsou poskytována z prostředků Jihomoravského kraje. Jedná se o obory vzdělání, o které mají uchazeči malý zájem, naopak zaměstnavatelé absolventy těchto oborů poptávají. V současné době mohou stipendia získat žáci 16 odborných středních škol zřizovaných Jihomoravským krajem, které vyučují 16 oborů vzdělání ukončených výučním listem (nástrojař, klempíř, elektrikář – silnoproud, pekař, řezník – uzenář, čalouník, mechanik plynových zařízení, kominík, malíř, podlahář, tesař, zedník, pokrývač, výrobce textilií, ošetřovatel, podkovář a zemědělský kovář).

Klíčová aktivita B.3.4.1 Poskytování prospěchových stipendií žákům ve vybraných oborech s výučním listem

Stipendia jsou poskytována ve výši 3 000 Kč za pololetí období školního vyučování v 1., ve 2. i ve 3. ročníku vzdělávání. Stipendium může být zvýšeno o dalších 3 000 Kč, pokud v daném pololetí dosáhl žák na vysvědčení celkového hodnocení prospěl s vyznamenáním. Postupné zvyšování stipendií nebo změna podporovaných oborů bude výsledkem budoucích vyhodnocení fungování systému stipendií.

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Poskytování prospěchových stipendií žákům vybraných oborů vzdělání s výučním listem

B.4 Rozvoj gramotností a STEAM

Jihomoravský kraj reprezentuje druhou největší regionální ekonomiku ČR a je také regionem s vysokými školami významně orientovanými na technické a přírodovědné obory. Současně v kraji existuje velké množství zaměstnavatelů a firem orientovaných na činnost založenou na bázi vědy, výzkumu, techniky a strojírenství. Tato situace významně zvyšuje potřebu kreativních absolventů technických oborů všech úrovní vzdělání v oblasti přírodovědné i technické a také potřebu techniků a řemeslníků s kvalitním vzděláním na středních odborných školách. Podpora vzdělávání v oborech STEAM, které chápeme jako vzdělávání zaměřené na vědu(S), techniku(T), strojírenství(E), umění(A), matematiku(M)), je dlouhodobě jednou z priorit Jihomoravského kraje. Hlavním cílem rozšíření konceptu STEM o písmeno A je posílení kreativního myšlení a rozvoj představivosti studentů. V některých případech se totiž umění doplňuje právě s obory STEM. Výtvarné umění může hrát svou roli například při navrhování designu nebo grafiky, která je právě s technikou hodně propojena. Umění komunikace může být zase důležitou dovedností k obhájení svého vlastního projektu.

V předcházejících dlouhodobých záměrech byla tato podpora cílena do oblasti technického zázemí škol i do oblasti lidských zdrojů. Cílem bylo dosáhnout zvýšení kvality polytechnického vzdělávání a povědomí o něm. Cíle nového dlouhodobého záměru by měly navazovat na dosavadní opatření jak v oblasti materiálně technického vybavení, tak v oblasti informovanosti. Větší důraz pak je třeba klást na oblast personálního zabezpečení výuky předmětů STEAM a zejména pak na způsoby a metody, jakými se obory STEAM vyučují.

Důraz tak bude kladen na odborné sdílení a rozvoj pedagogických pracovníků v oborech STEAM, na jejich metodickou podporu a také na síťování škol s cílem inspirativních sdílení, přenosu informací a zkušeností. Využíváno bude také technické zázemí VŠ a laboratoře s cílem zvýšit atraktivitu těchto oborů a zlepšit způsob předávání vědomostí žákům. Významnou roli bude sehrávat i napojení na odborníky z praxe.

Významnou součástí výuky STEAM je i oblast gramotností, zejména čtenářské a matematické, které jsou důležitým předpokladem mentálního vývoje jedince a jeho efektivního učení. Pozornost tak bude věnována rozvoji gramotností. K tomu by měla směřovat opatření v podobě různorodých aktivit iniciovaných zřizovateli, vzdělávacími institucemi a školami, stejně jako jejich řediteli a učiteli.

Navržená opatření:

1.	Zkvalitňování obsahu a forem vzdělávání v oborech STEAM
2.	Podpora a rozvoj kompetencí v oblasti gramotností
3.	Podpora aktivit pro motivované, talentované a nadané žáky v oborech STEAM
4.	Podpora spolupráce a síťování aktérů ve vzdělávání
5.	Podpora rozvoje základních kompetencí v nematuritních oborech vzdělání středního odborného vzdělávání

Opatření B.4.1 Zkvalitňování obsahu a forem vzdělávání v oborech STEAM

Opatření v této oblasti by měla dále zlepšit způsob vzdělávání v oborech STEAM a pomoci zvýšit jejich atraktivitu.

Klíčová aktivita B.4.1.1 Zapojení odborníků z praxe do vzdělávání

Prudký vývoj poznatků v oblastech STEAM vede k nutnosti neustálého a průběžného sebevzdělávání učitelů. Z tohoto důvodu je potřebné, aby aktuální poznatky byly žákům a pedagogům přinášeny i od odborníků z praxe. Současně je třeba využívat takové odborníky, kteří disponují přirozeným pedagogickým talentem a jsou schopni přenášet nejnovější poznatky do škol. Proto je potřebné vyhledávat odborníky s motivací sdílet své znalosti směrem ke školám.

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Počet ZŠ a SŠ spolupracujících při vzdělávání žáků i pedagogů s odborníky z praxe

Klíčová aktivita B.4.1.2 Další vzdělávání pedagogů v oborech STEAM

Důležitým prvkem při zkvalitňování výuky je schopnost pedagogů rozvíjet dovednosti pro budoucnost, jako je spolupráce, vytrvalost, disciplinovanost, zvídavost a představivost. Aby toho bylo dosaženo, je třeba podpořit vzdělávání pedagogů v těchto oblastech a podpořit je také formou přenosu informací zkušeností, za využití praktických pracovišť (např. laboratoří či technického zázemí VŠ).

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Vzdělávání pedagogů s důrazem na dovednosti pro budoucnost
	Podpora pedagogických pracovníků prostřednictvím inspirativních sdílení v STEAM oborech
	STEAM dílny pro pedagogické pracovníky

Opatření B.4.2 Podpora a rozvoj kompetencí v oblasti gramotností

Klíčová aktivita B.4.2.1 Podpora čtenářské gramotnosti

Čtenářská gramotnost (ČG), jakožto schopnost porozumět psanému textu, správně jej používat a přemýšlet o něm a díky tomu následně dosahovat svých cílů, rozvíjet své vědomosti a svůj potenciál, je jedním z nejdůležitějších předpokladů učení. I přesto, že se podle mezinárodních průzkumů (zejména PISA) posledních let situace v České republice mírně zlepšila, je snaha zaměřovat se na rozvoj čtenářské gramotnosti u žáků neustále velmi důležitá. Ukazuje se totiž, že žáci s nízkou úrovní čtenářské gramotnosti čelí v dospělosti vážným problémům spojeným s uplatněním na trhu práce i s obecným zapojením do společnosti.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Podpora vzdělávání pedagogů v oblasti ČG
	Sdílení ověřených metodických materiálů k ČG

Klíčová aktivita B.4.2.2 Podpora matematické gramotnosti

Matematická gramotnost (MG) je jedním z důležitých předpokladů mentálního vývoje jedince, umožňuje mu dělat racionálně podložené úsudky, proniknout do matematiky jakožto nástroje pro pochopení reálného světa a vůbec pochopit roli matematiky v životě.

Rozvoj matematické gramotnosti úzce souvisí s rozvojem matematických dovedností učitelů a v jejich schopnosti předávat svým žákům nadšení pro matematiku. Proto je třeba zaměřit se na podporu dalšího vzdělávání učitelů i na tvorbu a využití metodických návodů a učebních textů a pomůcek. Neméně důležitým aspektem rozvoje matematické gramotnosti je pokračovat ve sdílení zkušeností, příkladů dobré praxe, materiálů (např. M-portál), metodik a poskytnutí prostoru pro síťování a vzájemnou komunikaci všech zainteresovaných aktérů.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Podpora vzdělávání pedagogů v oblasti MG
	Rozvoj a podpora M-portálu s ověřenými materiály pro výuku matematiky

Klíčová aktivita B.4.2.3 Podpora digitální gramotnosti

Digitální gramotnost je schopnost jednotlivce rozumět, používat a komunikovat pomocí digitálních technologií a online prostředí. Je to soubor dovedností, které umožňují lidem efektivně a kriticky pracovat s informacemi, používat digitální nástroje a technologie a porozumět sociálním a etickým aspektům digitálního světa.

Mezi hlavní aspekty podpory rozvoje digitálních kompetencí bude patřit informační a mediální gramotnost, komunikace a sociální dovednosti, bezpečnost a ochrana v kyberprostoru, tvůrčí a inovativní schopnosti a právní a etické aspekty v kyberprostoru. Všechny podporované aspekty jsou v souladu s Evropským rámcem kompetencí pedagogů, což bude mít pozitivní dopad na digitální kompetence žáků.

Klíčová aktivita B.4.2.3.1 Informační a kybernetická bezpečnost

Odborný tým složený ze specialistů pro informační a kybernetickou bezpečnost a odborných expertů vytvoří metodiku kybernetické a informační bezpečnosti na školách Jihomoravského kraje. Cílem je příprava na implementaci směrnice NIS2.

Aktuální informační kampaně z oblasti informační a kybernetické bezpečnosti bude možné vytvářet prostřednictvím vhodného software.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Kampaně pro informační a kybernetickou bezpečnost
	Informační web JCEKB (Junior Centrum Excelence kybernetické bezpečnosti), platforma pro sdílení informací
	Pilotáž metodiky kybernetické a informační bezpečnosti s certifikací škol

Klíčová aktivita B.4.2.3.2 Odborné vzdělávání, sdílení dobré praxe v oblasti digitální gramotnosti

Hlavní pozornost bude zaměřena na podporu pedagogických pracovníků při rozvoji kompetencí v oblasti informační a kybernetické bezpečnosti, informační a mediální gramotnost, komunikaci

a sociální dovednosti, bezpečnost a ochranu v kyberprostoru, tvůrčí a inovativní schopnosti a právní a etické aspekty v kyberprostoru.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Konference, workshopy, přednášky

Klíčová aktivita B.4.2.3.3 Rozvoj potenciálu talentovaných a motivovaných žáků v oblasti digitální gramotnosti

Součástí této aktivity bude rozvoj potenciálu talentovaných a motivovaných žáků například v Computer Emergency Response Teamu (CSIRT) nebo kybernetickém operačním centru (KOC) ve spolupráci s odborníky z praxe.

Dále budou pořádány příměstské tábory se zaměřením na informační a kybernetickou bezpečnost AI pro žáky SŠ Jihomoravského kraje.

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Kroužky CSIRT, KOC, příměstské tábory pro žáky SŠ

Klíčová aktivita B.4.2.4 Podpora jazykových gramotnosti

Znalost alespoň jednoho cizího jazyka by v dnešním globálním světě měla být samozřejmostí z mnoha důvodů – kvůli snadnosti cestování a potřebě se ve světě domluvit, kvůli nutnosti porozumět cizojazyčným zdrojům informací, ale v neposlední řadě také proto, že v popisu pracovních pozic pro absolventy středních škol jen výjimečně chybí požadavek znalosti cizího jazyka na velmi dobré úrovni. Ve stále více oborech znalost druhého cizího jazyka (v Jihomoravském kraji vzhledem k blízkosti Rakouska je nejžádanější němčina) znamená klíčovou výhodu pro uchazeče o zaměstnání. Přibývá (zejména v Brně) rovněž mezinárodních firem se zaměstnanci různých národností, kde je cizí jazyk (nejčastěji angličtina) používán jako komunikační jazyk na pracovišti. Znalost cizího jazyka umožňuje učitelům sledovat aktuální trendy vzdělávání v zahraničí, přenášet příklady dobré praxe a rozvíjet kontakty s partnerskými školami v zahraničí. Jihomoravský kraj významným způsobem podporuje aktivity škol směřující k mezinárodní spolupráci a zkvalitňování výuky cizích jazyků prostřednictvím zapojování škol do programů Erasmus +, Tandem apod. a vyhlašováním vlastního dotačního programu "Do světa!".

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Podpora vzdělávání pedagogů v oblasti jazykové gramotnosti
	Podpora jazykového vzdělávání učitelů odborných předmětů a používání metody CLIL
	Podpora mezinárodní mobility učitelů cizích jazyků
	Účast škol a jejich žáků v projektech Erasmus+, Tandem, Interreg, „Do světa!“ aj.

Opatření B.4.3 Podpora aktivit pro motivované, talentované a nadané žáky v oborech STEAM

Aktivity budou zaměřené na motivaci a inspiraci žáků v oborech STEAM, a to vše s důrazem na provázanost od mateřských škol přes školy základní směrem ke středním a pak vysokým školám. Řada aktivit bude organizována i pro motivované a nadané žáky s cílem podpořit jejich rozvoj a motivaci pro tento typ vzdělání. Významným důvodem těchto aktivit bude zprostředkovat žákům informace vedoucí k jejich vědomé volbě orientované na obory STEAM. Bude využívána spolupráce s vysokými školami na aktivitách podporujících aktivity v oborech STEAM (např. kluby, mentoring, tzv. T/N-exkurze na vědeckých pracovištích apod.).

Klíčová aktivita B.4.3.1 Aktivity zaměřené na motivaci a inspiraci žáků v oborech STEAM

Tyto aktivity budou realizovány napříč úrovněmi vzdělávacího systému (MŠ, ZŠ, SŠ, VOŠ a VŠ). Příkladem takových aktivit mohou být příměstské či výjezdní tábory a tematikou STEAM vedené odborníky z vědeckých pracovišť, firem apod., intenzívní přípravná soustředění na soutěže, STEAM kluby, specializované exkurze nebo mentoringový program. Smyslem těchto aktivit je ukázat žákům atraktivitu oborů STEAM a rozvíjet jejich schopnosti tak, aby se posílil jejich zájem tyto obory studovat a rozvíjet v nich své schopnosti.

Priorita	I Děti a mládež
	Intenzívní přípravná soustředění na soutěže
	Příměstské a výjezdní tábory pod vedením odborníků z vědeckých pracovišť
	Mentoringový program pro talentované žáky
	T-exkurze, N-exkurze, STEAM kluby, stáže a workshopy žáků na vědeckých pracovištích, kroužky pro žáky ZŠ

Opatření B.4.4 Podpora spolupráce a síťování aktérů ve vzdělávání

Klíčová aktivita B.4.4.1 Aktivity rozvíjející metodické dovednosti učitelů v oblasti STEAM

Schopnost sdělovat a přenášet informace a znalosti v oborech STEAM je zásadní podmínkou pro to, aby žáci chápali význam a atraktivitu těchto předmětů a aby byla podněcována jejich zvídavost. Je proto nutné volit vhodné formy výuky. Toho by mohlo být dosaženo také větší podporou učitelů v oblasti rozvoje jejich metodických kompetencí. Pro zvýšení atraktivity a motivace žáků k předmětům z oblasti STEAM je nezbytné využívat moderních forem výuky, které podporují aktivní zapojení žáků a rozvoj jejich kritického myšlení.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Praxe a stínování v institucích a školách v ČR i v zahraničí
	Workshopy spojené s výměnou zkušeností při výuce oborů STEAM

Opatření B.4.5 Podpora rozvoje základních kompetencí v nematuritních oborech vzdělání středního odborného vzdělávání

Podle posledního mezinárodního šetření PISA 2022 je v ČR cca 30 % patnáctiletých na nebo pod hranicí funkční gramotnosti a v oborech vzdělání s výučním listem je takových žáků 60 %. I z šetření ČŠI opakovaně vyplývá, že je v nematuritních oborech středního vzdělání nezbytné soustředit se na kvalitu

poskytovaného vzdělání a podporu žáků i v oblastech patřících do všeobecného zaměření, typicky jde o rozvoj čtenářských dovedností, matematické gramotnosti, mediální výchovy a podpory kritického myšlení a podnikavosti. Zaměření na tyto přenositelné dovednosti zvyšuje šance na úspěšnou adaptaci žáků na změny budoucího světa, na změny na budoucím pracovním trhu.

Klíčová aktivita B.4.5.1 Podpora rozvoje základních kompetencí v nematuritních oborech vzdělání středního odborného vzdělávání

Pro dlouhodobě lepší uplatnitelnost absolventů oborů středního vzdělání s výučním listem je třeba již během jejich vzdělávání podpořit rozvoj základních gramotností (jazykové a matematické) s aplikačním přesahem rozvíjejícím kompetence jako například schopnost nalézt, porozumět a využívat informace z textů, dovednost pracovat s čísly a aplikovat vhodné matematické operace na grafy, tabulky apod. Je třeba rozvíjet i oborové gramotnosti pro každodenní život jako finanční, podnikatelská či občanská gramotnost, právní minimum, kritické myšlení apod. Tato klíčová aktivita by měla přispět k získání pracovních návyků, rozvoji komunikace, analytického a kritického myšlení, sociálních a občanských kompetencí a digitálních kompetencí.

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Realizace aktivit na podporu funkční gramotnosti žáků v nematuritních oborech vzdělání

B.5 Kariérové poradenství

Postmoderní společnost klade v životě jedince enormní důraz na práci. Práce se stala měřítkem společenské prestiže, prostředkem seberealizace, skrze práci často nachází jedinec i svůj osobní wellbeing. Otázka na vykonávané povolání se ve společenském prostoru stala jednou z nejčastějších. Ruku v ruce s tím se mění struktura trhu práce, transformuje se svět povolání, mění se dostupné pracovní nástroje, které přinášejí velké výzvy a s tím i neznámo, které u současné, ale zejména u nastupujících generací budí velké obavy. S ohledem na tyto turbulentní a konstantní změny musíme čím dál více zaostřovat na individualizovanou podporu každého jedince ve společnosti a k té, dle evropských norem, patří i kariérové poradenství a aktivity kariérového rozvoje. Mezi základní cíle kariérového poradenství patří rozvoj kariérových dovedností klienta. Skrze aktivity poznávání okolního světa, světa povolání a trhu práce si klienti kariérového poradenství nalézají shodu a tím své unikátní místo ve světě. Systém kariérového rozvoje v Jihomoravském kraji má za cíl přinést žákům, rodičům a pedagogům ucelený prostupný systém aktivit a služeb, který je v souladu s potřebami jedince a s jeho uplatněním v současné společnosti. Síťováním jednotlivých aktérů tohoto systému, a to i napříč resorty, chceme směřovat i k eliminaci předčasných odchodů žáků ze vzdělávání. Při rostoucí míře předčasných odchodů ze vzdělávání a odhadovaných finančních dopadech na veřejné rozpočty ve výši 13 mil. Kč za každého žáka s předčasně ukončeným vzděláním v učebním oboru a 22 mil. Kč v oboru ukončeném maturitní zkouškou bude přínos fungujícího systému kariérového rozvoje na území kraje velmi významný.
Kariérovému rozvoji v Jihomoravském regionu nahrává fakt, že centrem kraje je univerzitní město Brno s vysokou koncentrací národních a nadnárodních korporací, které mohou kariéroví poradci využít ke spolupráci např. v tématech stáží, exkurzí, besed s odborníky z praxe a k dalším aktivitám. Jihomoravský kraj kontinuálně téma kariérového rozvoje podporuje i v okrajových částech regionu a klade důraz na rozvoj znalostní ekonomiky.

Navržená opatření:

1.	Dostupnost kariérového poradenství na celém území JMK
2.	Výběr střední školy v JMK
3.	Žákovská portfolia
4.	Snížení počtu žáků nematuritních oborů vzdělání středních škol předčasně opouštějících systém vzdělávání

Opatření B.5.1 Dostupnost kariérového poradenství na celém území JMK

Klíčová aktivita B.5.1.1 Poskytovat metodickou podporu a vzdělávání zaměstnancům poskytujícím kariérové poradenství ve školách

Základním předpokladem funkčního kariérového poradenství ve školách je poskytování metodické podpory (vzdělávací kurzy, konzultace s odborníky, dostupné metodiky pro zavádění prvků kariérového rozvoje do ŠVP apod.) zaměstnanci realizujícími kariérové poradenství a realizace profesního vzdělávání spočívajícího v přípravě na zkoušku profesní kvalifikace kariérových poradců. Důraz bude

kladen na základní orientaci o trhu práce v JMK, kontakt se zaměstnavateli a pomoc žákům ZŠ a jejich rodičům s odpovědným výběrem střední školy s ohledem na znalosti, dovednosti a zájmy žáků.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Počet realizovaných vzdělávacích akcí pro kariérové poradce škol
	Počet vytvořených metodických materiálů

Klíčová aktivita B.5.1.2 Síť poskytovatelů kariérového poradenství v JMK

Na území kraje poskytuje služby kariérového poradenství řada organizací, včetně komerčních, subjektů, Úřad práce ČR, neziskové organizace a vysoké školy. Pro potřeby žáků škol JMK vytvoří databázi subjektů poskytujících služby kariérového poradenství na území JMK pro tuto cílovou skupinu.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Vytvořená veřejně přístupná databáze poskytovatelů služeb kariérového poradenství

Klíčová aktivita B.5.1.3 Rozvoj kompetencí kariérových poradců ve školách

Předpokladem kvalitně poskytovaného kariérového poradenství ve školách jsou dobře připravení a motivovaní pracovníci škol poskytující kariérové poradenství. Bude vytvořeno metodické pracoviště s profesionálními kariérovými poradci, které bude koordinovat systém průběžného vzdělávání kariérových poradců škol a nastavovat jednotný model jejich práce ve školách při poskytování kariérového poradenství žákům a jejich zákonným zástupcům. Kariérový poradce bude součástí školního poradenského pracoviště. Významným prvkem modelu poskytování kariérového poradenství v JMK je posilování povědomí o významu kariérového poradenství ve vzdělávací a profesní dráze každého jednotlivce.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Vytvoření krajského metodického pracoviště

Opatření B.5.2 Výběr střední školy v JMK

Klíčová aktivita B.5.2.1 Realizovat aktivity na podporu výběru vhodného oboru střední školy žáky ZŠ

Pro snížení rizika předčasných odchodů ze vzdělávání je potřebné zajistit žákům ZŠ maximum snadno dostupných informací, které jim s výběrem vhodného oboru střední školy pomohou. Pro tyto účely slouží především webové platformy www.vyberskoly.cz (aktualizovaná databáze škol) a www.nevim-kam.cz (osvětový a informační obsah). V následujícím období bude portál rozšířen o všechny formy a druhy oborů. Podpůrnou činností jsou pak osvětové kampaně v terénu a komunikace na sociálních sítích. Důležitými aktivitami na podporu výběru střední školy jsou veletrhy středních škol, které jsou realizovány ve městě Brně a regionech a také dny otevřených dveří, které jsou koordinovány na jednotlivých středních školách.

Důležitými aktivitami na podporu výběru střední školy jsou mediální kampaně (www.nevim-kam.cz) a přehlídky středních škol, které jsou realizovány ve městě Brně i v regionech a také dny otevřených dveří na jednotlivých středních školách.

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Funkční a průběžně aktualizované portály
	Počet návštěvníků portálů za rok
	Počet realizovaných veletrhů středních škol

Klíčová aktivita B.5.2.2 Oblast rozvoje kompetencí pro řízení kariéry žáků

Kariérové poradenství bude zaměřeno na individuální potřeby a zájmy žáků zahrnující identifikaci jejich silných a slabých stránek, školních i osobních zájmů v kontextu jejich vzdělávání a budoucí profesní orientace. Individualizované kariérové poradenství je velkou příležitostí k rozvíjení základních kompetencí žáka v oblasti sebepoznání a seberozvoje. Při výběru kariérové dráhy žáků hraje důležitou roli spolupráce základních škol, středních škol a zaměstnavatelů formou společných projektů zaměřených na prezentaci různých oborů na trhu práce. Propojení mezi sférou vzdělávání a světem práce umožňuje školskému systému reagovat na měnící se požadavky a potřeby trhu práce. Partnerství je nezbytné pro usnadnění přechodu absolventů na trh práce a jejich další uplatnění.

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Počet společných akcí ZŠ, SŠ a firem
	Počet poskytnutých individuálních kariérových konzultací žákům škol

Opatření B.5.3 Žákovská portfolia

Klíčová aktivita B.5.3.1 Podporovat tvorbu žákovských portfolií

Úspěch každého žáka a jeho budoucí uplatnění na trhu práce bude podporováno vytvářením žákovských portfolií. Žákovská portfolia jsou uceleným souborem informací a dokumentů prokazujícím zájmy, dovednosti a znalosti jednotlivých žáků. Při jejich tvorbě se žáci pod vedením pedagogů učí prezentovat své přednosti a následně je využít při zajištění praxí, stáží nebo pracovních míst u zaměstnavatelů na území JMK.

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Počet středních škol podporujících tvorbu žákovských portfolií

Opatření B.5.4 Snížení počtu žáků nematuritních oborů vzdělání středních škol předčasně opouštějících systém vzdělávání

Klíčová aktivita B.5.4.1 Realizovat aktivity směřující ke snížení počtu žáků předčasně opouštějících vzdělávání

Relativně vysoké procento osob předčasně opouštějících systém vzdělávání se v JMK projevuje zejména u žáků nematuritních oborů vzdělání středních škol. I když je třeba věnovat se všem žákům středních škol, kterým hrozí, že nedokončí vzdělávání úspěšně, bude na základě prováděných výzkumných šetření věnována zvýšená pozornost systematické práci s pedagogickými sbory středních

škol, které mají ve své nabídce obory vzdělání s výučním listem. Očekávaným výsledkem této práce bude větší schopnost pedagogů sledovat příznaky chování žáků vedoucích k postupné ztrátě zájmu o vzdělávání, individuálně pracovat s těmito žáky a vytvářet podmínky pro jejich udržení ve vzdělávacím systému. Cílem aktivity je publicita tématu předčasných odchodů ze vzdělávání a rozvoj klíčových kompetencí pedagogických pracovníků zejména v oblastech včasné detekce, využívání vhodných nástrojů, prevence atd.), a to formou synchronní vzdělávací akce online nebo fyzicky (např. panelovou diskusí, kulatým stolem, rozvojovým seminářem či dílnou) a formou realizace intervizí a supervizí pedagogických pracovníků či kazuistických seminářů.

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Počet žáků, kteří předčasně opustili systém vzdělávání

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Počet škol zapojených do vzdělávání pedagogických sborů v problematice předčasných odchodů ze vzdělávání
	Realizované vzdělávací akce pro pedagogické pracovníky
	Realizace skupinových nebo individuálních intervizí a supervizí nebo kazuistických seminářů ke konkrétním případům z praxe

B.6 Rozvoj podnikavosti a vzdělávání pro udržitelný rozvoj

B.6a Rozvoj podnikavosti

Klíčové kompetence k podnikavosti (dále též podnikavost) představují schopnosti jedince rozvíjet nápady, příležitosti a výzvy a vytvářet z nich nové hodnoty kulturní, společenské, environmentální, sociální. Vedou žáka, budoucího absolventa školy, k adaptabilitě, k úspěšnému vyrovnávání se s řadou rychlých a nepředvídatelných změn ve všech oblastech života, ke kterým dochází zejména v důsledku digitalizace a klimatické změny. Pojetí klíčových kompetencí k podnikavosti vychází z Evropského rámce klíčových kompetencí k podnikavosti (EntreComp, 2016). Podnikavost není totéž, co podnikání, ale je důležitá pro úspěšné podnikání. Podnikavost je soubor znalostí, dovedností a postojů, který žáka motivuje hledat východiska, jejich osvojení, vyžaduje trénink a dostatek zkušeností. Proto je prioritou výchovy k podnikavosti (dále jen VkP) žákova praktická zkušenost s realizací aktivit, projektů. Výchova k podnikavosti probíhá napříč všemi typy a stupni škol, napříč předměty, efektivním propojováním formálního a neformálního vzdělávání, ve spolupráci školy s organizacemi i firmami.

Navržená opatření:

1.	Podnikavá mysl – zázemí a metodická podpora
2.	Přímá podpora pedagogů
3.	Přímá podpora žáků

Opatření B.6a.1 Podnikavá mysl – zázemí a metodická podpora

Zájem škol o DVPP i přímou podporu žáků v oblasti VkP v období 2016–2023 signalizuje poptávku škol po implementaci VkP do výuky i života škol. Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání Brno, příspěvková organizace (dále jen Lipka) je garantem realizace podpory rozvoje VkP v JMK. Centrem podpory VkP v JMK je od září 2023 nové pracoviště Lipky s názvem Podnikavá mysl.

Klíčová aktivita B.6a.1.1 Centrum podpory výchovy k podnikavosti
K zajištění stabilní podpory VkP je zapotřebí zázemí – kancelář s technickým i softwarovým vybavením, kvalitní lektoři a další nezbytný personál.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Provoz Centra podpory VkP – kancelář a lidské zdroje
	Realizovaná kontinuální public relations – web Podnikavá mysl, podnikavý newsletter

Klíčová aktivita B.6a.1.2 Tvorba podpůrných a metodických materiálů
Klíčové kompetence k podnikavosti jsou novými kompetencemi uvedenými v DOPORUČENÍ RADY EU (2018) o klíčových kompetencích pro celoživotní učení. Podpůrné dokumenty a metodiky usnadní školám implementaci VkP do výuky i praktického života školy.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Inovované podpůrné dokumenty VkP v návaznosti na kompetenční pojetí revidovaných RVP, např. Vývojové kontinuum klíčových kompetencí k podnikavosti
	Zpracované či aktualizované (ŠVP) metodické materiály (brožury, texty)

Klíčová aktivita B.6a.1.3 Networking a evaluace
Networking a evaluace je nezbytným předpokladem efektivity podpory VkP.

Priorita	III Efektivní systém školství
Kritéria	Pravidelná setkání Regionální rady podnikavosti JMK (RRP)
	Realizovaný proces evaluace dopadů VkP ve školách JMK 2023–2028

Opatření B.6a.2 Přímá podpora pedagogů

Reagovat ve školách dostatečně rychle na potřeby praxe i na mentální nastavení žáků, tzv. internetové generace, je náročné, avšak nevyhnutelné. Pouze tak mohou školy připravit absolventy škol na nezbytný celoživotní seberozvoj a výzvy spojené s udržitelným rozvojem a klimatickou změnou.

Klíčová aktivita B.6a.2.1 Systémová podpora VkP – vzdělávání managementu škol, koordinátorů výchovy k podnikavosti, proces certifikace Podnikavá škola, osvěta rodičů a veřejnosti

Systémová podpora VkP spočívá zejména ve vzdělávání školních lídrů VkP – koordinátorů výchovy k podnikavosti, ve vzdělávání managementu škol a vytváření realizačních týmů VkP. Certifikace Podnikavá škola je prioritně motivačním a podpůrným nástrojem k inovacím ve výuce. Osvěta veřejnosti a rodičů je předpokladem úspěšného zavedení kompetenčního a gramotnostního pojetí kurikula do praxe škol – aby rodiče nebyli brzdou změn; usnadní práci pedagogů i podnikavých škol.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Realizovaná studia koordinátorů VkP a navazující setkání absolventů
	Realizované cykly a semináře vzdělávání managementu škol k rozvoji VkP
	Realizovaný kontinuální proces certifikace Podnikavá škola, školy JMK
	Realizované osvětové akce rodičů a veřejnosti – ve školách, v médiích

Klíčová aktivita B.6a.2.2 Průběžné DVPP v oblasti VkP

Nabídka široké a kontinuálně aktualizované škály témat i forem průběžného vzdělávání v oblasti VkP otevírá prostor pro seberozvoj pedagogů a pedagogických týmů.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Realizované semináře, workshopy, semináře na míru pro týmy (VkP)
	Realizované letní školy VkP pro pedagogy ke komplexní podpoře VkP
	Realizované konference VkP ke sdílení příkladů dobré praxe, networkování pedagogů, organizací i firem
	Realizovaná setkání lektorů, metodiků se zástupci jihomoravských škol k přípravě metodické podpory na míru, prioritně pro různé typy SŠ

Opatření B.6a.3 Přímá podpora žáků

Přímá podpora ve formálním i neformálním vzdělávání je cesta, která učí žáka řídit udržitelně vlastní život, být podnikavým člověkem. Praktická zkušenost trénuje zdravé sebevědomí, odvahu jít do akce, usilovat o dosažení cílů i zdravě riskovat, nezdar vnímat jako zkušenost, problém jako výzvu.

Klíčová aktivita B.6a.3.1 Výukové a pobytové programy, projekty a žákovský networking

Aktivity přímé podpory žáků propojují výuku s reálným životem, smysluplně aplikují vědomosti žáků do praxe. Přímá podpora žáků je zprostředkovaně i metodickou podporou spolupracujícího pedagoga.

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Realizované P-programy přímo ve školách, včetně P-programů s metodickou podporou; realizované tematické dny a projektové týdny; aktualizace stávajících P-programů a zpracování nových, včetně pomůcek

	Realizované programy propojující žáky i školy s praxí, např. firemní dny, žákovské firmy
	Realizované výukové a vícedenní pobytové programy rozvíjející VkP
	Realizované žákovské podnikavé konference ke sdílení příkladů dobré praxe, k networkování žáků a škol navzájem, s organizacemi či firmami
	Realizované participativní žákovské miniprojekty, podnikavé projekty

Klíčová aktivita B.6a.3.2 Volnočasové, zájmové a start-upové aktivity žáků

VkP ve volnočasových aktivitách nabízí příležitosti pro žáky škol, kde VkP doposud není součástí výuky, také rozšiřující možnosti rozvoje žáka nad rámec kurikula formálního vzdělávání.

Priorita	I Děti a mládež: Osobnostní rozvoj a motivace pro celoživotní učení
Kritéria	Realizované aktivity žáků typu start-up, aktivit umožňujících objevování a rozvoj vlastních silných stránek, vizualizaci profesní a životní orientace
	Realizované podnikavé kroužky, realizované podnikavé tábory
	Realizované služby otevřených dílen pro žáky – typu FabLab

B.6b Udržitelný rozvoj

Další velmi důležitou oblastí je vzdělávání k udržitelnému rozvoji, které má za cíl vybavit žáky, budoucí občany, kompetencemi (znalostmi, dovednostmi a postoji) k sociálně a environmentálně odpovědnému jednání (jednání odpovědnému vůči přírodě i lidem). Význam vzdělávání pro udržitelný rozvoj umocňuje i poptávka současné společnosti po porozumění aktuálním environmentálním a klimatickým problémům, na kterou musí reagovat i vzdělávací systém.

V Jihomoravském kraji je této problematice věnována velká pozornost. Je zpracována Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v Jihomoravském kraji na období 2021–2030, v rámci které je nastavena celá řada cílů a opatření, jejichž naplňování je pravidelně vyhodnocováno. Tento dokument je k dispozici zde:

2021-2030 | Koncepce EVVO | Strategické dokumenty | Dokumenty odboru | Odbor životního prostředí | Jihomoravský kraj | BrandCloud.pro

Lídrem pro oblast udržitelného rozvoje je Lipka. Nejdůležitější opatření a aktivity, které jsou v rámci Jihomoravského kraje realizovány, jsou následující:

Opatření B.6b.1 Vzdělávání pro udržitelný rozvoj – cíle a obsah strategických dokumentů ve vzdělávání

Cílem opatření je podpořit v JMK proces systémové přípravy a aktualizace školních vzdělávacích programů v návaznosti na revize rámcových vzdělávacích programů všech typů škol (MŠ, ZŠ, SOŠ, GY, VOŠ) a hlavních cílů Strategii 2030+.

Součástí procesu ukotvení pozitivních změn v ŠVP jihomoravských škol je podpora smysluplného a komplexního zařazení témat udržitelnosti a aktuálních problémů životního prostředí do těchto dlouhodobých školních plánů vzdělávání na všech stupních vzdělávacího systému.
Nezbytným navazujícím krokem pak je přímá podpora při zavádění těchto vzdělávacích a výchovných cílů popsaných v ŠVP do každodenní praxe škol, pedagogů i provozních pracovníků.
Realizovány jsou následující klíčové aktivity:
Klíčová aktivita B.6b.1.1 Podpora implementace inovací RVP v oblasti udržitelného rozvoje do ŠVP
Klíčová aktivita B.6b.1.2 Podpora přímého zavádění změn ŠVP v oblasti udržitelného rozvoje do výuky

Opatření B.6b.2 Vzdělávání pro udržitelný rozvoj – podpora profesního rozvoje pedagogických a nepedagogických pracovníků

V Jihomoravském kraji existuje systém podpory pedagogů v oblasti EVVO, který pracuje v několika vrstvách – síťování, jednodenní akce, několikadenní vzdělávací akce, dlouhodobé kurzy pro zvyšování kvalifikace.
Těžiště činnosti se postupně přesouvá od jednorázových aktivit kratšího rozsahu k dlouhodobější podpoře pedagogů. V JMK stoupá počet vystudovaných koordinátorů EVVO, kteří garantují efektivní práci s tématem ve svých školách, v praxi však stále převažují koordinátoři bez potřebné kvalifikace.

Klíčová aktivita B.6b.2.1 Dlouhodobá podpora pedagogů – specializační studia pro koordinátory EVVO a jejich navazující setkávání, mentorská podpora pedagogů, síť spolupracujících pedagogů v oblasti venkovní výuky
Klíčová aktivita B.6b.2.2 Přímá odborná a metodická podpora pedagogů – letní školy, semináře, konference, exkurze
Klíčová aktivita B.6b.2.3 Přímá odborná podpora zaměstnanců škol a školských zařízení – kurzy a semináře pro provozní pracovníky
Klíčová aktivita B.6b.2.4 Metodické a odborné publikace a texty

Opatření B.6b.3 Vzdělávání pro udržitelný rozvoj – vzdělávání dětí, žáků a studentů

Pobytové výukové programy žákům umožní objevit a porozumět současným (nejen globálním) environmentálním problémům na regionální úrovni, jejich projevům, ale i možným adaptačním a mitigačním opatřením. Pobytové programy umožňují vzdělávání o environmentálních tématech i žákům z míst, kde je síť environmentálních středisek a organizací nabízejících EVVO slabší.
Několikahodinové výukové programy umožňují otevírání dílčích témat souvisejících s Cíli udržitelného rozvoje (SDGs) tak, aby žáci porozuměli jejich obsahu, dokázali si je vztáhnout k osobnímu každodennímu jednání, chápali nutnost implementace respektování těchto cílů ve všech oblastech lidského konání.
Klíčová aktivita B.6b.3.1 Přímá podpora žáků – široká nabídka environmentálních programů
Klíčová aktivita B.6b.3.2 Didaktické a výukové materiály

Opatření B.6b.4 Vzdělávání pro udržitelný rozvoj – vzdělávací aktivity zaměřené na mládež, propojování formálního a neformálního vzdělávání

V oblasti životního prostředí je důležitá dlouhodobá podpora růstu zaujatých a nadaných mladých lidí v oblasti životního prostředí mimo rámec formálního vzdělávání, umožňuje živit jejich vnitřní motivaci a zaujetí často vedoucí až k profesnímu směřování v této oblasti.

Přímá krátkodobá podpora nadaných a zaujatých formou školení, exkurzí, pobytů a setkávání s odborníky a veřejnou správou umožňuje účastníkům pronikat do témat, která je zajímají. Sdílení odborných témat směrem od vědeckých pracovníků a odborníků z praxe do vzdělávání mladých lidí se zvýšeným zájmem a nadáním v oblasti přírodních věd a životního prostředí přináší účastníkům nové aktuální vhledy a zároveň umožňuje proměňovat momentální zájem v dlouhodobé hlubší vzdělávání a celoživotní učení.

Velký význam mají také osvětové a vzdělávací aktivity napříč tématy udržitelnosti, šetrnosti, přírodovědného vzdělávání a prolínání forem akcí, metod i cílových skupin umožňuje širší zapojení jednotlivců s rozdílnou mírou předchozích zkušeností a výchozích podmínek. Významným prvkem podpory vzdělávání k udržitelnosti napříč formálním a neformálním vzděláváním jsou příležitosti ke sdílení zkušeností mezi organizacemi i jednotlivci, a to jak nepřímo v podobě publikací, tak přímou účastí na sdílecích setkáních a projektech spolupráce.

Klíčová aktivita B.6b.4.1 Dlouhodobá podpora nadaných a zaujatých žáků – setkávání nadaných a zaujatých žáků SŠ a studentů VŠ, jejich vzdělávání a setkávání s odborníky

Klíčová aktivita B.6b.4.2 Přímá podpora nadaných a zaujatých žáků – kempy, letní školy, expedice

Klíčová aktivita B.6b.4.3 Podpora vzdělávání k udržitelnosti napříč formálním a neformálním vzděláváním, např. výukové lekce, kroužky, kurzy

B. 7 Propojování formálního a neformálního vzdělávání, celoživotní učení a prevence rizikového chování

B.7a Propojování formálního, zájmového a neformálního vzdělávání, mezigenerační vzdělávání

Dle vzdělávací Strategie 2030+ je třeba vnímat učení jako celoživotní proces, které se zdaleka nepřekrývá s institucionalizovaným vzděláváním v době a místě školní docházky, ale přelévá se přirozeně do osobního života jednotlivců.

Významným úkolem vzdělávacího systému je mimo jiné vytvářet u žáků pozitivní vztah k celoživotnímu osobnímu rozvoji a růstu. Pro přijetí tohoto modelu celoživotního učení je však třeba silná individuální vnitřní motivace. Neformální vzdělávání může tuto motivaci posilovat a zároveň přispívat s nabídkou kvalitních krátkodobých i dlouhodobých aktivit. Neformální vzdělávání vnáší do vzdělávacího sektoru škálu participativních projektů, podporuje kompetenční model učení a umí cílit na individuální potřeby klientů a zároveň jim poskytovat dostatek autonomie k využití jejich osobního potenciálu, pomáhá propojovat profesní odborný svět s hlubokým laickým zaujetím.

Ucelená síť organizací a spolků nabízejících neformální vzdělávání může pomoci zachytit a podporovat žáky ohrožené vzdělávacím neúspěchem, působit preventivně vůči sociopatologickým jevům i nabízet pestrou škálu alternativ, jak trávit volný čas v znevýhodněných regionech. Je důležité, aby ve všech regionech JMK existovala dostatečně pestrá, kvalitní a dostupná nabídka pro všechny zájemce o celoživotní učení.

Pro výběr studia střední školy je často rozhodující to, jakým aktivitám se žáci během základního vzdělávání věnují ve svém volném čase, jaké aktivity realizují v rámci zájmového a neformálního vzdělávání. Aktivity ve školních klubech, ve střediscích volného času a spolcích věnujících se dětem a mládeži mají významný vliv na formování osobnosti žáka, na formování jeho postojů a mají významný vliv na jeho postoj k celoživotnímu učení.

Aktivity zaměřené na rozvoj dovedností v uměleckých, technických, společenskovědních, přírodovědných a pohybových oblastech formují osobnost žáků. Zájmové a neformální vzdělávání přispívá k rozvoji občanských kompetencí, k týmové spolupráci, k samostatnosti, ke kreativitě a dalším, pro život důležitým kompetencím.

V kraji je stabilní síť školských zařízení realizující zájmové vzdělávání, a to jak na úrovni škol (školní družiny a školní kluby), tak na úrovni samostatných školských zařízení pro zájmové vzdělávání (střediska volného času). Neformální vzdělávání zajišťuje poměrně široká síť spolků pracujících s dětmi a mládeží ve volném čase. V kraji má spolková činnost dlouholetou tradici a je zde silně zastoupena v mnoha obcích a městech. Mezi hlavní spolky patří Junák, Sdružení dobrovolných hasičů, Pionýr, Asociace turistických oddílů mládeže, Česká tábornická unie, křesťanské spolky a také sportovně zaměřené organizace např. Sokol a Orel, které kromě sportovních a pohybových aktivit nabízejí další aktivity pro děti a mládež.

Navržená opatření:

1.	Podpora poskytovatelů zájmového a neformálního vzdělávání
2.	Podpora spolupráce škol s poskytovateli zájmového a neformálního vzdělávání

Opatření B.7a.1 Podpora poskytovatelů zájmového a neformálního vzdělávání

Cílem opatření je podpora, rozšíření a zkvalitnění nabídky volnočasových a vybraných cílených aktivit ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání (především střediscích volného času) a neziskových organizacích určených pro organizované nebo neorganizované děti a mládež, odborná příprava a vzdělávání pracovníků s dětmi a mládeží, dále vytváření podmínek pro rozvoj neformálního vzdělávání, rozvoj dobrovolnictví a dobrovolné práce s dětmi a mládeží a mezinárodní spolupráce dětí a mládeže.

Klíčová aktivita B.7a.1.1 Dostupnost nabídky aktivit a služeb pro děti a mládež

Vzdělávací programy v zájmovém a neformálním vzdělávání pomáhají jejich účastníkům zlepšovat dovednosti a posilovat klíčové kompetence v návaznosti na RVP formálního vzdělávání. Podpora bude poskytována na široké spektrum různých vzdělávacích aktivit se zvláštním zřetelem na poskytování služeb v hospodářsky a sociálně ohrožených částech JMK, zejména na území okresů Hodonín a Znojmo. V případě středisek volného času a školních klubů jde mimo jiné o akce s cíleným programem a zaměřením a činnost tzv. otevřených klubů.

Priorita	III Efektivní systém školství
Kritéria	Dotační program JMK pro neziskové nestátní organizace v oblasti volnočasových aktivit dětí a mládeže
	Nabídka otevřených klubů a dalších aktivit pro neorganizovanou mládež

Opatření B.7a.2 Podpora spolupráce škol s poskytovateli zájmového a neformálního vzdělávání, podpora zahraniční spolupráce

Klíčová aktivita B.7a.2.1. Programy zájmového a neformálního vzdělávání jako součást ŠVP

V současnosti školy na území JMK využívají dostupné nabídky programů zájmového vzdělávání, které pravidelně zařazují do svých vzdělávacích programů např. formou projektových dnů, pobytových akcí, adaptačních kurzů apod.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Nabídka programů zájmového a neformálního vzdělávání pro školy
	Počet škol zařazujících programy zájmového a neformálního vzdělávání do ŠVP

Klíčová aktivita B.7a.2.2. Participace, dobrovolnictví a zahraniční spolupráce

Významnou součástí programů zájmového a neformálního vzdělávání jsou aktivity zaměřené na rozvoj občanského vzdělávání, podporu dobrovolnictví nebo udržitelného rozvoje v rámci evropského nebo světového kontextu. Pro tyto aktivity budou podporovány přeshraniční projekty škol směřující k přenosu příkladů dobré praxe, spolupráce škol se zahraničními školami a vzájemným výměnám žáků nebo učitelů v programech Erasmus+ nebo dotačním programu JMK Do světa!

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Realizace dotačního programu JMK Do světa!
	Počet středních škol realizujících program Participativní rozpočet
	Počet středních škol zapojených do projektu DoFE
	Počet podaných projektů z JMK v programu Erasmus+

B.7b Celoživotní učení

Jihomoravský kraj považuje další vzdělávání za nedílnou součást celoživotního procesu učení, který podporuje osobní rozvoj jednotlivce, rozšiřuje a prohlubuje jeho profesní znalosti a dovednosti, zájmy a občanské kompetence. Nabídka dalšího vzdělávání bude reagovat na změny trhu práce a z nich vyplývající nové požadavky na vědomosti, dovednosti a profesní mobilitu. Další vzdělávání podporuje úspěšný přechod jednotlivce mezi vzděláváním a prací, případně přechod mezi různými zaměstnáními či pracovními pozicemi, a vede tak k jeho lepšímu společenskému uplatnění.

Navržená opatření:

1.	Vytváření podmínek pro další vzdělávání občanů

Opatření B.7b.1 Vytváření podmínek pro další vzdělávání občanů

Cílem opatření je nastavit podmínky pro vzdělávání dospělých tak, aby každý dospělý mohl podle svých potřeb využívat možnosti vzdělávání nabízené různými poskytovateli včetně škol, aby mohl v průběhu svého života rozvíjet své znalosti, dovednosti, kompetence v souladu se svými studijními předpoklady, zájmy i pracovním uplatněním. Oblast zahrnuje další profesní, zájmové i občanské vzdělávání, neformální vzdělávání i informální učení.
Součástí dalšího vzdělávání bude dostupná poradenská činnost, užívání nástrojů kariérového poradenství, zajištění možnosti uznávání výsledků učení a jejich dokládání – certifikace.

Klíčová aktivita B.7b.1.1 Vytváření prostředí pro rozvoj a inovaci struktury dalšího vzdělávání
V návaznosti na rozvoj Národní soustavy kvalifikací jako základního nástroje pro změnu, zvýšení, uznání a potvrzení již získané kvalifikace jednotlivce a v návaznosti na měnící se požadavky trhu práce Jihomoravský kraj zajistí pro veřejnost nabídku kurzů dalšího vzdělávání dostupnou na území JMK. Na území kraje budou podporovány aktivity vedoucí ke zvyšování počtu autorizovaných osob i držitelů osvědčení profesní kvalifikace.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Nabídka kurzů dalšího vzdělávání v JMK
	Počet autorizovaných osob ve školách
	Počet školami udělených osvědčení profesní kvalifikace

Klíčová aktivita B.7b.1.2 Podpora škol v poskytování dalšího vzdělávání

Na území kraje bude pokračovat podpora středních škol a vyšších odborných škol v poskytování různých forem a typů dalšího vzdělávání a dalšího profesního vzdělávání realizovaného mimo jiné v souladu s NSK. Školy budou podporovány ve využití nově koncipovaných mikrocertifikátů, k tvorbě modulově koncipovaných vzdělávacích programů pro dospělé, k využívání centrální nabídky kurzů dalšího vzdělávání JMK a databáze rekvalifikačních programů jako nástrojů pro nabídku vzdělávacích kurzů. Odborné školy budou pomocí modulů propojovat počáteční a další vzdělávání a využívat možnosti uznávání výsledků učení tam, kde je to možné.

Systémem metodické pomoci školám, jejich síťováním, sdílením příkladů dobré praxe a propagací nabídky kurzů dalšího vzdělávání budou školy motivovány k činnosti autorizovaných osob.

Pedagogičtí pracovníci školy budou mít možnost zvýšit si své kompetence pro oblast vzdělávání dospělých a získat lektorské kompetence.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Počet škol s činností autorizované osoby
	Počet pedagogů SŠ a VOŠ lektorujících kurzy dalšího vzdělávání

B.7c Prevence rizikového chování

Prevence rizikového chování u dětí a mládeže představuje činnost a aktivity v rámci školního i mimoškolního prostředí. Obsahem je specifická a nespecifická primární prevence.

Nespecifická primární prevence se promítá v programech podporujících talentovanou mládež, tělovýchovu a sport včetně programů podpory volnočasových aktivit u dětí.

Specifická primární prevence je podporována v rámci programů pro oblast prevence kriminality, protidrogové prevence a preventivních programů ve školách a školských zařízeních. Hlavním pilířem fungování primární prevence je zabezpečení školské linie specifické primární prevence v oblasti koordinační, koncepční, metodické a dotační politiky kraje.

Navržená opatření:

1.	Podpora specifické primární prevence ve školách Jihomoravského kraje

Opatření B.7c.1 Podpora specifické primární prevence ve školách Jihomoravského kraje

Klíčová aktivita B.7c.1.1 Realizace a finanční podpora systémových a dlouhodobých programů, podpora programů cílených na pozitivní sociální klima ve školách a programů ke zvýšení gramotnosti duševního zdraví

V rámci dotačního programu „Preventivní programy škol“ jsou podporovány minimálně preventivní programy ve školách směřující k iniciování a zahájení nebo rozvinutí programů specifické primární prevence rizikového chování.

Priorita	I Děti a mládež
Kritéria	Počet podpořených žádostí škol v rámci dotačního programu „Preventivní programy škol“

Klíčová aktivita B.7c.1.2 Profesní systematické vzdělávání metodiků prevence PPP, školních metodiků prevence, kontaktních osob zabývajících se prevencí, včetně poskytovatelů služeb v oblasti prevence na území Jihomoravského kraje

V rámci podpory plošného systému primární prevence v JMK a zapojení všech institucí zabývajících se prevencí v kraji a jejich profesního vzdělávání zajišťovat metodická setkání, vzdělávací akce, semináře a konference na aktuální témata v celé šíři rizikového chování.
Vzdělávání bude probíhat převážně na seminářích a workshopech. Podpora formou setkávání a výměny příkladů dobré praxe pracovníků zabývajících se prevencí rizikového chování bude zejména zahrnovat: setkávání v rámci supervizí, pravidelných metodických poraden, kulatých stolů a pořádání akcí, jako je např. Krajské fórum prevence a Krajská konference primární prevence rizikového chování JMK. Metodická setkání, vzdělávací semináře a konference budou pořádány v pravidelných intervalech během školního roku.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Počet realizovaných metodických setkání, vzdělávacích seminářů a konferencí ročně

Klíčová aktivita B.7c.1.3 Vytváření podmínek pro monitorování, diagnostiku a řešení prevence výskytu rizikového chování

V České republice je nastaven celoplošný elektronický systém výkaznictví, který umožňuje jednotný sběr dat v oblasti primární prevence rizikového chování. Jeho součástí je i výkaznictví, týkající se školních metodiků prevence, realizované programy na školách a v neposlední řadě i mapování rizikového chování ve školách. Školy v JMK, které se zapojí do elektronického systému výkaznictví jsou bodově zvýhodněny při podání žádosti o dotaci v rámci dotačního programu „Preventivní programy škol“.
Mapování výskytu rizikového chování u dětí a mládeže sice neřeší jejich příčiny, ale všechna zjištění pomohou při zacílení preventivních aktivit nejen u specifické primární prevence, ale také u prevence sekundární a terciární.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Počet škol, které vyplnily a uzavřely elektronické výkaznictví preventivních aktivit a rizikového chování dětí a mládeže ve školách za daný školní rok

Jihomoravský kraj má zpracovanou Strategii Jihomoravského kraje pro oblast rizikového chování, závislostí a závislostního chování na období 2020–2028 (dále Strategie) a Krátkodobý realizační plán pro oblast rizikového chování, závislostí a závislostního chování Jihomoravského kraje na období 2023–2024, který konkretizuje cíle a opatření pro jednotlivé oblasti Strategie, včetně specifické primární prevence. Oba dokumenty možno nalézt na stránkách Jihomoravského kraje/Odbor školství/strategické dokumenty, odkaz: Jihomoravský kraj (jmk.cz).

B.8 Vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení

Další vzdělávání je pro pedagogické pracovníky i ostatní zaměstnance škol a školských zařízení důležitým nástrojem pro rozvoj jejich profesních dovedností a znalostí – a je i jejich zákonnou povinností průběžně se během výkonu své činnosti vzdělávat. Je důležité, aby bylo další vzdělávání chápáno jako profesní kontinuum rozvoje (od počáteční přípravy po celou dobu jejich výkonu práce), aby pracovníkům poskytovalo potřebné informace a zkušenosti.

V České republice se alespoň jedné akce dalšího vzdělávání ročně účastní téměř každý pedagog. Institucemi, v nichž se další vzdělávání primárně uskutečňuje, jsou vysoké školy a školská zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. Jihomoravský kraj zřizuje Vzdělávací institut pro Moravu, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a středisko služeb školám, příspěvkovou organizaci (dále VIM), který pokrývá i pomocí svých odloučených pracovišť vzdělávací potřeby zaměstnanců škol na celém území kraje. Jihomoravský kraj také náleží mezi tři kraje s nejvyšším počtem vzdělávacích programů akreditovaných MŠMT v systému DVPP, přičemž podíl VIM na tomto celkovém počtu dosahoval 35 %. Kromě vysokých škol, VIM a Národního pedagogického institutu působí v Jihomoravském kraji i velký počet dalších vzdělávacích institucí, které se zaměřují převážně na programy průběžného vzdělávání pedagogů.

Zájmem Jihomoravského kraje zůstává – po novelizaci zákona o pedagogických pracovnících z roku 2023 – zachovat dostupnost uceleného systému průběžného vzdělávání pro všechny skupiny pedagogických i nepedagogických pracovníků. Na podobu tematické nabídky budou mít vliv priority určené na národní úrovni, priority určené na úrovni Jihomoravského kraje a také potřeby cílových skupin. Zvláštní pozornost pak Jihomoravský kraj věnuje kariérnímu systému ředitelů škol a školských zařízení, které kraj zřizuje (Akademie pro ředitele zajišťovaná VIM).

Cílem tématu je podpořit rozvoj kompetencí všech zaměstnanců ve školství v Jihomoravském kraji prostřednictvím vzdělávání a metodické podpory. Jako důležité zůstává i nadále podporovat sdílení zkušeností a propojování škol. Vzhledem k potřebám Jihomoravského kraje je žádoucí, aby toto sdílení zkušeností a propojování škol mělo i nadále také formu přeshraniční spolupráce.

Navrhovaná opatření:

1.	Rozvoj kompetencí vedoucích pracovníků škol a školských zařízení
2.	Rozvoj kompetencí pedagogických i nepedagogických pracovníků škol a školských zařízení
	2.1 Podpora kompetencí pro rovné příležitosti v oblasti společného vzdělávání
	2.2 Rozvoj kompetencí výchovných a kariérových poradců a podpora kariérového rozvoje
	2.3 Rozvoj kompetencí pedagogických pracovníků v oblasti prevence rizikového chování a podpory duševního zdraví
	2.4 Rozvoj kompetencí pedagogických pracovníků v oblasti digitální gramotnosti, udržitelného rozvoje, inovací a technologií pro budoucnost
	2.5 Rozvoj kompetencí pedagogických pracovníků v dalších prioritních oblastech

Opatření B.8.1 Rozvoj kompetencí vedoucích pracovníků škol a školských zařízení

Klíčová aktivita B.8.1.1 Další vzdělávání a metodická podpora vedoucích pracovníků škol a školských zařízení

Cílem opatření je zájem Jihomoravského kraje podpořit rozvoj kompetencí vedoucích pracovníků škol a školských zařízení v Jihomoravském kraji prostřednictvím vzdělávání a metodické podpory. Cílovou skupinou budou ředitelé a zástupci ředitelů všech škol a školských zařízení v JMK a střední management těchto škol a zařízení. Vedoucí pracovníci škol a školských zařízení budou moci absolvovat vzdělávání např. v oblasti strategického plánování a řízení. Pokračovat bude metodická podpora začínajících ředitelů příspěvkových organizací zřizovaných Jihomoravským krajem (aktivita v rámci Akademie pro ředitele JMK) i podpora ve vzdělávání zájemců o pracovní místa ředitelů.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Realizované vzdělávací akce a setkání zaměřená na rozvoj kompetencí vedoucích pracovníků škol a školských zařízení

Opatření B.8.2 Rozvoj kompetencí pedagogických i nepedagogických pracovníků škol a školských zařízení

Cílem opatření je zájem Jihomoravského kraje podpořit další existenci a rozvoj systému dalšího vzdělávání pedagogických i nepedagogických pracovníků. Ve vzdělávací nabídce budou dostupné vzdělávací programy pokrývající prioritní oblasti podporované MŠMT, dále témata určená jako prioritní Jihomoravským krajem nebo témata vyplývající z potřeb a zájmu škol a školských zařízení. Problematika DVPP pedagogických pracovníků se prolíná všemi oblastmi řešenými v dlouhodobém záměru, v některých vhodných oblastech bude vzdělávání zaměřeno i na vzdělávání nepedagogických pracovníků. Zde jsou shrnuty základní klíčové aktivity v této oblasti (u klíčových aktivit B.8.2.1 – B.8.2.4 s odkazem na klíčové aktivity, kde je tato oblast podrobněji řešena):

Klíčová aktivita B.8.2.1 Podpora kompetencí pro rovné příležitosti v oblasti společného vzdělávání – viz kap. B.1, opatření 1, klíčová aktivita 1.1.

Klíčová aktivita B.8.2.2 Rozvoj kompetencí výchovných a kariérových poradců a podpora kariérového rozvoje – viz kap. B 5, opatření 1, klíčová aktivita 1.1

Klíčová aktivita B.8.2.3 Rozvoj kompetencí pedagogických pracovníků v oblasti prevence rizikového chování a podpory duševního zdraví – viz kap. B 1, opatření 3, klíčová aktivita 3.1

Klíčová aktivita B.8.2.4 Rozvoj kompetencí pedagogických i nepedagogických pracovníků v oblasti digitální gramotnosti, udržitelného rozvoje, inovací a technologií pro budoucnost – viz kap. B.4

Klíčová aktivita B.8.2.5 Rozvoj kompetencí pedagogických i nepedagogických pracovníků v dalších důležitých prioritních oblastech

Je třeba zajistit, aby byly ve vzdělávací nabídce dostupné vzdělávací programy určené pedagogickým pracovníkům pokrývající i další prioritní oblasti podporované MŠMT a témata podporovaná Jihomoravským krajem nebo vyžadovaná školami a školskými zařízeními – například oblast finanční

gramotnosti, formativního hodnocení, práce s revidovaným kurikulem rámcových vzdělávacích programů a další.

Priorita	II Školy a pedagogové
Kritéria	Realizované vzdělávací akce v dalších prioritních oblastech

B.9 Spolupráce aktérů vzdělávací politiky na území kraje

Spolupráce aktérů vzdělávací politiky na území kraje je podrobněji popsána v kapitole A.3. V této kapitole jsou podrobněji rozpracovány aktivity, které budou v rámci spolupráce aktérů vzdělávací politiky na území kraje realizovány v rámci projektu IDZ.

Důležitým prvkem strategického plánování rozvoje vzdělávání ve školách na území Jihomoravského kraje je nastavený systém vzájemného přenosu informací mezi všemi úrovněmi vzdělávacího systému. V rámci projektů KAP a MAP pracovala řada odborných platforem, které se postupně staly součástí vzájemného přenosu informací o realizovaných aktivitách, příkladech dobré praxe a možnostech spolupráce škol.

Od roku 2015 Jihomoravský kraj v návaznosti na podmínky výzev OP VK a OP VVV koordinoval činnost tzv. tematických skupin, což byly odborné platformy zejména pedagogických pracovníků a managmentu středních škol, základních škol, školských poradenských zařízení nebo organizací, které působí v oblasti vzdělávání na území kraje. Tematické skupiny pracovaly v oblasti středního odborného školství, rozvoje výuky cizích jazyků, rozvoje gramotností, celoživotního vzdělávání, kariérového poradenství apod. Pro přenos informací mezi segmenty středního školství a základního školství byla nastavena spolupráce kraje a jednotlivých ORP formou společných setkání zástupců řídících výborů KAP a MAP.

Udržet organizačně a finančně takto rozsáhlou síť různých platforem není pro Jihomoravský kraj pro následující období reálné. Proto kraj plánuje podporovat činnost jen vybraných platforem, které jsou z pohledu kraje klíčové. Jedná se o platformu vedoucích pracovníků středních škol, platformu pro spolupráci s realizátory projektů MAP jednotlivých ORP a platformu pro vedoucí pracovníky školských poradenských zařízení.

Navrhovaná opatření:

1.	Platformy spolupráce v území

Opatření B.9.1 Platformy spolupráce v území

Klíčová aktivita B.9.1.1 Platforma pro vedoucí pracovníky středních škol

V návaznosti na aktivity spolupráce v tematické skupině KAP odborné vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů bude vytvořena platforma pro setkávání vedoucích pracovníků středních škol. Členy platformy budou vedoucí pracovníci středních škol. Tato platforma bude sloužit pro vzájemnou výměnu informací mezi vedoucími pracovníky středních škol a zároveň také jako komunikační platforma vedoucích pracovníků středních škol s pracovníky odboru školství Krajského úřadu JMK. Minimální plánovaný počet setkání platformy je 2 x ročně.

Priorita	III Efektivní systém školství
Kritéria	Počet realizovaných setkání platformy ročně

Klíčová aktivita B.9.1.2 Platforma spolupráce s realizátory projektů MAP

Platforma bude navazovat na spolupráci realizačních týmů projektů KAP a MAP realizovanou na území JMK od roku 2016. Členy platformy budou zástupci realizátorů projektů MAP v jednotlivých ORP na území JMK, zástupci odboru školství Krajského úřadu JMK, případně zástupci samospráv ORP nebo JMK. Minimální plánovaný počet setkání platformy je 2 x ročně.

Priorita	III Efektivní systém školství
Kritéria	Počet realizovaných setkání platformy ročně

Klíčová aktivita B.9.1.3 Platforma pro vedoucí pracovníky školských poradenských zařízení

Platforma naváže na práci tematické skupiny podpora inkluzivního vzdělávání a úspěchu každého žáka projektu KAP JMK III a na aktivity realizované v implementačním projektu iKAP JMK II pro vedoucí pracovníky PPP a SPC v Jihomoravském kraji. Minimální plánovaný počet setkání platformy je 2 x ročně.

Priorita	III Efektivní systém školství
Kritéria	Počet realizovaných setkání platformy ročně

Klíčová aktivita B.9.1.4 Podpora pro členy školských rad

Podpora naváže na již realizované semináře pro členy školských rad při školách všech zřizovatelů. Rozšíření povědomí o smyslu a systému fungování školských rad, jejích možnostech. Posílení osvěty a realizace případného sdílení zkušeností mezi zástupci zřizovatele, zástupci pedagogických pracovníků škol i zástupců z řad zletilých žáků a studentů a rodičů.

Priorita	III Efektivní systém školství
Kritéria	Počet realizovaných seminářů pro členy školských rad

B.10 Efektivní síť škol a školských zařízení

Činnost školy a školského zařízení definované školským zákonem mohou vykonávat subjekty zapsané v rejstříku škol a školských zařízení, přičemž řízení o zápisu školy nebo školského zařízení do rejstříku škol a školských zařízení je upraveno ve školském zákoně. Podmínkou zápisu do rejstříku škol a školských zařízení její soulad s DZ ČR 2023 a DZ JMK 2024.

Strategie dalšího rozvoje sítě škol a školských zařízení a kritéria rozvoje vzdělávací soustavy úzce navazují na kritéria uvedená v předchozím DZ JMK 2020. DZ JMK 2024 v této kapitole povinně respektuje pravidla nastavená v celostátním DZ ČR 2023. V pasážích, kde to DZ ČR předpokládá a umožňuje, jsou nastavena pro Jihomoravský kraj vlastní krajské principy pro rozvoj sítě škol a školských zařízení a z nich vycházející pravidla upravující podmínky zápisu škol a školských zařízení do rejstříku škol a školských zařízení. Pravidla pro zápisy a změny zápisů jednotlivých druhů škol a školských zařízení do rejstříku škol a školských zařízení jsou stejná pro školy a školská zařízení všech zřizovatelů.

B.10.1. Předškolní vzdělávání

B.10.1.1 V oblasti předškolního vzdělávání bude do rejstříku škol a školských zařízení zapisováno navýšení kapacit spádových mateřských škol, další místa poskytování vzdělávání, případně spádové mateřské školy nové pouze:

a) v místech[6], kde kapacity spádových mateřských škol nedostačují k přijetí všech dětí ve věku od 3 do 6 let, nebo

b) v místech, ve kterých lze vzhledem k demografickému vývoji důvodně předpokládat, že kapacity spádových mateřských škol budou v příštích pěti letech nedostatečné pro přijetí všech dětí ve věku od 3 do 6 let

c) v případě reálného zájmu ze strany zákonných zástupců dětí mladších 3 let, které mají trvalý pobyt ve školském obvodu své budoucí spádové školy, který není možné v důsledku nedostatečných kapacit uspokojit.

B.10.1.2. Navyšování kapacit nespádových mateřských škol, další místa poskytování vzdělávání, případně nové nespádové mateřské školy budou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány pouze:

a) v případě reálného zájmu zejména ze strany zákonných zástupců[7] dětí s bydlištěm v přiměřené dojezdové době (zohledněna budou i stanoviska dalších subjektů, např. místní samosprávy a místních spolků věnujících se vzdělávání) a zároveň budou-li v přiměřené dojezdové době kapacity nespádových mateřských škol zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení, které poskytují vzdělávání obdobným způsobem, naplněné, a

[6] Pojem „místo“ je neurčitý termín, který není možné blíže specifikovat z důvodů faktické různorodosti možných řešených případů a bude předmětem výkladu v jednotlivých správních řízeních o zápisu údajů do rejstříku škol a školských zařízení (vymezen bude v závislosti na velikosti obce a dopravní obslužnosti).
[7] Zjišťování reálného zájmu se týká se pouze zápisu nových MŠ.

b) pouze v těch lokalitách[8], v nichž by zápisem těchto kapacit nedošlo k meziročnímu nárůstu kapacit nespádových škol o více jak 1 % z kapacit škol spádových vedených ve školském rejstříku k 30.09. roku, který předchází školnímu roku, v němž má nastat účinnost zápisu údajů do rejstříku škol a školských zařízení, s výjimkou lokalit, ve kterých bude v následujících letech trvalý převis poptávky po umístění dětí do MŠ. Při tomto tempu nárůstu může docházet k postupnému navyšování kapacit nespádových škol tak, aby nebyla ohrožena soustava škol spádových a nedošlo k meziročnímu skokovému nárůstu kapacit nespádových škol, který by zapříčinil nedostatek dětí ve školách spádových, a tím podstatnou mírou snížil ekonomickou efektivnost systému spádových škol. Tento nárůst zároveň představuje dostatečný prostor pro rozvoj nespádových škol.

c) v případě škol poskytujících předškolní vzdělávání žákům se speciálními vzdělávacími potřebami bude postupováno následovně:

- Nové mateřské školy zřizované podle § 16 odst. 9 školského zákona pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami nebudou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány.
- Kapacity mateřských škol zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami budou upravovány podle potřeb dané lokality, přičemž bude zohledňováno vyjádření školského poradenského zařízení.
- Nová místa, kde je poskytováno vzdělávání dětem se speciálními vzdělávacími potřebami, pro něž lze podle § 16 odst. 9 školského zákona zřizovat školy a třídy, budou zapisována pouze pro mateřské školy již zapsané v rejstříku škol a školských zařízení, a to podle potřeb dané lokality, přičemž bude zohledňováno vyjádření školského poradenského zařízení.

B.10.1.3. Vznik nových tříd zřizovaných pro vzdělávání děti se speciálními vzdělávacími potřebami, které jsou uvedeny v § 16 odst. 9 školského zákona, bude podporován pouze u mateřských škol zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení, a to podle potřeby dané lokality, přičemž bude zohledňováno vyjádření školského poradenského zařízení.

B.10.2. Základní vzdělávání

B.10.2.1. V oblasti základního vzdělávání bude do rejstříku škol a školských zařízení zapisováno navýšení kapacit spádových základních škol, další místa poskytovaného vzdělávání, případně spádové základní školy nové pouze:

a) v místech s nedostatečnými kapacitami spádových základních škol pro přijetí celého populačního ročníku v rámci školského obvodu dané školy, nebo

b) v místech, ve kterých lze vzhledem k demografickému vývoji důvodně předpokládat, že kapacity spádových základních škol budou v příštích pěti letech nedostatečné pro přijetí celého populačního ročníku v rámci školského obvodu dané školy.

[8] Pojem lokalita bude v jednotlivých správních řízeních o zápisu údajů do rejstříku škol a školských zařízení určen na základě přiměřené dojezdové doby, a to na úrovni okresu (úroveň LAU 1) a území, případně jako průměr dotčených okresů (okresů v přiměřené dojezdové době).

B.10.2.2. Navyšování kapacit nespádových základních škol, další místa poskytovaného vzdělávání, případně nové nespádové základní školy budou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány pouze:

a) v případě reálného zájmu zejména ze strany zákonných zástupců[9] dětí s bydlištěm v přiměřené dojezdové době (zohledněna budou i stanoviska dalších subjektů, např. místní samosprávy a místních spolků věnujících se vzdělávání) a zároveň budou-li v přiměřené dojezdové době kapacity nespádových základních škol zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení, které poskytují vzdělávání obdobným způsobem, naplněné, a

b) pouze v lokalitách, v nichž by zápisem těchto kapacit nedošlo k meziročnímu nárůstu kapacit nespádových škol o více jak 1 % kapacit škol spádových vedených ve školském rejstříku k 30.09. roku, který předchází školnímu roku, v němž má nastat účinnost zápisu údajů do rejstříku škol a školských zařízení. Při tomto tempu nárůstu může docházet k postupnému navyšování kapacit nespádových škol tak, aby nebyla ohrožena soustava škol spádových a nedošlo k meziročnímu skokovému nárůstu kapacit nespádových škol, který by zapříčinil nedostatek žáků ve školách spádových, a tím podstatnou mírou snížil ekonomickou efektivnost systému spádových škol. Tento nárůst zároveň představuje dostatečný prostor pro rozvoj nespádových škol.

c) v případě tříd a škol poskytujících základní vzdělávání žákům se speciálními vzdělávacími potřebami bude postupováno následovně:

- Nové základní školy zřizované podle § 16 odst. 9 školského zákona pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami nebudou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány.
- Kapacity základních škol zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami budou upravovány podle potřeb dané lokality, přičemž bude zohledňováno vyjádření školského poradenského zařízení.
- Nová místa, kde je poskytováno vzdělávání žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, pro něž lze podle § 16 odst. 9 školského zákona zřizovat školy a třídy, budou zapisována pouze pro základní školy již zapsané v rejstříku škol a školských zařízení, a to podle potřeb dané lokality, přičemž bude zohledňováno vyjádření školského poradenského zařízení.
- Obor vzdělání 79-01-B/01 Základní škola speciální bude zapisován pouze v případě, že bude reálný předpoklad naplnění minimálního počtu žáků ve třídě stanoveného právním předpisem.

B 10.2.3. Vznik nových tříd zřizovaných pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, které jsou uvedeny v § 16 odst. 9 školského zákona, bude podporován pouze u základních škol již zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení, a to podle potřeby dané lokality, přičemž bude zohledňováno vyjádření školského poradenského zařízení.

[9] Zjišťování reálného zájmu se týká pouze zápisu nových ZŠ.

B.10.3. Střední vzdělávání

B.10.3.1 Zápisy nových středních škol, nových míst poskytování vzdělávání nebo navyšování kapacit středních škol (vyjma středních škol poskytujících vzdělávání v oborech vzdělání pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami)

a) Nové střední školy (a nová místa poskytovaného vzdělávání středních škol) budou v rámci kraje vzhledem k dostatečným kapacitám středních škol a k demografickému vývoji nastupujících kohort 15letých zapisovány do rejstříku škol a školských zařízení pouze v odůvodněných případech, a to pouze v rámci Brněnské metropolitní oblasti a s předpokládaným počtem 160 žáků (8 tříd). Nová místa poskytování vzdělávání budou na současných středních školách zapisována v rámci kraje bez omezení, pokud nedochází v souvislosti s jejich zápisem ke zvýšení nejvyššího povoleného počtu žáků ve škole.

b) Navyšování kapacit současných středních škol bude zapisováno v odůvodněných případech, a to s ohledem na očekávaný průběh demografické křivky (viz bod a), dále na stávající naplněnost dané školy a kvalitu školy[10] a u oborů odborného vzdělávání s přihlédnutím k uplatnitelnosti absolventů školy na trhu práce a podle budoucích potřeb trhu práce v kraji. Zohlednění potřeb trhu práce v kraji a predikce kvalifikačních potřeb se nevztahuje na gymnázia a lycea.

Žádost o zápis nové střední školy nebo nového místa poskytování vzdělávání musí být zároveň v souladu s body v části B.10.3.2.

B.10.3.2 Zápis nových oborů vzdělání, navyšování kapacit stávajících oborů vzdělání

a) Obory vzdělání pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo obory čtyřletého gymnázia, resp. lycea mohou být do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány a jejich kapacity navyšovány v návaznosti na demografický vývoj, naplněnost a dostupnost stávajících oborových kapacit[11].

b) V oblasti oborů vzdělání s maturitní zkouškou všeobecného zaměření 8letých oborů vzdělání nebudou vzhledem k dopadům nadměrného odchodu žáků 5. ročníků ZŠ do 1. ročníků 8letých gymnázií do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány nové školy, obory ani navyšovány stávající oborové kapacity. Navýšení kapacity oboru 6letého gymnázia lze zapsat za předpokladu současného úměrného snížení kapacity oboru 8letého gymnázia na dané škole.

c) Další obory vzdělání s maturitní zkouškou

Při zápisu ostatních oborů vzdělání (M, L0) může být do struktury oborů vzdělání s maturitní zkouškou v kraji zapsán obor vzdělání, který bude nahrazovat ve stejné kapacitě a stejné formě jiný aktivní obor vzdělání s maturitní zkouškou, přičemž bude zohledňována analýza uplatnění absolventů příslušné skupiny oborů na trhu práce, popř. dojezdová vzdálenost jiné školy, která má stejný obor zařazen ve své nabídce vzdělávání, a stávající kapacity požadovaných oborů v kraji.

[10] Hodnocení školy Českou školní inspekcí, úspěchy žáků školy, spolupráce se zaměstnavateli apod.
[11] Pojem „oborová kapacita“ užívaný v této kapitole označuje nejvyšší povolený počet žáků a studentů v jednotlivých oborech vzdělání a formách vzdělávání.

Na základě analýzy uvedené v kapitole A. 2, která obsahuje zhodnocení regionálních potřeb trhu práce a míru nezaměstnanosti a uplatnitelnosti absolventů na trhu práce v kraji, se při zápisu do rejstříku škol a školských zařízení neuplatní požadavek, aby nově zapsaný nebo kapacitně posílený obor vzdělání nahrazoval ve stejné kapacitě jiný aktivní obor vzdělání s maturitní zkouškou u oborů vzdělání s maturitní zkouškou (kat. M, L0) z následujících skupin oborů podle nařízení vlády č. 211/2010 Sb.,: 18, 23, 26, 36, 53 a 75 (informatické obory, strojírenství, elektrotechnika, stavebnictví, zdravotnictví, pedagogika a sociální péče).

Obory vzdělání skupiny 82 Umění a užité umění jsou považovány za obory vysoce výběrové a určené pro talentované žáky a počet míst v těchto oborech vzdělání nabízených v Jihomoravském kraji je dostatečný (viz příloha 4). Proto bude podporován zápis nových oborů vzdělání nebo zvýšení kapacity stávajících oborů vzdělání pouze jako náhrada za jiný aktivní obor středního vzdělání skupiny 82 Umění a užité umění o stejné kapacitě, případně za část kapacity jiného aktivního oboru vzdělání skupiny 82 Umění a užité umění v rámci dotčené školy nebo jiné školy v rámci kraje.

d) V oblasti oborů vzdělání s výučním listem (H) nebudou zvyšovány kapacity oborů vzdělání ve skupinách oborů vzdělání, v nichž je v posledních pěti letech vykazována míra nezaměstnanosti vyšší, než je průměr míry nezaměstnanosti absolventů v rámci Jihomoravského kraje, nebo je tendence míry nezaměstnanosti rostoucí a jejich oborová kapacita je postačující pro dlouhodobé pokrytí potřeb trhu práce. Míra nezaměstnanosti bude posuzována podle podkladů zveřejněných MŠMT. (MŠMT na svých webových stránkách a ve Věstníku MŠMT do 31.07. zveřejní přehled skupin oborů vzdělání, v nichž je dosahováno dlouhodobě vyšší míry nezaměstnanosti jako průměr nezaměstnanosti absolventů středních škol za období posledních pěti let a bude jej upravovat na základě údajů úřadu práce a aplikovat pro řízení v následujícím školním roce.)

e) Obory vzdělání s unikátním obsahem nebo obory vzdělání jedinečné v rámci ČR, jejichž oborová kapacita není postačující pro dlouhodobé pokrytí potřeb trhu práce, budou v rámci navyšování stávajících kapacit nebo zápisu nové střední školy nebo nového místa poskytování vzdělávání do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány s ohledem na naplněnost a dostupnost stávajících kapacit s přihlédnutím k nadregionální povaze těchto oborů. Seznam těchto oborů vzdělání zveřejní MŠMT na webových stránkách MŠMT a ve Věstníku MŠMT.

f) U oborů vzdělání nástavbového studia (L5) v JMK míra dlouhodobé nezaměstnanosti absolventů nástavbového studia dlouhodobě přesahuje průměr míry nezaměstnanosti všech absolventů daného oboru vzdělání v ČR, proto nebudou tyto obory vzdělání zapisovány do rejstříku škol a školských zařízení a nebudou ani navyšovány jejich oborové kapacity.

B.10.4. Vyšší odborné vzdělávání

B.10.4.1 V oblasti vyššího odborného vzdělávání budou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány: nové vyšší odborné školy (dále jen „VOŠ“), další místa poskytovaného vzdělávání nebo navýšení kapacity VOŠ v oborech regulovaných povolání (Zdravotnictví a Pedagogika, učitelství a sociální péče) nebo ve skupinách oborů technického a přírodovědného vzdělávání (Informační technologie, Elektrotechnika, strojní a stavební obory), a to s ohledem na demografický nárůst, potřeby regionálního rozvoje, naplněnost a dostupnost stávajících kapacit a současně také s ohledem na budoucí potřeby trhu práce a predikci kvalifikačních potřeb.

B.10.4.2 Obory vyššího odborného vzdělání s unikátním obsahem nebo obory VOŠ jedinečné v rámci ČR, jejichž oborová kapacita není postačující pro dlouhodobé pokrytí potřeb trhu práce, budou v rámci navyšování stávajících kapacit nebo zápisu nové vyšší odborné školy nebo nového místa poskytování vzdělávání do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány s ohledem na naplněnost a dostupnost stávajících kapacit s přihlédnutím k nadregionální povaze těchto oborů. Seznam těchto oborů vzdělání zveřejní MŠMT na svých webových stránkách a ve Věstníku MŠMT.

B.10.5 Konzervatoře

Z důvodu dostatečných volných kapacit konzervatoří nebudou po dobu platnosti tohoto dlouhodobého záměru v oblasti konzervatoří do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány nové školy, nová místa poskytování vzdělávání, nové obory vzdělání ani navýšení kapacit.

B.10.6 Jazykové vzdělávání

Do rejstříku škol a školských zařízení nebudou vzhledem ke klesajícímu počtu žáků a dostačujícím kapacitám zapisovány nové jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky ani nebudou navyšovány kapacity jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky a zapisována nová místa poskytovaného vzdělávání.

B.10.7 Základní umělecké vzdělávání

B.10.7.1 JMK je pokryt hustou sítí ZUŠ a jejich dalších míst poskytovaného vzdělávání, proto nepředpokládáme v souladu s DZ ČR 2023 vznik nových ZUŠ.

B.10.7.1 Podíl nabízených kapacit ZUŠ vzhledem k velikosti populace ve věku 6–18 let v kraji v současné době nepřesahuje 20 % a lze předpokládat, že tento podíl nepřekročí uvedenou hodnotu po celou dobu platnosti DZ JMK. Kapacity základních uměleckých škol budou navyšovány v souladu s demografickým vývojem, stávajícími kapacitami ZUŠ a jejich obsazeností v rámci JMK, maximálně však do dosažení 20 % podílu kapacit ZUŠ na populaci ve věku 6–18 let. Zápisem nových kapacit ZUŠ nesmí docházet ke zvyšování regionálních nerovností v nabídce základního uměleckého vzdělávání v rámci území JMK, přičemž základní jednotkou při posuzování existence nerovností je okres.

B.10.8 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání

B.10.8.1 Školní družiny a školní kluby:

Součet kapacit školní družiny a školního klubu, zřízených při základní škole, nesmí být vyšší než kapacita dané základní školy. Neplatí pro případy uvedené pod bodem 8.1 b).

a) Povolování zápisu nových školních družin nebo školních klubů nebo zvyšování jejich kapacity bude umožněno pouze v případě, že činnost školní družiny nebo školního klubu bude vykonávat nebo vykonává stejná právnická osoba jako činnost příslušné školy (dále jen „žadatel“). Tedy v případě školních družin základní škola s 1. stupněm a v případě školního klubu základní škola s 2. stupněm, šestileté nebo osmileté gymnázium nebo konzervatoř s osmiletým vzdělávacím programem.

b) V případě, kdy školní družina nebo školní klub bude zajišťovat zájmové vzdělávání i pro žáky jiných škol, lze při zápisu nové školní družiny nebo školního klubu nebo zvýšení jejich kapacity přihlédnout ke kapacitám školních družin nebo školních klubů a naplněnosti škol v daném místě.

B.10.8.2 Střediska volného času

a) Síť SVČ je v kraji dostatečná, proto nebudou zapisována do rejstříku nová SVČ, bude podporováno zkvalitnění nabízených činností s přihlédnutím k potřebám daného regionu, nikoliv jejich extenzivní rozvoj.

b) Nová místa výkonu činnosti budou do rejstříku zapisována jako náhrada za místa, kde zájmové vzdělávání přestalo být poskytováno, a v místech, kde je vzhledem k demografickému vývoji a aktuální situaci v konkrétní lokalitě nabídka volnočasových aktivit nedostatečně pokryta. Nová místa poskytovaného vzdělávání nebo školských služeb nebudou zapisována mimo území JMK, výjimkou je pracoviště určené pro vzdělávání dětí z JMK v oblasti v EVVO z důvodu vyčerpání vhodných dostupných přírodních lokalit v rámci JMK.

B.10.9 Školská poradenská zařízení

V oblasti školských poradenských zařízení:

a) Zápis nových míst poskytování školských služeb bude umožněn jen v odůvodněných případech a s ohledem na demografický nárůst a dostupnost stávajících zařízení.

b) Nová zařízení nebudou po dobu platnosti tohoto Dlouhodobého záměru do rejstříku škol a školských zařízení zapisována. Případnou potřebu navýšení kapacit těchto zařízení lze řešit personálním posílením stávajících zařízení.

B.10.10 Střediska výchovné péče

Současná síť středisek výchovné péče bude doplňována s ohledem na velikost populace a dle míry výskytu rizikového chování v daném území, a to v návaznosti na analýzu potřeb regionů, demografický vývoj v daném regionu a současně predikci vývoje míry rizikového chování v populaci. Vzhledem k předpokládaným nedostatečným kapacitám středisek výchovné péče budou v územích se zvýšenou potřebností podle věty první v následném období zřizována nová střediska, respektive bude možné zvyšovat jejich kapacitu v rejstříku škol a školských zařízení, a to s ohledem na stávající síť středisek. V ostatních územích (kde není zvýšená míra výskytu rizikového chování) budou nová střediska výchovné péče (případně navyšování jejich kapacit) zapisována do rejstříku škol a školských zařízení pouze v případech prokázané potřebnosti s ohledem na stávající síť středisek výchovné péče a jejich kapacity.

B.10.11 Ostatní školská zařízení

Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

Nebude podporován vznik dalších zařízení pro DVPP. Oblast DVPP je v současné době dostatečně pokryta jednotlivými pracovišti Vzdělávacího institutu pro Moravu, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a střediska služeb školám, příspěvkové organizace, krajským pracovištěm

NPI ČR a dalšími subjekty, které působí v oblasti DVPP. Proto nebudou do rejstříku nová zařízení pro DVPP zapisována.

Střediska služeb školám

Nebude podporován vznik dalších SSŠ. Oblast služeb, jež SSŠ poskytují, je v současné době dostatečně pokryta jednotlivými pracovišti Vzdělávacího institutu pro Moravu, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a střediska služeb školám, příspěvkové organizace. Proto nebudou do rejstříku nová SSŠ zapisována.

Školská ubytovací zařízení

Nebude umožněn zápis nových školských ubytovacích zařízení, přednost bude dána efektivnímu a účelnému využívání stávajících kapacit, bude upřednostňována centralizace ubytovacích služeb před provozem málo naplněných zařízení.

Školská zařízení poskytující školní stravování

Síť a kapacita zařízení školního stravování bude upravována v jednotlivých lokalitách podle skutečných potřeb zajištění školního stravování, pro zajištění školního stravování budou maximálně využívány kapacity stávajících zařízení.

Zařízení pro výkon ústavní výchovy

U školských zařízení pro výkon ústavní výchovy se s ohledem na transformaci systému náhradní výchovné péče nepředpokládá vznik nových samostatných zařízení (s výjimkou zařízení zřizovaných MŠMT. Případné změny v kapacitách stávajících zařízení budou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány s ohledem na potřebnost zajištění služeb, které poskytují, a s ohledem na záměr rozvoje sítě zařízení pro výkon ústavní výchovy v kraji (s výjimkou zařízení zřizovaných ministerstvem).

C) IMPLEMENTAČNÍ ČÁST

Implementace DZ kraje bude probíhat v souladu s vyhláškou č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy, ve znění pozdějších předpisů. Naplňování prioritních cílů DZ kraje bude za každý školní rok vyhodnoceno v rámci Výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje.

Pro naplňování DZ kraje byly u jednotlivých priorit stanoveny specifické cíle a u každého z nich jednotlivá opatření, kterými bude realizace specifického cíle naplňována. U každého opatření jsou nastaveny indikátory opatření, pomocí nichž bude naplňování opatření sledováno. Sledována bude rovněž výše finančních prostředků, která byla k naplňování jednotlivých opatření využita.

Kompetence v rámci naplňování DZ kraje jsou rozděleny následovně:

Zastupitelstvo kraje a Rada kraje jsou o naplňování Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje informovány 1x ročně v rámci Výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Jihomoravském kraji.

Gesci za naplňování prioritních cílů DZ kraje má ve všech případech odbor školství Krajského úřadu Jihomoravského kraje, který provádí společně se spolupracujícími subjekty za každý školní rok vyhodnocení DZ kraje. OŠ KrÚ shromažďuje podklady k vyhodnocení DZ z informací, které má k dispozici z vlastní činnosti, pracuje s podklady a informacemi vyplývajícími z naplňování KAP a MAP v rámci kraje a v neposlední řadě shromažďuje a zpracovává podklady od spolupracujících subjektů.

Do implementace je zapojena také řada spolupracujících subjektů, které jsou uvedeny u jednotlivých konkrétních opatření. Tyto subjekty jsou velmi často skutečnými realizátory konkrétních aktivit a projektů směřujících k naplnění specifických cílů. Tyto subjekty budou pravidelně OŠ KrÚ oslovovány se žádostí o poskytnutí podkladů k naplňování jednotlivých aktivit. U škol, které zpracovávají výroční zprávu, bude žádost o zapracování informací k naplňování DZ kraje zahrnuta do podkladů pro zpracování VZ kraje. Ostatní subjekty budou osloveny konkrétním dotazníkem směřujícím k aktivitám, které daný subjekt nebo skupina subjektů realizují. Všechny spolupracující subjekty budou oslovovány pouze dotazy ohledně informací, které nemá OŠ KrÚ k dispozici z jiných zdrojů – viz předchozí odstavec.

Hlavní kroky související s naplňováním DZ kraje v průběhu roku jsou shrnuty v následující tabulce:

<table>
<tr><th></th><th>Gesce – OŠ KrÚ JMK</th><th>Spolupracující subjekty (realizátoři)</th></tr>
<tr><td>Červen</td><td>Iniciace přípravy podkladů pro vyhodnocení DZ kraje za školní rok</td><td></td></tr>
<tr><td>Červenec</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Srpen</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Září</td><td rowspan="3">Shromažďování podkladů a dat pro vyhodnocení DZ kraje za předchozí školní rok vyplývajících z vlastní činnosti odboru i z realizace KAP a MAP</td><td></td></tr>
<tr><td>Říjen</td><td rowspan="3">Zpracování podkladů pro hodnocení aktivit v rámci jednotlivých opatření za předchozí školní rok</td></tr>
<tr><td>Listopad</td><td rowspan="2">Sumarizace dat a zpracování vyhodnocení DZ kraje do VZ kraje</td></tr>
<tr><td>Prosinec</td></tr>
<tr><td>Leden</td><td></td><td></td></tr>
</table>

Únor	Veřejná konzultace prvního návrhu DZ JMK 2024-28	
Březen		
Duben		
Květen	Předložení VZ kraje k projednání v RJMK	
Červen	Předložení VZ kraje k projednání v ZJMK	

Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1 Obyvatelstvo v okresech JMK k 31.12.2022 7
Tabulka 2 Přehled výsledného přírůstku/úbytku obyvatelstva JMK v letech 2018–22..... 7
Tabulka 3 Počet obyvatel podle věku žijících na území kraje a okresů k 31.12.2022 9
Tabulka 4 Struktura uchazečů o zaměstnání v Jihomoravském kraji k 31.08.2023 12
Tabulka 5 Nezaměstnanost absolventů SŠ (k 30.04.2023)..... 13
Tabulka 6 Nezaměstnanost absolventů* vybraných skupin oborů – obory s maturitní zkouškou (stav vždy k 30.4.)..... 15
Tabulka 7 Počty MŠ, dětí a míst provozu (2008–2023)..... 18
Tabulka 8 Základní školy (2004−2023) 19
Tabulka 9 ZŠ v JMK podle počtu žáků ve školním roce 2023/24 20
Tabulka 10 Odklady povinné školní docházky v JMK v letech 2014/15–2022/23..... 20
Tabulka 11 Přehled počtu SŠ a konzervatoří..... 22
Tabulka 12 Kapacity středních škol v JMK (k 01.09.2023)..... 22
Tabulka 13 Srovnání nabízených počtů míst v 1. ročníku se skutečným počtem žáků 1. ročníků ve školním roce 2022/23..... 24
Tabulka 14 Počty žáků podle kategorií dosaženého vzdělání SŠ..... 26
Tabulka 15 Podíly počtu žáků 1. ročníků v kategoriích podle dosaženého vzdělání (denní studium) .. 27
Tabulka 16 Přehled žáků v oborech s výučním listem (denní studium) 29
Tabulka 17 Vývoj podílu přijímaných a absolventů denní formy nástavbového studia na SŠ v JMK 2008–23..... 30
Tabulka 18 Zkrácené studium 2012–2023 31
Tabulka 19 Vyšší odborné školy 31
Tabulka 20 Skupiny oborů VOŠ (všichni zřizovatelé a všechny formy) 31
Tabulka 21 Absolventi VOŠ..... 33
Tabulka 22 Individuální integrace MŠ, ZŠ a SŠ 35
Tabulka 23 Skupinová integrace MŠ a ZŠ 37
Tabulka 24 Počet příspěvkových organizací zřizovaných Jihomoravským krajem podle § 16 odst. 9 školského zákona..... 39
Tabulka 25 Počty dětí se SVP v MŠ zřizovaných Jihomoravským krajem..... 39
Tabulka 26 Počty žáků se SVP v ZŠ zřizovaných Jihomoravským krajem 40
Tabulka 27 Počty žáků se SVP v SŠ 41
Tabulka 28 Počet dětí a žáků-cizinců v JMK 41
Tabulka 29 Školská zařízení pro výkon ústavní výchovy – dětské domovy 44
Tabulka 30 Přehled zdravotních postižení dětí v dětských domovech 44
Tabulka 31 Počty klientů speciálně pedagogických center (2008−2022)..... 46
Tabulka 32 Počet klientů PPP (2008−2022)..... 47
Tabulka 33 Vývoj počtu žáků ZUŠ v JMK v letech 2012/13 až 2023/24 48
Tabulka 34 Vývoj podílu kapacit ZUŠ na populaci ve věku 6–18 let v letech 2019–2022 49
Tabulka 35 Počty žáků ve školních družinách a školních klubech při ZŠ 50
Tabulka 36 Počty zařízení školního stravování a počty stravovaných dětí, žáků a studentů 52
Tabulka 37 Přepočtený počet pedagogických pracovníků a jejich průměrný plat (2012−2022) 52
Tabulka 38 Úspěšnost žáků SŠ regionu v rámci finálových soutěží odborných dovedností zařazených do přehlídky České ručičky 54
Tabulka 39 Podpora v rámci PPNS poskytnutá středním školám zřizovaným Jihomoravským krajem 54

Tabulka 40 Individuální podpora žáků a studentů zařazených do PPNS 55
Tabulka 41 Podpora prací SOČ realizovaných v rámci PPNS dle potřeb regionu 55
Tabulka 42 Dotační program – Preventivní programy realizované školami a školskými zařízeními/ Preventivní programy škol 56
Tabulka 43 Přehled nabízených profesních kvalifikací, uskutečněných kurzů, vykonaných zkoušek ... 57
Tabulka 44 Poskytnuté finanční prostředky státního rozpočtu krajským, obecním a soukromým školám a školským zařízením na přímé výdaje na vzdělávání (tis. Kč): 58
Tabulka 45 Provozní výdaje škol a školských zařízení zřizovaných JMK 60

Graf 1 Podíl počtu obyvatel ve věkových kategoriích 0−14 a 65+ včetně indexu stáří 8
Graf 2 Vývoj počtu narozených dětí v Jihomoravském kraji (1992−2022) 10
Graf 3 Vývoj nezaměstnanosti v Jihomoravském kraji v letech 2018−2023 13
Graf 4 Nezaměstnanost absolventů vybraných skupin oborů – obory s maturitní zkouškou (stav vždy k 30.04.) 15
Graf 5 Celkový počet žáků SŠ (všechny druhy a formy studia) 21
Graf 6 Žáci SŠ v JMK (všechny formy a druhy studia, bez konzervatoří) podle trvalého bydliště 23
Graf 7 Spádovost SŠ v okrese Brno-město – žáci brněnských SŠ podle trvalého bydliště 24
Graf 8 Vývoj podílu žáků 1. ročníků SŠ podle kategorie dosaženého vzdělání 27
Graf 9 Spádovost studentů VOŠ ve školním roce 2022/23 34
Graf 10 Počet dětí a žáků-cizinců v JMK (2008–2023) 42

Seznam použitých zkratek

ANNO - Asociace nestátních neziskových organizací
BK – Blansko
BM − Brno-město
BMO – Brněnská metropolitní oblast
BO – Brno-venkov
BV – Břeclav
CEV – Centrum environmentálního vzdělávání
CLIL – Content and language integrated learning
CVČ – centrum volného času
ČR – Česká republika
ČSÚ – český statistický úřad
ČŠI – Česká školní inspekce
CVV – Centrum vzdělání všem
CZVV – Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání
DD – dětský domov
DDM – dům dětí a mládeže
DDÚ – dětský diagnostický ústav
DM – domov mládeže
DVPP – další vzdělávání pedagogických pracovníků
DZ ČR 2023 – Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2023-2027
DZ JMK 2024 – Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje 2024-2028
ESIF – evropské strukturální fondy
EU – Evropská unie
EVVO – environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
HK – hospodářská komora
HO – Hodonín
HR – human resources = lidské zdroje
IPPP – Institut pedagogicko-psychologického poradenství
IT – informační technologie
JA – Junior Achievement
JCMM – Jihomoravské centrum pro mezinárodní mobilitu
JIC – Jihomoravské inovační centrum
JMK – Jihomoravský kraj
JŠ – jazyková škola
KAP – Krajský akční plán vzdělávání
Kč – korun českých
KHK – krajská hospodářská komora
KKOV – klasifikace oborů
KrÚ JMK – Krajský úřad Jihomoravského kraje
MAP – místní akční plán vzdělávání
MMB – magistrát města Brna
MN – míra nezaměstnanosti
MP – městská policie
MPSV ČR – Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
MŠ – mateřská škola
MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
MZ – Ministerstvo zahraničních věcí České republiky
NPI ČR – Národní pedagogický institut České republiky
NIV – neinvestiční výdaje

NNO – nevládní nezisková organizace
NSK – národní systém kvalifikací
OA – obchodní akademie
OP JAK – operační program Jan Amos Komenský
OP VVV – operačním program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OPR LZ – Operační program rozvoj lidských zdrojů
ORP – obec s rozšířenou působností
OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí
OŠ KrÚ – odbor školství krajského úřadu
OU – odborné učiliště
PČR – Policie České republiky
PIK – podnikavost, iniciativa a kreativita
PO – příspěvková organizace
PPNS – program podpory nadaných studentů
PPP – pedagogicko-psychologická poradna
PrŠ – Praktická škola
RIS – regionální inovační strategie
RJMK – rada Jihomoravského kraje
RRLZ JMK – Rada pro rozvoj lidských zdrojů Jihomoravského kraje
RVP – rámcový vzdělávací program
SIPVZ – státní informační politika ve vzdělávání
SOČ – středoškolská odborná činnost
SOŠ – střední odborná škola
SOU – střední odborné učiliště
SOV – soustava oborů vzdělání
SPC – speciálně pedagogické centrum
SPD ČR – Svaz průmyslu a dopravy České republiky
SSŠ – středisko služeb školám
SŠ – střední škola
SVČ – středisko volného času
SVP – speciální vzdělávací potřeby
SZÚ – Státní zdravotní ústav
ŠD – školní družina
ŠJ – školní jídelna
ŠK – školní klub
ŠP – školní psycholog
ŠPP – školní poradenské pracoviště
ŠPZ – školní poradenské zařízení
ŠSP – školní speciální pedagog
ŠVP – školní vzdělávací program
ÚIV – Ústav pro informace ve vzdělávání
ÚP – úřad práce
ÚV – ústavní výchova
VOŠ – vyšší odborná škola
VŠ – vysoká škola
VÚ – výchovný ústav
VY – Vyškov
VZ JMK – Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Jihomoravském kraji
ZJMK – zastupitelstvo Jihomoravského kraje
ZN – Znojmo
ZŠ – základní škola
ZŠS – zařízení školního stravování

ZUŠ – základní umělecká škola

Přílohy

Příloha č. 1 Vzdělávání ve školách a školských zařízeních zřizovaných Jihomoravským krajem

Příloha č. 2 Vyhodnocení Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje 2020–24

Příloha č. 3 Analýza potřeb škol v Jihomoravském kraji

B.1 Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání a rozvoj potenciálu každého žáka

Priorita	Opatření	Klíčová aktivita	Kritéria/Indikátory	Termín zahájení	Termín ukončení	Zdroj financování	Spolugesce
II	**B.1.1 Podpora DVPP v oblasti práce s individuálními potřebami každého žáka a podpora komplexního rozvoje potenciálu každého žáka**	B.1.1.1 Podpořit DVPP v získání kompetencí k práci s rozdílnými skupinami žáků v heterogenní třídě a podpořit rozvoj potenciálu žáků	Realizované semináře pro pedagogy zaměřené např. na skupiny žáků se závažnými zdravotními postiženími, s OMJ, poruchami chování, mimořádným nadáním apod.; realizované semináře pro sborovny k individualizaci přístupů ke vzdělávání žáků v heterogenní třídě, k rozvoji jejich schopnosti učit se a ke kritickému myšlení; realizované workshopy, sdílení zkušeností, příklady dobré praxe.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj, rozpočty škol	VIM, NPI
II		B.1.1.2 Podpora rozvoje potenciálu nadaných (talentovaných) žáků	Realizovaná poradenská a podpůrná činnost směřující k úspěchu a rozvoji potenciálu nadaných žáků; realizované podpůrné skupiny, semináře, individuální podpora, testování a další podpůrné a rozvojové aktivity pro pedagogické pracovníky spojené s rozvojem nadaných a talentovaných žáků.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	JCMM, PPP, ŠPP, NPI
I			Realizovaná poradenská a podpůrná činnost směrem k nadaným a talentovaným žákům; mapování vzdělávacích schopností žáků a identifikace jejich potenciálu; realizované podpůrné skupiny, semináře, individuální podpora, testování a další podpůrné a rozvojové aktivity; motivační a inspirativní aktivity rozvíjející potenciál nadaných a talentovaných žáků a studentů.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	JCMM, PPP, ŠPP, NPI, ZŠ, SŠ
I		B.1.1.3 Péče o talentované žáky a studenty a soutěže	Pokračování realizace Programu podpory nadaných studentů v JMK, podpora realizace soutěží a přehlídek v regionu	Q3/24	Q2/28	kraj	JCMM, SVČ jako garanti soutěží

II	**B.1.2 Metodická podpora pedagogů běžných škol v oblasti poskytování podpory pro specifické skupiny žáků s využitím potenciálu speciálních pedagogů škol zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona a odborných pracovníků ŠPZ za účelem využití potenciálu každého žáka**	B.1.2.1 Metodicky podporovat pedagogy běžných škol prostřednictvím speciálních pedagogů škol zřizovaných podle §16 odst. 9 školského zákona, individualizace výuky	Realizovaná tandemová výuka a workshopy; realizované semináře; tvorba a sdílení metodických materiálů; zřízení konzultačních center při Centrech metodické podpory	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	školy zřizované podle § 16, odst. 9, ŠPZ, ZŠ, SŠ
II		B.1.2.2 Metodicky podporovat pedagogy běžných škol v oblasti poskytování podpory pro specifické skupiny žáků prostřednictvím odborných pracovníků ŠPZ - podpůrná opatření	realizované workshopy; realizované semináře; tvorba a sdílení metodických materiálů	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	ŠPZ, ZŠ, SŠ
II	**B.1.3 Podpora škol v budování podpůrného prostředí s ohledem na potřeby každého žáka**	B.1.3.1 Podporovat zlepšení přístupu k péči o duševní zdraví všech žáků	Organizované semináře, představení kazuistik; realizované kulaté stoly s cílem nastavení podmínek kvalitní spolupráce a optimálních řešení problematiky péče o duševní zdraví žáků a studentů, sdílení zkušeností; vytvořit databázi subjektů podporujících duševní zdraví ve školském prostředí; realizace finanční podpory pro ŠPP ve školách zřizovaných JMK - metodik prevence - počet škol využívajících podporu; Realizace aktivit na podporu krizových interventů – psychosociální pomoci v případě mimořádných události ve školách. Zavedení metodiky krizové intervence v případě mimořádných událostí, kazuistická, metodická a supervizní setkávání stávajících krizových interventů; vytvoření funkční sítě krizových interventů a koordinace jejich činnosti.	Q3/24	Q2/28	kraj	VIM, OŠ KrÚ
II		B.1.3.2 Vytvořit prostor pro spolupráci sociálně právní ochrany, zdravotnických a sociálních služeb s regionálními dopady za účelem podpory úspěchu každého žáka	Realizovaná setkání multidisciplinární pracovní skupiny; realizace kulatých stolů, sdílení zkušeností.	Q3/24	Q2/28	kraj	OŠ KrÚ

II		B.1.3.3 Podporovat prioritní oblasti např. zdravé klima třídy, sociálních vztahů, bezpečné prostředí a komunikace s rodiči za účelem riozvoje potenciálu každého žáka formou kompetencí pedagogických i nepedagogických pracovníků škol	Realizované vzdělávací akce dalšího vzdělávání pedagogických i nepedagogických pracovníků v prioritních oblastech; organizace metodických setkání, realizace seminářů, sdílení zkušeností.	Q3/24	Q2/28	kraj	VIM
I		B.1.3.4 Podporovat aplikované pohybové aktivity prostřednictvím školského poradenského zařízení s cílem rozvoje potenciálu každého žáka	Vznik poradenského centra aplikovaných pohybových aktivit pod vybraným ŠPP, zajištění finančních prostředků na kvalifikované odborníky v rozsahu 2-3 úvazků; realizované vzdělávací akce DVPP v aplikovaných pohybových aktivitách	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	vybrané ŠPZ
I	**B.1.4 Podpora škol zřízených pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jako odborných a metodických center pro školy hlavního vzdělávacího proudu a pro vzdělávání žáků se závažným postižením**	B.1.4.1 Sledování vývoje vzdělávání žáků se SVP a provádění změn ve struktuře MŠ, ZŠ a SŠ zřízených pro žáky se SVP tak, aby vyhovovaly potřebám praxe	Přizpůsobení kapacity škol od předškolního po střední vzdělání zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona podle potřeb praxe v návaznosti na realizaci podpůrných opatření v běžných školách; finanční podpora škol v oblasti zajištění služeb školního psychologa a školního speciálního pedagoga.	Q3/24	Q2/28	státní rozpočet, kraj	školy zřízené podle §16 odst. 9 školského zákona
I	**B.1.5 Vzdělávání dětí, žáků a studentů ohrožených sociálním vyloučením**	B.1.5.1. Podpora projektů v oblasti vzdělávání a volnočasových aktivit cílové skupiny dětí a žáků s problémovým socioekonomickým a kulturním zázemím za účelem zvýšení vzdělanosti, dovedností a zkušeností.	Realizace Dotačního program na činnost národnostních menšin v Jihomoravském kraji, počet schválených projektů ; počet setkání s ambasadorem.	Q3/24	Q2/28	kraj	OŠ KrÚ, Centrum pro cizince JMK
I	**B.1.6 Ústavní výchova ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy**	B.1.6.1 Podpora zařízení pro výkon ústavní výchovy za účelem vytvoření optimálních podmínek pro umístěné děti	Realizace finanční podpory pracovních pozic odborníků psychologů, etopedů a administrativních pracovníků, pracovníků pro práci s rodinnou v DD. Přizpůsoben kapacit a podmínek zařízení podle potřeb regionu v návaznosti na transformační změny systému ústavní výchovy – počet změn v rejstříku škol a školských zařízení.	Q3/24	Q2/28	kraj	DD, OŠ KrÚ

B.2 Zvýšení kvality poradenských služeb

Priorita	Opatření	Klíčová aktivita	Kritéria/Indikátory	Termín zahájení	Termín ukončení	Zdroj financování	Spolugesce
II	**B.2.1 Všestranná podpora školských poradenských zařízení (dále ŠPZ) a školních poradenských pracovišť (dále ŠPP) a podpora jejich spolupráce s pedagogickými pracovníky škol za účelem podpory rozvoje potenciálu každého žáka.**	B.2.1.1 Podpořit spolupráci ŠPZ (PPP a SPC), sdílení metod, forem a organizace práce, vzdělávání pracovníků ŠPZ s využitím pro rozvoj potenciálu každého žáka	Realizovaná metodická setkání pro odborné pracovníky ŠPZ; realizované semináře, sdílení zkušeností, workshopy.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	ŠPZ (PPP, SPC)
II		B.2.1.2 Metodicky vést a vzdělávat školní psychology a školní speciální pedagogy, výchovné poradce ŠPP s využitím pro rozvoj potenciálu každého žáka	Realizovaná metodická setkání, sdílení zkušeností; organizované semináře.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	ŠPP, ŠPZ základních a středních škol
II		B.2.1.3 Podporovat prostřednictvím zřizovatele činnost školských poradenských zařízení s cílem rozvoje potenciálu každého žáka ve škole	Realizace finanční podpory ŠPZ v oblasti vybavení (zejména diagnostické nástroje, školení k jejich používání, materiální vybavení apod.); realizace finanční podpory ŠPZ v oblasti administrativních pracovníků.	Q3/24	Q2/28	kraj	ŠPZ (PPP, SPC), OŠ KrÚ

B.3 Kvalitní střední a vyšší odborné vzdělání pro další vzdělávání i pro praxi

Priorita	Opatření	Klíčová aktivita	Kritéria/Indikátory	Termín zahájení	Termín ukončení	Zdroj financování	Spolugesce
I	**B.3.1 Podpora volby oboru vzdělání a zájmu o něj, podpora talentovaných žáků SŠ**	B.3.1.1 Aktivity na podporu seznámení žáků ZŠ s obory středních škol	Realizované dny otevřených dveří na SŠ a VOŠ, dny na střední pro žáky ZŠ; sdílení odborných učeben a vybavení SŠ žáky ZŠ.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	odborné školy
I		B.3.1.2 Rozvoj zájmu žáků SŠ o zvolený obor a podpora talentovaných žáků	Realizované kroužky pro žáky SŠ; realizovaná krajská kola soutěží odborných dovedností.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	odborné školy, koordinátoři COV
II	**B.3.2 Zkvalitňování odborného vzdělávání, rozvoj Center odborného vzdělávání a jejich koordinace**	B.3.2.1 Cílené setkávání managementů škol a pedagogů vyučujících příbuzné obory	Realizovaná setkání managementů škol vyučujících příbuzné obory; realizovaná setkání učitelů odborných předmětů, praktického vyučování a odborného výcviku vyučujících příbuzné obory vzdělání.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	odborné školy - koordinátoři COV
I		B.3.2.2 Sdílení pedagogů, odborných učeben a laboratoří mezi SŠ	Realizace výuky pro žáky SŠ na nadstandardním vybavení jiné SŠ.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	odborné školy - koordinátoři COV
II		B.3.2.3 Vybavení odborných učeben	Modernizace stávajících a vybavení nových odborných učeben.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	odborné školy - koordinátoři COV
II		B.4.2.4 Rozvoj znalostí a dovedností učitelů odborných předmětů, praktického vyučování a odborného výcviku	Realizované vzdělávací akce pro učitele; realizované stáže u zaměstnavatelů pro učitele.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	odborné školy - koordinátoři COV
II	**B.3.3 Podpora systémové spolupráce mezi školami a zaměstnavateli**	B.3.3.1 Přednášky odborníků z praxe, odborné exkurze, konference, návštěvy odborných pracovišť a firem	Realizované přednášky a další vzdělávací aktivity odborníků z praxe, odborné exkurze a konference pro učitele odborných předmětů, praxe a odborného výcviku; sdílení pracovišť zaměstnavatelů (firmy, VŠ, výzkumné ústavy) učiteli odborných předmětů, praxe a odborného výcviku.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	odborné školy - koordinátoři COV
I		B.3.3.1 Přednášky odborníků z praxe, odborné exkurze, konference, návštěvy odborných pracovišť a firem	Realizované přednášky a další vzdělávací aktivity odborníků z praxe, odborné exkurze a konference pro žáky SŠ a studenty VOŠ; sdílení pracovišť zaměstnavatelů (firmy, VŠ, výzkumné ústavy) žáky SŠ a studenty VOŠ.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	odborné školy - koordinátoři COV
I	**B.3.4 Prospěchová stipendia pro žáky ve vybraných oborech s výučním listem**	B.3.4.1 Poskytování prospěchových stipendií žákům ve vybraných oborech s výučním listem.	Poskytování prospěchových stipendií žákům vybraných oborů vzdělání s výučním listem.	Q3/24	Q2/28	Kraj	odborné školy

B.4 Rozvoj gramotností a STEAM

Priorita	Opatření	Klíčová aktivita	Kritéria/Indikátory	Termín zahájení	Termín ukončení	Zdroj financování	Spolugesce
I	**B.4.1 Zkvalitňování obsahu a forem vzdělávání v oborech STEAM**	B.4.1.1 Zapojení odborníků z praxe do vzdělávání	Počet ZŠ a SŠ spolupracujících při vzdělávání žáků i pedagogů s odborníky z praxe	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	ZŠ a SŠ, JCMM
II		B.4.1.2 Další vzdělávání pedagogů v oborech STEAM	Vzdělávání pedagogů s důrazem na dovednosti pro budoucnost; podpora pedagogických pracovníků prostřednictvím inspirativních sdílení ve STEAM oborech; STEAM dílny pro pedagogické pracovníky	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	JCMM, VIM
II	**B.4.2 Podpora a rozvoj dovedností v oblasti gramotností**	B.4.2.1 Podpora matematické gramotnosti	Podpora vzdělávání pedagogů v oblasti matematické gramotnosti; rozvoj a podpora M-portálu s ověřenými materiály pro výuku matematiky	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	JCMM
II		B.4.2.2 Podpora digitální gramotnosti; B.4.2.2.1 Informační a kybernetická bezpečnost	Kampaně pro informační a kybernetickou bezpečnost; informační web JCEKB, platforma pro sdílení informací; pilotáž metodiky kybernetické a informační bezpečnosti s certifikací škol	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj, Intereg	COV IT, VIM
II		B.4.2.2 Podpora digitální gramotnosti; B.4.2.2.2 Odborné vzdělávání, sdílení dobré praxe v oblasti digitální gramotnosti	Konference, workshopy, přednášky	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj, Intereg	COV IT, VIM
I		B.4.2.3 Podpora digitální gramotnosti; B.4.2.2.3 Rozvoj potenciálu talentovaných a motivovaných žáků v oblasti digitální gramotnosti	Kroužky CSIRT, KOC, příměstské tábory pro žáky SŠ	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	COV IT, VIM
II		B.4.2.3 Podpora čtenářské gramotnosti	Podpora vzdělávání pedagogů v oblasti čtenářské gramotnosti; sdílení ověřených metodických materiálů k čtenářské gramotnosti	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj, rozpočty škol	VIM
II		B.4.2.4 Podpora jazykových gramotnosti	Podpora vzdělávání pedagogů v oblasti jazykové gramotnosti, Podpora jazykové vzdělávání učitelů odborných předmětů a používání metody CLIL, Podpora mezinárodní mobility učitelů cizích jazyků, Účast škol a jejich žáků v projektech Erasmus+, Tandem, Interreg, „Do světa!“ aj.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj, rozpočty škol	VIM, JŠ

I	**B.4.3 Podpora aktivit pro motivované, talentované a nadané žáky v oborech STEAM**	B.4.3.1 Aktivity zaměřené na motivaci a inspiraci žáků v oborech STEAM	Intenzivní přípravná soustředění na soutěže; příměstské a výjezdní tábory pod vedením odborníků z vědeckých pracovišť; mentoringový program pro talentované žáky; T-exkurze, N-exkurze, STEAM kluby, stáže a eorkshopy žáků na vědeckých pracovištích, kroužky pro žáky ZŠ	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	JCMM
II	**B.4.4 Podpora spolupráce a síťování aktérů ve vzdělávání**	B.4.4.1 Aktivity rozvíjející metodické dovednosti učitelů v oblasti STEAM	Praxe a stínování na institucích a školách v ČR i v zahraničí; workshopy spoijené s výměnou zkušeností při výuce oborů STEAM	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	JCMM, VIM
I	**B.4.5 Rozvoj základních kompetencí v nematuritních oborech vzdělání středního odborného vzdělávání**	B.4.5.1 Podpora rozvoje základních kompetencí v nematuritních oborech vzdělání středního odborného vzdělávání	Realizace aktivit na podporu funkční gramotnosti žáků v nematuritních oborech vzdělání	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK	SŠ vyučující obory ukončené výučním listem

B.5 Kariérové poradenství

Priorita	Opatření	Klíčová aktivita	Kritéria/Indikátory	Termín zahájení	Termín ukončení	Zdroj financování	Spolugesce
II	**B.5.1 Dostupnost kariérového poradenství na celém území JMK**	B.5.1.1 Poskytovat metodickou podporu kariérovým poradcům ve školách	Počet realizovaných vzdělávacích akcí pro kariérové poradce škol; počet vytvořených metodických materiálů.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	VIM
II		B.5.1.2 Síť poskytovatelů kariérového poradenství v JMK	Vytvořená veřejně přístupná databáze poskytovatelů služeb kariérového poradenství	Q1/25	Q4/25	kraj	OŠ
II		B.5.1.3 Rozvoj kompetencí kariérových poradců na školách	Vytvoření krajského metodického pracoviště	Q3/24	Q2/26	kraj	VIM, JCMM,
I	**B.5.2 Výběr střední školy v JMK**	B.5.2.1 Realizovat aktivity na podporu výběru vhodného oboru střední školy žáky ZŠ	Funkční a průběžně aktualizované portály; počet návštěvníků portálů za rok; počet realizovaných veletrhů středních škol	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	JCMM, VIM
I		B.5.2.2 Oblast rozvoje kompetencí pro řízení kariéry žáků	Počet společných akcí ZŠ, SŠ a firem, Počet poskytnutých individuálních kariérových konzultací žákům škol	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	JCMM, VIM
I	**B.5.3 Žákovská portfolia**	B.5.3.1 Podporovat tvorbu žákovských portfolií	Počet středních škol podporujících tvorbu žákovských portfolií	Q3/24	Q2/28	kraj	JCMM, VIM
I	**B.5.4 Snížení počtu žáků nematuritních oborů vzdělání středních škol předčasně opouštějících systém vzdělávání**	B.5.4.1 Realizovat aktivity směřujících ke snížení počtu žáků předčasně opouštějících vzdělávání	Počet žáků, kteří předčasně opustili systém vzdělávání	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	SŠ vyučující obory vzdělání s výučním listem
II			Počet škol zapojených do vzdělávání pedagogických sborů v problematice předčasných odchodů ze vzdělávání; Realizované vzdělávací akce pro pedagogické pracovníky Realizace skupinových nebo individuálních intervizí a supervizí nebo kazuistických seminářů ke konkrétním případům z praxe	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	VIM

B.6 Rozvoj podnikavosti a vzdělávání pro udržitelný rozvoj

B.6a Rozvoj podnikavosti

Priorita	Opatření	Klíčová aktivita	Kritéria/Indikátory	Termín zahájení	Termín ukončení	Zdroj financování	Spolugesce
II	**B.6a.1 Podnikavá mysl - zázemí a metodická podpora**	B.6a.1.1 Centrum podpory výchovy k podnikavosti	Provoz centra podpory VkP - kancelář a lidské zdroje; realizovaná kontinuální PR - web Podnikavá mysl, podnikavý newsletter.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	Lipka, JIC
II		B.6a.1.2 Tvorba podpůrných a metodických materiálů	Inovované podpůrné dokumenty VkP v návaznosti na kompetenční pojetí revidovaných RVP; zpracované či aktualizované (ŠVP) metodické materiály, brožury, texty.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	Lipka, JIC
III		B.6a.1.3 Networking a evaluace	Pravidelná setkání Regionální rady podnikavosti JMK (RRP); Realizovaný proces evaliuace dopadů VkP ve školách JMK, 2023-2028.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	Lipka, JIC
II	**B.6a.2 Přímá podpora pedagogů**	B.6a.2.1 Systémová podpora VkP- vzdělávání managementu škol, koordinátorů výchovy k podnikavosti, proces certifikace Podnikavá škola, osvěta rodičů a veřejnosti	Realizovaná studia koordinátorů VkP a navazující setkání absolventů; realizované cykly a semináře vzdělávání managementu škol k rozvoji VkP; realizovaný kontinuální proces certifikace Podnikavá škola, školy JMK; realizované osvětové akce rodičů a veřejnosti - ve školách, médiích.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	Lipka
II		B.6a.2.2 Průběžné DVPP v oblasti VkP	Realizované semináře, workshopy, semináře na míru pro týmy VkP; letní školy VkP pro pedagogy ke komplexní podpoře VkP, konference VkP ke sdílení příkladů dobré praxe, networkování pedagogů, organizací i firem; setkání lektorů, metodiků se zástupci JM škol k přípravě metodické podpory na míru.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	Lipka
I	**B.6a.3 Přímá podpora žáků**	B.6a.3.1 Výukové a pobytové programy, projekty a žákovský networking	Realizované P-programy ve školách, tematické dny a projektové týdny, aktualizace stávajících P-programů; realizované programy propopjující žáky i školy s praxí, např. firemní dny, žákovské firmy; výukové a vícedenní pobytové programy rozvíjející VkP; realizované žákovské podnikavé konference, sdílení příkladů dobré praxe; participativní žákovské miniprojekty, podnikavé projekty.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	Lipka

I		B.6a.3.2 Volnočasové, zájmové a start-upové aktivity žáků	Realizované aktivity typu start-up; podnikavé kroužky, podnikavé tábory;služby otevřených dílen pro žáky - typu FabLab.	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	Lipka

B.6b Udržitelný rozvoj						
	V rámci vzdělávání pro udržitelný rozvoj jsou definována následujícíčtyři opatření, která jsou pravidelně vyhodnocována v rámci Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v Jihomoravském kraji na období 2021-2030 :					
	B.6b.1 Vzdělávání pro udržitelný rozvoj - cíle a obsah strategických dokumentů ve vzdělávání					
	B.6b.2 Vzdělávání pro udržitelný rozvoj - podpopra profesního rozvoje pedagogických a nepedagogických pracovníků					
	B.6b.3 Vzdělávání pro udržitelný rozvoj - vzdělávání dětí, žáků a studentů					
	B.6b.4. Vzdělávání pro udržitelný rozvoj - vzdělávací aktivity zaměřené na mládež, propojování formálního a neformálního vzdělávání					

B.7 Propojování formálního a neformálního vzdělávání, celoživotní učení a prevence rizikového chování

B.7a Propojování formálního, zájmového a neformálního vzdělávání

Priorita	Opatření	Klíčová aktivita	Kritéria/Indikátory	Termín zahájení	Termín ukončení	Zdroj financování	Spolugesce
III	**B.7a.1 Podpora poskytovatelů zájmového a neformálního vzdělávání**	B.7a.1.1 Dostupnost nabídky aktivit a služeb pro děti a mládež	Dotační program JMK pro NNO v oblasti volnočasových aktivit dětí a mládeže; nabídka otevřených klubů a dalších aktivit pro neorganizovanou mládež.	Q3/24	Q2/28	kraj	OŠ KrÚ, SVČ
II	**B.7a.2 Podpora spolupráce škol s poskytovateli zájmového a neformálního vzdělávání, mezigenerační vzdělávání**	B.7a.2.1. Programy zájmového a neformálního vzdělávání jako součást ŠVP	Nabídka programů zájmového a neformálního vzdělávání pro školy; počet škol zařazujících programy zájmového a neformálního vzdělávání do ŠVP.	Q3/24	Q2/28	státní rozpočet	OŠ KrÚ, SVČ
II		B.7a.2.2. Participace, dobrovolnictví a zahraniční spolupráce	Realizace dotačního programu JMK Do světa!; počet středních škol realizujících program Participativní rozpočet; počet středních škol zapojených do projektu DoFE; počet podaných projektů z JMK v programu Erasmus+.	Q3/24	Q2/28	kraj	OŠ KrÚ

B.7b Celoživotní učení

II	**B.7b.1 Vytváření podmínek pro další vzdělávání občanů**	B.7.1.1 Vytváření prostředí pro rozvoj a inovaci struktury dalšího vzdělávání	Nabídka kurzů dalšího vzdělávání v JMK; počet autorizovaných osob ve školách; počet školami udělených osvědčení profesní kvalifikace.	Q3/24	Q2/28	kraj	OŠ KrÚ, COV
II		B.7b.1.2 Podpora škol v poskytování dalšího vzdělávání	Počet škol s činností autorizované osoby; počet pedagogů SŠ a VOŠ lektorujících kurzy dalšího vzdělávání	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK	SŠ a VOŠ, OŠ KrÚ

B.7.c Prevence rizikového chování							
I	**B.7c.1 Podpora specifické primární prevence ve školách Jihomoravského kraje**	B.7c.1.1 Realizace a finanční podpora systémových a dlouhodobých programů, podpora programů cílených na pozitivní sociální klima ve školách a programů ke zvýšení gramotnosti duševního zdraví	Počet podpořených žádostí škol v rámci dotačního programu „Preventivní programy škol“	Q3/24	Q2/28	kraj	OŠ KrÚ
II		B.7c.1.2 Profesní systematické vzdělávání metodiků prevence PPP, školních metodiků prevence, kontaktních osob zabývajících se prevencí, včetně poskytovatelů služeb v oblasti prevence na území Jihomoravského kraje	Počet realizovaných metodických setkání, vzdělávacích seminářů a konferencí ročně.	Q3/24	Q2/28	kraj, státní rozpočet	OŠ KrÚ, VIM
II		B.7c.1.3 Vytváření podmínek pro monitorování, diagnostiku a řešení prevence výskytu rizikového chování	Počet škol, které vyplnily a uzavřely elektronické výkaznictví preventivních aktivit a rizikového chování dětí a mládeže ve školách za daný školní rok	Q3/24	Q2/28	státní rozpočet	OŠ KrÚ, školy v JMK, PPP

B.8 Vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení

Priorita	Opatření	Klíčová aktivita	Kritéria/Indikátory	Termín zahájení	Termín ukončení	Zdroj financování	Spolugesce
II	**B.8.1 Rozvoj kompetencí vedoucích pracovníků škol a školských zařízení**	B.8.1.1 Další vzdělávání a metodická podpora vedoucích pracovníků škol a školských zařízení	Realizované vzdělávací akce a setkání zaměřená na rozvoj kompetencí vedoucích pracovníků škol a školských zařízení.	Q3/24	Q2/28	kraj	VIM
II	**B.8.2 Rozvoj kompetencí pedagogických i nepedagogických pracovníků škol a školských zařízení**	B.8.2.1 Podpora kompetencí pro rovné příležitosti v oblasti společného vzdělávání-viz kap.B.1, opatření B.1.1, klíčová aktivita B.1.1.1					
II		B.8.2.2 Rozvoj kompetencí výchovných a kariérových poradců a podpora kariérového rozvoje – viz kap. B 5, opatření B.5.1, klíčová aktivita B.5.1.1					
II		B.8.2.3 Rozvoj kompetencí pedagogických pracovníků v oblasti prevence rizikového chování a podpory duševního zdraví – viz kap. B 1, opatření B.1.3, klíčová aktivita B.1. 3.1					
II		B.8.2.4 Rozvoj kompetencí pedagogických i nepedagogických pracovníků v oblasti digitální gramotnosti, udržitelného rozvoje, inovací a technologií pro budoucnost – viz kap.B 4					
II		B.8.2.5 Rozvoj kompetencí pedagogických i nepedagogických pracovníků v dalších důležitých prioritních oblastech	Realizované vzdělávací akce v dalších prioritních oblastech	Q3/24	Q2/28	kraj, státní rozpočet	VIM, NPI

B.9 Spolupráce aktérů vzdělávací politiky na území kraje

Priorita	Opatření	Klíčová aktivita	Kritéria/Indikátory	Termín zahájení	Termín ukončení	Zdroj financování	Spolugesce
III	**B.9.1 Platformy spolupráce v území**	B.9.1.1 Platforma pro vedoucí pracovníky středních škol	Počet realizovaných setkání platformy ročně	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	SŠ
III		B.9.1.2 Platforma spolupráce s realizátory projektů MAP	Počet realizovaných setkání platformy ročně	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	MAP
III		B.9.1.3 Platforma pro vedoucí pracovníky školských poradenských zařízení	Počet realizovaných setkání platformy ročně	Q3/24	Q2/28	Fondy EU - OP JAK, kraj	ŠPZ

Příloha č. 1

Vzdělávání ve školách a školských zařízeních zřizovaných Jihomoravským krajem

Obsah

Úvod ... 2
Mateřské školy ... 3
Základní školy ... 4
Střední školy ... 5
Konzervatoře ... 11
Vyšší odborné školy ... 11
Dětské domovy ... 12
Poradenství ... 13
Základní umělecké školy ... 15
Střediska volného času ... 16
Ubytovací zařízení ... 16
Jazykové školy ... 17
Školní stravování ... 17
Ostatní ... 17
Propojení s návrhovou částí (část B DZ JMK 2024) ... 19
Seznam tabulek a grafů ... 22

Úvod

Data použitá v příloze číslo jedna jsou vztažena ke kompletně zpracovaným datům za školní rok 2022/23, pokud není uvedeno jinak.

K 01.01.2024 zřizuje Jihomoravský kraj 179 škol a školských organizací. Nejvíce organizací zřizuje v okrese Brno-město – 60 (cca 34 % ze všech organizací), v okresech Brno-venkov a Hodonín – 26 (15 %), Blansko – 25 (14 %), Břeclav – 17 (9 %), Znojmo – 16 (9 %) a Vyškov – 9 (cca 5 % organizací).

Organizace zřizované Jihomoravským krajem poskytují vzdělávání nebo školské služby na 1 015 místech v celém kraji. Přehled podle ORP uvádí tabulka A.

Tabulka A Přehled počtu míst poskytovaného vzdělávání nebo školských služeb

ORP	počet míst výkonu činnosti
Brno	310
Znojmo	104
Boskovice	80
Blansko	54
Břeclav	48
Vyškov	46
Kyjov	45
Moravský Krumlov	43
Hodonín	40
Ivančice	40
Veselí nad Moravou	37
Šlapanice	30
Mikulov	29
Tišnov	26
Hustopeče	21
Pohořelice	19
Židlochovice	13
Rosice	10
Slavkov u Brna	9
Kuřim	8
Bučovice	3
celkem	1 015

Zdroj: Rejstřík škol a školských zařízení

Školské organizace na území JMK vykonávají 403 činností zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení. Nejčastěji má organizace 1–2 činnosti, např. střední školu a školní jídelnu. Přehled uvádí tabulka B.

Tabulka B Přehled činností školských organizací zřizovaných JMK

činnost	Blansko	Brno-město	Brno-venkov	Břeclav	Hodonín	Vyškov	Znojmo	**celkem**
Školní stravování	13	42	10	8	17	6	6	**102**
Střední škola	10	33	10	7	12	6	8	**86**
Základní umělecká škola	6	11	10	4	5	1	4	**41**

Domov mládeže	6	10	4	4	4	1	3	**32**
Základní škola	5	9	3	3	4	2	1	**27**
Školní družina	3	9	3	3	4	2	1	**25**
Mateřská škola	2	7	1	1	3	1	1	**16**
Dětský domov	2	2	2	1	3		1	**11**
Středisko volného času	3	3	2	2	4	1	3	**18**
Internát	2	2	2		2		1	**9**
Speciálně pedagogické centrum	1	5			2			**8**
Vyšší odborná škola	1	5					1	**7**
Školní klub	1	1		3			1	**6**
Pedagogicko-psychologická poradna			1	1	1	1	1	**5**
Jazyková škola s právem st. jazyk. zk.		1		1	1		1	**4**
Školní hospodářství			1	1				**2**
Konzervatoř		2						**2**
Zařízení pro další vzdělávání ped. prac.		1						**1**
Středisko služeb školám		1						**1**
celkem	**55**	**144**	**49**	**39**	**62**	**21**	**33**	**403**

Zdroj: Rejstřík škol a školských zařízení

V následujících kapitolách budou popsány jednotlivé činnosti škol a školských zařízení zřizovaných Jihomoravským krajem.

Mateřské školy

Jihomoravský kraj zřizuje 15 MŠ podle § 16 odst. 9 školského zákona. V mateřských školách pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami zřizovaných Jihomoravským krajem se vzdělávaly děti s různými druhy zdravotního postižení, v celkovém počtu cca 350 dětí se zdravotním postižením a cca 130 dětí vzdělávajících se v mateřských školách při zdravotnickém zařízení. MŠ jsou rovnoměrně rozloženy v celém Jihomoravském kraji.

JMK zřizuje pouze jednu MŠ. Tuto činnost zajišťuje příspěvková organizace Lužánky – středisko volného času Brno, příspěvková organizace. MŠ má kapacitu pro 106 dětí a sídlí na Žerotínově náměstí 1 a Kounicově ulici 16. MŠ byla zřízena jako firemní MŠ pro děti zaměstnanců zařazených do Krajského úřadu Jihomoravského kraje.

Tabulka C Počty dětí MŠ podle druhu zdravotního postižení ve školním roce 2022/23

	MŠ zřízené pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami		
	nejvyšší povolený počet dětí včetně škol při zdrav. zařízeních	**počty dětí ve stálých třídách MŠ**	**počty dětí v MŠ při zdrav. zařízeních**
Blansko	33	0	25
Brno-město	339	144	108
Brno-venkov	30	29	0

Břeclav	65	41	0
Hodonín	110	87	0
Vyškov	20	20	0
Znojmo	50	36	0
celkem	**647**	**357**	**133**

Zdroj: Statistické výkazy k 30.09.2022

Příspěvkové organizace zřizované Jihomoravským krajem, které vzdělávají děti se speciálními vzdělávacími potřebami, mají ve zřizovacích listinách vymezenou činnost mateřských škol, které jsou tak zřízeny pro konkrétní druh postižení uvedeného v § 16 odst. 9 školského zákona. Školy, které zřizují samostatné třídy pouze pro děti s mentálním postižením, jsou oprávněny je provozovat pouze na základě souhlasu zřizovatele.

Základní školy

JMK zřizuje pouze ZŠ pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Běžné základní školy kraj nezřizuje,

Většinu příspěvkových organizací na území JMK, které vykonávají činnost základních škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, zřizuje Jihomoravský kraj. Další 4 zřizuje MŠMT.

K 01.01.2024 Jihomoravský kraj zřizuje 27 příspěvkových organizací, které vykonávají činnost základní školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Některé příspěvkové organizace provozují třídy základní školy při zdravotnických zařízeních. Děti do těchto základních škol přicházejí v průběhu celého školního roku na blíže neurčenou dobu, a to z důvodu hospitalizace v nemocnicích nebo pobytu v ozdravovně a léčebně.

Tabulka D Přehled o naplněnosti základních škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

okres	ZŠ zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami		
	nejvyšší povolený počet žáků včetně žáků při zdrav. zař.	**počty žáků ve stálých třídách ZŠ**	**počty žáků v ZŠ při zdrav. zařízeních**
Blansko	328	141	46
Brno-město	1 533	673	195
Brno-venkov	442	203	0
Břeclav	389	171	0
Hodonín	681	372	0
Vyškov	293	125	0
Znojmo	297	147	0
celkem	**3 963**	**1 832**	**241**

Zdroj: Statistické výkazy (k 30.09.2022)

Příspěvkové organizace zřizované Jihomoravským krajem, které vzdělávají žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, mají ve zřizovacích listinách vymezenou činnost základní školy pro konkrétní druh znevýhodnění uvedený v § 16 odst. 9 školského zákona. Školy, které zřizují samostatné třídy pouze pro žáky s mentálním postižením, jsou oprávněny je provozovat pouze na základě souhlasu zřizovatele. Vymezení činnosti základní školy pouze pro žáky s mentálním postižením se týká jedné příspěvkové organizace v Brně.

V průběhu posledních let je možné pozorovat zvyšující se naplněnost škol zřízených dle § 16 odst. 9 školského zákona z důvodu rostoucího počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s doporučením školského poradenského zařízení ke vzdělávání v těchto školách. Narůstá počet žáků s těžšími a těžkými formami postižení, a to zejména žáků s autismem.

Střední školy

Střední školy jsou stěžejním segmentem nabídky vzdělávání v organizacích zřizovaných Jihomoravským krajem. JMK zřizuje 86 středních škol včetně škol, které poskytují v oborové nabídce pouze obor Praktická škola jednoletá a Praktická škola dvouletá. Podrobný přehled středních škol podle zřizovatelů a okresů je v tabulce níže. Během posledních čtyř let sloučil Jihomoravský kraj pouze dvě SŠ v Kyjově a další optimalizaci středních škol nepředpokládá.

Krajem zřizované školy poskytují napříč Jihomoravským krajem širokou nabídku oborů ze všech odvětví. Současná kapacita škol je pro pokrytí poptávky přicházejících populačních ročníků dostatečná. (viz kapitola A.1). SŠ zřizované JMK nabízejí všechny druhy a typy studia – tedy včetně nástavbového a zkráceného studia. Klesá nabídka dálkového studia, o které není mezi uchazeči velký zájem. Tato forma studia nebývá zpravidla otevírána.

Zásadní vliv na další vývoj střední škol může mít plánovaná optimalizace oborové soustavy.

Tabulka E Počet středních škol v okresech Jihomoravského kraje[x]

okres	zřizovatel					**celkem**
	MŠMT	obec	soukr.	církev	kraj	
Blansko	1		2		10	13
Brno-město	1	1	22	4	32	60
Brno-venkov			2		10	12
Břeclav		3	2		7	12
Hodonín			1		13	14
Vyškov					6	6
Znojmo	2		1		8	11
celkem	**4**	**4**	**30**	**4**	**86**	**128**

Zdroj: vlastní

x – jde o školy zapsané k 01.09.2022 v rejstříku škol a školských zařízení

Tabulka F Průměrná velikost středních škol dle zřizovatele

	zřizovatel					**celkem**
	MŠMT	obec	soukr.	církev	kraj	
ředitelství	4	4	30	4	86	128
podíl	3,1 %	3,13 %	23,44 %	3,13 %	67,19 %	100,00 %
počet žáků DE	x	722	6 429	1 867	39 893	48 911
podíl	x	1,48 %	13,14 %	3,82 %	81,56 %	100,00 %
počet žáků OST	x	0	246	50	395	691
podíl	x	0,00 %	35,60 %	7,24 %	57,16 %	100,00 %
Ø velikost školy	x	**180,50**	**222,50**	**479,25**	**468,47**	**387,52**

Zdroj: Statistické výkazy.
Pozn. 1: jen školy, které ve školním roce 2022/23 vykonávaly činnost
Pozn. 2: počet žáků DE – počet žáků denní formy studia
počet žáků OST – počet žáků ostatních forem studia
Pozn. 3: počty žáků ve školách zřizovaných MŠMT nejsou uvedeny, neboť data nejsou k dispozici

Tabulka G Kapacity středních škol v JMK (k 01.09.2023)

okres/zřizovatel	**kraj**	obec	privátní sektor	církev	MŠMT	celkem
Blansko	**5 292**		648		100	6 040
Brno-město	**26 266**	120	9 900	1 975	215	38 476
Brno-venkov	**3 625**		866			4 491
Břeclav	**4 652**	960	909			6 521
Hodonín	**8 368**		425			8 793
Vyškov	**3 800**					3 800
Znojmo	**5 476**		1 275		178	6 929
celkem	**57 479**	**1 080**	**14 023**	**1 975**	**493**	**75 050**

Zdroj: rejstřík škol a školských zařízení (MŠMT)

Výkony SŠ schvalované Radou Jihomoravského kraje

Jihomoravský kraj každoročně schvaluje pro své školy tzv. výkony, tj. maximální počet míst v prvních ročnících SŠ pro všechny druhy a typy studia. Od školního roku 2021/22 postupně navyšuje nabídku oborů všeobecného vzdělávání. Výkony středních a vyšších odborných škol jsou předkládány na základě zvážení potřeb a možností vzdělávacího systému v Jihomoravském kraji s ohledem na návrhy ředitelů středních škol, vyšších odborných škol a konzervatoří zřizovaných Jihomoravským krajem.

Pro školní rok 2024/25 byly v červnu 2023 schváleny následující výkony. Viz tabulka níže. Nabídka 12 885 míst plně pokrývá kompletní populační ročník, který odchází z 9. tříd ZŠ v JMK v roce 2024.

Tabulka H Nabídka krajských středních škol v 1. ročníku školního roku 2024/25

okres	C	E	H	M	M-lycea	L0	K4	celkem
Blansko	20		367	474	60	120	144	1 185
Brno-město	57	329	1 667	2 218	420	694	655	6 040
Brno-venkov	0	93	270	120	60	60	140	743
Břeclav	24	56	405	360	90	60	120	1 115
Hodonín	60	128	755	578	120	120	120	1 881
Vyškov	22	20	338	240			90	710
Znojmo	44	38	529	330	90	30	150	1 211
celkem	227	664	4 331	4 320	840	1 084	1 419	12 885

Zdroj: vlastní

Poznámka kód oboru

C nižší střední odborné vzdělání
E střední odborné vzdělání s výučním listem
H střední odborné vzdělání s výučním listem
K úplné střední odborné vzdělání s maturitou (gymnázia)
L/0 úplné střední odborné vzdělání s maturitou i výučním listem
M úplné střední odborné vzdělání s maturitou (bez výučního listu)

Přijímací řízení a počty nabízených míst ve školách zřizovaných JMK

Ve školním roce 2022/23 si mohli, stejně jako v předchozím školním roce, podat uchazeči o vzdělávání ve středních školách v prvním kole přijímacího řízení dvě přihlášky. Od roku 2024 dojde ke změnám přijímacího řízení, proto níže uvedená data už nebudou s daty ze školního roku 2022/23 srovnatelná. Bude vytvořena nová kontinuální řada pro srovnání nejdříve ve školním roce 2024/25. I nadále je největší zájem o obory gymnázia a některé umělecké obory vzdělání. Největší převisy podaných přihlášek nad nabízenými počty míst jsou především v oborech osmiletého a šestiletého gymnázia ve městě Brně. Velký převis poptávky nad nabídkou je také i u oborů Předškolní a mimoškolní pedagogika, Pedagogické lyceum nebo Informační technologie.

DZ ČR 2023 neumožňuje zápis dalších víceletých gymnázií. Stejný postup je zvolen i v Jihomoravském kraji v DZ JMK 2024 z důvodu negativního dopadu víceletých gymnázií na povinnou školní docházku na 2. stupni základních škol. U krajských škol je současná kapacita víceletých gymnázií vyčerpána.

V následující tabulce jsou zpracovány údaje o přijímacím řízení ve středních školách zřizovaných Jihomoravským krajem. Jsou zde uvedeny počty přihlášených, počty nabízených míst a počty odevzdaných zápisových lístků k 01.06.2023 v jednotlivých kategoriích oborů vzdělání. Zajímavý je poslední sloupec, ve kterém je uvedeno, jaký podíl nabízených míst byl k 01.06.2023 naplněn žáky. Z tabulky vyplývá, že na krajských školách byly téměř zcela naplněny všechny obory gymnázia (celkem 99,83 %, vloni 99,11 %). U ostatních kategorií oborů vzdělání zůstávají rezervy (větší u oborů poskytujících střední vzdělání a střední vzdělání s výučním listem, menší u oborů vzdělání ukončených maturitní zkouškou, zejména v kategorii M). K 01.06.2023 bylo na středních školách zřizovaných krajem obsazeno cca 81 % nabízených míst (o 5 % více než vloni).

Tabulka I Počet přihlášek v 1. kole přijímacího řízení a odevzdaných zápisových lístků ve SŠ zřizovaných Jihomoravským krajem (pouze denní studium) v roce 2023

kód	kraj			
	přihlášky*	počet přijímaných (výkony)	odevzdané ZL**	podíl odevzdaných ZL/počet přijímaných
C	102	214	71	33,18 %
E	498	640	330	51,56 %
H	5 031	4 173	2 648	63,46 %
J	51	36	29	80,56 %
K	9 302	2 418	2 414	99,83 %
K4	3 721	1 387	1 374	99,06 %
K6	2 296	360	364	101,11 %
K8	3 285	671	676	100,75 %
L	1 678	1 092	938	85,90 %
M	10 038	4 723	4 407	93,31 %
P	226	107	76	71,03 %
celkem	26 926	13 403	10 913	81,42 %

Poznámka: *klasifikace oborů KKOV*

C, J *střední vzdělání*

H, E *střední vzdělání s výučním listem*

K *střední vzdělání s maturitní zkouškou na gymnáziu*

L0, M *střední vzdělání s maturitní zkouškou*

L5 *nástavbové studium (střední vzdělání s MZ pro absolventy s VL)*

P *vyšší odborné vzdělání (konzervatoře)*

* stav k 06.03.2023

** stav k 01.06.2023

Zdroj: vlastní

Níže uvedená tabulka přináší přehled počtu přihlášených žáků do denního studia v jednotlivých skupinách oborů klasifikace oborů KKOV a zároveň ukazuje pestrost nabídky oborů SŠ zřizovaných JMK. Dále je zde uveden počet nabízených míst a počet odevzdaných zápisových lístků, opět pouze na střední školy zřizované krajem. V posledním sloupci je uvedeno, jaký podíl nabízených míst byl v jednotlivých skupinách oborů k 01.06.2023 obsazen. Nad 95 % byly obsazeny tyto skupiny oborů: Informatické obory a Veterinářství a veterinární prevence (100 %), Obecná příprava – gymnázia (99,8 %), Ekologie a ochrana životního prostředí (98,5 %), Polygrafie, zpracování papíru, filmu a fotografie (97,3 %), Právo,

právní a veřejnosprávní činnost (96,3 %) a Zdravotnictví (95,4 %). Nad 90 % byla obsazena i místa ve skupinách oborů Ekonomika a administrativa, Podnikání v oborech, odvětví, Publicistika, knihovnictví a informatika a Umění a užité umění. Současné nastavení nabídky oborů odpovídá také požadavkům zaměstnavatelů a výrazné změny v této nabídce neplánuje.

V době platnosti DZ JMK 2024 může nabídku oborů vzdělání změnit avizovaná inovace oborové soustavy oborů středního vzdělávání.

Tabulka J Počet přihlášek v 1. kole přijímacího řízení a odevzdaných zápisových lístků u SŠ zřizovaných Jihomoravským krajem (pouze denní studium) podle skupin oborů v roce 2023

kód	skupina oborů	počet přihlášek*	počet nabízených míst (výkony)	počet odevzdaných ZL**	podíl přihlášky/ odevzdané ZL	podíl odevzdané ZL/výkony
16	Ekologie a ochrana životního prostředí	117	68	67	57,26 %	98,53 %
18	Informatické obory	1 332	458	460	34,53 %	100,44 %
23	Strojírenství a strojírenská výroba	2 003	1 680	1 080	53,92 %	64,29 %
26	Elektrotechnika, telekomunikační a výp. technika	1 771	1 198	983	55,51 %	82,05 %
28	Technická chemie a chemie silikátů	177	74	65	36,72 %	87,84 %
29	Potravinářství a potravinářská chemie	620	422	308	49,68 %	72,99 %
31	Textilní výroba a oděvnictví	66	62	43	65,15 %	69,35 %
32	Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů	9	16	6	66,67 %	37,50 %
33	Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů	436	352	245	56,19 %	69,60 %
34	Polygrafie, zpracování papíru, filmu a fotografie	337	185	180	53,41 %	97,30 %
36	Stavebnictví, geodézie a kartografie	1 131	987	619	54,73 %	62,72 %
37	Doprava a spoje	173	150	124	71,68 %	82,67 %
39	Speciální a interdisciplinární obory	344	206	179	52,03 %	86,89 %
41	Zemědělství a lesnictví	654	603	411	62,84 %	68,16 %
43	Veterinářství a veterinární prevence	98	30	30	30,61 %	100,00 %
53	Zdravotnictví	987	518	494	50,05 %	95,37 %
63	Ekonomika a administrativa	1 570	696	650	41,40 %	93,39 %
64	Podnikání v oborech, odvětví	218	120	113	51,83 %	94,17 %
65	Gastronomie, hotelnictví a turismus	1 082	999	685	63,31 %	68,57 %
66	Obchod	325	263	169	52,00 %	64,26 %
68	Právo, právní a veřejnosprávní činnost	185	107	103	55,68 %	96,26 %
69	Osobní a provozní služby	821	371	323	39,34 %	87,06 %
72	Publicistika, knihovnictví a informatika	54	30	28	51,85 %	93,33 %

75	Pedagogika, učitelství a sociální péče	574	292	248	43,21 %	84,93 %
78	Obecně odborná příprava	1 218	694	533	43,76 %	76,80 %
79	Obecná příprava	9 302	2 418	2 414	25,95 %	99,83 %
82	Umění a užité umění	1 096	297	277	25,27 %	93,27 %
82 konz	Umění a užité umění	226	107	76	33,63 %	71,03 %
	celkem	**26 926**	**13 403**	**10 913**	**40,53 %**	**81,42 %**

** stav k 06.03.2023*
*** stav k 01.06.2023*
Zdroj: vlastní šetření

Spádovost krajských škol

Níže zobrazené grafy ukazují rozdílnost ve spádovosti krajem zřizovaných SŠ a škol všech zřizovatelů. Ukazují, že ve městě Brně je podíl žáků docházejících do krajských škol nižší. V ostatních okresech JMK je poměr srovnatelný. Toto je dáno velkým podílem škol ostatních zřizovatelů v okrese Brno-město (viz tabulky F a G.

Graf a Spádovost krajských středních škol ve školním roce 2022/23

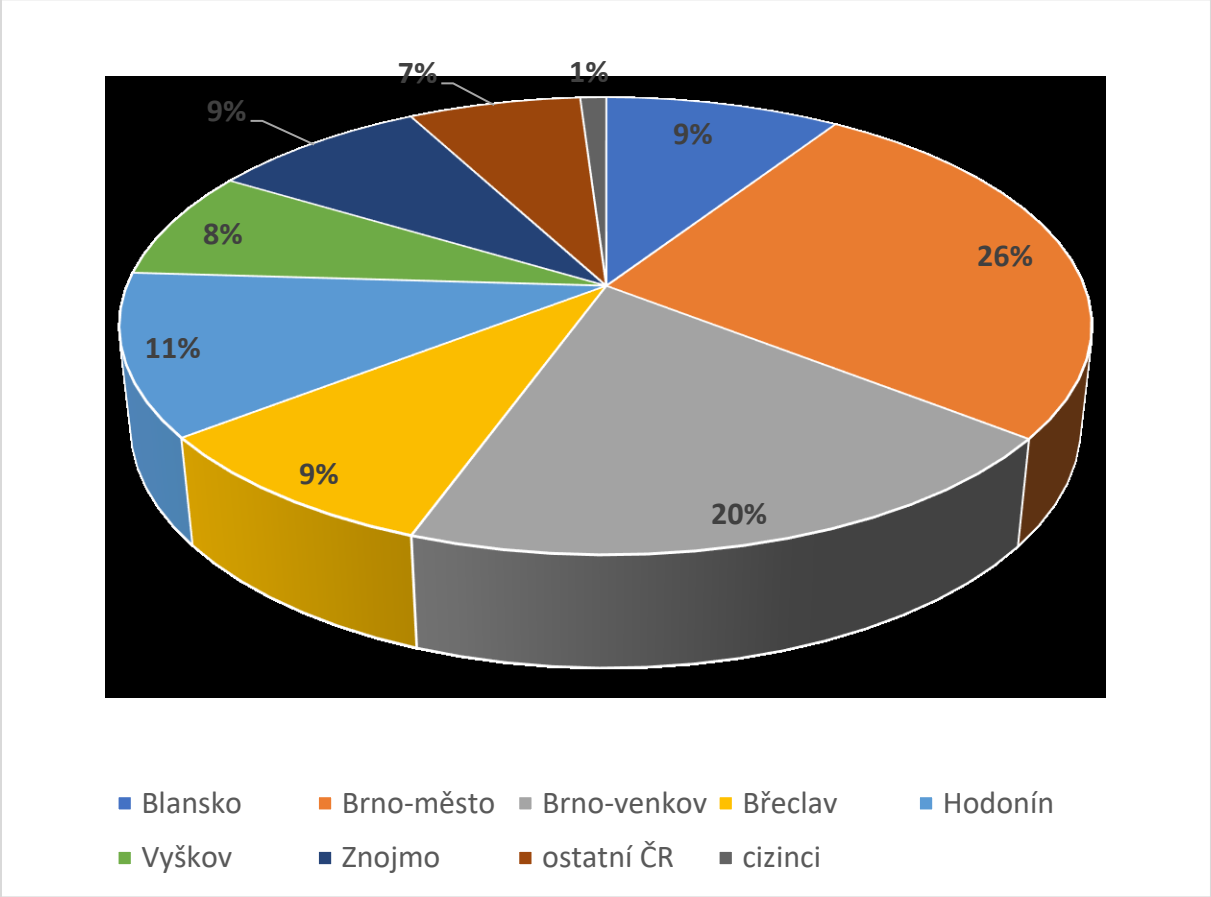

Graf b Spádovost středních škol všech zřizovatelů v Jihomoravském kraji ve školním roce 2022/23

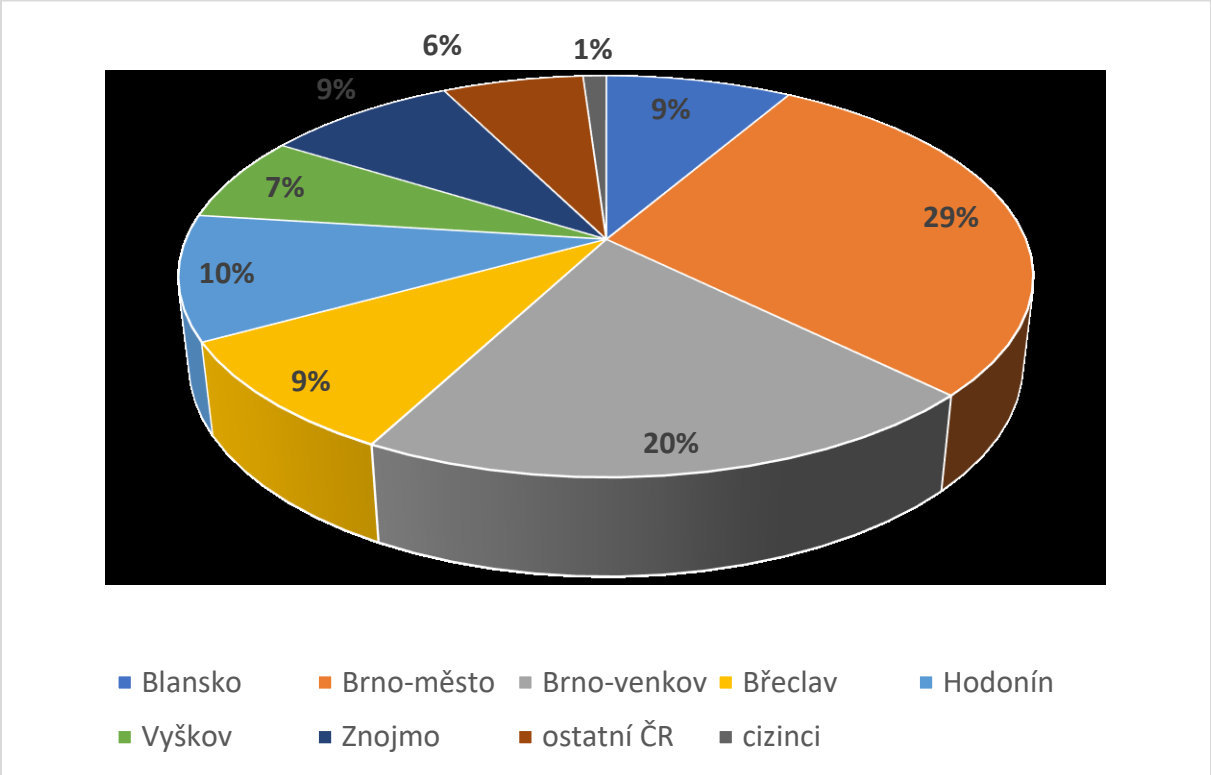

Konzervatoře

V Jihomoravském kraji jsou dvě konzervatoře a obě jsou zřizovány Jihomoravským krajem. Konzervatoř Brno, p. o. nabízí tři umělecké obory: Hudba (široké spektrum hudebních nástrojů), Zpěv a Hudebně dramatické umění. Vzdělává cca 360 žáků. Každý rok absolvuje přibližně 40 žáků. Taneční konzervatoř Brno, p. o. nabízí obor Tanec a celkový počet žáků se pohybuje kolem 120 a každý rok absolvuje přibližně 15 žáků. Nabídka studia v konzervatořích v průběhu platnosti DZ JMK 2024 zůstane beze změny.

Vyšší odborné školy

Jihomoravský kraj zřizuje 7 organizací, které vykonávají činnost vyšší odborné školy. Pouze jedna VOŠ je samostatná. Jedná se o Vyšší odbornou školu zdravotnickou Brno, p. o., která nabízí studium se zaměřením na zdravotnictví. Ostatní VOŠ jsou v jedné organizaci se SŠ a nabízí obory z oblasti administrativy, sociálních služeb a další obory. Tabulka K ukazuje stav ve školním roce 2022/23. V poměrech je stav přibližně stejný posledních osm let. V minulých letech docházelo k poklesu zájmu o VOŠ. To se změnilo ve školním roce 2022/23, kdy počet nově přijatých studentů do VOŠ opět začal stoupat. V okrese Hodonín je zájem o zřízení VOŠ zdravotnické, přestože hrozí riziko jejího nenaplnění.

Tabulka K Počet vyšších odborných škol a jejich studentů v Jihomoravském kraji podle zřizovatele ve školním roce 2022/23

zřizovatel	privátní sektor	církev	**kraj**	celkem
počet škol	2	1	**7**	10
denní forma	51	90	**1 264**	1 405

ostatní formy	0	0	**443**	443
studenti celkem	51	90	**1 707**	1 848
Ø velikost	25,50	90,00	**180,57**	140,50
podíl zařízení	20,0 %	10,0 %	**70,0 %**	100,0 %
podíl studentů	2,8 %	4,9 %	**92,4 %**	100,0 %

Zdroj: Statistické výkazy

Dětské domovy

V JMK je v současné době dostatečná síť dětských domovů dostatečná. Do dětského domova jsou umísťovány děti ve věku zpravidla od 3 do 18 let. Z důvodu dokončení vzdělání může být jejich pobyt prodloužen do 19 let. Po skončení pobytu mohou v zařízení zůstat i do věku až 26 let na základě dohody o tzv. „dobrovolném pobytu“ z důvodu studia jako další přípravy na budoucí povolání.

V Jihomoravském kraji jsou v dětských domovech v rámci rodinných skupin děti ubytovány převážně v samostatných rodinných bytech v rámci budovy dětského domova. Počet dětí v rodinné skupině je obvykle 6–8 dětí, v některých případech, kdy je u dětí nutná intenzivnější péče, jsou počty dětí ve skupině na základě souhlasu zřizovatele i nižší (ve školním roce 2022/23 stejně tak jako v předchozím roce celkem u 3 zařízení). Jeden dětský domov má jednu z rodinných skupin umístěnu v samostatném bytě v běžné obytné zástavbě na sídlišti.

V JMK zřizuje všechny dětské domovy Jihomoravský kraj v počtu 11. Veškeré podrobnosti popisuje tabulka níže.

Tabulka L Dětské domovy na území Jihomoravského kraje

okres	název zařízení	kapacita	počet dětí	naplněnost	z počtu dětí			z počtu dětí				
					ÚV	PO	DP	do 3 let	3–6 let	7–14 let	15–18 let	nad 18 let
Blansko	Dětský domov Hodonín u Kunštátu, příspěvková organizace	24	21	88 %	17	2	2	0	2	10	7	2
Blansko	Dětský domov Boskovice, příspěvková organizace	40	30	75 %	29	0	1	0	2	19	8	1
Brno-město	Dětský domov Dagmar Brno, příspěvková organizace	25	19	76 %	17	0	2	0	1	12	4	2
Brno-město	Dětský domov Brno, Jílová, příspěvková organizace	24	24	100 %	21	2	1	0	2	18	3	1
Brno-venkov	Dětský domov Vranov, příspěvková organizace	25	19	76 %	18	0	1	0	2	12	4	1

Brno-venkov	Dětský domov Tišnov, příspěvková organizace	32	29	91 %	27	1	1	0	5	20	3	1
Břeclav	Dětský domov Mikulov, příspěvková organizace	24	18	75 %	18	0	0	0	0	10	8	0
Hodonín	Dětský domov Strážnice, příspěvková organizace	24	21	88 %	18	2	1	0	1	14	5	1
Hodonín	Dětský domov Hodonín, příspěvková organizace	24	21	88 %	13	3	5	0	2	8	6	5
Hodonín	Mateřská škola, základní škola, praktická škola a dětský domov Kyjov, příspěvková organizace	34	33	97 %	28	0	5	0	0	17	8	8
Znojmo	Dětský domov Znojmo, příspěvková organizace	54	45	83 %	42	3	0	0	6	31	8	0
celkem		**330**	**280**	**85 %**	**248**	**13**	**19**	**0**	**23**	**171**	64	**22**

Pozn.: *ÚV – nařízená ústavní výchova*
PO – předběžné opatření
DP – dobrovolný pobyt – na základě smlouvy zletilé osoby se zařízením
Zdroj: Statistické výkazy (k 31.10.2022)

Poradenství

Pedagogicko-psychologické poradny

Síť pedagogicko-psychologických poraden je z hlediska pokrytí služeb na území celého regionu dostatečná. V průběhu dalších let předpokládáme posílení PPP v souvislosti s institucionalizací ŠPZ a ŠP pro ZŠ. Jihomoravský kraj zřizuje 5 pedagogicko-psychologických poraden vždy po jedné v okrese s výjimkou okresů Brno-venkov a Blansko. Kromě JMK zřizuje PPP také církev (1) a privátní sektor (1). Speciální pedagogická centra jsou Jihomoravským, kraje zřízena při školách zřízených také JMK podle § 16 odst. 9 školského zákona. V krajin je celkem 11 SPC, z toho JMK zřizuje osm.

Rozdílnost zřizovatelů (kraj, církev soukromá osoba) není optimální, a to z důvodu nutnosti jednotného posuzování speciálních vzdělávacích potřeb klientů i ostatní navazující péče. Dlouhodobě je zde proto nastavena vzájemná spolupráce zařízení všech zřizovatelů, účelem je sjednocení přístupů, výměna zkušeností apod. Vzhledem k specifikům jednotlivých PPP, rozmanitosti jejich činností a regionálním „zvyklostem“ zůstává z hlediska vykazování velmi různé vytížení jednotlivých PPP co do počtu klientů na jednoho odborného pracovníka.

Tabulka M Důvody poskytování služeb PPP zřizovaných JMK a celkový počet klientů ve školním roce 2022/23

pedagogicko-psychologická poradna	**školní zralost**	**obtíže v učení**	**výchovné problémy**	**kariérní poradenství**	**ostatní důvody**	**celkový počet klientů**
Pedagogicko-psychologická poradna Brno, příspěvková organizace	1 888	7 754	698	90	749	11 179
Pedagogicko-psychologická poradna Břeclav, příspěvková organizace	743	1 109	232	38	377	2 499
Pedagogicko-psychologická poradna Hodonín, příspěvková organizace	493	722	260	29	273	1 777
Oblastní pedagogicko-psychologická poradna Vyškov, příspěvková organizace	853	2 456	640	270	87	4 306
Pedagogicko-psychologická poradna Znojmo, příspěvková organizace	510	1 324	153	1	73	2 061
celkem	**4 487**	**13 365**	**1 983**	**428**	**1 559**	**21 822**

Zdroj: Statistické výkazy (k 30.09.2023)

V celkovém počtu provedených výkonů se PPP zřizované JMK blíží 90 %.

Speciálně pedagogická centra

Rozložení speciálně pedagogických center v Jihomoravském kraji v plném rozsahu pokrývá potřeby regionu a je dlouhodobě stabilní. Jednotlivá centra se zaměřují na konkrétní druh zdravotního postižení, s ohledem na toto postižení zaměstnávají v této oblasti vysoce kvalifikované odborníky. SPC poskytují poradenské služby dětem a žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří se vzdělávají v běžných školách a školských zařízeních, ve školách a třídách zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona, v základních školách speciálních a dětem s hlubokým mentálním postižením. Samotná činnost SPC se uskutečňuje ambulantně v místě pracoviště centra a rovněž návštěvami pedagogických pracovníků SPC ve školách a školských zařízeních, případně v rodinách a zařízeních pečujících o žáky se zdravotním postižením. Všechna centra v Jihomoravském kraji jsou zřízena při školách.

V Jihomoravském kraji jsou speciálně pedagogická centra zřizována několika zřizovateli – nejvíce je jich zřizováno krajem (8 SPC), 2 SPC zřizuje MŠMT, 1 zařízení je soukromé. SPC zřizované krajem pokrývají všechny druhy a typy postižení. Z celkového počtu klientů SPC obslouží SPC zřizovaná JMK téměř 55 % všech klientů.

Tabulka N Speciálně pedagogická centra zřizovaná JMK a počet klientů za školní rok 2022/23

zaměření SPC	**název organizace, při které je SPC zřízeno**	**celkový počet klientů**
pro žáky s mentálním postižením	Mateřská škola speciální, základní škola speciální a praktická škola Ibsenka Brno, příspěvková organizace (zaměřuje se zejména na těžké mentální postižení)	574
	Základní škola Brno, Sekaninova, příspěvková organizace	478
	Mateřská škola, základní škola, praktická škola a dětský domov Kyjov, příspěvková organizace	369
pro žáky s poruchou autistického spektra	Mateřská škola, základní škola a praktická škola Brno, Štolcova, příspěvková organizace	2 126
pro žáky se souběžným postižením více vadami	Základní škola speciální Blansko, příspěvková organizace	160
pro žáky s tělesným postižením	Mateřská škola a základní škola Brno, Kociánka, příspěvková organizace	631
pro žáky se sluchovým postižením	Mateřská škola, základní škola a střední škola Gellnerka Brno, příspěvková organizace	173
	Mateřská škola a základní škola Kyjov, Školní, příspěvková organizace	73
celkem		**4 584**

Základní umělecké školy

Síť ZUŠ v JMK je dostatečná a pokrývá téměř rovnoměrně celý kraj s výjimkou severozápadní části okresu Znojmo. Jihomoravský kraj zřizuje celkem 41 ZUŠ – ty jsou rovnoměrně rozloženy po celém kraji. Pouze v okrese Vyškov zřizuje kraj jen jednu ZUŠ. Dvě základní umělecké školy jsou součástí sloučeného subjektu: Gymnázium a základní umělecká škola Šlapanice, příspěvková organizace a Základní umělecká škola a středisko volného času Moravský Krumlov, příspěvková organizace.

Jihomoravský kraj každoročně určuje svým ZUŠ povolené výkony, což jsou maximální počty žáků kteří mohou být v jednotlivých školách a v jednotlivých uměleckých oborech v daném školním roce vzděláváni. Celková kapacita krajských ZUŠ je 23 386 míst. V následující tabulce jsou uvedeny počty ZUŠ a počty žáků v JMK podle zřizovatele.

Tabulka O Počet ZUŠ a jejich žáků podle zřizovatele ve školním roce 2022/23

	obecní	soukromé	krajské	celkem
počet škol	12	11	41	**64**
počet žáků	4 459	3 918	21 436	**29 813**
Ø velikost	372	356	523	**466**

Zdroj: Statistické výkazy (k 30.09.2022)

Dlouhodobý záměr ČR 2023-2027 určuje hranici podílu žáků ZUŠ oproti kohortě obyvatelstva ve věku 6-18 let na 20 %. V současné době má Jihomoravský kraj tento poměr na hodnotě 19,25 % (pro školní rok 2023/24 v poměru k počtu obyvatel k 31.12.2022).

Střediska volného času

Síť středisek volného času v Jihomoravském kraji je dlouhodobě stabilizovaná. Na území Jihomoravského kraje poskytovalo ve školním roce 2022/23 pravidelnou výchovnou, vzdělávací a další zájmovou činnost celkem 19 SVČ zřizovaných Jihomoravským krajem, což je téměř 60 % všech SVČ na území JMK a SVČ jsou rozmístěny rovnoměrně v celém JMK, krajská SVČ poskytovala vzdělávání na 262 místech v celém JMK. Místa poskytovaného vzdělávání se postupně mění podle zájmu účastníků, popř. na základě spolupráce SVČ se ZŠ případně obcemi v daném regionu.

Pro udržitelnost i vyšší akceschopnost a zefektivnění fungování jednotlivých organizací je potřeba vytvořit dostatečně ekonomicky a personálně stabilní celky. Jihomoravský kraj proto schválil sloučení některých SVČ, jejichž cílem je zajištění dlouhodobě udržitelné sítě SVČ po změně způsobu financování těchto školských zařízení, snaha o zachování stávajícího rozsahu zájmového vzdělávání za současného snížení počtu samostatných organizací a zachování činností SVČ v rámci regionu ve všech místech, kde je aktuálně zájmové vzdělávání poskytováno. Jedná se o sloučení těchto organizací zřizovaných Jihomoravským krajem: s účinností od 01.01.2024 Lužánky – středisko volného času Brno, příspěvková organizace + Dům dětí a mládeže Kuřim, příspěvková organizace a od 01.01.2025 Středisko volného času Boskovice, příspěvková organizace + Letokruh – středisko volného času Letovice, příspěvková organizace, Duhovka – středisko volného času Břeclav, příspěvková organizace + Dům dětí a mládeže Mikulov, příspěvková organizace, Středisko volného času Hodonín, příspěvková organizace + Dům dětí a mládeže Vracov, příspěvková organizace, Dům dětí a mládeže Veselí nad Moravou, příspěvková organizace + Dům dětí a mládeže Strážnice, příspěvková organizace.

Ubytovací zařízení

Domovy mládeže

Jihomoravský kraj zřizuje celkem 32 domovů mládeže (dále jen DM), což je celkem 84 % všech DM v JMK. Z toho pouze dva jsou samostatné (v okrese Brno-město), ostatní jsou zřizovány u středních škol. Podrobnosti ukazuje tabulka níže.

Tabulka P Domovy mládeže zřizované JMK

	počet DM	**celková kapacita**	**počet pokojů**	**počet ubytovaných žáků**
Blansko				
domovy mládeže při SŠ	6	422	177	378
Brno-město				
samostatné domovy mládeže	2	817	272	793
domovy mládeže při SŠ	8	1 800	722	1 270
Brno-venkov				
domovy mládeže při SŠ	4	300	110	258
Břeclav				

domovy mládeže při SŠ	4	371	138	177
Hodonín				
domovy mládeže při SŠ	4	667	254	370
Vyškov				
domovy mládeže při SŠ	1	67	25	30
Znojmo				
domovy mládeže při SŠ	3	268	97	240
celkem	**32**	**4 712**	**1 795**	**3 516**

Zdroj: Statistické výkazy (k 30.10.2022)

Z celkového počtu ubytovaných tvoří žáci ubytovaní v DM zřizovaných krajem téměř 90 % všech ubytovaných. Nejvíce ubytovaných tvoří žáci SŠ a konzervatoří. Zájem o ubytování postupně stoupá.

Internáty

Devět internátů zřizovaných krajem poskytuje ubytování dětem a žákům škol samostatně zřízených pro děti a žáky uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona a dětem přípravného stupně základní školy speciální, navíc tyto internáty zajišťují výchovně vzdělávací činnost navazující na výchovně vzdělávací činnost těchto škol a školských zařízení a zajišťují ubytovaným dětem a žákům také školní stravování. Počet ubytovaných žáků postupně roste. Ve školním roce 2022/23 již překročilo 83 % celkové kapacity 234 míst.

Jazykové školy

JMK zřizuje čtyři jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky (dále jen JŠ). Tři při gymnáziích ve Znojmě, Břeclavi a Hodoníně a jednu samostatnou v Brně. Tyto JŠ tvoří 80 % JŠ s právem státní jazykové zkoušky zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení. Uvedený počet jazykových škol zůstává již mnoho let beze změny. Státní jazykové zkoušky se konají celkem ve třech úrovních (základní, všeobecná a překladatelská) a ve třech jazycích (angličtina, němčina a čeština). Trvale největší zájem mají posluchači o složení základní státní jazykové zkoušky z anglického jazyka.

Školní stravování

Zařízení školního stravování můžeme rozdělit na školní jídelny (vývařovny) a školní jídelny – výdejny. Celkem 102 škol zřizovaných krajem má jeden z výše uvedených typů školního stravování. Některé školní jídelny dováží uvařená jídla do jiných škol. JMK preferuje, aby vývařovna zřizovaná JMK distribuovala jídla do dalších krajem zřizovaných organizací v rámci doplňkové činnosti. V průběhu platnosti DZ JMK 2024 je plánována postupná obnova vybavení některých stravovacích zařízení při školách zřizovaných JMK.

Ostatní

Do ostatních činností, které vykonávají organizace zřizované Jihomoravským krajem, zařazujeme školní družinu, školní klub, školní hospodářství, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a středisko služeb školám.

Školní družiny a školní kluby jsou zřizovány při základních školách.

Školní hospodářství mají školy zaměřené na vinařství a zemědělství (Střední zahradnická škola Rajhrad, příspěvková organizace a Střední vinařská škola Valtice, příspěvková organizace).

Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a středisko služeb školám jsou činnosti krajské organizace Vzdělávací institut pro Moravu, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a středisko služeb školám, příspěvková organizace se sídle v Brně s pobočkami ve všech okresech Jihomoravského kraje. Tato organizace zajišťuje široké spektrum činností. Podrobnosti na webové prezentaci organizace: https://www.vim-jmk.cz/.

Propojení s návrhovou částí (část B DZ JMK 2024)

Oblasti, na které se v následujícím období pro naplňování nastavených priorit JMK zaměří ve svých školách a školských organizacích, a které jsou podrobně rozpracovány v části B (návrhová část DZ JMK 2024).

B.1 Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání a rozvoj potenciálu každého žáka

B.1.1 Podpora dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti práce s individuálními potřebami každého žáka a podpora komplexního rozvoje potenciálu žáka

B.1.2 Metodická podpora pedagogů běžných škol v oblasti poskytování podpory pro specifické skupiny žáků s využitím potenciálu speciálních pedagogů škol zřizovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona a odborných pracovníků ŠPZ za účelem využití potenciálu každého žáka

B.1.3 Podpora škol v budování podpůrného prostředí s ohledem na potřeby každého žáka

B.1.4 Podpora škol zřízených pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jako odborných a metodických center pro školy hlavního vzdělávacího proudu a pro vzdělávání žáků se závažným postižením

B.1.5 Vzdělávání dětí, žáků a studentů ohrožených sociálním vyloučením

B.1.6 Ústavní výchova ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy

B.2 Zvýšení kvality poradenských služeb

B.2.1 Všestranná podpora školských poradenských zařízení (dále ŠPZ) a školních poradenských pracovišť (dále ŠPP) a podpora jejich spolupráce s pedagogickými pracovníky škol za účelem podpory rozvoje potenciálu každého žáka

B.3 Kvalitní střední a vyšší odborné vzdělání pro další vzdělávání i pro praxi

B.3.1 Podpora volby oboru vzdělání a zájmu o něj, podpora talentovaných žáků SŠ

B.3.2 Zkvalitňování odborného vzdělávání, rozvoj Center odborného vzdělávání a jejich koordinace

B.3.3 Podpora systémové spolupráce mezi školami a zaměstnavateli

B.3.4 Prospěchová stipendia pro žáky ve vybraných oborech s výučním listem

B.4 Rozvoj gramotností a STEAM

B.4.1 Zkvalitňování obsahu a forem vzdělávání v oborech STEAM

B.4.2 Podpora a rozvoj dovedností v oblasti gramotností

B.4.3 Podpora aktivit pro motivované, talentované a nadané žáky v oborech STEAM

B.4.4 Podpora spolupráce a síťování aktérů ve vzdělávání

B.4.5 Rozvoj základních kompetencí v nematuritních oborech vzdělání středního odborného vzdělávání

B.5 Kariérové poradenství

B.5.1 Dostupnost kariérového poradenství na celém území JMK

B.5.2 Výběr střední školy v JMK

B.5.3 Žákovská portfolia

B.5.4 Snížení počtu žáků nematuritních oborů vzdělání středních škol předčasně opouštějících systém vzdělávání

B.6 Rozvoj podnikavosti a vzdělávání pro udržitelný rozvoj

B.6a Rozvoj podnikavosti

B.6a.1 Podnikavá mysl – zázemí a metodická podpora

B.6a.2 Přímá podpora pedagogů

B.6a.3 Přímá podpora žáků

B.6b Udržitelný rozvoj

B.6b.1 Vzdělávání pro udržitelný rozvoj – cíle a obsah strategických dokumentů ve vzdělávání

B.6b.2 Vzdělávání pro udržitelný rozvoj – podpora profesního rozvoje pedagogických a nepedagogických pracovníků

B.6b.3 Vzdělávání pro udržitelný rozvoj – vzdělávání dětí, žáků a studentů

B.6b.4 Vzdělávání pro udržitelný rozvoj – vzdělávací aktivity zaměřené na mládež, propojování formálního a neformálního vzdělávání

B.7 Propojování formálního, zájmového a neformálního vzdělávání a prevence rizikového chování

B.7a. Propojování formálního, zájmového a neformálního vzdělávání

B.7a.1 Podpora poskytovatelů zájmového a neformálního vzdělávání

B.7a.2 Podpora spolupráce škol s poskytovateli zájmového a neformálního vzdělávání

B.7b Celoživotní učení

B.7b.1 Vytváření podmínek pro další vzdělávání občanů

B.7c Prevence rizikového chování

B.7c.1 Podpora specifické primární prevence ve školách Jihomoravského kraje

B.8 Vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení

B.8.1 Rozvoj kompetencí vedoucích pracovníků škol a školských zařízení

B.8.2 Rozvoj kompetencí pedagogických i nepedagogických pracovníků škol a školských zařízení

B.9 Spolupráce aktérů vzdělávací politiky na území kraje

B.9.1 Platformy spolupráce v území

B.10 Efektivní síť škol a školských zařízení

B.10.1.3. Vznik nových tříd zřizovaných pro vzdělávání děti se speciálními vzdělávacími potřebami, které jsou uvedeny v § 16 odst. 9 školského zákona, bude podporován pouze u mateřských škol zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení, a to podle potřeby dané lokality, přičemž bude zohledňováno vyjádření školského poradenského zařízení.,

B 10.2.3. Vznik nových tříd zřizovaných pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, které jsou uvedeny v § 16 odst. 9 školského zákona, bude podporován pouze u základních škol již zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení, a to podle potřeby dané lokality, přičemž bude zohledňováno vyjádření školského poradenského zařízení.

B.10.3. Střední vzdělávání

B.10.4. Vyšší odborné vzdělávání

B.10.5 Konzervatoře

B.10.6 Jazykové vzdělávání

B.10.7 Základní umělecké vzdělávání

B.10.8 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání

B.10.9 Školská poradenská zařízení

B.10.10 Střediska výchovné péče

B.10.11 Ostatní školská zařízení

Seznam tabulek a grafů

Tabulka A Přehled počtu míst poskytovaného vzdělávání nebo školských služeb 2
Tabulka B Přehled činností školských organizací zřizovaných JMK 2
Tabulka C Počty dětí MŠ podle druhu zdravotního postižení ve školním roce 2022/23 3
Tabulka D Přehled o naplněnosti základních škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami 4
Tabulka E Počet středních škol v okresech Jihomoravského kraje[x] 5
Tabulka F Průměrná velikost středních škol dle zřizovatele 6
Tabulka G Kapacity středních škol v JMK (k 01.09.2023) 6
Tabulka H Nabídka krajských středních škol v 1. ročníku školního roku 2024/25 7
Tabulka I Počet přihlášek v 1. kole přijímacího řízení a odevzdaných zápisových lístků ve SŠ zřizovaných Jihomoravským krajem (pouze denní studium) v roce 2023 8
Tabulka J Počet přihlášek v 1. kole přijímacího řízení a odevzdaných zápisových lístků u SŠ zřizovaných Jihomoravským krajem (pouze denní studium) podle skupin oborů v roce 2023 9
Tabulka K Počet vyšších odborných škol a jejich studentů v Jihomoravském kraji podle zřizovatele ve školním roce 2022/23 11
Tabulka L Dětské domovy na území Jihomoravského kraje 12
Tabulka M Důvody poskytování služeb PPP zřizovaných JMK a celkový počet klientů ve školním roce 2022/23 14
Tabulka N Speciálně pedagogická centra zřizovaná JMK a počet klientů za školní rok 2022/23 15
Tabulka O Počet ZUŠ a jejich žáků podle zřizovatele ve školním roce 2022/23 15
Tabulka P Domovy mládeže zřizované JMK 16

Graf a Spádovost krajských středních škol ve školním roce 2022/23 10
Graf b Spádovost středních škol všech zřizovatelů v Jihomoravském kraji ve školním roce 2022/23 ... 11

Příloha č. 2

Vyhodnocení Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje 2020–24

V květnu 2020 schválilo Zastupitelstvo Jihomoravského kraje nový Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje 2020–2024 (dále DZ JMK), viz také https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=402394&TypeID=2). V tomto koncepčním dokumentu jsou nastaveny čtyři základní priority – kvalita vzdělávání, rovné příležitosti ve vzdělávání, sbližování vzdělávání a trhu práce, efektivita vzdělávání. U jednotlivých priorit je uvedeno celkem 17 specifických cílů, k nimž jsou rozpracována jednotlivá opatření směřující k naplňování stanovených cílů. Všechny stanovené priority i specifické cíle jsou v souladu s Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019–2023.
Podrobnější vyhodnocení DZ JMK je uvedeno **v příloze č. 1** včetně srovnání s předchozími třemi školními roky. Na vyhodnocování jednotlivých opatření DZ se podílejí kromě OŠ KrÚ JMK a škol zřizovaných Jihomoravským krajem také následující organizace: JCMM, z. s. p. o., Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání Brno, příspěvková organizace, Lužánky – středisko volného času Brno, příspěvková organizace, Vzdělávací institut pro Moravu, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a středisko služeb školám, příspěvková organizace.
Plnění některých specifických cílů bylo v letech 2020 a 2021 významně ovlivněno epidemií COVID-19, kdy byla podle aktuální epidemické situace přijímána různá opatření směřující k omezení osobních kontaktů mezi lidmi, takže řadu akcí a aktivit bylo možné realizovat pouze v omezeném rozsahu nebo je nebylo možné realizovat vůbec.

K plnění jednotlivých priorit a specifických cílů uvádíme následující:
Priorita 1 Kvalita vzdělávání
Specifický cíl 1.a Kvalita procesu vzdělávání, monitorování a hodnocení vzdělávání
Hodnocení škol a školských zařízení zřizovaných krajem (opatření 1.a.1) podle celostátně nastavených kritérií vyhodnocovaných ČŠI bylo průběžně sledováno a využíváno při hodnocení škol i ředitelů. Za období platnosti DZ JMK bylo podle těchto kritérií hodnoceno 42 středních škol, 11 základních a 6 mateřských škol, 12 základních uměleckých škol a 8 středisek volného času. O žádná vlastní krajská kritéria systém doplněn nebyl.
Průběžně probíhala školení směřující k autoevalulaci škol (opatření 1.a.2). Od roku 2020 do roku 2023 bylo realizováno 21 vzdělávacích akcí zaměřených na tuto problematiku, prošlo jimi 358 účastníků.
Pravidelně byla po celou dobu platnosti DZ JMK realizována školení zaměřená na využití formativního hodnocení (opatření 1.a.3), i když jejich počet i počet účastníků kolísal. Celkově za čtyři školní roky proběhlo 45 vzdělávacích akcí a proškoleno bylo 973 pedagogických pracovníků.
Podpora matematického, jazykového, ICT a polytechnického vzdělávání na SŠ (opatření 1.a.4) byla během prvních dvou školních roků realizována ze šablon pro SŠ II na více než 70 SŠ. Po ukončení šablon bylo toto opatření realizováno v rámci projektu iKAP JMK II sedmi partnery (JCMM a 6 SŠ), k nimž se při naplňování aktivit projektu připojilo dalších 37 SŠ. Aktivity se týkaly zejména matematické gramotnosti, ale také čtenářské gramotnosti a informační a kybernetické bezpečnosti.

Specifický cíl 1.b Podpora pedagogických pracovníků a ředitelů škol

Opatření zaměřené na podporu fungování existujícího systému DVPP (opatření 1.b.1) kraj realizoval zejména prostřednictvím Vzdělávacího institutu pro Moravu, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a střediska služeb školám, příspěvkové organizace. Každoročně je pedagogickým pracovníkům nabízeno více než 500 kurzů DVPP, kterých se účastní více než 10 tisíc pedagogických pracovníků ze všech druhů škol a školských zařízení. Úspěšně bylo plněno i opatření 1.b.2 zaměřené na podporu rozvoje kompetencí pedagogů a vedení škol pro zavádění společného vzdělávání a opatření 1.b.3 směřující k podpoře vzdělávání vedení škol a školských zařízení v oblasti strategického plánování. Všem ředitelům škol a školských zařízení poskytuje zřizovatel každoročně zpětnou vazbu podle 68/INA-VOK Hodnocení a odměňování ředitelů příspěvkových organizací (opatření 1.b.4). V souvislosti s 6letým funkčním obdobím ředitelů pak probíhá před jeho ukončením podrobnější hodnocení, nejvyšší počet těchto hodnocení proběhl v roce 2023. Zvýšená pozornost byla věnována i podpoře vzdělávání a metodické podpoře začínajících ředitelů a vzdělávání zájemců o pracovní místa ředitelů (opatření 1.b.5). Kromě vzdělávacích akcí pro tyto pracovníky byl spuštěn i projekt provázení začínajících ředitelů, kdy zkušení ředitelé pomáhají začínajícím ředitelům řešit problémy, s nimiž se na začátku svého působení v této pracovní pozici setkávají. Pro ředitele je k dispozici i právní poradna.

Dalším opatřením (1.b.6), které se dařilo naplňovat, byla podpora vzájemné spolupráce učitelů a sdílení dobré praxe uvnitř škol i mezi školami. Po ukončení opatření souvisejících s epidemií COVID-19 je každoročně pořádáno několik desítek workshopů, seminářů, konferencí a panelových diskuzí zaměřených na tuto problematiku. Pozornost je věnována i podpoře rozvoje kompetencí pedagogů v oblasti digitálního vzdělávání a kybernetické bezpečnosti, kde bylo za 4 roky proškoleno 3 119 pedagogů.

Specifický cíl 1.c Podpora polytechnického vzdělávání a ICT

V oblasti podpory polytechnického vzdělávání je podpora manuální zručnosti a prvků polytechnické výchovy v MŠ (opatření 1.c.1) naplňována zejména realizací programu technických mateřských škol. Opatření směřující k podpoře managementů ZŠ k začlenění předmětu Technika do ŠVP (opatření 1.c.2) bylo naplněno pilotním projektem na 40 ZŠ. Rekonstrukce laboratoří chemie, fyziky a biologie na SŠ (opatření 1.c.3) proběhla od roku 2020 na 13 SŠ, investováno bylo více než 8 mil. Kč.

Podpora setkávání a výměny příkladů dobré praxe v oblasti polytechnického vzdělávání pro pedagogy ZŠ a SŠ (opatření 1.c.4) byla od školního roku 2020/21 do školního roku 2022/23 realizována v rámci projektu iKAP JMK II. Byla podpořena i nabídka zájmové činnosti pro děti a mládež zaměřená na polytechnické vzdělávání (opatření 1.c.5). Polytechnické kroužky pro žáky ZŠ i SŠ se rozvíjely v rámci projektu PolyGram, od školního roku 2021/22 v rámci projektu iKAP JMK II. Polytechnické a přírodovědné kroužky realizuje všech 19 SVČ zřizovaných krajem, jejich přesný počet není sledován.

Opatření zaměřené na finanční podporu metodických kabinetů v rámci STEAM (1.c.6) bylo naplňováno v rámci projektu iKAP JMK II. Byly vytvořeny dva krajské matematické kabinety (pro ZŠ a SŠ), které zajišťovaly síťování škol s cílem zvyšování matematické gramotnosti žáků prostřednictvím profesního rozvoje pedagogů. Do nabízených aktivit se zapojilo 130 ZŠ a 65 SŠ.

Specifický cíl 1.d Podpora „bezpečného školního prostředí“

V Jihomoravském kraji pravidelně probíhá „mapování“ výskytu sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školách JMK za příslušný školní rok (opatření 1.d.1). Je naplňováno i opatření 1.d.2, v kraji je podporován fungující systém pravidelného odborného vzdělávání a zvyšování kvalifikace u školních

metodiků prevence a metodiků prevence PPP. Průběžně je naplňováno i opatření 1.d.3, dotační program „Preventivní programy škol“ je pravidelně vyhlašován, v posledních dvou letech na něj bylo z rozpočtu JMK vyčleněno 2,5 mil. Kč. Dlouhodobě probíhá úspěšně i podpora setkávání a výměny příkladů dobré praxe pracovníků zabývajících se v JMK prevencí (opatření 1.d.4). Pravidelně je aktualizován „Adresář služeb primární prevence v JMK“ (opatření 1.d.5). Je zajištěno i pravidelné vzdělávání zaměstnanců škol a školských zařízení v oblasti zabezpečení škol a seznamování s novinkami a novými trendy v této oblasti (opatření 1.d.6).

Specifický cíl 1.e Podpora rozvoje výuky cizích jazyků

V rámci KAP II proběhly dva semináře, kterých se zúčastnilo 37 učitelů cizích jazyků a které byly zaměřeny na aktivizující výukové metody, výměny zkušeností, příklady dobré praxe (opatření 1.e.1). Jazykovému vzdělávání učitelů odborných předmětů se věnovalo 18 SŠ zřizovaných krajem (opatření 1.e.2), které pro tyto účely využívaly finanční prostředky ze šablon pro SŠ, jazykové vzdělávání absolvovalo 244 učitelů. Databáze učitelů cizích jazyků v rámci kraje nevznikla (opatření 1.e.3). V kraji pracuje metodický kabinet cizích jazyků: https://www.projektsypo.cz/metodicke-kabinety.html, který byl zřízen v rámci projektu SYPO. Opatření 1.e.4 zaměřené na podporu lokální mobility učitelů cizích jazyků a žáků, spolupráci s jinými školami a na akce umožňující kontakt žáků s cizinci bylo v rámci kraje až na období ovlivněné epidemií COVID-19 realizováno, nemáme však k dispozici informace o počtu aktivit. Mezinárodní mobilita učitelů i žáků škol byla v kraji podporována v programu Erasmus + i programu Do světa! V programu Erasmus+ byly v roce 2020 podpořeny 4 projekty v KA1 školní vzdělávání, 6 projektů v KA1 odborné vzdělávání a příprava. Od roku 2021 se změnila metodika žádostí a počet projektů nemáme k dispozici. V rámci dotačního programu Do světa! bylo roce 2021 podpořeno 13 projektů v celkové částce 2 mil. Kč, v roce 2022 bylo podpořeno 17 projektů v celkové částce 2,9 mil. Kč a v roce 2023 to bylo 26 projektů za 4 mil. Kč.

Specifický cíl 1.f Podpora vzdělávání pro udržitelný rozvoj

V JMK dlouhodobě úspěšně probíhají akce DVPP k výkonu specializovaných činností v oblasti environmentální výchovy (pro školní koordinátory EVVO), toto vzdělávání úspěšně ukončilo dalších 53 pedagogů (opatření 1.f.1). Dařilo se rovněž podporovat vybavování, zřizování a využívání školních zahrad pro praktickou výuku žáků (130 podpořených škol – opatření 1.f.2). Probíhalo rovněž setkávání pedagogů MŠ, ZŠ a SŠ zaměřené na výměnu příkladů dobré praxe a posílení kolegiální podpory v oblasti EVVO (opatření 1.f.3). Bylo realizováno 9 konferencí, desítky škol se zapojily do projektů s dlouhodobou spoluprací v oblasti EVVO. V rámci podpory nabídky a realizace zájmové činnosti pro děti a environmentální oblast a mládež v přírodovědné a environmentální oblasti (opatření 1.f.4) byly pravidelně organizovány desítky kroužků pro několik stovek účastníků. Školy rovněž spolupracovaly se středisky ekologické výchovy a dalšími subjekty činnými v oblasti EVVO a v rámci programů propojujících školní a mimoškolní vzdělávání (opatření 1.f.5). Za 4 roky proběhlo 3 026 jednodenních programů pro více než 50 tisíc účastníků a 372 pobytových výukových programů pro 7 800 účastníků. V rámci opatření 1.f.6 byly realizovány školní programy a projekty typu ekoškoly, škola pro udržitelný rozvoj a zahradní terapie. Cílem těchto aktivit bylo vytvořit podmínky pro ekologizaci provozu škol a pro spolupráci škol s obcemi a dalšími organizacemi v regionu. Každoročně bylo do těchto projektů zapojeno 50−60 škol. Průběžně vznikaly rovněž nové metodické materiály pro MŠ, ZŠ a SŠ s cílem poskytnout pedagogům a žákům dostatek kvalitních výukových materiálů pro EVVO. Během 4 let vzniklo 55 nových metodických materiálů a publikací

Priorita 2: Rovné příležitosti ve vzdělávání

Specifický cíl 2.a Podpora společného vzdělávání

Průběžně je realizována celá řada vzdělávacích akcí pro pedagogické pracovníky v oblasti speciální a inkluzivní pedagogiky, a to včetně vzdělávání celých sboroven přímo ve škole se zřetelem na praktické zkušenosti, probíhá i vzdělávání managmentu škol v této oblasti (opatření 2.a.1). Po celé období platnosti DZ JMK se rozvíjelo i vzdělávání v oblasti zvýšení dovedností a znalostí pedagogických pracovníků v realizaci podpůrných opatření s cílem rozvoje potenciálu všech dětí a žáků. Úspěšně se podařilo naplnit opatření 2.a.3 zaměřené na podporu činnosti specialistů ve školních poradenských pracovištích (dále ŠPP) a zajištění metodické podpory pro ŠPP. Během 4 let se podařilo zřídit ŠPP na všech 25 krajských školách zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona. Počet úvazků ŠPP se zvýšil z 2,5 ve školním roce 2019/20 na 17,9 ve školním roce 2022/23. Průběžně probíhala i metodická podpora pracovníků ŠPP. Opatření směřující ke zvyšování počtu nově vzniklých tříd pro žáky vyjmenované v § 16 odst. 9 školského zákona (2.a.4) se naplňovat nedařilo, k mírnému zvýšení došlo pouze na SŠ, u MŠ a zejména u ZŠ se počet těchto tříd snižoval v souvislosti se změnou financování a s tím související možností škol více dělit třídy na menší skupiny žáků.

Specifický cíl 2.b Podpora poradenského systému

V průběhu platnosti DZ JMK se zejména v rámci projektu iKAP JMK II dařilo zlepšovat metodické vedení školských poradenských zařízení (dále ŠPZ) na systémové úrovni (opatření 2.b.1). Byla rovněž (s výjimkou roku 2020, který byl zásadně ovlivněn epidemií COVID-19) realizována podpora kvality poskytovaných poradenských služeb zajištěním finančních prostředků na nákup nových diagnostických nástrojů a zajištěním školení v práci s těmito nástroji pro pracovníky ŠPZ zřizovaných krajem. Částkou cca 3 mil. Kč ročně bylo podpořeno 5 PPP a 8 SPC. Během platnosti DZ JMK se podařilo rovněž postupně navýšit počet pracovníků podle potřeb jednotlivých ŠPZ (opatření 2.b.3). Ve školním roce 2022/23 se již jednalo o navýšení o 2,5 úvazku poradenských pracovníků v SPC a o 8,8 úvazku administrativních pracovníků v ŠPZ. Opatření 2.b.4 směřující k přibližování služeb ŠPZ klientům zřizováním nových odloučených pracovišť se naplnit nepodařilo, žádné nové pracoviště nebylo zřízeno.

Specifický cíl 2.c Podpora škol zřízených pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jako odborných a metodických center pro školy hlavního vzdělávacího proudu a pro vzdělávání dětí a žáků se závažným postižením

V rámci tohoto specifického cíle byly průběžně sledovány kapacity škol a školských zařízení zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona a byly přizpůsobovány potřebám praxe v návaznosti na realizaci podpůrných opatření v běžných školách (opatření 2.c.1). V průběhu platnosti DZ JMK bylo realizováno 34 změn v kapacitách těchto škol a školských zařízení tak, aby byly co nejlépe schopny zajistit vzdělávání a školské služby dětem a žákům se závažným postižením. Opatření 2.c.2 předpokládalo optimalizaci škol zřízených pro děti a žáky se SVP do dostatečně velkých, personálně i materiálně vhodně vybavených institucí schopných efektivně zajistit kvalitní vzdělávání žáků se SVP, a to od předškolního po střední vzdělávání a nezřizovat nové samostatné instituce. Ve sledovaném období došlo pouze ke sloučení dvou příspěvkových organizací za účelem systémového vzdělávání dětí a žáků s mentálním postižením v regionu Kyjovska; nová příspěvková organizace poskytuje vzdělání dětem a žákům v MŠ, ZŠ, SŠ a dětském domově; nové instituce pro vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami zřízeny nebyly.

Specifický cíl 2.d: Podpora znevýhodněných

V rámci tohoto specifického cíle byla první dvě opatření zaměřena na dětské domovy. Ve všech 11 dětských domovech byly aplikovány standardy specializovaných činností (opatření 2.d.1). Podařilo

se naplnit opatření 2.d.2. Pozice psychologů nebo etopedů byly v DD vytvořeny, většinou byly zajištěny formou služeb nebo dohod, finanční částka, která byla na jejich zajištění poukázána ze zdrojů zřizovatele se pohybovala kolem 2,5 mil. Kč. V roce 2023 zřizovatel posílil i administrativní pozice v DD, a to částkou cca 0,9 mil. Kč.
Opatření 2.d.3 zaměřené na předávání příkladů dobré praxe v rámci setkání ředitelů s pracovníky OŠ a ministerskými zařízeními v období epidemie COVID-19 nebyla realizována. V letech 2022 a 2023 byla organizována pouze dílčí setkání s řediteli vybraných škol za účelem projednání konkrétních témat, a to jak ze strany OŠ KrÚ JMK, tak ze strany MŠMT.
Podařilo se realizovat i opatření 2.d.4, které předpokládalo vytvoření webové stránky pro žáky ohledně nabídky vzdělávacích možností na SŠ www.vyberskoly.cz, a to včetně podstrany https://www.vyberskoly.cz/for-foreigners s informacemi pro cizince a s odkazem na https://www.cizincijmk.cz/ (opatření 2.d.7).
Pravidelně jsou podporovány projekty v rámci Dotačního programu na činnost národnostních menšin v Jihomoravském kraji zejména v oblasti vzdělávání a volnočasových aktivit cílové skupiny dětí a žáků s problémovým socioekonomickým a kulturním zázemím (opatření 2.d.5). Kraj tyto projekty podporoval částkou 0,4–0,6 mil. Kč ročně.
Na podporu informovanosti učitelů o nabídce kurzů DVPP, které se zaměřují na vzdělávání žáků-cizinců (opatření 2.d.6) bývá školám pravidelně zasílána informace o jejich pořádání. Nabídka těchto aktivit výrazně vzrostla od roku 2022 po příchodu válečných uprchlíků z Ukrajiny a s výrazným zvýšením počtu žáků-cizinců v našich školách.

Specifický cíl 2.e: Podpora mimořádně nadaných a talentovaných dětí, žáků a studentů.
V souladu s opatřením 2.e.1 se podařilo zajistit dostatečný počet poradenských pracovníků zaměřených na práci s nadanými dětmi a žáky. Ve všech PPP zřizovaných JMK jsou odborní pracovníci proškoleni v oblasti poradenských služeb pro děti a žáky s nadáním a mimořádným nadáním. Systémová podpora práce s nadanými žáky na všech úrovních škol (opatření 2.e.2) probíhala v rámci projektu iKAP JMK II, do této aktivity bylo každoročně zapojeno 20–25 ZŠ a SŠ. Pedagogičtí pracovníci škol byli pro práci s nadanými podporováni i realizací vzdělávacích akcí (opatření 2.e.3), které probíhaly ve větší míře zejména v letech 2022 a 2023, které již nebyly ovlivněny epidemií COVID-19.
Úspěšně bylo naplňováno i opatření 2.e.4, nadále pokračoval Program podpory nadaných studentů v JMK. Byli individuálně podporováni žáci, kteří splňovali kritéria Programu, podporovány byly i SŠ, jejichž žáci dosahovali významných úspěchů, a podporu získaly i práce úspěšné v celostátních a mezinárodních kolech SOČ.
Opatření 2.e.5 zaměřené na motivaci škol a pedagogických pracovníků k zajištění vysokého počtu kvalitních účastníků v soutěžích a přehlídkách bylo plněno pouze částečně. Rozvojový program MŠMT „Hodnocení žáků a škol podle výsledků v soutěžích Excelence středních škol“ byl vyhlášen pouze ve školním roce 2019/20, v dalších letech již vyhlašován nebyl. Aktivity zaměřené na soutěže odborných dovedností pak byly významně ovlivněny epidemií COVID-19 a standardním způsobem mohly být realizovány až ve školním roce 2022/23.

Priorita 3: Sbližování vzdělávání a trhu práce
Specifický cíl 3.a: Podpora odborného vzdělávání a spolupráce škol a zaměstnavatelů
Opatření 3.a.1 bylo plněno, byla vyplácena stipendia ve 14 oborech vzdělání s výučním listem. Od školního roku 2022/23 byly mezi podporované obory nově zařazeny i obory Ošetřovatel a Podkovář a zemědělský kovář. Za čtyři roky byla na stipendia vyplacena z krajského rozpočtu částka cca 14,8 mil. Kč. Plnění opatření 3.a.2 bylo ovlivněno epidemií COVID-19. V běžném režimu bylo možné konat

přehlídky škol pouze v letech 2022 a 2023. Průběžně je plněno opatření 3.a.3 spočívající v realizaci investičních akcí směřujících ke zlepšování materiálního vybavení odborných škol stroji, technologiemi a odbornými učebnami. Např. v roce 2022/23 realizovalo takovou investiční akci 48 odborných škol. Druhá část tohoto opatření, která směřovala ke sdílení materiálního vybavení více školami, byla rovněž ovlivněna epidemií COVID–19 a mohla být realizována pouze ve školním roce 2021/22 a 2022/23.
Postupně se dařilo rozvíjet spolupráci škol vyučujících příbuzné obory v rámci osmi tzv. „Center odborného vzdělávání" (opatření 3.a.4). Spolupracovaly a vyměňovaly si zkušenosti managementy škol i odborní učitelé. Celkově se ve sledovaném období podařilo realizovat 247 vzdělávacích akcí pro učitele odborných předmětů a odborného výcviku. Jedním z důležitých prvků odborného vzdělávání je realizace praxe a odborného výcviku ve firmách (opatření 3.a.5). Po útlumu v letech ovlivněných epidemií COVID–19 počet škol i počet žáků, kteří absolvují alespoň 30 % své praxe nebo odborného výcviku na pracovištích zaměstnavatelů, stoupl – ve školní roce 2022/23 to bylo 62 škol a 9 067 žáků. Důležitý je také rozvoj dlouhodobé a stabilní spolupráce škol s firmami (opatření 3.a.6). Ve školním roce 2022/23 spolupracovalo s 1 280 firmami 61 škol.

Specifický cíl 3.b: Podpora podnikavosti, iniciativy a kreativity

V rámci tohoto specifického cíle bylo v souladu s opatřením 3.b.1 v rámci kraje vytvořeno centrum poskytující metodickou podporu v rámci podnikavosti, iniciativy a kreativity (dále PIK). V kraji pracuje Regionální rada podnikavosti (opatření 3.b.2), která se pravidelně setkává. Ve školním roce 2022/23 měla 29 aktivních členů, z toho 10 bylo pedagogů ze škol a 19 nepedagogů ze spolupracujících organizací. Velmi úspěšně se dařilo naplňovat i opatření 3.b.3 směřující k podpoře získávání praktických zkušeností a motivaci žáků SŠ a studentů VOŠ k sebezaměstnávání a zakládání vlastní firmy. Počet škol i žáků zapojených do spolupráce s JIC, JA, ImpacHub aj. postupně rostl a ve školním roce 2022/23 se jednalo již o 120 škol a cca 2 300 žáků. Rozvíjela se rovněž realizace miniprojektů, ve školním roce 2022/23 jich bylo realizováno již 2 777. Probíhala rovněž rozsáhlá podpora vzdělávání pedagogů a osvěty veřejnosti v oblasti PIK (opatření 3.b.4). Každoročně se realizovaly desítky vzdělávacích akcí, vzdělávání pro P-koordinátory, konference, zahraniční stáže za příklady dobré praxe, byly zpracovávány publikace a metodiky. Systémově byl podporován i rozvoj podnikavosti ve školách (opatření 3.b.5). V průběhu čtyř let bylo pro školy proškoleno 199 P-koordinátorů a 65 zástupců managementu škol. Zatím se nepodařilo naplnit opatření 3.b.6, v rámci kterého měl být vytvořen nástroj pro ověření dopadu podpory rozvoje PIK v JMK.

Specifický cíl 3.c: Rozvoj kariérového poradenství

V rámci tohoto specifického cíle se opatření 3.c.1 zaměřené na vytvoření evaluačního nástroje mapujícího stav kariérového poradenství ve škole a vypracování a realizace programů na portfolio podařilo naplnit. Evaluační nástroj byl vytvořen v rámci projektu KaPoDav a k mapování stavu kariérového poradenství jej využívalo 35 škol. Ve školním roce 2021/22 byla vytvořena aplikace Start iD na vedení portfolia a ve školním roce následujícím se práce s touto aplikací dále rozvíjela – probíhaly workshopy včetně dvou zahraničních, byla zpracována metodika k práci s portfoliem atd.
Opatření 3.c.2 bylo realizováno v rámci projektu iKAP JMK II. Pro práci s nadanými bylo proškoleno 250 pedagogů prostřednictvím seminářů a workshopů. Proběhla konference na téma nadaných s účastí 80 pedagogů a byla vytvořena i databáze pro pedagogy s úlohami pro nadané (250 úloh). I opatření 3.c.3 bylo naplňováno v rámci aktivit projektu iKAP JMK II. V systematické práci na propagačních činnostech školy v oblasti kariérového poradenství bylo proškoleno více než 300

pedagogických pracovníků, proběhla i on-line školení k marketingu. Klíčoví aktéři pro oblast kariérového poradenství ve škole se setkali na několika konferencích.
Realizace programů (skupinových a individuálních) na téma leadership pro pracovníky školy (opatření 3.c.4) probíhala v rámci projektu iKAP JMK II. Byla vytvořena metodika leadershipu, probíhala školení pedagogických sborů na téma rozvoje klíčových kompetencí, koučování ředitelů, marketingové školení a další aktivity. Rovněž aktivita 3.c.5 zaměřená na posilování kompetencí pedagogických pracovníků v oblasti podpůrných opatření směřujících k eliminaci předčasných odchodů ze vzdělávání byla realizována v rámci projektu iKAP JMK II. K tomuto tématu proběhlo 22 workshopů, kterých se zúčastnilo 136 pedagogů. Plánování budoucí profesní dráhy žáků 2. stupně ZŠ a správného výběru odpovídající SŠ bylo podpořeno z téhož projektu (opatření 1.c.6). Byla průběžně realizována informační setkání s výchovnými a kariérovými poradci ZŠ a průběžně byly aktualizovány platformy s nabídkami pro pedagogy v oblasti kariérového poradenství.

Specifický cíl 3.d: Rozvoj škol jako center celoživotního učení

Další profesní a zájmové vzdělávání pro dospělé se stalo nedílnou součástí činnosti řady středních škol (opatření 3.d.1). Školy nabízejí téměř 200 profesních kvalifikací a více než 150 ostatních kurzů pro dospělé. Školy velmi aktivně spolupracují jak vzájemně mezi sebou, tak i s dalšími subjekty (opatření 3.d.2). Až na roky 2020 a 2021 ovlivněné epidemií COVID-19 jsou tyto kontakty velmi časté, jejich počet však nebyl sledován. Propagace nabídky dalšího vzdělávání na SŠ a VOŠ byla realizována prostřednictvím databáze spravované JCMM (opatření 3.d.3), kde je zveřejněno více než 750 průběžně aktualizovaných kurzů různých poskytovatelů včetně SŠ a VOŠ. Databáze zaměřená na podporu informovanosti veřejnosti a firem ohledně nabídky dalšího vzdělávání v Jihomoravském kraji (opatření 3.d.4) je zveřejněna na: https://vzdelavanivsem.cz/databaze-kurzu/. Úspěšně bylo naplňováno i opatření 3.d.5 zaměřené na podporu pracovníků škol prostřednictvím jednotných formulářů, vzorů smluv a sdílení novinek z oblasti dalšího vzdělávání. V rámci projektu KaPoDaV a projektu iKAP JMK II byly vytvořeny propagační materiály, které firmy informují o nabídce dalšího vzdělávání škol a také o příkladech dobré praxe: https://vzdelavanivsem.cz/pro-skoly/dalsi-vzdelavani. Opatření 3.d.6 týkající se podpory pracovníků škol prostřednictvím vzdělávacích aktivit zaměřených na pracovní agendu při realizaci vzdělávání dospělých bylo v rámci projektu KaPoDav naplněno realizací 9 workshopů a 2 odborných setkání zaměřených na tato témata.

Priorita 4: Efektivita vzdělávání

Specifický cíl 4.a Budování efektivní sítě škol a školských zařízení

V rámci tohoto specifického cíle bylo stanoveno pouze jedno opatření 4.a.1, které předpokládá, že při posuzování žádostí o změny v rejstříku škol a školských zařízení budou dodržována pravidla nastavená pro jednotlivé druhy škol a školských zařízení v textu DZ JMK. Od 2. pololetí roku 2020 do konce 1. pololetí roku 2023 bylo vydáno 371 stanovisek k žádostem o zápis změn v rejstříku škol a školských zařízení a všechna tato stanoviska byla vydána v souladu s pravidly nastavenými v DZ JMK.

Specifický cíl 4.b Řízení školského systému

Opatření 4.b.1 bylo průběžně naplňováno setkáváním s pracovníky MŠMT a kraje na různých úrovních. V letech ovlivněných epidemií COVID-19 byla tato setkání méně častá a realizovaná on-line. S pracovníky MŠMT se pravidelně setkávala školská komise Asociace krajů ČR, probíhala setkávání s vedoucími odborů, se zaměstnanci ekonomických oddělení krajů, s pracovníky pro rejstřík škol a školských zařízení, pro uznávání zahraničního vzdělání a řada dalších. Jejich přesný počet neznáme.

V rámci opatření 4.b.2 byl dokončen a vyhodnocen Krajský akční plán JMK 2 a byl zpracován Krajský akční plán JMK 3, který se zabýval zpracováním ročních akčních plánů pro roky 2023, 2024 a 2025 v osmi oblastech. Na přípravě ročních akčních plánů spolupracovalo 7 tematických skupin, v nichž bylo zastoupeno několik desítek škol a školských zařízení. Dokument je k dispozici na https://skoly.jmk.cz/management-skol/projekty/kap-iii.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Analýza potřeb na školách v Jihomoravském kraji

npi | Podpora krajského akčního plánování

Dokument Analýza potřeb na školách v Jihomoravském kraji vznikl jako výstup systémového projektu Podpora krajského akčního plánování, realizovaného v období 1. 3. 2016 – 31. 12. 2021. Je zaměřen na podporu vzdělávání na středních a vyšších odborných školách v souladu se vzdělávací strategií MŠMT. Má za cíl zajistit metodickou podporu při využívání akčního plánování na úrovni kraje i škol. Je spolufinancován z Evropských strukturálních a investičních fondů a jeho realizaci zajišťuje Národní pedagogický institut ČR. Veškeré informace je nutno chápat v kontextu výstupů projektu P-KAP.

Kolektiv autorů P-KAP, 2021
Materiál je pod licencí Creative Commons CC BY SA 4.0
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

Projekt P-KAP je projektem Národního pedagogického institutu České republiky. Je zaměřen na podporu vzdělávání na středních a vyšších odborných školách a akcentuje soulad se vzdělávací strategií MŠMT. Má za cíl zajistit metodickou a supervizní podporu při využívání akčního plánování na úrovni krajů i škol.

Obsah

1 Analýza potřeb na školách 6

1.1 Cíle analýzy potřeb na školách a její význam pro krajské akční plánování 6

1.2 Pozadí dotazníkového šetření „Analýza potřeb na školách“ a evaluace sběru dat .. 6

1.2.1 Charakteristika datového souboru 7

1.3 Vnímání důležitosti plánovaných povinných oblastí intervencí školami v Jihomoravském kraji 8

1.4 Rozdíly ve vnímání důležitosti plánovaných povinných oblastí intervencí podle typu školy (III. vlna dotazníkového šetření) 10

1.5 Vnímání důležitosti plánovaných nepovinných oblastí intervencí školami v Jihomoravském kraji 11

2 Rozvoj kariérového poradenství 12

2.1 Současná úroveň škol a jejich předpokládaný posun 14

2.2 Aktivity, které školy realizují v rámci této intervence 15

2.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol 16

2.3 Překážky, na které školy naráží v rámci této intervence 18

2.4 Opatření pro zlepšení realizace intervence 18

2.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol 19

2.5 Aktivity, na kterých se školy podílí v rámci prevence a intervence v oblasti předčasných odchodů 21

2.5.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol 22

2.6 Grafická sumarizace hlavních zjištění týkajících se oblasti „rozvoje kariérového poradenství“ na SOŠ, SOU a na gymnáziích 24

3 Podpora polytechnického vzdělávání 28

3.1 Současná úroveň škol a jejich předpokládaný posun 29

3.2 Aktivity, které školy realizují v rámci této intervence 30

3.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol 31

3.3 Překážky, na které školy naráží v rámci této intervence 33

3.4 Opatření pro zlepšení realizace intervence 34

3.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol 35

3.5 Grafická sumarizace hlavních zjištění týkajících se oblasti „podpory polytechnického vzdělávání“ na SOŠ, SOU a na gymnáziích 37

4 Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě 41

4.1 Současná úroveň škol a jejich předpokládaný posun 42

4.2 Aktivity, které školy realizují v rámci této intervence 43

4.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol 44

4.3 Překážky, na které školy naráží v rámci této intervence 46

4.4 Opatření pro zlepšení realizace intervence 47

4.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol 48

4.5 Grafická sumarizace hlavních zjištění týkajících se oblasti „podpory kompetencí k podnikavosti“ na SOŠ, SOU a na gymnáziích 50

5 Rozvoj škol jako center celoživotního učení 54

5.1 Současná úroveň škol a jejich předpokládaný posun 56

5.2 AKTIVITY, KTERÉ ŠKOLY REALIZUJÍ V RÁMCI TÉTO INTERVENCE 58
5.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol 58
5.3 PŘEKÁŽKY, NA KTERÉ ŠKOLY NARÁŽÍ V RÁMCI TÉTO INTERVENCE 60
5.4 OPATŘENÍ PRO ZLEPŠENÍ REALIZACE INTERVENCE 61
5.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol 63
5.5 GRAFICKÁ SUMARIZACE HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ TÝKAJÍCÍCH SE OBLASTI „ROZVOJ ŠKOL JAKO CENTER CELOŽIVOTNÍHO UČENÍ“ NA SOŠ, SOU A NA GYMNÁZIÍCH 64

6 Podpora odborného vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli 68
6.1 SOUČASNÁ ÚROVEŇ ŠKOL A JEJICH PŘEDPOKLÁDANÝ POSUN 69
6.2 AKTIVITY, KTERÉ ŠKOLY REALIZUJÍ V RÁMCI TÉTO INTERVENCE 70
6.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol 71
6.3 PŘEKÁŽKY, NA KTERÉ ŠKOLY NARÁŽÍ V RÁMCI TÉTO INTERVENCE 73
6.4 OPATŘENÍ PRO ZLEPŠENÍ REALIZACE INTERVENCE 74
6.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol 75
6.5 GRAFICKÁ SUMARIZACE HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ TÝKAJÍCÍCH SE OBLASTI „PODPORY ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ A SPOLUPRÁCE SE ZAMĚSTNAVATELI“ NA SOŠ, SOU A NA GYMNÁZIÍCH 77

7 Podpora inkluzivního vzdělávání 81
7.1 SOUČASNÁ ÚROVEŇ ŠKOL A JEJICH PŘEDPOKLÁDANÝ POSUN 83
7.2 AKTIVITY, KTERÉ ŠKOLY REALIZUJÍ V RÁMCI TÉTO INTERVENCE 84
7.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol 85
7.3 PŘEKÁŽKY, NA KTERÉ ŠKOLY NARÁŽÍ V RÁMCI TÉTO INTERVENCE 87
7.4 OPATŘENÍ PRO ZLEPŠENÍ REALIZACE INTERVENCE 88
7.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol 89
7.5 AKTIVITY, KTERÉ ŠKOLY REALIZUJÍ V RÁMCI PODPORY NADANÝCH A MIMOŘÁDNĚ NADANÝCH ŽÁKŮ 91
7.5.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol 92
7.6 GRAFICKÁ SUMARIZACE HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ TÝKAJÍCÍCH SE OBLASTI „PODPORY INKLUZIVNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ“ NA SOŠ, SOU A NA GYMNÁZIÍCH 94

8 Rozvoj cizích jazyků 98
8.1 SOUČASNÁ ÚROVEŇ ŠKOL A JEJICH PŘEDPOKLÁDANÝ POSUN 99
8.2 AKTIVITY, KTERÉ ŠKOLY REALIZUJÍ V RÁMCI TÉTO INTERVENCE 101
8.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol 101
8.3 PŘEKÁŽKY, NA KTERÉ ŠKOLY NARÁŽÍ V RÁMCI TÉTO INTERVENCE 103
8.4 OPATŘENÍ PRO ZLEPŠENÍ REALIZACE INTERVENCE 104
8.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol 105
8.5 GRAFICKÁ SUMARIZACE HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ TÝKAJÍCÍCH SE OBLASTI „ROZVOJE CIZÍCH JAZYKŮ“ NA SOŠ, SOU A NA GYMNÁZIÍCH 107

9 Digitální kompetence a rozvoj ICT infrastruktury 111
9.1 SOUČASNÁ ÚROVEŇ ŠKOL A JEJICH PŘEDPOKLÁDANÝ POSUN 112
9.2 AKTIVITY, KTERÉ ŠKOLY REALIZUJÍ V RÁMCI TÉTO INTERVENCE 114
9.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol 115
9.3 PŘEKÁŽKY, NA KTERÉ ŠKOLY NARÁŽÍ V RÁMCI TÉTO INTERVENCE 117
9.4 OPATŘENÍ PRO ZLEPŠENÍ REALIZACE INTERVENCE 117
9.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol 118

9.5 GRAFICKÁ SUMARIZACE HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ TÝKAJÍCÍCH SE OBLASTI „ROZVOJE DIGITÁLNÍCH KOMPETENCÍ“ NA SOŠ, SOU A NA GYMNÁZIÍCH 120

10 Rozvoj čtenářské gramotnosti 124

10.1 SOUČASNÁ ÚROVEŇ ŠKOL A JEJICH PŘEDPOKLÁDANÝ POSUN....125

10.2 AKTIVITY, KTERÉ ŠKOLY REALIZUJÍ V RÁMCI TÉTO INTERVENCE 127

10.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol.... 127

10.3 PŘEKÁŽKY, NA KTERÉ ŠKOLY NARÁŽÍ V RÁMCI TÉTO INTERVENCE....129

10.4 OPATŘENÍ PRO ZLEPŠENÍ REALIZACE INTERVENCE....130

10.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol 131

10.5 GRAFICKÁ SUMARIZACE HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ TÝKAJÍCÍCH SE OBLASTI „ROZVOJE ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI“ NA SOŠ, SOU A NA GYMNÁZIÍCH 133

11 Rozvoj matematické gramotnosti 137

11.1 SOUČASNÁ ÚROVEŇ ŠKOL A JEJICH PŘEDPOKLÁDANÝ POSUN....138

11.2 AKTIVITY, KTERÉ ŠKOLY REALIZUJÍ V RÁMCI TÉTO INTERVENCE 140

11.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol.... 140

11.3 PŘEKÁŽKY, NA KTERÉ ŠKOLY NARÁŽÍ V RÁMCI TÉTO INTERVENCE....142

11.4 OPATŘENÍ PRO ZLEPŠENÍ REALIZACE INTERVENCE....143

11.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol 144

11.5 GRAFICKÁ SUMARIZACE HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ TÝKAJÍCÍCH SE OBLASTI „ROZVOJE MATEMATICKÉ GRAMOTNOSTI“ NA SOŠ, SOU A NA GYMNÁZIÍCH 146

1 Analýza potřeb na školách

1.1 Cíle analýzy potřeb na školách a její význam pro krajské akční plánování

KAP (krajský akční plán) je zaměřen na intervence směřující ke zkvalitnění řízení škol a zvýšení kvality ve vzdělávání a začlenění či rozvoj dlouhodobého plánování jako nástroje ke kvalitnímu řízení škol. To je podpořeno vzděláváním vedení škol a zřizovatelů, spoluprací v území. Klíčová témata, tzv. intervence, byla vybrána s ohledem na to, že mohou být svým konkrétním zaměřením územně specifická. Projekt P-KAP pomůže krajskému projektu a školám.

Povinné intervence:

- Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě
- Podpora polytechnického vzdělávání (přírodovědné, technické a environmentální vzdělávání)
- Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů
- Rozvoj kariérového poradenství
- Rozvoj škol jako center dalšího profesního vzdělávání
- Inkluzivní vzdělávání
- Infrastruktura SŠ a VOŠ (oblast podpory přírodovědného a technického vzdělávání, podpora center odborného vzdělávání, podpora cizích jazyků, konektivity škol a digitálních kompetencí, sociální inkluze, celoživotního vzdělávání, zájmového a neformálního vzdělávání)

Nepovinné intervence:

- Rozvoj výuky cizích jazyků
- Oblast ICT včetně potřeb infrastruktury
- Čtenářská a matematická gramotnost
- Vlastní volitelné intervence v oblasti podle potřeb území

1.2 Pozadí dotazníkového šetření „analýza potřeb na školách“ a evaluace sběru dat

Priority krajů a škol v krajských akčních plánech a plánech aktivit škol se opírají o podrobné a o sběr relevantních dat opřené analýzy. Pro projekt P-KAP je zpracoval a školám a krajům poskytl projektový tým Národního pedagogického institutu České republiky.

Hlavním cílem šetření, které proběhlo v období listopad 2015 – leden 2016, bylo zmapování aktuální situace škol a jejich potřeb v rámci oblastí vymezených operačním programem Výzkum, vývoj a vzdělávání. Cílem následného šetření, které proběhlo v období říjen – prosinec 2018, bylo jednak zmapování aktuální situace škol a jejich potřeb a dále vyhodnocení posunu, který se na školách udál, od období prvního šetření realizovaného v období listopad 2015 – leden 2016 v rámci oblastí vymezených operačním programem Výzkum, vývoj a vzdělávání od období prvního dotazníkového šetření. Cílem závěrečného šetření realizovaného v období březen – květen 2021 bylo opět zmapování situace škol a jejich potřeb a vyhodnocení posunu, který na školách proběhl od období prvního a druhého šetření. Výstupy ze závěrečného dotazníkového šetření budou sloužit jako podklad pro vyhodnocení Krajských akčních plánů v jednotlivých krajích. Dotazníkové šetření jako takové pak pro školy slouží jako podklad pro tvorbu a aktualizaci Školních akčních plánů.

V rámci šetření byla sledována situace v oblastech kariérového poradenství, spolupráce škol a firem, dalšího vzdělávání poskytovaného sítěmi škol v krajích, polytechnického vzdělávání, podpory kompetencí k podnikavosti, společného vzdělávání a infrastruktury školy. Mezi další sledované oblasti byly zařazeny oblast ICT, jazykové vzdělávání a rozvoj čtenářské a matematické gramotnosti.

Na dotazníkové šetření zareagovalo 97 % škol.

Sběr dat se uskutečnil v rámci šetření formou internetového dotazování (CASI – computer-assisted self-interviewing). Osloveny byly všechny SŠ a VOŠ v celé ČR, tedy 1310 škol. Z těchto škol se Národnímu pedagogickému institutu České republiky vrátilo 1254 kompletně vyplněných dotazníků, návratnost dotazníků se tedy v tomto šetření pohybuje na úrovni 96 %. Takto vysoké návratnosti se podařilo

dosáhnout díky spolupráci s odbory školství v jednotlivých krajích, se Sdružením soukromých škol Čech, Moravy a Slezska a krajskými garanty projektu, kteří jsou členy našeho projektového týmu.

Vzhledem k povaze a rozsahu šetření lze konstatovat, že jde o unikátní datový výstup, který, vezmeme-li v úvahu dosaženou úroveň návratnosti dotazníků, pokrývá potřeby téměř všech SŠ a VOŠ v ČR.

Graf 1: Přehled návratnosti dotazníků v jednotlivých krajích

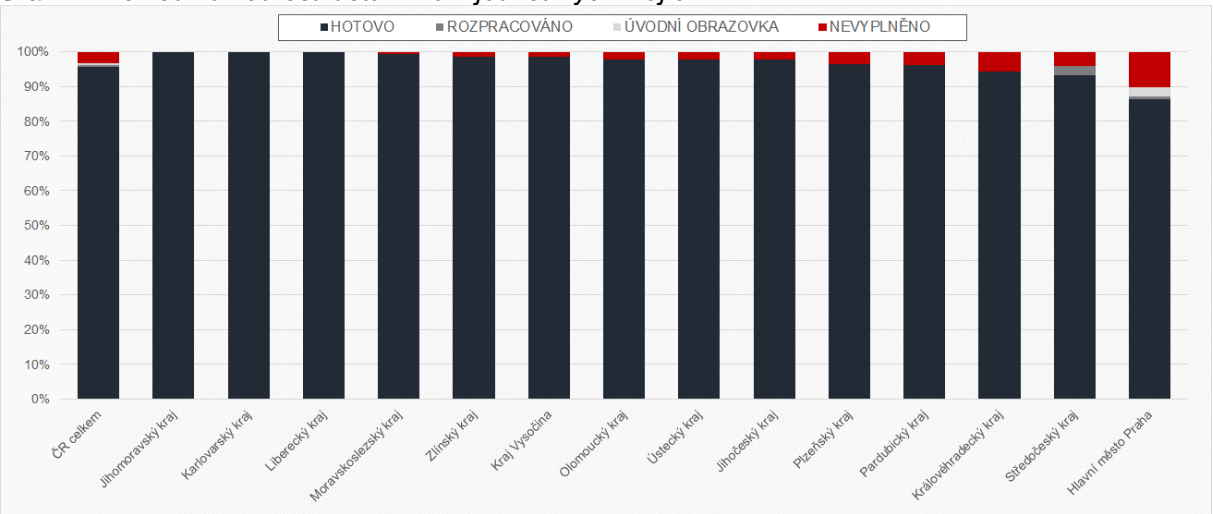

1.2.1 Charakteristika datového souboru

Ve struktuře středních a vyšších odborných škol v Jihomoravském kraji jsou zastoupeny střední odborná učiliště, střední odborné školy, gymnázia, praktické školy, vyšší odborné školy a konzervatoře. Vedle škol, které nabízejí jeden typ vzdělání (obvykle gymnázia), jsou i školy kombinované, které nabízejí více typů vzdělávání (např. SOU a SOŠ nebo SOŠ a VOŠ apod.). Nejvíce jsou zastoupeny školy, které poskytují obory středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou (60 %). Následují školy s obory středního vzdělání s výučním listem (37 %), gymnázia (33 %), praktické školy (12 %), vyšší odborné školy (8 %) a konzervatoře (2 %).

Největší zastoupení škol v datovém souboru podle zřizovatele mají kraje, a to 70 %. Podíl soukromých škol je výrazně nižší (21 %). Podíl škol, kde je jiný zřizovatel, se pohybuje na úrovni 5 % a podíl církevních škol dosahuje 4 %.

Graf 2: Zastoupení škol v datovém souboru

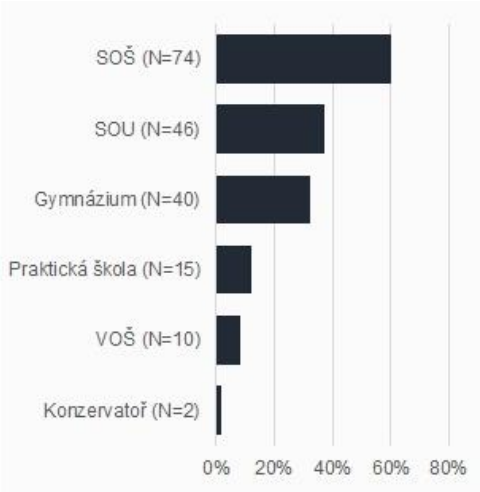

Graf 3: Zastoupení škol v datovém souboru podle zřizovatele

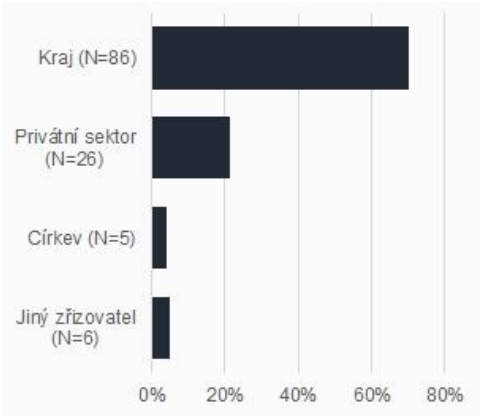

1.3 Vnímání důležitosti plánovaných povinných oblastí intervencí školami

Střední a vyšší odborné školy v Jihomoravském kraji měly možnost hodnotit důležitost 7 povinných a 4 nepovinných oblastí pro Krajský akční plán. Pro střední a vyšší odborné školy v Jihomoravském kraji je nejdůležitější oblastí rozvoj infrastruktury školy. Oblasti infrastruktury přisoudilo nejvyšší míru důležitosti 33 % škol, dalších 25 % škol ji zařadilo na druhou pozici a 22 % škol na třetí pozici. Na nižší pozice školy tuto oblast zařazovaly již pouze v malé míře.

Na druhém místě se umístila oblast podpora odborného vzdělávání, včetně spolupráce se zaměstnavateli. Celkem 32 % škol ji vnímá jako nejdůležitější, 17 % škol ji zařadilo na druhou pozici a na třetím místě se umístila u 14 % škol. Na nižší pozice školy tuto oblast zařazovaly v nižší míře.

Třetí nejdůležitější oblastí je podpora polytechnického vzdělávání. Tuto oblast považuje za nejdůležitější 11 % škol, na druhé místo ji řadí 21 % škol a na třetí místo 20 % škol v Jihomoravském kraji. O něco nižší celkovou důležitost připisují školy v Jihomoravském kraji podpoře kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě. Pro 11 % škol je tato oblast zdaleka nejdůležitější a 17 % škol ji řadí na druhou pozici.

Graf 4: Prioritizace povinných oblastí pro Krajský akční plán v Jihomoravském kraji

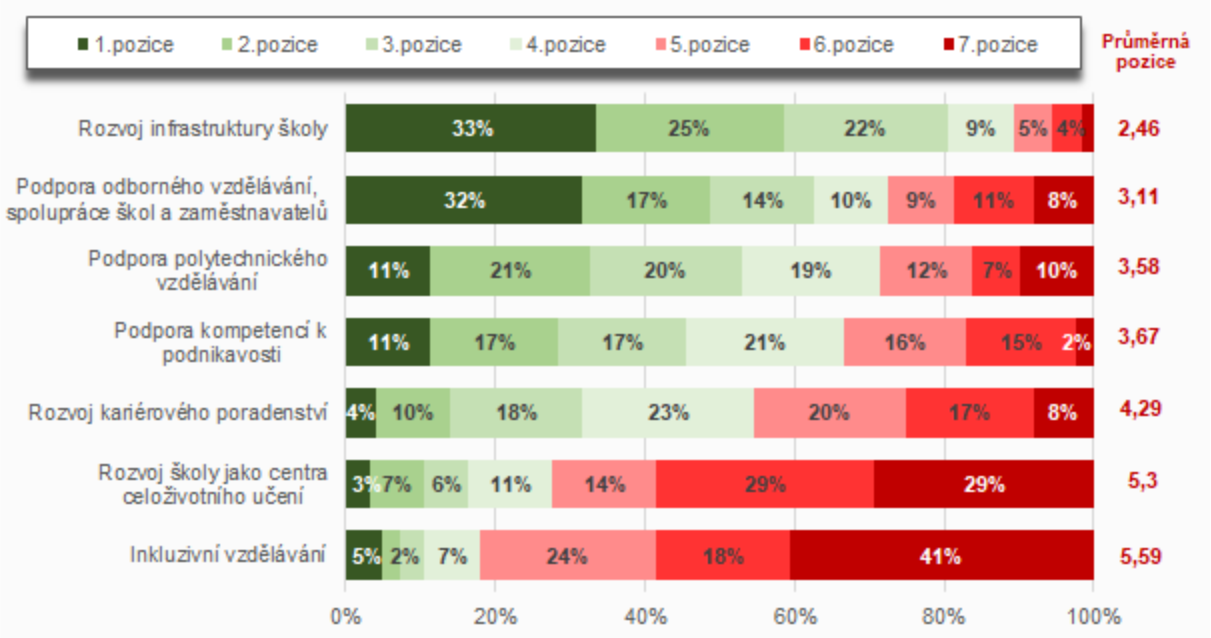

Pozn. Jednotlivé oblasti jsou seřazeny podle průměrné pozice, která byla školami pro danou oblast přiřazena.

Nižší důležitost přisuzují školy rozvoji kariérového poradenství. Nejdůležitější je tato oblast pouze pro 4 % škol a na druhé místo ji řadí 10 % škol. Menší důležitost je přisuzována také rozvoji školy jako centra celoživotního učení. Za nejméně důležitý ho označilo 29 % škol. Nejmenší význam ve srovnání s jednotlivými oblastmi intervencí přisuzovaly školy rozvoji inkluzivního vzdělávání, který 41 % škol řadilo na nejnižší pozici.

Graf 5: Srovnání prioritizace povinných oblastí pro Krajské akční plány v čase – Jihomoravský kraj

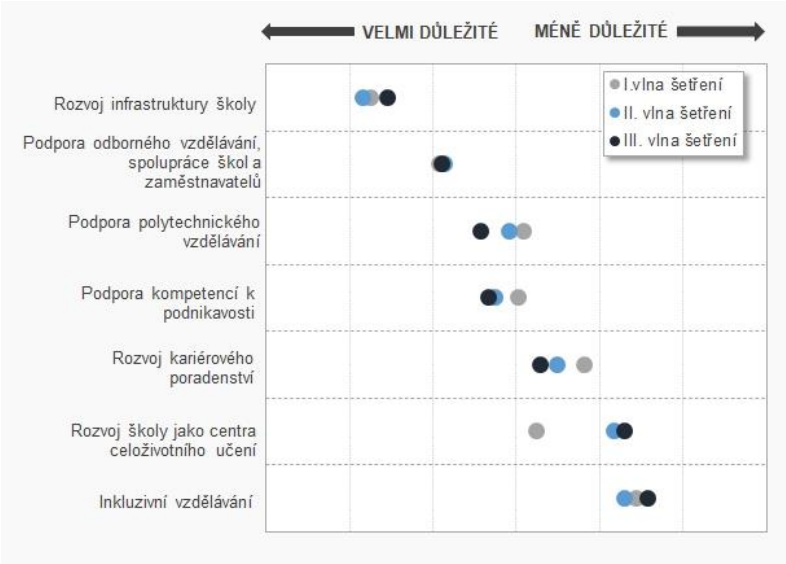

Oproti minulým vlnám šetření školy častěji akcentují důležitost kariérového poradenství a podpory polytechnického vzdělávání. Mírně se zvedla také důležitost podpory kompetencí k podnikavosti. Vnímání důležitosti těchto oblastí je ve třetí vlně vyšší než ve druhé i první vlně.

U rozvoje infrastruktury školy došlo k mírnému poklesu důležitosti oproti předchozím vlnám, přesto je tato oblast i nadále považována za nejdůležitější.

Oproti předchozím vlnám šetření klesla důležitost také u inkluzivního vzdělávání a rozvoje školy jako centra celoživotního učení. U poslední jmenované oblasti je významný pokles zejména vůči první vlně šetření.

K minimálnímu posunu došlo u vnímání důležitosti odborného vzdělávání v průběhu všech třech vln šetření.

Graf 6: Prioritizace povinných oblastí v jednotlivých krajích

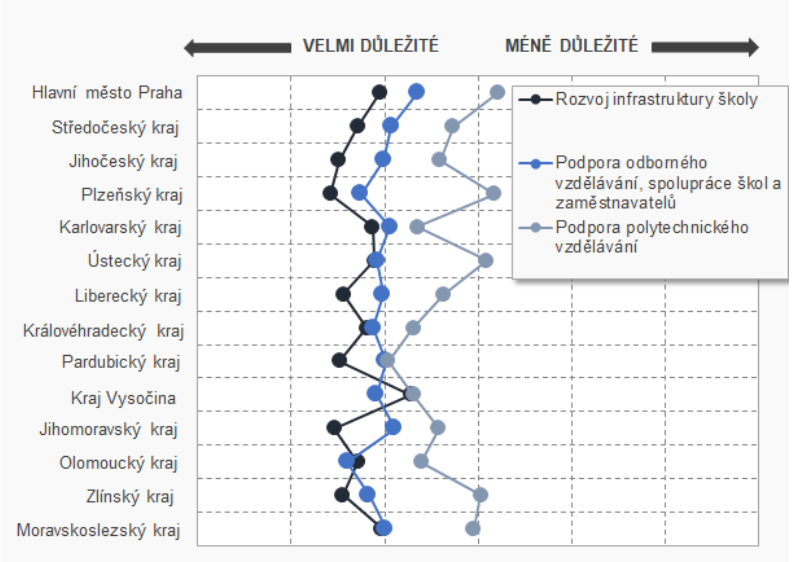

Vymezené tři nejdůležitější povinné oblasti rozvoje škol v Jihomoravském kraji – rozvoj infrastruktury školy, podpora odborného vzdělávání, včetně spolupráce se zaměstnavateli, a podpora polytechnického vzdělávání – jsou v jednotlivých krajích hodnoceny odlišně.

Rozvoj infrastruktury školy je prioritní oblastí prakticky ve všech krajích, zejména pak pro školy v Plzeňském, Jihomoravském, Jihočeském, Pardubickém, Zlínském a Libereckém kraji. Olomoucký kraj společně s Krajem Vysočina jsou jedinými kraji, ve kterých je rozvoj infrastruktury méně důležitý než odborné vzdělávání.

Ve srovnání se všemi kraji v ČR je důležitost podpory odborného vzdělávání, včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů, deklarována především v Olomouckém, Plzeňském a Zlínském kraji.

Podpora polytechnického vzdělávání je považována za velmi důležitou zejména v Pardubickém kraji, v Kraji Vysočina, v Královéhradeckém, Karlovarském a Olomouckém kraji.

1.4 Rozdíly ve vnímání důležitosti plánovaných povinných oblastí intervencí podle typu školy (III. vlna dotazníkového šetření)

Hodnocení důležitosti povinných oblastí pro Krajské akční plány se ve velké míře liší v závislosti na typu školy.

Graf 7: Prioritizace povinných oblastí v Jihomoravském kraji – SOU, SOŠ a VOŠ

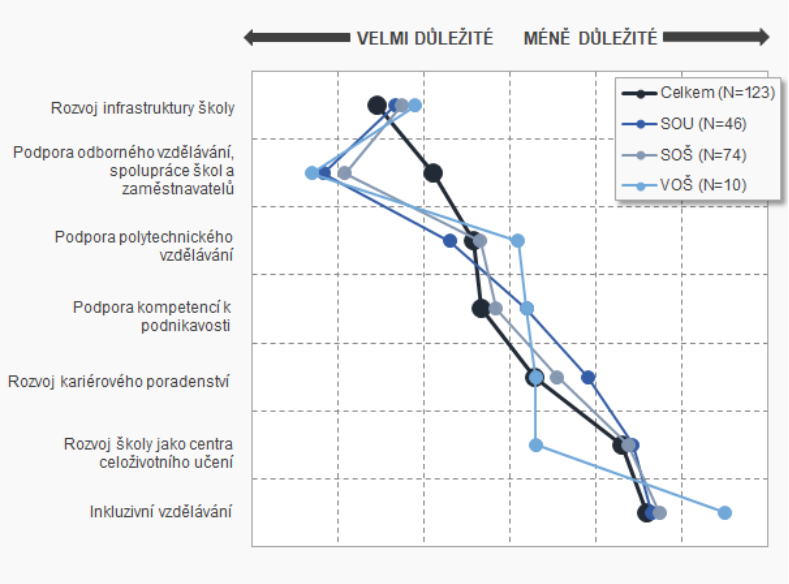

SOU, SOŠ a VOŠ v Jihomoravském kraji vyzdvihují především důležitost oblasti podpory odborného vzdělávání, včetně spolupráce se zaměstnavateli. Druhou nejvýznamnější oblastí je rozvoj infrastruktury školy.

Pro SOU a SOŠ je důležitá také podpora polytechnického vzdělávání a pro VOŠ je oproti ostatním typům škol důležitější rozvoj školy jako centra celoživotního učení.

Všechny tři typy škol považují za nejméně důležité inkluzivní vzdělávání a druhou nejméně důležitou oblastí je pro všechny rozvoj školy jako centra celoživotního učení.

Graf 8: Prioritizace povinných oblastí v Jihomoravském kraji – gymnázium

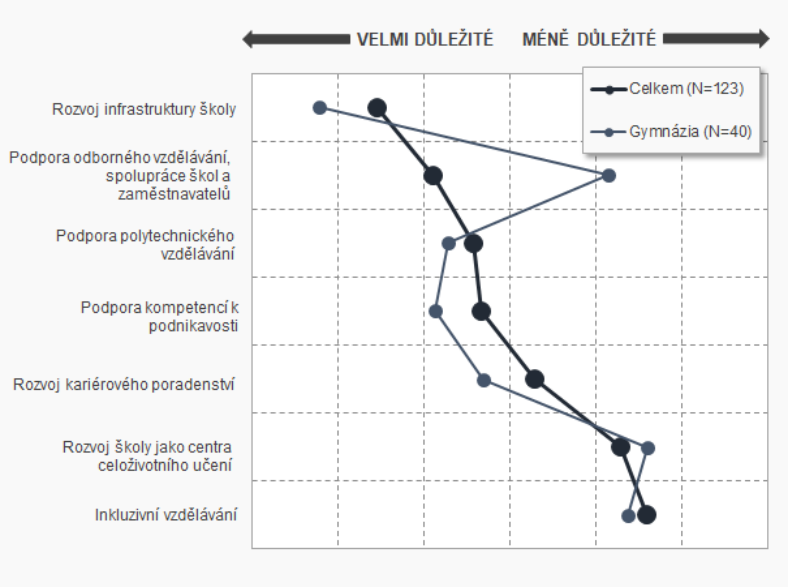

V případě gymnázií je kladen důraz zejména na rozvoj infrastruktury školy, dále pak na podporu kompetencí k podnikavosti a podporu polytechnického vzdělávání. V menší míře dávají gymnázia do popředí zájmu také rozvoj kariérového poradenství.

Naopak relativně malou důležitost gymnázia přisuzují rozvoji školy jako centra celoživotního učení, podpoře odborného vzdělávání, a inkluzivnímu vzdělávání.

Z porovnání důležitosti jednotlivých oblastí s celkovým hodnocením škol v Jihomoravském kraji vyplývá, že pro gymnázia jsou více důležité oblasti rozvoje infrastruktury školy, podpory kompetencí k podnikavosti, rozvoje kariérového poradenství a podpory polytechnického vzdělávání. Naopak výrazně menší důležitost gymnázia připisují podpoře odborného vzdělávání.

Graf 9: Prioritizace povinných oblastí v Jihomoravském kraji – praktická škola

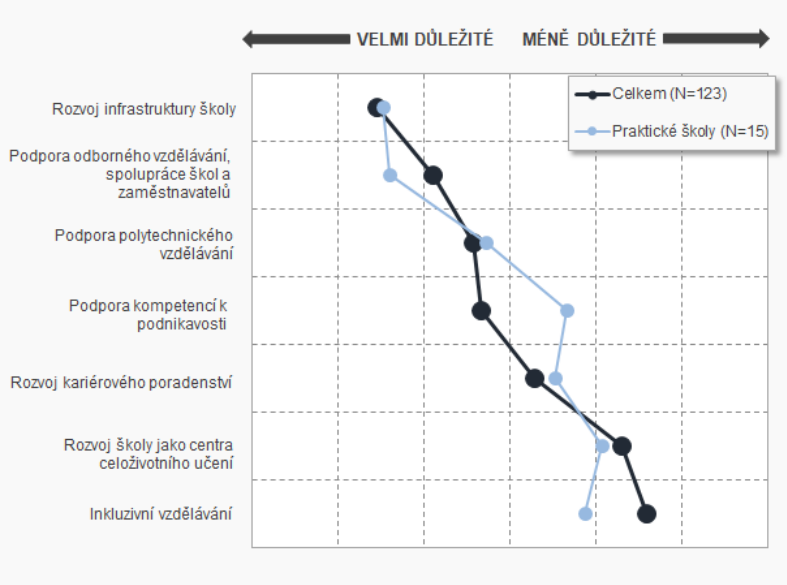

Pro praktické školy jsou prioritami především rozvoj infrastruktury školy, podpora odborného vzdělávání, včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů a v menší míře také podpora polytechnického vzdělávání.

Relativně menší důležitost pak přisuzují praktické školy oblasti podpory kompetencí k podnikavosti a inkluzivnímu vzdělávání. Za nejméně důležitý považují rozvoj školy jako centra celoživotního učení.

Oproti celkovým výsledkům praktické školy více vyzdvihují podporu odborného a inkluzivního vzdělávání a méně podporu kompetencí k podnikavosti a rozvoj kariérového poradenství.

Tab. 1: Prioritizace povinných oblastí v Jihomoravském kraji – konzervatoř

Průměrná důležitost povinných oblastí (1=nejdůležitější; 7=nejméně důležitá)		
	Celkem (N=123)	Konzervatoře (N=2)
Rozvoj infrastruktury školy	2,5	2,5
Podpora odborného vzdělávání, spolupráce škol a zaměstnavatelů	3,1	1,5
Podpora polytechnického vzdělávání	3,6	4,5
Podpora kompetencí k podnikavosti	3,7	5,0
Rozvoj kariérového poradenství	4,3	4,0
Rozvoj školy jako centra celoživotního učení	5,3	3,5
Inkluzivní vzdělávání	5,6	7,0

V případě konzervatoří jsou nejdůležitějšími oblastmi odborné vzdělávání, rozvoj infrastruktury školy a rozvoj školy jako centra celoživotního učení. Podpora kompetencí k podnikavosti a inkluzivní vzdělávání jsou pro konzervatoře nejméně důležité.

Oproti všem škol v kraji je pro konzervatoře důležitější odborné vzdělávání a rozvoj školy jako centra celoživotního učení a méně důležitá je podpora kompetencí k podnikavosti a inkluzivní vzdělávání.

1.5 Vnímání důležitosti plánovaných nepovinných oblastí intervencí školami

Z hlediska nepovinných oblastí školy akcentují především důležitost v oblasti ICT (94 %).

Graf 10: Důležitost nepovinných oblastí v Jihomoravském kraji

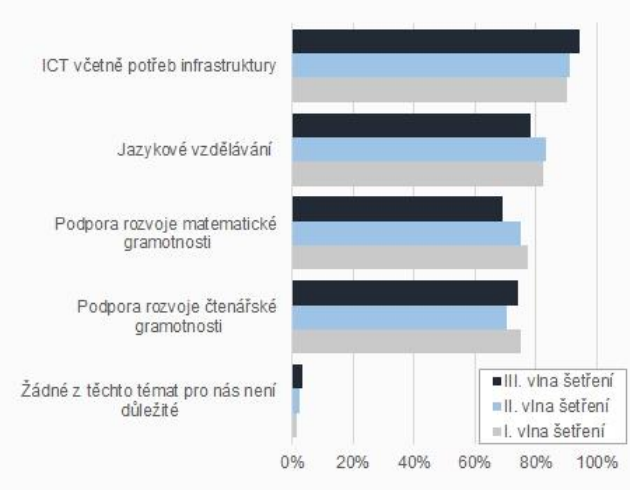

Pro tři zhruba čtvrtiny škol je důležité jazykové vzdělávání (78 %) a podpora rozvoje čtenářské gramotnosti (74 %). Celkem 69 % škol považuje za důležitou oblast podpory rozvoje matematické gramotnosti. Pouze 3 % škol uvedla, že pro ně není důležitá žádná z nepovinných oblastí.

Oblast ICT překonala hodnoty z předchozích vln šetření. Podpora rozvoje čtenářské gramotnosti překonala pouze hodnoty z II. vlny, ale nikoliv z I. vlny šetření. U ostatních nepovinných oblastí došlo k mírnému poklesu ve vnímání důležitosti oproti předchozím vlnám šetření.

2 Rozvoj kariérového poradenství

Podle definice Evropské sítě politik celoživotního poradenství (ELGPN) je kariérové poradenství „Interakcí mezi kariérovým poradcem a jednotlivcem. Individuální nebo skupinový proces poradenství ve vzdělávání, zaměstnání a v rozhodování při přechodech a také při zvládání reakcí na změny po celou dobu života s důrazem na posilování sebeuvědomění, porozumění a usnadňování směřování k uspokojujícímu a smysluplnému životu a zaměstnání."

Tato tematická oblast se soustředí na poradenství ve středním a vyšším odborném školství. Od rozvoje kariérového poradenství ve středním školství si lze slibovat **snížení nezaměstnanosti absolventů**, **snížení počtu předčasných odchodů ze vzdělávání,** a naopak **vyšší množství žáků, kteří se budou vzdělávat i po úspěšném absolvování aktuálního vzdělávání** a kteří se budou **schopni snáze adaptovat na změny pracovního trhu v průběhu celé své životní-profesní dráhy.**

Kariérové poradenství ve škole by ve své optimální podobě mělo mít svého **koordinátora kariérového poradenství** (koordinace podpůrných služeb, které škola svým žákům poskytuje). Nemělo by však být vykonáváno jen tímto jediným pracovníkem, ale podílet by se na něm měli **všichni pracovníci školy. Posláním školy je připravit mladého člověka na život, a tedy i na jeho kariérovou dráhu**. Kariérové poradenství by proto mělo být **provázáno s celou vzdělávací a výchovnou činností školy**. Vedle **obsahu jednotlivých vyučovacích předmětů**, kde by se žáci měli mj. dozvídat, jak konkrétní znalosti, dovednosti, postoje či návyky využijí v pracovním životě, se jedná **zejména o rozvoj klíčových kompetencí**, které **jsou základem pro osobnostní rozvoj žáků, jejich aktivního zapojení do společnosti a uplatnění v životě. Osobnostní rozvoj žáků je nedílnou součástí kariérového poradenství –** se znalostí svých silných stránek a schopností reflexe těch slabých se žák může např. daleko **snáz rozhodovat o svém profesním zaměření** a daleko **snáz se bude adaptovat na pracovní trh a změny,** které v posledních letech přináší. Některé školy již dnes nenabízí kariérové poradenství pouze svým žákům, ale i širší veřejnosti.

Je zřejmé, že cesta k optimálnímu pojetí kariérového poradenství je v současných podmínkách pro většinu škol dlouhá a náročná. Lze ji však zvládat postupně a dosahovat takové úrovně, která je pro školu v daném časovém období realistická.

Na úrovni středních škol lze odlišit tři oblasti rozvoje kariérového poradenství:

- **Kurikulární oblast**, kde žáci dostávají užitečné informace či absolvují praktická cvičení v rámci běžné výuky (např. vzdělávací oblast Člověk a svět práce).
- **Oblast interních služeb kariérového poradenství**, kde žáci školy mohou navštěvovat skupinové či individuální poradenství, pro které byl vyčleněn prostor a které poskytuje adekvátně vzdělaná osoba.
- **Oblast externích služeb kariérového poradenství**, kde škola organizuje návštěvy jiných poradenských pracovišť (např. PPP, IPS ÚP) nebo si škola platí služby, které by jinak měla problém zajistit (např. sběr a vyhodnocení psychometrických dat).

Obecně lze říci, že kariérové poradenství ve středním školství se realizuje prostřednictvím několika forem, které by v optimálním případě měly být propojené a vzájemně se doplňovat:

- **Diagnostika a sebepoznání:** Poradce (případně jiný specialista) pomáhá klientovi uvědomit si jeho charakteristiky (zájmy, předpoklady, limity). Využívá přitom různé diagnostické metody a prostředky (rozhovor, zájmové dotazníky, osobnostní testy, výkonové testy, projekční metody aj.).
- **Vzdělávání:** Klient (žák, student) si osvojuje kompetence vedoucí k jeho osobnostnímu rozvoji – schopnost **identifikovat** a vyhodnocovat dostupné informační zdroje a poradenské služby, schopnost rozhodovat se, plánovat svou **kariérovou** dráhu, schopnost komunikovat (nácvik přijímacího pohovoru apod.), schopnost adaptovat se na změny v průběhu své vzdělávací či pracovní dráhy apod.
- **Poskytování informací:** Klient (žák, student) dostává nabídku informací. Poradce mu buď podá konkrétní informace na základě jeho dotazu, nebo mu doporučí určité informační zdroje.

- **Komplexní poradenství:** Poradce poskytuje klientovi komplexní poradenskou podporu v návaznosti na jeho konkrétní situaci a potřeby. Možnosti by mu měly být předkládány tak, aby se na jejich základě dokázal klient sám rozhodovat. Součástí komplexního poradenství přitom jsou i všechny tři výše uvedené formy, v míře a úrovni odpovídající situaci a potřebám klienta.

Hlavní zjištění

- Pokud jde o rozvoj škol v oblasti kariérového poradenství v Jihomoravském kraji, v nejvyšší míře jsou vykonávány aktivity patřící do pokročilé úrovně, ve které má škola zpracované komplexní pojetí kariérového poradenství, které obsahuje i prvky prevence předčasných odchodů. Ve vysoké míře jsou realizovány také aktivity z nejvyšší úrovně. V té škola disponuje interním systémem pro poskytování kariérového poradenství. V již nižší míře jsou rozvíjeny aktivity z mírně pokročilé a základní úrovně. Posun školy plánují převážně v rámci nejvyšší úrovně, čímž deklarují zájem o úplné pojetí kariérového poradenství. Oproti předchozím vlnám šetření školy vykazují pokles činností spadajících do základní úrovně. Nejvyšší a pokročilá úroveň zaznamenaly souvislé zvyšování v rámci jednotlivých vln šetření.

- V oblasti podpory kariérového poradenství školy nejčastěji organizují exkurze, besedy pro kariérovou orientaci žáků, podporují žáky se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním a poskytují individuální služby kariérového poradenství pro žáky. Zhruba tři čtvrtiny škol spolupracují se zaměstnavateli či VŠ při náborových aktivitách a zapojují odborníky z praxe do výuky a dalších aktivit školy. Během druhé a třetí vlny šetření u většiny aktivit postupně narůstal podíl škol, který se jich účastnil.

- V souvislosti s překážkami, které omezují rozvoj kariérového poradenství na středních a vyšších odborných školách v Jihomoravském kraji, se školy nejčastěji potýkají s malým zájmem o kariérové poradenství ze strany žáků a rodičů. Téměř polovina škol nemá dostatečné finanční prostředky pro zajištění kariérového poradenství ve škole. Přes dvě pětiny škol uvádí nízkou časovou dotaci pro poskytování služeb kariérového poradenství. Oproti předchozím vlnám šetření došlo u téměř všech překážek k mírnému poklesu počtu škol, které se s nimi potýkají. Nejvíce se zlepšila situace u nedostatečné podpory ze strany zřizovatele.

- V oblasti kariérového poradenství by školy v Jihomoravském kraji nejvíce ocenily finanční prostředky na realizaci exkurzí a besed. Nadpoloviční většině škol by pomohlo vytvoření odpovídající časové dotace vyučujícím pro poskytování kariérového poradenství a rozvoj spolupráce s VŠ. Polovina škol by ocenila možnost exkurzí do provozů různých zaměstnavatelů pro vyučující SŠ i vyučující ZŠ, téměř polovina zapojení externích odborníků v oblasti kariérového poradenství a prohloubené vzdělávání kariérových poradců. Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřebnosti.

- V rámci prevence a intervence v oblasti předčasných odchodů střední a vyšší odborné školy nejčastěji pořádají dny otevřených dveří. Více než čtyři pětiny škol posilují motivaci žáků ke studiu jejich zapojením do odborných soutěží, exkurzí, zahraničních stáží a mají systém, kterým rodiče včas informují o absencích nebo špatném prospěchu. Čtyři pětiny škol individuálně reagují na špatný prospěch žáka nebo absence a navrhují konkrétní postup pro zlepšení, žákům se špatným prospěchem nabízí individuální vyučování a konzultace a realizují programy s cílem usnadnit adaptaci žáků v 1. ročnících. Oproti druhé vlně šetření u většiny realizovaných činností alespoň mírně stoupl podíl aktivních škol.

2.1 Současná úroveň škol a jejich předpokládaný posun

Pokud jde o rozvoj škol v oblasti kariérového poradenství v Jihomoravském kraji, v nejvyšší míře jsou vykonávány aktivity patřící do pokročilé úrovně (49 %), ve které má škola zpracované komplexní pojetí kariérového poradenství, které obsahuje i prvky prevence předčasných odhodů. Pozornost se věnuje žákům se SVP. Ve vysoké míře jsou realizovány také aktivity z nejvyšší úrovně (41 %). V té škola disponuje interním systémem pro poskytování kariérového poradenství, do kterého jsou zapojeni i externí pracovníci. V již nižší míře jsou rozvíjeny aktivity z mírně pokročilé úrovně (35 %), ve které se problematika kariérového poradenství rozvíjí, ale je zaměřená především na žáky, kteří potřebují změnit obor. V nejnižší míře se vykonávají aktivity základní úrovně (24 %), ve které je kariérové poradenství realizováno pouze v základní podobě.

Pakliže měly školy zhodnotit předpokládaný posun v oblasti rozvoje kariérového poradenství, plánují rozvoj činností především v rámci nejvyšší úrovně (předpokládaný posun o 22 p. b.), čímž deklarují zájem o úplné pojetí kariérového poradenství. Určitý posun lze očekávat také v rámci pokročilé (předpokládaný posun o 15 p. b.) a mírně pokročilé úrovně (předpokládaný posun o 7 p. b.). V základní úrovni je očekávaný posun nejnižší (předpokládaný posun o 3 p. b.).

Graf 11: Současná úroveň rozvoje kariérového poradenství a předpokládaný posun

Základní úroveň – kariérové poradenství je realizováno pouze ve své základní podobě, škola nemá komplexní pojetí výuky pro realizaci vzdělávací oblasti či průřezového tématu Člověk a svět práce.

Mírně pokročilá úroveň – škola se snaží oblast kariérového poradenství dále rozvíjet a problematiku propojovat s výukou dalších předmětů, kariérové poradenství se omezuje na žáky, kteří potřebují změnit obor.

Pokročilá úroveň – škola má zpracované komplexní pojetí kariérového poradenství, služby kariérového poradenství obsahují prvky prevence předčasných odchodů, škola v rámci této oblasti příležitostně spolupracují s externími odborníky a sociálními partnery, kariérové poradenství je využíváno především vyššími ročníky, pozornost je věnována žákům se SVP.

Nejvyšší úroveň – škola má interní systém pro poskytování služeb kariérového poradenství, do kterého jsou zapojeni také externí pracovníci, oblast kariérového poradenství je rozvíjena dalšími činnostmi (pozice kariérového a výchovného poradce jsou oddělené, škola systematicky sleduje předčasné odchody ze vzdělávání a s výsledky cíleně pracuje, nabízí poradenství všem žákům, výuka je zaměřena na utváření pozitivního vztahu k profesi či dalšímu studiu).

Oproti předchozím vlnám šetření školy vykazují pokles činností spadajících do základní úrovně. Činnosti z mírně pokročilé úrovně dosáhly maxima ve druhé vlně šetření. Nejvyšší a pokročilá úroveň zaznamenaly souvislé zvyšování v rámci jednotlivých vln šetření.

Graf 12: Srovnání současné úrovně kariérového poradenství

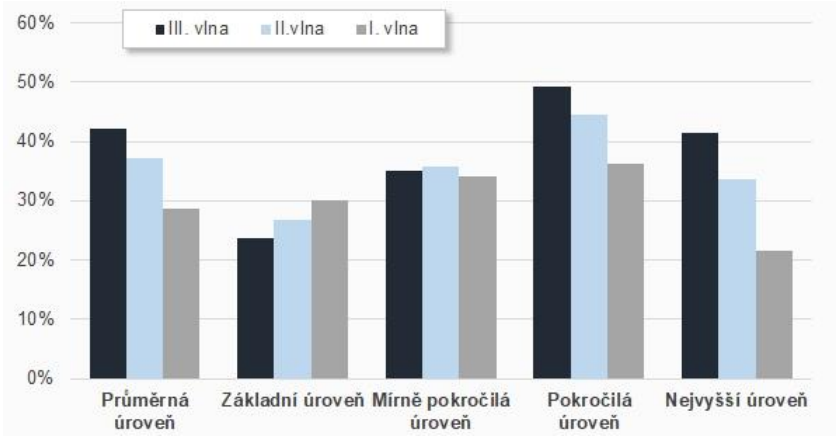

Základní úroveň – kariérové poradenství je realizováno pouze ve své základní podobě, škola nemá komplexní pojetí výuky pro realizaci vzdělávací oblasti či průřezového tématu Člověk a svět práce.

Mírně pokročilá úroveň – škola se snaží oblast kariérového poradenství dále rozvíjet a problematiku propojovat s výukou dalších předmětů, kariérové poradenství se omezuje na žáky, kteří potřebují změnit obor.

Pokročilá úroveň – škola má zpracované komplexní pojetí kariérového poradenství, služby kariérového poradenství obsahují prvky prevence předčasných odchodů, škola v rámci této oblasti příležitostně spolupracují s externími odborníky a sociálními partnery, kariérové poradenství je využíváno především vyššími ročníky, pozornost je věnována žákům se SVP.

Nejvyšší úroveň – škola má interní systém pro poskytování služeb kariérového poradenství, do kterého jsou zapojeni také externí pracovníci, oblast kariérového poradenství je rozvíjena dalšími činnostmi (pozice kariérového a výchovného poradce jsou oddělené, škola systematicky sleduje předčasné odchody ze vzdělávání a s výsledky cíleně pracuje, nabízí poradenství všem žákům, výuka je zaměřena na utváření pozitivního vztahu k profesi či dalšímu studiu).

2.2 Aktivity, které školy realizují v rámci této intervence

V rámci oblasti rozvoje kariérového poradenství střední školy a vyšší odborné školy nejčastěji organizují exkurze, besedy pro kariérovou orientaci žáků (89 %), podporují žáky se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním (83 %) a poskytují individuální služby kariérového poradenství pro žáky (81 %).

Graf 13: Činnosti, na kterých se školy v rámci rozvoje kariérového poradenství aktivně podílejí

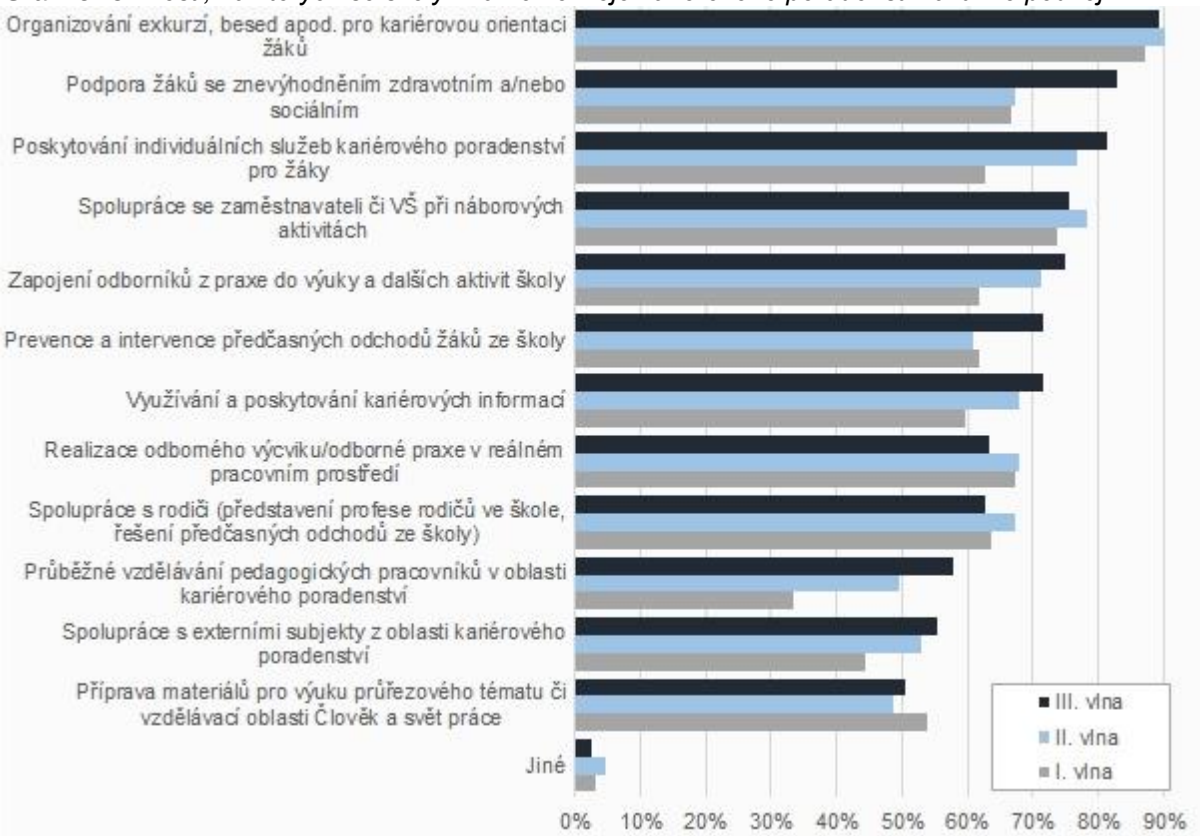

Zhruba tři čtvrtiny škol spolupracují se zaměstnavateli či VŠ při náborových aktivitách (76 %) a zapojují odborníky z praxe do výuky a dalších aktivit školy (75 %).

Během druhé a třetí vlny šetření u většiny aktivit postupně narůstal podíl škol, které se jich účastnily. K nejvyššímu zvýšení došlo u průběžného vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti kariérového poradenství (nárůst o 24 p. b. oproti I. vlně šetření) a u poskytování individuálních služeb kariérového poradenství pro žáky (nárůst o 19 p. b. oproti I. vlně šetření). Mírně poklesl podíl škol, který realizuje odborný výcvik nebo praxe v reálném pracovním prostředí a připravují materiály pro výuku průřezového tématu či vzdělávací oblasti Člověk a svět práce (pokles v obou případech o 4 p. b. oproti I. vlně).

2.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště z výše uvedených aktivit v oblasti kariérového poradenství nejčastěji organizují besedy a exkurze pro kariérovou orientaci žáků (93 %), realizují odborný výcvik a praxi v reálném pracovním prostředí a poskytují individuální služby kariérového poradenství pro žáky (shodně 89 %). Více než čtyři pětiny učilišť zapojují odborníky z praxe do výuky a dalších aktivit, podporují žáky se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním a snaží se o prevenci a intervenci předčasných odhodů žáků ze školy (shodně 87 %).

Graf 14: Aktivity, na nichž se SOU, podílejí, a jejich důležitost

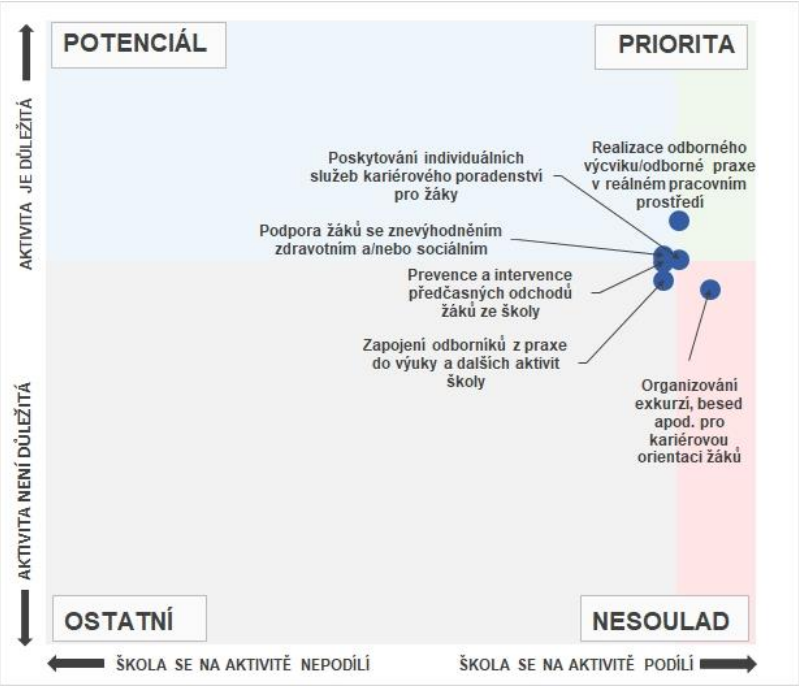

Pokud bychom v souvislosti s realizovanými aktivitami měli zohlednit jejich důležitost, prioritou pro střední odborná učiliště je realizace odborného výcviku v reálném pracovním prostředí a poskytování individuálních služeb kariérového poradenství. Tyto aktivity realizuje nejvyšší podíl SOU, který jim přisuzuje také nadprůměrnou důležitost.

Organizování exkurzí a besed pro kariérovou orientaci žáků bylo hodnoceno výrazně podprůměrně, ačkoliv tuto aktivitu vykonává největší počet škol. Proto pro učiliště představují určitý nesoulad.

Aktivity s potenciálem pro rozvoj kariérového poradenství jsou podpora žáků se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním a částečně také prevence a intervence předčasných odchodů. Tyto aktivity realizuje nižší podíl škol než aktivity prioritní, ale školy jim přikládají nadprůměrně vysokou důležitost.

Střední odborné školy jsou v oblasti rozvoje kariérového poradenství velmi aktivní. Nejčastěji realizují odborný výcvik v reálném pracovním prostředí (91 %). Naprostá většina škol také zapojuje odborníky z praxe do výuky a organizuje exkurze a besedy pro kariérovou orientaci žáků (shodně 89 %). Většina škol také poskytuje individuální služby kariérového poradenství (88 %). Více než čtyři pětiny středních odborných škol podporují žáky se zdravotním a/nebo sociálním znevýhodněním a spolupracují se zaměstnavateli či VŠ při náborových aktivitách (shodně 85 %).

Při zohlednění důležitosti nejčastěji realizovaných aktivit je zřejmé, že školy mají jednu prioritu a mezi ostatními aktivitami jsou pouze malé rozdíly, což je patrné také z grafu.

Prioritou pro SOŠ je realizace odborného výcviku v reálném pracovním prostředí. Tuto aktivitu realizují téměř všechny školy a přikládají jí nejvyšší důležitost.

Graf 15: Aktivity, na nichž se SOŠ podílejí, a jejich důležitost

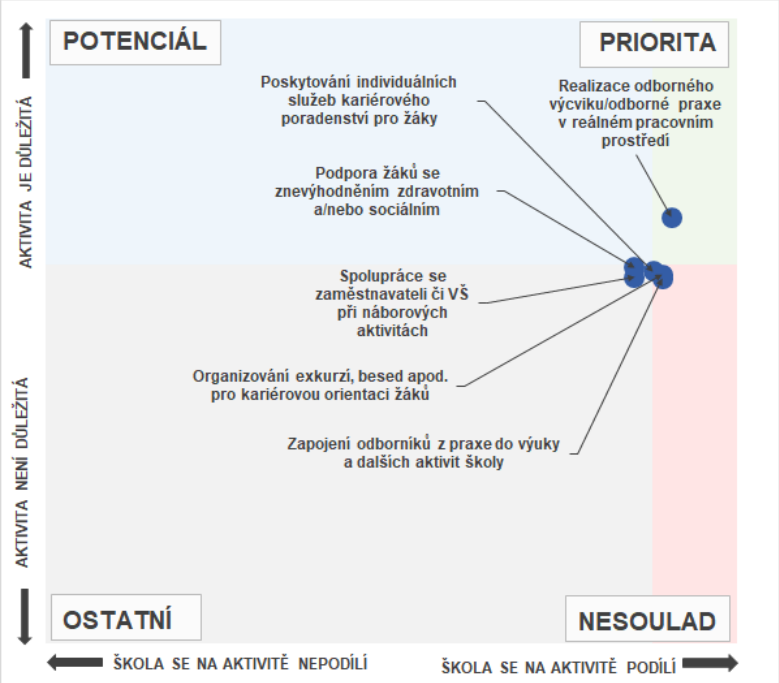

Zapojení odborníků z praxe do výuky a aktivit školy, organizování exkurzí a besed pro kariérovou orientaci žáků a poskytování individuálních služeb kariérového poradenství realizuje vysoký podíl škol, ale je jim přisuzována výrazně nižší důležitost než aktivitě prioritní. Z tohoto důvodu se ocitají v tzv. nesouladu.

Také ostatní aktivity se ocitají z pohledu hodnocení důležitosti mírně pod průměrem.

Gymnázia v rámci podpory rozvoje kariérového poradenství nejčastěji organizují exkurze a besedy pro kariérovou orientaci žáků (95 %) či spolupracují se zaměstnavateli či VŠ při náborových aktivitách (85 %). Čtyři pětiny gymnázií také poskytují individuální služby kariérového poradenství a podporují žáky se sociálním či zdravotním znevýhodněním (shodně 80 %). Celkem 70 % gymnázií využívá a poskytuje kariérové informace. Tři pětiny gymnázií zapojují do výuky odborníky a věnují se prevenci a intervenci předčasných odchodů žáků ze školy (shodně 60 %).

Graf 16: Aktivity, na nichž se gymnázia podílejí, a jejich důležitost

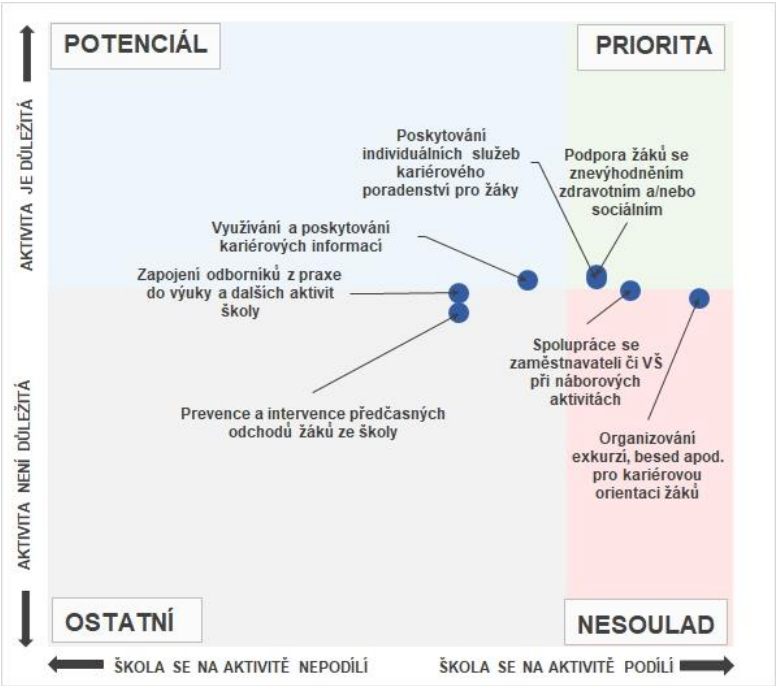

Prioritami je pro gymnázia poskytování individuálních služeb kariérového poradenství a podpora žáků se sociálním či zdravotním znevýhodněním. Tyto aktivity jsou pro gymnázia nadprůměrně důležité a věnují se jim relativně často.

Organizování exkurzí a besed pro kariérovou orientaci žáků realizuje nejvíce gymnázií, ale přisuzovaná důležitost je mírně podprůměrná.

Spolupráci se zaměstnavateli a VŠ při náborových aktivitách přisuzují gymnázia průměrný význam.

Aktivitou s potenciálem je pro gymnázia využívání a poskytování kariérových informací. Tuto aktivitu realizuje nižší podíl gymnázií než výše zmíněné aktivity, ale je jí přisuzována nadprůměrná důležitost. Zapojení odborníků z praxe do výuky a dalších aktivit školy se ocitá těsně pod oblastí aktivit s potenciálem.

2.3 Překážky, na které školy naráží v rámci této intervence

V souvislosti s překážkami, které omezují rozvoj kariérového poradenství na středních a vyšších odborných školách v Jihomoravském kraji, se školy nejčastěji potýkají s malým zájmem o kariérové poradenství ze strany žáků a rodičů (49 %). Téměř polovina škol nemá dostatečné finanční prostředky pro zajištění kariérového poradenství ve škole (48 %). Přes dvě pětiny škol uvádí nízkou časovou dotaci pro poskytování služeb kariérového poradenství (44 %) a celkem 36 % škol nemá samostatného kariérového poradce. Na žádnou překážku nenaráží 9 % škol v Jihomoravském kraji.

Graf 17: Překážky, na které školy narážejí v rámci rozvoje kariérového poradenství

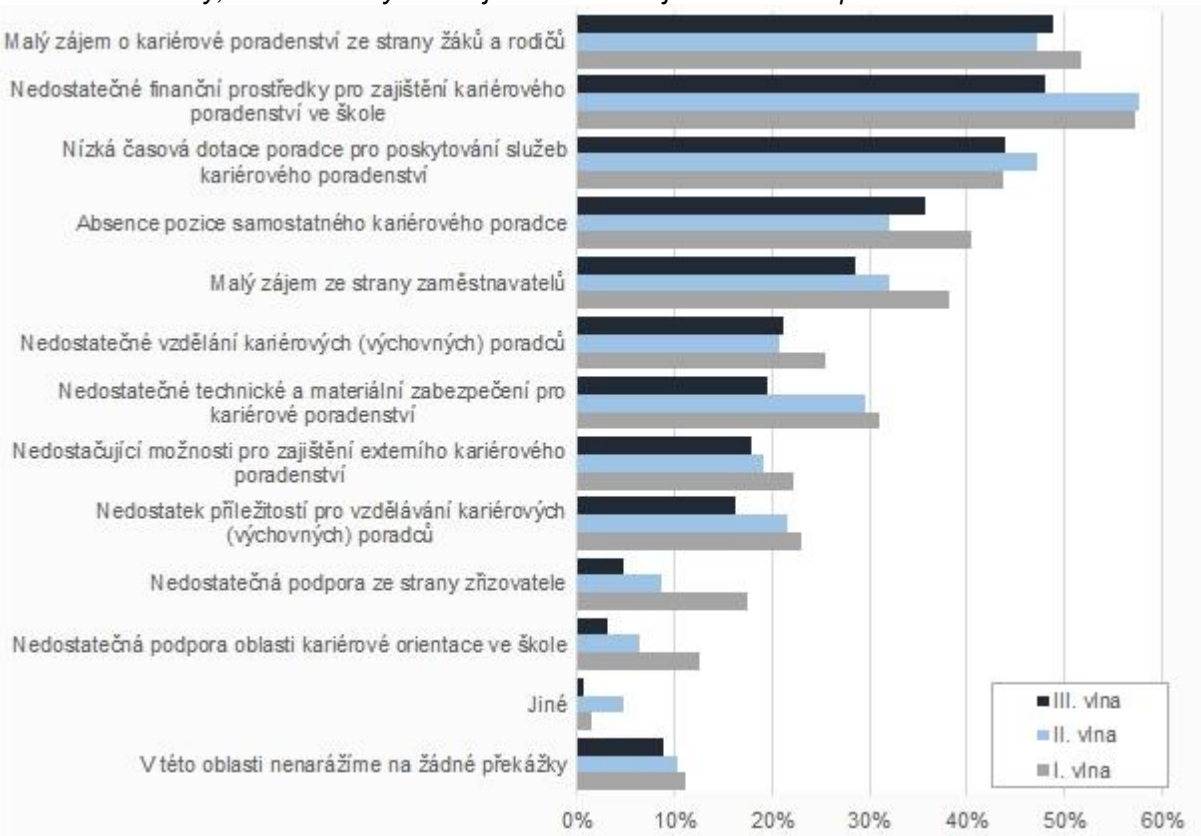

Oproti předchozím vlnám šetření došlo u téměř všech překážek k mírnému poklesu počtu škol, které se s nimi potýkají. Nejvíce se zlepšila situace u nedostatečné podpory ze strany zřizovatele (pokles o 13 p. b. vůči I. vlně šetření), nedostatečného technického a materiálního zabezpečení pro kariérové poradenství (pokles o 11 p. b. vůči I. vlně šetření) a malého zájmu ze strany zaměstnavatelů (pokles o 10 p. b. vůči I. vlně šetření).

2.4 Opatření pro zlepšení realizace intervence

V oblasti kariérového poradenství by školy v Jihomoravském kraji nejvíce ocenily finanční prostředky na realizaci exkurzí a besed (80 %). Nadpoloviční většině škol by pomohlo vytvoření odpovídající časové dotace vyučujícím pro poskytování kariérového poradenství (56 %) a rozvoj spolupráce s VŠ (54 %). Polovina škol by ocenila možnost exkurzí do provozů různých zaměstnavatelů pro vyučující SŠ i vyučující ZŠ (50 %), téměř polovina zapojení externích odborníků v oblasti kariérového poradenství a prohloubené vzdělávání kariérových poradců (shodně 46 %).

Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřebnosti. K nárůstu došlo oproti I. vlně šetření pouze u potřeby možnosti prohlubování vzdělávání kariérových poradců (nárůst o 3 p. b.). Naopak oproti I. vlně šetření poklesla potřeba opatření v rozvoji oblasti tématu Člověk a svět práce, a to zejména přípravy komplexního pojetí výuky a tvorba vlastních materiálů pro výuku průřezového tématu či vzdělávací oblasti Člověk a svět práce (shodně pokles o 14 p. b.).

Graf 18: Opatření, která by pomohla školám k dosažení zvoleného cíle v rámci rozvoje kariérového poradenství

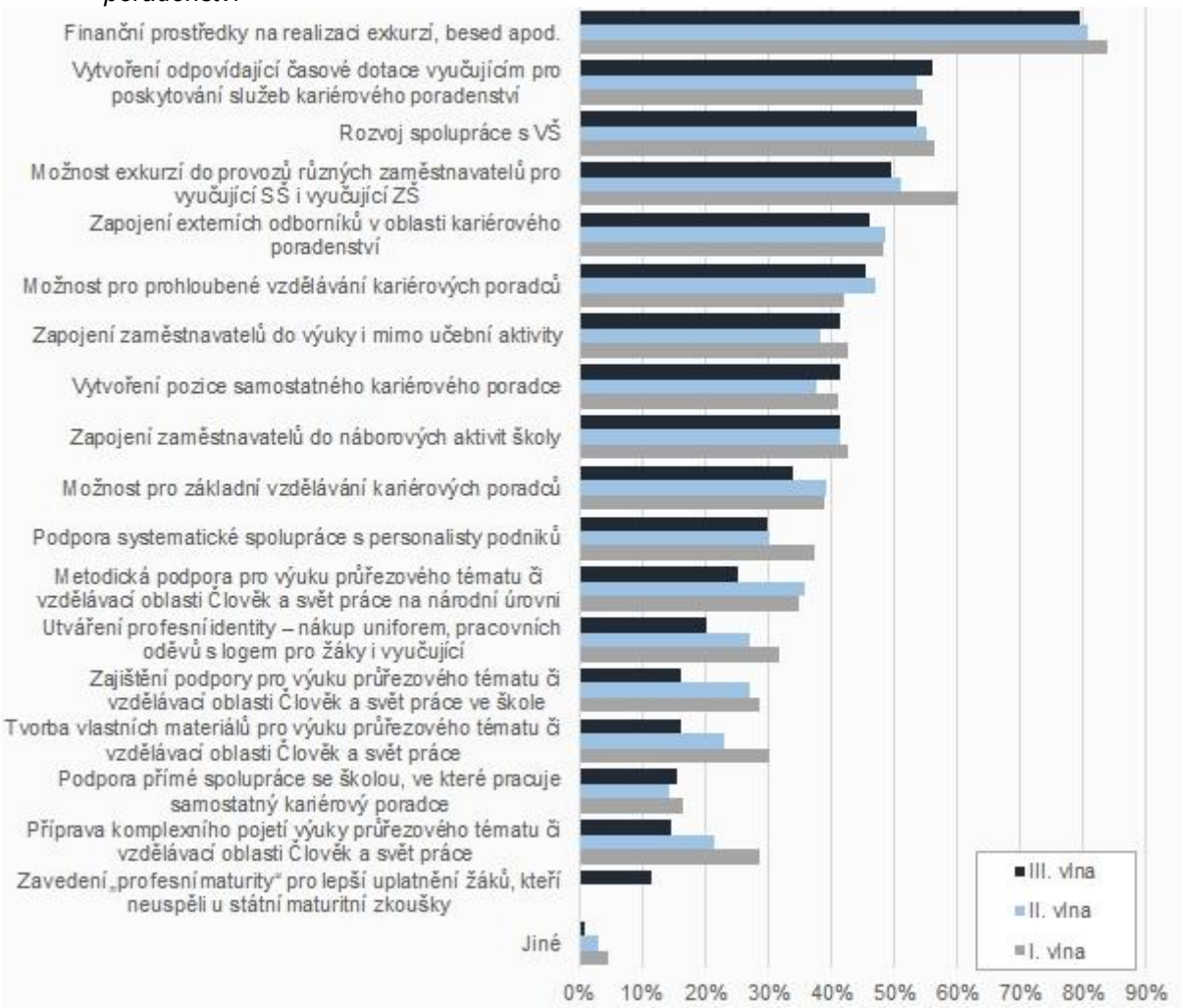

2.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště uvedla, že by jim pro podporu rozvoje kariérového poradenství pomohly především finanční prostředky na realizace exkurzí a besed (87 %). Téměř tři čtvrtiny škol by také ocenily zapojení zaměstnavatelů do náborových aktivit školy (72 %). Více než tři pětiny by uvítaly možnost exkurzí do provozů různých zaměstnavatelů pro vyučující SŠ i ZŠ (63 %) a vytvoření odpovídající časové dotace vyučujícím pro poskytování služeb kariérového poradenství (61 %). Nadpoloviční část škol by ocenila možnost pro prohloubené vzdělávání kariérových poradců (59 %), zapojení zaměstnavatelů do výuky i mimo učební aktivity a podporu systematické spolupráce s personalisty podniků (shodně 57 %).

Pokud bychom v souvislosti s navrhovanými opatřeními pro rozvoj kariérového poradenství zohlednili také jejich důležitost, představují priority středních odborných učilišť finanční prostředky na realizaci exkurzí a besed a zapojení zaměstnavatelů do náborových aktivit školy. Tato opatření zmiňují školy nejčastěji a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotí jako nejdůležitější.

Graf 19: Opatření, která by SOU pomohla, a jejich důležitost

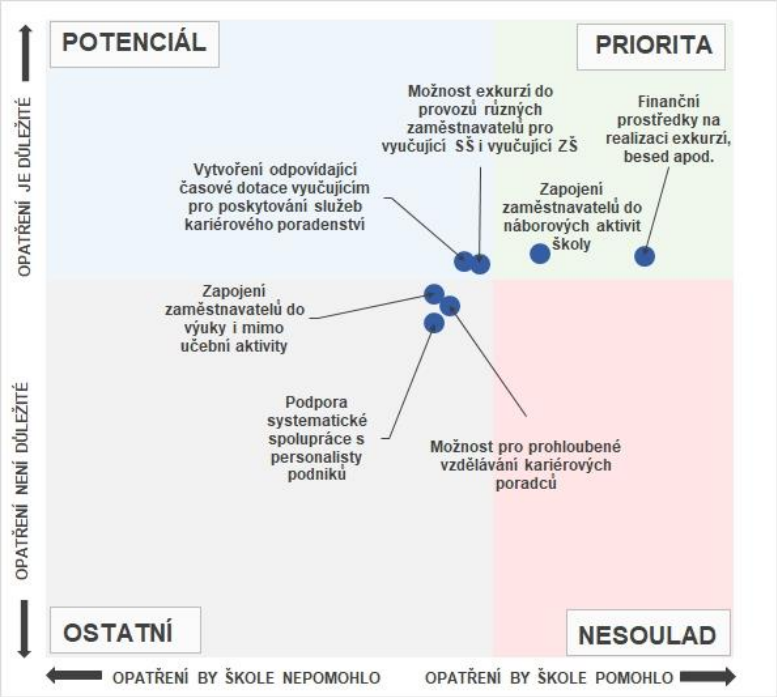

Možnost exkurzí do provozů různých zaměstnavatelů pro vyučující ZŠ i SŠ a vytvoření odpovídající časové dotace vyučujícím pro poskytování služeb kariérového poradenství vyžaduje nižší podíl středních odborných učilišť než opatření zmíněná výše, ale přisuzují jim relativně vysokou důležitost. Z tohoto důvodu pro školy představují potenciál v oblasti kariérového poradenství.

Přisouzená míra důležitosti dalších opatření je podprůměrná.

Střední odborné školy by nejvíce ocenily finanční prostředky na realizaci exkurzí a besed (85 %). Více než třem pětinám škol by pomohlo vytvoření odpovídající časové dotace vyučujícím pro poskytování služeb kariérového poradenství (64 %) a exkurze do provozů různých zaměstnavatelů pro vyučující SŠ i ZŠ (62 %). Více než polovině SOŠ by pomohlo zapojení zaměstnavatelů do náborových aktivit školy (58 %), prohloubení vzdělávání kariérových poradců a zapojení externích odborníků v oblasti kariérového poradenství (shodně 51 %).

Graf 20: Opatření, která by SOŠ pomohla, a jejich důležitost

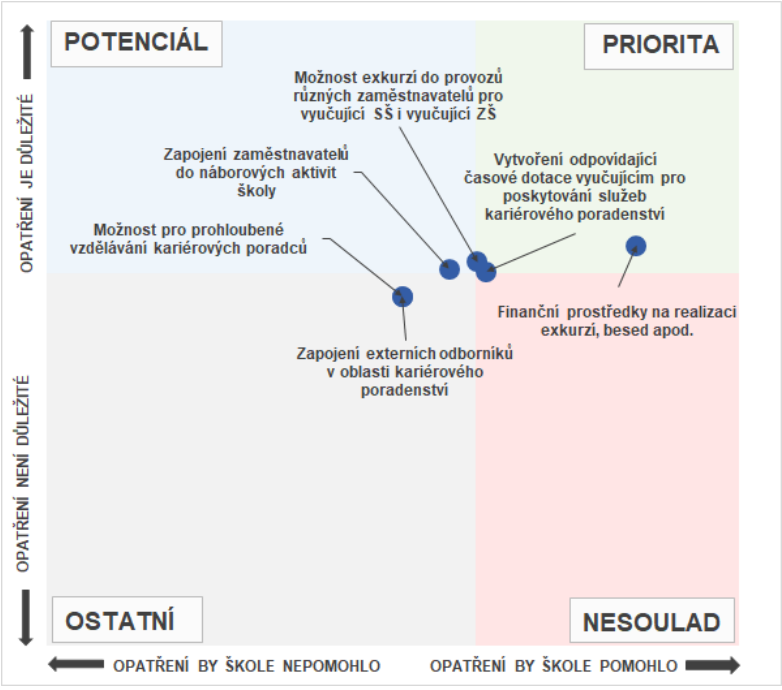

Z hlediska důležitosti jednotlivých opatření rozvoje kariérového poradenství představují největší priority finanční prostředky na realizaci exkurzí a besed. Toto opatření školy zmiňovaly nejčastěji a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotily jako nejvíce důležité.

Mezi prioritní opatření se řadí i možnost exkurzí do provozů různých zaměstnavatelů pro vyučující SŠ i ZŠ a vytvoření odpovídající časové dotace vyučujícím pro poskytování služeb kariérového poradenství, ačkoliv se tato opatření blíží průměru jak hodnocením důležitosti, tak četností, s jakou jsou zmiňovány.

Zapojení zaměstnavatelů do náborových aktivit školy by ocenil nižší podíl škol než opatření prioritní. Střední odborné školy však tomuto opatření přisuzují nadprůměrnou důležitost, proto pro ně představuje potenciál pro rozvoj kariérového poradenství.

Gymnázia by v rámci podpory kariérového poradenství nejvíce ocenila finanční prostředky na besedy a exkurze a rozvoj spolupráce s VŠ (shodně 88 %). Téměř dvě třetiny gymnázií by potřebovaly vytvoření odpovídající časové dotace vyučujícím pro poskytování služeb kariérového poradenství (65 %). Více než polovině gymnázií by pomohlo zapojení externích odborníků v oblasti kariérového poradenství (55 %). Více než dvě pětiny gymnázií by ocenily vytvoření samostatné pozice kariérového poradce (48 %) a možnost pro prohloubené vzdělávání kariérových poradců (45 %).

Graf 21: Opatření, která by gymnáziím pomohla, a jejich důležitost

Při zohlednění důležitosti jednotlivých opatření pro rozvoj kariérového poradenství představují prioritní opatření: finanční prostředky na realizaci exkurzí a besed a rozvoj spolupráce s VŠ. Tato opatření jsou gymnázii zmiňována často a zároveň jsou ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnocena jako velice důležitá.

Vytvoření odpovídající časové dotace vyučujícím pro poskytování služeb kariérového poradenství je zmiňováno školami méně často a blíží se tak spíše k opatřením s potenciálem k rozvoji sledované oblasti.

Vytvoření pozice samostatného kariérového poradce gymnázia zmiňovala výrazně méně, ale představuje potenciál v oblasti kariérového poradenství, protože je mu přisuzována nadprůměrná důležitost.

2.5 Aktivity, na kterých se školy podílí v rámci prevence a intervence v oblasti předčasných odchodů

V rámci prevence a intervence v oblasti předčasných odchodů střední a vyšší odborné školy nejčastěji pořádají dny otevřených dveří (93 %). Celkem 85 % škol posiluje motivaci žáků ke studiu jejich zapojením do odborných soutěží, exkurzí, zahraničních stáží apod. a má systém, kterým rodiče včas informuje o absencích nebo špatném prospěchu. Čtyři pětiny škol individuálně reagují na špatný prospěch žáka nebo absence a navrhuje konkrétní postup pro zlepšení, žákům se špatným prospěchem nabízí individuální vyučování a konzultace a realizuje programy s cílem usnadnit adaptaci žáků v 1. ročnících (shodně 80 %).

Ve třech čtvrtinách škol řeší předčasné odchody a poskytuje individuální pomoc školní psycholog nebo výchovný poradce (76 %). Tři pětiny škol v případě žáků ohrožených předčasným odchodem spolupracují s PPP, SPC, OSPOD a dalšími institucemi (60 %) a předčasně odcházejícím žákům poskytují poradenství zaměřené na možnost přechodu na jinou školu nebo obor (59 %). Více než polovina škol organizuje výchovné komise zaměřené i na prevenci předčasných odchodů (54 %), pořádá volnočasové, kulturní a společenské akce s ohledem na možnost zapojení i žáků se sociálním znevýhodněním (53 %) a preventivně vyhledává žáky potenciálně ohrožené předčasným odchodem ze školy (52 %).

Oproti druhé vlně šetření u většiny realizovaných činností podíl aktivních škol alespoň mírně stoupl. K nejvyššímu zvýšení došlo u škol, které individuálně reagují na špatný prospěch žáka nebo absence a navrhují konkrétní postup pro zlepšení (nárůst o 12 p. b.). Vzrostl také podíl škol, které organizují výchovné komise zaměřené i na prevenci předčasných odchodů, předčasně odcházejícím žákům

poskytují poradenství zaměřené na možnost přechodu na jinou školu nebo obor a preventivně vyhledávají žáky potenciálně ohrožené předčasným odchodem ze školy (nárůst shodně o 10 p. b.).

Graf 22: Činnosti, na kterých se školy v rámci prevence a intervence v oblasti předčasných odchodů aktivně podílejí

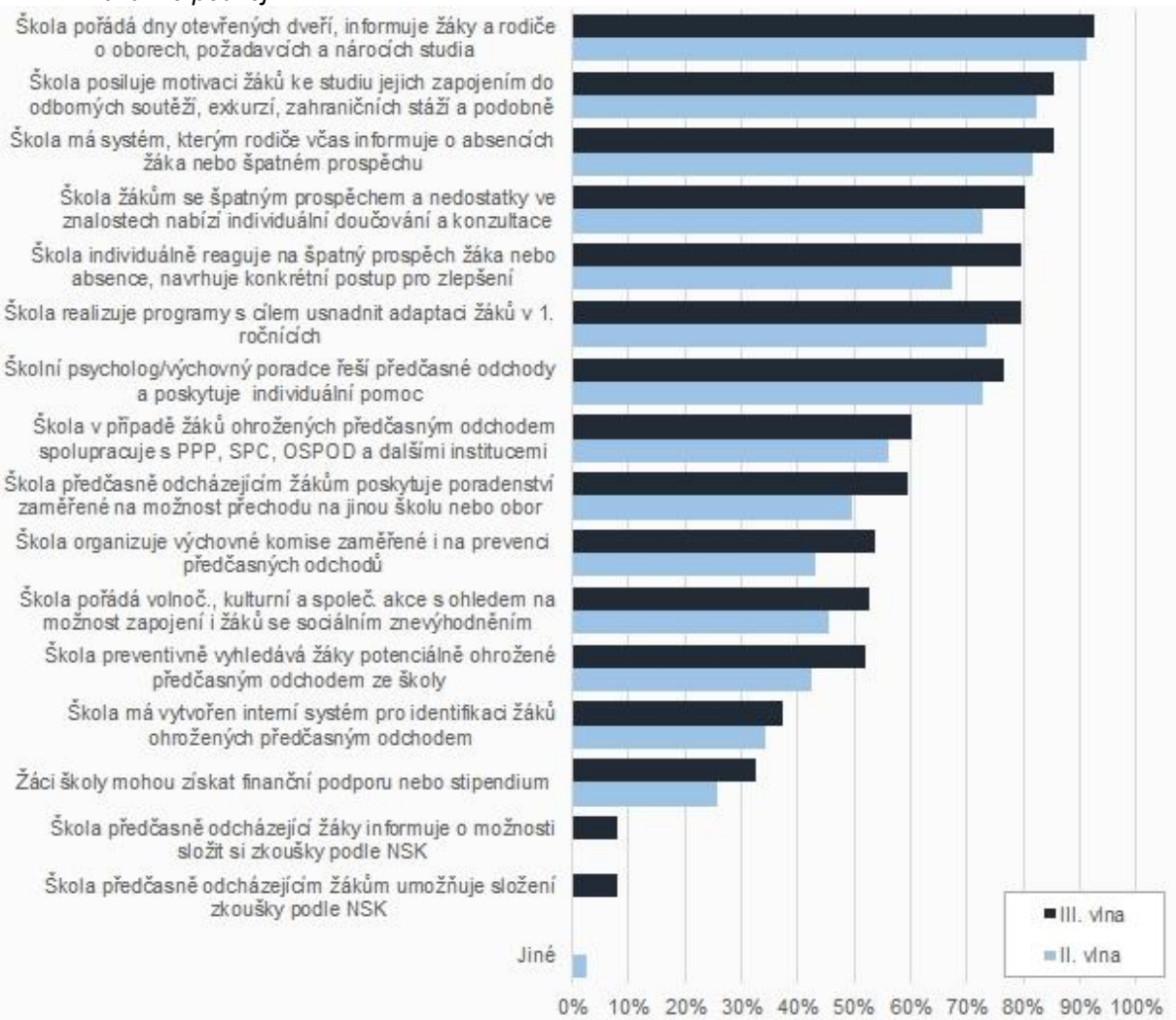

Pozn. data za první vlnu šetření nejsou k dispozici.

2.5.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště z výše uvedených aktivit v oblasti předčasných odchodů nejčastěji pořádají dny otevřených dveří (96 %). Většina škol posiluje motivaci žáků jejich zapojením do odborných soutěží, exkurzí, zahraničních stáží a podobně (94 %). Většina škol má systém, kterým rodiče informuje o absencích žáka nebo špatném prospěchu, anebo na nich působí školní psycholog či výchovný poradce, který řeší problémy předčasných odchodů (shodně 91 %). Téměř devět desetin škol nabízí žákům se špatným prospěchem individuální doučování a konzultace (89 %). Celkem 87 % škol individuálně reaguje na špatný prospěch žáka nebo absence, navrhuje konkrétní postup pro zlepšení (akční plán), kontroluje jeho dodržování a vyhodnocuje výsledky. Stejný podíl škol organizuje výchovné komise zaměřené i na prevenci předčasných odchodů.

Pokud bychom v souvislosti s realizovanými aktivitami měli zohlednit jejich důležitost, prioritou pro střední odborná učiliště je pořádání dnů otevřených dveří a dále systém, kterým rodiče informuje o absencích žáka nebo špatném prospěchu a usiluje o zapojení rodičů do řešení problémů žáka. Tyto aktivity realizuje nejvyšší podíl SOU, který jim přisuzuje také nadprůměrnou důležitost. Lehce nad průměrem z hlediska hodnocení významu je také působení psychologa či výchovného poradce na škole, který žákům poskytuje individuální pomoc (řeší předčasné odchody a poskytuje poradenství zaměřené na možnost přechodu pro předčasně odcházející žáky).

Graf 23: Aktivity, na nichž se SOU, podílejí, a jejich důležitost

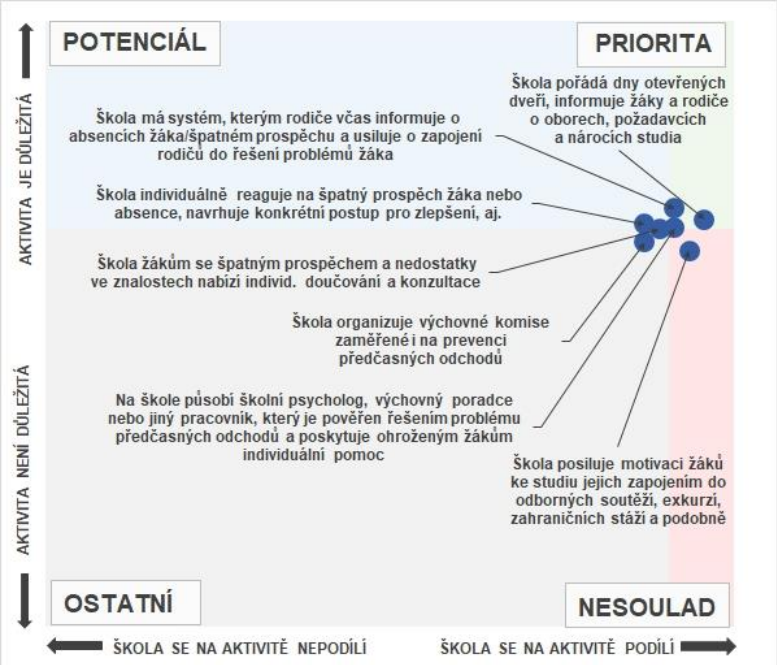

Aktivitou s potenciálem pro oblast prevence předčasných odchodů je individuální reakce na špatný prospěch žáka nebo absence, Tuto aktivitu realizuje nižší podíl škol než aktivity prioritní, ale školy jí přikládají nadprůměrně vysokou důležitost.

Průměrně učiliště hodnotí poskytování individuálních konzultací a doučování žákům se špatným prospěchem, kterým se věnují také relativně často.

Posilování motivace žáků ke studiu jejich zapojením do odborných soutěží, exkurzí apod. realizuje vysoký podíl učilišť. Nicméně této aktivitě přikládají mírně podprůměrnou důležitost, a proto pro učiliště představují určitý nesoulad.

Střední odborné školy jsou v oblasti předčasných odchodů velmi aktivní. Naprostá většina škol má systém (např. elektronický), kterým rodiče včas informuje o absencích nebo špatném prospěchu (99 %) pořádá dny otevřených dveří (97 %) a posiluje motivaci žáků ke studiu zapojením do odborných soutěží, exkurzí apod. (95 %). Velká část škol také žákům se špatným prospěchem nabízí individuální doučování a konzultace (88 %), nebo realizuje programy s cílem usnadnit adaptaci žáků v 1. ročnících (85 %). Více než čtyři pětiny škol individuálně reagují na špatný prospěch žáka a absence, navrhují konkrétní postup pro zlepšení (akční plán), kontroluji jeho dodržování a vyhodnocují výsledky (84 %).

Graf 24: Aktivity, na nichž se SOŠ podílejí, a jejich důležitost

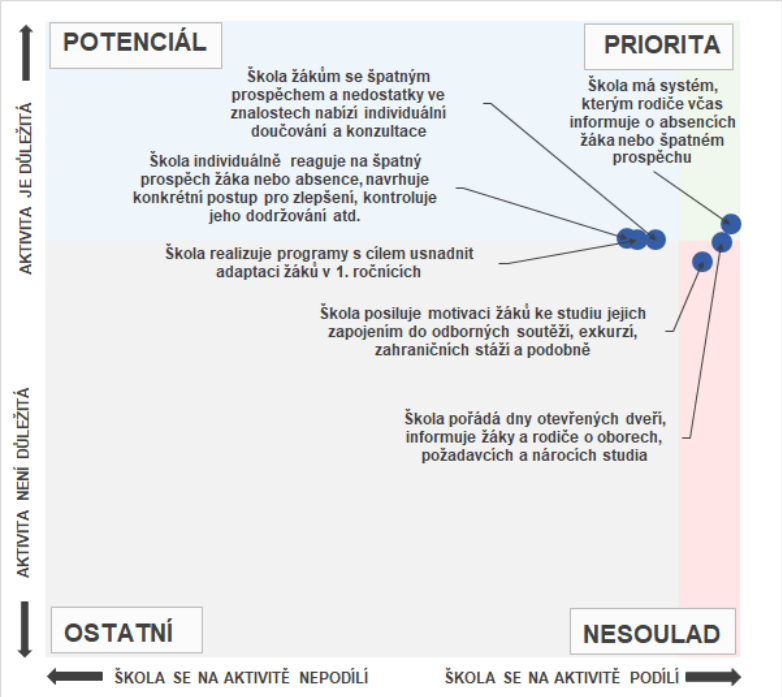

Prioritou pro SOŠ je systém, kterým se včas informují rodiče o absencích nebo špatném prospěchu. Tuto aktivity realizuje většina škol a přikládají jí nejvyšší důležitost.

Pořádání dnů otevřených dveří je druhou nejčastější aktivitou, ale svým hodnocením je školy posunuly lehce pod průměr, do tzv. nesouladu. Velmi podprůměrně a tedy také v nesouladu je hodnocena třetí nejčastější aktivita, a to motivace žáků ke studiu jejich zapojením do odborných soutěží, exkurzí apod.

Do aktivit s potenciálem patří nabídka individuálního doučování a konzultací žákům se špatným prospěchem, realizace programů s cílem usnadnit adaptaci žáků v 1. ročnících a individuální reakce na špatný prospěch žáka a absence, návrh postupu pro zlepšení.

Gymnázia v rámci prevence předčasných odchodů nejčastěji realizují programy s cílem usnadnit adaptaci žáků v 1. ročnících (95 %) a pořádají dny otevřených dveří, či jinak informují žáky a rodiče o požadavcích studia (93 %). Naprostá většina gymnázií má systém, kterým rodiče informuje o absencích a špatném prospěchu a posiluje motivaci žáků ke studiu jejich zapojením do odborných soutěží, exkurzí a zahraničních stáží (shodně 90 %). Více než čtyři pětiny gymnázií žákům se špatným prospěchem a nedostatky ve znalostech nabízí individuální doučování a konzultace (83 %). Více než tři čtvrtiny škol individuálně reaguje na špatný prospěch žáka (78 %)

Graf 25: Aktivity, na nichž se gymnázia podílejí, a jejich důležitost

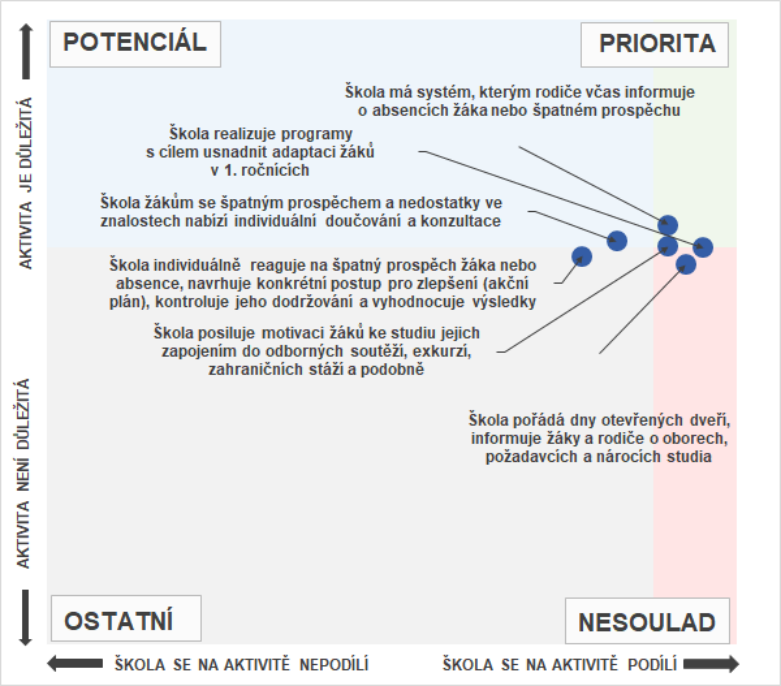

Pokud bychom chtěli zhodnotit i důležitost jednotlivých aktivit, gymnázia se sice nejčastěji věnují realizaci programů s cílem usnadnit adaptaci žáků v 1. ročnících, ale tuto aktivitu hodnotí mírně podprůměrně. Nachází se tak v tzv. nesouladu stejně jako druhá nejčastější aktivita, a to pořádání dnů otevřených dveří.

Prioritami je pro gymnázia posílení motivace žáků ke studiu jejich zapojením do odborných soutěží, exkurzí a systém, kterým škola včas informuje rodiče o absenci a špatném prospěchu žáků.

Potenciál v oblasti předčasných odchodů představuje pro gymnázia nabídka individuálního doučování a konzultací žákům se špatným prospěchem a nedostatky ve znalostech.

2.6 Grafická sumarizace hlavních zjištění týkajících se oblasti „rozvoje kariérového poradenství“ na SOŠ, SOU a na gymnáziích

Následující tři grafická schémata přehledně shrnují klíčová zjištění týkající se oblasti *rozvoje kariérového poradenství* na třech nejčastěji zastoupených typech škol (SOŠ, SOU a gymnázia). Každé schéma je sestaveno ze tří (dále členěných) boxů – žlutého, modrého a oranžového.

V horním žlutém boxu jsou uvedeny školami nejčastěji volené položky z rozsáhlého seznamu jednotlivých atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *rozvoje kariérového poradenství*. Tento box tak zprostředkovává stručný obraz aktuální situace v této oblasti v době před realizací intervence (projektů).

V prostředním modrém boxu jsou nejprve uvedeny školami nejčastěji realizované činnosti spadající do této oblasti, následně pak nejčastěji uváděné překážky, které komplikují její rozvoj, a nakonec nejčastěji uváděná opatření, která by školám v rozvoji této oblasti pomohla.

V dolním oranžovém boxu jsou uvedeny opět nejčastěji volené položky ze seznamu atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *rozvoje kariérového poradenství*. V tomto případě však již nevypovídají o skutečné současné situaci, ale představují zamýšlený stav dané oblasti na škole po realizaci plánované intervence (projektů). Jedná se tedy o stručný obraz ideálního budoucího stavu, k němuž škola plánuje dospět s pomocí podpůrných projektů (realizované intervence).

Aktuální stav rozvoje kariérového poradenství na SOU

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Většina vyučujících usiluje o utváření pozitivního vztahu žáků ke zvolené profesi či dalšímu studiu. (80 % škol)

Výuka je zaměřena i na utváření pozitivního vztahu žáků ke zvolené profesi či dalšímu studiu. (74 % škol)

Nabízíme individuální kariérové poradenství všem žákům, pozornost soustředíme zejména na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. (67 % škol)

Kariérový poradce úzce spolupracuje s jednotlivými vyučujícími. (65 % škol)

Služby kariérového poradenství zahrnují prvky prevence předčasných odchodů ze školy. (63 % škol)

Individuální i skupinové kariérové poradenství je využíváno nejčastěji žáky vyšších ročníků, pozornost je věnována zejména žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. (57 % škol)

Činnosti, které SOU v rámci rozvoje kariérového poradenství realizují

- Organizování exkurzí, besed apod. pro kariérovou orientaci žáků (93 % škol)
- Poskytování individuálních služeb kariérového poradenství pro žáky (89 % škol)
- Realizace odborného výcviku/odborné praxe v reálném pracovním prostředí (89 % škol)
- Podpora žáků se znevýhodněním zdravotním a/nebo sociálním (87 % škol)
- Zapojení odborníků z praxe do výuky a dalších aktivit školy (87 % škol)
- Prevence a intervence předčasných odchodů žáků ze školy (87 % škol)

Překážky, na něž SOU při realizaci těchto činností narážejí

- Malý zájem o kariérové poradenství ze strany žáků a rodičů (63 % škol)
- Nedostatečné finanční prostředky pro zajištění kariérového poradenství ve škole (57 % škol)
- Nízká časová dotace poradce pro poskytování služeb kariérového poradenství (48 % škol)
- Absence pozice samostatného kariérového poradce (37 % škol)
- Malý zájem ze strany zaměstnavatelů (37 % škol)
- Nedostatečné vzdělání kariérových (výchovných) poradců (24 % škol)
- Nedostatečné technické a materiální zabezpečení pro kariérové poradenství (24 % škol)

Opatření, která by SOU pomohla ke stanoveným cílům

- Finanční prostředky na realizaci exkurzí, besed apod. (87 % škol)
- Zapojení zaměstnavatelů do náborových aktivit školy (72 % škol)
- Možnost exkurzí do provozů různých zaměstnavatelů pro vyučující SŠ i vyučující ZŠ (63 % škol)
- Vytvoření odpovídající časové dotace vyučujícím pro poskytování služeb kariérového poradenství (61 % škol)
- Možnost pro prohloubené vzdělávání kariérových poradců (59 % škol)
- Zapojení zaměstnavatelů do výuky i mimo učební aktivity (57 % škol)
- Podpora systematické spolupráce s personalisty podniků (57 % škol)

Cíle, které si v rámci rozvoje kariérového poradenství stanovila SOU

Výuka je zaměřena i na utváření pozitivního vztahu žáků ke zvolené profesi či dalšímu studiu. (91 % škol)

Většina vyučujících usiluje o utváření pozitivního vztahu žáků ke zvolené profesi či dalšímu studiu. (89 % škol)

Nabízíme individuální kariérové poradenství všem žákům, pozornost soustředíme zejména na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. (83 % škol)

Kariérový poradce úzce spolupracuje s jednotlivými vyučujícími. (78 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Služby kariérového poradenství zahrnují prvky prevence předčasných odchodů ze školy. (76 % škol)

Systematicky sledujeme předčasné odchody žáků, s výsledky sledování cíleně pracujeme. (72 % škol)

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav rozvoje kariérového poradenství na SOŠ

- Většina vyučujících usiluje o utváření pozitivního vztahu žáků ke zvolené profesi či dalšímu studiu. (73 % škol)
- Výuka je zaměřena i na utváření pozitivního vztahu žáků ke zvolené profesi či dalšímu studiu. (72 % škol)
- Kariérový poradce úzce spolupracuje s jednotlivými vyučujícími. (66 % škol)
- Nabízíme individuální kariérové poradenství všem žákům, pozornost soustředíme zejména na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. (62 % škol)
- Služby kariérového poradenství zahrnují prvky prevence předčasných odchodů ze školy. (61 % škol)
- Individuální i skupinové kariérové poradenství je využíváno nejčastěji žáky vyšších ročníků, pozornost je věnována zejména žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. (57 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Činnosti, které SOŠ v rámci rozvoje kariérového poradenství realizují

- Realizace odborného výcviku/odborné praxe v reálném pracovním prostředí (91 % škol)
- Organizování exkurzí, besed apod. pro kariérovou orientaci žáků (89 % škol)
- Zapojení odborníků z praxe do výuky a dalších aktivit školy (89 % škol)
- Poskytování individuálních služeb kariérového poradenství pro žáky (88 % škol)
- Podpora žáků se znevýhodněním zdravotním a/nebo sociálním (85 % škol)
- Spolupráce se zaměstnavateli či VŠ při náborových aktivitách (85 % škol)

Překážky, na něž SOŠ při realizaci těchto činností narážejí

- Malý zájem o kariérové poradenství ze strany žáků a rodičů (55 % škol)
- Nedostatečné finanční prostředky pro zajištění kariérového poradenství ve škole (50 % škol)
- Nízká časová dotace poradce pro poskytování služeb kariérového poradenství (45 % škol)
- Absence pozice samostatného kariérového poradce (39 % škol)
- Malý zájem ze strany zaměstnavatelů (28 % škol)
- Nedostatečné technické a materiální zabezpečení pro kariérové poradenství (26 % škol)

Opatření, která by SOŠ pomohla ke stanoveným cílům

- Finanční prostředky na realizaci exkurzí, besed apod. (85 % škol)
- Vytvoření odpovídající časové dotace vyučujícím pro poskytování služeb kariérového poradenství (64 % škol)
- Možnost exkurzí do provozů různých zaměstnavatelů pro vyučující SŠ i vyučující ZŠ (62 % škol)
- Zapojení zaměstnavatelů do náborových aktivit školy (58 % škol)
- Možnost pro prohloubené vzdělávání kariérových poradců (51 % škol)
- Zapojení externích odborníků v oblasti kariérového poradenství (51 % škol)

Cíle, které si v rámci rozvoje kariérového poradenství stanovily SOŠ

- Výuka je zaměřena i na utváření pozitivního vztahu žáků ke zvolené profesi či dalšímu studiu. (86 % škol)
- Většina vyučujících usiluje o utváření pozitivního vztahu žáků ke zvolené profesi či dalšímu studiu. (86 % škol)
- Kariérový poradce úzce spolupracuje s jednotlivými vyučujícími. (85 % škol)
- Nabízíme individuální kariérové poradenství všem žákům, pozornost soustředíme zejména na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. (78 % škol)
- Služby kariérového poradenství zahrnují prvky prevence předčasných odchodů ze školy. (74 % škol)
- Oblast kariérového poradenství je obsahově i časově koordinována určeným pracovníkem, který má pro tuto činnost vytvořeny odpovídající podmínky. (70 % škol)
- Systematicky sledujeme předčasné odchody žáků, s výsledky sledování cíleně pracujeme. (70 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav rozvoje kariérového poradenství na gymnáziích

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Spolupráce s externími odborníky a sociálním partnery je příležitostná. (75 % škol)

Individuální i skupinové kariérové poradenství je využíváno nejčastěji žáky vyšších ročníků, pozornost je věnována zejména žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. (68 % škol)

Nabízíme individuální kariérové poradenství všem žákům, pozornost soustředíme zejména na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. (65 % škol)

Většina vyučujících usiluje o utváření pozitivního vztahu žáků ke zvolené profesi či dalšímu studiu. (60 % škol)

Výuka je zaměřena i na utváření pozitivního vztahu žáků ke zvolené profesi či dalšímu studiu. (60 % škol)

Kariérový poradce na naší škole má pro výkon této funkce odpovídající vzdělání či si jej chce doplnit, popř. je kariérové poradenství součástí práce výchovného poradce. (60 % škol)

Činnosti, které gymnázia v rámci rozvoje kariérového poradenství realizují

- Organizování exkurzí, besed apod. pro kariérovou orientaci žáků (95 % škol)
- Spolupráce se zaměstnavateli či VŠ při náborových aktivitách (85 % škol)
- Poskytování individuálních služeb kariérového poradenství pro žáky (80 % škol)
- Podpora žáků se znevýhodněním zdravotním a/nebo sociálním (80 % škol)
- Využívání a poskytování kariérových informací (70 % škol)
- Zapojení odborníků z praxe do výuky a dalších aktivit školy (60 % škol)
- Prevence a intervence předčasných odchodů žáků ze školy (60 % škol)

Překážky, na něž gymnázia při realizaci těchto činností narážejí

- Nedostatečné finanční prostředky pro zajištění kariérového poradenství ve škole (65 % škol)
- Nízká časová dotace poradce pro poskytování služeb kariérového poradenství (55 % škol)
- Absence pozice samostatného kariérového poradce (45 % škol)
- Malý zájem o kariérové poradenství ze strany žáků a rodičů (38 % škol)
- Nedostatečné technické a materiální zabezpečení pro kariérové poradenství (23 % škol)
- Nedostatečné vzdělání kariérových (výchovných) poradců (23 % škol)

Opatření, která by gymnáziím pomohla ke stanoveným cílům

- Finanční prostředky na realizaci exkurzí, besed apod. (88 % škol)
- Rozvoj spolupráce s VŠ (88 % škol)
- Vytvoření odpovídající časové dotace vyučujícím pro poskytování služeb kariérového poradenství (65 % škol)
- Zapojení externích odborníků v oblasti kariérového poradenství (55 % škol)
- Vytvoření pozice samostatného kariérového poradce (48 % škol)
- Možnost pro prohloubené vzdělávání kariérových poradců (45 % škol)

Cíle, které si v rámci rozvoje kariérového poradenství stanovila gymnázia

Většina vyučujících usiluje o utváření pozitivního vztahu žáků ke zvolené profesi či dalšímu studiu. (83 % škol)

Nabízíme individuální kariérové poradenství všem žákům, pozornost soustředíme zejména na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. (83 % škol)

Individuální i skupinové kariérové poradenství je využíváno nejčastěji žáky vyšších ročníků, pozornost je věnována zejména žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. (83 % škol)

Kariérový poradce na naší škole má pro výkon této funkce odpovídající vzdělání. (80 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Spolupráce s externími odborníky a sociálním partnery je příležitostná. (80 % škol)

Oblast kariérového poradenství je obsahově i časově koordinována určeným pracovníkem, který má pro tuto činnost vytvořeny odpovídající podmínky. (75 % škol)

Výuka je zaměřena i na utváření pozitivního vztahu žáků ke zvolené profesi či dalšímu studiu. (75 % škol)

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

3 Podpora polytechnického vzdělávání

Polytechnické vzdělávání je nutno chápat jako vzdělávání integrující přírodovědné, technické a environmentální vzdělávání a jako komplex vzájemných implikací mezi složkami vzdělávání a jednotlivými předmětovými oblastmi. Jedná se o integraci:

- všeobecné složky vzdělávání x odborné složky vzdělávání;
- společenskovědních a humanitních předmětů x matematiky x polytechnických předmětů x uměleckých předmětů.

Polytechnické vzdělávání je definováno jako vzdělávání poskytující vědomosti o vědeckých principech a odvětvích výroby, znalosti z technických a jiných oborů a všeobecně technické dovednosti. Přispívá nejen k rozšiřování poznatků, ale především k vytváření pracovních dovedností a návyků, které jsou využívány v běžném a později i pracovním životě. To je vázáno na technické myšlení jako aplikaci vědomostí, dovedností a zkušeností v členění na praktické, vizuální, intuitivní a koncepční myšlení.

Cílem polytechnického vzdělávání je rozvíjet znalosti o technickém prostředí a pomáhat vytvářet a fixovat správné pracovní postupy a návyky, rozvoj spolupráce, vzájemnou komunikaci a volní vlastnosti a podporovat touhu tvořit a práci zdárně dokončit. Polytechnické vzdělávání má posilovat zájem nejen o technické obory, ale i o přírodovědné a environmentální obory.

Přírodovědné vzdělávání je definováno jako vzdělávání zaměřené na porozumění **základním přírodovědným pojmům a zákonům**, na porozumění a užívání **metod vědeckého zkoumání přírodních faktů** (přírodních objektů, procesů, vlastností, zákonitostí). Cílem v přírodovědném vzdělávání je **rozvíjet schopnosti potřebné při využívání** přírodovědných vědomostí a dovedností pro řešení konkrétních problémů, podporovat odpovědné rozhodování v osobním životě člověka, naplňovat osobní potřeby a fungování v občanském a případně budoucím profesním životě.

Technické vzdělávání jako součást technické výchovy se zaměřuje na osvojování potřebných technických vědomostí, dovedností a návyků, vytváření vztahu k technice a rozvoj tvořivého technického myšlení. Osvojení je realizováno na vědeckém základě, uvědoměle a při aktivitách majících vztah k technice, s níž se v životě setká každý jedinec. Cílem **technické výchovy** je získat správné postoje k technice a k využívání techniky v životě.

Environmentální vzdělávání dělíme na výchovu a osvětu. Environmentální výchovou rozumíme systematické působení na mladou generaci (včetně dětí předškolního věku) za účelem přijetí hodnot a jednání nezbytného pro ochranu a péči o životní prostředí. Oblastmi vzdělávání jsou: výchova o životním prostředí, výchova v životním prostředí, výchova pro životní prostředí. Úkoly **osvěty** jsou zejména v rovině informativní a jsou zaměřené na dospělou populaci a obecně na veřejnost.

Hlavní zjištění

- Pokud jde o rozvoj škol v oblasti polytechnického vzdělávání v Jihomoravském kraji, v nejvyšší míře jsou vykonávány aktivity patřící do základní úrovně, ve které je podpora polytechnického vzdělávání omezena na realizaci v souladu s RVP. Ve vysoké míře se realizují také aktivity z pokročilé úrovně a mírně pokročilé úrovně. V těchto úrovních již začíná podpora polytechnického vzdělávání i mimo rámec RVP. V nejnižší míře jsou realizovány aktivity nejvyšší úrovně, ve které je systematická podpora doplněna o dílčí aktivity. Nejvyšší posun školy plánují právě v rámci nejvyšší úrovně, čímž deklarují zájem o zvýšení podpory polytechnického vzdělávání. Oproti předchozím vlnám šetření došlo k poklesu v rámci aktivit základní úrovně. Ostatní úrovně zaznamenaly naopak souvislé zvyšování v rámci jednotlivých vln šetření.

- V oblasti podpory polytechnického vzdělávání největší část středních škol a vyšších odborných škol zapojuje žáky do soutěží a olympiád. Téměř tři čtvrtiny škol zahrnují do výuky polytechnických předmětů laboratorní cvičení, pokusy, exkurze, projektovou výuka apod. Více než polovina škol pořádá motivační akce pro žáky ZŠ a věnuje se individuální práci se žáky s mimořádným zájmem o polytechniku. Oproti předchozím vlnám vzrostl přibližně u poloviny realizovaných činností podíl aktivních škol.

- V souvislosti s překážkami, které omezují podporu polytechnického vzdělávání na středních a vyšších odborných školách v Jihomoravském kraji, se školy nejčastěji potýkají s nedostatkem financí na úhradu vedení nepovinných předmětů a s nedostatečnou znalostí žáků ze ZŠ v oblasti polytechnického vzdělávání. Více než polovina škol naráží na nedostatečnou motivaci žáků ze ZŠ k polytechnickému vzdělávání a polovina na nedostatečnou jazykovou vybavenost učitelů polytechnických předmětů pro výuku v cizích jazycích. Nezájem žáků školy o polytechnické vzdělávání a zastaralé IT vybavení pro výuku trápí také téměř polovinu škol. Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny překážek alespoň k mírnému poklesu škol, které se s nimi potýkají.

- Nejvíce by školy ocenily zvýšení počtu a kvality počítačů, notebooků, tabletů a dalších zařízení, zlepšení vybavení odborných učeben, laboratoří a dílen a zvýšení kvality softwarového vybavení školy. Dvě třetiny škol by ocenily zkvalitnění IT sítí a nákup softwarového vybavení pro podporu polytechnického vzdělávání. Téměř dvě třetiny škol by potřebovaly možnost nákupu učebnic, pomůcek a výukových materiálů a účast pedagogických pracovníků na školení IT různé úrovně. Přibližně tři pětiny škol potřebují nákup a přípravu materiálů pro výuku. Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřebnosti.

3.1 Současná úroveň škol a jejich předpokládaný posun

Pokud jde o rozvoj škol v oblasti polytechnického vzdělávání v Jihomoravském kraji, v nejvyšší míře jsou vykonávány aktivity patřící do základní úrovně (76 %), ve které je podpora polytechnického vzdělávání omezena na realizaci v souladu s RVP. Ve vysoké míře se realizují také aktivity z pokročilé úrovně (56 %) a mírně pokročilé úrovně (52 %). V těchto úrovních již začíná podpora polytechnického vzdělávání i mimo rámec RVP. V nejnižší míře jsou realizovány aktivity nejvyšší úrovně (34 %), ve které je systematická podpora doplněna o dílčí aktivity.

Pakliže měly školy zhodnotit předpokládaný posun v oblasti podpory polytechnického vzdělávání, plánují rozvoj činností především v rámci nejvyšší úrovně (předpokládaný posun o 17 p. b.), čímž deklarují zájem o zvýšení podpory polytechnického vzdělávání. Určitý posun lze očekávat také v rámci pokročilé úrovně (předpokládaný posun o 10 p. b.). Nejnižší předpokládaný posun vykazuje mírně pokročilá úroveň (předpokládaný posun o 6 p. b.) a základní úroveň (předpokládaný posun o 2 p. b.).

Graf 26: Současná úroveň podpory polytechnického vzdělávání a předpokládaný posun

Základní úroveň – podpora polytechnického vzdělávání je omezena na realizaci pouze v souladu RVP vyučovaných oborů.

Mírně pokročilá úroveň – podpora polytechnického vzdělávání probíhá pouze v podobě dílčích aktivit (rozvíjení znalostí a dovedností, které jsou součástí polytechnického vzdělávání, motivační akce pro ZŠ, aplikace různých metod ve výuce – skupinová práce, projektová výuka, laboratorní cvičení, praxe atd.).

Pokročilá úroveň – systematická podpora polytechnického vzdělávání (vzájemné propojení polytechnických předmětů a provázání s výukou matematiky, realizace aktivit nad rámec RVP, zapojování do soutěží, spolupráce se ZŠ v regionu).

Nejvyšší úroveň – systematická podpora polytechnického vzdělávání a podpora v rámci dílčích aktivit (zpracované plány výuky polytechnických předmětů a matematiky, které jsou vzájemně provázány, individuální podpora žáků, spolupráce s VŠ v rámci maturitních oborů, podpora samostatné práce žáků – spolupráce se zaměstnavateli, VŠ a výzkumnými institucemi).

Oproti předchozím vlnám šetření došlo v základní úrovni ke kontinuálnímu mírnému poklesu činností ve druhé vlně a ve třetí vlně. Ostatní úrovně zaznamenaly souvislé zvyšování v rámci jednotlivých vln šetření. Oproti první vlně narostla ve třetí vlně šetření především pokročilá úroveň (nárůst o 15 p. b.) a nejvyšší úroveň (nárůst o 10 p. b.).

Graf 27: Srovnání současné úrovně polytechnického vzdělávání

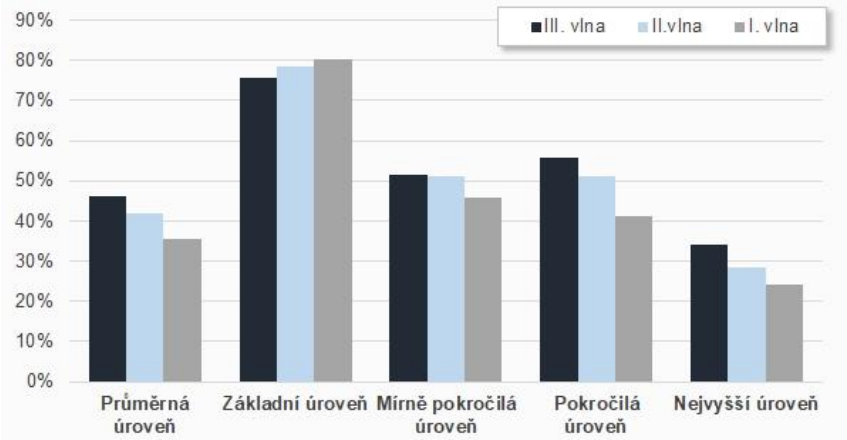

Základní úroveň – podpora polytechnického vzdělávání je omezena na realizaci pouze v souladu RVP vyučovaných oborů.

Mírně pokročilá úroveň – podpora polytechnického vzdělávání probíhá pouze v podobě dílčích aktivit (rozvíjení znalostí a dovedností, které jsou součástí polytechnického vzdělávání, motivační akce pro ZŠ, aplikace různých metod ve výuce – skupinová práce, projektová výuka, laboratorní cvičení, praxe atd.).

Pokročilá úroveň – systematická podpora polytechnického vzdělávání (vzájemné propojení polytechnických předmětů a provázání s výukou matematiky, realizace aktivit nad rámec RVP, zapojování do soutěží, spolupráce se ZŠ v regionu).

Nejvyšší úroveň – systematická podpora polytechnického vzdělávání a podpora v rámci dílčích aktivit (zpracované plány výuky polytechnických předmětů a matematiky, které jsou vzájemně provázány, individuální podpora žáků, spolupráce s VŠ v rámci maturitních oborů, podpora samostatné práce žáků – spolupráce se zaměstnavateli, VŠ a výzkumnými institucemi).

3.2 Aktivity, které školy realizují v rámci této intervence

V rámci oblasti podpory polytechnického vzdělávání střední školy a vyšší odborné školy nejčastěji zapojují žáky do soutěží a olympiád (75 %). Téměř tři čtvrtiny škol zahrnují do výuky polytechnických předmětů laboratorní cvičení, pokusy, exkurze, projektovou výuka apod. (74 %). Více než polovina škol pořádá motivační akce pro žáky ZŠ (55 %) a věnuje se individuální práci se žáky s mimořádným zájmem o polytechniku (52 %). Celkem 45 % škol spolupracuje s VŠ, výzkumnými pracovišti technického zaměření a připravuje výukové materiály pro výuku polytechnického charakteru.

Během druhé a třetí vlny šetření přibližně u poloviny aktivit postupně narůstal podíl škol, který tyto aktivity realizoval. U ostatních aktivit nedošlo k žádné změně nebo došlo k mírnému poklesu. K nejvyššímu zvýšení oproti první vlně šetření došlo u spolupráce se ZŠ formou využití laboratoří, dílen, mediálních laboratoří (nárůst o 7 p. b. vůči I. vlně šetření). K největšímu poklesu došlo v případě zahrnutí laboratorních cvičení, pokusů, exkurzí, projektové výuky apod. do výuky polytechnických předmětů, přípravy výukových materiálů pro výuku polytechnického charakteru a u samostatného zpracovávání prací žáky na témata, která poskytují sociální partneři (pokles shodně o 4 p. b. vůči I. vlně šetření).

Graf 28: Činnosti, na kterých se školy v rámci podpory polytechnického vzdělávání aktivně podílejí

3.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště z výše uvedených aktivit v oblasti polytechnického vzdělávání nejčastěji zapojují žáky do soutěží a olympiád a realizují motivační akce pro žáky základních škol (shodně 80 %).

Graf 29: Aktivity, na nichž se SOU, podílejí, a jejich důležitost

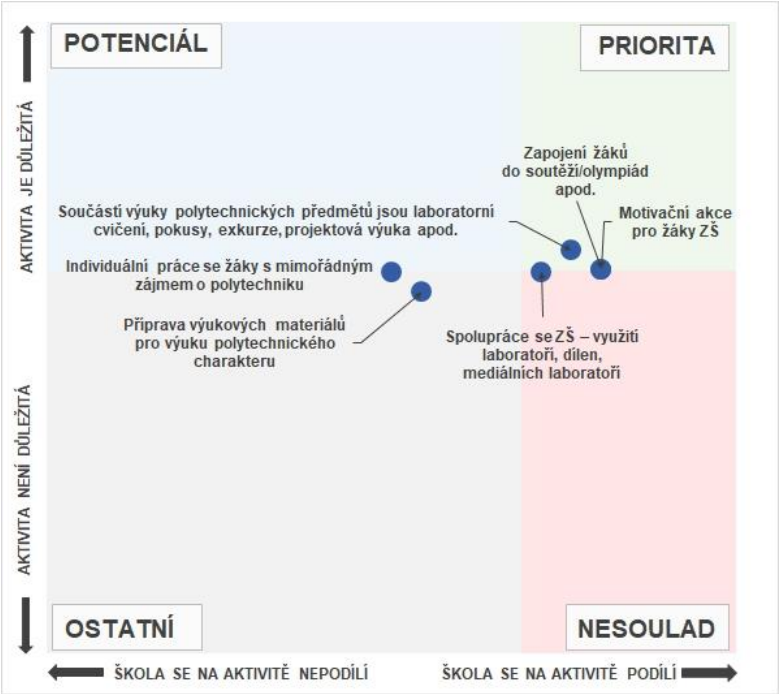

Více než tři čtvrtiny škol do výuky polytechnických předmětů zahrnují také laboratorní cvičení, exkurze apod. (76 %). Celkem 72 % škol spolupracuje se základními školami ve využívání laboratoří nebo dílen. Více než polovina učilišť připravuje výukové materiály pro výuku polytechnického charakteru (54 %) a polovina individuálně pracuje se žáky s mimořádným zájmem o polytechniku (50 %).

Pokud bychom v souvislosti s realizovanými aktivitami měli zohlednit jejich důležitost, největší prioritou pro střední odborná učiliště jsou laboratorní cvičení, exkurze, projektová výuka apod., které jsou součástí polytechnických předmětů. Tuto

aktivitu hodnotila učiliště jako nejdůležitější. Prioritami jsou pro školy i motivační akce pro žáky ZŠ a zapojení žáků do soutěží a olympiád. Tyto aktivity realizuje nejvyšší podíl SOU a přisuzuje jim mírně nadprůměrnou důležitost.

Spolupráci se ZŠ realizuje také vysoký podíl SOU, nicméně těmto aktivitám přikládají mírně podprůměrnou důležitost, a proto pro učiliště představují určitý nesoulad.

Mezi činnosti s potenciálem pro rozvoj polytechnického vzdělávání se nezařadily žádné aktivity, protože jsou již hodnoceny pod průměrem.

Střední odborné školy jsou v oblasti polytechnického vzdělávání aktivní a nejčastěji zahrnují do výuky polytechnických předmětů laboratorní cvičení, pokusy, exkurze a projektovou výuku (84 %). Téměř čtyři pětiny škol zapojují žáky do soutěží a olympiád (78 %) a přibližně dvě třetiny pořádají motivační akce pro základní školy (65 %). Přípravě výukových materiálů pro výuku polytechnických předmětů se věnuje 55 % SOŠ a necelá polovina škol se zaměřuje na individuální práci se žáky, kteří se zajímají o polytechniku (49 %) či na spolupráci se základními školami za využití laboratoří, dílen apod. (47 %).

Graf 30: Aktivity, na nichž se SOŠ podílejí, a jejich důležitost

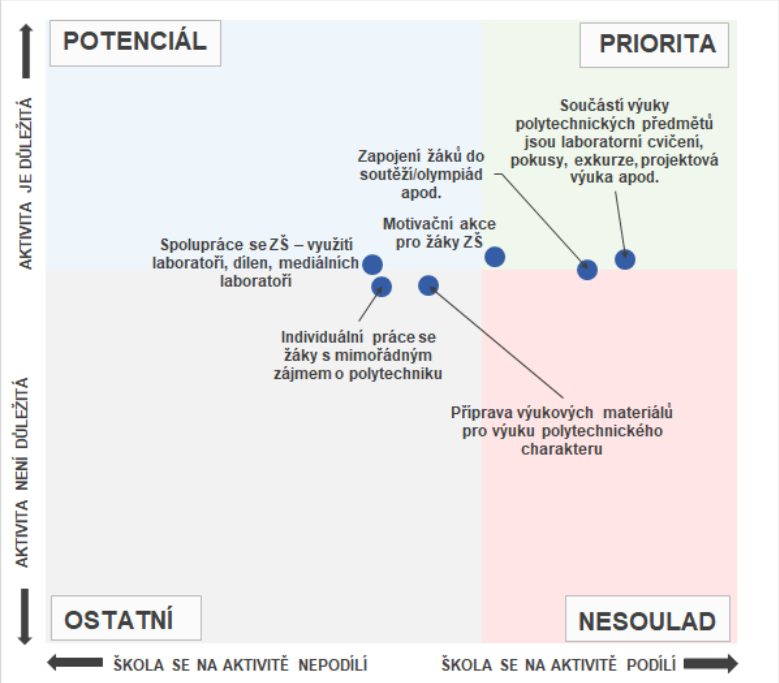

Prioritou v oblasti polytechnického vzdělání je pro SOŠ zahrnutí laboratorních cvičení, pokusů apod. do výuky polytechnických předmětů a motivační akce pro žáky ZŠ. Tyto aktivity realizuje vysoký podíl škol, který je považuje za důležité.

Zapojení žáků do soutěží a olympiád umožňuje vysoký podíl škol, ale je mu přisuzována jen lehce nadprůměrná důležitost. Z tohoto důvodu se ocitá na hranici tzv. nesouladu.

Aktivitou s potenciálem pro podporu polytechnického vzdělávání je spolupráce se ZŠ. Této aktivitě se věnuje nižší podíl škol, ale je jí přisuzována nadprůměrně vysoká důležitost.

Gymnázia v rámci podpory polytechnického vzdělávání nejčastěji zapojují žáky do soutěží a olympiád (95 %). Čtyři pětiny gymnázií zahrnují do polytechnických předmětů laboratorní cvičení, pokusy, exkurze a projektovou výuku, a spolupracují s VŠ a výzkumnými pracovišti technického zaměření (shodně 80 %). Přibližně třetina gymnázií individuálně pracuje se žáky s mimořádným zájmem o polytechniku (68 %) a cílí přípravu žáků ke studiu polytechnických oborů na VŠ (65 %) Více než dvě pětiny gymnázií pořádají motivační akce pro žáky ZŠ (43 %).

Graf 31: Aktivity, na nichž se gymnázia podílejí, a jejich důležitost

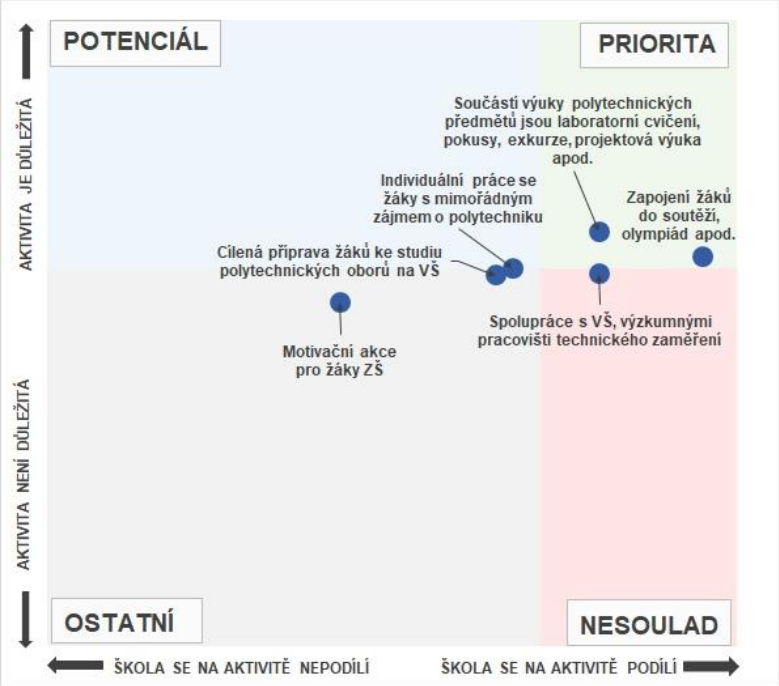

Prioritami pro gymnázia jsou aktivity v podobě zapojení žáků do soutěží a olympiád a zahrnutí laboratorních cvičení, pokusů apod. do výuky polytechnických předmětů.

Spolupráce s VŠ, výzkumnými pracovišti technického zaměření je častou aktivitou, ale je hodnocena podprůměrně a představuje tak tzv. nesoulad.

Pro gymnázia žádná z aktivit nejeví jednoznačný potenciál pro podporu polytechnického vzdělávání, ačkoliv nejvíce se k němu blíží individuální práce se žáky s mimořádným zájmem o polytechniku a cílená příprava žáků ke studiu polytechnických oborů na VŠ. Tato aktivita je gymnázii hodnocena průměrně.

3.3 Překážky, na které školy naráží v rámci této intervence

V souvislosti s překážkami, které omezují podporu polytechnického vzdělávání na středních a vyšších odborných školách v Jihomoravském kraji, se školy nejčastěji potýkají s nedostatkem financí na úhradu vedení nepovinných předmětů (59 %) a s nedostatečnou znalostí žáků ze ZŠ v oblasti polytechnického vzdělávání (57 %). Více než polovina škol naráží na nedostatečnou motivaci žáků ze ZŠ k polytechnickému vzdělávání (54 %) a zhruba polovina na nedostatečnou jazykovou vybavenost učitelů polytechnických předmětů pro výuku v cizích jazycích (50 %). Nezájem žáků školy o polytechnické vzdělávání (49 %) a zastaralé IT vybavení pro výuku (46 %) trápí také téměř polovinu škol. Na žádnou překážku nenaráží 4 % škol v Jihomoravském kraji.

Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny překážek k poklesu podílu škol, které se s nimi potýkají. Nejvíce se zlepšila situace u nedostatečné podpory žáků se zájmem o polytechnické vzdělávání ze strany jejich rodičů (pokles o 14 p. b. vůči I. vlně šetření), v případě malé podpory ze strany zaměstnavatelů a v neúspěšnosti pedagogických pracovníků školy v získávání žáků pro polytechnické předměty a matematiku (pokles shodně o 10 p. b. vůči I. vlně šetření). K nejvyššímu nárůstu došlo u překážky v podobě učitelů, kteří nejsou dostatečně jazykově vybaveni pro výuku polytechnických předmětů v cizím jazyce (nárůst o 4 p. b. vůči I. vlně šetření).

Graf 32: Překážky, na které školy narážejí v rámci podpory polytechnického vzdělávání

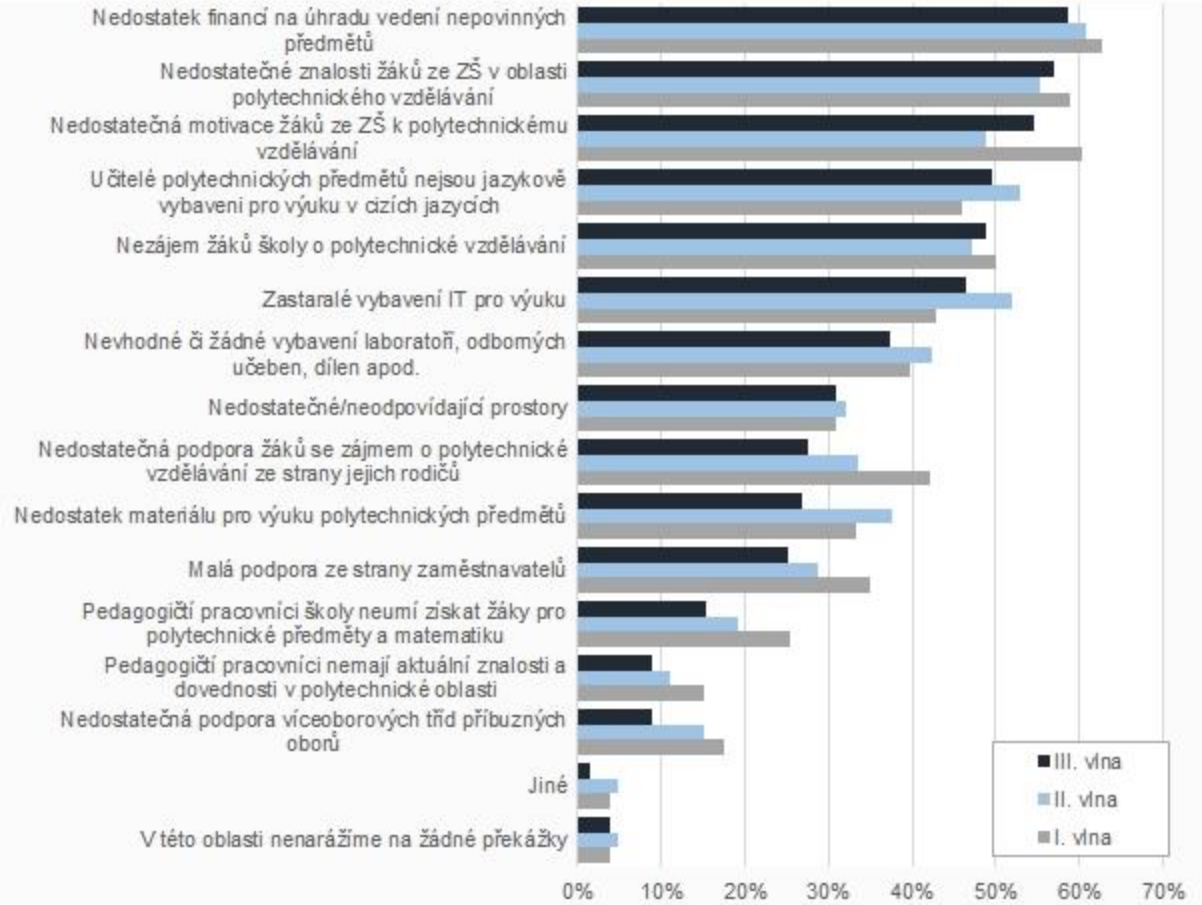

3.4 Opatření pro zlepšení realizace intervence

V oblasti polytechnického vzdělávání by školy v Jihomoravském kraji nejvíce ocenily zvýšení počtu a kvality počítačů, notebooků, tabletů a dalších zařízení (73 %), zlepšení vybavení odborných učeben, laboratoří a dílen (72 %) a zvýšení kvality softwarového vybavení školy (70 %). Dvě třetiny škol by ocenily zkvalitnění IT sítí a nákup softwarového vybavení pro podporu polytechnického vzdělávání (shodně 67 %).

Téměř dvě třetiny škol by potřebovaly možnost nákupu učebnic, pomůcek a výukových materiálů (65 %) a účast pedagogických pracovníků na školení IT různé úrovně (64 %). Přibližně tři pětiny škol potřebují nákup a přípravu materiálů pro výuku (59 %). Celkem 54 % škol by uvítalo podporu dělení výukových hodin pro vybrané polytechnické předměty a matematiku. Ostatní opatření by ocenila čtvrtina až polovina škol.

Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřebnosti. K největšímu poklesu oproti první vlně šetření došlo u podpory nepovinné výuky matematiky (pokles o 22 p. b. vůči I. vlně šetření) a u úhrady účasti na soutěžích i zahraničních pro žáky i pedagogický dozor (pokles o 14 p. b. vůči I. vlně šetření). Mírně vzrostla potřeba zkvalitnění IT sítí ve škole, včetně připojení na internet a vybavení IT učeben (nárůst o 10 p. b. vůči I. vlně šetření).

Graf 33: Opatření, která by pomohla školám k dosažení zvoleného cíle v rámci podpory polytechnického vzdělávání

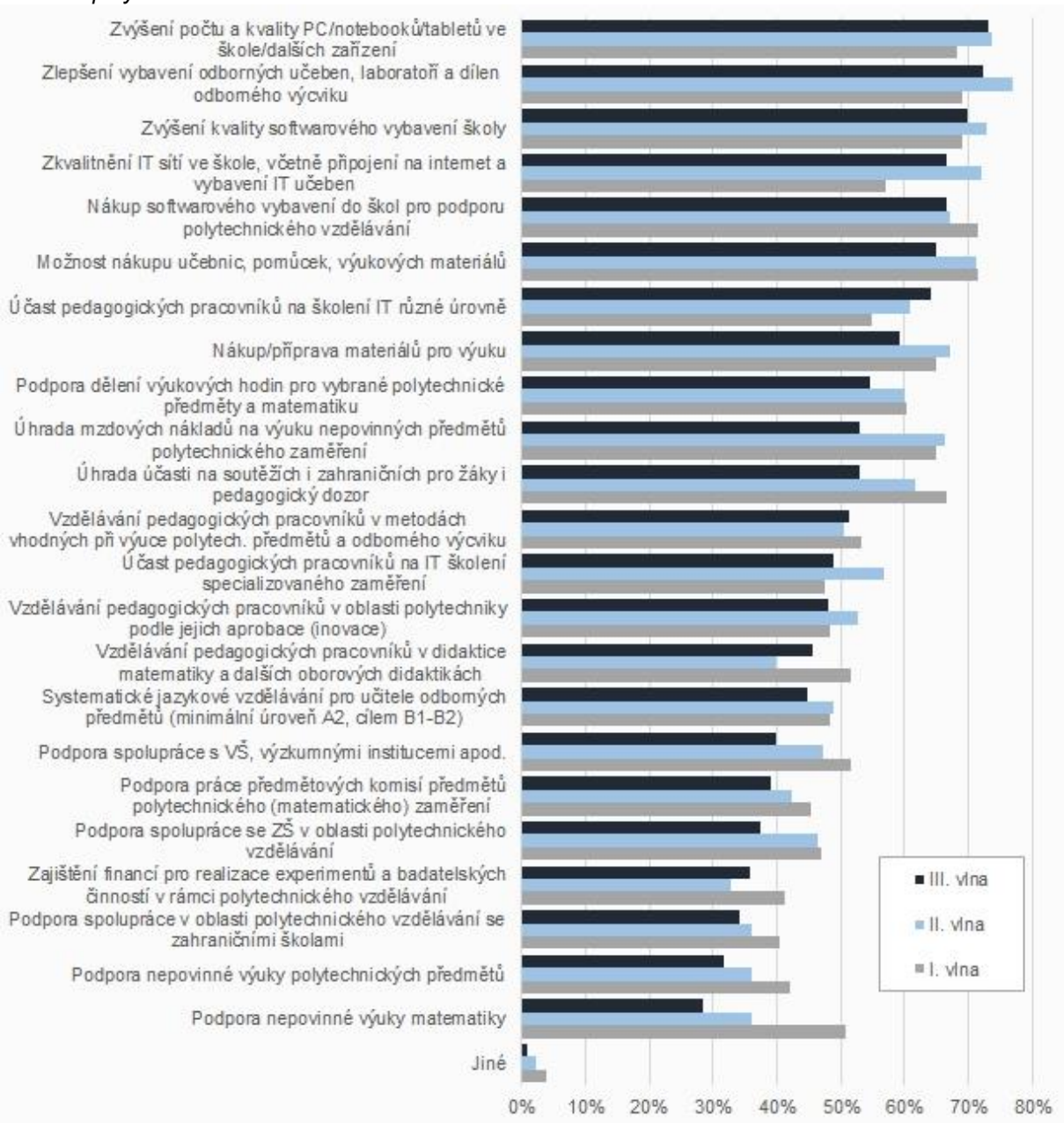

3.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště uvedla, že by jim v podpoře polytechnického vzdělávání pomohlo především zlepšení vybavení odborných učeben, laboratoří a dílen (89 %) a zvýšení počtu a kvality počítačů, notebooků a tabletů (83 %). Vysoký podíl učilišť se vyslovil také pro nákup softwarového vybavení do škol pro podporu polytechnického vzdělávání a nákup nebo přípravu materiálů pro výuku (shodně 80 %). Přes tři čtvrtiny učilišť by ocenily zvýšení kvality softwarového vybavení školy, možnost nákupu učebnic, pomůcek, výukových materiálů (shodně 78 %).

Pokud bychom v souvislosti s navrhovanými opatřeními pro podporu polytechnického vzdělávání zohlednili také jejich důležitost, představují priority středních odborných učilišť opatření v podobě zlepšení vybavení odborných učeben, laboratoří a dílen a zvýšení počtu a kvality PC, notebooků a tabletů. Tato opatření zmiňují školy nejčastěji a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotí jako nejdůležitější.

Graf 34: Opatření, která by SOU pomohla, a jejich důležitost

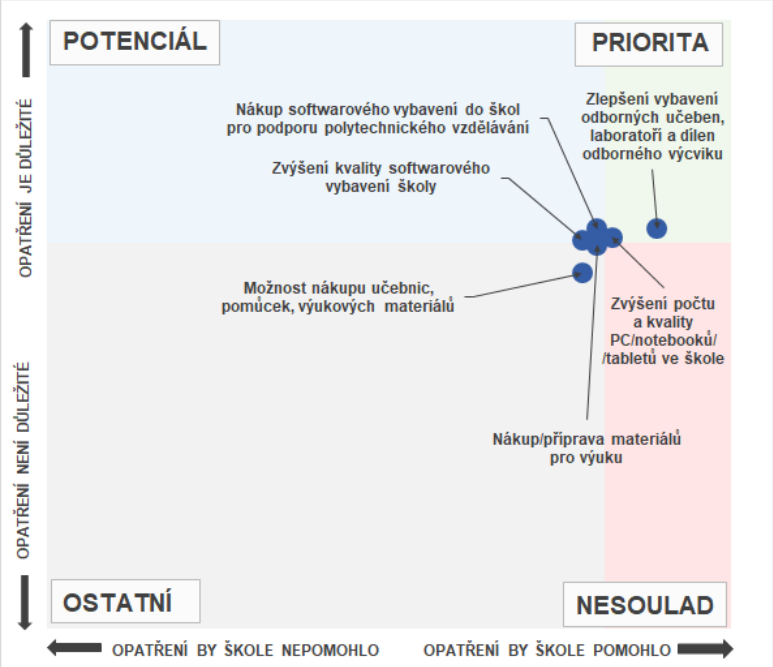

Nákup nebo zvýšení kvality softwarového vybavení vyžaduje nižší podíl středních odborných učilišť než opatření prioritní, těmto opatřením je však přisuzována vysoká důležitost. Z tohoto důvodu pro školy vytváří potenciál pro polytechnické vzdělávání.

Nákup učebnic, pomůcek a materiálů nebo příprava materiálů pro výuku by pomohly nižšímu podílu škol a z pohledu důležitosti těchto opatření je hodnocení podprůměrné.

Střední odborné školy by nejvíce ocenily zlepšení vybavení odborných učeben, laboratoří a dílen (78 %), zvýšení počtu a kvality PC, notebooků a tabletů a zvýšení kvality softwarového vybavení školy (shodně 76 %). Tři čtvrtiny škol by ocenily také zkvalitnění IT sítí ve škole, nákup softwarového vybavení do škol pro podporu polytechnického vzdělávání a účast pedagogických pracovníků na školení IT různé úrovně (shodně 74 %).

Z hlediska důležitosti jednotlivých opatření podpory polytechnického vzdělávání představují priority opatření v podobě zlepšení vybavení odborných učeben, laboratoří a dílen, zvýšení počtu a kvality PC, notebooků a tabletů a zvýšení kvality softwarového vybavení školy. Tato opatření školy zmiňovaly nejčastěji a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotily jako velice důležitá.

Graf 35: Opatření, která by SOŠ pomohla, a jejich důležitost

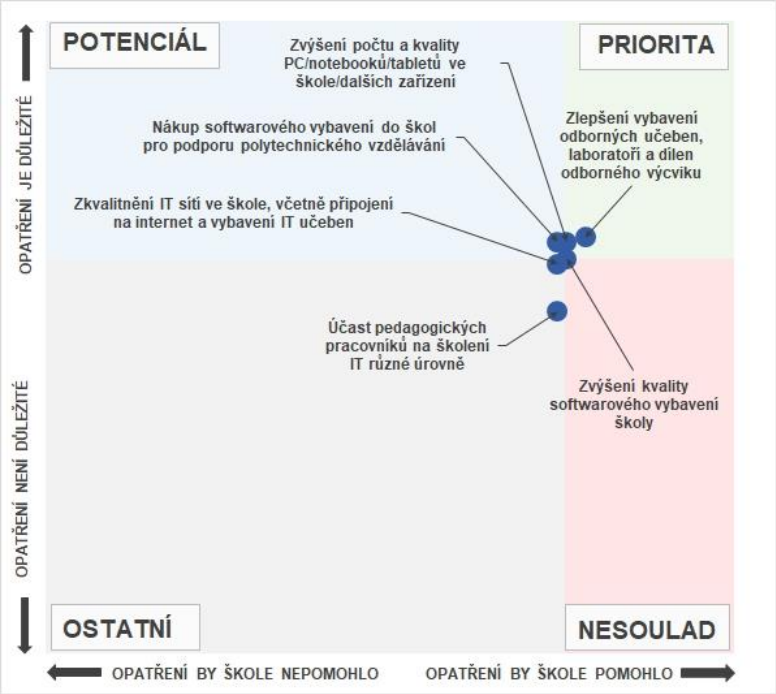

Nákup softwarového vybavení do škol pro podporu polytechnického vzdělávání zmiňovalo o něco méně škol. Střední odborné školy však tomuto opatření přisuzují nadprůměrnou důležitost, proto pro ně představuje potenciál pro rozvoj polytechnického vzdělávání.

Zkvalitnění IT sítí ve škole školy zmiňovaly méně a také hodnotily mírně podprůměrně. Výrazně podprůměrně byla hodnocena účast pedagogických pracovníků na IT školení.

Gymnázia by v rámci podpory polytechnického vzdělávání nejvíce ocenila zvýšení počtu a kvality PC, notebooků, tabletů a dalších zařízení (83 %) a zlepšení vybavení odborných učeben, laboratoří a dílen (78 %). Tři čtvrtiny gymnázií by potřebovaly zvýšení kvality softwarového vybavení školy (75 %). Celkem 70 % gymnázií by uvítalo nákup softwarového vybavení do škol, podporu dělení výukových hodin pro vybrané polytechnické předměty a matematiku a možnost nákupu učebnic, pomůcek, a výukových materiálů.

Graf 36: Opatření, která by gymnáziím pomohla, a jejich důležitost

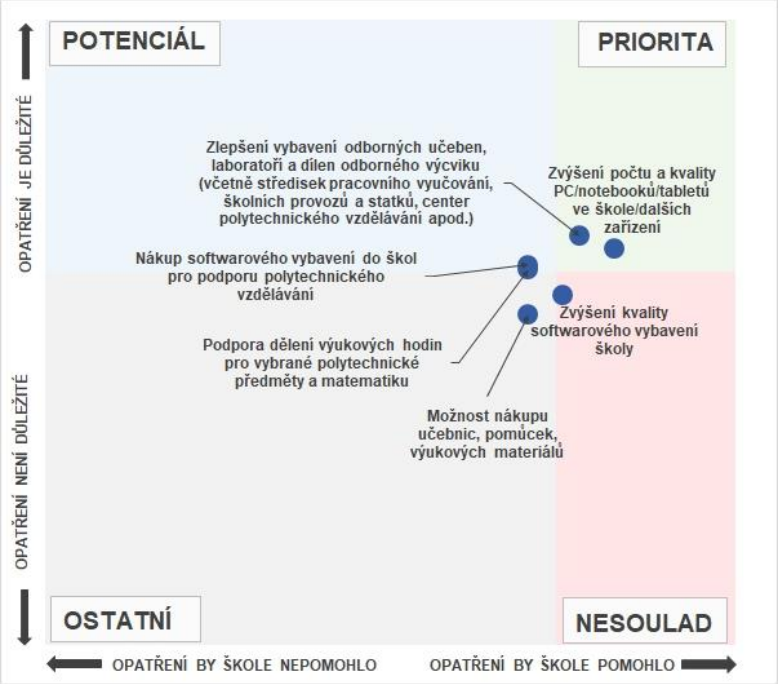

Při zohlednění důležitosti jednotlivých opatření pro podporu polytechnického vzdělávání jsou prioritami opatření v podobě zvýšení počtu a kvality PC, notebooků a tabletů a zlepšení vybavení odborných učeben, laboratoří a dílen. Tato opatření jsou gymnázii zmiňována často a zároveň jsou ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnocena jako velice důležitá.

Zvýšení kvality softwarového vybavení školy zmiňovala gymnázia také často, ale jeho význam hodnotila již podprůměrně.

Nákup softwarového vybavení do škol představuje pro gymnázia potenciál v oblasti polytechnického vzdělávání. Sice se nejedná o nejčastěji zmiňované opatření, ale je mu přisuzována lehce nadprůměrná důležitost. Podpora dělení výukových hodin pro vybrané polytechnické předměty a matematiku se ocitla těsně pod hranicí opatření s potenciálem.

3.5 Grafická sumarizace hlavních zjištění týkajících se oblasti „podpory polytechnického vzdělávání“ na SOŠ, SOU a na gymnáziích

Následující tři grafická schémata přehledně shrnují klíčová zjištění týkající se oblasti *podpory polytechnického vzdělávání* na třech nejčastěji zastoupených typech škol (SOŠ, SOU a gymnázia). Každé schéma je sestaveno ze tří (dále členěných) boxů – žlutého, modrého a oranžového.

V horním žlutém boxu jsou uvedeny školami nejčastěji volené položky z rozsáhlého seznamu jednotlivých atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *podpory polytechnického vzdělávání*. Tento box tak zprostředkovává stručný obraz aktuální situace v této oblasti v době před realizací intervence (projektů).

V prostředním modrém boxu jsou nejprve uvedeny školami nejčastěji realizované činnosti spadající do této oblasti, následně pak nejčastěji uváděné překážky, které komplikují její rozvoj, a nakonec nejčastěji uváděná opatření, která by školám v rozvoji této oblasti pomohla.

V dolním oranžovém boxu jsou uvedeny opět nejčastěji volené položky ze seznamu atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *podpory polytechnického vzdělávání*. V tomto případě však již nevypovídají o skutečné současné situaci, ale představují zamýšlený stav dané oblasti na škole po realizaci plánované intervence (projektů). Jedná se tedy o stručný obraz ideálního budoucího stavu, k němuž škola plánuje dospět s pomocí podpůrných projektů (realizované intervence).

Aktuální stav podpory polytechnického vzdělávání na SOU

- Technické, přírodovědné a environmentální vzdělávání je na naší škole realizováno v souladu s RVP oborů, které vyučujeme. (80 % škol)
- Škola se snaží rozvíjet znalosti a dovednosti žáků, které jsou součástí polytechnického vzdělávání. (76 % škol)
- Snažíme se spolupracovat se ZŠ v regionu a umožňujeme jim využívat naše dílny či laboratoře. (67 % škol)
- Jsme ochotni realizovat pro ZŠ motivační akce (práci v dílnách, pokusy, semináře apod.) na podporu zájmu žáků ZŠ o polytechnické vzdělávání. (63 % škol)
- Zapojujeme žáky do soutěží orientovaných do oblasti polytechnického vzdělávání či soutěží odborných dovedností. (78 % škol)
- Důraz je kladen na to, aby ve výuce byly využívány různé metody (např. skupinová práce, projektová výuka, laboratorní cvičení, exkurze, praxe či odborný výcvik ve firmách). (76 % škol)
- Vybavení a prostory, které máme, ještě nejsou zcela odpovídající. (63 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Činnosti, které SOU v rámci podpory polytechnického vzdělávání realizují

- Zapojení žáků do soutěží/olympiád apod. (80 % škol)
- Motivační akce pro žáky ZŠ (80 % škol)
- Součástí výuky polytechnických předmětů jsou laboratorní cvičení, pokusy, exkurze, projektová výuka apod. (76 % škol)
- Spolupráce se ZŠ – využití laboratoří, dílen, mediálních laboratoří (72 % škol)
- Příprava výukových materiálů pro výuku polytechnického charakteru (54 % škol)
- Individuální práce se žáky s mimořádným zájmem o polytechniku (50 % škol)

Překážky, na něž SOU při realizaci těchto činností narážejí

- Nedostatek financí na úhradu vedení nepovinných předmětů (70 % škol)
- Nedostatečná motivace žáků ze ZŠ k polytechnickému vzdělávání (67 % škol)
- Nedostatečné znalosti žáků ze ZŠ v oblasti polytechnického vzdělávání (65 % škol)
- Učitelé polytechnických předmětů nejsou jazykově vybaveni pro výuku v cizích jazycích (59 % škol)
- Zastaralé vybavení IT pro výuku (59 % škol)
- Nezájem žáků školy o polytechnické vzdělávání (50 % škol)

Opatření, která by SOU pomohla ke stanoveným cílům

- Zlepšení vybavení odborných učeben, laboratoří a dílen odborného výcviku (včetně středisek pracovního vyučování, školních provozů a statků, center polytechnického vzdělávání apod.) (89 % škol)
- Zvýšení počtu a kvality PC/notebooků/tabletů ve škole/dalších zařízení (83 % škol)
- Nákup softwarového vybavení do škol pro podporu polytechnického vzdělávání (80 % škol)
- Nákup/příprava materiálů pro výuku (80 % škol)
- Zvýšení kvality softwarového vybavení školy (78 % škol)
- Možnost nákupu učebnic, pomůcek, výukových materiálů (78 % škol)

Cíle, které si v rámci podpory polytechnického vzdělávání stanovila SOU

- Technické, přírodovědné a environmentální vzdělávání je na naší škole realizováno v souladu s RVP oborů, které vyučujeme. (85 % škol)
- Zapojujeme žáky do soutěží orientovaných do oblasti polytechnického vzdělávání či soutěží odborných dovedností. (83 % škol)
- Vybavení a prostory, které máme, ještě nejsou zcela odpovídající. (76 % škol)
- Škola se snaží rozvíjet znalosti a dovednosti žáků, které jsou součástí polytechnického vzdělávání. (83 % škol)
- Důraz je kladen na to, aby ve výuce byly využívány různé metody (např. skupinová práce, projektová výuka, laboratorní cvičení, exkurze, praxe či odborný výcvik ve firmách). (80 % škol)
- Jsme ochotni realizovat pro ZŠ motivační akce (práci v dílnách, pokusy, semináře apod.) na podporu zájmu žáků ZŠ o polytechnické vzdělávání. (70 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav podpory polytechnického vzdělávání na SOŠ

Technické, přírodovědné a environmentální vzdělávání je na naší škole realizováno v souladu s RVP oborů, které vyučujeme. (81 % škol)

Důraz je kladen na to, aby ve výuce byly využívány různé metody (např. skupinová práce, projektová výuka, laboratorní cvičení, exkurze, praxe či odborný výcvik ve firmách). (78 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Zapojujeme žáky do soutěží orientovaných do oblasti polytechnického vzdělávání či soutěží odborných dovedností. (72 % škol)

Pozornost věnujeme také výuce matematiky, která je pro technické vzdělávání nezbytná. (72 % škol)

Škola se snaží rozvíjet znalosti a dovednosti žáků, které jsou součástí polytechnického vzdělávání. (70 % škol)

Vybavení a prostory, které máme, ještě nejsou zcela odpovídající. (61 % škol)

Činnosti, které SOŠ v rámci podpory polytechnického vzdělávání realizují

- Součástí výuky polytechnických předmětů jsou laboratorní cvičení, pokusy, exkurze, projektová výuka apod. (84 % škol)
- Zapojení žáků do soutěží/olympiád apod. (78 % škol)
- Motivační akce pro žáky ZŠ (65 % škol)
- Příprava výukových materiálů pro výuku polytechnického charakteru (55 % škol)
- Individuální práce se žáky s mimořádným zájmem o polytechniku (49 % škol)
- Spolupráce se ZŠ – využití laboratoří, dílen, mediálních laboratoří (47 % škol)

Překážky, na něž SOŠ při realizaci těchto činností narážejí

- Nedostatečné znalosti žáků ze ZŠ v oblasti polytechnického vzdělávání (69 % škol)
- Nedostatečná motivace žáků ze ZŠ k polytechnickému vzdělávání (65 % škol)
- Nedostatek financí na úhradu vedení nepovinných předmětů (64 % škol)
- Učitelé polytechnických předmětů nejsou jazykově vybaveni pro výuku v cizích jazycích (54 % škol)
- Zastaralé vybavení IT pro výuku (51 % škol)
- Nezájem žáků školy o polytechnické vzdělávání (50 % škol)

Opatření, která by SOŠ pomohla ke stanoveným cílům

- Zlepšení vybavení odborných učeben, laboratoří a dílen odborného výcviku (včetně středisek pracovního vyučování, školních provozů a statků, center polytechnického vzdělávání apod.) (78 % škol)
- Zvýšení počtu a kvality PC/notebooků/tabletů ve škole/dalších zařízení (76 % škol)
- Zvýšení kvality softwarového vybavení školy (76 % škol)
- Nákup softwarového vybavení do škol pro podporu polytechnického vzdělávání (74 % škol)
- Zkvalitnění IT sítí ve škole, včetně připojení na internet a vybavení IT učeben (74 % škol)
- Účast pedagogických pracovníků na školení IT různé úrovně (74 % škol)

Cíle, které si v rámci podpory polytechnického vzdělávání stanovily SOŠ

Důraz je kladen na to, aby ve výuce byly využívány různé metody (např. skupinová práce, projektová výuka, laboratorní cvičení, exkurze, praxe či odborný výcvik ve firmách). (85 % škol)

Škola se snaží rozvíjet znalosti a dovednosti žáků, které jsou součástí polytechnického vzdělávání. (77 % škol)

Technické, přírodovědné a environmentální vzdělávání je na naší škole realizováno v souladu s RVP oborů, které vyučujeme. (84 % škol)

Zapojujeme žáky do soutěží orientovaných do oblasti polytechnického vzdělávání či soutěží odborných dovedností. (76 % škol)

Pozornost věnujeme také výuce matematiky, která je pro technické vzdělávání nezbytná. (76 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Vzdělávání vnímáme jako nástroj k poznávání světa a k dalšímu učení, proto usilujeme nejen o kvalitní výuku v rámci, který určuje příslušný RVP, ale realizujeme i aktivity nad rámec RVP. (72 % škol)

Usilujeme o vzájemné obsahové propojení výuky polytechnických předmětů a funkční provázání této výuky s výukou matematiky. (72 % škol)

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav podpory polytechnického vzdělávání na gymnáziích

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

- Zapojujeme žáky do soutěží orientovaných do oblasti polytechnického vzdělávání či soutěží odborných dovedností. (83 % škol)
- Pozornost věnujeme také výuce matematiky, která je pro technické vzdělávání nezbytná. (83 % škol)
- Vybavení a prostory, které máme, ještě nejsou zcela odpovídající. (75 % škol)
- Technické, přírodovědné a environmentální vzdělávání je na naší škole realizováno v souladu s RVP oborů, které vyučujeme. (73 % škol)
- Důraz je kladen na to, aby ve výuce byly využívány různé metody (např. skupinová práce, projektová výuka, laboratorní cvičení, exkurze, praxe či odborný výcvik ve firmách). (73 % škol)
- Škola se snaží rozvíjet znalosti a dovednosti žáků, které jsou součástí polytechnického vzdělávání. (70 % škol)

Činnosti, které gymnázia v rámci podpory polytechnického vzdělávání realizují

- Zapojení žáků do soutěží/olympiád apod. (95 % škol)
- Součástí výuky polytechnických předmětů jsou laboratorní cvičení, pokusy, exkurze, projektová výuka apod. (80 % škol)
- Spolupráce s VŠ, výzkumnými pracovišti technického zaměření (80 % škol)
- Individuální práce se žáky s mimořádným zájmem o polytechniku (68 % škol)
- Cílená příprava žáků ke studiu polytechnických oborů na VŠ (65 % škol)
- Motivační akce pro žáky ZŠ (43 % škol)

Překážky, na něž gymnázia při realizaci těchto činností narážejí

- Nedostatek financí na úhradu vedení nepovinných předmětů (73 % škol)
- Učitelé polytechnických předmětů nejsou jazykově vybaveni pro výuku v cizích jazycích (65 % škol)
- Nedostatečné znalosti žáků ze ZŠ v oblasti polytechnického vzdělávání (60 % škol)
- Nezájem žáků školy o polytechnické vzdělávání (58 % škol)
- Nedostatečná motivace žáků ze ZŠ k polytechnickému vzdělávání (50 % škol)
- Zastaralé vybavení IT pro výuku (43 % škol)

Opatření, která by gymnáziím pomohla ke stanoveným cílům

- Zvýšení počtu a kvality PC/notebooků/tabletů ve škole/dalších zařízení (83 % škol)
- Zlepšení vybavení odborných učeben, laboratoří a dílen odborného výcviku (včetně středisek pracovního vyučování, školních provozů a statků, center polytechnického vzdělávání apod.) (78 % škol)
- Zvýšení kvality softwarového vybavení školy (75 % škol)
- Nákup softwarového vybavení do škol pro podporu polytechnického vzdělávání (70 % škol)
- Možnost nákupu učebnic, pomůcek, výukových materiálů (70 % škol)
- Podpora dělení výukových hodin pro vybrané polytechnické předměty a matematiku (70 % škol)

Cíle, které si v rámci podpory polytechnického vzdělávání stanovila gymnázia

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

- Pozornost věnujeme také výuce matematiky, která je pro technické vzdělávání nezbytná. (93 % škol)
- Zapojujeme žáky do soutěží orientovaných do oblasti polytechnického vzdělávání či soutěží odborných dovedností. (90 % škol)
- Důraz je kladen na to, aby ve výuce byly využívány různé metody (např. skupinová práce, projektová výuka, laboratorní cvičení, exkurze, praxe či odborný výcvik ve firmách). (83 % škol)
- Na maturitních oborech rozvíjíme spolupráci s technickými VŠ a cíleně připravujeme žáky na VŠ studium. (83 % škol)
- Vybavení a prostory, které máme, ještě nejsou zcela odpovídající. (80 % škol)
- Usilujeme o vzájemné obsahové propojení výuky polytechnických předmětů a funkční provázání této výuky s výukou matematiky. (78 % škol)

*Každé schéma zobrazuje prvních 6 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

4 Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

V projektu P-KAP je oblast kompetencí k iniciativě, kreativitě a podnikavosti chápána v nejširším slova smyslu, tedy ve smyslu **proaktivního přístupu** jedince ke svému uplatnění na trhu práce i v rámci občanského života. Správné uchopení těchto kompetencí vede k zajištění potřeby **seberealizace** (při využití silných stránek jedince) a je také důležitým předpokladem pro tvorbu **inovací.**

Podpora rozvoje těchto kompetencí se dá shrnout pod pojem **výchova k podnikavosti** (dále VkP), používaný i odbornou veřejností, která zahrnuje všechny **výukové metody, jež směřují k posílení podnikatelských přístupů a postupů, znalostí a dovedností** (i mimo sféru podnikání). S VkP je pak také spojen pojem **„podnikavý člověk“**, kterého lze definovat jako: osobu aktivně hledající příležitosti, jež umí také využít (nikoliv však zneužít).

Podnikavost a související kompetence tedy vycházejí z podnikatelských přístupů, lze je však uplatnit nejen v komerční sféře (v podnikání i v zaměstnání), ale také v neziskovém sektoru a v občanském životě. Z tohoto pohledu je součástí **VkP ekonomické vzdělávání se zaměřením na nauku o podnikání** (vč. problematiky etiky v podnikání a oblasti společenské odpovědnosti z pohledu firmy, sociálních projektů i z pohledu jednotlivce, tj. ve smyslu dobrovolnictví). VkP také úzce navazuje na kariérové vzdělávání a poradenství.

Zejména se však v rámci VkP jedná o rozvoj určitých kompetencí, které by se daly nazvat „podnikavé“ a jsou rozvíjeny v rámci těchto témat:

- vidění příležitostí – tj. schopnost vyhledávat, kriticky hodnotit příležitosti,
- iniciativa a aktivita – tj. schopnost využívat příležitosti, aktivně přicházet s nápady a realizovat je,
- kreativní myšlení a tvořivost – tj. schopnost rozvíjet nápady,
- strategické řízení – tj. kombinační schopnosti, schopnost zpracovat nápady do podoby záměrů, dlouhodobě plánovat, schopnost předvídat,
- týmová práce – tj. leadership a schopnost práce v týmu,
- flexibilita – tj. schopnost přizpůsobovat se změnám,
- vytrvalost a smysl pro zodpovědnost,
- schopnost přijímat riziko,
- finanční povědomí – tj. schopnost vidět věci i ve finančních souvislostech.

Na Evropské úrovni najdeme tzv. **Evropský rámec kompetence k podnikavosti (EntreComp),** který popisuje celkem 15 dílčích kompetencí a u každé stanovuje 8 úrovní od základní až po expertní. Tento rámec může sloužit jako dobrý podklad k revizím RVP.

Podle závěrů Evropské komise definovaných ve strategii Evropa 2020 **musí získat každý žák během počátečního vzdělávání praktickou zkušenost s VkP.** Prováděcím opatřením evropského cíle v ČR by mělo být **začlenění VkP plošně do výuky středních a vyšších odborných škol.** Právě uchopení podnikavosti jako klíčové kompetence dává dobrý základ pro rozvinutí výchovy k podnikavosti v rámci celé školy a většiny předmětů. Na nejvyšší úrovni pak podnikavost „proroste“ do celé **kultury školy,** kdy ji většina učitelů vědomě rozvíjí v rámci svých předmětů.

Pro začlenění podnikavosti do výuky je zapotřebí zejména **vzdělávání pedagogů a jejich pozitivní motivace k rozšíření praktické a interaktivní výuky,** která bude zajímavější a lépe přijatelná ze strany žáků a studentů.

Doporučujeme, aby **na každé škole** byl ustanoven **jeden pracovník,** který bude VkP zaštiťovat, bude se seznamovat s aktuálními informacemi a ty předávat dál ostatním učitelům. Tímto pracovníkem nemusí nezbytně být vyučující ekonomických předmětů. Vhodnou osobou je například vyučující, který má osobní zkušenost s podnikáním, či vyučující, který organizuje školní i mimoškolní aktivity. Tato role může být také dána koordinátorovi spolupráce škol a firem či kariérovému poradci, na jehož oblast VkP úzce navazuje. V některých případech může být vhodnou osobou i aktivní rodič.

V rámci volnočasových aktivit nebo **dalších aktivit školy** souvisejících s odborným vzděláváním by měli mít žáci **možnost vyzkoušet si podnikání v praxi.** K tomu slouží např. akcelerační a start-up programy či inkubátory, jejichž síť by měla být přístupná také pro středoškoláky. Cílem by v tomto směru

mělo být hlavně praktické vzdělávání. Zde je třeba konstatovat, že některé aktivity, které se na většině škol dějí formou vyučovacích předmětů, mohou být zařazeny i jako **předmět volitelný či nepovinný** (fiktivní firmy, JA firmy, ad.)

Na národní úrovni je zapotřebí vybudovat metodickou podporu a bázi znalostí, aby měli učitelé z čeho čerpat nové znalosti a dovednosti spojené s rozvojem podnikavosti a mohli kvalitně pracovat s žáky a studenty. Rozvoj podnikavosti by měl být součástí krajských i národních inovačních a dalších strategií.

Hlavní zjištění

- Pro podporu kompetencí k podnikavosti na školách v Jihomoravském kraji jsou v nejvyšší míře vykonávány aktivity ze základní a mírně pokročilé úrovně. Kompetence k podnikavosti jsou tedy rozvíjeny především dílčími aktivitami. V již nižší míře jsou rozvíjeny aktivity spadající do pokročilé a nejméně jsou rozvíjeny v případě nejvyšší úrovně. V těchto úrovních již probíhá systematická podpora kompetencí k podnikavosti. Posun plánují školy především v nejvyšší úrovni. Oproti předchozím vlnám šetření školy vykazují pokles činností spadajících do základní úrovně. Ostatní úrovně zaznamenaly souvislé zvyšování v rámci jednotlivých šetření.

- V oblasti podpory kompetencí k podnikavosti se dvě třetiny středních škol a vyšších odborných škol snaží žáky naučit myslet kriticky, vnímat problémy ve svém okolí a nacházet inovativní podnikatelská řešení. Ve více než polovině škol pedagogičtí pracovníci získávají informace ke zlepšování vzdělávání v podnikavosti a využívají je ve výuce. Polovina škol realizuje výchovu k podnikavosti v rámci odborného vzdělávání, či realizuje projektové vyučování podněcující kreativní uvažování a motivující k novým nápadům. Oproti předchozím vlnám vzrostl u většiny realizovaných činností podíl aktivních škol.

- V souvislosti s překážkami v oblasti podpory kompetencí k podnikavosti se školy v Jihomoravském kraji setkávají nejvíce s nedostatkem finančních prostředků na realizaci vzdělávání mimo vlastní výuku. Přibližně polovina škol se setkává s malým zájmem žáků o ekonomické aktivity, cvičení a projekty. Téměř dvě pětiny škol poukazují na nedostatek výukových materiálů, pomůcek a metodik a malý zájem zaměstnavatelů a podnikatelů o spolupráci. Přibližně třetina škol se potýká s malým zájmem pedagogů o podporu podnikavosti. Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny překážek k poklesu podílu škol, které se s nimi potýkají. Nejvíce se zlepšila situace v přístupu managementu škol (který nepovažoval téma za prioritu), nedostatku příležitosti ke vzdělávání pedagogických pracovníků a vnímání problematiky jako nové, se kterou nemá škola žádné zkušenosti.

- V dalším rozvoji podpory kompetencí k podnikavosti by středním a vyšším odborným školám nejvíce pomohlo kvalitativní či kvantitativní zlepšení ICT vybavení školy, podpora školních projektů a přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce. Více než polovina škol by také ocenila metodické materiály a kurzy pro pedagogy na témata kreativity a podnikavosti. Alespoň dvěma pětinám škol by v podpoře kompetencí k podnikavosti pomohl rozvoj didaktických dovedností vyučujících potřebných pro výuku k podnikavosti a podpora komunikace, řízení a organizování práce prostřednictvím ICT. Přibližně třetina škol by uvítala analýzu stávajících a potenciálních partnerů/podnikatelů v regionu pro možné navázání spolupráce Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřebnosti.

4.1 Současná úroveň škol a jejich předpokládaný posun

Pokud jde o rozvoj škol v oblasti kompetencí k podnikavosti v Jihomoravském kraji, v nejvyšší míře jsou vykonávány aktivity patřící do základní úrovně (48 %), ve které podpora probíhá podle RVP a mírně pokročilé úrovně (47 %), ve které má podpora kompetencí k podnikavosti podobu dílčích aktivit. V již nižší míře jsou rozvíjeny aktivity spadající do pokročilé úrovně (36 %), ve které se školy snaží o systematický rozvoj kompetencí k podnikavosti. V nejnižší míře školy realizují aktivity nejvyšší úrovně (28 %), ve které se podpora kompetencí k podnikavosti stává jednou z priorit školy.

Pakliže měly školy zhodnotit předpokládaný posun v oblasti podpory kompetencí k podnikavosti, plánují rozvoj činností především v rámci nejvyšší úrovně (předpokládaný posun o 17 p. b.), čímž deklarují

zájem, aby se podpora kompetencí k podnikavosti stala plnohodnotnou součástí školy. Určitý posun lze očekávat také v rámci pokročilé úrovně (předpokládaný posun o 11 p. b.). V rámci mírně pokročilé úrovně (předpokládaný posun o 7 p. b.) a základní úrovně (předpokládaný posun o 4 p. b.) jsou odhadovány nejnižší posuny.

Graf 37: Současná úroveň podpory kompetencí i podnikavosti a předpokládaný posun

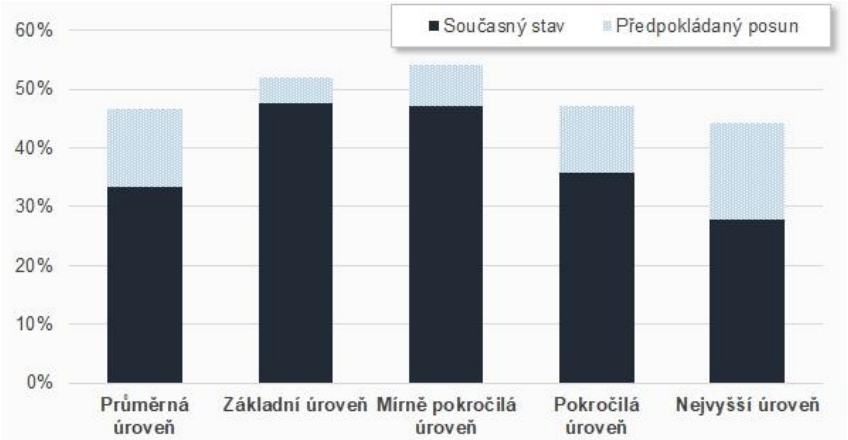

Základní úroveň – podpora kompetencí k podnikavosti probíhá na informativní bázi, škola tuto oblast podporuje tak, jak je zadáno v RVP.

Mírně pokročilá úroveň – podpora kompetencí k podnikavosti probíhá pouze v podobě dílčích aktivit, bez celkové strategie (zapojení do projektů ESF, mezinárodních programů Leonardo Da Vinci, využití těchto zkušeností bez celkové koncepce).

Pokročilá úroveň – systematický a aktivní rozvoj podpory kompetencí k podnikavosti (škola spolupracuje s celorepublikovými iniciativami na podporu podnikavosti – CEFIF, spoluúčast na projektech na celostátní nebo krajské úrovni, pravidelné využívání informací a podnětů k rozvoji oblasti).

Nejvyšší úroveň – systematický rozvoj podpory kompetencí k podnikavosti je jednou z priorit školy, pro oblast je vyčleněn pracovník školy, který se o aktivity podporující podnikavost a koordinaci učitelů a je doplňován dalšími dílčími aktivitami (projektové dny, konzultace a exkurze, aktivní zapojení žáků do vedení vyučování, kooperace s podnikateli z okolí).

Oproti předchozím vlnám šetření školy vykazují pokles činností spadajících do základní úrovně. Ostatní úrovně zaznamenaly souvislé zvyšování v rámci jednotlivých vln šetření. Nejvyšší zvýšení je patrné u pokročilé a nejvyšší úrovně, které oproti první vlně šetření vzrostly shodně o 14 p. b.

Graf 38: Srovnání současné úrovně podpory kompetencí i podnikavosti

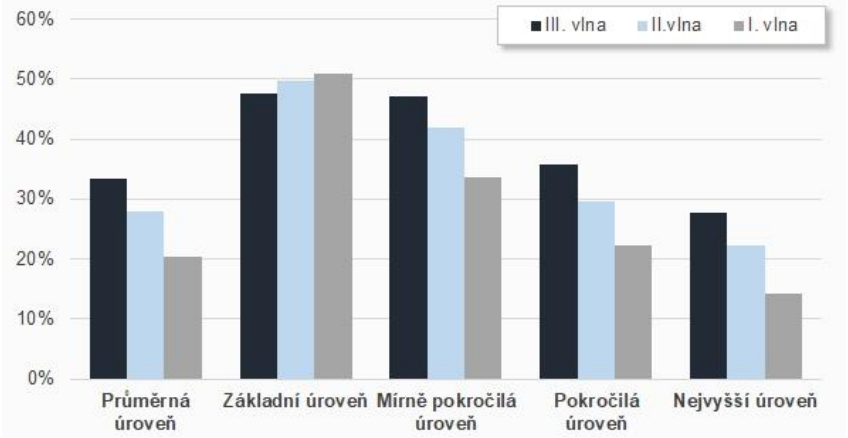

Základní úroveň – podpora kompetencí k podnikavosti probíhá na informativní bázi, škola tuto oblast podporuje tak, jak je zadáno v RVP

Mírně pokročilá úroveň – podpora kompetencí k podnikavosti probíhá pouze v podobě dílčích aktivit, bez celkové strategie (zapojení do projektů ESF, mezinárodních programů Leonardo Da Vinci, využití těchto zkušeností bez celkové koncepce).

Pokročilá úroveň – systematický a aktivní rozvoj podpory kompetencí k podnikavosti (škola spolupracuje s celorepublikovými iniciativami na podporu podnikavosti – CEFIF, spoluúčast na projektech na celostátní nebo krajské úrovni, pravidelné využívání informací a podnětů k rozvoji oblasti).

Nejvyšší úroveň – systematický rozvoj podpory kompetencí k podnikavosti je jednou z priorit školy, pro oblast je vyčleněn pracovník školy, který se o aktivity podporující podnikavost a koordinaci učitelů a je doplňován dalšími dílčími aktivitami (projektové dny, konzultace a exkurze, aktivní zapojení žáků do vedení vyučování, kooperace s podnikateli z okolí).

4.2 Aktivity, které školy realizují v rámci této intervence

V rámci podpory kompetencí k podnikavosti střední školy a vyšší odborné školy v největší míře učí žáky myslet kriticky a vnímat problémy ve svém okolí (64 %). Ve více než polovině škol pedagogičtí pracovníci získávají informace ke zlepšování vzdělávání v podnikavosti a využívají je ve výuce (52 %). Polovina

škol realizuje výchovu k podnikavosti v rámci odborného vzdělávání (50 %), či realizuje projektové vyučování podněcující kreativní uvažování a motivující k novým nápadům (49 %). Na celkem 43 % škol probíhá výchova k podnikavosti v rámci odborného vzdělávání a začlenění ekonomických aspektů i do výuky v neekonomických předmětech. Návštěvy a přednášky podnikatelů ve výuce jsou běžné pro dvě pětiny škol (40 %). Ostatní aktivity vykonává 15 % a více škol.

Graf 39: Činnosti, na kterých se školy v rámci podpory kompetencí k podnikavosti aktivně podílejí

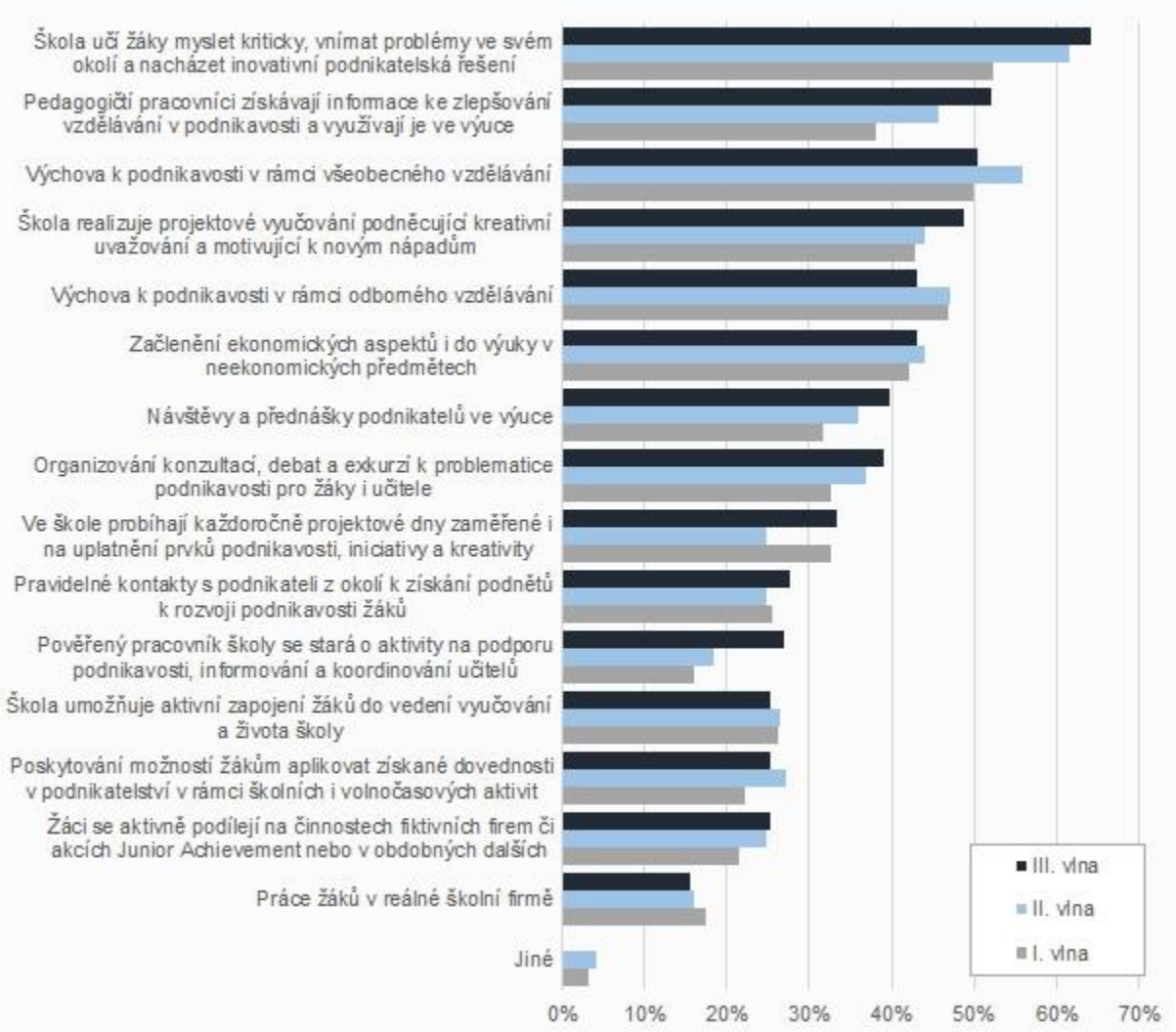

Během druhé a třetí vlny šetření u většiny aktivit postupně narůstal podíl škol, který tyto aktivity realizoval. Nejpatrnější oproti první vlně šetření nastává u aktivity, kdy pedagogičtí pracovníci získávají informace ke zlepšování vzdělávání v podnikavosti a využívají je ve výuce (nárůst o 14 p. b. oproti I. vlně). Vzrostl také podíl škol, které učí žáky myslet kriticky, vnímat problémy ve svém okolí a přinášet inovativní řešení (nárůst o 12 p. b. oproti I. vlně), a které pověřily pracovníka školy, aby se staral o aktivity na podporu podnikavosti, informování a koordinování učitelů (nárůst o 11 p. b. oproti I. vlně).

4.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště z výše uvedených aktivit v oblasti podpory kompetencí k podnikavosti nejčastěji vychovávají žáky k podnikavosti v rámci odborného vzdělávání a učí žáky myslet kriticky, vnímat problémy v okolí a nacházet pro ně inovativní řešení (shodně 72 %). Téměř dvě třetiny SOU začleňují ekonomické aspekty i do výuky neekonomických předmětů a jejich pedagogičtí pracovníci získávají informace i podněty ke zlepšování vzdělávání v podnikavosti a využívají je ve výuce (shodně 65 %). Polovina učilišť organizuje návštěvy a přednášky podnikatelů ve výuce a konzultace, debaty a exkurze k problematice podnikavosti pro žáky i učitele (shodně 50 %).

Pokud bychom v souvislosti s realizovanými aktivitami měli zohlednit jejich důležitost, prioritou pro střední odborná učiliště je výchova podnikavosti v rámci odborného vzdělávání a snaha naučit žáky myslet kriticky a nacházet inovativní podnikatelská řešení na problémy ve svém okolí. Tyto aktivity realizuje nejvyšší podíl SOU, který jí také přisuzuje nadprůměrnou důležitost.

Graf 40: Aktivity, na nichž se SOU, podílejí, a jejich důležitost

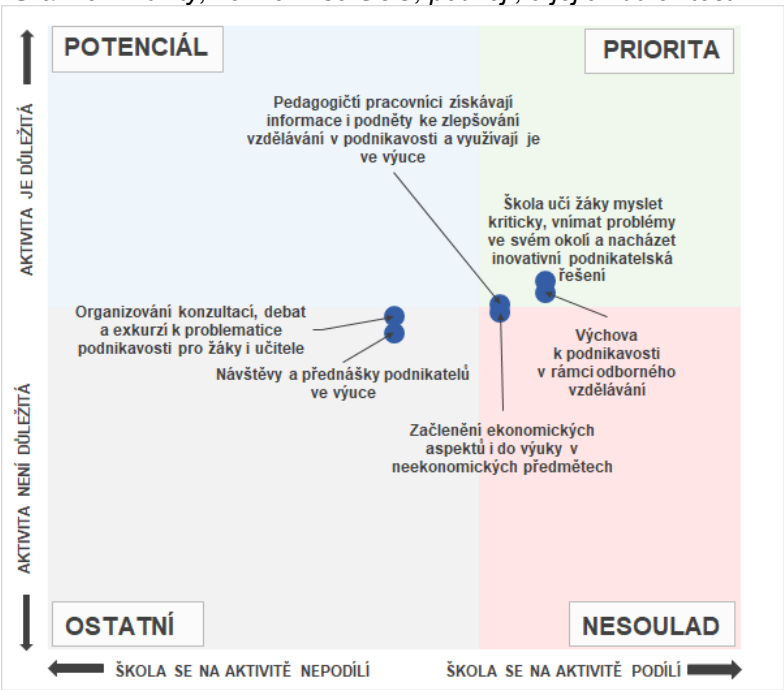

Pedagogičtí pracovníci na velkém podílu SOU získávají informace i podněty ke zlepšování vzdělávání v podnikavosti a využívají je ve výuce. Nicméně této aktivitě učiliště přikládají jen lehce nadprůměrnou důležitost.

Pod průměr z hlediska významnosti zařadila učiliště další častou aktivitu, a to začlenění ekonomických aspektů i do neekonomických předmětů. Proto pro učiliště představuje určitý nesoulad.

Návštěvy a přednášky podnikatelů ve výuce a organizování konzultací apod. realizuje nižší podíl učilišť a hodnotila je z hlediska významu pod průměrem.

Střední odborné školy v oblasti podpory kompetencí k podnikavosti se nejčastěji snaží, aby žáci mysleli kriticky a hledali inovativní podnikatelská řešení (70 %). Ve více než dvou třetinách škol pedagogičtí pracovníci získávají informace i podněty ke zlepšování vzdělávání v podnikavosti a využívají je ve výuce (69 %) a výchovu k podnikavosti realizují v rámci odborného vzdělávání (66 %).

Graf 41: Aktivity, na nichž se SOŠ podílejí, a jejich důležitost

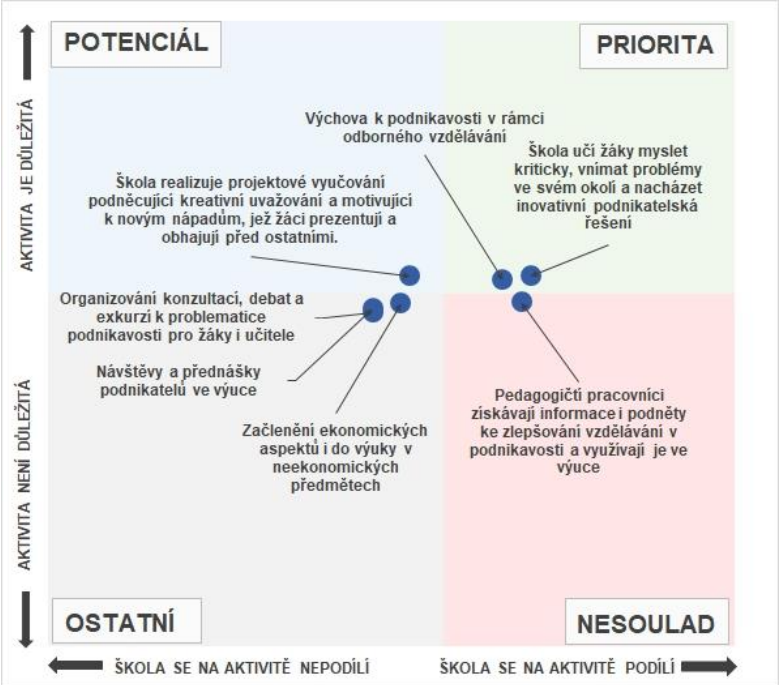

Více než polovina škol realizuje projektové vyučování podněcující kreativní uvažování a motivující k novým nápadům, jež žáci prezentují a obhajují před ostatními (53 %) a začleňuje ekonomické aspekty i do výuky neekonomických předmětů (51 %). Organizování konzultací, debat a exkurzí k problematice podnikavosti pro žáky i učitele a také návštěv a přednášek podnikatelů ve výuce je společné 47 % škol.

Prioritami pro SOŠ je naučit žáky myslet kriticky a nacházet podnikatelská řešení a realizace výchovy k podnikavosti v rámci odborného vzdělávání.

Získávání informací a podnětů pedagogickými pracovníky ke zlepšování vzdělávání v podnikavosti je

realizováno nadprůměrně často, ale školy jim přisuzují mírně podprůměrnou důležitost. Z tohoto důvodu se ocitají v tzv. nesouladu.

Aktivitou s potenciálem pro podporu kompetencí k podnikavosti je pro SOŠ projektové vyučování podněcující kreativní uvažování a motivující k novým nápadům. Tato aktivita je pro školy stejně důležitá jako aktivita s největší prioritou (učit žáky myslet kriticky), ale školy se jí věnují méně často.

Gymnázia v rámci podpory kompetencí k podnikavosti nejčastěji realizují výchovu k podnikavosti v rámci všeobecného vzdělávání (75 %) a snaží se žáky naučit myslet kriticky (65 %). Více než polovina gymnázií realizuje projektové vyučování (58 %). Více než třetina gymnázií organizuje debaty, exkurze apod. k problematice podnikavosti pro žáky i učitele a zaměřuje se na získávání informací i podněty ke zlepšování vzdělávání v podnikavost pedagogickými pracovníky (shodně 38 %).

Graf 42: Aktivity, na nichž se gymnázia podílejí, a jejich důležitost

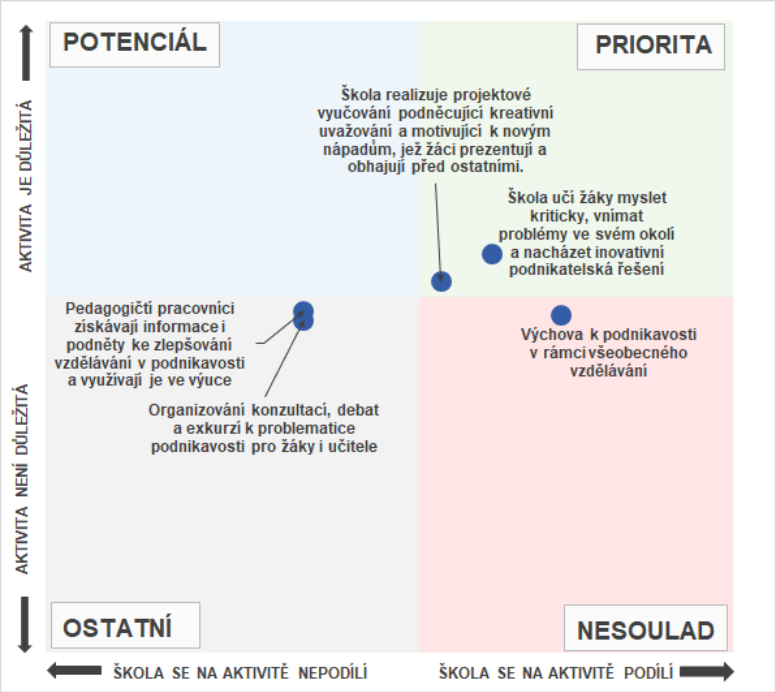

Prioritami jsou pro gymnázia aktivity v podobě realizace projektového vyučování a učení žáků myslet kriticky.

Již v oblasti tzv. nesouladu, tedy z hlediska významu pod prioritní oblastí, se ocitá gymnázii nejčastěji realizovaná výchova k podnikavosti v rámci všeobecného vzdělávání.

Ostatní aktivity jsou považovány za méně důležité.

4.3 Překážky, na které školy naráží v rámci této intervence

V souvislosti s překážkami, které omezují podporu kompetencí k podnikavosti na středních a vyšších odborných školách v Jihomoravském kraji, se školy nejčastěji potýkají s nedostatkem finančních prostředků na realizaci vzdělávání mimo vlastní výuku (56 %). Přibližně polovina škol se setkává s malým zájmem žáků o ekonomické aktivity, cvičení a projekty (49 %). Téměř dvě pětiny škol poukazují na nedostatek výukových materiálů, pomůcek a metodik a malý zájem zaměstnavatelů a podnikatelů o spolupráci (shodně 38 %). Celkem 7 % škol uvedlo, že v uvedené oblasti nenaráží na žádné překážky.

Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny překážek k poklesu podílu škol, které se s nimi potýkají. Nejvíce se zlepšila situace v přístupu managementu škol, který nepovažuje téma za prioritu (pokles o 14 p. b. oproti I. vlně šetření), nedostatku příležitosti ke vzdělávání pedagogických pracovníků a vnímání problematiky jako nové, se kterou nemá škola žádné zkušenosti (pokles shodně o 12 p. b. oproti I. vlně šetření). Zároveň vzrostl podíl škol, které se potýkají s malým zájmem pedagogů o podporu podnikavosti (nárůst o 7 p. b. oproti I. vlně šetření).

Graf 43: Překážky, na které školy narážejí v rámci podpory kompetencí k podnikavosti

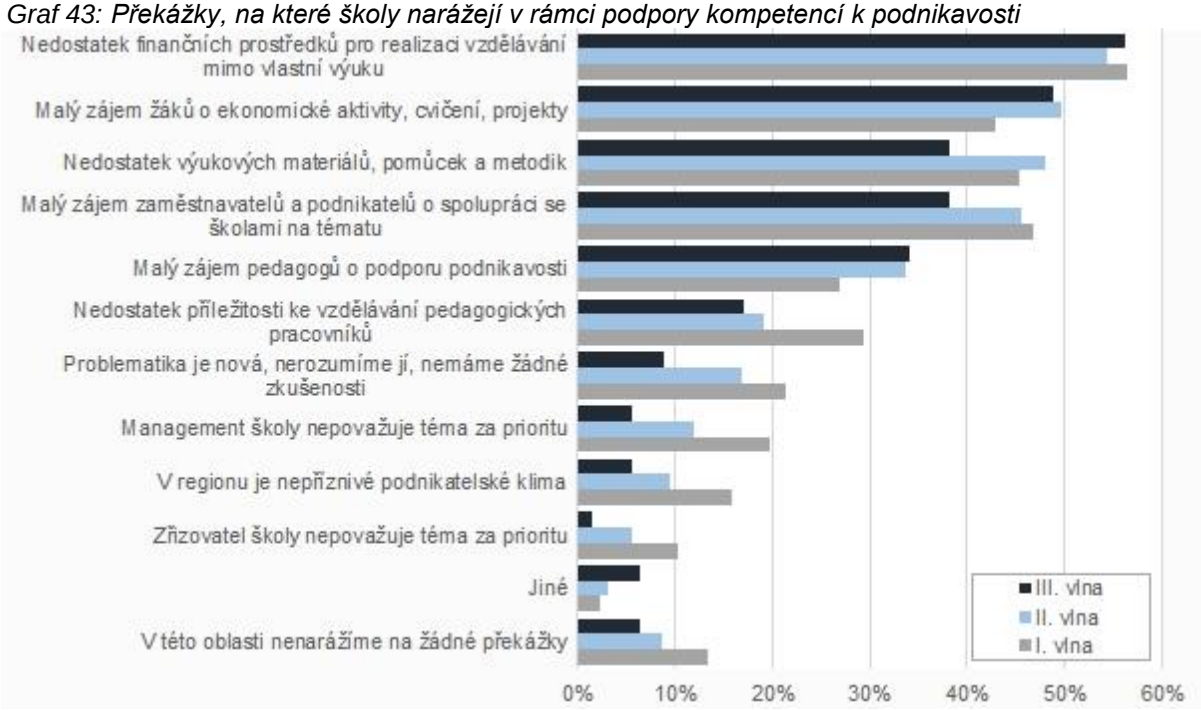

4.4 Opatření pro zlepšení realizace intervence

V dalším rozvoji podpory kompetencí k podnikavosti by středním a vyšším odborným školám nejvíce pomohlo kvalitativní či kvantitativní zlepšení ICT vybavení školy (66 %), podpora školních projektů (61 %) a přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce (59 %).

Graf 44: Opatření, která by pomohla školám k dosažení zvoleného cíle v rámci podpory kompetencí k podnikavosti

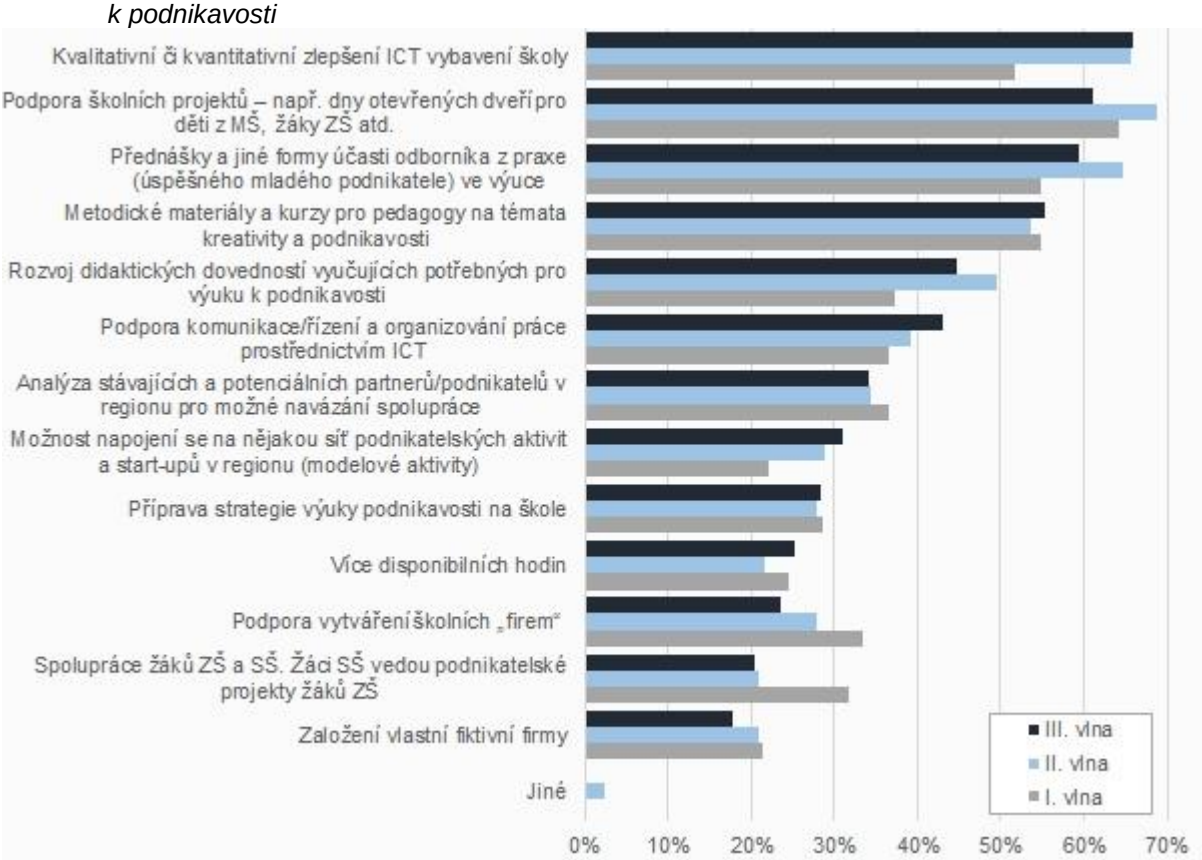

Více než polovina škol by také ocenila metodické materiály a kurzy pro pedagogy na témata kreativity a podnikavosti (55 %). Alespoň dvěma pětinám škol by v podpoře kompetencí k podnikavosti pomohl rozvoj didaktických dovedností vyučujících potřebných pro výuku k podnikavosti (45 %) a podpora komunikace, řízení a organizování práce prostřednictvím ICT (43 %).

Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřebnosti. Výjimkou je nárůst podílu škol s potřebou kvalitativního či kvantitativního zlepšení ICT vybavení školy (nárůst o 14 p. b. oproti I. vlně šetření) a potřebou napojit se na nějakou síť podnikatelských aktivit a start-upů v regionu (nárůst o 9 p. b. oproti I. vlně šetření). Naopak nižší potřebností se vyznačuje podpora vytváření školních „firem“ (pokles o 10 p. b. oproti I. vlně šetření) a spolupráce žáků ZŠ a SŠ, kdy žáci SŠ vedou podnikatelské projekty žáků ZŠ (pokles o 11 p. b. oproti I. vlně šetření).

4.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště uvedla, že by jim v rozvoji kompetencí k podnikavosti pomohla podpora školních projektů, jako jsou např. dny otevřených dveří pro děti z MŠ, žáky ZŠ, školní ples, sportovní dny, akademie školy, výstavy aj. (70 %). Přibližně dvě třetiny učilišť by ocenily přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce a kvalitativní či kvantitativní zlepšení ICT vybavení školy (shodně 65 %). Celkem 63 % škol by uvítalo metodické materiály a kurzy pro pedagogy na témata kreativity a podnikavosti. Více než polovina by také potřebovala rozvoj didaktických dovedností vyučujících potřebných pro výuku k podnikavosti (54 %) a podporu komunikace a organizace práce prostřednictvím ICT (52 %).

Graf 45: Opatření, která by SOU pomohla, a jejich důležitost

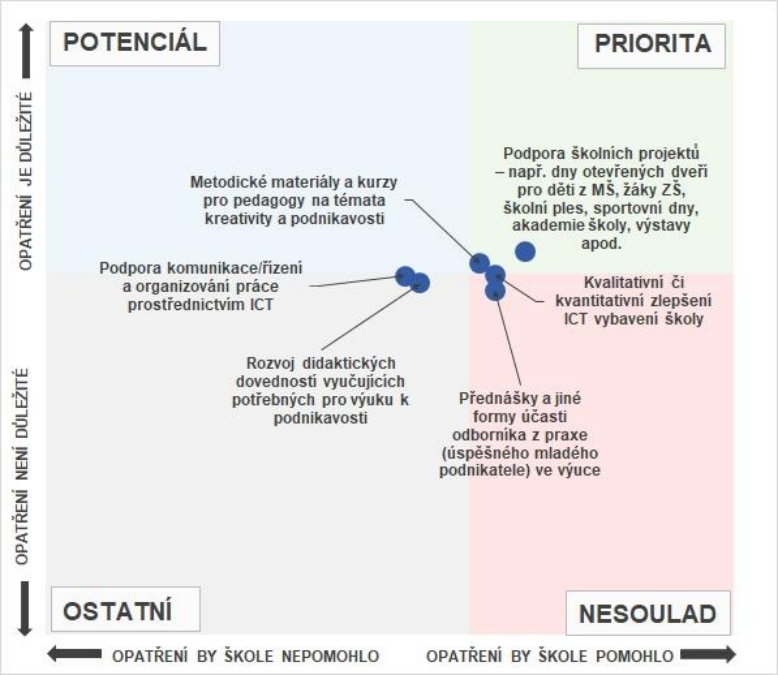

Pokud bychom v souvislosti s navrhovanými opatřeními pro podporu kompetencí k podnikavosti zohlednili také jejich důležitost, představují priority středních odborných učilišť tato opatření – podpora školních projektů a metodické materiály a kurzy pro pedagogy k tématu podnikavosti.

Kvalitativní a kvantitativní zlepšení ICT vybavení školy a přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce zmiňují školy také často, ale zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotí jako podprůměrně důležitá. A spadají proto do tzv. nesouladu.

Žádná opatření SOU nezařadila svým hodnocením do oblasti s potenciálem k rozvoji sledované oblasti.

Střední odborné školy by nejvíce ocenily přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce (68 %), podporu školních projektových dnů (65 %) a metodické materiály a kurzy pro pedagogy na témata kreativity a podnikavosti (64 %). Tři pětiny škol potřebují kvalitativní či kvantitativní zlepšení ICT vybavení školy (61 %). Více než polovině škol by pomohla podpora komunikace a organizování práce prostřednictvím ICT (53 %). Rozvoj didaktických dovedností vyučujících potřebných pro výuku k podnikavosti by ocenilo 46 % SOŠ.

Graf 46: Opatření, která by SOŠ pomohla, a jejich důležitost

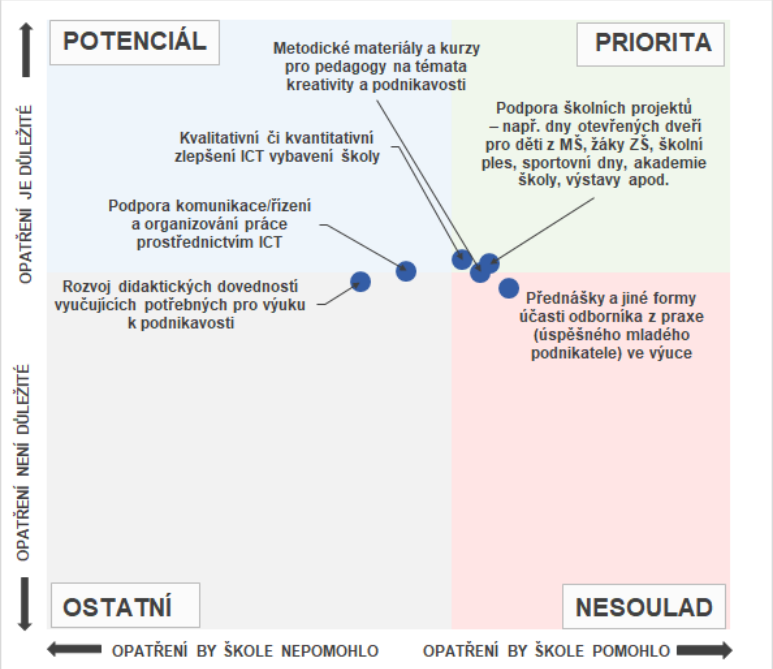

Z hlediska důležitosti jednotlivých opatření podpory kompetencí k podnikavosti představují největší priority opatření v podobě podpory školních projektů, kvalitativního či kvantitativního zlepšení ICT vybavení školy a metodické materiály a kurzy pro pedagogy na témata podnikavosti. Tato opatření školy zmiňovaly nejčastěji a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotily jako velice důležitá.

Přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce jsou nejčastěji žádaným opatřením, střední odborné školy mu však přisuzují podprůměrnou důležitost, proto se ocitá v oblasti nesouladu.

Podporu komunikace a organizování práce prostřednictvím ICT by ocenil nižší podíl škol než prioritní opatření. Střední odborné školy však tomuto opatření přisuzují lehce nadprůměrnou důležitost, proto pro ně představuje potenciál v podpoře kompetencí k podnikavosti.

Gymnázia v rámci podpory kompetencí k podnikavosti nejvíce potřebují kvalitativní či kvantitativní zlepšení ICT vybavení školy (80 %), přednášky a jiné formy účasti odborníka ve výuce (70 %) a metodické materiály a kurzy pro pedagogy na témata kreativity a podnikavosti (68 %). Téměř dvě třetiny gymnázií by ocenily podporu školních projektů (65 %) a tři pětiny rozvoj didaktických dovedností vyučujících (60 %). Dvě pětiny gymnázií zmínily potřebu podpory komunikace a organizování práce prostřednictvím ICT (40 %).

Graf 47: Opatření, která by gymnáziím pomohla, a jejich důležitost

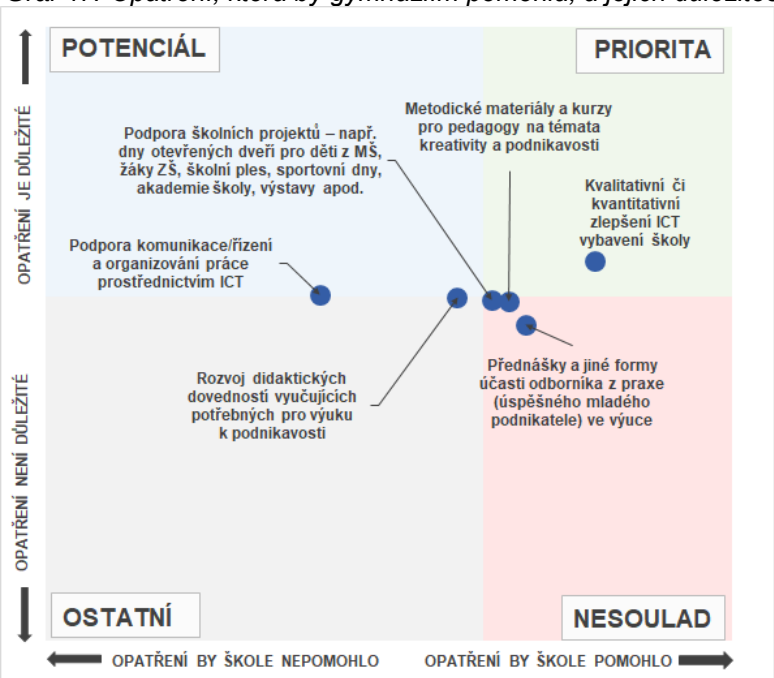

Prioritou je kvalitativní či kvantitativní zlepšení ICT vybavení školy. Toto opatření je gymnázii zmiňováno často a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnoceno jako velice důležité.

Přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce, opatření ve formě materiálů a kurzů pro vyučující a podporu školních projektů gymnázia zmiňují poměrně často, ale přisuzují jim podprůměrnou důležitost, proto pro ně představují tzv. nesoulad.

Podpora komunikace a organizování práce prostřednictvím ICT pro gymnázia představuje potenciál. Sice se nejedná o nejčastěji zmiňované opatření, ale je považováno za lehce nadprůměrně důležité.

4.5 Grafická sumarizace hlavních zjištění týkajících se oblasti „podpory kompetencí k podnikavosti“ na SOŠ, SOU a na gymnáziích

Následující tři grafická schémata přehledně shrnují klíčová zjištění týkající se oblasti *podpory kompetencí k podnikavosti* na třech nejčastěji zastoupených typech škol (SOŠ, SOU a gymnázia). Každé schéma je sestaveno ze tří (dále členěných) boxů – žlutého, modrého a oranžového.

V horním žlutém boxu jsou uvedeny školami nejčastěji volené položky z rozsáhlého seznamu jednotlivých atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *podpory kompetencí k podnikavosti*. Tento box tak zprostředkovává stručný obraz aktuální situace v této oblasti v době před realizací intervence (projektů).

V prostředním modrém boxu jsou nejprve uvedeny školami nejčastěji realizované činnosti spadající do této oblasti, následně pak nejčastěji uváděné překážky, které komplikují její rozvoj, a nakonec nejčastěji uváděná opatření, která by školám v rozvoji této oblasti pomohla.

V dolním oranžovém boxu jsou uvedeny opět nejčastěji volené položky ze seznamu atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *podpory kompetencí k podnikavosti*. V tomto případě však již nevypovídají o skutečné současné situaci, ale představují zamýšlený stav dané oblasti na škole po realizaci plánované intervence (projektů). Jedná se tedy o stručný obraz ideálního budoucího stavu, k němuž škola plánuje dospět s pomocí podpůrných projektů (realizované intervence).

Aktuální stav podpory kompetencí k podnikavosti na SOU

Někteří učitelé ve výuce směřují k rozvoji kompetencí k podnikavosti, či iniciativě nebo ke kreativitě. (85 % škol)

Škola v rámci ŠVP podporuje klíčové kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám, jak je zadáno v RVP. (78 % škol)

Škola realizuje projektové vyučování podněcující kreativní uvažování a motivující k novým nápadům, jež žáci definují, prezentují a obhajují před ostatními. (54 % škol)

Škola učí žáky myslet kriticky, vnímat problémy ve svém okolí a nacházet inovativní podnikatelská řešení. (72 % škol)

Škola se v posledních 3 letech zapojila v rámci projektů (ESF, mezinárodních programů Leonardo da Vinci, Norských fondů, regionální spolupráce apod.) do praktických aktivit na podporu podnikavosti. (50 % škol)

Škola má pravidelné informace i podněty ke zlepšování a někteří vyučující je využívají. (52 % škol)

Školu pravidelně navštěvují podnikatelé z okolí. (50 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Činnosti, které SOU v rámci podpory kompetencí k podnikavosti realizují

- Škola učí žáky myslet kriticky, vnímat problémy ve svém okolí a nacházet inovativní podnikatelská řešení (72 % škol)
- Výchova k podnikavosti v rámci odborného vzdělávání (72 % škol)
- Pedagogičtí pracovníci získávají informace i podněty ke zlepšování vzdělávání v podnikavosti a využívají je ve výuce (65 % škol)
- Začlenění ekonomických aspektů i do výuky v neekonomických předmětech (65 % škol)
- Návštěvy a přednášky podnikatelů ve výuce (50 % škol)
- Organizování konzultací, debat a exkurzí k problematice podnikavosti pro žáky i učitele (50 % škol)

Překážky, na něž SOU při realizaci těchto činností

- Nedostatek finančních prostředků pro realizaci vzdělávání mimo vlastní výuku (63 % škol)
- Malý zájem žáků o ekonomické aktivity, cvičení, projekty (61 % škol)
- Malý zájem zaměstnavatelů a podnikatelů o spolupráci se školami na tématu (46 % škol)
- Nedostatek výukových materiálů, pomůcek a metodik (46 % škol)
- Malý zájem pedagogů o podporu podnikavosti (37 % škol)
- Nedostatek příležitosti ke vzdělávání pedagogických pracovníků (28 % škol)

Opatření, která by SOU pomohla ke stanoveným cílům

- Podpora školních projektů – např. dny otevřených dveří pro děti z MŠ, žáky ZŠ, školní ples, sportovní dny, akademie školy, výstavy apod. (70 % škol)
- Kvalitativní či kvantitativní zlepšení ICT vybavení školy (65 % škol)
- Přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe (úspěšného mladého podnikatele) ve výuce (65 % škol)
- Metodické materiály a kurzy pro pedagogy na témata kreativity a podnikavosti (63 % škol)
- Rozvoj didaktických dovedností vyučujících potřebných pro výuku k podnikavosti (54 % škol)
- Podpora komunikace/řízení a organizování práce prostřednictvím ICT (52 % škol)

Cíle, které si v rámci podpory kompetencí k podnikavosti stanovila SOU

Někteří učitelé ve výuce směřují k rozvoji kompetencí k podnikavosti, či iniciativě nebo ke kreativitě. (89 % škol)

Škola učí žáky myslet kriticky, vnímat problémy ve svém okolí a nacházet inovativní podnikatelská řešení. (83 % škol)

Škola v rámci ŠVP podporuje klíčové kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám, jak je zadáno v RVP. (78 % škol)

Škola má pravidelné informace i podněty ke zlepšování a někteří vyučující je využívají. (72 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Škola realizuje projektové vyučování podněcující kreativní uvažování a motivující k novým nápadům, jež žáci definují, prezentují a obhajují před ostatními. (67 % škol)

Škola učí žáky myslet kriticky, vnímat problémy a nacházet podnikatelská řešení a umožňuje jim aplikovat získané dovednosti v rámci školních i volnočasových aktivit. (65 % škol)

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav podpory kompetencí k podnikavosti na SOŠ

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Škola v rámci ŠVP podporuje klíčové kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám, jak je zadáno v RVP. (82 % škol)

Někteří učitelé ve výuce směřují k rozvoji kompetencí k podnikavosti, či iniciativě nebo ke kreativitě. (78 % škol)

Škola učí žáky myslet kriticky, vnímat problémy ve svém okolí a nacházet inovativní podnikatelská řešení. (65 % škol)

Škola realizuje projektové vyučování podněcující kreativní uvažování a motivující k novým nápadům, jež žáci definují, prezentují a obhajují před ostatními. (61 % škol)

Několik učitelů je připraveno na realizaci aktivit na podporu podnikavosti. (51 % škol)

Škola má pravidelné informace i podněty ke zlepšování a někteří vyučující je využívají. (46 % škol)

Činnosti, které SOŠ v rámci podpory kompetencí k podnikavosti realizují

- Škola učí žáky myslet kriticky, vnímat problémy ve svém okolí, nacházet inovativní podnikatelská řešení (70 % škol)
- Pedag. pracovníci získávají informace i podněty ke zlepšování vzděl. v podnikavosti a využívají je ve výuce (69 % škol)
- Výchova k podnikavosti v rámci odborného vzdělávání (66 % škol)
- Škola realizuje projektové vyučování podněcující kreativní uvažování a k novým nápadům, jež žáci prezentují a obhajují před ostatními (53 % škol)
- Začlenění ekonomických aspektů do výuky v neekonomických předmětech (51 % škol)
- Návštěvy a přednášky podnikatelů ve výuce (47 % škol)
- Organizování konzultací, debat a exkurzí k problematice podnikavosti pro žáky i učitele (47 % škol)

Překážky, na něž SOŠ při realizaci těchto činností narážejí

- Nedostatek finančních prostředků pro realizaci vzdělávání mimo vlastní výuku (61 % škol)
- Malý zájem žáků o ekonomické aktivity, cvičení, projekty (55 % škol)
- Malý zájem zaměstnavatelů a podnikatelů o spolupráci se školami na tématu (45 % škol)
- Nedostatek výukových materiálů, pomůcek a metodik (41 % škol)
- Malý zájem pedagogů o podporu podnikavosti (38 % škol)
- Nedostatek příležitosti ke vzdělávání pedagogických pracovníků (23 % škol)

Opatření, která by SOŠ pomohla ke stanoveným cílům

- Přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe (úspěšného mladého podnikatele) ve výuce (68 % škol)
- Podpora školních projektů – např. dny otevřených dveří pro děti z MŠ, žáky ZŠ, školní ples, sportovní dny, akademie školy, výstavy apod. (65 % škol)
- Metodické materiály a kurzy pro pedagogy na témata kreativity a podnikavosti (64 % škol)
- Kvalitativní či kvantitativní zlepšení ICT vybavení školy (61 % škol)
- Podpora komunikace/řízení a organizování práce prostřednictvím ICT (53 % škol)
- Rozvoj didaktických dovedností vyučujících potřebných pro výuku k podnikavosti (46 % škol)

Cíle, které si v rámci podpory kompetencí k podnikavosti stanovily SOŠ

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Někteří učitelé ve výuce směřují k rozvoji kompetencí k podnikavosti, či iniciativě nebo ke kreativitě. (88 % škol)

Škola v rámci ŠVP podporuje klíčové kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám, jak je zadáno v RVP. (82 % škol)

Škola učí žáky myslet kriticky, vnímat problémy ve svém okolí a nacházet inovativní podnikatelská řešení. (80 % škol)

Škola realizuje projektové vyučování podněcující kreativní uvažování a motivující k novým nápadům, jež žáci definují, prezentují a obhajují před ostatními. (76 % škol)

Škola má pravidelné informace i podněty ke zlepšování a někteří vyučující je využívají. (70 % škol)

Škola učí žáky myslet kriticky, vnímat problémy a nacházet podnikatelská řešení a umožňuje jim aplikovat získané dovednosti v rámci školních i volnočasových aktivit. (66 % škol)

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav podpory kompetencí k podnikavosti na gymnáziích

Někteří učitelé ve výuce směřují k rozvoji kompetencí k podnikavosti, či iniciativě nebo ke kreativitě. (90 % škol)

Škola v rámci ŠVP podporuje klíčové kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám, jak je zadáno v RVP. (70 % škol)

Škola učí žáky myslet kriticky, vnímat problémy ve svém okolí a nacházet inovativní podnikatelská řešení. (60 % škol)

Škola realizuje projektové vyučování podněcující kreativní uvažování a motivující k novým nápadům, ježžáci definují, prezentují a obhajují před ostatními. (55 % škol)

Několik učitelů je připraveno na realizaci aktivit na podporu podnikavosti. (55 % škol)

Ve škole probíhají projektové dny zaměřené i na uplatnění prvků podnikavosti, iniciativy a kreativity. (43 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Činnosti, které gymnázia v rámci podpory kompetencí k podnikavosti realizují

- Výchova k podnikavosti v rámci všeobecného vzdělávání (75 % škol)
- Škola učí žáky myslet kriticky, nacházet inovat. podnikatelská řešení (65 % škol)
- Škola realizuje projektové vyučování (58 % škol)
- Pedag. pracovníci získávají informace ke zlepšování vzděl. v podnikavosti a využívají je ve výuce (38 % škol)
- Organizování konzultací, debat a exkurzí k problematice podnikavosti pro žáky i učitele (38 % škol)

Překážky, na něž gymnázia při realizaci těchto činností narážejí

- Nedostatek finančních prostředků pro realizaci vzdělávání mimo vlastní výuku (63 % škol)
- Malý zájem žáků o ekonomické aktivity, cvičení, projekty (45 % škol)
- Malý zájem zaměstnavatelů a podnikatelů o spolupráci se školami na tématu (45 % škol)
- Nedostatek výukových materiálů, pomůcek a metodik (45 % škol)
- Malý zájem pedagogů o podporu podnikavosti (43 % škol)
- Nedostatek příležitosti ke vzdělávání pedagogických pracovníků (15 % škol)

Opatření, která by gymnáziím pomohla ke stanoveným cílům

- Kvalitativní či kvantitativní zlepšení ICT vybavení školy (80 % škol)
- Přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe (úspěšného mladého podnikatele) ve výuce (70 % škol)
- Metodické materiály a kurzy pro pedagogy na témata kreativity a podnikavosti (68 % škol)
- Podpora školních projektů – např. dny otevřených dveří pro děti z MŠ, žáky ZŠ, školní ples, sportovní dny, akademie školy, výstavy apod. (65 % škol)
- Rozvoj didaktických dovedností vyučujících potřebných pro výuku k podnikavosti (60 % škol)
- Podpora komunikace/řízení a organizování práce prostřednictvím ICT (40 % škol)

Cíle, které si v rámci podpory kompetencí k podnikavosti stanovila gymnázia

Někteří učitelé ve výuce směřují k rozvoji kompetencí k podnikavosti, či iniciativě nebo ke kreativitě. (95 % škol)

Škola v rámci ŠVP podporuje klíčové kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám, jak je zadáno v RVP. (80 % škol)

Škola učí žáky myslet kriticky, vnímat problémy ve svém okolí a nacházet inovativní podnikatelská řešení. (80 % škol)

Škola realizuje projektové vyučování podněcující kreativní uvažování a motivující k novým nápadům, ježžáci definují, prezentují a obhajují před ostatními. (75 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Škola má pravidelné informace i podněty ke zlepšování a někteří vyučující je využívají. (63 % škol)

Škola učí žáky myslet kriticky, vnímat problémy a nacházet podnikatelská řešení a umožňuje jim aplikovat získané dovednosti v rámci školních i volnočasových aktivit. (63 % škol)

*Každé schéma zobrazuje prvních 5-6 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

5 Rozvoj škol jako center celoživotního učení

Koncept celoživotního učení je vyjádřen v Memorandu o celoživotním učení (EK, 2001), kdy se pojmem celoživotní učení rozumí „veškeré účelné formalizované i neformální činnosti související s učením, které se průběžně realizují s cílem dosáhnout zdokonalení znalostí, dovedností a odborných předpokladů". Celoživotní učení v tomto kontextu obsahuje veškeré vzdělávací aktivity jedince, které mají za cíl rozvoj kompetencí umožňující jak jeho osobnostní rozvoj a růst, tak občanské a profesní uplatnění. Těmito aktivitami rovněž dochází k rozvoji sítí středních škol jako Center celoživotního učení. Koncept škol jako center CŽU zahrnuje působení škol, zařazených v systému počátečního vzdělávání i v systému dalšího vzdělávání:

- V rovině systému life-long je umožněna jedinci individuální volba vzdělávací dráhy během života a volba způsobu získání svého vzdělání (rekvalifikace, rozšíření kompetencí, zvýšení kvalifikace),
- v rovině life-wide je poskytováno vzdělání různého charakteru:
  → formální a neformální, jsou vytvářeny příležitosti pro informální učení (učení v praxi) a jsou uznávány výsledky nejen formálního, ale se stejnou platností i výsledky neformálního vzdělávání a informálního učení. Vzdělávání různého charakteru v obou rovinách tvoří celek a je vzájemně propojováno.
- Škola je schopna v rámci profesního vzdělávání poskytovat vzdělávání různého charakteru:
  → formální – výsledkem dosažení stupně vzdělání, kvalifikace;
  → neformální – např. aktualizace, prohloubení znalostí.
- Škola může poskytovat i vzdělávání občanské a zájmové v rámci celé životní dráhy jedince jako dospělého, později seniora (rovina life-long).

V předchozím období byly krajské sítě středních odborných škol zakládány v souladu s celorepublikovým projektem ESF UNIV 2 KRAJE (realizovaným NÚV v roce 2009–2013) a bylo podporováno jejich využití při profesním vzdělávání dospělých. V období realizace projektu P-KAP (realizovaným NÚV, nyní NPI ČR, 2016 – 2021) je kladen důraz na aktivitu krajských sítí v jednotlivých krajích a rozšiřování jejich funkcí vůči zapojeným školám, dalším zájemcům z řad škol i vzdělávacímu prostředí dospělých (poradenství zájemcům o další vzdělávání dospělých z řad veřejnosti, poradenství poskytovatelům dalšího vzdělávání dospělých, sdružování škol s různými obory vzdělávání do společných vzdělávacích projektů, sdílení zkušeností s profesním vzděláváním dospělých, informování o programech vzdělávání dospělých poskytovaných středními školami v krajích ad.) Do sítě se svými vzdělávacími programy určenými dospělým zapojují nově i gymnázia, lycea a konzervatoře. Sítě svou působnost rozšiřují např. o působení v oblasti dalšího vzdělávání pedagogů odborných předmětů a odborného výcviku programy DVPP a spolupráci s jinými vzdělávacími organizacemi, které se podílejí na celoživotním vzdělávání v kraji.

Funkce Center CŽU ve středních odborných školách:

- **Vzdělávací** zahrnující poskytování dalšího vzdělávání dospělých (dále DVD) včetně vzdělávání seniorů.
- **Informační** zahrnující poskytování informací veřejnosti i jednotlivcům o organizaci a podmínkách DVD, včetně Národní soustavy povolání (NSP) a Národní soustavy kvalifikací (NSK).
- **Poradenská** zahrnující poradenství v oblasti orientace v DVD, individuální kariérové poradenství zaměřené na získání kvalifikace nebo rekvalifikace, provádění procesem uznávání (role průvodce, poradce).

Složky poskytovaného dalšího vzdělávání dospělých (DVD):

- Vzdělávání profesní,
- vzdělávání zájmové,
- vzdělávání občanské,
- vzdělávání seniorů.

Předpokládá se rozšíření počtu středních a vyšších odborných škol, které budou poskytovat DVD **profesní**, vedoucí ke složení zkoušky podle standardů Národní soustavy kvalifikací (NSK) v systému uznávání neformálních a informálních výsledků učení (předchozích výsledků učení), a zároveň budou působit jako autorizované osoby pro tuto zkoušku podle zákona č. 179/2006 Sb. o ověřování a uznávání dalšího vzdělávání.

Školy poskytující tento druh DVD vzdělávají podle programů akreditovaných MŠMT, a pokud chtějí zároveň působit jako zkušební orgán pro určitou profesní kvalifikaci, musí být autorizovány. Školy mají v současnosti volně k dispozici přes 350 vzdělávacích programů z různých oborů, vytvořených a pilotovaných v projektu UNIV 3, právě tak jsou k dispozici i ověřená konkrétní zadání pro zkoušku k získání jednotlivých profesních kvalifikací podle standardů NSK.

Zájemci z řad škol, které dosud nemají s profesním vzděláváním vedoucím k získání profesní kvalifikace zkušenost, mohou absolvovat v rámci intervence P-KAP program vzdělávání k přípravě a vedení zkoušky i k tvorbě vzdělávacího programu a zadání zkoušky podle standardů profesních kvalifikací NSK. Pedagogičtí pracovníci, kteří působí jako lektoři DVD, by měli rozšířit svoji kvalifikaci a získat profesní kvalifikaci Lektor dalšího vzdělávání dospělých.

Zájmové vzdělávání dospělých, ale i dětí, poskytované středními školami, není předmětem zvýšené podpory vzdělávací politiky. Existuje celá, státem podporovaná, oblast zájmového vzdělávání se specializovanými institucemi a pedagogy. Zájmové vzdělávání je ale součástí komplexního pojetí celoživotního učení a školy mají možnost poskytovat vzdělávací programy i tohoto typu. Většinou nabízejí specifické vzdělávací programy, které nejsou součástí běžné vzdělávací nabídky, jsou veřejností žádané a vycházejí z oboru vzdělání, které škola poskytuje (např. programy zhotovování oděvů a konstrukce střihů; vyřezávání ovoce, míchané nápoje; roubování; aranžování květin atd.). Programy zájmového vzdělávání, pro které školy mohou pravděpodobně získat podporu v rámci projektů, jsou programy určené předškolním dětem v oblasti polytechnického vzdělávání a žákům základních škol ve stejné oblasti.

Další oblastí vzdělávání dospělých, na které se střední školy mají podílet, je **vzdělávání občanské a zájmové.** Výzvou je rozšířit působení středních škol především v oblasti **občanského vzdělávání**. Toto vzdělávání nemá stejný cíl a obsah jako školní **občanské vzdělávání** v počátečním vzdělávání, je určeno občanům proto, aby si aktualizovali své znalosti nebo získávali nové znalosti především ve státem preferovaných oblastech – ve vybraných gramotnostech společných občanům EU:

- digitální, environmentální, finanční, jazyková (cizí jazyky jako prostředek porozumění občanů v rámci Evropy – ne cizojazyčné vzdělávání pro potřeby výkonu profese, jako např. němčina pro tesaře, angličtina pro kosmetičky nebo **zájmové**, kdy je studium jazyka koníčkem a předmětem osobnostního rozvoje, které školy také poskytují),
- politická (např. systém státní správy a politický systém včetně volebního), právní, také ve vzdělávání zaměřeného oblast zdravotní a bezpečnostní (zdravotní prevence, zdravý životní styl včetně cvičení, první pomoc, sebeobrana, ochrana spotřebitele, ochrana před živelními pohromami),
- znalost regionů (historie, osobnosti, příroda, umění), příprava na stáří a stárnutí, vzdělávání rodičů ad.

Školy tak mohou vytvářet vzdělávací programy využívající znalostí učitelů podle oborů vzdělání, které škola poskytuje v počátečním vzdělávání, nebo podle zájmových specializací učitelů.

Poslední oblastí celoživotního vzdělávání je **vzdělávání seniorů**. Střední školy mají být dalším vzdělávacím prostředím tohoto vzdělávání kromě univerzit třetího věku, knihoven, vzdělávacích agentur a kulturních center. Seniorům tak může být rozšířena dostupnost vzdělávání jak zvýšením dosažitelnosti v blízkosti bydliště, tak nabízenými tématy.

U vzdělávání seniorů ve středních školách je upřednostňováno mezigenerační učení, kdy se na programech podílejí žáci školy jako lektoři, asistenti lektorů či instruktoři. Zároveň ale učitelé ve vzdělávání vytvářejí situace vzájemného učení i opačným směrem, kdy se žáci učí od seniorů.

Školy mohou pro seniory vytvářet programy:

- občanského nebo zájmového vzdělávání podle svých možností i cílů kurikula počátečního vzdělávání (např. obory gastronomické – moderní stravování a příprava pokrmů; sociální péče a zdravotnické – tréninky paměti, rozpomínání, arteterapie;
- technické školy – digitální vzdělávání aj.), žáci účastnící se programů pro seniory si nejen procvičují získané znalosti, ale mohou je prokázat i jinak, než je běžné v rámci zkoušení, tedy tím, že učí druhé, procvičují si tím i specifické profesní dovednosti spojené s komunikací, zároveň, a to je výchovný přínos pro počáteční vzdělávání žáků, společná účast v programech slouží k mezigeneračnímu poznávání a porozumění;
- vztah k seniorům je součástí kultivačního působení školy a promítá se do celé kultury školy.

V rámci intervence projektu P-KAP v této oblasti mohou školy získat podporu pro tvorbu vzdělávacích programů založených na principech mezigeneračního učení a pro vzdělávací postupy modifikované pro seniory.

Hlavní zjištění

- Pokud jde o rozvoj škol jako center celoživotního učení na školách v Jihomoravském kraji, v nejvyšší míře jsou vykonávány aktivity z pokročilé úrovně, kterými se škola snaží rozvíjet další vzdělávání, např. spoluprací s úřady práce. V již nižší míře se realizují také aktivity základní a mírně pokročilé úrovně. V těchto úrovních se škola dalším vzděláváním zabývá pouze okrajově nebo se mu nevěnuje. V nejnižší míře se rozvíjejí aktivity z nejvyšší úrovně. Pakliže měly školy zhodnotit předpokládaný posun v oblasti celoživotního učení, plánují rozvoj činností především v rámci nejvyšší úrovně, čímž deklarují zájem celoživotní učení. Oproti předchozím vlnám šetření školy vykazují nárůst nejvyšší a pokročilé úrovně.

- V oblasti rozvoje celoživotního učení školy nejčastěji realizují další vzdělávání pedagogů. Téměř třetina škol organizuje zájmové vzdělání pro veřejnost. Více než čtvrtina se také soustředí na odborné vzdělávání pro zaměstnavatele. Oproti předchozím vlnám se u většiny realizovaných aktivit mírně snížil podíl aktivních škol. K postupnému snižování docházelo již ve druhé vlně šetření.

- Školy v Jihomoravském kraji nejčastěji naráží na nedostatek finančních prostředků pro pracovníka, který by zaštiťoval oblast dalšího vzdělávání na škole. Více než dvě pětiny škol se setkávají také s malým zájmem dospělých o další vzdělávání. Třetina škol se potýká s administrativou spojenou se získáním akreditace rekvalifikací a s malým zájmem zaměstnavatelů o další vzdělávání. Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny překážek k alespoň mírnému poklesu podílu škol, které se s nimi potýkají.

- V oblasti celoživotního učení by školy v Jihomoravském kraji nejvíce ocenily zlepšení ICT školy. Alespoň dvě pětiny škol by ocenily přípravu pedagogických pracovníků jako lektorů dalšího vzdělávání a finance na kvalitní materiál. Zhruba třetina škol by ocenila zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů a zlepšení vybavení dílen pro odborný výcvik. Více než čtvrtina škol by potřebovala aktualizované materiály pro výuku i pro vyučující/lektory, rekvalifikace pro úřady práce bez výběrového řízení a zlepšit vybavení učeben teoretické výuky. Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřebnosti.

5.1 Současná úroveň škol a jejich předpokládaný posun

Pokud jde o rozvoj škol v oblasti celoživotního učení v Jihomoravském kraji, v nejvyšší míře jsou vykonávány aktivity patřící do pokročilé úrovně (29 %), ve které škola další vzdělávání rozvíjí. V již nižší míře se realizují také aktivity základní (23 %) a mírně pokročilé úrovně (22 %). V těchto úrovních se

škola dalším vzděláváním zabývá pouze okrajově nebo se mu nevěnuje. V nejnižší míře se rozvíjejí aktivity z nejvyšší úrovně (17 %). V této úrovni je další vzdělávání plnohodnotnou součástí práce školy.

Pakliže měly školy zhodnotit předpokládaný posun v oblasti celoživotního učení, plánují rozvoj činností především v rámci nejvyšší úrovně (předpokládaný posun o 10 p. b.), čímž deklarují zájem celoživotní učení. Srovnatelný posun lze očekávat také v rámci pokročilé úrovně (předpokládaný posun o 9 p. b.). Menší změny jsou očekávány v případě mírně pokročilé (předpokládaný posun o 6 p. b.) a základní úrovně (předpokládaný posun o 5 p. b.).

Graf 48: Současná úroveň rozvoje škol jako center celoživotního učení a předpokládaný posun

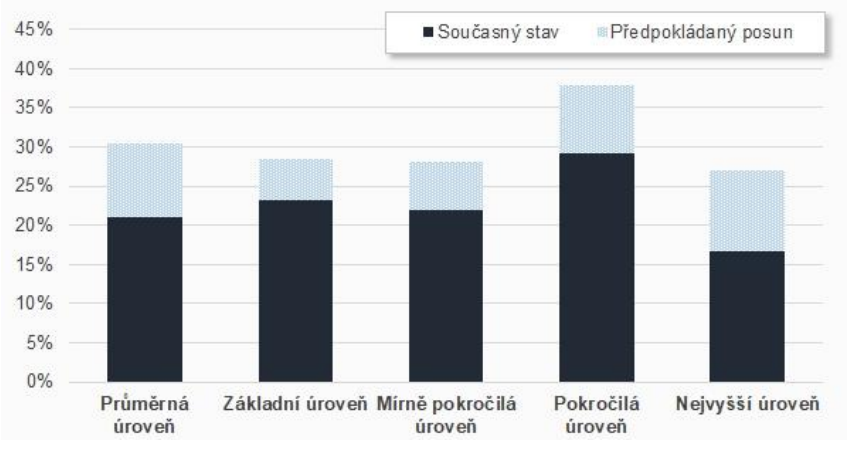

Základní úroveň – dalším vzděláváním se škola nezabývá, není součástí vize školy.

Mírně pokročilá úroveň – další vzdělávání je realizováno pouze okrajově, prostřednictvím dílčích aktivit.

Pokročilá úroveň – škola se snaží další vzdělávání rozvíjet (občasná spolupráce s úřady práce a zaměstnavateli, lektory dalšího vzdělávání jsou pracovníci školy, za realizaci dalšího vzdělávání odpovídá pověřený pracovník školy, škola je autorizovanou osobou pro některou z profesních kvalifikací podle zákona 179/2006 Sb.).

Nejvyšší úroveň – další vzdělávání je plnohodnotnou součástí práce školy a je systematicky rozvíjeno (spolupráce s úřady práce a zaměstnavateli, realizace kurzů pro samoplátce, příprava programů dalšího vzdělávání, škola je autorizovanou osobou pro některou z profesních kvalifikací podle zákona 179/2006 Sb. a realizuje kurzy, za realizaci dalšího vzdělávání odpovídá pověřený pracovník školy, většina lektorů prošla vzděláváním v oblasti lektorských dovedností, realizace zájmového a občanského vzdělávání).

Během tři vln šetření školy vykazují kontinuální nárůst aktivit na nejvyšší a pokročilé úrovni (shodný nárůst o 5 p. b.). Mírně pokročilá a základní úroveň se ve všech třech vlnách pohybují v podobném rozmezí (do 2 p. b.).

Graf 49: Srovnání současné úrovně rozvoje škol jako center celoživotního učení

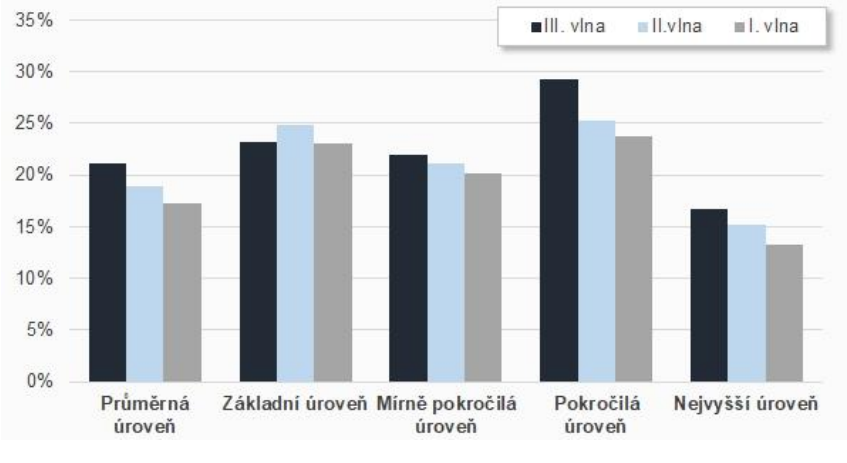

Základní úroveň – dalším vzděláváním se škola nezabývá, není součástí vize školy.

Mírně pokročilá úroveň – další vzdělávání je realizováno pouze okrajově, prostřednictvím dílčích aktivit.

Pokročilá úroveň – škola se snaží další vzdělávání rozvíjet (občasná spolupráce s úřady práce a zaměstnavateli, lektory dalšího vzdělávání jsou pracovníci školy, za realizaci dalšího vzdělávání odpovídá pověřený pracovník školy, škola je autorizovanou osobou pro některou z profesních kvalifikací podle zákona 179/2006 Sb.).

Nejvyšší úroveň – další vzdělávání je plnohodnotnou součástí práce školy a je systematicky rozvíjeno (spolupráce s úřady práce a zaměstnavateli, realizace kurzů pro samoplátce, příprava programů dalšího vzdělávání, škola je autorizovanou osobou pro některou z profesních kvalifikací podle zákona 179/2006 Sb. a realizuje kurzy, za realizaci dalšího vzdělávání odpovídá pověřený pracovník školy, většina lektorů prošla vzděláváním v oblasti lektorských dovedností, realizace zájmového a občanského vzdělávání).

5.2 Aktivity, které školy realizují v rámci této intervence

V rámci rozvoje škol jako center celoživotního učení střední a vyšší odborné školy nejčastěji realizují další vzdělávání pedagogů (47 %). Téměř třetina škol organizuje zájmové vzdělání pro veřejnost (30 %). Více než čtvrtina se také soustředí na odborné vzdělávání pro zaměstnavatele (28 %). Přibližně pětina škol se podílí na vzdělávání v oblasti ICT dovedností a připravuje na vykonání zkoušky podle NSK (shodně 21 %). Pětina škol zvolila možnost jiné odpovědi, kam nejčastěji psaly, že se dalším vzděláváním nezabývají (20 %).

Graf 50: Činnosti, na kterých se školy v rámci rozvoje škol jako center celoživotního učení aktivně podílejí

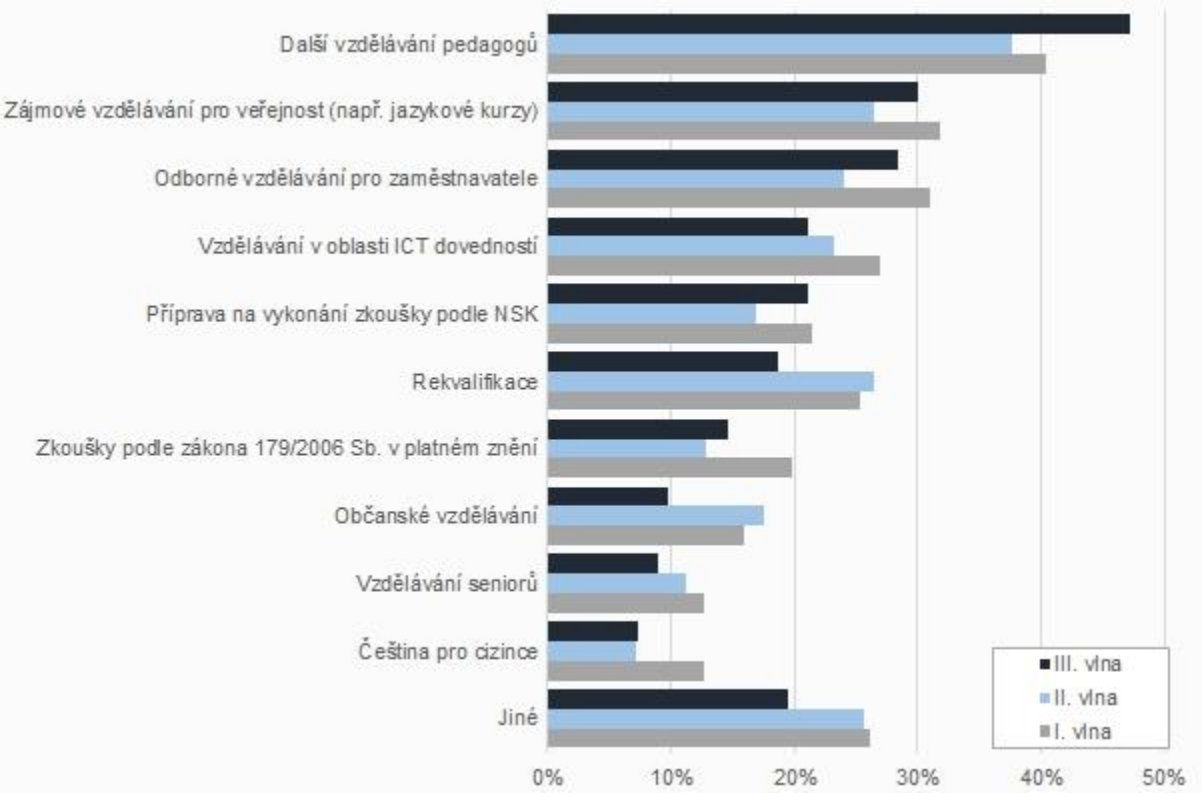

Oproti předchozím vlnám se u většiny realizovaných aktivit mírně snížil podíl aktivních škol. Ke snižování docházelo již ve druhé vlně šetření. K nejvyššímu poklesu došlo u rekvalifikací (pokles o 7 p. b. vůči I. vlně šetření) a vzdělávání v oblasti ICT dovedností a občanského vzdělávání (shodný pokles o 6 p. b. vůči I. vlně šetření). Mírně vzrostl podíl škol zabývající se dalším vzděláváním pedagogů (nárůst o 7 p. b. vůči I. vlně šetření).

5.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště z výše uvedených aktivit v oblasti celoživotního učení nejčastěji připravují odborné vzdělávání pro zaměstnavatele (48 %) a připravují na zkoušky podle NSK (44 %). Téměř dvě pětiny realizují rekvalifikace a další vzdělávání pedagogů (shodně 39 %). Více než třetina středních odborných učilišť realizuje zájmové vzdělávání pro veřejnost, např. jazykové kurzy, keramika apod. (35 %). Třetina SOU připravuje na zkoušky podle zákona 179/2006 Sb. v platném znění (33 %).

Pokud bychom v souvislosti s realizovanými aktivitami měli zohlednit jejich důležitost, prioritou pro střední odborná učiliště je odborné vzdělávání pro zaměstnavatele a příprava na vykonání zkoušky podle NSK. Tyto aktivity realizuje nejvyšší podíl SOU, který jim přisuzuje také nadprůměrnou důležitost.

Graf 51: Aktivity, na nichž se SOU, podílejí, a jejich důležitost

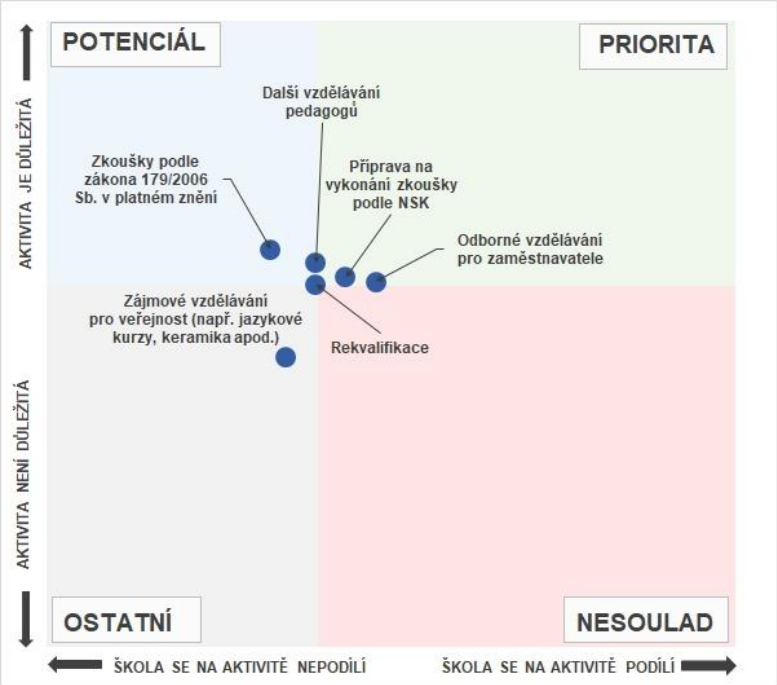

Další vzdělávání pedagogických pracovníků, rekvalifikace a také přípravu na zkoušky podle zákona 179/2006 realizuje mírně nižší podíl učilišť než aktivity prioritní. Nicméně těmto aktivitám přikládají učiliště nadprůměrnou důležitost, a proto pro ně představují potenciál pro rozvoj škol jako center celoživotního učení.

Střední odborné školy v oblasti celoživotního učení nejčastěji realizují další vzdělávání pedagogů a odborné vzdělávání pro zaměstnavatele (45 %). Třetina škol připravuje na zkoušky podle NSK (34 %). Celkem 31 % škol pořádá zájmové vzdělávání pro veřejnost. Alespoň čtvrtina škol organizuje rekvalifikace (28 %) či vzdělávání v oblasti ICT dovedností (27 %).

Graf 52: Aktivity, na nichž se SOŠ podílejí, a jejich důležitost

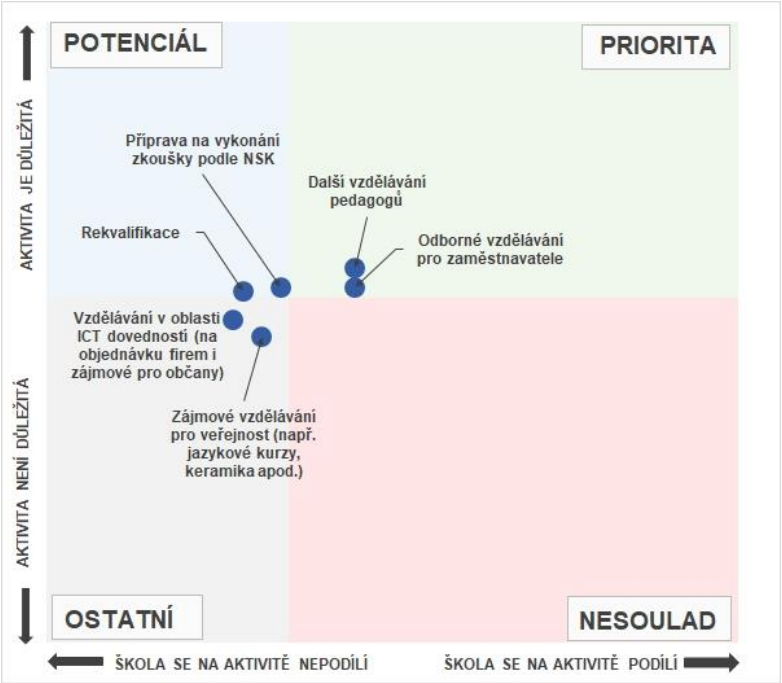

Prioritou v oblasti celoživotního učení je pro SOŠ další vzdělávání pedagogů a odborné vzdělávání pro zaměstnavatele. Tyto aktivity realizuje vysoký podíl škol, který je současně považuje za důležité.

Potenciál pro podporu celoživotního učení představují příprava na vykonání zkoušky podle NSK a rekvalifikace. Tyto aktivity realizuje nižší podíl škol než aktivity prioritní, ale je jim přisuzována nadprůměrně vysoká důležitost.

Ostatním aktivitám se SOŠ věnují méně a zároveň je hodnotí jako méně důležité, než je průměr.

Gymnázia nejsou v rámci rozvoje škol jako center celoživotního učení příliš aktivní. V největší míře realizují další vzdělávání pro pedagogy (48 %). Více než dvě pětiny gymnázií organizují zájmové vzdělávání pro veřejnost (43 %). Čtvrtina gymnázií uvedla jiný důvod, kde se nejčastěji vyjadřovala ve smyslu, že se celoživotním učením nezabývá (25 %) a podobný podíl gymnázií poskytuje vzdělávání v oblasti ICT dovedností (23 %). Celkem 15 % gymnázií realizuje vzdělávání seniorů. Desetina gymnázií se věnuje občanskému vzdělávání, češtině pro cizince a rekvalifikacím (shodně 10 %).

Graf 53: Aktivity, na nichž se gymnázia podílejí, a jejich důležitost

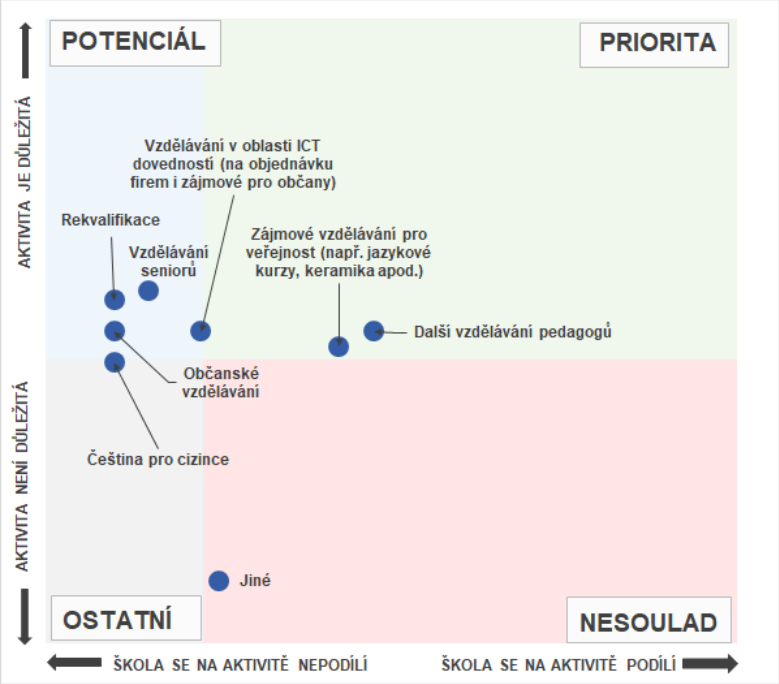

Prioritou je pro gymnázia další vzdělávání pedagogů a zájmové vzdělávání pro veřejnost.

Vzdělávání v oblasti ICT dovedností představuje pro gymnázia v oblasti celoživotního učení potenciál na hraně s prioritou. Tuto aktivitu realizuje přibližně čtvrtina gymnázií, ale je jí přisouzena nadprůměrně vysoká důležitost.

Nejvíce důležitou aktivitou je na základě hodnocení gymnázií vzdělávání seniorů, kterému se ale věnují méně často, a představuje proto pro ně potenciál pro rozvoj oblasti celoživotního učení. Potenciál představují i další aktivity, které školy hodnotily jako důležité. A to jsou rekvalifikace a občanské vzdělávání.

5.3 Překážky, na které školy naráží v rámci této intervence

V souvislosti s překážkami, které omezují rozvoj celoživotního učení, školy nejčastěji naráží na nedostatek finančních prostředků pro pracovníka, který by zaštiťoval oblast dalšího vzdělávání na škole (44 %). Více než dvě pětiny škol se setkávají také s malým zájmem dospělých o další vzdělávání (42 %). Třetina škol se potýká s administrativou spojenou se získáním akreditace rekvalifikací (33 %) a s malým zájmem zaměstnavatelů o další vzdělávání (32 %). Na 31 % škol projevují pedagogové pouze malý zájem o další vzdělávání. Celkem 16 % škol nenaráží v dané oblasti na žádné překážky.

Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny překážek k mírnému poklesu podílu škol, které se s nimi potýkají. Nejvíce se zlepšila situace u administrativy spojené se získáním akreditace rekvalifikací (pokles o 7 p. b. vůči I. vlně šetření). Naopak k největšímu nárůstu ve vnímaných překážkách došlo v případě malého zájmu pedagogů o výuku v programech dalšího vzdělávání (nárůst o 8 p. b. vůči první vlně šetření).

Graf 54: Překážky, na které školy narážejí v rámci rozvoje škol jako center celoživotního učení

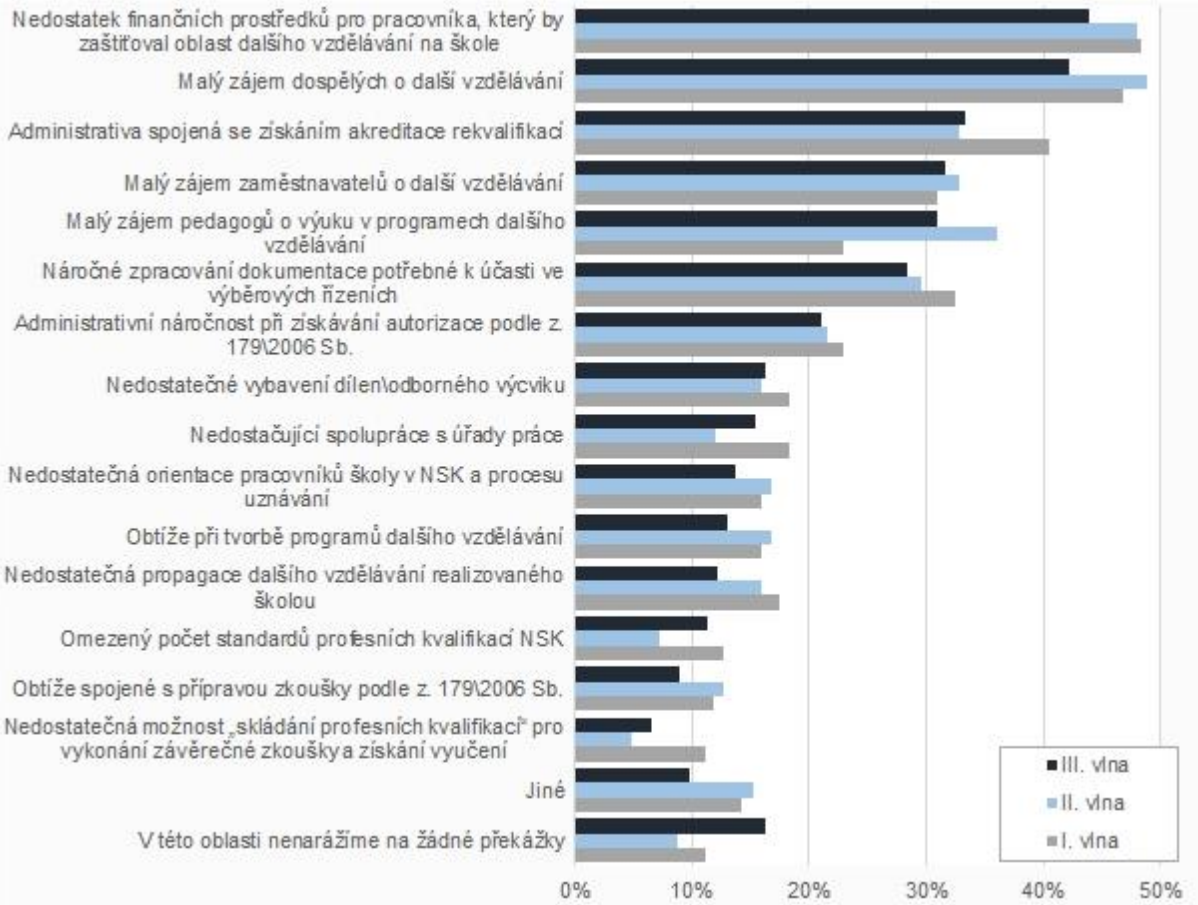

5.4 Opatření pro zlepšení realizace intervence

V oblasti celoživotního učení by školy v Jihomoravském kraji nejvíce ocenily zlepšení ICT školy (52 %). Alespoň dvě pětiny škol by ocenily přípravu pedagogických pracovníků jako lektorů dalšího vzdělávání (44 %) a finance na kvalitní materiál (40 %). Zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů by ocenilo 35 % škol a zlepšení vybavení dílen pro odborný výcvik 31 % škol. Více než čtvrtina škol by potřebovala aktualizované materiály pro výuku i pro vyučující/lektory, rekvalifikace pro úřady práce bez výběrového řízení (shodně 28 %) a zlepšit vybavení učeben teoretické výuky (26 %).

Oproti předchozím vlnám šetření došlo u naprosté většiny opatření k poklesu jejich potřebnosti. K nejvyššímu poklesu došlo u potřeby proškoleného pracovníka školy v problematice výběrových řízeních (pokles o 13 p. b. vůči I. vlně šetření), u rekvalifikací pro úřady práce bez výběrového řízení (pokles o 12 p. b. vůči I. vlně šetření) a kvalitního průběhu výběrového řízení na rekvalifikace (pokles o 11 p. b. vůči I. vlně šetření). K nárůstu potřebnosti došlo převážně v případě zlepšení ICT školy po kvalitativní či kvantitativní stránce (nárůst o 8 p. b. vůči I. vlně šetření).

Graf 55: Opatření, která by pomohla školám k dosažení zvoleného cíle v rámci rozvoje škol jako center celoživotního učení

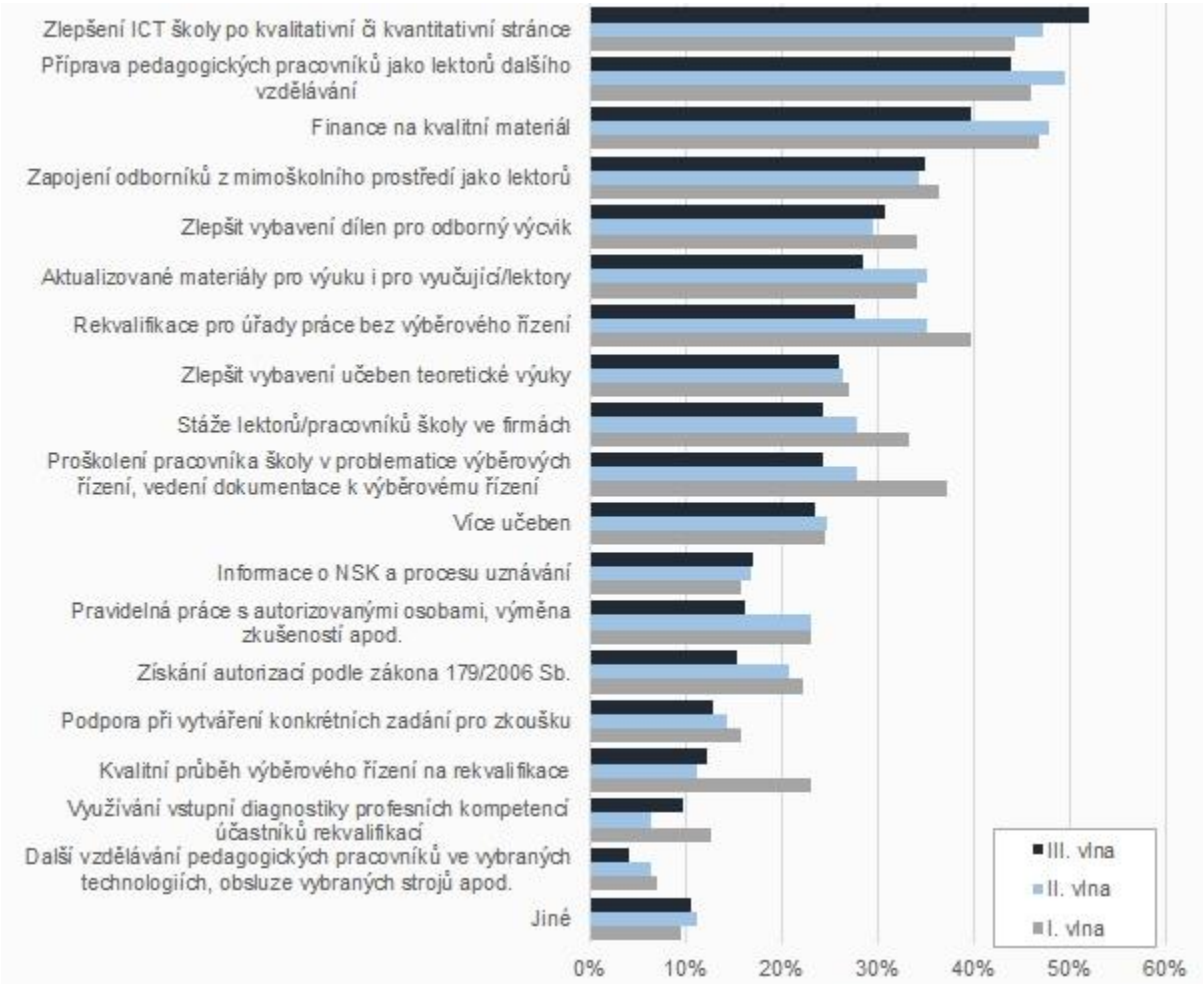

5.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště uvedla, že by jim v rozvoji škol jako center celoživotního učení nejvíce pomohly finance na kvalitní materiál (61 %), zlepšení vybavení dílen pro odborný výcvik a zlepšení ICT školy (shodně 54 %). Více než polovina učilišť by také ocenila zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů, aktualizované materiály pro výuku i pro vyučující či lektory a rekvalifikace pro úřady práce bez výběrového řízení (shodně 52 %).

Graf 56: Opatření, která by SOU pomohla, a jejich důležitost

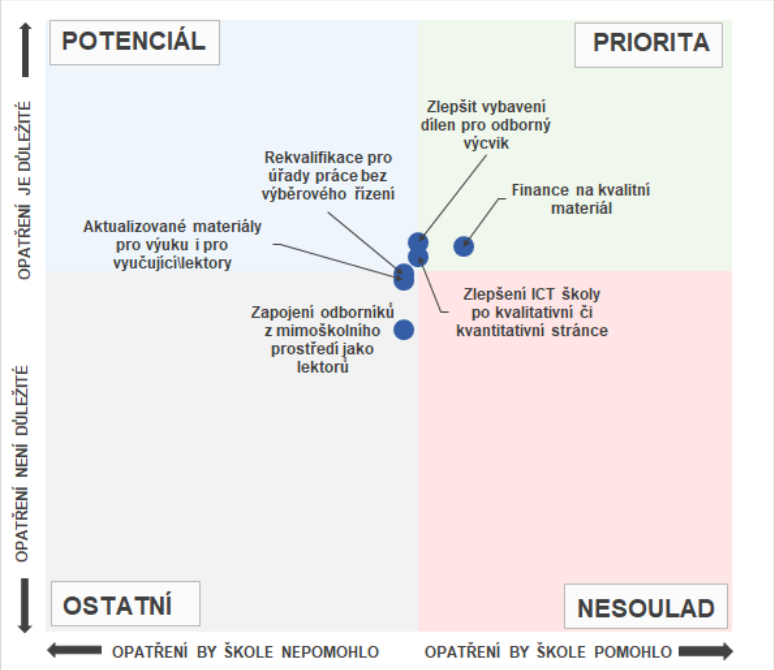

Pokud bychom v souvislosti s navrhovanými opatřeními pro rozvoj dalšího vzdělávání zohlednili také jejich důležitost, představují prioritu středních odborných učilišť finance na kvalitní materiál, zlepšení vybavení dílen pro odborný výcvik a zlepšení ICT školy. Tato opatření zmiňují školy nejčastěji a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotí jako nejdůležitější.

Rekvalifikace a aktualizované materiály pro výuku i pro vyučující jsou důležité méně, ocitají se těsně pod hranicí opatření s potenciálem.

Střední odborné školy by nejvíce ocenily zlepšení ICT školy (57 %). Polovině škol by pomohlo financování kvalitního materiálu a příprava pedagogických pracovníků jako lektorů dalšího vzdělávání (shodně 50 %).

Graf 57: Opatření, která by SOŠ pomohla, a jejich důležitost

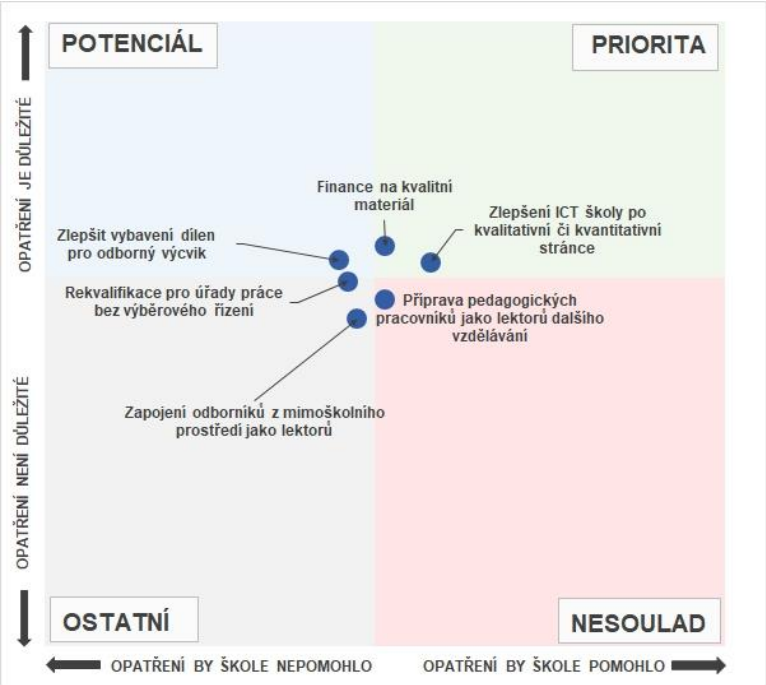

Více než dvě pětiny škol by potřebovaly zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů (46 %), rekvalifikace pro úřady práce bez výběrového řízení (45 %) a zlepšení vybavení dílen pro odborný výcvik (43 %).

Z hlediska důležitosti jednotlivých opatření rozvoje škol jako center celoživotního učení představují největší priority zlepšení ICT školy a finance na kvalitní materiál. Tato opatření školy zmiňovaly nejčastěji a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotily jako velice důležitá.

Často zmiňovaným opatřením byla i příprava pedagogických pracovníků jako lektorů dalšího vzdělávání. Toto opatření však hodnotily školy jako podprůměrně důležité, tedy v tzv. nesouladu.

Zlepšení vybavení dílen by potřeboval nižší podíl škol než opatření prioritní. Střední odborné školy však tomuto opatření přisuzují nadprůměrnou důležitost, proto pro ně představuje potenciál pro rozvoj škol jako center celoživotního učení.

Gymnázia by v rámci rozvoje škol jako center celoživotního učení nejvíce ocenila přípravu pedagogických pracovníků jako lektorů dalšího vzdělávání (50 %) a zlepšení ICT školy (43 %). Třetině gymnázií by pomohlo zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů (33 %). Čtvrtina gymnázií by potřebovala finance na kvalitní materiál (25 %). Pětina gymnázií zvolila odpověď „jiné“, do které nejčastěji psala, že se dalším vzděláváním nezabývá. Celkem 18 % gymnázií by ocenilo více učeben, aktualizované materiály pro výuku a proškolení pracovníka školy v problematice výběrových řízení, vedení dokumentace k výběrovému řízení apod.

Graf 58: Opatření, která by gymnáziím pomohla, a jejich důležitost

Při zohlednění důležitosti jednotlivých opatření pro rozvoj škol jako center celoživotního učení jsou prioritami příprava pedagogických pracovníků jako lektorů dalšího vzdělávání, zlepšení ICT školy a zapojení odborníků z mimoškolního prostředí. Tato opatření jsou gymnázii zmiňována často a zároveň jsou ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnocena jako velice důležitá.

Finance na kvalitní materiál, více učeben a aktualizované materiály pro výuku a pro vyučující představují pro gymnázia potenciál v oblasti celoživotního učení. Sice se nejedná o nejčastěji zmiňovaná opatření, ale je jim přisuzována vysoká důležitost.

5.5 Grafická sumarizace hlavních zjištění týkajících se oblasti „rozvoj škol jako center celoživotního učení“ na SOŠ, SOU a na gymnáziích

Následující tři grafická schémata přehledně shrnují klíčová zjištění týkající se oblasti *rozvoje škol jako center celoživotního učení* na třech nejčastěji zastoupených typech škol (SOŠ, SOU a gymnázia). Každé schéma je sestaveno ze tří (dále členěných) boxů – žlutého, modrého a oranžového.

V horním žlutém boxu jsou uvedeny školami nejčastěji volené položky z rozsáhlého seznamu jednotlivých atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *rozvoje škol jako center celoživotního učení*. Tento box tak zprostředkovává stručný obraz aktuální situace v této oblasti v době před realizací intervence (projektů).

V prostředním modrém boxu jsou nejprve uvedeny školami nejčastěji realizované činnosti spadající do této oblasti, následně pak nejčastěji uváděné překážky, které komplikují její rozvoj, a nakonec nejčastěji uváděná opatření, která by školám v rozvoji této oblasti pomohla.

V dolním oranžovém boxu jsou uvedeny opět nejčastěji volené položky ze seznamu atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *rozvoje škol jako center celoživotního učení*. V tomto případě však již nevypovídají o skutečné současné situaci, ale představují zamýšlený stav dané oblasti na škole po realizaci plánované intervence (projektů). Jedná se tedy o stručný obraz ideálního budoucího stavu, k němuž škola plánuje dospět s pomocí podpůrných projektů (realizované intervence).

Aktuální stav rozvoje školy jako centra celoživotního učení na SOU

- Lektory dalšího vzdělávání jsou pracovníci školy, nejčastěji učitelé odborného výcviku a učitelé odborných předmětů. (70 % škol)
- Spolupracujeme s úřady práce, zaměstnavateli apod., realizujeme kurzy pro samoplátce. (54 % škol)
- Spolupracujeme občasně s úřady práce, někdy i se zaměstnavateli. (46 % škol)
- Někteří z našich lektorů absolvovali vzdělávání v oblasti lektorských dovedností. (41 % škol)
- Další vzdělávání je plnohodnotnou součástí práce školy. (39 % škol)
- Za realizaci dalšího vzdělávání odpovídá pověřený pracovník školy. (39 % škol)
- Další vzdělávání se snažíme rozvíjet, ale máme ještě velké rezervy. (39 % škol)
- Snažíme se realizovat i zájmové, popř. občanské vzdělávání. (39 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Činnosti, které SOU v rámci rozvoje školy jako centra celožitovního učení realizují

- Odborné vzdělávání pro zaměstnavatele (48 % škol)
- Příprava na vykonání zkoušky podle NSK (43 % škol)
- Další vzdělávání pedagogů (39 % škol)
- Rekvalifikace (39 % škol)
- Zájmové vzdělávání pro veřejnost (např. jazykové kurzy, keramika apod.) (35 % škol)
- Zkoušky podle zákona 179/2006 Sb. v platném znění (33 % škol)

Překážky, na něž SOU při realizaci těchto činností narážejí

- Malý zájem dospělých o další vzdělávání (61 % škol)
- Nedostatek finančních prostředků pro pracovníka, který by zaštiťoval oblast dalšího vzdělávání na škole (59 % škol)
- Malý zájem zaměstnavatelů o další vzdělávání (59 % škol)
- Administrativa spojená se získáním akreditace rekvalifikací (46 % škol)
- Náročné zpracování dokumentace potřebné k účasti ve výběrových řízeních (např. úřady práce) (43 % škol)
- Administrativní náročnost při získávání autorizace podle z. 179\2006 Sb. (39 % škol)

Opatření, která by SOU pomohla ke stanoveným cílům

- Finance na kvalitní materiál (61 % škol)
- Zlepšení ICT školy po kvalitativní či kvantitativní stránce (54 % škol)
- Zlepšit vybavení dílen pro odborný výcvik (54 % škol)
- Zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů (52 % škol)
- Aktualizované materiály pro výuku i pro vyučující/lektory (52 % škol)
- Rekvalifikace pro úřady práce bez výběrového řízení (52 % škol)

Cíle, které si v rámci rozvoje školy jako centra celoživotního učení stanovila SOU

- Lektory dalšího vzdělávání jsou pracovníci školy, nejčastěji učitelé odborného výcviku a učitelé odborných předmětů. (70 % škol)
- Spolupracujeme s úřady práce, zaměstnavateli apod., realizujeme kurzy pro samoplátce. (67 % škol)
- Snažíme se realizovat i zájmové, popř. občanské vzdělávání. (59 % škol)
- Další vzdělávání je plnohodnotnou součástí práce školy. (59 % škol)
- Další vzdělávání se snažíme rozvíjet, ale máme ještě velké rezervy. (57 % škol)
- Spolupracujeme občasně s úřady práce, někdy i se zaměstnavateli. (57 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-8 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav rozvoje školy jako centra celoživotního učení na SOŠ

- Lektory dalšího vzdělávání jsou pracovníci školy, nejčastěji učitelé odborného výcviku a učitelé odborných předmětů. (68 % škol)
- Spolupracujeme s úřady práce, zaměstnavateli apod., realizujeme kurzy pro samoplátce. (41 % škol)
- Další vzdělávání se snažíme rozvíjet, ale máme ještě velké rezervy. (36 % škol)
- Další vzdělávání je pro školu pouze příležitostná činnost, pokud nás někdo osloví, snažíme se další vzdělávání realizovat. (35 % škol)
- Spolupracujeme občasně s úřady práce, někdy i se zaměstnavateli. (43 % škol)
- Někteří z našich lektorů absolvovali vzdělávání v oblasti lektorských dovedností. (36 % škol)
- Snažíme se realizovat i zájmové, popř. občanské vzdělávání. (35 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Činnosti, které SOŠ v rámci rozvoje školy jako centra celožitovního učení realizují

- Odborné vzdělávání pro zaměstnavatele (45 % škol)
- Další vzdělávání pedagogů (45 % škol)
- Příprava na vykonání zkoušky podle NSK (34 % škol)
- Zájmové vzdělávání pro veřejnost (např. jazykové kurzy, keramika apod.) (31 % škol)
- Rekvalifikace (28 % škol)
- Vzdělávání v oblasti ICT dovedností (na objednávku firem i zájmové pro občany) (27 % škol)

Překážky, na něž SOŠ při realizaci těchto činností narážejí

- Malý zájem dospělých o další vzdělávání (57 % škol)
- Nedostatek finančních prostředků pro pracovníka, který by zaštiťoval oblast dalšího vzdělávání na škole (53 % škol)
- Malý zájem zaměstnavatelů o další vzdělávání (47 % škol)
- Administrativa spojená se získáním akreditace rekvalifikací (45 % škol)
- Náročné zpracování dokumentace potřebné k účasti ve výběrových řízeních (např. úřady práce) (38 % škol)
- Malý zájem pedagogů o výuku v programech dalšího vzdělávání (31 % škol)

Opatření, která by SOŠ pomohla ke stanoveným cílům

- Zlepšení ICT školy po kvalitativní či kvantitativní stránce (57 % škol)
- Finance na kvalitní materiál (50 % škol)
- Příprava pedagogických pracovníků jako lektorů dalšího vzdělávání (50 % škol)
- Zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů (46 % škol)
- Rekvalifikace pro úřady práce bez výběrového řízení (45 % škol)
- Zlepšit vybavení dílen pro odborný výcvik (43 % škol)

Cíle, které si v rámci rozvoje školy jako centra celoživotního učení stanovily SOŠ

- Lektory dalšího vzdělávání jsou pracovníci školy, nejčastěji učitelé odborného výcviku a učitelé odborných předmětů. (73 % škol)
- Spolupracujeme s úřady práce, zaměstnavateli apod., realizujeme kurzy pro samoplátce. (58 % škol)
- Snažíme se realizovat i zájmové, popř. občanské vzdělávání. (55 % škol)
- Spolupracujeme občasně s úřady práce, někdy i se zaměstnavateli. (55 % škol)
- Další vzdělávání je plnohodnotnou součástí práce školy. (51 % škol)
- Další vzdělávání se snažíme rozvíjet, ale máme ještě velké rezervy. (51 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav rozvoje školy jako centra celoživotního učení na gymnáziích

- Dalším vzděláváním se škola nezabývá. (43 % škol)
- Další vzdělávání je pro školu pouze příležitostná činnost, pokud nás někdo osloví, snažíme se další vzdělávání realizovat. (40 % škol)
- Další vzdělávání není součástí vize školy (pokud existuje). (30 % škol)
- Další vzdělávání se snažíme rozvíjet, ale máme ještě velké rezervy. (30 % škol)
- Příprava na realizaci dalšího vzdělávání je časově náročná – nemáme připravené programy dalšího vzdělávání. (23 % škol)
- Lektory dalšího vzdělávání jsou pracovníci školy, nejčastěji učitelé odborného výcviku a učitelé odborných předmětů. (20 % škol)
- Spolupracujeme občasně s úřady práce, někdy i se zaměstnavateli. (20 % škol)
- O autorizaci podle zákona 179/2006 Sb. v NSK příliš neuvažujeme, nevyplatí se nám. (20 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Činnosti, které gymnázia v rámci rozvoje školy jako centra celožitovního učení realizují

- Další vzdělávání pedagogů (48 % škol)
- Zájmové vzdělávání pro veřejnost (např. jazykové kurzy, keramika apod.) (43 % škol)
- Jiné (25 % škol)
- Vzdělávání v oblasti ICT dovedností (na objednávku firem i zájmové pro občany) (23 % škol)
- Vzdělávání seniorů (15 % škol)
- Rekvalifikace (10 % škol)
- Občanské vzdělávání (10 % škol)
- Čeština pro cizince (10 % škol)

Překážky, na něž gymnázia při realizaci těchto činností narážejí

- Nedostatek finančních prostředků pro pracovníka, který by zaštiťoval oblast dalšího vzdělávání na škole (38 % škol)
- Malý zájem pedagogů o výuku v programech dalšího vzdělávání (38 % škol)
- Malý zájem dospělých o další vzdělávání (33 % škol)
- Náročné zpracování dokumentace potřebné k účasti ve výběrových řízeních (např. úřady práce) (25 % škol)
- V této oblasti nenarážíme na žádné překážky (23 % škol)
- Administrativa spojená se získáním akreditace rekvalifikací (20 % škol)

Opatření, která by gymnáziím pomohla ke stanoveným cílům

- Příprava pedagogických pracovníků jako lektorů dalšího vzdělávání (50 % škol)
- Zlepšení ICT školy po kvalitativní či kvantitativní stránce (43 % škol)
- Zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů (33 % škol)
- Finance na kvalitní materiál (25 % škol)
- Jiné (20 % škol)
- Aktualizované materiály pro výuku i pro vyučující/lektory (18 % škol)
- Proškolení pracovníka školy v problematice výběrových řízení, vedení dokumentace k výběrovému řízení apod. (18 % škol)
- Více učeben (18 % škol)

Cíle, které si v rámci rozvoje školy jako centra celoživotního učení stanovila gymnázia

- Další vzdělávání je pro školu pouze příležitostná činnost, pokud nás někdo osloví, snažíme se další vzdělávání realizovat. (60 % škol)
- Další vzdělávání se snažíme rozvíjet, ale máme ještě velké rezervy. (38 % škol)
- Příprava na realizaci dalšího vzdělávání je časově náročná – nemáme připravené programy dalšího vzdělávání. (35 % škol)
- Dalším vzděláváním se škola nezabývá. (43 % škol)
- Další vzdělávání není součástí vize školy (pokud existuje). (38 % škol)
- Lektory dalšího vzdělávání jsou pracovníci školy, nejčastěji učitelé odborného výcviku a učitelé odborných předmětů. (30 % škol)
- Snažíme se realizovat i zájmové, popř. občanské vzdělávání. (28 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-8 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

6 Podpora odborného vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli

Počáteční odborné vzdělávání směřuje k získání znalostí, dovedností a kompetencí, které odpovídají určité kvalifikaci a je možné je přímo uplatnit na trhu práce při výkonu povolání na určité pracovní pozici – na rozdíl od vzdělávání všeobecného, které směřuje k osvojení klíčových kompetencí, vědomostí, dovedností a návyků pro další vzdělávání a život, včetně budoucí profesní specializace a občanského života.

Podpora oblasti odborného vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli je v projektu P-KAP zaměřena na počáteční vzdělávání na všech středních školách a na vyšších odborných školách. Také gymnázia mohou spolupracovat se zaměstnavateli a přes svůj všeobecně-vzdělávací charakter dílčím způsobem rozvíjet i odborné kompetence využitelné v dalším studiu i při následném uplatnění absolventů na trhu práce.

Jedním z pilířů odborného vzdělávání je **spolupráce škol a zaměstnavatelů.** Objevuje se ve strategických dokumentech jako jeden ze základních předpokladů zajištění kvality odborného vzdělávání, a to zejména s ohledem na uplatnitelnost absolventů na trhu práce. Žákům a studentům umožňuje osvojit si odborné dovednosti v reálném pracovním prostředí, tedy v reálném tempu, čase, se skutečnými nároky, a především v souladu s aktuálními potřebami trhu práce, který rychleji reflektuje nové trendy a dynamiku změn v odvětvích. Role zaměstnavatelů je nezastupitelná také při rozvíjení sociálních dovedností, které zaměstnavatelé od absolventů očekávají a škola sama je nemůže v plné míře zajistit. Mezi ně patří běžné pracovní návyky, jako např. dochvilnost, schopnost převzít zodpovědnost, pracovat v týmu nebo přijímat kritiku. Významná je také možnost poznat firemní procesy a zvyky, které se ve školním prostředí nasimulovat nedají. Tyto dovednosti usnadňují absolventům přechod ze školy do praxe, pomáhají jim lépe se identifikovat s oborem a orientovat se v reálném pracovním prostředí.

Vzájemná dobře fungující spolupráce s poměrně dlouhou tradicí byla v 90. letech 20. století přerušena a důsledkem bylo odtržení praktického vyučování od skutečných potřeb zaměstnavatelů. Po roce 2000 se ze stran zaměstnavatelů začaly ozývat hlasy volající po nápravě, kterou někteří zaměstnavatelé spatřovali v zavedení duálního systému vzdělávání. O možnosti zavedení duálního systému se v České republice v posledních letech stále živě diskutuje. Pro jeho legislativní zavedení se všemi konsekvencemi ovšem chybí některé základní předpoklady. Překážkou zavedení duálního systému je např. nutnost zavedení dvojího statusu žáka (ve škole žák, ve firmě zaměstnanec) i velký podíl všeobecně vzdělávací složky v kurikulu odborného vzdělávání. Tím spíš je žádoucí rozvíjet spolupráci škol a zaměstnavatelů ve stávajícím systému a posilovat v něm tzv. prvky duálního vzdělávání. To v praxi znamená aktivní zapojení zaměstnavatelů do vzdělávacího procesu žáka na základě dobrovolnosti, které se děje na základě smlouvy zaměstnavatele se školou.

Platná legislativa ukládá škole povinnost uzavírat smlouvu se všemi zaměstnavateli, u nichž její žáci vykonávají praktické vyučování. Školský zákon umožňuje použití části finančních prostředků, které škola získává formou normativu ze státního rozpočtu, na úhradu nákladů, které v souvislosti se vzděláváním vznikají spolupracujícím zaměstnavatelům. S účinností od září 2017 je ve školském zákoně explicitně stanovena povinnost škol „vyvinout úsilí spolupracovat se zaměstnavateli při vytváření předpokladů pro výkon povolání nebo pracovní činnosti, je-li to s ohledem na obor vzdělání vhodné a možné“ a zákon i demonstrativně zmiňuje obvyklé formy spolupráce.

Určitým náznakem koordinace sociálních partnerů je uzavření dohody mezi MŠMT, Hospodářskou komorou ČR, Svazem průmyslu a dopravy ČR, Agrární komorou ČR a Konfederací zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR o rozdělení odpovědnosti za jednotlivé skupiny oborů vzdělání a s cílem koordinace praktické výuky žáků na pracovištích zaměstnavatelů v říjnu 2016. Na celostátní úrovni se před koncem roku 2017 zastoupení signatářů dohody promítlo v tzv. oborových skupinách externích odborníků, kteří se s podporou MŠMT zapojují do vývoje RVP středoškolského odborného vzdělávání. S posílením činností této dohody počítá také návrh Strategie 2030+.

Účinná koordinace s přímým dopadem na konkrétní školy, žáky a firmy ovšem stále probíhá spíš lokálně, tj. přímo mezi jednotlivými školami a zaměstnavateli, někdy s podporou regionálních aktérů (kraj, cechy).

Očekávání obou stran se občas liší, avšak to, co školy a zaměstnavatele spojuje, je zájem o kvalitního absolventa, připraveného v souladu s aktuálními i budoucími s potřebami trhu práce.

Hlavní zjištění

- Pro rozvoj škol v oblasti odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli jsou v Jihomoravském kraji v nejvyšší míře vykonávány aktivity patřící do pokročilé úrovně, ve které probíhá systematická spolupráce se zaměstnavateli. Ve vysoké míře jsou realizovány také aktivity z nejvyšší úrovně. V té je systematická spolupráce se zaměstnavateli doplněna dílčími aktivitami. V již nižší míře jsou rozvíjeny aktivity z mírně pokročilé a základní úrovně. Posun školy plánují především v rámci nejvyšší úrovně, čímž deklarují zájem o systematickou spolupráci se zaměstnavateli. Oproti předchozím vlnám šetření školy vykazují pokles činností spadajících do základní úrovně. Ostatní úrovně činností vykazují nárůst, největší růst se týká úrovně pokročilé.

- V oblasti podpory odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli školy v největší míře pořádají přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce a realizují odborný výcvik nebo praxi žáků na pracovištích zaměstnavatelů. Zhruba dvě pětiny škol spolupracují se základními školami na pracovních výchovách a ukázkách aktivit oboru a zapojují zástupce zaměstnavatelů do účasti na závěrečných zkouškách. Oproti předchozím vlnám vzrostl u většiny realizovaných činností podíl aktivních škol. Nejpatrnější je nárůst u stáží pro pedagogy na pracovištích zaměstnavatelů.

- V oblasti odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli se neobjevila žádná překážka, se kterou by se setkala alespoň polovina škol. Necelé dvě pětiny škol naráží na nezájem firem o spolupráci se školami. Dále se školy potýkají s malou dostupností vhodných firem. Třetina škol naráží na firmy, které se nemohou přizpůsobit vzdělávacím potřebám žáků. Téměř třetina škol si stěžuje na žáky, kteří nejsou dostatečně disciplinovaní a motivováni pro práci v reálném prostředí. Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny překážek k mírnému poklesu podílu škol, které se s nimi setkávají.

- V oblasti odborného vzdělávání a spolupráce škol a zaměstnavatelů by školy v Jihomoravském kraji nejvíce ocenily stáže pro pedagogy na pracovištích. Polovina škol by uvítala stáže žáků v zahraničních firmách a přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce. Necelá polovina škol by potřebovala finance na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění na odborný výcvik a odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích zaměstnavatelů.

6.1 Současná úroveň škol a jejich předpokládaný posun

Pokud jde o rozvoj škol v oblasti odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli v Jihomoravském kraji, v nejvyšší míře jsou vykonávány aktivity patřící do pokročilé úrovně (33 %), ve které probíhá systematická spolupráce se zaměstnavateli. Ve vysoké míře jsou realizovány také aktivity z nejvyšší úrovně (30 %). V té je systematická spolupráce se zaměstnavateli doplněna dílčími aktivitami. V již nižší míře jsou rozvíjeny aktivity z mírně pokročilé (24 %) a základní úrovně (18 %).

Pakliže měly školy zhodnotit předpokládaný posun v oblasti podpory odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli, plánují rozvoj činností především v rámci nejvyšší úrovně (předpokládaný posun o 12 p. b.), čímž deklarují zájem o systematickou spolupráci se zaměstnavateli. Určitý posun lze očekávat také v rámci pokročilé (předpokládaný posun o 10 p. b.) a mírně pokročilé úrovně (předpokládaný posun o 7 p. b.). Nejmenší posun se očekává v rámci úrovně základní (předpokládaný posun o 3 p. b.).

Graf 59: Současná úroveň podpory odborného vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli a předpokládaný posun

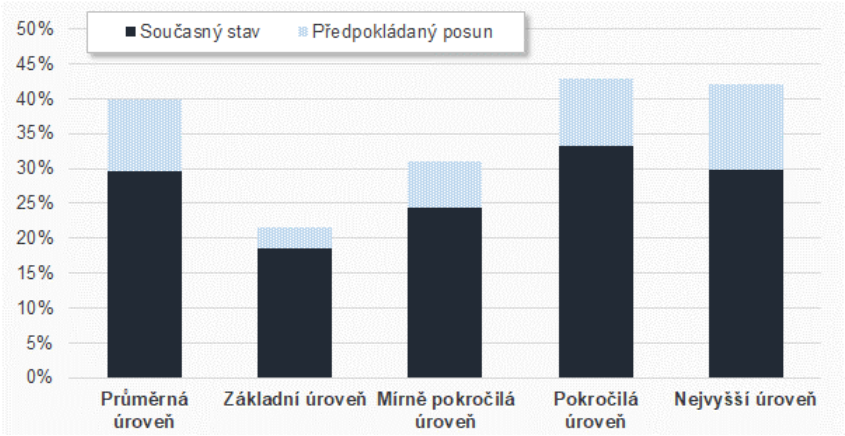

Základní úroveň – podpora odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli probíhá pouze v omezené (základní) podobě.

Mírně pokročilá úroveň – spolupráce se zaměstnavateli není systematická, probíhá pouze v podobě dílčích aktivit (stáže pro učitele, zapojení odborníků z praxe, zapojení žáků do praktických aktivit).

Pokročilá úroveň – systematická spolupráce se zaměstnavateli (smlouva o spolupráci, účast zaměstnavatelů u zkoušek, odborný výcvik v modelovém pracovním prostředí).

Nejvyšší úroveň – systematická spolupráce se zaměstnavateli doplněna o další aktivity (škola vyjednává se zaměstnavateli obsah odborného výcviku a praxe, zaměstnavatelé se aktivně podílejí na náborových aktivitách školy a finančně školu/vybrané žáky podporují).

Oproti předchozím vlnám šetření školy vykazují mírný pokles činností spadajících do základní úrovně. Ostatní úrovně zaznamenaly souvislé zvyšování v rámci jednotlivých šetření. Nejvyšší zvýšení je patrné u pokročilé úrovně, která oproti první vlně šetření vzrostla o 9 p. b.

Graf 60: Srovnání současné úrovně podpory odborného vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli

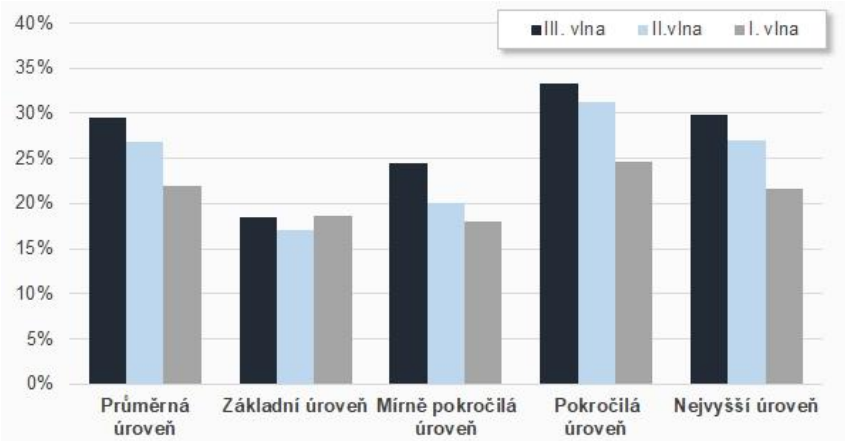

Základní úroveň – podpora odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli probíhá pouze v omezené (základní) podobě.

Mírně pokročilá úroveň – spolupráce se zaměstnavateli není systematická, probíhá pouze v podobě dílčích aktivit (stáže pro učitele, zapojení odborníků z praxe, zapojení žáků do praktických aktivit).

Pokročilá úroveň – systematická spolupráce se zaměstnavateli (smlouva o spolupráci, účast zaměstnavatelů u zkoušek, odborný výcvik v modelovém pracovním prostředí).

Nejvyšší úroveň – systematická spolupráce se zaměstnavateli doplněna o další aktivity (škola vyjednává se zaměstnavateli obsah odborného výcviku a praxe, zaměstnavatelé se aktivně podílejí na náborových aktivitách školy a finančně školu/vybrané žáky podporují).

6.2 Aktivity, které školy realizují v rámci této intervence

V rámci oblasti podpory odborného vzdělávání včetně spolupráce se zaměstnavateli střední školy a vyšší odborné školy v největší míře pořádají přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce (70 %) a realizují odborný výcvik nebo praxi žáků na pracovištích zaměstnavatelů (64 %). Zhruba dvě pětiny škol spolupracují se základními školami na pracovních výchovách a ukázkách aktivit oboru (41 %) a zapojují zástupce zaměstnavatelů do účasti na závěrečných zkouškách (39 %). Alespoň třetina škol pořádá stáže pedagogů na pracovištích (33 %) a realizuje analýzu partnerů v regionu (36 %). Ostatní aktivity realizuje alespoň desetina škol v Jihomoravském kraji.

Graf 61: Činnosti, na kterých se školy v rámci podpory odborného vzdělávání aktivně podílejí

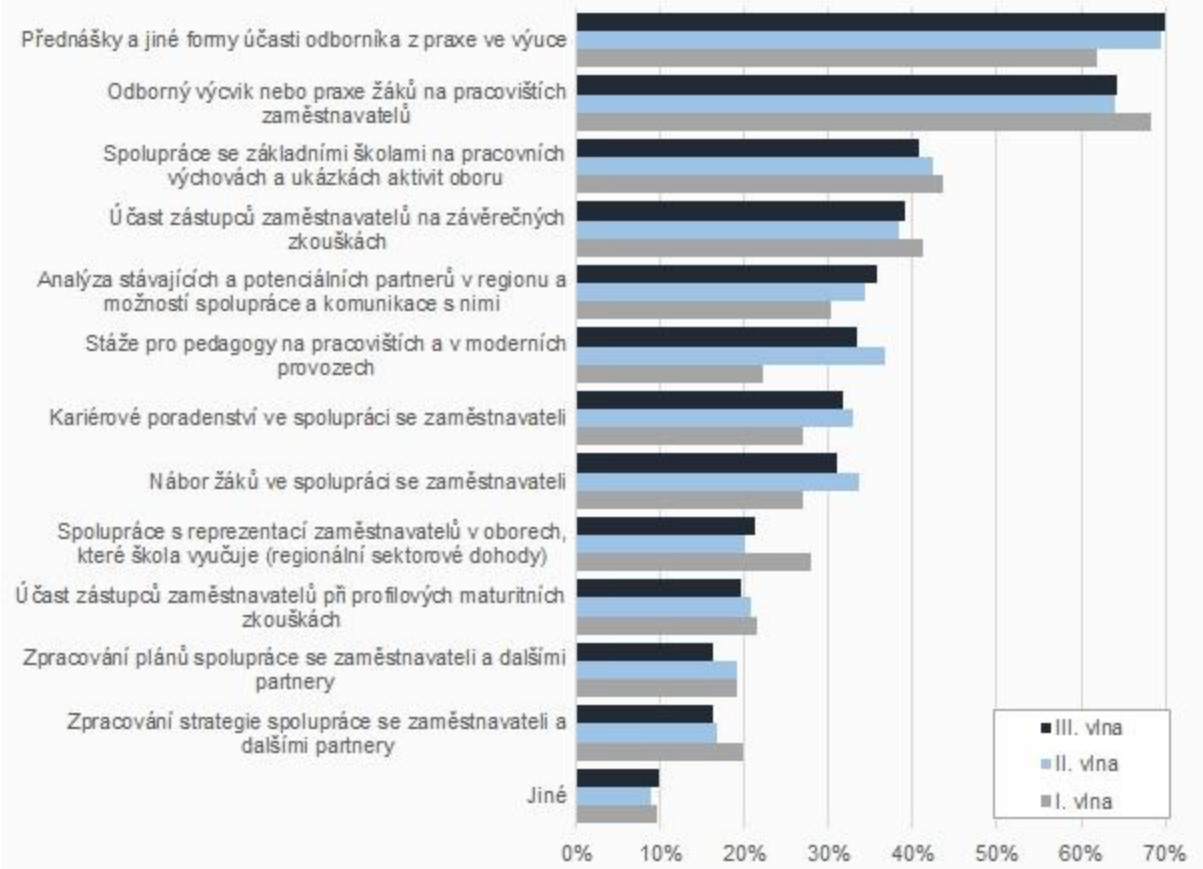

Během druhé a třetí vlny šetření u většiny aktivity postupně narůstal podíl škol, který tyto aktivity realizoval. Nejpatrnější je rozdíl u stáží pro pedagogy na pracovištích zaměstnavatelů (nárůst o 11 p. b. oproti I. vlně šetření) a u přednášek a jiných forem účasti odborníka z praxe ve výuce (nárůst o 8 p. b. oproti I. vlně šetření). Mírně naopak poklesl podíl škol, které spolupracují s reprezentací zaměstnavatelů v oborech, které škola vyučuje (pokles o 7 p. b. oproti I. vlně šetření).

6.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště z výše uvedených aktivit v oblasti odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli nejčastěji organizují odborný výcvik a praxi žáků na pracovištích zaměstnavatelů (94 %). Alespoň čtyři pětiny SOU se zaměřují na účast zástupců zaměstnavatelů na závěrečných zkouškách (85 %) či realizují přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce (80 %). Přibližně dvě třetiny škol spolupracují se základními školami na pracovních výchovách (65 %). Více než polovina učilišť realizuje nábor žáků ve spolupráci se zaměstnavateli (54 %) a kariérové poradenství ve spolupráci se zaměstnavateli (52 %).

Pokud bychom v souvislosti s realizovanými aktivitami měli zohlednit jejich důležitost, prioritou pro střední odborná učiliště je odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích zaměstnavatelů. Ten realizuje nejvyšší podíl SOU a přisuzuje mu také nadprůměrnou důležitost.

Graf 62: Aktivity, na nichž se SOU, podílejí, a jejich důležitost

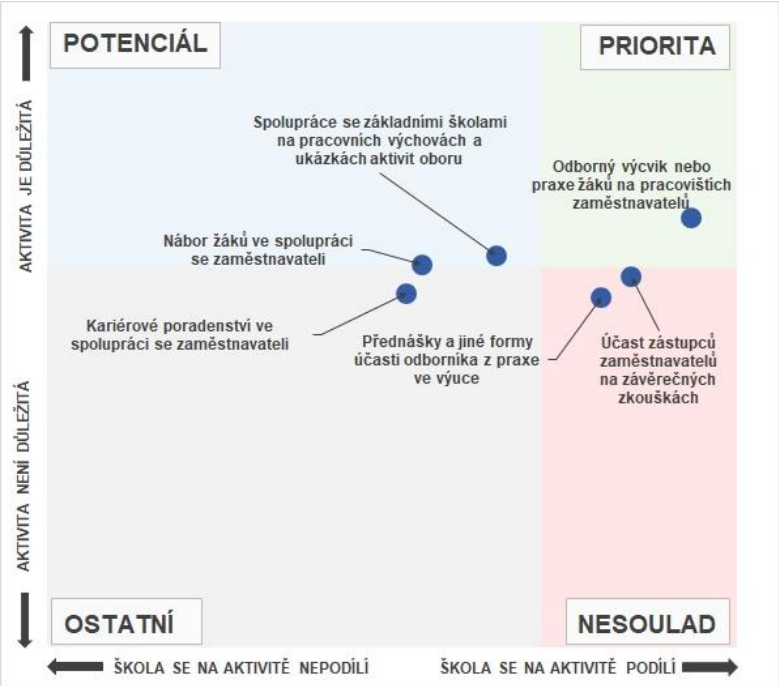

Účast zástupců zaměstnavatelů na závěrečných zkouškách a přednášky odborníků z praxe ve výuce realizuje nadprůměrně vysoký podíl učilišť. Nicméně těmto aktivitám přikládají mírně podprůměrnou důležitost, a proto pro učiliště představují určitý nesoulad.

Potenciál pro podporu odborného vzdělávání včetně spolupráce se zaměstnavateli představuje nábor žáků ve spolupráci se zaměstnavateli a spolupráce se ZŠ. Tyto aktivity realizuje nižší podíl škol než aktivity prioritní, ale učiliště jim přikládají nadprůměrně vysokou důležitost.

Střední odborné školy v oblasti podpory odborného vzdělávání nejčastěji realizují odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích zaměstnavatelů (96 %). Naprostá většina škol realizuje přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce (80 %). Tři pětiny škol pořádají závěrečné zkoušky za účasti zástupců zaměstnavatelů (60 %). Více než polovina škol spolupracuje se ZŠ na ukázkách aktivit oboru (55 %). Celkem 46 % škol realizuje stáže pro pedagogy na pracovištích a v moderních provozech. Obdobný podíl SOŠ realizuje kariérové poradenství a nábor žáků ve spolupráci se zaměstnavateli (shodně 45 %).

Graf 63: Aktivity, na nichž se SOŠ podílejí, a jejich důležitost

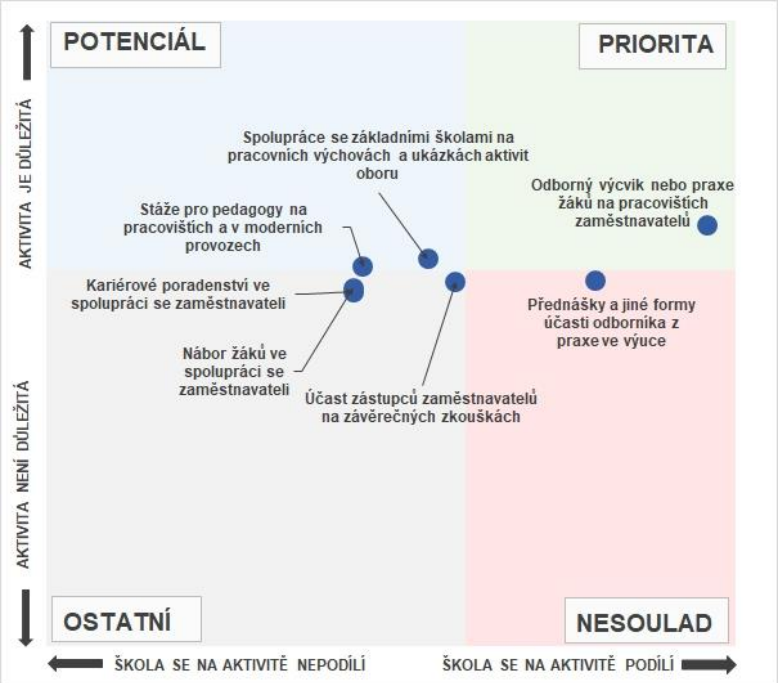

Prioritami pro SOŠ je odborný výcvik a praxe žáků u zaměstnavatelů. Tuto aktivitu realizuje většina škol a je považována za nejdůležitější.

Přednášky odborníků z praxe ve výuce jsou realizovány nadprůměrně často, ale školy jim přisuzují mírně podprůměrnou důležitost. Z tohoto důvodu se ocitají v tzv. nesouladu.

Potenciál pro podporu odborného vzdělávání představují spolupráce se ZŠ a stáže pro pedagogy na pracovištích a v moderních provozech. Tyto aktivity realizuje nižší podíl škol než aktivity prioritní, ale je jim přisuzována nadprůměrně vysoká důležitost.

Ostatní aktivity jsou považována za méně důležité.

Gymnázia v rámci podpory odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli nejsou příliš aktivní. Nejčastěji pořádají přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce (65 %). Téměř třetina analyzuje stávající a potenciální partnery v regionu (30 %) a pětina organizuje odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích zaměstnavatelů (20 %). Celkem 18 % škol organizuje stáže pro pedagogy na pracovištích a spolupracuje se ZŠ na pracovních výchovách a ukázkách aktivit oboru. Kariérové poradenství a nábor žáků ve spolupráci se zaměstnavateli realizuje 15 % gymnázií.

Graf 64: Aktivity, na nichž se gymnázia podílejí, a jejich důležitost

Prioritami jsou pro gymnázia přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce a analýza partnerů v regionu a komunikace s nimi.

Aktivitou s potenciálem pro rozvoj podpory odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli je pro gymnázia odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích. Tuto aktivity realizuje pouze pětina gymnázií z Jihomoravského kraje, ale přisuzovaná důležitost této aktivity je jednoznačně nejvyšší.

Další aktivity gymnázia hodnotila jako podprůměrně důležitá.

6.3 Překážky, na které školy naráží v rámci této intervence

V oblasti odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli necelé dvě pětiny škol naráží nezájem firem o spolupráci se školami (39 %).

Graf 65: Překážky, na které školy narážejí v rámci podpory odborného vzdělávání

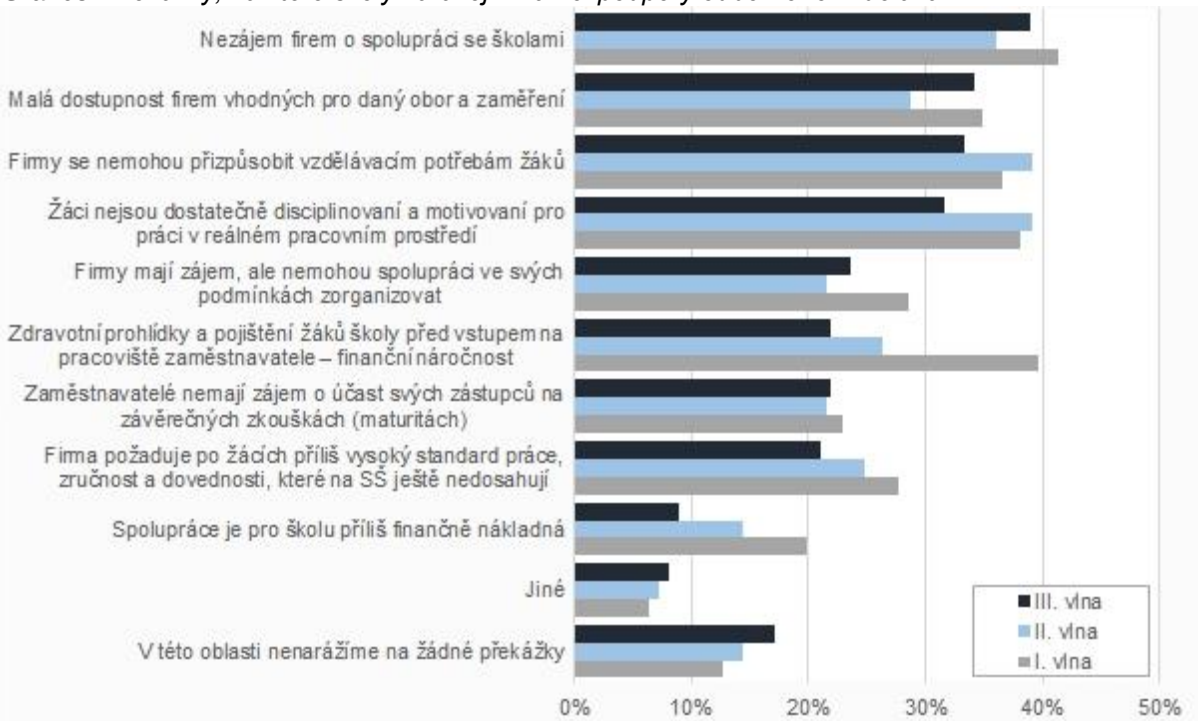

Dále se školy potýkají s malou dostupností vhodných firem (34 %). Třetina škol naráží na firmy, které se nemohou přizpůsobit vzdělávacím potřebám žáků (33 %). Téměř třetina škol si stěžuje na žáky, kteří nejsou dostatečně disciplinovaní a motivováni pro práci v reálném prostředí (32 %). Téměř čtvrtina škol naráží na firmy, které mají zájem, ale nemohou spolupráci ve svých podmínkách zorganizovat (24 %). Necelá pětina škol se nepotýká se žádnými překážkami (17 %).

Oproti předchozím vlnám šetření došlo u naprosté většiny překážek k mírnému poklesu škol, které se s nimi potýkají. Oproti I. vlně šetření se nejvíce zlepšila situace u finanční náročnosti zdravotních prohlídek a pojištění před vstupem na pracoviště (pokles o 18 p. b. vůči I. vlně šetření) a u finanční nákladnosti spolupráce se zaměstnavateli (pokles o 11 p. b. vůči I. vlně šetření). Mírně také vzrostl podíl škol, který uvedl, že nenaráží na žádné překážky.

6.4 Opatření pro zlepšení realizace intervence

V oblasti odborného vzdělávání a spolupráce škol a zaměstnavatelů by školy v Jihomoravském kraji nejvíce ocenily stáže pro pedagogy na pracovištích (52 %).

Graf 66: Opatření, která by pomohla školám k dosažení zvoleného cíle v rámci podpory odborného vzdělávání

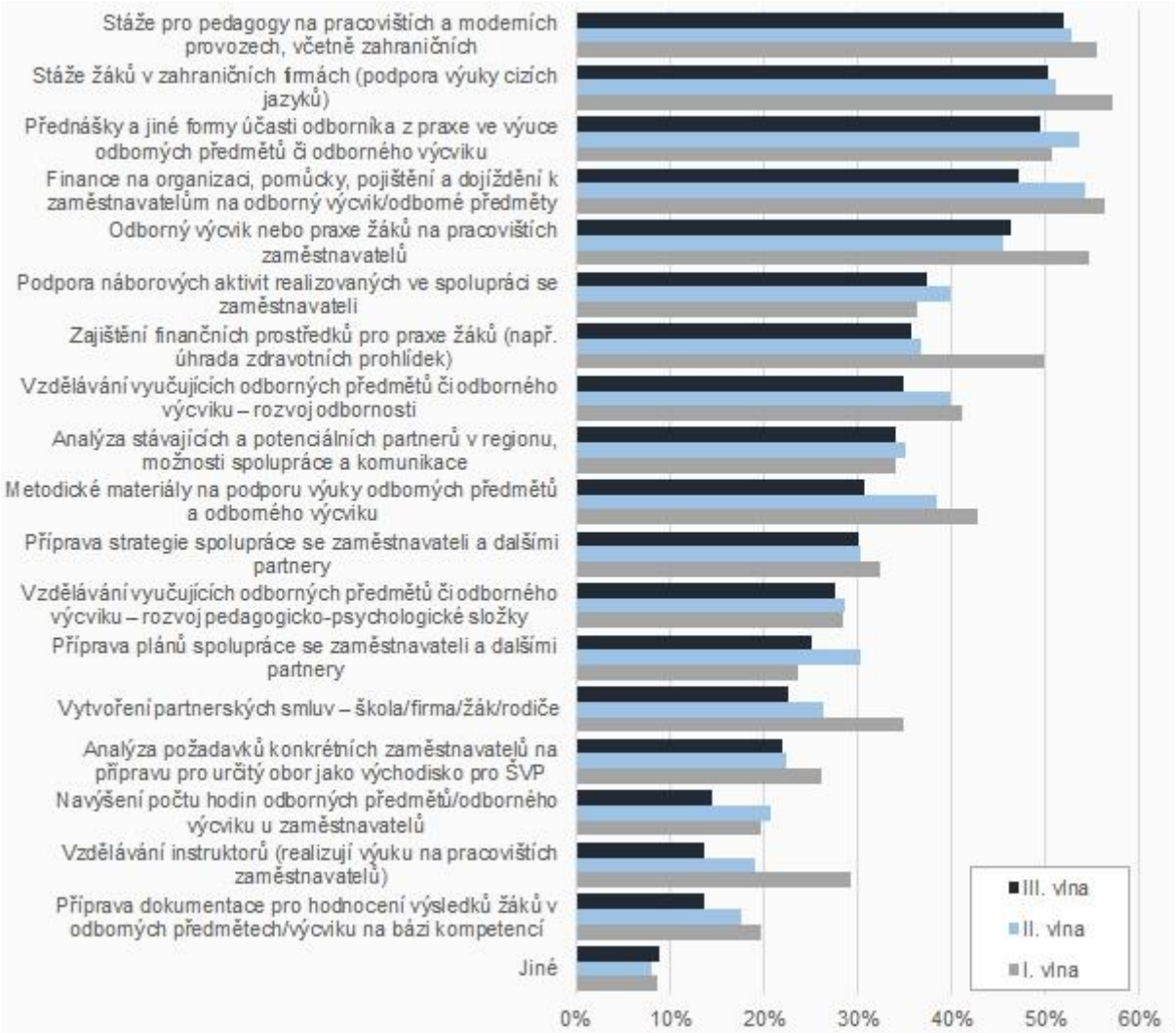

Polovina škol by uvítala stáže žáků v zahraničních firmách a přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce (shodně 50 %). Celkem 47 % škol by potřebovalo finance na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění na odborný výcvik a přibližně stejný podíl škol se vyslovil pro odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích zaměstnavatelů (46 %). Pro ostatní opatření se vyslovovala více než desetina škol.

Oproti předchozím vlnám šetření došlo u téměř všech opatření k poklesu jejich potřebnosti, anebo zůstala beze změny (rozdíl oproti předchozím vlnám nepřesáhl 1 p. b.). Oproti I. vlně šetření došlo k nejvýraznějšímu poklesu u potřeby vzdělávání instruktorů, kteří realizují výuku na pracovištích zaměstnavatelů (pokles o 16 p. b.), zajištění finančních prostředků pro praxe žáků, např. úhrada zdravotních prohlídek (pokles o 14 p. b

6.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště uvedla, že by jim pro podporu odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli pomohly především stáže pro pedagogy na pracovištích a v moderních provozech (76 %), odborný výcvik na pracovištích zaměstnavatelů a finance na organizaci odborného výcviku (shodně 72 %). Necelé dvě třetiny SOU by ocenily přednášky odborníka z praxe ve výuce (65 %), rozvoj odbornosti u vyučujících odborných předmětů a podporu náborových aktivit ve spolupráci se zaměstnavateli (shodně 63 %).

Pokud bychom v souvislosti s navrhovanými opatřeními pro podporu odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli zohlednili také jejich důležitost, představuje prioritu středních odborných učilišť odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích zaměstnavatelů a finance na jeho zajištění (organizace, pojištění, apod.). Tato opatření zmiňují školy nejčastěji a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotí jako nejdůležitější

Graf 67: Opatření, která by SOU pomohla, a jejich důležitost

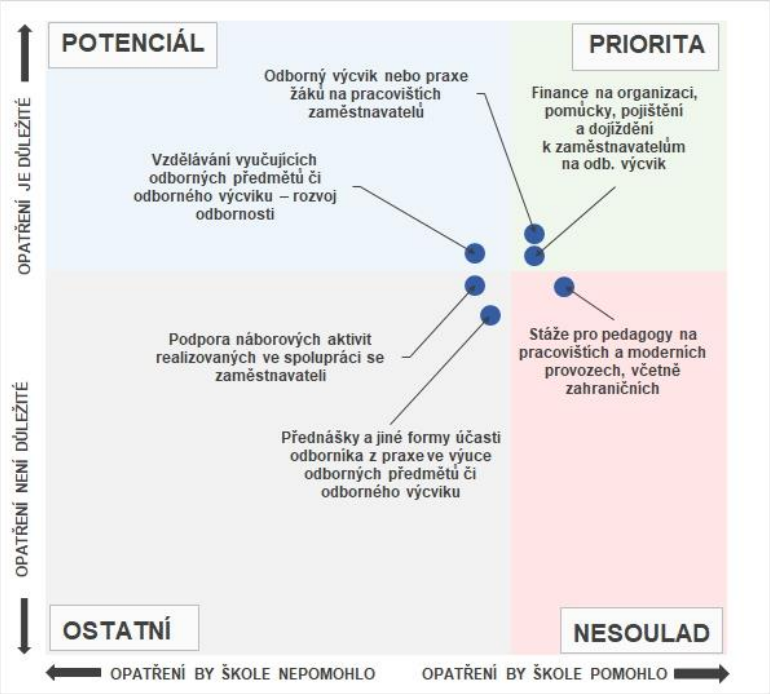

Stáže pro pedagogy by potřeboval vysoký podíl škol. Tomuto opatření však školy přisuzují lehce podprůměrnou důležitost. Z tohoto důvodu pro školy představuje tzv. nesoulad.

Rozvoj odbornosti vyučujících odborných předmětů vyžaduje nižší podíl škol než opatření zmíněná výše, tomuto opatření je však přisuzována vysoká důležitost. Z tohoto důvodu pro školy představuje opatření s potenciálem pro oblast odborného vzdělávání.

Střední odborné školy by nejvíce ocenily přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce a stáže pro pedagogy na pracovištích (shodně 68 %). Dvě třetiny škol by potřebovaly finance na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění k zaměstnavatelům (66 %). Srovnatelný podíl škol by potřeboval stáže žáků v zahraničních firmách (62 %). Více než polovina SOŠ by ocenila vzdělávání vyučujících odborných předmětů či odborného výcviku v oblasti rozvoje odbornosti (55 %).

Z hlediska důležitosti jednotlivých opatření podpory odborného vzdělávání představují největší priority opatření v podobě odborného výcviku nebo praxe žáků a financí na jejich organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění k zaměstnavatelům. Tato opatření školy zmiňovaly nejčastěji a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotily jako velice důležitá.

Graf 68: Opatření, která by SOŠ pomohla, a jejich důležitost

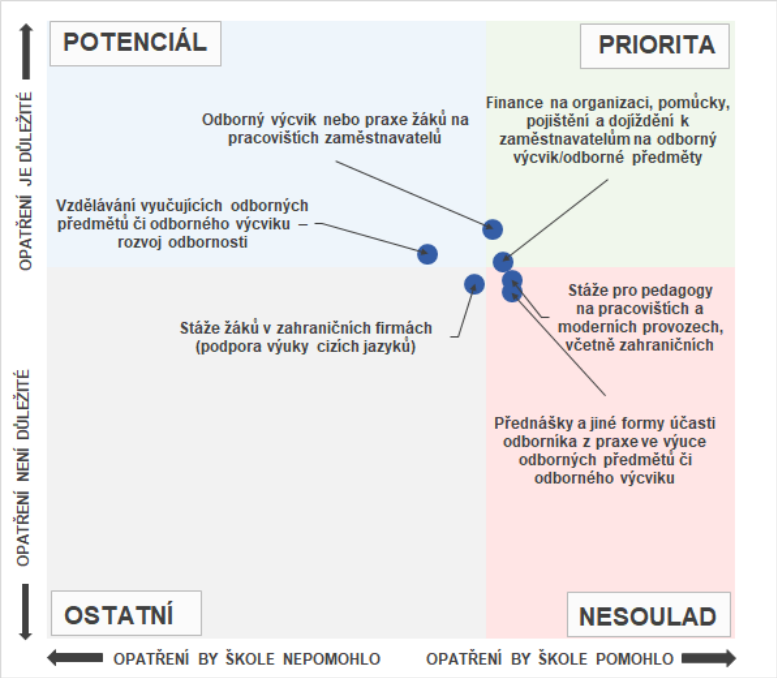

Přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce a stáže pro pedagogy jsou školami žádané často, ale není jim přisuzována tak vysoká důležitost jako opatřením prioritním. Z tohoto důvodu se ocitají v tzv. nesouladu.

Vzdělávání vyučujících oborných předmětů za účelem rozvoje jejich odbornosti školy zmiňovaly relativně méně často. Střední odborné školy však tomuto opatření přisuzují nadprůměrnou důležitost, proto pro ně představuje potenciál v podpoře odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli.

Stáže žáků v zahraničních firmách jsou považovány za nejméně důležité.

Gymnázia se v rámci podpory odborného vzdělání pro jednotlivá opatření příliš nevyslovovala. Nejvyšší podíl gymnázií by ocenil stáže žáků v zahraničních firmách (48 %) a analýzu stávajících a potenciálních partnerů v regionu (43 %). Dvě pětiny gymnázií by ocenily stáže pro pedagogy na pracovištích a moderních provozech (40 %). Přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce by ocenilo 35 % gymnázií. Třetina škol by uvítala přípravu strategie spolupráce se zaměstnavateli a dalšími partnery (33 %). Více než čtvrtina gymnázií by potřebovala finance na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění k zaměstnavatelům na odborný výcvik/odborné předměty (28 %).

Graf 69: Opatření, která by gymnáziím pomohla, a jejich důležitost

Při zohlednění důležitosti jednotlivých opatření pro podporu odborného vzdělávání není žádné z nejčastěji zmiňovaných opatření pro gymnázia prioritou.

Nejvýše gymnázia hodnotila potřebu financí na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění k zaměstnavatelům na odborné předměty. Toto opatření ale zmiňovala relativně méně často a představuje tak potenciál pro rozvoj sledované oblasti. Potenciál představují i přednášky odborníka z praxe ve výuce.

Nejčastěji zmiňovaná opatření, jako jsou stáže žáků v zahraničních firmách, stáže pedagogů a analýza stávajících a potenciálních partnerů v regionu, byla ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnocena jako podprůměrně důležitá a tedy se ocitají v tzv. nesouladu.

6.5 Grafická sumarizace hlavních zjištění týkajících se oblasti „podpory odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli“ na SOŠ, SOU a na gymnáziích

Následující tři grafická schémata přehledně shrnují klíčová zjištění týkající se oblasti *podpory odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli* na třech nejčastěji zastoupených typech škol (SOŠ, SOU a gymnázia). Každé schéma je sestaveno ze tří (dále členěných) boxů – žlutého, modrého a oranžového.

V horním žlutém boxu jsou uvedeny školami nejčastěji volené položky z rozsáhlého seznamu jednotlivých atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *podpory odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli*. Tento box tak zprostředkovává stručný obraz aktuální situace v této oblasti v době před realizací intervence (projektů).

V prostředním modrém boxu jsou nejprve uvedeny školami nejčastěji realizované činnosti spadající do této oblasti, následně pak nejčastěji uváděné překážky, které komplikují její rozvoj, a nakonec nejčastěji uváděná opatření, která by školám v rozvoji této oblasti pomohla.

V dolním oranžovém boxu jsou uvedeny opět nejčastěji volené položky ze seznamu atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *podpory odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli*. V tomto případě však již nevypovídají o skutečné současné situaci, ale představují zamýšlený stav dané oblasti na škole po realizaci plánované intervence (projektů). Jedná se tedy o stručný obraz ideálního budoucího stavu, k němuž škola plánuje dospět s pomocí podpůrných projektů (realizované intervence).

Aktuální stav podpory odborného vzdělávání na SOU

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Škola má dvě a více smluv se zaměstnavateli po dobu delší než 2 roky, vyjednává si aktivity v rámci spolupráce s různými partnery v regionu podle aktuálních potřeb. (76 % škol)

Konkrétní pracovník školy pověřený ředitelem se stará o spolupráci se zaměstnavateli a dalšími partnery. (74 % škol)

Škola vyjednává s firmami obsah odborného výcviku a praxí, společně hodnotí žáky a kvalitu spolupráce jako celku. Hodnocení se využívá pro zkvalitnění výuky a ŠVP. (74 % škol)

Je zajištěna stálá účast zaměstnavatelů při zkouškách a ukončování studia. (72 % škol)

Spolupráci se zaměstnavateli a dalšími partnery zajišťuje pověřený pracovník školy. (67 % škol)

Škola si poslední 2 roky pravidelně mapuje potenciální partnery v regionu a komunikuje s nimi. (57 % škol)

Činnosti, které SOU v rámci podpory odborného vzdělávání realizují

- Odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích zaměstnavatelů (93 % škol)
- Účast zástupců zaměstnavatelů na závěrečných zkouškách (85 % škol)
- Přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce (80 % škol)
- Spolupráce ze základními školami na pracovních výchovách a ukázkách aktivit oboru (65 % škol)
- Nábor žáků ve spolupráci se zaměstnavateli (54 % škol)
- Kariérové poradenství ve spolupráci se zaměstnavateli (52 % škol)

Překážky, na něž SOU při realizaci těchto činností narážejí

- Žáci nejsou dostatečně disciplinovaní a motivovaní pro práci v reálném pracovním prostředí (59 % škol)
- Firmy se nemohou přizpůsobit vzdělávacím potřebám žáků (57 % škol)
- Firma požaduje po žácích příliš vysoký standard práce, zručnost a dovednosti, které na SŠ ještě nedosahují (48 % škol)
- Firmy mají zájem, ale nemohou spolupráci ve svých podmínkách zorganizovat (46 % škol)
- Nezájem firem o spolupráci se školami (39 % škol)
- Zaměstnavatelé nemají zájem o účast svých zástupců na závěrečných zkouškách (maturitách) (37 % škol)

Opatření, která by SOU pomohla ke stanoveným cílům

- Stáže pro pedagogy na pracovištích a moderních provozech, včetně zahraničních (76 % škol)
- Finance na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění k zaměstnavatelům na odborný výcvik/odborné předměty (72 % škol)
- Odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích zaměstnavatelů (72 % škol)
- Přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce odborných předmětů či odborného výcviku (65 % škol)
- Podpora náborových aktivit realizovaných ve spolupráci se zaměstnavateli (63 % škol)
- Vzdělávání vyučujících odborných předmětů či odborného výcviku – rozvoj odbornosti (63 % škol)

Cíle, které si v rámci podpory odborného vzdělávání stanovila SOU

Škola vyjednává s firmami obsah odborného výcviku a praxí, společně hodnotí žáky a kvalitu spolupráce jako celku. Hodnocení se využívá pro zkvalitnění výuky a ŠVP. (85 % škol)

Konkrétní pracovník školy pověřený ředitelem se stará o spolupráci se zaměstnavateli a dalšími partnery. (83 % škol)

Škola má dvě a více smluv se zaměstnavateli po dobu delší než 2 roky, vyjednává si aktivity v rámci spolupráce s různými partnery v regionu podle aktuálních potřeb. (80 % škol)

Je zajištěna stálá účast zaměstnavatelů při zkouškách a ukončování studia. (80 % škol)

Spolupráci se zaměstnavateli a dalšími partnery zajišťuje pověřený pracovník školy. (74 % škol)

Zaměstnavatelé podporují školu či vybrané žáky finančně, př. poskytují škole materiál či vybavení. (74 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

*Každé schéma zobrazuje prvních 6 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav podpory odborného vzdělávání na SOŠ

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Škola vyjednává s firmami obsah odborného výcviku a praxí, společně hodnotí žáky a kvalitu spolupráce jako celku. Hodnocení se využívá pro zkvalitnění výuky a ŠVP. (70 % škol)

Škola má dvě a více smluv se zaměstnavateli po dobu delší než 2 roky, vyjednává si aktivity v rámci spolupráce s různými partnery v regionu podle aktuálních potřeb. (62 % škol)

Konkrétní pracovník školy pověřený ředitelem se stará o spolupráci se zaměstnavateli a dalšími partnery. (69 % škol)

Je zajištěna stálá účast zaměstnavatelů při zkouškách a ukončování studia. (53 % škol)

Spolupráci se zaměstnavateli a dalšími partnery zajišťuje pověřený pracovník školy. (58 % škol)

Škola učitelům nabízí stáže, zapojuje odborníky z praxe do výuky. (51 % škol)

Škola si poslední 2 roky pravidelně mapuje potenciální partnery v regionu a komunikuje s nimi. (51 % škol)

Činnosti, které SOŠ v rámci podpory odborného vzdělávání realizují

- Odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích zaměstnavatelů (96 % škol)
- Přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce (80 % škol)
- Účast zástupců zaměstnavatelů na závěrečných zkouškách (59 % škol)
- Spolupráce ze základními školami na pracovních výchovách a ukázkách aktivit oboru (55 % škol)
- Stáže pro pedagogy na pracovištích a v moderních provozech (46 % škol)
- Nábor žáků ve spolupráci se zaměstnavateli (45 % škol)
- Kariérové poradenství ve spolupráci se zaměstnavateli (45 % škol)

Překážky, na něž SOŠ při realizaci těchto činností narážejí

- Firmy se nemohou přizpůsobit vzdělávacím potřebám žáků (46 % škol)
- Nezájem firem o spolupráci se školami (42 % škol)
- Žáci nejsou dostatečně disciplinovaní a motivovaní pro práci v reálném pracovním prostředí (41 % škol)
- Firmy mají zájem, ale nemohou spolupráci ve svých podmínkách zorganizovat (38 % škol)
- Zdravotní prohlídky a pojištění žáků školy před vstupem na pracoviště zaměstnavatele – finanční náročnost (34 % škol)
- Zaměstnavatelé nemají zájem o účast svých zástupců na závěrečných zkouškách (maturitách) (32 % škol)

Opatření, která by SOŠ pomohla ke stanoveným cílům

- Stáže pro pedagogy na pracovištích a moderních provozech, včetně zahraničních (68 % škol)
- Přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce odborných předmětů či odborného výcviku (68 % škol)
- Finance na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění k zaměstnavatelům na odborný výcvik/odborné předměty (66 % škol)
- Odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích zaměstnavatelů (65 % škol)
- Stáže žáků v zahraničních firmách (podpora výuky cizích jazyků) (62 % škol)
- Vzdělávání vyučujících odborných předmětů či odborného výcviku – rozvoj odbornosti (55 % škol)

Cíle, které si v rámci podpory odborného vzdělávání stanovily SOŠ

Škola vyjednává s firmami obsah odborného výcviku a praxí, společně hodnotí žáky a kvalitu spolupráce jako celku. Hodnocení se využívá pro zkvalitnění výuky a ŠVP. (81 % škol)

Konkrétní pracovník školy pověřený ředitelem se stará o spolupráci se zaměstnavateli a dalšími partnery. (80 % škol)

Spolupráci se zaměstnavateli a dalšími partnery zajišťuje pověřený pracovník školy. (65 % škol)

Škola má dvě a více smluv se zaměstnavateli po dobu delší než 2 roky, vyjednává si aktivity v rámci spolupráce s různými partnery v regionu podle aktuálních potřeb. (69 % škol)

Je zajištěna stálá účast zaměstnavatelů při zkouškách a ukončování studia. (65 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Škola učitelům nabízí stáže, zapojuje odborníky z praxe do výuky. (64 % škol)

Zaměstnavatelé podporují školu či vybrané žáky finančně, př. poskytují škole materiál či vybavení. (64 % škol)

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav podpory odborného vzdělávání na gymnáziích

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Škola nevytváří pravidelně regionální analýzu a přehled vhodných potenciálních partnerů pro spolupráci a podporu školy. (45 % škol)

Spolupráce školy se zaměstnavateli je omezena na rámec přípravy ŠVP. (43 % škol)

Škola učitelům nabízí stáže, zapojuje odborníky z praxe do výuky. (40 % škol)

Získané zkušenosti jsou jednotlivé bez celkové strategie spolupráce s konkrétními cíli nebo smlouvou na další rok. (35 % škol)

Škola si poslední 2 roky pravidelně mapuje potenciální partnery v regionu a komunikuje s nimi. (30 % škol)

Při vlastní iniciativě firem spolupráce nastane, ale není dlouhodobá a neovlivňuje jiné obory na škole ani celkovou strategii školy. (30 % škol)

Činnosti, které gymnázia v rámci podpory odborného vzdělávání realizují

- Přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce (65 % škol)
- Analýza stávajících a potenciálních partnerů v regionu a možností spolupráce a komunikace s nimi (30 % škol)
- Odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích zaměstnavatelů (20 % škol)
- Spolupráce ze základními školami na pracovních výchovách a ukázkách aktivit oboru (18 % škol)
- Stáže pro pedagogy na pracovištích a v moderních provozech (18 % škol)
- Nábor žáků ve spolupráci se zaměstnavateli (15 % škol)
- Kariérové poradenství ve spolupráci se zaměstnavateli (15 % škol)

Překážky, na něž gymnázia při realizaci těchto činností narážejí

- Malá dostupnost firem vhodných pro daný obor a zaměření (43 % škol)
- Nezájem firem o spolupráci se školami (40 % škol)
- V této oblasti nenarážíme na žádné překážky (25 % škol)
- Firmy se nemohou přizpůsobit vzdělávacím potřebám žáků (20 % škol)
- Žáci nejsou dostatečně disciplinovaní a motivovaní pro práci v reálném pracovním prostředí (15 % škol)

Opatření, která by gymnáziím pomohla ke stanoveným cílům

- Stáže žáků v zahraničních firmách (podpora výuky cizích jazyků) (48 % škol)
- Analýza stávajících a potenciálních partnerů v regionu, možnosti spolupráce a komunikace (43 % škol)
- Stáže pro pedagogy na pracovištích a moderních provozech, včetně zahraničních (40 % škol)
- Přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce odborných předmětů či odborného výcviku (35 % škol)
- Příprava strategie spolupráce se zaměstnavateli a dalšími partnery (33 % škol)
- Finance na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění k zaměstnavatelům na odborný výcvik či odb. předměty (28 % škol)

Cíle, které si v rámci podpory odborného vzdělávání stanovila gymnázia

Škola učitelům nabízí stáže, zapojuje odborníky z praxe do výuky. (50 % škol)

Škola si poslední 2 roky pravidelně mapuje potenciální partnery v regionu a komunikuje s nimi. (48 % škol)

Škola nevytváří pravidelně regionální analýzu a přehled vhodných potenciálních partnerů pro spolupráci a podporu školy. (45 % škol)

Spolupráce školy se zaměstnavateli je omezena na rámec přípravy ŠVP. (43 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Konkrétní pracovník školy pověřený ředitelem se stará o spolupráci se zaměstnavateli a dalšími partnery. (40 % škol)

Získané zkušenosti jsou jednotlivé bez celkové strategie spolupráce s konkrétními cíli nebo smlouvou na další rok. (40 % škol)

*Každé schéma zobrazuje prvních 5-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

7 Podpora inkluzivního vzdělávání

Inkluzivní vzdělávání, označované také pojmem společné vzdělávání, vychází z požadavku přizpůsobení edukačního prostředí žákům. V takovém prostředí lze pracovat s heterogenní skupinou žáků a akceptovat tak různorodost pohlaví, etnicity, kultury, jazyka, sociálního prostředí, popř. věku; lze také pracovat s různou úrovní předpokladů, včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami či mimořádným nadáním. Inkluzivní vzdělávání dává možnost vytvoření „školy pro všechny".

Zároveň je potřeba chápat, že **pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je zásadní volba vhodného oboru**, který odpovídá jejich osobním možnostem i omezením. Důležité je tedy racionální pochopení reálných hranic inkluze tak, aby byla skutečně přínosem pro všechny, neboť stanovení nereálných studijních cílů nepovede, ani při maximálním využití odpovídajících podpůrných opatření, k jejich naplnění, a v konečném důsledku povede naopak ke ztížení pracovního, a pravděpodobně i společenského uplatnění handicapovaného žáka v budoucnu. Zde je potřeba vyzdvihnout také význam motivace takových žáků ke správnému postoji, kde prioritní není dosažení nějaké formy úlevy, ale spíše využití podpory k rozvoji takového žáka.

Je důležité neopomenout ani význam podpory žáků s nadáním a mimořádným nadáním a vytváření (inkluzivního) prostředí, ve kterém budou mít možnost efektivně své nadání rozvíjet. V této souvislosti je potřeba nepodceňovat význam včasné identifikace, nebo i diagnostiky nadání a význam dostatečné metodické podpory dotčených pedagogů v této oblasti.

V této souvislosti chceme zmínit z důvodu **vymezení nadaní** Renzulliho model[1] (1986), dle kterého mají lidé uznalí za své výrazné výkony poměrně dobře definovatelnou sadu tří vzájemně se prolínajících shluků:

- nadprůměrná schopnost,
- angažovanost v úkolu,
- tvořivost.

Je důležité upozornit, že žádná z těchto komponent samostatně nadání netvoří. Jedná se totiž o interakci mezi zmíněnými třemi shluky.

Vývoj v této oblasti intervence se dá v podstatě popsat jako **posun od integrace k inkluzi**. Proto je důležité také vzájemné vymezení pojmů inkluze versus integrace. Dle Tomáše Houšky[2] na rozdíl od integrace, kdy se pomůže jednotlivci v začlenění do třídy a přizpůsobení se třídě, znamená inkluze vytvoření diferencovaných podmínek různým žákům tak, že všichni – ač se svými schopnostmi mohou lišit – získají prostředí, které je optimálně rozvíjí, a přitom mohou pracovat ve společné, výkonově heterogenní sociální skupině.

Definice oblasti této intervence je dána naplněním těchto základních znaků inkluzivního vzdělávání:

- ke vzdělávání mají přístup všichni bez rozdílu,
- vzdělávání je snadno a bezpečně fyzicky přístupné,
- vzdělávání si mohou dovolit všichni, je ekonomicky dostupné,
- vzdělávání je poskytováno v odpovídající kvalitě, reaguje na potřeby měnící se společnosti, včetně odborného náhledu na potřeby zdravotně postižených i komunit z odlišného kulturního a sociálního prostředí.

Základním a logickým východiskem je především školský zákon č. 561/2004 Sb., v platném znění, respektive vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných (č.27/2016 Sb. v aktuálním znění). Těmito právními normami je zaváděn systém pěti stupňů podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Příslušná vyhláška popisuje podpůrná opatření prvního stupně jako opatření, která představují minimální úpravu metod, organizace a hodnocení vzdělávání a jsou poskytována žákovi, u kterého se projevuje potřeba úprav ve vzdělávání

[1] www.nadanedeti.cz/pro-odborniky-modely-nadani
[2] HOUŠKA, T. Inkluzívní škola, Osmileté gymnázium Buďanka o.p.s. Praha: Česká pedagogická komora, 2007.

nebo školských službách a zapojení v kolektivu. Podpůrná opatření prvního stupně nemají normovanou finanční náročnost a jsou financována v režii školy. Podpůrná opatření druhého až pátého stupně se poskytují na základě doporučení školského poradenského zařízení a s informovaným souhlasem zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka. Financování těchto stupňů nárokuje škola ze státního rozpočtu.

Hlavní zjištění

- Pokud jde o podporu inkluzivního vzdělávání na školách v Jihomoravském kraji, v nejvyšší míře jsou vykonávány aktivity z mírně pokročilé a základní úrovně. V těchto úrovních je inkluzivní vzdělávání rozvíjeno převážně v podobě dílčích aktivit, v mírně pokročilé úrovni má škola již zpracovanou strategii a plán pedagogické podpory. Posun školy plánují především v rámci nejvyšší úrovně, čímž deklarují zájem o inkluzivní vzdělávání. Oproti předchozím vlnám šetření školy vykazují nárůst ve všech úrovních.

- V oblasti podpory inkluzivního vzdělávání střední školy a vyšší odborné školy nejčastěji evidují žáky se SVP a při péči o žáky se SVP spolupracují se školskými poradenskými zařízeními. Na více než čtyřech pětinách škol vyučující volí formy, metody a styl výuky v souladu se SVP žáků a zohledňuje se charakter obtíží žáků v průběhu přijímacího řízení nebo při ukončování studia. Pro čtyři pětiny škol platí, že vyučující volí vhodné metody pro zjišťování výsledků učení žáků. Alespoň tři čtvrtiny škol zpracovávají a vyhodnocují individuální vzdělávací a výchovné plány. Ve srovnatelném podílu škol vyučující spolupracují při naplňování vzdělávacích potřeb žáků. Zatímco ve druhé vlně došlo u většiny realizovaných aktivit ke zvýšení podílu škol, které tyto aktivity realizovaly, ve třetí vlně se míra nárůstu zmenšila či zastavila.

- V souvislosti s překážkami, které omezují podporu inkluzivního vzdělávání na školách v Jihomoravském kraji, se neobjevila žádná překážka, se kterou by se setkala alespoň polovina škol. Nejčastěji školy v Jihomoravském kraji naráží na nedostatečné finanční prostředky pro zajištění inkluzivního vzdělávání na škole, na příliš vysoký počet žáků ve třídě a na nedostatečné vzdělávání vyučujících v oblasti inkluzivního vzdělávání Oproti předchozím vlnám šetření došlo u všech překážek k alespoň mírnému poklesu podílu škol, které se s nimi potýkají.

- Největší část škol by pro podporu inkluzivního vzdělávání ocenila vytvoření odpovídajících finančních podmínek pro inkluzivní vzdělávání. Polovina škol by potřebovala další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti různých forem hodnocení žáků a v oblasti metod a forem práce, organizace vzdělávání. Více než dvě pětiny škol by potřebovaly vytvoření odpovídajících personálních podmínek pro inkluzivní vzdělávání a více než třetina zajištění metodické podpory. Třetině škol by pomohlo vytvoření podmínek pro práci školního poradenského pracoviště se žáky, zřízení rozšířeného školního poradenského pracoviště a opatření vedoucí ke zlepšení komunikace s rodiči žáků. Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřebnosti.

- V rámci podpory nadaných a mimořádně nadaných žáků v Jihomoravském kraji se na středních a vyšších odborných školách nejčastěji komunikuje mezi pedagogy o konkrétní formě podpory nadaných a mimořádně nadaných žáků. Přibližně polovina škol vyzývá žáky k účasti na soutěžích pro nadané a mimořádně nadané žáky a při péči o nadané a mimořádně nadané žáky spolupracuje s jejich zákonnými zástupci. Oproti druhé vlně šetření se přibližně polovina realizovaných aktivit příliš nezměnila a v druhé polovině případů došlo k poklesu počtu škol, které se na nich podílí.

7.1 Současná úroveň škol a jejich předpokládaný posun

Pro rozvoj škol v oblasti podpory inkluzivního vzdělávání v Jihomoravském kraji jsou v nejvyšší míře vykonávány aktivity patřící do základní (64 %) a mírně pokročilé úrovně (62 %). V těchto úrovních je inkluzivní vzdělávání rozvíjeno převážně v podobě dílčích aktivit, v mírně pokročilé úrovni má škola již zpracovanou strategii a plán pedagogické podpory. V nižší míře jsou vykonávány aktivity z pokročilé úrovně (50 %), ve které má škola zpracované komplexní pojetí inkluzivního vzdělávání. V nejnižší míře jsou realizovány aktivity nejvyšší úrovně (35 %). V této úrovni je inkluzivní vzdělávání součástí školy a je dále rozšiřováno.

Pakliže měly školy zhodnotit předpokládaný posun v oblasti podpory inkluzivního vzdělávání, plánují rozvoj činností především v rámci nejvyšší úrovně (předpokládaný posun o 16 p. b.), čímž deklarují zájem inkluzivní vzdělávání. Již menší posuny lze očekávat také v rámci pokročilé (předpokládaný posun o 10 p. b.), mírně pokročilé úrovně (předpokládaný posun o 6 p. b.) a základní úrovně (předpokládaný posun o 5 p. b.).

Graf 70: Současná úroveň podpory inkluzivního vzdělávání a předpokládaný posun

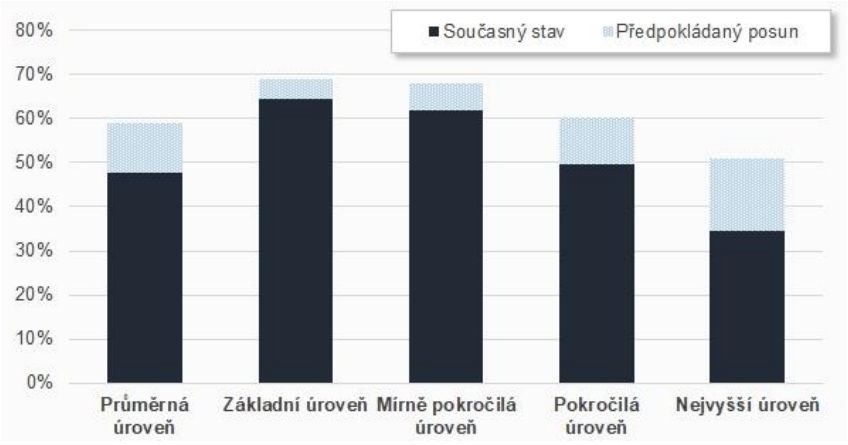

Základní úroveň – inkluzivní vzdělávání je rozvíjeno pouze v podobě dílčích aktivit (škola přijímá žáky se SVP, vyučující se jim věnují podle svých možností ve vazbě na platnou legislativu, vedení umožňuje pedagog. sboru vzdělávání s problematikou inkluzivního vzdělávání, na škole působí poradenské pracoviště).

Mírně pokročilá úroveň – škola má v rámci inkluzivního vzdělávání zpracovanou strategii a plán pedagogické podpory (práce s integrovanými žáky, vytváření vhodných podmínek pro integraci, součástí plánu vzdělávání pedagog. pracovníků je také vzdělávání v oblasti inkluze, škola zohledňuje charakter obtíží v průběhu zkoušek, vyučující jsou obeznámeni se SVP žáků a využívají formativního hodnocení, prostory školy jsou částečně dostupné všem žákům).

Pokročilá úroveň – škola má zpracované komplexní pojetí inkluzivního vzdělávání (u žáků se SVP škola pracuje s individuálními vzdělávacími a výchovnými plány, vyučující v plné šíři využívají pedagogickou diagnostiku, škola spolupracuje se zaměstnavateli a umožňuje žákům se SVP realizovat odborný výcvik a praxi, s některými žáky se SVP spolupracuje asistent pedagoga, na škole je rozšířené poradenské pracoviště, prostory školy jsou dostupné všem žákům).

Nejvyšší úroveň – komplexní pojetí inkluzivního vzdělávání je školou dále rozšiřováno (tvorba plánů inkluzivního rozvoje školy, realizace plánů je metodicky řízena a koordinována, zaměstnavatelé vytvářejí žákům se SVP vhodné podmínky, škola spolupracuje při péči o žáky se SVP s dalšími institucemi a specialisty, prostředí školy je přizpůsobeno všem žákům).

Oproti předchozím vlnám šetření školy vykazují nárůst činností ve všech úrovních. Oproti první vlně šetření se nejvíce zvýšila pokročilá a nejvyšší úroveň (shodný nárůst o 16 p. b.). Mírně se zvýšila také aktivita na úrovni mírně pokročilé úrovni (nárůst o 12 p. b.).

Graf 71: Srovnání současné úrovně podpory inkluzivního vzdělávání

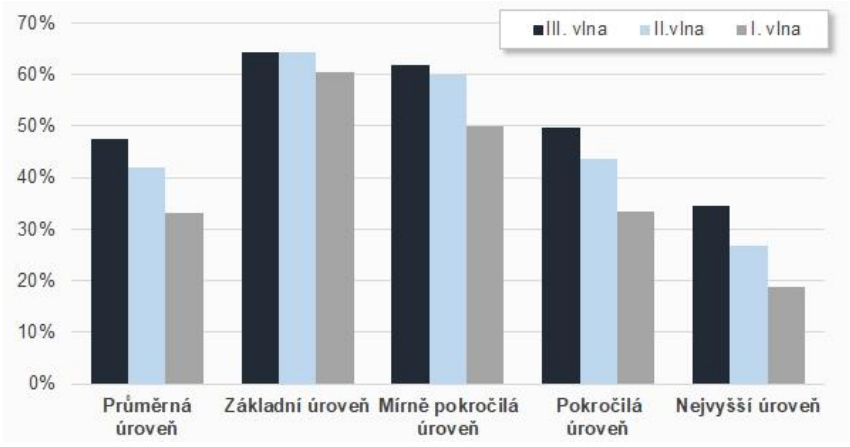

Základní úroveň – inkluzivní vzdělávání je rozvíjeno pouze v podobě dílčích aktivit (škola přijímá žáky se SVP, vyučující se jim věnují podle svých možností ve vazbě na platnou legislativu, vedení umožňuje pedagog. sboru vzdělávání s problematikou inkluzivního vzdělávání, na škole působí poradenské pracoviště).

Mírně pokročilá úroveň – škola má v rámci inkluzivního vzdělávání zpracovanou strategii a plán pedagogické podpory (práce s integrovanými žáky, vytváření vhodných podmínek pro integraci, součástí plánu vzdělávání pedagog. pracovníků je také vzdělávání v oblasti inkluze, škola zohledňuje charakter obtíží v průběhu zkoušek, vyučující jsou obeznámeni se SVP žáků a využívají formativního hodnocení, prostory školy jsou částečně dostupné všem žákům).

Pokročilá úroveň – kola má zpracované komplexní pojetí inkluzivního vzdělávání (u žáků se SVP škola pracuje s individuálními vzdělávacími a výchovnými plány, vyučující v plné šíři využívají pedagogickou diagnostiku, škola spolupracuje se zaměstnavateli a umožňuje žákům se SVP realizovat odborný výcvik a praxi, s některými žáky se SVP spolupracuje asistent pedagoga, na škole je rozšířené poradenské pracoviště, prostory školy jsou dostupné všem žákům).

Nejvyšší úroveň – komplexní pojetí inkluzivního vzdělávání je školou dále rozšiřováno (tvorba plánů inkluzivního rozvoje školy, realizace plánů je metodicky řízena a koordinována, zaměstnavatelé vytvářejí žákům se SVP vhodné podmínky, škola spolupracuje při péči o žáky se SVP s dalšími institucemi a specialisty, prostředí školy je přizpůsobeno všem žákům).

7.2 Aktivity, které školy realizují v rámci této intervence

V rámci podpory inkluzivního vzdělávání střední a vyšší odborné školy nejčastěji evidují žáky se SVP (93 %) a při péči o žáky se SVP spolupracují se školskými poradenskými zařízeními (87 %). Na celkem 86 % škol vyučující volí formy, metody a styl výuky v souladu se SVP žáků a zohledňují charakter obtíží žáků v průběhu přijímacího řízení nebo při ukončování studia (shodně 86 %).

Pro čtyři pětiny škol platí, že vyučující volí vhodné metody pro zjišťování výsledků učení žáků (80 %). Alespoň tři čtvrtiny škol zpracovávají a vyhodnocují individuální vzdělávací a výchovné plány (77 %). Ve srovnatelném podílu škol vyučující spolupracují při naplňování vzdělávacích potřeb žáků (75 %).

Zatímco ve druhé vlně došlo u většiny realizovaných aktivit ke zvýšení podílu škol, které tyto aktivity realizovaly, ve třetí vlně se míra nárůstu zmenšila či zastavila. K nejvyššímu nárůstu aktivit došlo u škol, ve kterých ŠPP metodicky vede vyučující k tomu, aby podporovali naplňování SVP žáků (nárůst o 21 p. b. vůči I. vlně šetření). Vzrostl i podíl škol, jejichž vedení vytváří podmínky pro realizaci inkluzivních principů ve vzdělávání na škole (nárůst o 17 p. b. vůči I. vlně šetření a o 6 p. b. vůči II. vlně šetření), a kde jsou součástí plánu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků školy témata inkluzivního vzdělávání (nárůst o 15 p. b. vůči I. vlně).

Graf 72: Činnosti, na kterých se školy v rámci podpory inkluzivního vzdělávání aktivně podílejí

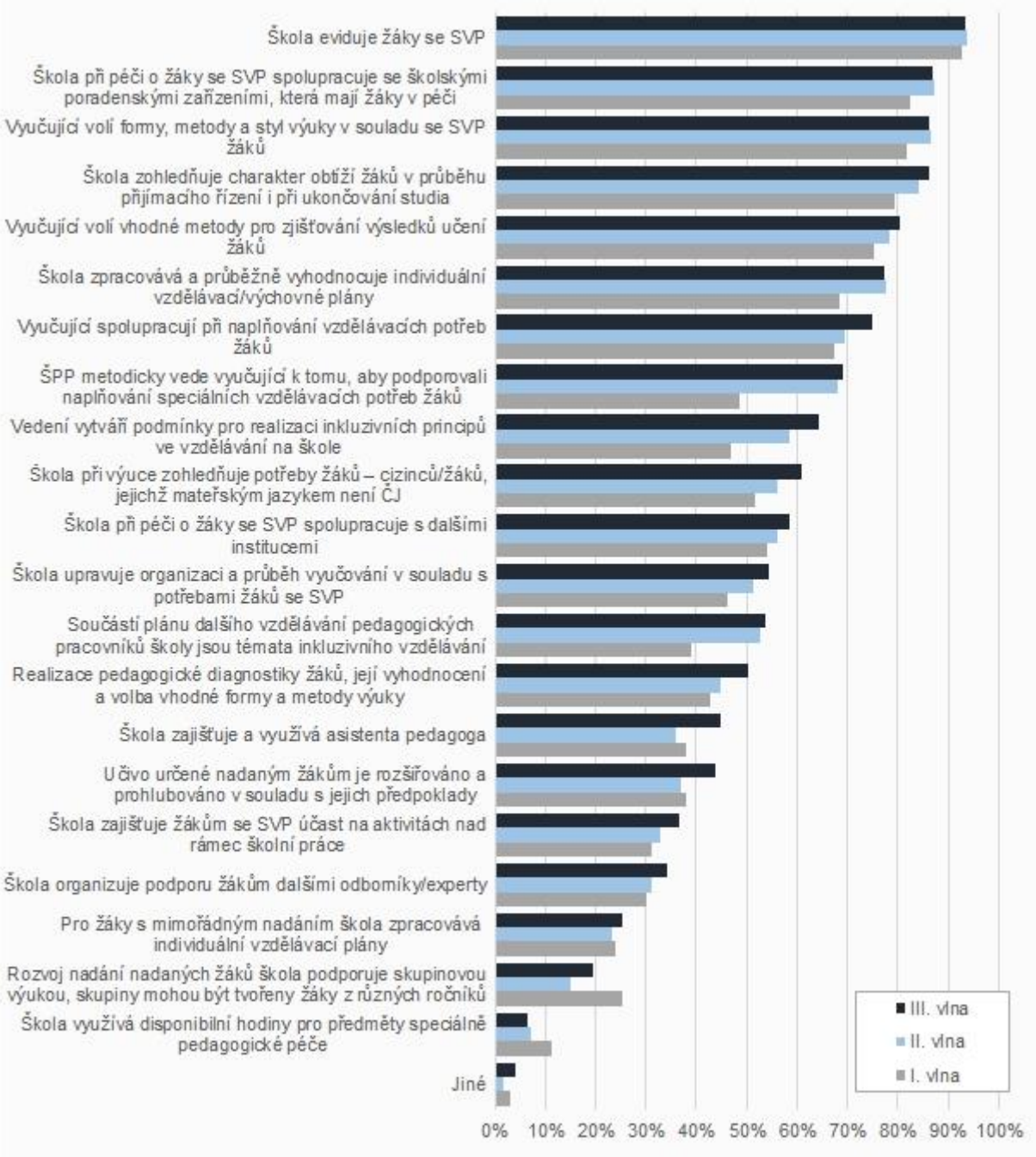

7.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště z výše uvedených aktivit v oblasti podpory inkluzivního vzdělávání nejčastěji evidují žáky se SVP a při péči o tyto žáky spolupracují se školskými poradenskými zařízeními (shodně 96 %). Naprostá většina učilišť také zohledňuje charakter obtíží žáků v průběhu přijímacího řízení i při ukončování studia (89 %). Na celkem 85 % škol vyučující volí formy, metody a styl výuky v souladu se SVP žáků a vhodné metody pro zjišťování výsledků učení žáků. Čtyři pětiny SOU zpracovávají a průběžně vyhodnocují individuální vzdělávací a výchovné plány (80 %).

Pokud bychom v souvislosti s realizovanými aktivitami měli zohlednit jejich důležitost, prioritou pro SOU je evidence žáků se SVP. Tuto aktivitu realizuje nejvyšší podíl SOU, který jí přisuzuje také nadprůměrnou důležitost.

Graf 73: Aktivity, na nichž se SOU, podílejí, a jejich důležitost

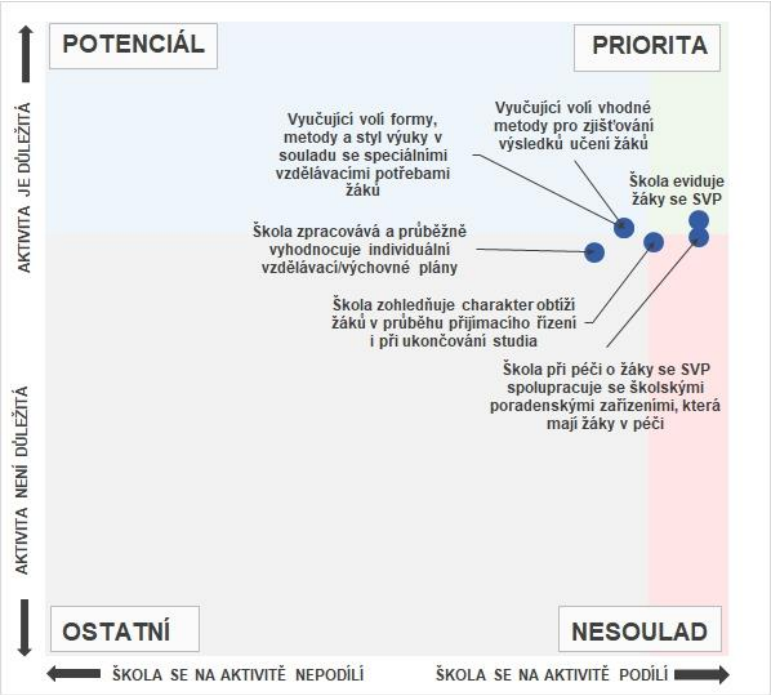

Spolupráce se školskými poradenskými zařízeními při péči o žáky se SVP zmiňovala učiliště stejně často jako prioritní aktivitu, ale přisuzují jí lehce podprůměrný význam, což představuje tzv. nesoulad. Do stejné oblasti nesouladu učiliště svým hodnocením zařadila i zohlednění charakteru obtíží žáků v průběhu přijímacího řízení a při ukončování studia.

Volba vhodných metod a forem výuky v souladu se SVP žáků a také vhodných metod pro zjišťování výsledků učení žáků jsou pro učiliště nadprůměrně důležité. Realizují je ale méně často, a proto pro ně představují potenciál pro rozvoj sledované oblasti.

Střední odborné školy pro podporu inkluzivního vzdělávání nejčastěji evidují žáky se SVP (99 %), zohledňují charakter obtíží žáků v průběhu přijímacího řízení i při ukončování studia (93 %) a vyučující volí formy, metody a styl výuky v souladu se speciálními vzdělávacími potřebami žáků (92 %). Výrazný podíl škol při péči o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními (91 %). Vyučující na více než čtyřech pětinách škol volí vhodné metody pro zjišťování výsledků žáků (85 %) a spolupracují spolu při naplňování vzdělávacích potřeb žáků (82 %).

Graf 74: Aktivity, na nichž se SOŠ podílejí, a jejich důležitost

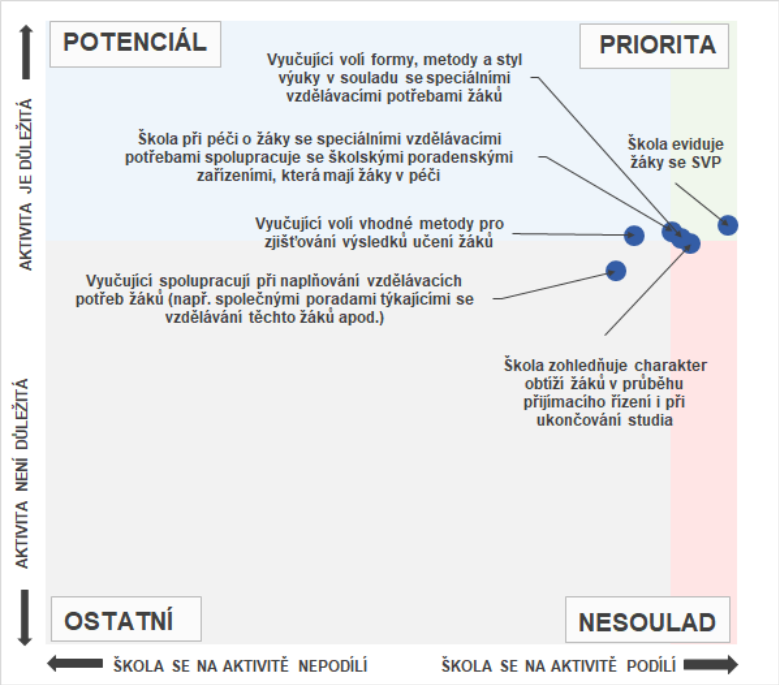

Prioritami v oblasti podpory inkluzivního vzdělávání jsou evidence žáků se SVP, volba vhodných metod a forem výuky v souladu se SVP žáků a spolupráce při péči o žáky se SVP se školskými poradenskými zařízeními. Tyto aktivity realizuje vysoký podíl škol, který je považuje za důležité.

Charakter obtíží žáků zohledňuje při přijímacím řízení nebo při ukončování studia vysoký podíl škol, ale je mu přisuzována mírně nižší důležitost než aktivitám prioritním. Z tohoto důvodu se ocitá v tzv. nesouladu. Z grafu je však patrné, že se tato aktivita umístila těsně u hranice s prioritními aktivitami.

Aktivitou s potenciálem je volba vhodných metod vyučujícími pro zjišťování výsledků učení žáků. Tuto aktivitu realizuje nižší podíl škol než aktivity prioritní, ale je považována za důležitou.

Gymnázia jsou v rámci podpory inkluzivního vzdělání také aktivní. Naprostá většina gymnázií eviduje žáky se SVP (95 %), spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními při péči o žáky se SVP (93 %), jejich vyučující volí vhodné metody a styl výuky v souladu se SVP žáků a zohledňují charakter obtíží žáků v průběhu přijímacího řízení i při ukončování studia (shodně 90 %). Výrazný podíl škol také zpracovává a vyhodnocuje individuální vzdělávací a výchovné plány (88 %). Pro více než čtyři pětiny gymnázií platí, že vyučující volí vhodné metody pro zjišťování výsledků učení žáků (85 %).

Graf 75: Aktivity, na nichž se gymnázia podílejí, a jejich důležitost

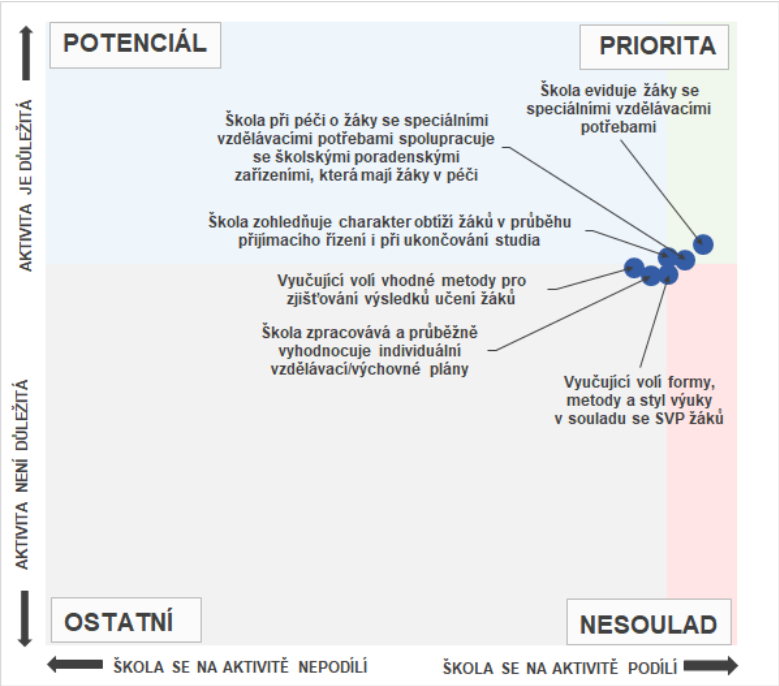

Prioritami jsou pro gymnázia evidence žáků se SVP, spolupráce při péči o tyto žáky se ŠPZ a zohlednění charakteru obtíží žáků v průběhu přijímacího řízení a při ukončování studia.

Volba vhodných forem a metod výuky v souladu se SVP žáků je sice aktivitou častou, školy ji však hodnotily podprůměrně, tedy je v tzv. nesouladu.

Ostatní zmiňované aktivity jsou považovány za podprůměrně důležité.

7.3 Překážky, na které školy naráží v rámci této intervence

V souvislosti s překážkami, které omezují podporu inkluzivního vzdělávání na středních a vyšších odborných školách, se neobjevila žádná překážka, se kterou by se setkala alespoň polovina škol. Nejčastěji školy v Jihomoravském kraji naráží na nedostatečné finanční prostředky pro zajištění inkluzivního vzdělávání na škole (41 %), na příliš vysoký počet žáků ve třídě (40 %) a na nedostatečné vzdělávání vyučujících v oblasti inkluzivního vzdělávání (39 %).

Celkem 30 % škol uvádí nedostatečné technické a materiální zabezpečení pro inkluzivní vzdělávání. Přibližně čtvrtina si stěžuje na absenci poradenského pracoviště v rozšířené podobě (26 %). Srovnatelný podíl škol trápí velký počet žáku se SVP v jedné třídě (23 %). Na žádnou překážku nenaráží 12 % škol.

Oproti předchozím vlnám šetření došlo téměř u všech překážek k alespoň mírnému poklesu podílu škol, které se s nimi potýkají. Naopak o 4 p. b. vzrostl od I. vlny šetření podíl škol, které v této oblasti nenaráží na žádné překážky. Nejvíce se zlepšila situace u nedostačujících možností pro zajištění asistentů pedagogů (pokles o 23 p. b. vůči I. vlně šetření), absence školního poradenského pracoviště v rozšířené podobě (pokles o 17 p. b. vůči I. vlně šetření) a u nedostatečných finančních prostředků pro zajištění inkluzivního vzdělávání ve škole (pokles o 15 p. b. vůči I. vlně šetření).

Graf 76: Překážky, na které školy narážejí v rámci podpory inkluzivního vzdělávání

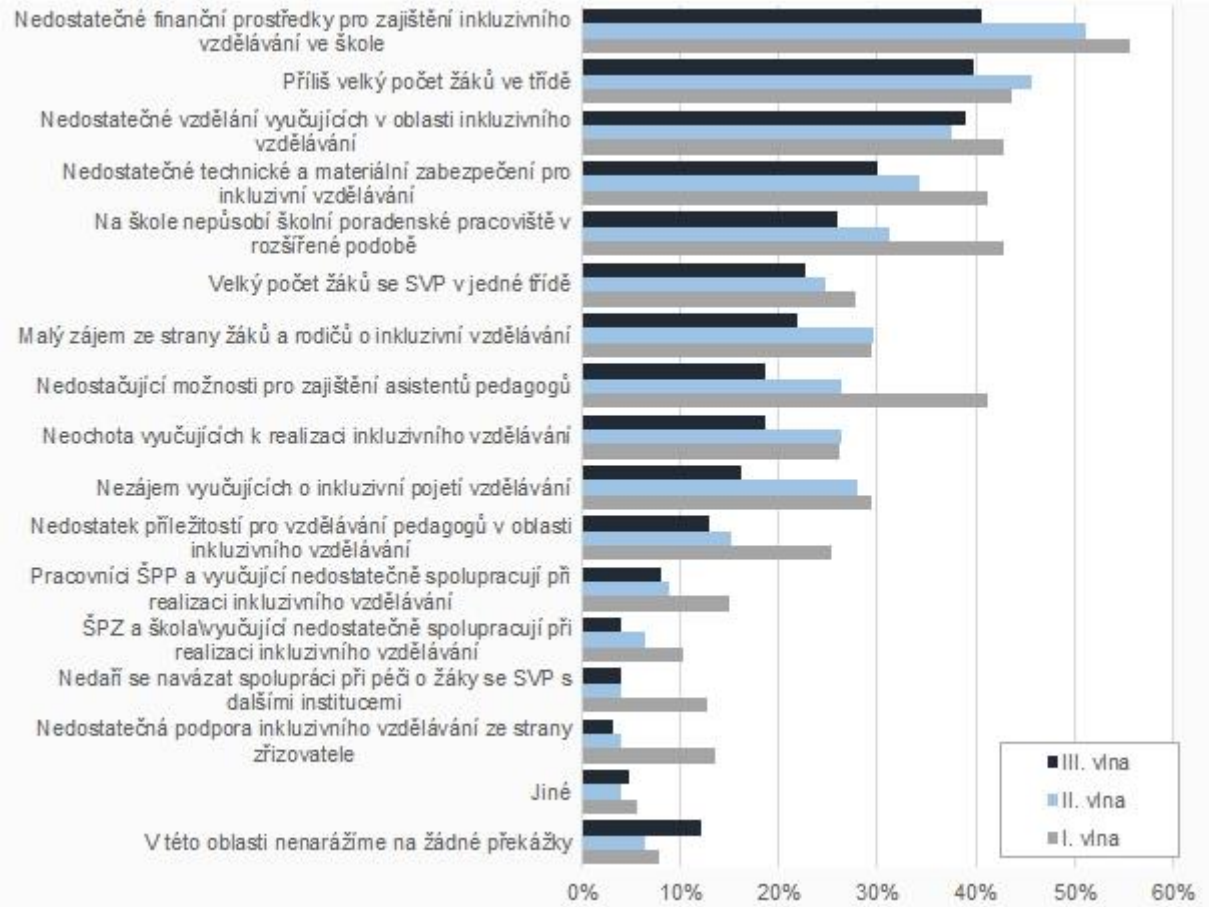

7.4 Opatření pro zlepšení realizace intervence

V oblasti podpory inkluzivního vzdělávání by školy v Jihomoravském kraji nejvíce ocenily vytvoření odpovídajících finančních podmínek pro inkluzivní vzdělávání (59 %). Polovina škol by potřebovala další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti různých forem hodnocení žáků (49 %) a v oblasti metod a forem práce, organizace vzdělávání (47 %). Více než dvě pětiny škol by potřebovaly vytvoření odpovídajících personálních podmínek pro inkluzivní vzdělávání (41 %) a více než třetina zajištění metodické podpory (35 %).

Třetině škol by pomohlo vytvoření podmínek pro práci školního poradenského pracoviště se žáky, zřízení rozšířeného školního poradenského pracoviště (shodně 33 %) a opatření vedoucí ke zlepšení komunikace s rodiči žáků (32 %). O ostatní opatření projevila zájem alespoň desetina škol.

Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřebnosti. K nejvyššímu poklesu došlo u potřeby kvalifikované pomoci při úpravě podmínek přijímacích a závěrečných zkoušek pro žáky se SVP (pokles o 19 p. b. vůči I. vlně šetření), v případě zajištění asistentů pedagoga pro realizaci inkluzivního vzdělávání (pokles o 18 p. b. vůči I. vlně šetření) a u vytvoření podmínek pro práci školního poradenského pracoviště se žáky (pokles o 16 p. b. vůči I. vlně šetření).

Graf 77: Opatření, která by pomohla školám k dosažení zvoleného cíle v rámci podpory inkluzivního vzdělávání

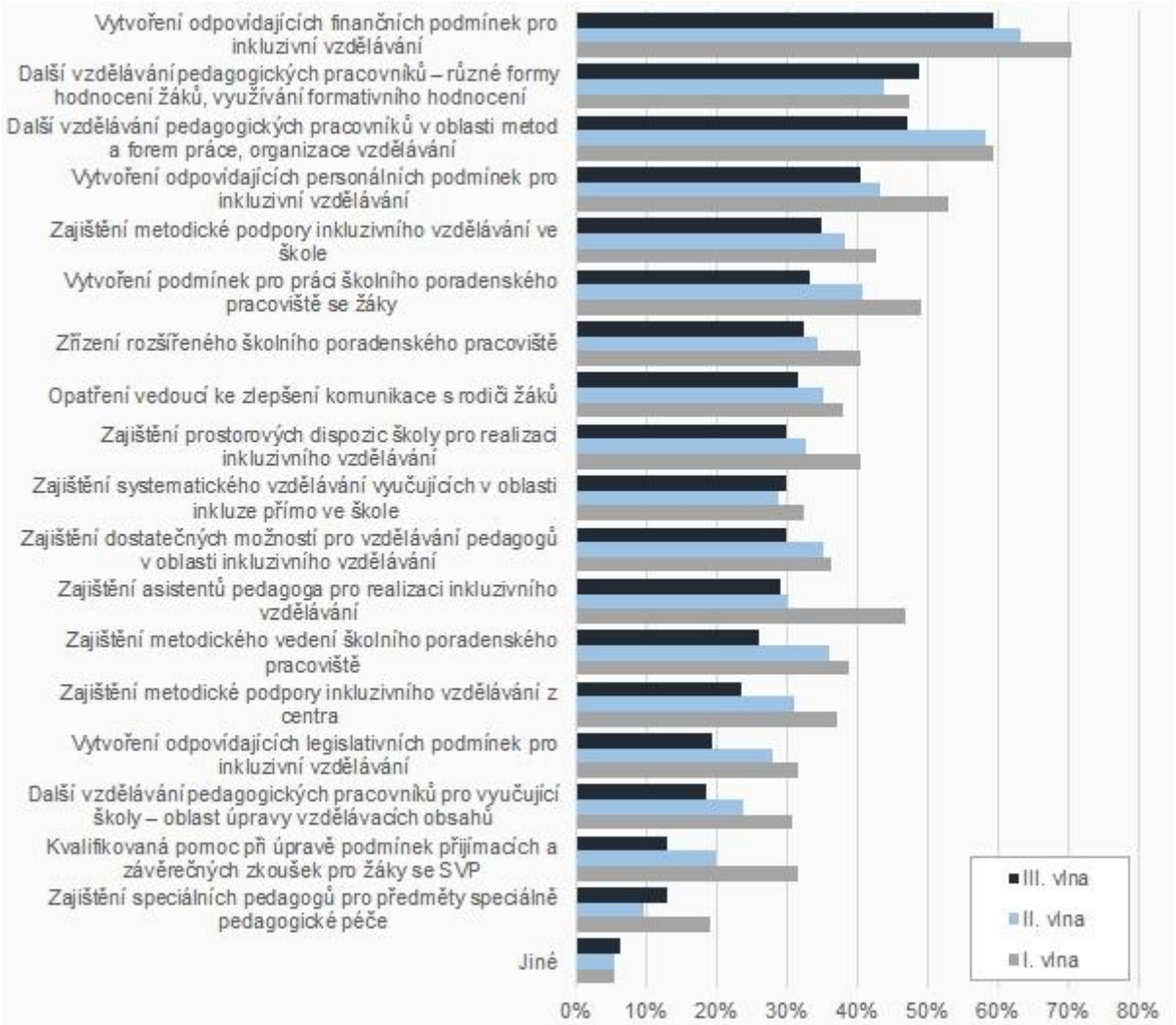

7.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště uvedla, že by jim pro podporu inkluzivního vzdělávání nejvíce pomohlo další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti metod a forem práce (67 %) a vytvoření odpovídajících finančních podmínek pro inkluzivní vzdělávání (65 %). Více než polovina učilišť by potřebovala další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti forem hodnocení žáků (59 %) a vytvoření odpovídajících personálních podmínek pro inkluzivní vzdělávání (54 %). Opatření vedoucí ke zlepšení komunikace s rodiči žáků by ocenilo 48 % škol a srovnatelný podíl škol by potřeboval zajištění metodické podpory inkluzivního vzdělávání ve škole (46 %) a zajištění systematického vzdělávání vyučujících v oblasti inkluze přímo ve škole (46 %).

Pokud bychom v souvislosti s navrhovanými opatřeními pro podporu inkluzivního vzdělávání zohlednili také jejich důležitost, představuje prioritu středních odborných učilišť vytvoření odpovídajících finančních podmínek pro inkluzivní vzdělávání. Toto opatření zmiňují školy nejčastěji a zároveň ho ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotí jako nejdůležitější.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti metod a forem práce a v oblasti forem hodnocení žáků by pomohla vyššímu podílu učilišť, ale ta je považují za mírně podprůměrně důležitá opatření. Z grafu je však patrné, že se ocitají těsně pod hranicí prioritních opatření.

Graf 78: Opatření, která by SOU pomohla, a jejich důležitost

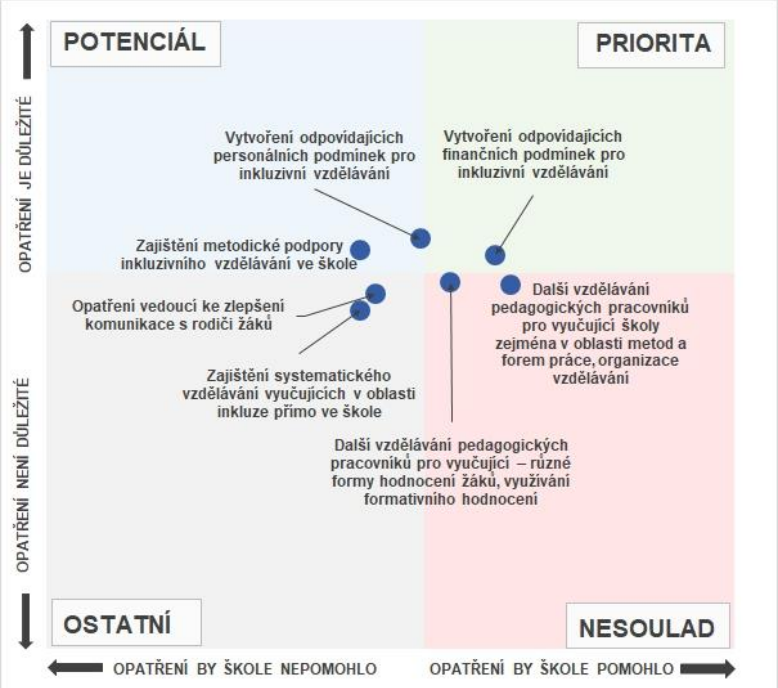

Vytvoření odpovídajících personálních podmínek pro inkluzivní vzdělávání a zajištění metodické podpory vyžaduje nižší podíl středních odborných učilišť než opatření prioritní. Těmto opatřením je však přisuzována vysoká důležitost. Z tohoto důvodu pro školy představují opatření s potenciálem v oblasti inkluzivního vzdělávání.

Ostatní opatření zmiňovala střední odborná učiliště méně často a také jim přisuzovala menší důležitost.

Střední odborné školy by nejvíce ocenily vytvoření odpovídajících finančních podmínek pro inkluzivní vzdělávání (69 %). Více než polovina škol by také potřebovala další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti metod a forem práce a v oblasti různých forem hodnocení žáků (shodně 57 %). Více než dvě pětiny škol by potřebovaly vytvoření odpovídajících personálních podmínek pro inkluzivní vzdělávání (45 %), zajištění metodické podpory (42 %) a opatření vedoucí ke zlepšení komunikace s rodiči žáků (41 %).

Graf 79: Opatření, která by SOŠ pomohla, a jejich důležitost

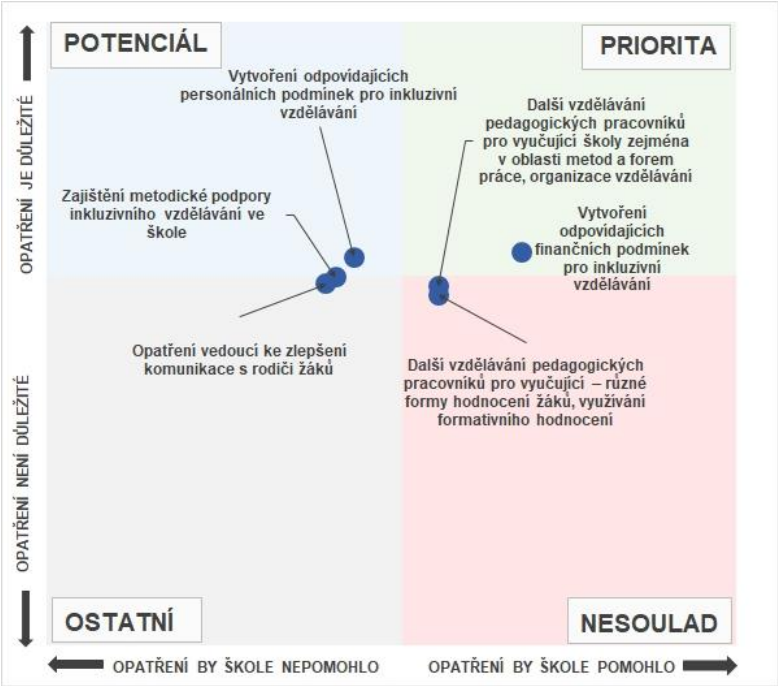

Z hlediska důležitosti jednotlivých opatření podpory inkluzivního vzdělávání představuje největší prioritu vytvoření odpovídajících finančních podmínek. Toto opatření školy zmiňovaly nejčastěji a zároveň ho ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotily jako velice důležité.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti metod a forem práce a forem hodnocení žáků by ocenil také vysoký podíl škol, ale přisouzená důležitost nabývá podprůměrných hodnot. Tato opatření tedy spadají do tzv. nesouladu.

Naopak vytvoření odpovídajících personálních podmínek je SOŠ hodnoceno na stejné úrovni důležitosti jako prioritní opatření. Je však školami zmiňováno méně často, proto pro ně představuje potenciál pro podporu inkluzivního vzdělávání. Těsně u hranici opatření s potenciálem se ocitají také opatření vedoucí ke zlepšení komunikace s rodiči žáků a zajištění metodické podpory inkluzivního vzdělávání ve škole.

Gymnázia by pro podporu inkluzivního vzdělávání nejvíce ocenila vytvoření odpovídajících finančních (68 %) a personálních podmínek (55 %) pro inkluzivní vzdělávání. Alespoň dvě pětiny gymnázií by ocenily další vzdělávání pedagogických pracovníků ve formách hodnocení žáků (43 %) a vytvoření podmínek pro práci školního poradenského pracoviště (40 %). Další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti metod a forem práce by ocenilo 38 % gymnázií. Třetina gymnázií by uvítala zajištění metodické podpory inkluzivního vzdělávání ve škole, zajištění prostorových dispozic školy pro realizaci inkluzivního vzdělávání či zřízení rozšířeného ŠPP (shodně 33 %).

Graf 80: Opatření, která by gymnáziím pomohla, a jejich důležitost

Při zohlednění důležitosti jednotlivých opatření pro podporu inkluzivního vzdělávání je prioritami vytvoření odpovídajících finančních a personálních podmínek pro inkluzivní vzdělávání. Tato opatření školy zmiňovaly nejčastěji a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotily jako velice důležitá.

Vytvoření podmínek pro práci školního poradenského pracoviště se žáky a zajištění prostorových dispozic představuje pro gymnázia potenciál v oblasti inkluzivního vzdělávání. Sice se nejedná o nejčastěji zmiňovaná opatření, ale je jim přisuzována vysoká důležitost.

Zajištění metodické podpory inkluzivního vzdělávání a zřízení rozšířeného školního poradenského pracoviště se ocitají těsně pod oblastí opatření s potenciálem.

7.5 Aktivity, které školy realizují v rámci podpory nadaných a mimořádně nadaných žáků

V rámci podpory nadaných a mimořádně nadaných žáků se na středních a vyšších odborných školách dochází nejčastěji ke komunikaci pedagogů mezi sebou o konkrétní formě podpory nadaných a mimořádně nadaných žáků (55 %). Přibližně polovina škol vyzývá žáky k účasti na soutěžích pro nadané a mimořádně nadané žáky (51 %) a při péči o nadané a mimořádně nadané žáky spolupracuje s jejich zákonnými zástupci (48 %). Na alespoň dvou pětinách škol vyučující využívají při vzdělávání nadaných žáků různé formy práce (42 %) a škola při identifikaci nadaných a mimořádně nadaných žáků spolupracuje se ŠPZ (40 %).

Více než třetina škol nabízí mimoškolní a volnočasové aktivity pro nadané a mimořádně nadané žáky (37 %) a probíhá na ní komunikace o konkrétní formě podpory pro jednotlivé nadané a mimořádně nadané žáky s odbornými pracovníky (35 %). Na 14 % škol neprobíhá systematická podpora nadaných a mimořádně nadaných žáků.

Oproti druhé vlně šetření nedošlo u sledovaných aktivit k příliš výrazným změnám. K nejvyšším změnám došlo u škol, kde probíhala komunikace o konkrétní formě podpory pro jednotlivé nadané a mimořádně nadané žáky s odbornými pracovníky (nárůst o 12 p. b.).

Graf 81: Aktivity, které školy realizují v rámci podpory nadaných a mimořádně nadaných žáků

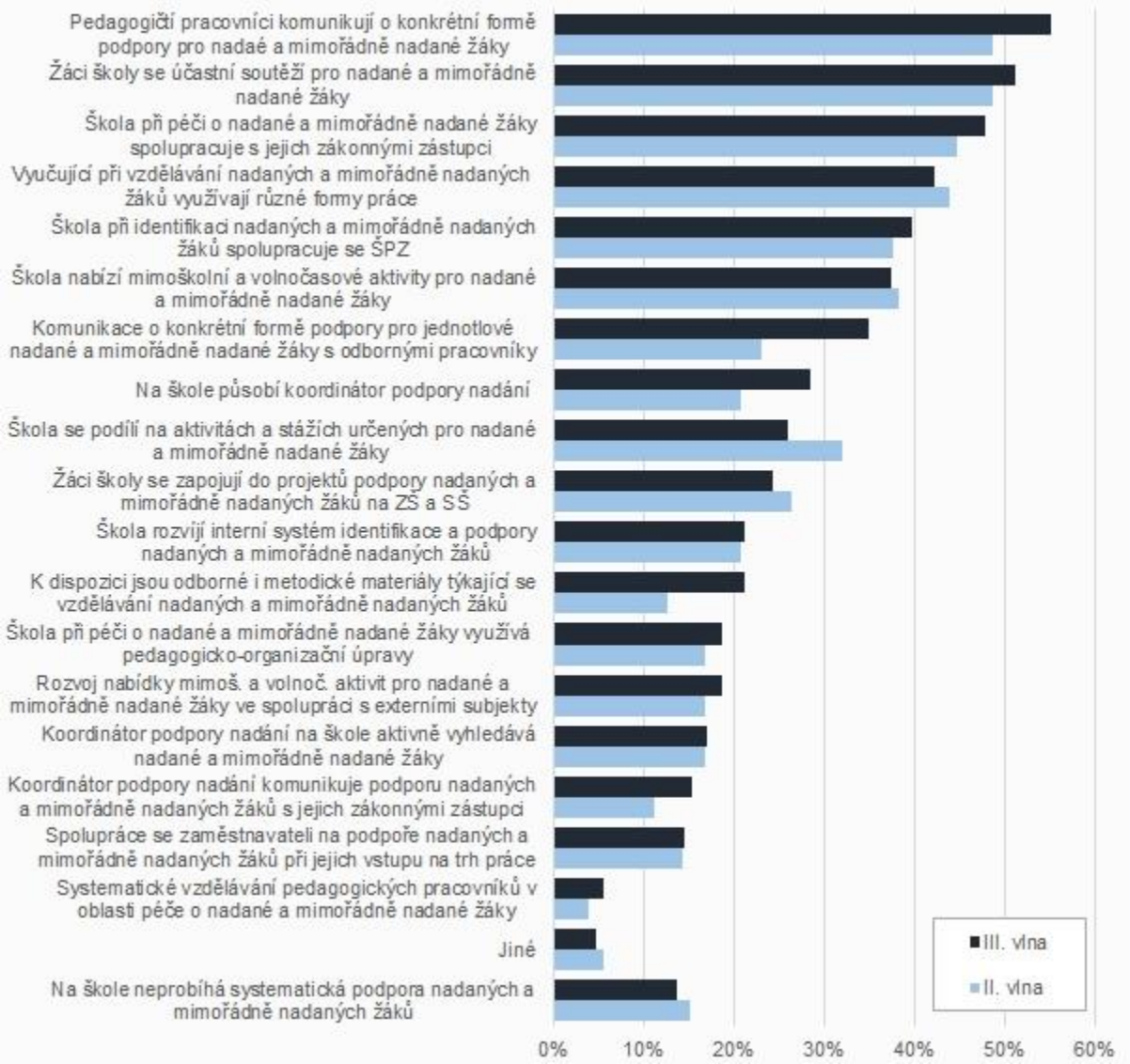

Pozn. data za první vlnu šetření nejsou k dispozici.

7.5.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště z výše uvedených aktivit v rámci nadaných a mimořádně nadaných žáků nejčastěji realizují komunikaci mezi pedagogy o konkrétní formě podpory ve vztahu k jednotlivým nadaným a mimořádně nadaným žákům (46 %). O dvou pětinách škol platí, že vyučující při vzdělávaní nadaných a mimořádně nadaných žáků využívají různé formy práce (41 %), pečují o tyto žáky ve spolupráci s jejich zákonnými zástupci, nabízí jim mimoškolní a volnočasové aktivity a vybízí je k účasti na soutěžích (shodně 39 %). Na třetině učilišť pedagogičtí pracovníci komunikují o konkrétní formě podpory ve vztahu k jednotlivým nadaným a mimořádně nadaným žákům s dalšími odbornými pracovníky (33 %).

Pokud bychom v souvislosti s realizovanými aktivitami měli zohlednit jejich důležitost, prioritami pro střední odborná učiliště jsou pedagogičtí pracovníci, kteří vzájemně komunikují o konkrétní formě podpory nadaných a mimořádně nadaných žáků a žáci školy, kteří se účastní soutěží pro nadané a mimořádně nadané. Tyto aktivity realizuje nejvyšší podíl škol, který jim přisuzuje také nadprůměrnou důležitost.

Graf 82: Aktivity, na nichž se SOU, podílejí, a jejich důležitost

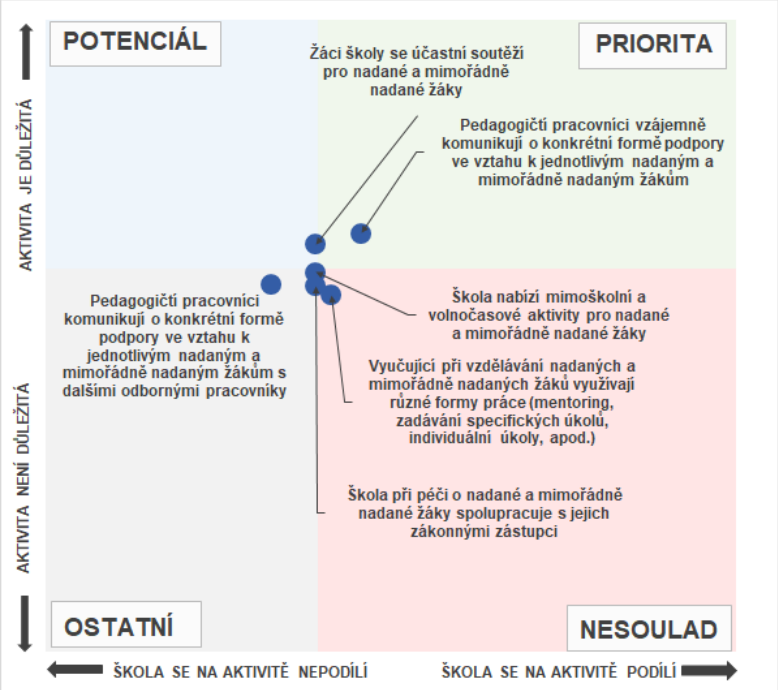

Nabídka mimoškolních a volnočasových aktivit, péče o nadané žáky ve spolupráci s jejich zákonnými zástupci a vyučující, kteří při péči o nadané a mimořádně nadané žáky využívají různé formy práce, představují pro učiliště nesoulad. Jedná se o často realizované aktivity, kterým je však přisuzována podprůměrná důležitost.

Střední odborné školy v rámci podpory nadaných a mimořádně nadaných žáků nejčastěji podporují vzájemnou komunikaci pedagogických pracovníků o konkrétní formě podpory těchto žáků (55 %) a při péči o nadané žáky spolupracují s jejich zákonnými zástupci (49 %). Na více než dvou pětinách škol se vysílají žáci na soutěže pro nadané a mimořádně nadané (46 %) a vyučující při péči o tyto žáky využívají různé formy práce (42 %). Celkem 38 % škol nabízí mimoškolní a volnočasové aktivity pro nadané a mimořádně nadané žáky. Na více než třetině škol dochází ke komunikaci o konkrétní formě podpory ve vztahu k jednotlivým nadaným a mimořádně nadaným žákům s dalšími odbornými pracovníky (35 %).

Graf 83: Aktivity, na nichž se SOŠ podílejí, a jejich důležitost

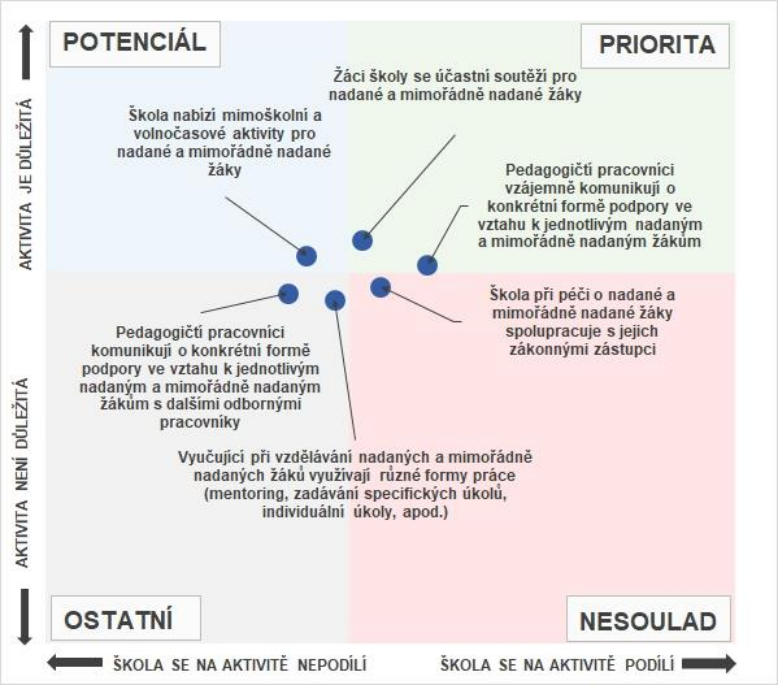

Prioritami pro SOŠ je vzájemná komunikace vyučujících o konkrétní formě podpory ve vztahu k nadaným žákům a účast žáků na soutěžích pro nadané a mimořádně nadané. Tyto aktivity realizuje největší podíl škol a přikládá jim nejvyšší důležitost.

Nabídka mimoškolních a volnočasových aktivit pro nadané a mimořádně nadané žáky představuje pro školy potenciál k rozvoji sledované oblasti.

Péče o nadané žáky ve spolupráci se zákonnými zástupci je aktivita častá, ale pro školy méně důležitá než aktivity prioritní. Z tohoto důvodu pro školy představuje nesoulad.

Gymnázia v rámci podpory nadaných a mimořádně nadaných žáků nejčastěji podporují své pedagogické pracovníky, ať vzájemně komunikují o konkrétní formě podpory ve vztahu k jednotlivým nadaným a mimořádně nadaným žákům a podporují tyto žáky, aby se účastnili soutěží pro nadané a mimořádně nadané (shodně 80 %). Většina gymnázií při péči o nadané a mimořádně nadané žáky spolupracuje s jejich zákonnými zástupci (73 %). Celkem 70 % gymnázií při identifikaci nadaných žáků spolupracuje se ŠPZ. Téměř dvě třetiny gymnázií podporují své vyučující, aby při práci s nadanými a mimořádně nadanými žáky využívali různé metody práce (63 %). O 58 % škol platí, že se žáci zapojují do projektů podpory nadaných a mimořádně nadaných žáků na ZŠ a SŠ.

Graf 84: Aktivity, na nichž se gymnázia podílejí, a jejich důležitost

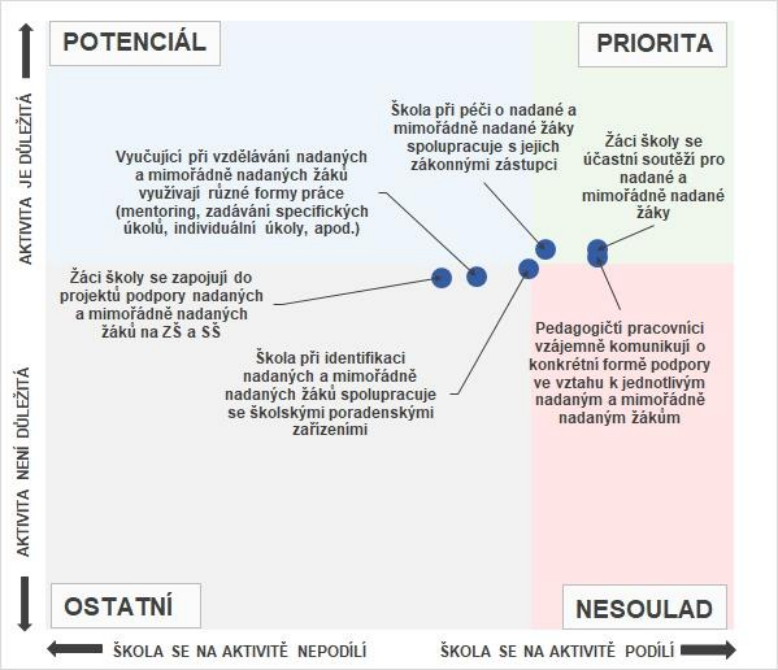

Prioritami jsou pro gymnázia účast žáků na soutěžích pro nadané a mimořádně nadané žáky, vzájemná komunikace pedagogických pracovníků o konkrétní formě podpory ve vztahu k jednotlivým nadaným a mimořádně nadaným žákům a spolupráce se zákonnými zástupci těchto žáků. Těmto aktivitám se věnuje nejvyšší podíl gymnázií a je jim přisouzena nejvyšší důležitost.

Ostatním aktivitám se školy věnují méně a také jim přisuzují lehce podprůměrnou důležitost.

7.6 Grafická sumarizace hlavních zjištění týkajících se oblasti „podpory inkluzivního vzdělávání“ na SOŠ, SOU a na gymnáziích

Následující tři grafická schémata přehledně shrnují klíčová zjištění týkající se oblasti *podpory inkluzivního vzdělávání* na třech nejčastěji zastoupených typech škol (SOŠ, SOU a gymnázia). Každé schéma je sestaveno ze tří (dále členěných) boxů – žlutého, modrého a oranžového.

V horním žlutém boxu jsou uvedeny školami nejčastěji volené položky z rozsáhlého seznamu jednotlivých atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *podpory inkluzivního vzdělávání*. Tento box tak zprostředkovává stručný obraz aktuální situace v této oblasti v době před realizací intervence (projektů).

V prostředním modrém boxu jsou nejprve uvedeny školami nejčastěji realizované činnosti spadající do této oblasti, následně pak nejčastěji uváděné překážky, které komplikují její rozvoj, a nakonec nejčastěji uváděná opatření, která by školám v rozvoji této oblasti pomohla.

V dolním oranžovém boxu jsou uvedeny opět nejčastěji volené položky ze seznamu atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *podpory inkluzivního vzdělávání*. V tomto případě však již nevypovídají o skutečné současné situaci, ale představují zamýšlený stav dané oblasti na škole po realizaci plánované intervence (projektů). Jedná se tedy o stručný obraz ideálního budoucího stavu, k němuž škola plánuje dospět s pomocí podpůrných projektů (realizované intervence).

Aktuální stav podpory inkluzivního vzdělávání na SOU

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Vyučující jsou obeznámeni se speciálními vzdělávacími potřebami svých žáků. (85 % škol)

Škola zohledňuje charakter obtíží žáků v průběhu zkoušek, přijímacího řízení i při ukončování studia. (83 % škol)

Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je zpracováván a průběžně vyhodnocován IVP, popř. IVyP (individuální výchovný plán). (83 % škol)

Ředitel školy umožňuje členům pedagogického sboru účast na kurzech dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků s problematikou společného vzdělávání žáků s odlišnými vzdělávacími potřebami. (78 % škol)

Školní poradenské pracoviště spolupracuje s třídními učiteli. (78 % škol)

Pedagogové realizují intervenční kroky v případech, kdy evidují signály rizikového chování či výukového selhávání apod. (74 % škol)

Činnosti, které SOU v rámci podpory inkluzivního vzdělávání realizují

- Škola eviduje žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (96 % škol)
- Škola při péči o žáky se SVP spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními, která mají žáky v péči (96 % škol)
- Škola zohledňuje charakter obtíží žáků v průběhu přijímacího řízení i při ukončování studia (89 % škol)
- Vyučující volí formy, metody a styl výuky v souladu se speciálními vzdělávacími potřebami žáků (85 % škol)
- Vyučující volí vhodné metody pro zjišťování výsledků učení žáků (85 % škol)
- Škola zpracovává a průběžně vyhodnocuje individuální vzdělávací či výchovné plány (80 % škol)

Překážky, na něž SOU při realizaci těchto činností narážejí

- Nedostatečné vzdělání vyučujících v oblasti inkluzivního vzdělávání (48 % škol)
- Nedostatečné finanční prostředky pro zajištění inkluzivního vzdělávání ve škole (46 % škol)
- Velký počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v jedné třídě (43 % škol)
- Příliš velký počet žáků ve třídě (41 % škol)
- Nedostatečné technické a materiální zabezpečení pro inkluzivní vzdělávání (39 % škol)
- Malý zájem ze strany žáků a rodičů o inkluzivní vzdělávání (35 % škol)

Opatření, která by SOU pomohla ke stanoveným cílům

- Další vzdělávání pedagogických pracovníků pro vyučující školy zejména v oblasti metod a forem práce, organizace vzdělávání (67 % škol)
- Vytvoření odpovídajících finančních podmínek pro inkluzivní vzdělávání (65 % škol)
- Další vzdělávání pedagogických pracovníků pro vyučující – různé formy hodnocení žáků (59 % škol)
- Vytvoření odpovídajících personálních podmínek pro inkluzivní vzdělávání (54 % škol)
- Opatření vedoucí ke zlepšení komunikace s rodiči žáků (48 % škol)
- Zajištění metodické podpory inkluzivního vzdělávání ve škole (46 % škol)
- Zajištění systematického vzdělávání vyučujících v oblasti inkluze přímo ve škole (46 % škol)

Cíle, které si v rámci podpory inkluzivního vzdělávání stanovila SOU

Vyučující jsou obeznámeni se speciálními vzdělávacími potřebami svých žáků. (89 % škol)

Škola zohledňuje charakter obtíží žáků v průběhu zkoušek, přijímacího řízení i při ukončování studia. (87 % škol)

Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je zpracováván a průběžně vyhodnocován IVP, popř. IVyP (individuální výchovný plán). (85 % škol)

Členové školního poradenského pracoviště metodicky vedou pracovníky školy při naplňování speciálních vzdělávacích potřeb žáků. (85 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Školní poradenské pracoviště spolupracuje s třídními učiteli. (80 % škol)

Pedagogové realizují intervenční kroky v případech, kdy evidují signály rizikového chování či výukového selhávání apod. (80 % škol)

Pedagogové školy se cíleně podílejí na utváření sociálních vztahů ve třídě i akceptujícím prostředí třídy i školy. (80 % škol)

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav podpory inkluzivního vzdělávání na SOŠ

- Vyučující jsou obeznámeni se speciálními vzdělávacími potřebami svých žáků. (85 % škol)
- Pro žáky se SVP je zpracováván a průběžně vyhodnocován IVP, popř. individuální výchovný plán. (85 % škol)
- Pedagogové realizují intervenční kroky v případech, kdy evidují signály rizikového chování či výukového selhávání apod. (76 % škol)
- Škola přijímá žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, jednotliví vyučující s nimi pracují podle svých možností a respektují platnou legislativu a metodická doporučení. (74 % škol)
- Škola zohledňuje charakter obtíží žáků v průběhu zkoušek, přijímacího řízení i při ukončování studia. (85 % škol)
- Ředitel školy umožňuje členům pedagogického sboru účast na kurzech dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků s problematikou společného vzdělávání žáků s odlišnými vzdělávacími potřebami. (81 % škol)
- Školní poradenské pracoviště spolupracuje s třídními učiteli. (74 % škol)
- Na škole působí školní poradenské pracoviště, které tvoří výchovný poradce, školní metodik prevence. (74 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Činnosti, které SOŠ v rámci podpory inkluzivního vzdělávání realizují

- Škola eviduje žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (99 % škol)
- Škola zohledňuje charakter obtíží žáků v průběhu přijímacího řízení i při ukončování studia (93 % škol)
- Vyučující volí formy, metody a styl výuky v souladu se speciálními vzdělávacími potřebami žáků (92 % škol)
- Škola při péči o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními, která mají žáky v péči (91 % škol)
- Vyučující volí vhodné metody pro zjišťování výsledků učení žáků (85 % škol)
- Vyučující spolupracují při naplňování vzdělávacích potřeb žáků (např. společnými poradami týkajícími se vzdělávání těchto žáků apod.) (82 % škol)

Překážky, na něž SOŠ při realizaci těchto činností narážejí

- Nedostatečné vzdělání vyučujících v oblasti inkluzivního vzdělávání (49 % škol)
- Nedostatečné finanční prostředky pro zajištění inkluzivního vzdělávání ve škole (46 % škol)
- Příliš velký počet žáků ve třídě (39 % škol)
- Nedostatečné technické a materiální zabezpečení pro inkluzivní vzdělávání (34 % škol)
- Na škole nepůsobí školní poradenské pracoviště v rozšířené podobě (členem týmu psycholog nebo speciální pedagog) (31 % škol)
- Velký počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v jedné třídě (30 % škol)
- Malý zájem ze strany žáků a rodičů o inkluzivní vzdělávání (30 % škol)

Opatření, která by SOŠ pomohla ke stanoveným cílům

- Vytvoření odpovídajících finančních podmínek pro inkluzivní vzdělávání (69 % škol)
- Další vzdělávání pedagogických pracovníků pro vyučující školy zejména v oblasti metod a forem práce, organizace vzdělávání (57 % škol)
- Další vzdělávání pedagogických pracovníků pro vyučující – různé formy hodnocení žáků, využívání formativního hodnocení (57 % škol)
- Vytvoření odpovídajících personálních podmínek pro inkluzivní vzdělávání (45 % škol)
- Zajištění metodické podpory inkluzivního vzdělávání ve škole (42 % škol)
- Opatření vedoucí ke zlepšení komunikace s rodiči žáků (41 % škol)

Cíle, které si v rámci podpory inkluzivního vzdělávání stanovily SOŠ

- Vyučující jsou obeznámeni se speciálními vzdělávacími potřebami svých žáků. (88 % škol)
- Škola zohledňuje charakter obtíží žáků v průběhu zkoušek, přijímacího řízení i při ukončování studia. (88 % škol)
- Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je zpracováván a průběžně vyhodnocován IVP, popř. IVyP (individuální výchovný plán). (88 % škol)
- Školní poradenské pracoviště spolupracuje s třídními učiteli. (81 % škol)
- Pedagogové školy se cíleně podílejí na utváření sociálních vztahů ve třídě i akceptujícím prostředí třídy i školy. (82 % škol)
- Na škole působí školní poradenské pracoviště, které tvoří výchovný poradce, školní metodik prevence. (81 % škol)
- Ředitel školy umožňuje členům pedagogického sboru účast na kurzech dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků s problematikou společného vzdělávání žáků s odlišnými vzdělávacími potřebami. (81 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-8 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav podpory inkluzivního vzdělávání na gymnáziích

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

- Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je zpracováván a průběžně vyhodnocován IVP, popř. IVyP (individuální výchovný plán). (83 % škol)
- Pedagogové realizují intervenční kroky v případech, kdy evidují signály rizikového chování či výukového selhávání apod. (83 % škol)
- Pedagogové školy se cíleně podílejí na utváření sociálních vztahů ve třídě i akceptujícím prostředí třídy i školy. (83 % škol)
- Vyučující jsou obeznámeni se speciálními vzdělávacími potřebami svých žáků. (80 % škol)
- Škola zohledňuje charakter obtíží žáků v průběhu zkoušek, přijímacího řízení i při ukončování studia. (78 % škol)
- Školní poradenské pracoviště spolupracuje s třídními učiteli. (78 % škol)

Činnosti, které gymnázia v rámci podpory inkluzivního vzdělávání realizují

- Škola eviduje žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (95 % škol)
- Škola při péči o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními, která mají žáky v péči (93 % škol)
- Škola zohledňuje charakter obtíží žáků v průběhu přijímacího řízení i při ukončování studia (90 % škol)
- Vyučující volí formy, metody a styl výuky v souladu se speciálními vzdělávacími potřebami žáků (90 % škol)
- Škola zpracovává a průběžně vyhodnocuje individuální vzdělávací/výchovné plány (88 % škol)
- Vyučující volí vhodné metody pro zjišťování výsledků učení žáků (85 % škol)

Překážky, na něž gymnázia při realizaci těchto činností narážejí

- Příliš velký počet žáků ve třídě (55 % škol)
- Nedostatečné finanční prostředky pro zajištění inkluzivního vzdělávání ve škole (45 % škol)
- Nedostatečné vzdělání vyučujících v oblasti inkluzivního vzdělávání (40 % škol)
- Na škole nepůsobí školní poradenské pracoviště v rozšířené podobě (členem týmu psycholog nebo speciální pedagog) (33 % škol)
- Nedostatečné technické a materiální zabezpečení pro inkluzivní vzdělávání (30 % škol)
- Nedostačující možnosti pro zajištění asistentů pedagogů (23 % škol)

Opatření, která by gymnáziím pomohla ke stanoveným cílům

- Vytvoření odpovídajících finančních podmínek pro inkluziv. vzdělávání (68 % škol)
- Vytvoření odpovídajících personálních podmínek pro inkluzivní vzdělávání (55 % škol)
- Další vzdělávání pedagogických pracovníků pro vyučující – různé formy hodnocení žáků (43 % škol)
- Vytvoření podmínek pro práci školního poradenského pracoviště se žáky (40 % škol)
- Další vzdělávání pedag. pracovníků pro vyučující školy zejména v oblasti metod a forem práce (38 % škol)
- Zajištění metodické podpory inkluzivního vzdělávání ve škole (33 % škol)
- Zřízení rozšířeného školního poradenského pracoviště (33 % škol)
- Zajištění prostorových dispozic školy pro realizaci inkluzivního vzdělávání (33 % škol)

Cíle, které si v rámci podpory inkluzivního vzdělávání stanovila gymnázia

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

- Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je zpracováván a průběžně vyhodnocován IVP, popř. IVyP (individuální výchovný plán). (88 % škol)
- Pedagogové školy se cíleně podílejí na utváření sociálních vztahů ve třídě i akceptujícím prostředí třídy i školy. (85 % škol)
- Pedagogové realizují intervenční kroky v případech, kdy evidují signály rizikového chování či výukového selhávání apod. (85 % škol)
- Převaha vyučujících usiluje o poskytování podpory všem žákům podle jejich individuálních potřeb. (85 % škol)
- Vyučující jsou obeznámeni se speciálními vzdělávacími potřebami svých žáků. (80 % škol)
- Školní poradenské pracoviště spolupracuje s třídními učiteli. (83 % škol)
- Členové školního poradenského pracoviště metodicky vedou pracovníky školy při naplňování speciálních vzdělávacích potřeb žáků. (80 % škol)
- Škola zohledňuje charakter obtíží žáků v průběhu zkoušek, přijímacího řízení i při ukončování studia. (80 % škol)

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-8 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

8 Rozvoj cizích jazyků

Jazykové vzdělávání dlouhodobě reflektuje současnou nezbytnost aktivní znalosti cizích jazyků, neboť přispívá k účinnější komunikaci v mezinárodním měřítku i k naplnění osobních potřeb žáků, kterým usnadňuje přístup k informacím a k intenzivnějším osobním kontaktům. Znalost cizího jazyka zvyšuje mobilitu žáka a jeho rychlejší orientaci. V současné době je ve výuce cizích jazyků kladen důraz na zvyšování komunikativní úrovně, aby žáci mohli v tomto jazyce účinně komunikovat o běžných tématech, mohli navazovat společenské a osobní vztahy a naučili se chápat a respektovat kultury a zvyky jiných lidí.

Mobilita pracovních sil pak přináší zvýšené nároky na znalost všeobecného i odborného jazyka a schopnost jeho využití v praxi. Současně jde o to připravit budoucí pracovníky na neustálý proces změny, aby se dokázali flexibilně přizpůsobit novým výzvám, potřebám, ale i příležitostem, které se nabízí. V souvislosti s cizími jazyky jde tedy o vytvoření sady pracovních strategií a nástrojů, které umožňují efektivní uchopování nových potřebných poznatků v rámci pracovního procesu.

Pro komplexní osvojování a evaluaci jazykových znalostí je nutné **systematicky využívat širokou škálu nástrojů, strategicky je propojovat a vzájemně doplňovat**. Většina moderních přístupů pak klade důraz na funkčně obsahovou stránku jazyka (komunikativní strategie, koherenci a kohezi textu, plynulost promluvy), zatímco strukturální složka jazyka (gramatika, výslovnost, intonace) je částečně upozaděna, pokud nebrání v porozumění.

Cílem oblasti intervence Rozvoj výuky cizích jazyků je celkový rozvoj výuky, nikoli pouze zvýšení jazykových kompetencí, což by měl být samozřejmě cíl zastřešující. K dosažení tohoto hlavního cíle je třeba strategicky plánovat v následujících oblastech:

- obsah výuky zaměřený na rozvoj aktivních komunikativních dovedností (s důrazem na **interakci a mediaci**) a vícejazyčnosti s plným přijetím digitálního věku;
- personální podpora s důrazem na systematické kontinuální vzdělávání pedagogických pracovníků, spolupráce v rámci předmětových týmů, zvýšení povědomí a informovanosti o existujících zdrojích, možnostech a úskalích jejich používání;
- materiální podpora zahrnující vybavení školy odpovídající současným potřebám jazykového vzdělávání a s výrazným akcentem na aktivní tvorbu vlastních výukových materiálů a využití již existujících prověřených zdrojů.

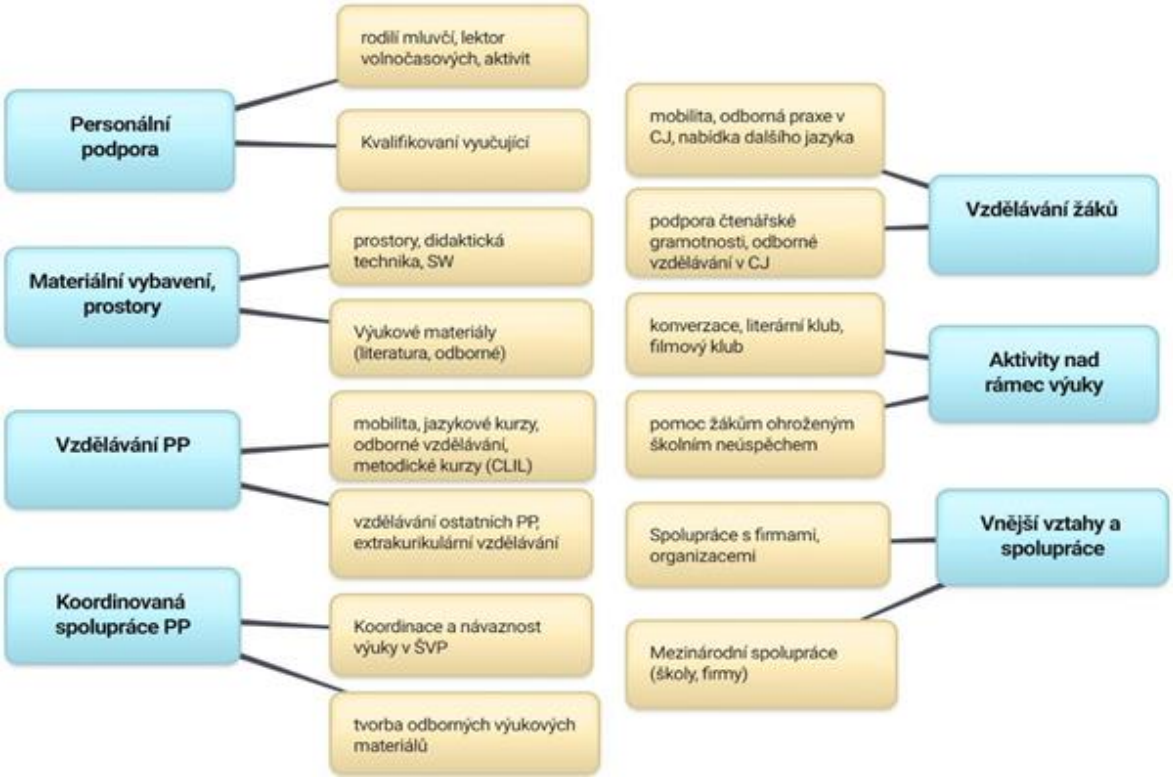

Pojetí oblasti intervence vychází ze Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020, jedním z jejích tří cílů je otevřít vzdělávání novým metodám a způsobům učení prostřednictvím digitálních technologií. V definování pojmu blended learning převažuje pojetí, kde dominantní roli hraje spojení digitálních technologií a tradiční výuky ve třídě. Harvi Singh a Chris Ree definují blended learning jako učení zaměřující se na optimální dosažení učebních cílů za pomoci vhodných technologií, které odpovídají učebním stylům učícího se jedince, aby tak došlo k získání adekvátních dovedností správné osoby ve správný čas.

Hlavní zjištění

- Pro rozvoj cizích jazyků školy v Jihomoravském kraji v nejvyšší míře realizují aktivity z pokročilé úrovně. V této úrovni spolu jazykové předmětové týmy spolupracují v rámci ucelené koncepce podpory rozvoje výuky cizích jazyků a využívají se moderní výukové metody. V nižší míře jsou realizovány aktivity z mírně pokročilé úrovně, ve které škola využívá tradiční i moderní výukové metody. V nejnižší míře jsou vykonávány aktivity nejvyšší a základní úrovně. Školy plánují rozvoj především v rámci nejvyšší a pokročilé úrovně. Oproti předchozí vlně šetření školy vykazují navýšení činností v rámci pokročilé a nejvyšší úrovně. V základní a mírně pokročilé úrovni došlo k poklesu realizovaných činností.

- V oblasti rozvoje cizích jazyků střední školy a vyšší odborné školy nejčastěji podporují žáky ohrožené školním neúspěchem a realizují další vzdělávání vyučujících cizího jazyka v oblasti metod a forem práce. Téměř tři čtvrtiny škol se také zaměřují na další vzdělávání ostatních vyučujících v oblasti jazykového vzdělávání, lokální mobilitu žáků a využívání autentických materiálů ve výuce. Oproti II. vlně šetření došlo u většiny realizovaných aktivit k navýšení podílu škol, které se na činnostech podílely.

- V souvislosti s překážkami, které omezují rozvoj cizích jazyků na středních a vyšších odborných školách, naráží školy zejména na nízkou vstupní úroveň jazykových znalostí žáků a vysokou míru diferenciace jazykové úrovně žáků v rámci třídy. Téměř polovina škol se setkává absencí rodilého mluvčího na škole, s nedostatkem finančních zdrojů na nákup techniky a výukových materiálů a s nízkou motivovaností žáků. Oproti II. vlně šetření téměř u všech překážek poklesl podíl škol, který se s nimi setkává.

- V oblasti rozvoje cizích jazyků by školy nejvíce potřebovaly mobilitu vyučujících do zahraničí a prostředky na zajištění mobilit žáků. Přibližně dvě třetiny škol by ocenily prostředky na výuku vedenou rodilým mluvčím, nejlépe kvalifikovaným a digitální podporu výuky cizích jazyků. Nadpoloviční většina škol by ocenila výukové materiály cizích jazyků s tematickým nebo odborným zaměřením, systematické jazykové vzdělávání učitelů se zaměřením na využití metody CLIL a podporu rozvoje čtenářské gramotnosti v cizím jazyce dle jazykové úrovně žáků. Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřebnosti.

8.1 Současná úroveň škol a jejich předpokládaný posun

Pokud jde o rozvoj škol v oblasti výuky cizích jazyků, v nejvyšší míře jsou vykonávány aktivity patřící do pokročilé úrovně (45 %). V této úrovni spolu jazykové předmětové týmy spolupracují v rámci ucelené koncepce podpory rozvoje výuky cizích jazyků a využívají se moderní výukové metody. V nižší míře jsou realizovány aktivity z mírně pokročilé úrovně (28 %), ve které škola využívá tradiční i moderní výukové metody. V nejnižší míře jsou vykonávány aktivity nejvyšší (21 %) a základní úrovně (10 %).

Pakliže měly školy zhodnotit předpokládaný posun v oblasti rozvoje cizích jazyků, plánují rozvoj činností především v rámci nejvyšší (předpokládaný posun o 21 p. b.) a pokročilé úrovně (předpokládaný posun o 18 p. b.). Tím deklarují zájem o moderní výukové metody a o spolupráci předmětových týmů nejen cizích jazyků. Minimální posuny lze očekávat také v rámci mírně pokročilé (předpokládaný posun o 3 p. b.) a základní úrovně (předpokládaný posun o 1 p. b.).

Graf 85: Současná úroveň rozvoje cizích jazyků a předpokládaný posun

Základní úroveň – jazykové vzdělávání je na škole realizováno v souladu s RVP oborů, které se na škole vyučují, není zde však prakticky aplikována žádná ucelená koncepce podpory jejich výuky. Škola využívá tradiční výukové metody, efektivita výuky není na škole ověřována.

Mírně pokročilá úroveň – škola využívá tradiční i moderní (aktivizační) výukové metody a jednotliví učitelé se snaží začleňovat nové metody v návaznosti na DVPP. Škola se nesystematicky účastní projektů mezinárodní mobility (např. Erasmus, eTwinning). DVPP probíhá nepravidelně a bez jasných výstupů (pracovní listy, plány hodin, dovednostní certifikáty) a přesahů do výuky.

Pokročilá úroveň – jazykové předmětové týmy cizích jazyků se snaží spolupracovat v rámci ucelené koncepce podpory rozvoje výuky cizích jazyků s důrazem na konkrétní výstupy žáků. Efektivita výuky je pravidelně ověřována observacemi a testováním. Autoevaluace a vzájemné hodnocení mezi kolegy však není využíváno. Škola systematicky využívá ve výuce cizích jazyků moderní (aktivizační) výukové metody. Učitelé spolupracují při pravidelném zavádění nových metod výuky v návaznosti na DVPP.

Nejvyšší úroveň – předmětové týmy cizích jazyků plně spolupracují v rámci ucelené koncepce podpory rozvoje výuky cizích jazyků (týmová výuka). Spolupráce probíhá i s dalšími předmětovými týmy (tandemová výuka, tvorba materiálů atd.). Nové metody výuky jsou nejen systematicky využívány, ale i sdíleny v rámci jednotlivých předmětových týmů i mezi nimi. Škola má kromě účasti na projektech vytvořeny vlastní sítě na podporu mezinárodní mobility žáků.

Oproti II. vlně šetření (v I. vlně šetření se úroveň jazykového vzdělání neměřila) školy vykazují navýšení činností v rámci pokročilé úrovně (nárůst o 11 p. b.) a nejvyšší úrovně (nárůst o 5 p. b.). Ke snížení realizace činností došlo u mírně pokročilé (pokles o 6 p. b.) a základní úrovně (pokles o 4 p. b.).

Graf 86: Srovnání současné úrovně rozvoje cizích jazyků

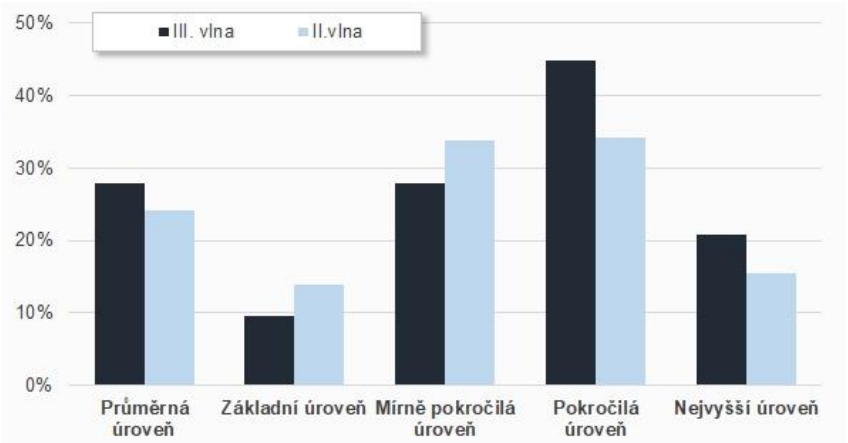

Základní úroveň – jazykové vzdělávání je na škole realizováno v souladu s RVP oborů, které se na škole vyučují, není zde však prakticky aplikována žádná ucelená koncepce podpory jejich výuky. Škola využívá tradiční výukové metody, efektivita výuky není na škole ověřována.

Mírně pokročilá úroveň – škola využívá tradiční i moderní (aktivizační) výukové metody a jednotliví učitelé se snaží začleňovat nové metody v návaznosti na DVPP. Škola se nesystematicky účastní projektů mezinárodní mobility (např. Erasmus, eTwinning). DVPP probíhá nepravidelně a bez jasných výstupů (pracovní listy, plány hodin, dovednostní certifikáty) a přesahů do výuky.

Pokročilá úroveň – jazykové předmětové týmy cizích jazyků se snaží spolupracovat v rámci ucelené koncepce podpory rozvoje výuky cizích jazyků s důrazem na konkrétní výstupy žáků. Efektivita výuky je pravidelně ověřována observacemi a testováním. Autoevaluace a vzájemné hodnocení mezi kolegy však není využíváno. Škola systematicky využívá ve výuce cizích jazyků moderní (aktivizační) výukové metody. Učitelé spolupracují při pravidelném zavádění nových metod výuky v návaznosti na DVPP.

Nejvyšší úroveň – předmětové týmy cizích jazyků plně spolupracují v rámci ucelené koncepce podpory rozvoje výuky cizích jazyků (týmová výuka). Spolupráce probíhá i s dalšími předmětovými týmy (tandemová výuka, tvorba materiálů atd.). Nové metody výuky jsou nejen systematicky využívány, ale i sdíleny v rámci jednotlivých předmětových týmů i mezi nimi. Škola má kromě účasti na projektech vytvořeny vlastní sítě na podporu mezinárodní mobility žáků.

8.2 Aktivity, které školy realizují v rámci této intervence

V rámci rozvoje cizích jazyků střední a vyšší odborné školy nejčastěji podporují žáky ohrožené školním neúspěchem a realizují další vzdělávání vyučujících cizího jazyka v oblasti metod a forem práce (shodně 75 %). Téměř tři čtvrtiny škol se také zaměřují na další vzdělávání vyučujících cizího jazyka v oblasti jazykového vzdělávání (73 %), lokální mobilitu žáků (72 %) a využívání autentických materiálů ve výuce (71 %). Alespoň dvě třetiny škol v Jihomoravském kraji realizují výuku dalšího cizího jazyka (68 %), další vzdělávání vyučujících cizího jazyka (v oblasti rozvoje jazykových znalostí), mezinárodní mobilitu žáků (shodně 67 %) a podporu nadaných žáků formou jazykových soutěží, olympiád (66 %).

Oproti II. vlně šetření došlo u většiny realizovaných aktivit k navýšení podílu škol, které tyto aktivity realizovaly. K nejvyššímu navýšení došlo u podpory nadaných žáků, jako jsou jazykové soutěže, olympiády (nárůst o 12 p. b.), spolupráce v rámci předmětových týmů či mezi nimi (nárůst o 11 p. b.), a ve využívání autentických materiálů ve výuce (nárůst o 10 p. b.). K poklesu došlo převážně v případě lokální mobility žáků (např. besedy, přednášky, divadla), což lze vysvětlit změnou epidemické situace mezi II. a III. vlnou sběru (pokles o 6 p. b.).

Graf 87: Činnosti, na kterých se školy v rámci rozvoje cizích jazyků aktivně podílejí

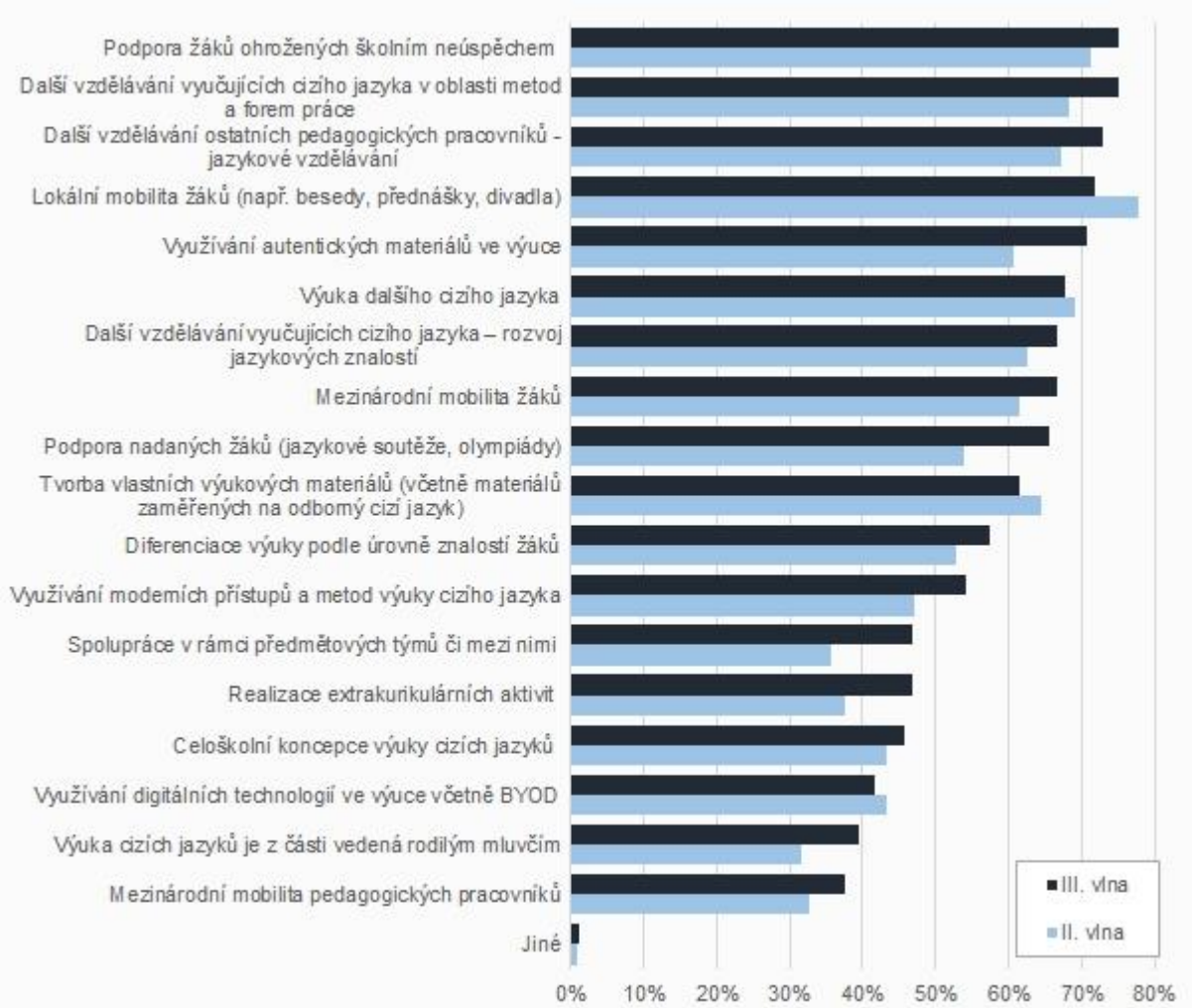

Pozn. data za první vlnu šetření nejsou k dispozici.

8.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště z výše uvedených aktivit v oblasti rozvoje cizích jazyků nejčastěji podporují žáky ohrožené školním neúspěchem (91 %) a realizují další vzdělávání vyučujících cizího jazyka v oblasti metod a forem práce (88 %). Tří čtvrtiny učilišť podporují také lokální mobilitu žáků, další vzdělávání vyučujících cizího jazyka v rozvoji jazykových znalostí a další vzdělávání ostatních

pedagogických pracovníků v oblasti jazykového vzdělávání (shodně 75 %). Celkem 69 % SOU využívá autentické materiály ve výuce a diferencuje výuku podle úrovně znalostí žáků.

Graf 88: Aktivity, na nichž se SOU, podílejí, a jejich důležitost

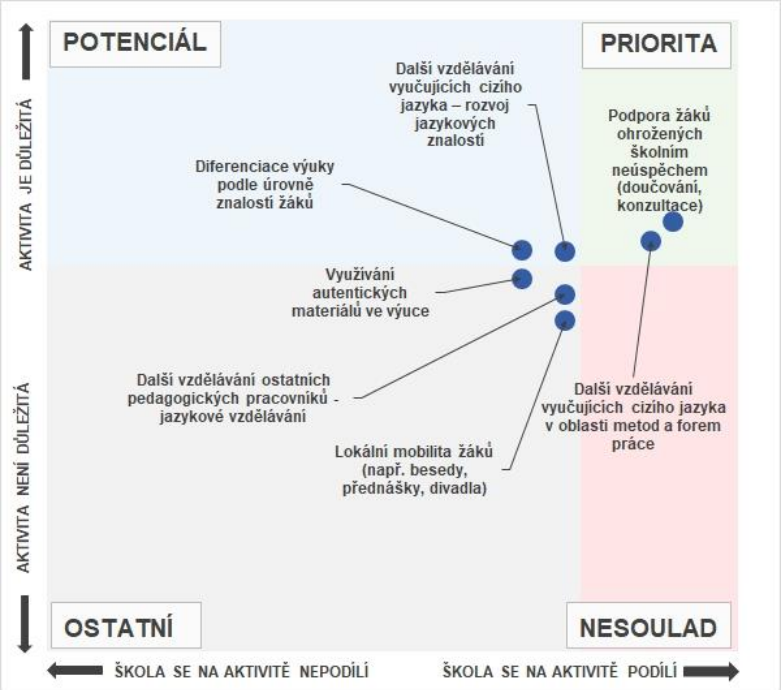

Prioritní aktivity jsou pro SOU podpora žáků ohrožených školním neúspěchem a další vzdělávání vyučujících cizího jazyka v oblasti metod a forem práce.

Další vzdělávání vyučujících cizího jazyka v oblasti rozvoje jazykových znalostí a diferenciace výuky dle úrovně patří pro učiliště mezi aktivity s potenciálem k rozvoji ve sledované oblasti. Těmto aktivitám přikládají učiliště nadprůměrnou důležitost, ale věnují se jim méně často.

Ostatní aktivity jsou učilišti hodnoceny za méně důležité.

Střední odborné školy pro rozvoj cizích jazyků nejčastěji podporují žáky ohrožené školním neúspěchem (84 %). Tři čtvrtiny škol realizují další vzdělávání vyučujících cizího jazyka v oblasti metod a forem práce (75 %). Celkem 71 % škol se soustředí na lokální mobilitu žáků a další jazykové vzdělávání ostatních pedagogických pracovníků. Více než dvě třetiny škol organizují další vzdělávání vyučujících cizího jazyka v oblasti rozvoje jazykových znalostí, využívají autentické materiály ve výuce (shodně 69 %).

Graf 89: Aktivity, na nichž se SOŠ podílejí, a jejich důležitost

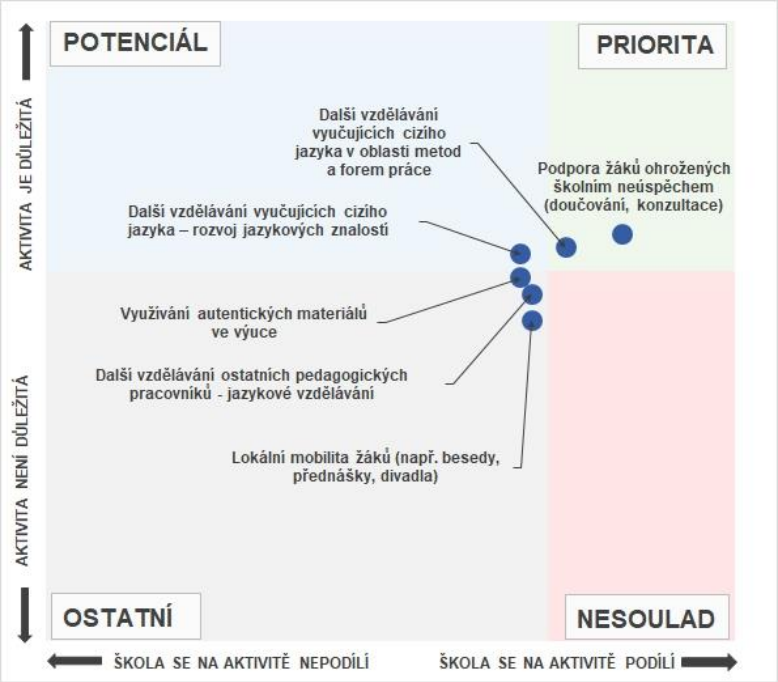

Prioritami v oblasti rozvoje cizích jazyků jsou podpora žáků ohrožených školním neúspěchem a další vzdělávání vyučujících cizího jazyka v oblasti metod a forem práce. Tyto aktivity realizuje nejvyšší podíl středních odborných škol a školy je současně považují za nejdůležitější.

Třetí nejdůležitější aktivitou je další vzdělávání vyučujících cizího jazyka v oblasti rozvoje jazykových znalostí. Ta pro školy představuje potenciál v rozvoji cizích jazyků, je hodnocena za důležitou aktivitu.

Ostatní realizované aktivity jsou považovány za méně důležité.

Gymnázia v rámci podpory rozvoje cizích jazyků podporují nadané žáky (93 %) a věnují se výuce dalšího cizího jazyka (90 %). Většina gymnázií realizuje lokální mobilitu žáků (83 %). Více než tři čtvrtiny gymnázií se zaměřují na další vzdělávání vyučujících cizího jazyka v oblasti metod a forem práce a na jazykové vzdělávání ostatních pedagogů (shodně 78 %). Tři čtvrtiny gymnázií organizují mezinárodní mobilitu žáků a využívají autentické materiály ve výuce (shodně 75 %).

Graf 90: Aktivity, na nichž se gymnázia podílejí, a jejich důležitost

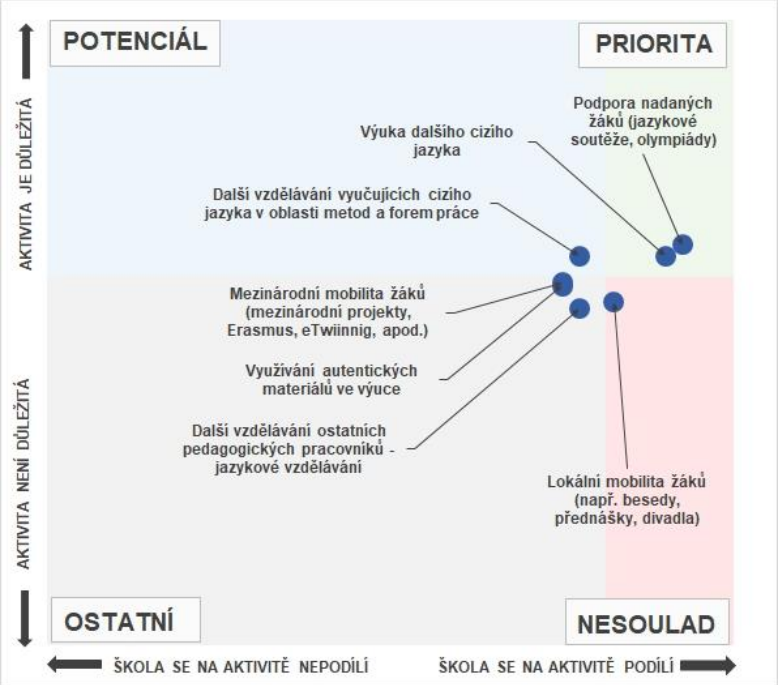

Prioritami je pro gymnázia podpora nadaných žáků a výuka dalšího cizího jazyka.

Další vzdělávání vyučujících cizího jazyka v oblasti metod a forem práce představuje pro gymnázia potenciál. Tuto aktivitu realizuje nižší podíl gymnázií než aktivity prioritní, ale je jí přisouzena nadprůměrně vysoká důležitost.

Lokální mobilita žáků je realizována často, ale gymnázia ji považují za méně důležitou, proto se ocitá v oblasti nesouladu.

Ostatní aktivity jsou považovány za méně důležité a školy je realizují méně často než aktivity zmíněné výše.

8.3 Překážky, na které školy naráží v rámci této intervence

V souvislosti s překážkami, které omezují rozvoj cizích jazyků na středních a vyšších odborných školách, nejčastěji školy v Jihomoravském kraji naráží na nízkou vstupní úroveň jazykových znalostí žáků (57 %) a vysokou míru diferenciace jazykové úrovně žáků v rámci třídy (53 %). Téměř polovina škol se setkává s absencí rodilého mluvčího na škole (49 %), s nedostatkem finančních zdrojů na nákup techniky a výukových materiálů (48 %) a s nízkou motivovaností žáků (47 %). Na žádnou překážku nenaráží 1 % škol.

Oproti II. vlně šetření téměř u všech překážek poklesl podíl škol, který se s nimi setkává. K nejvyššímu snížení došlo u nedostatku finančních zdrojů na vzdělávání vyučujících, nedostatku finančních zdrojů na nákup techniky a výukových materiálů (pokles shodně o 13 p. b.) a u nízké vstupní úrovně jazykových znalostí žáků (pokles o 10 p. b.). Naopak se zvýšil se podíl škol, který uvedl nízkou motivovanost žáků (nárůst o 8 p. b.).

Graf 91: Překážky, na které školy narážejí v rámci rozvoje cizích jazyků

Pozn. data za první vlnu šetření nejsou k dispozici.

8.4 Opatření pro zlepšení realizace intervence

V oblasti rozvoje cizích jazyků by školy v Jihomoravském kraji nejčastěji potřebovaly mobilitu vyučujících do zahraničí (72 %) a prostředky na zajištění mobilit žáků (70 %). Přibližně dvě třetiny škol by ocenily prostředky na výuku vedenou rodilým mluvčím, nejlépe kvalifikovaným (65 %) a digitální podporu výuky cizích jazyků (63 %).

Nadpoloviční většina škol by ocenila výukové materiály cizích jazyků s tematickým nebo odborným zaměřením, systematické jazykové vzdělávání učitelů se zaměřením na využití metody CLIL (shodně 57 %) a podporu rozvoje čtenářské gramotnosti v cizím jazyce dle jazykové úrovně žáků (52 %). Ostatní opatření by ocenila víc než desetina škol.

Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřebnosti. Oproti I. vlně šetření jsou méně potřební především kvalifikovaní vyučující s aprobací pro výuku příslušného cizího jazyka (pokles o 22 p. b. vůči I. vlně šetření), prostředky pro realizaci aktivit s různou úrovní náročnosti (pokles o 16 p. b. vůči I. vlně šetření) a dostatek zvukových nahrávek z různých oblastí, situací, žánrů apod. (pokles o 15 p. b. vůči I. vlně šetření). Zvýšila se naopak potřeba systematického jazykového vzdělávání učitelů se zaměřením na využití metody CLIL (nárůst o 14 p. b. vůči I. vlně šetření).

Graf 92: Opatření, která by pomohla školám k dosažení zvoleného cíle v rámci rozvoje cizích jazyků

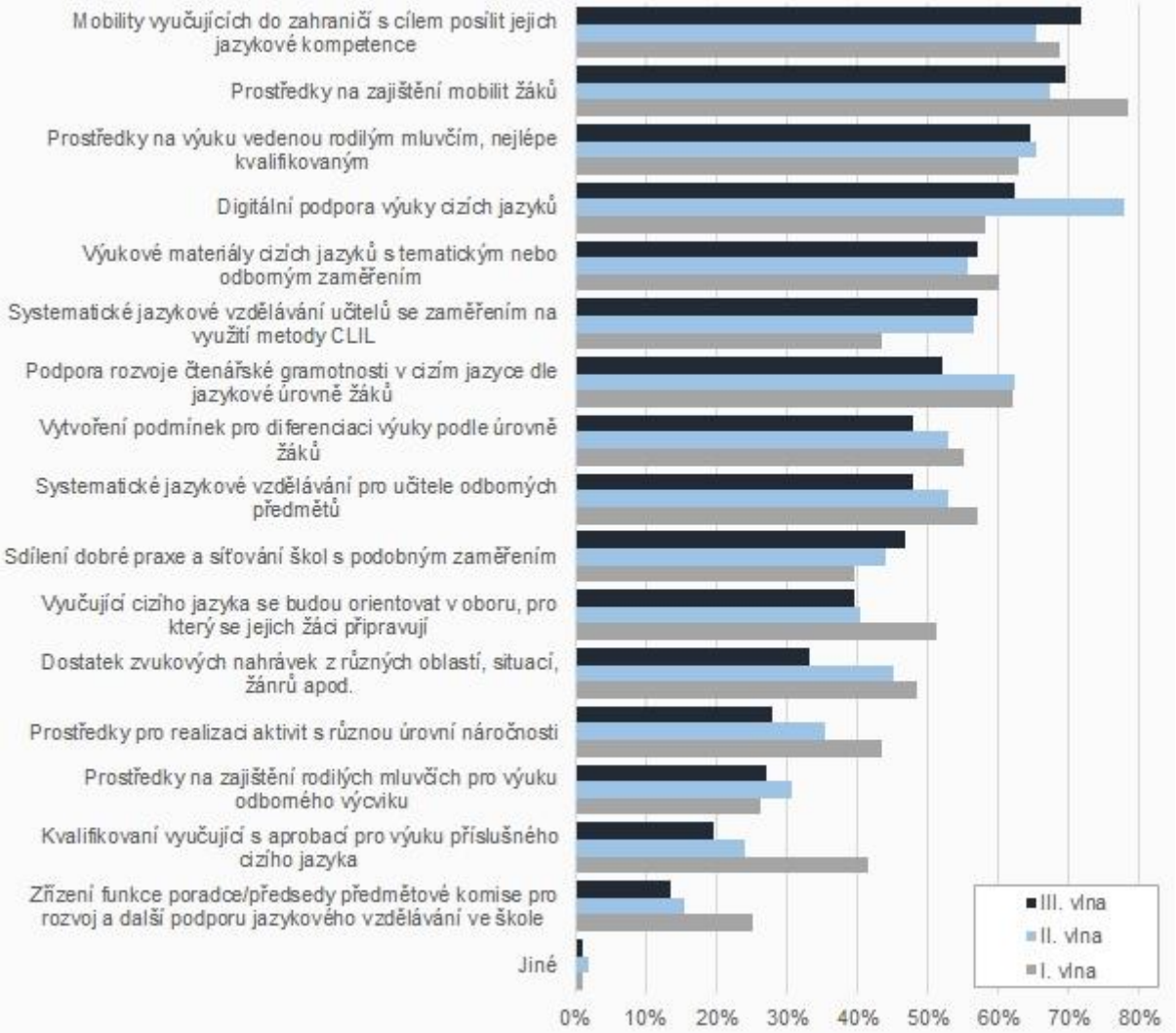

8.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště uvedla, že by jim pro rozvoj cizích jazyků nejvíce pomohla digitální podpora cizích jazyků (84 %) a výukové materiály cizích jazyků s tematickým nebo odborným zaměřením (78 %). Více než dvě třetiny učilišť by potřebovaly pomoc s mobilitou vyučujících do zahraničí, vytvořit podmínky pro diferenciaci výuky podle úrovně žáků a prostředky na zajištění mobilit žáků (shodně 69 %). Dvě třetiny učilišť by ocenily orientaci a ovládání odborné terminologie vyučujících cizího jazyka v oboru, pro který se jejich žáci připravují a podporu rozvoje čtenářské gramotnosti v cizím jazyce dle jazykové úrovně žáků (shodně 66 %).

Pokud bychom v souvislosti s navrhovanými opatřeními pro rozvoj cizích jazyků zohlednili také jejich důležitost, představují priority středních odborných učilišť opatření v podobě výukových materiálů cizích jazyků s tematickým nebo odborným zaměřením. Toto opatření zmiňují školy nejčastěji a zároveň ho ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotí jako nejdůležitější.

Graf 93: Opatření, která by SOU pomohla, a jejich důležitost

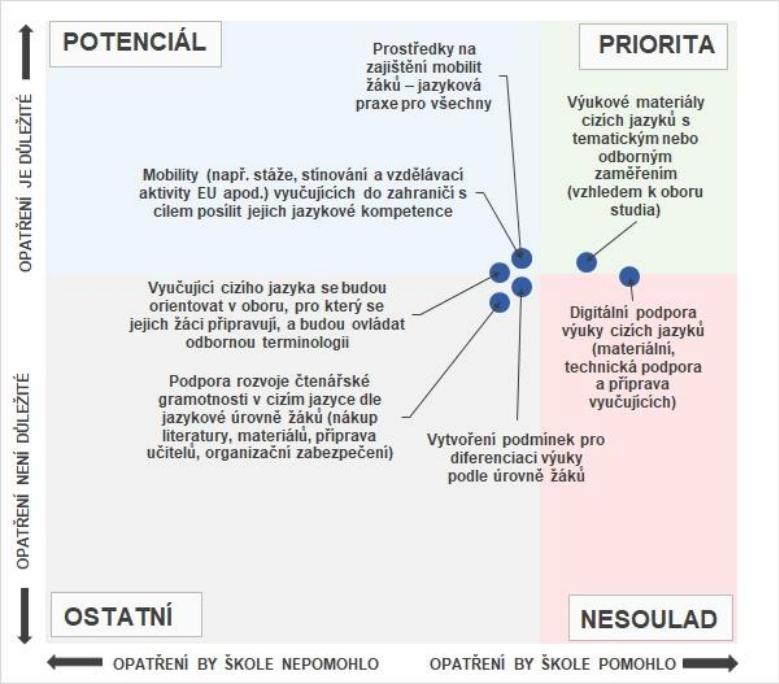

Opatření v podobě digitální podpory výuky cizích by pomohla vyššímu podílu škol, ale školy ho považují za mírně podprůměrně důležité opatření. Z grafu je však patrné, že se ocitá těsně pod hranicí prioritních opatření.

Mobilitu vyučujících do zahraničí a prostředky na zajištění mobilit žáků vyžaduje nižší podíl středních odborných učilišť než opatření prioritní, těmto opatřením je však přisuzována nejvyšší důležitost. Z tohoto důvodu pro školy představují potenciál v oblasti rozvoje cizích jazyků.

Těsně u hranice opatření s potenciálem se ocitají vyučující, kteří se budou orientovat v oboru, pro který se jejich žáci připravují.

Střední odborné školy by nejvíce ocenily výukové materiály cizích jazyků s tematických nebo odborným zaměřením (71 %), digitální podporu výuky cizích jazyků (69 %) a mobility vyučujících do zahraničí (67 %). Dvě třetiny SOŠ by také potřebovaly prostředky na zajištění mobility žáků a na výuku vedenou rodilým mluvčím, nejlépe kvalifikovaným (shodně 66 %). Více než polovina škol se vyslovila pro vytvoření podmínek pro diferenciaci výuky podle úrovně žáků a podporu rozvoje čtenářské gramotnosti v cizím jazyce dle jazykové úrovně žáků (shodně 56 %).

Graf 94: Opatření, která by SOŠ pomohla, a jejich důležitost

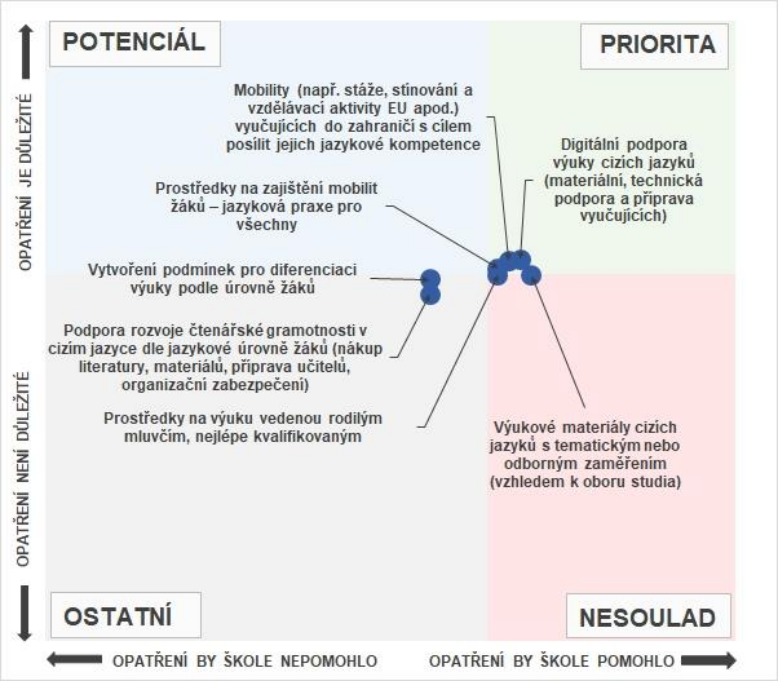

Z hlediska důležitosti jednotlivých opatření pro rozvoj cizích jazyků představují největší priority digitální podpora výuky cizích jazyků, mobility vyučujících do zahraničí a prostředky na zajištění mobilit žáků. Tato opatření školy zmiňovaly nejčastěji a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotily za velice důležitá.

Výukové materiály cizích jazyků s tematickým nebo odborným zaměřením a prostředky na výuku vedenou rodilým mluvčím by ocenil také vysoký podíl škol, ale přisouzená důležitost nabývá průměrných hodnot.

Ostatní opatření jsou považována za méně důležitá.

Gymnázia by pro rozvoj cizích jazyků nejvíce ocenila mobility vyučujících do zahraničí (88 %) a prostředky na zajištění mobilit žáků (78 %). Více než dvěma třetinám gymnázií by pomohlo systematické jazykové vzdělávání učitelů se zaměřením na využití metody CLIL (73 %) a prostředky na

výuku vedenou rodilým mluvčím (68 %). Digitální podporu výuky cizích by ocenilo 60 % gymnázií. Polovina potom podporu rozvoje čtenářské gramotnosti v cizím jazyce dle jazykové úrovně žáků (50 %).

Graf 95: Opatření, která by gymnáziím pomohla, a jejich důležitost

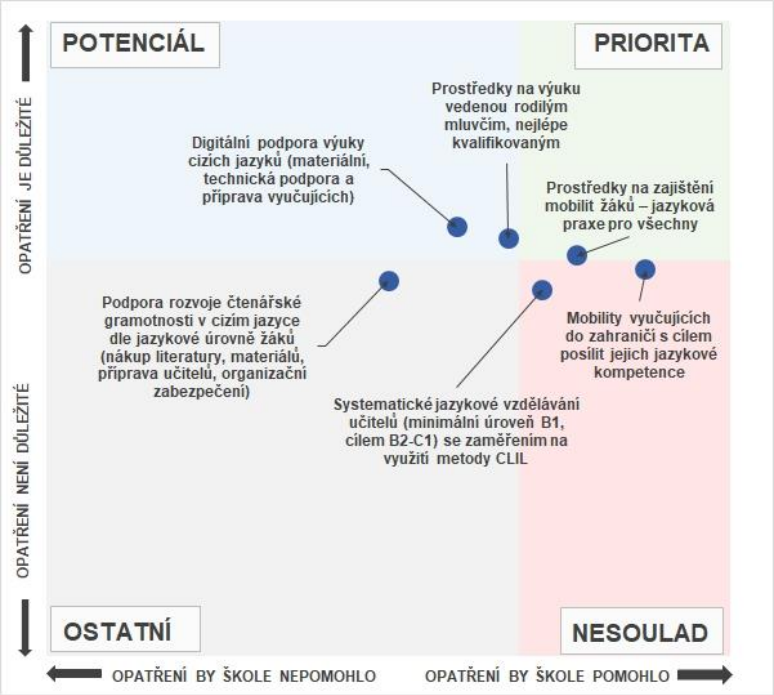

Prioritami pro rozvoj jazykového vzdělávání jsou pro gymnázia prostředky na zajištění mobilit žáků.

Mobility vyučujících do zahraničí a systematické jazykové vzdělávání učitelů patří sice také mezi nejčastěji zmiňovaná opatření, ale je jim přisuzována podprůměrná důležitost. Spadají pro to do tzv. nesouladu.

Prostředky na výuku vedenou rodilým mluvčím a digitální podpora výuky představují pro gymnázia potenciál v oblasti jazykového vzdělávání. Sice se nejedná o nejčastěji zmiňovaná opatření, ale je jim přisuzována nejvyšší důležitost.

8.5 Grafická sumarizace hlavních zjištění týkajících se oblasti „rozvoje cizích jazyků“ na SOŠ, SOU a na gymnáziích

Následující tři grafická schémata přehledně shrnují klíčová zjištění týkající se oblasti *rozvoje cizích jazyků* na třech nejčastěji zastoupených typech škol (SOŠ, SOU a gymnázia). Každé schéma je sestaveno ze tří (dále členěných) boxů – žlutého, modrého a oranžového.

V horním žlutém boxu jsou uvedeny školami nejčastěji volené položky z rozsáhlého seznamu jednotlivých atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *rozvoje cizích jazyků*. Tento box tak zprostředkovává stručný obraz aktuální situace v této oblasti v době před realizací intervence (projektů).

V prostředním modrém boxu jsou nejprve uvedeny školami nejčastěji realizované činnosti spadající do této oblasti, následně pak nejčastěji uváděné překážky, které komplikují její rozvoj, a nakonec nejčastěji uváděná opatření, která by školám v rozvoji této oblasti pomohla.

V dolním oranžovém boxu jsou uvedeny opět nejčastěji volené položky ze seznamu atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *rozvoje cizích jazyků*. V tomto případě však již nevypovídají o skutečné současné situaci, ale představují zamýšlený stav dané oblasti na škole po realizaci plánované intervence (projektů). Jedná se tedy o stručný obraz ideálního budoucího stavu, k němuž škola plánuje dospět s pomocí podpůrných projektů (realizované intervence).

Aktuální stav rozvoje cizích jazyků na SOU

Digitální technologie jsou pevnou součástí výuky cizích jazyků (elektron. učebnice, online testování, e-booky, aj) a pravidelně využívány žáky i učiteli. (66 % škol)

Škola využívá tradiční i moderní (aktivizační) výukové metody a jednotliví učitelé se snaží začleňovat nové metody v návaznosti na DVPP. (63 % škol)

Škola systematicky využívá ve výuce cizích jazyků moderní výukové metody. Učitelé spolupracují při zavádění nových metod výuky v návaznosti na DVPP. (50 % škol)

Škola stabilně nabízí extrakurikulární jazykové aktivity (doučování, kluby, příprava na jazykové zkoušky atd.). (56 % škol)

Škola se dlouhodobě a systematicky účastní projektů mezinárodní mobility (např. Erasmus, eTwiinnig) s jasnými přesahy do výuky a výstupy žáků. (44 % škol)

Jazykové předmětové týmy cizích jazyků se snaží spolupracovat v rámci ucelené koncepce podpory rozvoje výuky cizích jazyků. (44 % škol)

DVPP probíhá systematicky a s jasnými výstupy (pracovní listy, plány hodin, dovednostní certifikáty) a přesahy do výuky. (44 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Činnosti, které SOU v rámci rozvoje cizích jazyků realizují

- Podpora žáků ohrožených školním neúspěchem (doučování, konzultace) (91 % škol)
- Další vzdělávání vyučujících cizího jazyka v oblasti metod a forem práce (88 % škol)
- Další vzdělávání ostatních pedagogických pracovníků - jazykové vzdělávání (75 % škol)
- Lokální mobilita žáků (např. besedy, přednášky, divadla) (75 % škol)
- Další vzdělávání vyučujících cizího jazyka – rozvoj jazykových znalostí (75 % škol)
- Využívání autentických materiálů ve výuce (69 % škol)
- Diferenciace výuky podle úrovně znalostí žáků (69 % škol)

Překážky, na něž SOU při realizaci těchto činností narážejí

- Nízká vstupní úroveň jazykových znalostí žáků (84 % škol)
- Vysoká míra diferenciace jazykové úrovně žáků v rámci tříd (78 % škol)
- Nízká motivovanost žáků (pro aktivní účast ve výuce, na aktivitách, k mobilitě) (78 % škol)
- Nedostatek finančních zdrojů na nákup techniky a výukových materiálů (59 % škol)
- Na škole nepůsobí rodilý mluvčí (53 % škol)
- Nedostatečné technické a materiální vybavení tříd (pro výuku v souladu s plným přijetím digitálního věku) (47 % škol)

Opatření, která by SOU pomohla ke stanoveným cílům

- Digitální podpora výuky cizích jazyků (materiální, technická podpora a příprava vyučujících) (84 % škol)
- Výukové materiály cizích jazyků s tematickým nebo odborným zaměřením (vzhledem k oboru studia) (78 % škol)
- Mobility (např. stáže) vyučujících do zahraničí s cílem posílit jejich jazykové kompetence (69 % škol)
- Prostředky na zajištění mobilit žáků (69 % škol)
- Vytvoření podmínek pro diferenciaci výuky podle úrovně žáků (69 % škol)
- Podpora rozvoje čtenářské gramotnosti v cizím jazyce dle jazykové úrovně žáků (nákup literatury, příprava učitelů, aj.) (66 % škol)
- Vyučující cizího jazyka se budou orientovat v oboru, pro který se jejich žáci připravují, a budou ovládat odbornou terminologii (66 % škol)

Cíle, které si v rámci rozvoje cizích jazyků stanovila SOU

Škola systematicky využívá ve výuce cizích jazyků moderní (aktivizační) výukové metody. Učitelé spolupracují při pravidelném zavádění nových metod výuky v návaznosti na DVPP. (84 % škol)

Digitální technologie jsou pevnou součástí výuky cizích jazyků (elektronické učebnice, online testování, e-booky, prezentace). Jsou pravidelně využívány žáky i učiteli. (84 % škol)

Škola stabilně nabízí extrakurikulární jazykové aktivity (doučování, kluby, příprava na jazykové zkoušky atd.) dle aktuálních možností vyučujících a zájmu žáků. (75 % škol)

Škola využívá tradiční i moderní (aktivizační) výukové metody a jednotliví učitelé se snaží začleňovat nové metody v návaznosti na DVPP. (69 % škol)

Škola se dlouhodobě a systematicky účastní projektů mezinárodní mobility (např. Erasmus, eTwiinnig) s jasnými přesahy do výuky a výstupy žáků. (66 % škol)

DVPP probíhá systematicky a s jasnými výstupy (pracovní listy, plány hodin, dovednostní certifikáty) a přesahy do výuky. (66 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav rozvoje cizích jazyků na SOŠ

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Škola využívá tradiční i moderní (aktivizační) výukové metody a jednotliví učitelé se snaží začleňovat nové metody v návaznosti na DVPP. (61 % škol)

Digitální technologie jsou pevnou součástí výuky cizích jazyků (elektronické učebnice, online testování, e-booky, prezentace). Jsou pravidelně využívány žáky i učiteli. (59 % škol)

Škola systematicky využívá ve výuce cizích jazyků moderní (aktivizační) výukové metody. Učitelé spolupracují při pravidelném zavádění nových metod výuky v návaznosti na DVPP. (51 % škol)

Škola stabilně nabízí extrakurikulární jazykové aktivity (doučování, kluby, příprava na jazykové zkoušky atd.) dle aktuálních možností vyučujících a zájmu žáků. (46 % škol)

Škola se dlouhodobě a systematicky účastní projektů mezinárodní mobility (např. Erasmus, eTwiinnig) s jasnými přesahy do výuky a výstupy žáků. (46 % škol)

Jazykové předmětové týmy cizích jazyků se snaží spolupracovat v rámci ucelené koncepce podpory rozvoje výuky cizích jazyků s důrazem na konkrétní výstupy žáků. (43 % škol)

Činnosti, které SOŠ v rámci rozvoje cizích jazyků realizují

- Podpora žáků ohrožených školním neúspěchem (doučování, konzultace) (84 % škol)
- Další vzdělávání vyučujících cizího jazyka v oblasti metod a forem práce (75 % škol)
- Další vzdělávání ostatních pedagogických pracovníků - jazykové vzdělávání (70 % škol)
- Lokální mobilita žáků (např. besedy, přednášky, divadla) (70 % škol)
- Další vzdělávání vyučujících cizího jazyka – rozvoj jazykových znalostí (69 % škol)
- Využívání autentických materiálů ve výuce (69 % škol)

Překážky, na něž SOŠ při realizaci těchto činností narážejí

- Nízká vstupní úroveň jazykových znalostí žáků (70 % škol)
- Vysoká míra diferenciace jazykové úrovně žáků v rámci tříd (66 % škol)
- Nízká motivovanost žáků (pro aktivní účast ve výuce, na aktivitách, k mobilitě) (64 % škol)
- Na škole nepůsobí rodilý mluvčí (56 % škol)
- Nedostatek finančních zdrojů na nákup techniky a výukových materiálů (44 % škol)
- Nedostatek finančních zdrojů na vzdělávání vyučujících (33 % škol)
- Nízká motivovanost vyučujících k práci nad rámec výuky (realizace extrakurikulárních aktivit, tvorba materiálů, mobilita a projektová činnost) (33 % škol)

Opatření, která by SOŠ pomohla ke stanoveným cílům

- Výukové materiály cizích jazyků s tematickým nebo odborným zaměřením (70 % škol)
- Digitální podpora výuky cizích jazyků (materiální, technická podpora a příprava vyučujících) (69 % škol)
- Mobility (např. stáže) vyučujících do zahraničí s cílem posílit jejich jazykové kompetence (67 % škol)
- Prostředky na zajištění mobilit žáků (66 % škol)
- Prostředky na výuku vedenou rodilým mluvčím, nejlépe kvalifikovaným (66 % škol)
- Vytvoření podmínek pro diferenciaci výuky podle úrovně žáků (56 % škol)
- Podpora rozvoje čtenářské gramotnosti v cizím jazyce dle jazykové úrovně žáků (nákup literatury, materiálů, příprava učitelů, organizační zabezpečení) (56 % škol)

Cíle, které si v rámci rozvoje cizích jazyků stanovily SOŠ

Škola systematicky využívá ve výuce cizích jazyků moderní (aktivizační) výukové metody. Učitelé spolupracují při pravidelném zavádění nových metod výuky v návaznosti na DVPP. (82 % škol)

Digitální technologie jsou pevnou součástí výuky cizích jazyků (elektronické učebnice, online testování, e-booky, prezentace). Jsou pravidelně využívány žáky i učiteli. (77 % škol)

Škola stabilně nabízí extrakurikulární jazykové aktivity (doučování, kluby, příprava na jazykové zkoušky atd.) dle aktuálních možností vyučujících a zájmu žáků. (67 % škol)

Škola využívá tradiční i moderní (aktivizační) výukové metody a jednotliví učitelé se snaží začleňovat nové metody v návaznosti na DVPP. (66 % škol)

Škola se dlouhodobě a systematicky účastní projektů mezinárodní mobility (např. Erasmus, eTwiinnig) s jasnými přesahy do výuky a výstupy žáků. (66 % škol)

DVPP probíhá systematicky a s jasnými výstupy (pracovní listy, plány hodin, dovednostní certifikáty) a přesahy do výuky. (56 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav rozvoje cizích jazyků na gymnáziích

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Digitální technologie jsou pevnou součástí výuky cizích jazyků (elektronické učebnice, online testování, e-booky, prezentace). Jsou pravidelně využívány žáky i učiteli. (68 % škol)

Škola stabilně nabízí extrakurikulární jazykové aktivity (doučování, kluby, příprava na jazykové zkoušky atd.) dle aktuálních možností vyučujících a zájmu žáků. (63 % škol)

Škola se dlouhodobě a systematicky účastní projektů mezinárodní mobility (např. Erasmus, eTwiinnig) s jasnými přesahy do výuky a výstupy žáků. (60 % škol)

Jazykové předmětové týmy cizích jazyků se snaží spolupracovat v rámci ucelené koncepce podpory rozvoje výuky cizích jazyků s důrazem na konkrétní výstupy žáků. (58 % škol)

Škola využívá tradiční i moderní (aktivizační) výukové metody a jednotliví učitelé se snaží začleňovat nové metody v návaznosti na DVPP. (53 % škol)

Škola systematicky využívá ve výuce cizích jazyků moderní (aktivizační) výukové metody. Učitelé spolupracují při pravidelném zavádění nových metod výuky v návaznosti na DVPP. (53 % škol)

Činnosti, které gymnázia v rámci rozvoje cizích jazyků realizují

- Podpora nadaných žáků (jazykové soutěže, olympiády) (93 % škol)
- Výuka dalšího cizího jazyka (90 % škol)
- Lokální mobilita žáků (např. besedy, přednášky, divadla) (83 % škol)
- Další vzdělávání vyučujících cizího jazyka v oblasti metod a forem práce (78 % škol)
- Další vzdělávání ostatních pedagogických pracovníků - jazykové vzdělávání (78 % škol)
- Využívání autentických materiálů ve výuce (75 % škol)
- Mezinárodní mobilita žáků (mezinárodní projekty, Erasmus, eTwiinnig, apod.) (75 % škol)

Překážky, na něž gymnázia při realizaci těchto činností narážejí

- Nedostatek finančních zdrojů na nákup techniky a výukových materiálů (55 % škol)
- Nedostatečné technické a materiální vybavení tříd (pro výuku v souladu s plným přijetím digitálního věku) (40 % škol)
- Vysoká pravděpodobnost neúspěchu při podávání projektových žádostí (35 % škol)
- Nízká vstupní úroveň jazykových znalostí žáků (33 % škol)
- Na škole nepůsobí rodilý mluvčí (33 % škol)
- Nízká motivovanost vyučujících k práci nad rámec výuky (realizace extrakurikulárních aktivit, tvorba materiálů, mobilita a projektová činnost) (33 % škol)

Opatření, která by gymnáziím pomohla ke stanoveným cílům

- Mobility (např. stáže) vyučujících do zahraničí s cílem posílit jejich jazykové kompetence (88 % škol)
- Prostředky na zajištění mobilit žáků (78 % škol)
- Systematické jazykové vzdělávání učitelů (minimální úroveň B1, cílem B2-C1) se zaměřením na využití metody CLIL (73 % škol)
- Prostředky na výuku vedenou rodilým mluvčím, nejlépe kvalifikovaným (68 % škol)
- Digitální podpora výuky cizích jazyků (materiální, technická podpora a příprava vyučujících) (60 % škol)
- Podpora rozvoje čtenářské gramotnosti v cizím jazyce dle jazykové úrovně žáků (nákup literatury, materiálů, příprava učitelů, organizační zabezpečení) (50 % škol)

Cíle, které si v rámci rozvoje cizích jazyků stanovila gymnázia

Škola se dlouhodobě a systematicky účastní projektů mezinárodní mobility (např. Erasmus, eTwiinnig) s jasnými přesahy do výuky a výstupy žáků. (85 % škol)

Digitální technologie jsou pevnou součástí výuky cizích jazyků (elektronické učebnice, online testování, e-booky, prezentace). Jsou pravidelně využívány žáky i učiteli. (80 % škol)

Škola systematicky využívá ve výuce cizích jazyků moderní (aktivizační) výukové metody. Učitelé spolupracují při pravidelném zavádění nových metod výuky v návaznosti na DVPP. (73 % škol)

Škola stabilně nabízí extrakurikulární jazykové aktivity (doučování, kluby, příprava na jazykové zkoušky atd.) dle aktuálních možností vyučujících a zájmu žáků. (70 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Jazykové předmětové týmy cizích jazyků se snaží spolupracovat v rámci ucelené koncepce podpory rozvoje výuky cizích jazyků s důrazem na konkrétní výstupy žáků. (65 % škol)

Nové metody výuky jsou nejen systematicky využívány, ale i sdíleny v rámci jednotlivých předmětových týmů i mezi nimi. (63 % škol)

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

9 Digitální kompetence a rozvoj ICT infrastruktury

V dnešní době se setkáváme s digitálními technologiemi téměř na každém kroku a dá se předpokládat, že digitální kompetence budou v různé míře potřeba jak k práci, učení i k běžnému životu. Tato oblast je specifická svojí rychlostí změn a pokroku, a tedy i seznam jednotlivých kompetencí je často obměňován.

Digitální kompetence chápeme jako průřezové klíčové kompetence, tj. kompetence, bez kterých není možné rozvíjet u dětí a žáků plnohodnotně další klíčové kompetence. Jejich základní charakteristikou je aplikace – využití digitálních technologií při nejrůznějších činnostech, při řešení nejrůznějších problémů. Z toho plyne i jejich proměnlivost v čase v závislosti na tom, jak se mění způsob a šíře využívání digitálních technologií ve společnosti a v životě člověka.

S touto oblastí se ještě úzce pojí pojem **Informatické myšlení**, které je zjednodušeně řečeno schopností myslet jako informatik při řešení problémů. V mnoha oblastech se žáci učí použít hotové postupy řešení, v informatice se soustředí na samotnou schopnost hledání vlastního řešení a také na jeho efektivitu. Informaticky myslící člověk ve svém životě odhaluje rutinní postupy a snaží se je optimalizovat, aby mu nezabíraly tolik času, a automatizovat je tak, aby se místo nich mohl věnovat třeba rodině nebo koníčkům.

Jedním z hlavních východisek je národní dokument Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020, který definuje základní směry v této oblasti:

- nediskriminační přístup k digitálním vzdělávacím zdrojům,
- podmínky pro rozvoj digitální gramotnosti a informatického myšlení žáků,
- podmínky pro rozvoj digitální gramotnosti a informatického myšlení učitelů,
- budování a obnova digitální vzdělávací infrastruktury,
- inovační postupy, sledování, hodnocení a šíření jejich výsledků,
- systém podporující rozvoj škol v oblasti integrace digitálních technologií do výuky a do života školy,
- porozumění veřejnosti cílům a procesům integrace digitálních technologií do vzdělávání.

Na tento dokument navazuje Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, která se také bude zaměřovat na implementaci DT do výuky, posilování digitálních kompetencí u pedagogů a snižování nerovností a prevenci vzniku digitální propasti.

Když mluvíme o implementaci digitálních technologií do výuky a zvyšování digitálních kompetencí, máme tím na mysli vše výše zmíněné, a to průřezově napříč celým vzdělávacím procesem. Je nutné si uvědomovat, že digitální technologie nestačí pouze používat, ale bude potřeba je chápat. Ve školách musíme vychovat nastupující generaci, která nebude pouze uživatelem, ale také tvůrcem našeho digitálního světa a bude se velice dobře orientovat v oblasti robotizace, programování a informatického myšlení. V dnešní digitální době je potřeba vědět, že digitální technologie transformují vlastně všechny obory, a proto je plánována modernizace rámcových vzdělávacích programů (RVP), která s velkou pravděpodobností rozšíří požadavky na informační myšlení a digitální gramotnost. Do výuky informatiky by se tak měli dostat například základy programování, algoritmizace nebo i základy počítačových sítí. Klasická výuka tabulkových a textových procesorů tak bude muset ustoupit do jiných předmětů, kde tyto aplikace budou použity jako prostředek pro dosažení výukového cíle. Kromě jiného by inovace měla spočívat také v použití moderních výukových metod, individualizace, týmové spolupráce a podobně, což vede ke zvýšení nároků na pedagogy a celý manažerský proces vedení a řízení výchovně vzdělávacího procesu v každé škole.

Hlavní zjištění

- Pro rozvoj digitálních kompetencí školy v Jihomoravském kraji v nejvyšší míře realizují aktivity z pokročilé úrovně. V této úrovni většina učitelů plánuje způsoby integrace digitálních technologií do připravovaných vzdělávacích aktivit. Rostla i míra zapojení škol do aktivit nejvyšší úrovně. V nejvyšší úrovni je digitální výuka ve výuce využívána zcela běžně. V nižší míře jsou realizovány aktivity z mírně pokročilé úrovně. Posun školy plánují především v rámci nejvyšší úrovně, čímž deklarují zájem o celkové využití digitální technologie ve výuce všech předmětů. Oproti II. vlně šetření školy vykazují navýšení činností v rámci pokročilé úrovně a nejvyšší úrovně. Ke snížení realizace činností došlo u základní úrovně.

- V oblasti rozvoje digitálních kompetencí naprostá většina škol využívá ICT i v jiných předmětech než informatických. Více než čtyři pětiny škol podporují pedagogy k sebevzdělávání v oblasti ICT a začleňování získaných dovedností v oblasti ICT do výuky. Přibližně čtyři pětiny škol také motivují žáky i pedagogy k účelnému používání ICT a k plánování výuky s použitím ICT a nových výukových metod. Ve většině škol pedagogové mezi sebou sdílejí znalosti a zkušenosti v oblasti ICT a školy nastavují pravidla použití ICT prostřednictvím školního řádu. Oproti předchozí vlně šetření došlo u většiny realizovaných aktivit k navýšení podílu škol, které tyto aktivity realizovaly.

- V souvislosti s překážkami, které omezují rozvoj digitálních kompetencí na středních a vyšších odborných školách v Jihomoravském kraji, školy nejčastěji naráží na nedostatečné finance či prostory pro organizování a vedení nepovinných předmětů a nedostatečné SW vybavení školy. Dvě pětiny škol se setkávají s nedostatečným vzděláním pedagogů na škole v oblasti ICT, srovnatelný podíl naráží na nedostatečné prostory či vybavení školy. Oproti předchozí vlně šetření téměř u všech překážek poklesl podíl škol, které se s nimi setkávají.

- V oblasti rozvoje digitálních kompetencí by školy nejčastěji potřebovaly aplikace, konkrétně pořizování licencí a aktualizace, vysokorychlostní připojení školy k internetu a vybavení specializovaných učeben, laboratoří a dílen digitálními technologiemi a multimediální technikou. Alespoň tři pětiny škol by ocenily zlepšení vybavení ICT učeben a vzdělávání zaměřené na práci s novými technologiemi a službami. Srovnatelný podíl škol by ocenil technickou podporu a podporu při budování školní počítačové sítě. Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřebnosti.

9.1 Současná úroveň škol a jejich předpokládaný posun

Pokud jde o rozvoj škol v oblasti digitální kompetence v Jihomoravském kraji, v nejvyšší míře jsou vykonávány aktivity patřící do pokročilé úrovně (43 %). V této úrovni většina učitelů plánuje způsoby integrace digitálních technologií do připravovaných vzdělávacích aktivit. Rostla i míra zapojení škol do aktivit nejvyšší úrovně (40 %). V nejvyšší úrovni je digitální výuka ve výuce využívána zcela běžně. V nižší míře jsou realizovány aktivity z mírně pokročilé úrovně (29 %), ve které škola usiluje o využívání digitálních technologií ve výuce i jiných předmětů. V nejnižší míře jsou vykonávány aktivity ze základní úrovně (6 %).

Pakliže měly školy zhodnotit předpokládaný posun v oblasti rozvoje digitálních kompetencí, plánují rozvoj činností především v rámci nejvyšší úrovně (předpokládaný posun o 24 p. b.), čímž deklarují zájem o celkové využití digitální technologie ve výuce všech předmětů. Nižší posun lze předpokládat v pokročilé úrovni (předpokládaný posun o 12 p. b.). V mírně pokročilé (předpokládaný posun o 5 p. b.) a v základní úrovni (předpokládaný posun o 1 p. b.) se očekává nejmenší navýšení.

Graf 96: Současná úroveň rozvoje digitálních kompetencí a předpokládaný posun

Základní úroveň – digitální technologie jsou ve výuce používány sporadicky a většinou s nimi pracuje pouze učitel. Žáci využívají digitální technologie pouze ve výuce informatických předmětů. Učitelé mají k dispozici pouze limitované digitální zdroje. Škola vlastní výukové materiály netvoří.

Mírně pokročilá úroveň – škola usiluje o využívání digitálních technologií ve výuce i jiných předmětů, než je informatika. Žáci využívají digitální technologie v jiných předmětech, než je informatika, pouze sporadicky. Na škole působí ICT metodik a koordinátor, který vytváří plán nákupu a začlenění digitálních technologií do výuky.

Pokročilá úroveň – většina učitelů detailně plánuje způsoby integrace digitálních technologií do připravovaných vzdělávacích aktivit. Žáci jsou podporováni ve využívání digitálních technologií i v jiných předmětech, než je informatika. Ve výuce i mimo ni se využívají komunikační nástroje, které jsou používány pro řešení problémů, spolupráci a tvorbu společných výstupů.

Nejvyšší úroveň – digitální technologie jsou ve výuce využívány zcela běžně všemi účastníky dle stanovených pravidel, která reagují na aktuální potřeby školy a výuky. Na škole je zavedena banka digitálních učebních materiálů, které jsou sdílené mezi pedagogy napříč všemi předměty i mezi pedagogy a žáky. Učební materiály jsou průběžně obměňovány a doplňovány.

Oproti II. vlně šetření (v I. vlně šetření se úroveň digitálních kompetencí neměřila) školy vykazují navýšení činností v rámci nejvyšší (nárůst o 17 p. b.) a pokročilé úrovně (nárůst o 10 p. b.). Ke snížení realizace činností došlo u základní úrovně (pokles o 5 p. b.) a mírně pokročilá zůstala beze změny.

Graf 97: Srovnání současné úrovně rozvoje digitálních kompetencí

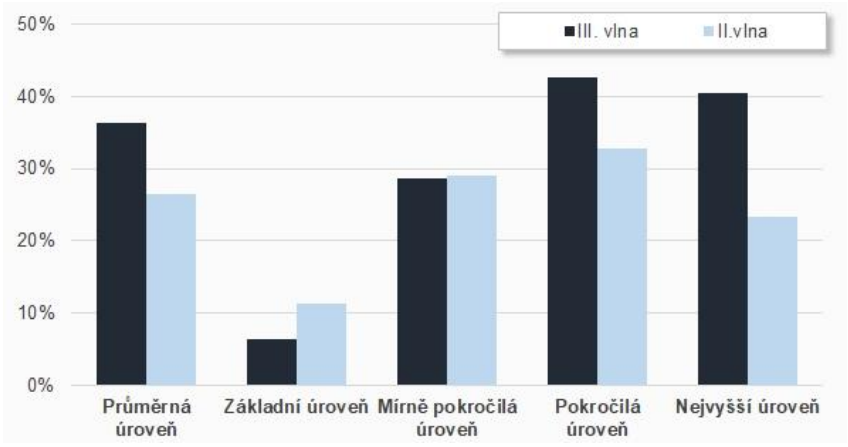

Základní úroveň – digitální technologie jsou ve výuce používány sporadicky a většinou s nimi pracuje pouze učitel. Žáci využívají digitální technologie pouze ve výuce informatických předmětů. Učitelé mají k dispozici pouze limitované digitální zdroje. Škola vlastní výukové materiály netvoří.

Mírně pokročilá úroveň – škola usiluje o využívání digitálních technologií ve výuce i jiných předmětů, než je informatika. Žáci využívají digitální technologie v jiných předmětech, než je informatika, pouze sporadicky. Na škole působí ICT metodik a koordinátor, který vytváří plán nákupu a začlenění digitálních technologií do výuky.

Pokročilá úroveň – většina učitelů detailně plánuje způsoby integrace digitálních technologií do připravovaných vzdělávacích aktivit. Žáci jsou podporováni ve využívání digitálních technologií i v jiných předmětech, než je informatika. Ve výuce i mimo ni se využívají komunikační nástroje, které jsou používány pro řešení problémů, spolupráci a tvorbu společných výstupů.

Nejvyšší úroveň – digitální technologie jsou ve výuce využívány zcela běžně všemi účastníky dle stanovených pravidel, která reagují na aktuální potřeby školy a výuky. Na škole je zavedena banka digitálních učebních materiálů, které jsou sdílené mezi pedagogy napříč všemi předměty i mezi pedagogy a žáky. Učební materiály jsou průběžně obměňovány a doplňovány.

9.2 Aktivity, které školy realizují v rámci této intervence

V rámci rozvoje digitálních kompetencí střední a vyšší odborné školy nejčastěji využívají ICT i v jiných předmětech než informatických (91 %). Více než čtyři pětiny škol podporují pedagogy k sebevzdělávání v oblasti ICT (85 %) a začleňování získaných dovedností v oblasti ICT do výuky (88 %). Celkem 81 % škol také motivují žáky i pedagogy k účelnému používání ICT a k plánování výuky s použitím ICT a nových výukových metod.

Ve většině škol pedagogové mezi sebou sdílejí znalosti a zkušenosti v oblasti ICT (79 %) a školy nastavují pravidla použití ICT prostřednictvím školního řádu (77 %). Alespoň dvě třetiny škol rozvíjí ICT kompetence u svých zaměstnanců pomocí průběžného vzdělávání (69 %) a jejich žáci jsou schopni efektivně využívat ICT v další profesní a studijní dráze (66 %).

Oproti II. vlně šetření došlo u většiny realizovaných aktivit k navýšení podílu škol, které tyto aktivity realizovaly. K nejvyššímu navýšení došlo u sdílení znalostí a zkušeností v oblasti ICT mezi pedagogy (nárůst o 24 p. b.) a u rozvoje ICT kompetencí zaměstnanců školy pomocí průběžného vzdělávání (nárostů o 18 p. b.). K téměř žádné změně nedošlo u organizace kroužků v oblasti ICT a u škol pracujících na své vizi, ve které hraje ICT významnou roli.

Graf 98: Činnosti, na kterých se školy v rámci rozvoje digitálních kompetencí aktivně podílejí

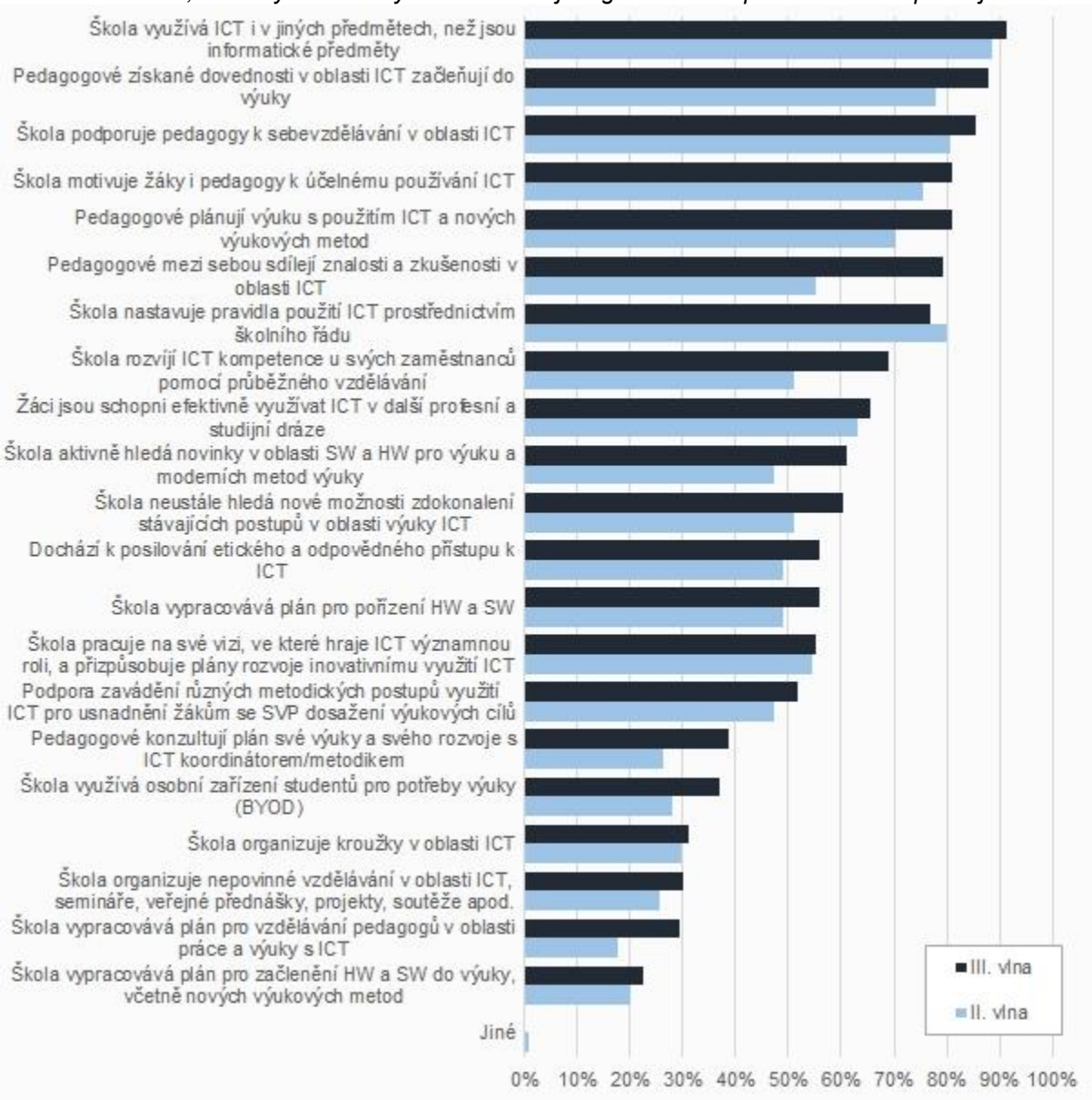

Pozn. data za první vlnu šetření nejsou k dispozici.

9.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště z výše uvedených aktivit v oblasti rozvoje digitálních kompetencí nejčastěji využívají ICT i v jiných předmětech než informatických (91 %) a podporují pedagogy k sebevzdělávání v oblasti ICT (89 %). Pedagogové na více než čtyř pětinách SOU plánují výuku s použitím ICT a nových výukových metod (86 %) a získané dovednosti v oblasti ICT začleňují do výuky (84 %). Značná část škol nastavuje pravidla použití ICT prostřednictvím školního řádu, motivuje žáky i pedagogy k účelnému používání ICT nebo podporuje pedagogy, aby mezi sebou sdíleli zkušenosti a znalosti v oblasti ICT (shodně 77 %).

Graf 99: Aktivity, na nichž se SOU, podílejí, a jejich důležitost

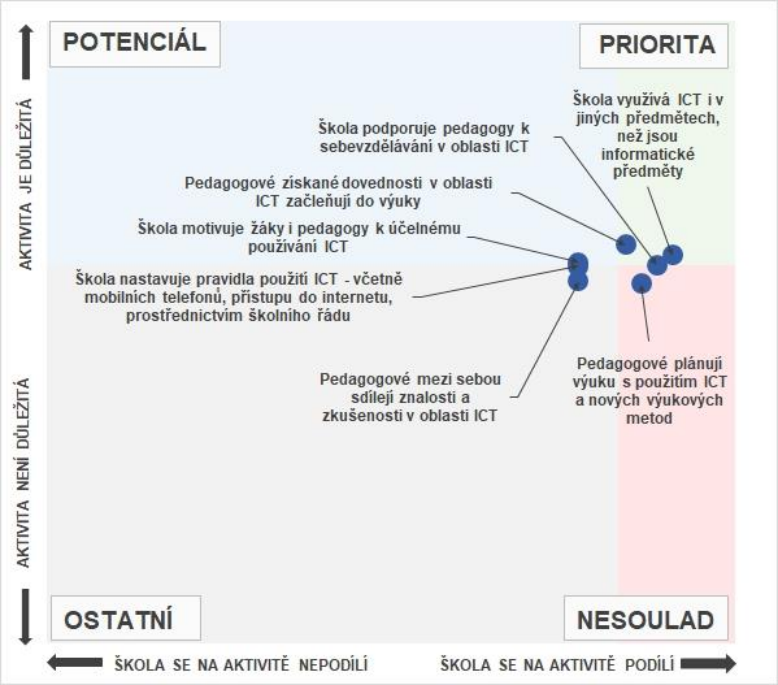

Pokud bychom v souvislosti s realizovanými aktivitami měli zohlednit jejich důležitost, prioritou pro střední odborná učiliště je využívání ICT i v jiných předmětech než informatických, začleňování dovedností získaných pedagogy v oblasti ICT do výuky a podpora pedagogů k sebe-vzdělávání se. Tyto aktivity realizuje nejvyšší podíl SOU, který jim přisuzuje také nadprůměrnou důležitost.

Aktivita v podobě pedagogů, kteří plánují výuku s použitím ICT je realizována často. Nicméně této aktivitě přikládají učiliště nižší důležitost, a proto se pohybuje v oblasti tzv. nesouladu.

Potenciál pro rozvoj digitálních kompetencí by mohla mít motivace žáků a pedagogů k účelnému využívání ICT. Tuto aktivitu realizuje nižší podíl škol než aktivity prioritní a školy jí přikládají průměrně vysokou důležitost. Nastavení pravidel použití ICT prostřednictvím školního řádu se ocitá těsně pod oblastí aktivit s potenciálem.

Střední odborné školy pro rozvoj digitálních kompetencí nejčastěji využívají ICT i v jiných předmětech než informatických (93 %). Značná část škol podporuje pedagogy k sebevzdělávání v oblasti ICT (89 %) a pedagogové začleňují získané dovednosti v oblasti ICT do výuky (87 %). Více než čtyři pětiny SOŠ také motivují žáky i pedagogy k účelnému používání ICT a pedagogové plánují výuky s použitím ICT (shodně 85 %). Celkem 82 % škol nastavuje pravidla použití ICT prostřednictvím školního řádu a jejich pedagogové mezi sebou sdílejí znalosti a zkušenosti z oblasti ICT.

Prioritami v oblasti digitálních kompetencí je využívání ICT i v jiných předmětech než informatických a pedagogové, kteří získané dovednosti v oblasti ICT začleňují do výuky. Tyto aktivity realizuje nejvyšší podíl škol, který je také považuje za nejvíce důležité.

Podporu pedagogů k sebe-vzdělávání v oblasti ICT realizuje vysoký podíl škol, ale této aktivitě je přisuzována mírně nižší důležitost než aktivitám prioritním. Z tohoto důvodu se ocitá v tzv. nesouladu. Z grafu je však patrné, že se tato aktivita umístila těsně u hranice s prioritními aktivitami.

Graf 100: Aktivity, na nichž se SOŠ podílejí, a jejich důležitost

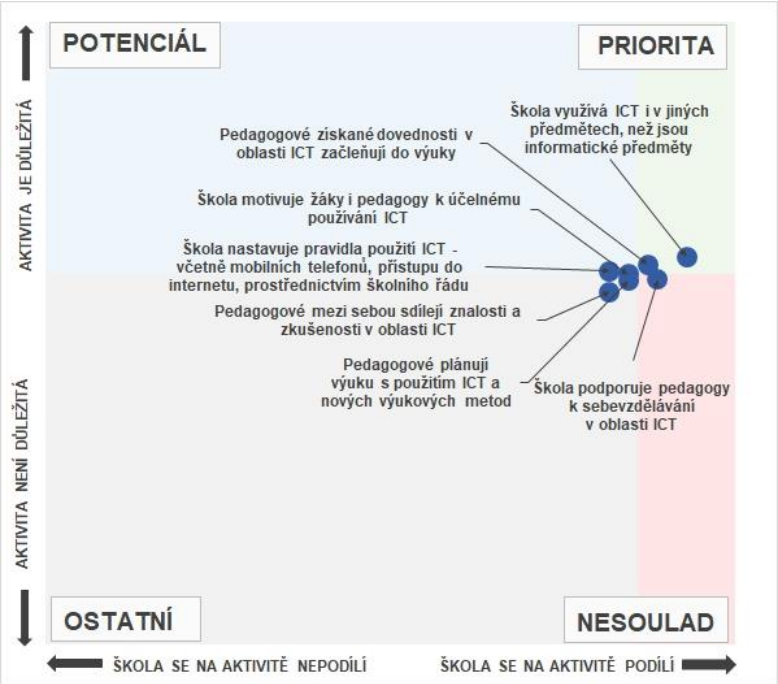

Potenciál pro rozvoj digitálních kompetencí představují pravidla pro užívání ICT nastavená prostřednictvím školního řádu a motivace žáků i pedagogů k účelnému používání ICT. Tyto aktivity realizuje nižší podíl škol než aktivity prioritní, ale jsou považovány za nadprůměrně důležité.

Gymnázia v rámci rozvoje digitálních kompetencí v největší míře využívají ICT i v jiných předmětech než v informatických předmětech (98 %) a podporují pedagogy k sebevzdělávání v oblasti ICT (95 %). Na většině gymnázií pedagogové získané dovednosti v oblasti ICT začleňují do výuky (93 %), plánují výuku s použitím ICT a nových výukových metod (88 %) a sdílejí mezi sebou znalosti a zkušenosti v oblasti ICT (85 %). Na více než čtyřech pětinách gymnázií jsou nastavena pravidla použití ICT prostřednictvím školního řádu (83 %).

Graf 101: Aktivity, na nichž se gymnázia podílejí, a jejich důležitost

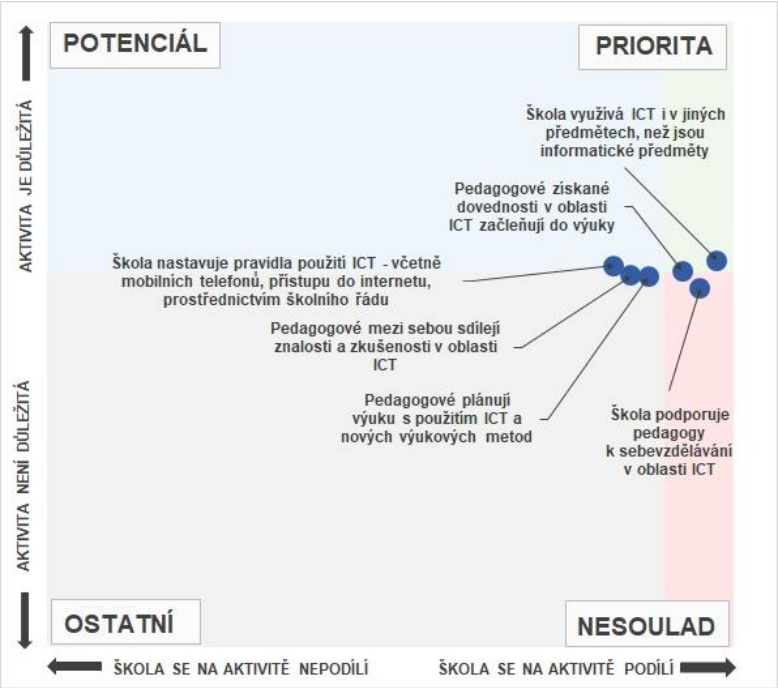

Prioritami je pro gymnázia využívání ICT i v jiných předmětech, než jsou informatické předměty a pedagogové, kteří získané dovednosti začleňují do výuky.

Aktivitu zaměřenou na podporu pedagogů k sebevzdělávání v oblasti ICT realizuje vysoký podíl gymnázií. Přisuzují jí však nižší důležitost než prioritní aktivitě, a proto pro gymnázia představuje tzv. nesoulad.

Nastavení pravidel použití ICT prostřednictvím školního řádu představují pro gymnázia potenciál. Tuto aktivitu realizuje nižší podíl gymnázií než aktivity zmíněné výše, ale je jí přisouzena lehce nadprůměrná důležitost.

Ostatní porovnávané aktivity se ocitají těsně pod oblastí s potenciálem. Gymnázia je považují za lehce podprůměrně důležitá.

9.3 Překážky, na které školy naráží v rámci této intervence

V souvislosti s překážkami, které omezují rozvoj digitálních kompetencí na středních a vyšších odborných školách, školy v Jihomoravském kraji nejčastěji naráží na nedostatečné finance či prostory pro organizování a vedení nepovinných předmětů (44 %) a nedostatečné SW vybavení školy (41 %).

Dvě pětiny škol se setkávají s nedostatečným vzděláním pedagogů na škole v oblasti ICT (40 %), srovnatelný podíl naráží na nedostatečné prostory či vybavení školy (39 %). Pro zhruba třetinu škol platí, že se setkávají se studenty, kteří nemají vlastní zařízení vhodná pro využití ve výuce (34 %). Na ostatní překážky naráží více než desetina škol. Na žádnou překážku nenaráží 9 % škol.

Oproti II. vlně šetření došlo u všech překážek k poklesu podílu škol, které se s nimi potýkají. K nejvyššímu snížení došlo u učitelů, kteří nemají k dispozici vlastní pracovní počítač (pokles o 13 p. b.), u nedostatečných či neodpovídajících prostor i vybavení školy (pokles o 12 p. b.) a v případě vyučujících, kteří nejsou schopni vyřešit problémy s ICT bez výrazného omezení chodu výuky (pokles o 11 p. b.).

Graf 102: Překážky, na které školy narážejí v rámci rozvoje digitálních kompetencí

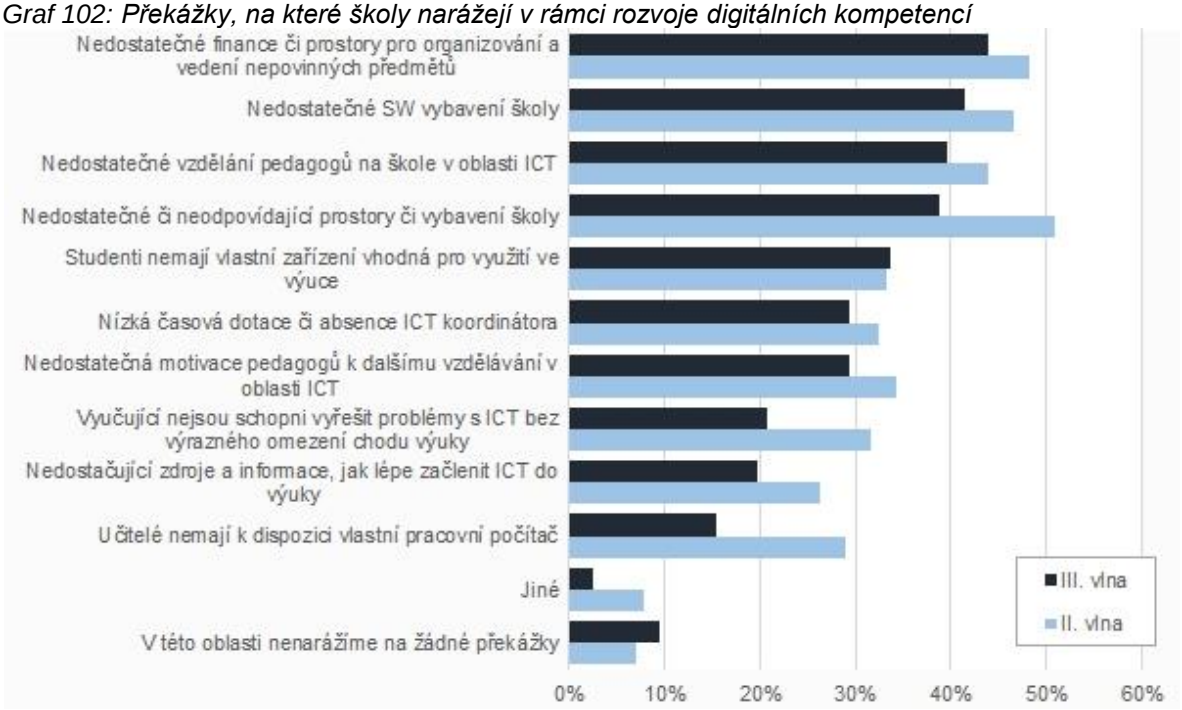

Pozn. data za první vlnu šetření nejsou k dispozici.

9.4 Opatření pro zlepšení realizace intervence

V oblasti rozvoje digitálních kompetencí v Jihomoravském kraji by školy nejčastěji potřebovaly aplikace, konkrétně pořizování licencí a aktualizace (76 %), vysokorychlostní připojení školy k internetu (67 %) a vybavení specializovaných učeben, laboratoří a dílen digitálními technologiemi a multimediální technikou (65 %).

Alespoň tři pětiny škol by ocenily zlepšení vybavení ICT učeben (62 %) a vzdělávání zaměřené na práci s novými technologiemi a službami (60 %). Srovnatelný podíl škol by ocenil technickou podporu (59 %) a podporu při budování školní počítačové sítě (58 %). Více než polovina škol by ocenila vybavení běžných tříd digitálními technologiemi, multimediální technikou (52 %). Ostatní opatření by ocenila více než čtvrtina škol.

Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřebnosti. Oproti I. vlně šetření je méně potřebná především podpora při organizaci akcí pro rozvoj digitální gramotnosti a informatického myšlení žáků a programování (pokles o 16 p. b. vůči I. vlně šetření) a vzdělávání, metodické materiály a učební materiály pro žáky zaměřené na výuku informatiky a IT (pokles o 15 p. b. vůči I. vlně šetření). K navýšení potřebnosti docházelo pouze sporadicky.

Graf 103: Opatření, která by pomohla školám k dosažení zvoleného cíle v rámci rozvoje digitálních kompetencí

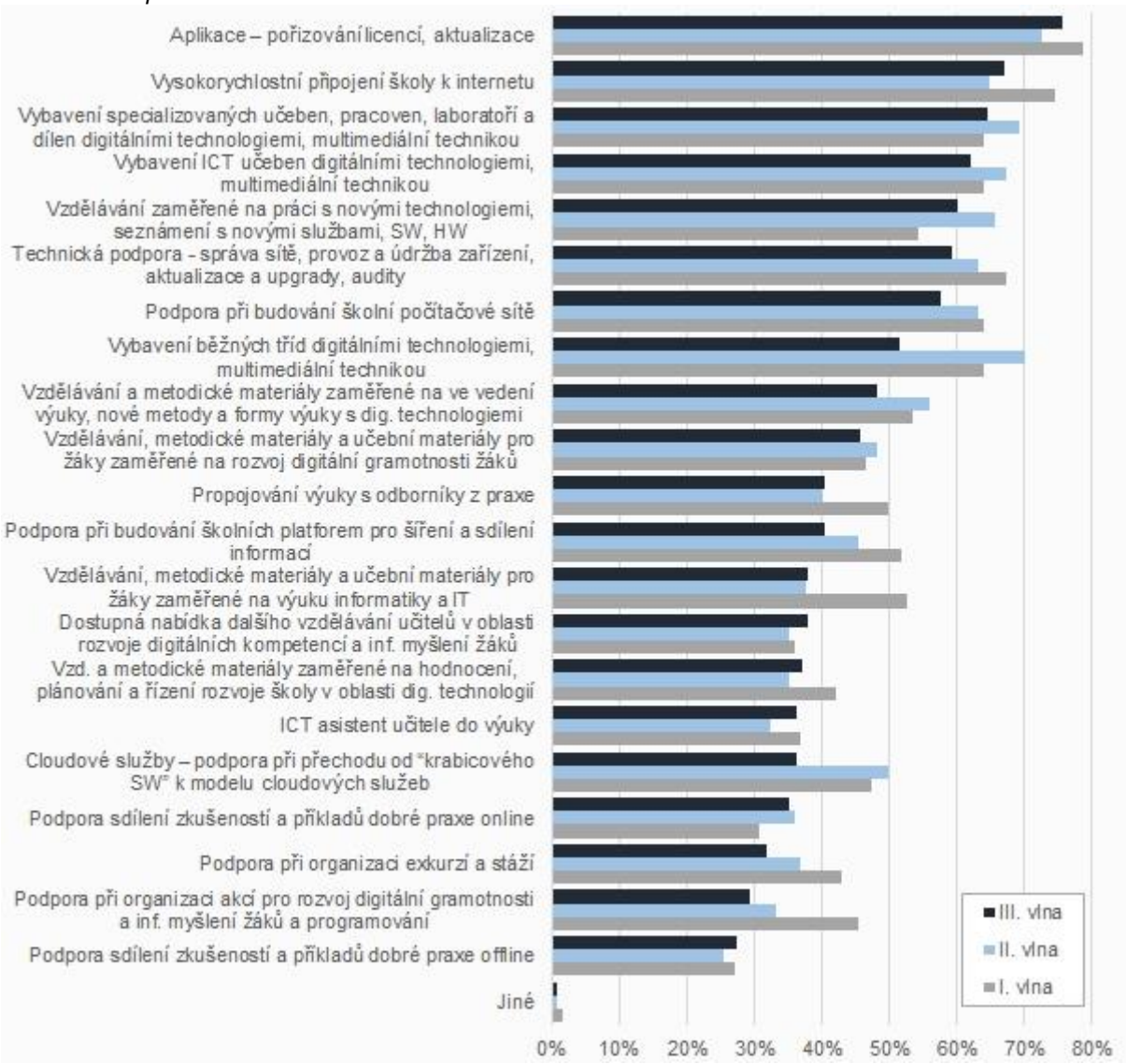

9.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště uvedla, že by jim pro rozvoj digitálních kompetencí nejvíce pomohlo pořizování licencí pro aplikace a vzdělávání zaměřené na práci s novými technologiemi, seznámení s novými službami, SW, HW (shodně 77 %). Téměř tři čtvrtiny škol by potřebovaly vysokorychlostní připojení k internetu (73 %) a více než dvě třetiny škol také vybavení specializovaných učeben, laboratoří digitálními technologiemi a multimediální technikou (71 %).

Celkem 64 % učilišť by ocenilo podporu při budování školní počítačové sítě (kabelové a bezdrátové rozvody po areálu školy, infrastruktura), vybavení ICT učeben digitálními technologiemi, multimediální technikou atp., vzdělávání a metodické materiály zaměřené na změny ve vedení výuky, nové metody a formy výuky s digitálními technologiemi a technickou podporu (správa sítě, provoz a údržba zařízení, upgrady, bezpečnost včetně té kybernetické apod.).

Pokud bychom v souvislosti s navrhovanými opatřeními pro rozvoj digitálních kompetencí zohlednili také jejich důležitost, představuje prioritu pořizování licencí pro aplikace, vysokorychlostní připojení k internetu a vybavení specializovaných učeben, laboratoří a dílen digitálními technologiemi a multimediální technikou. Tato opatření zmiňují školy nejčastěji a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotí jako nejdůležitější.

Graf 104: Opatření, která by SOU pomohla, a jejich důležitost

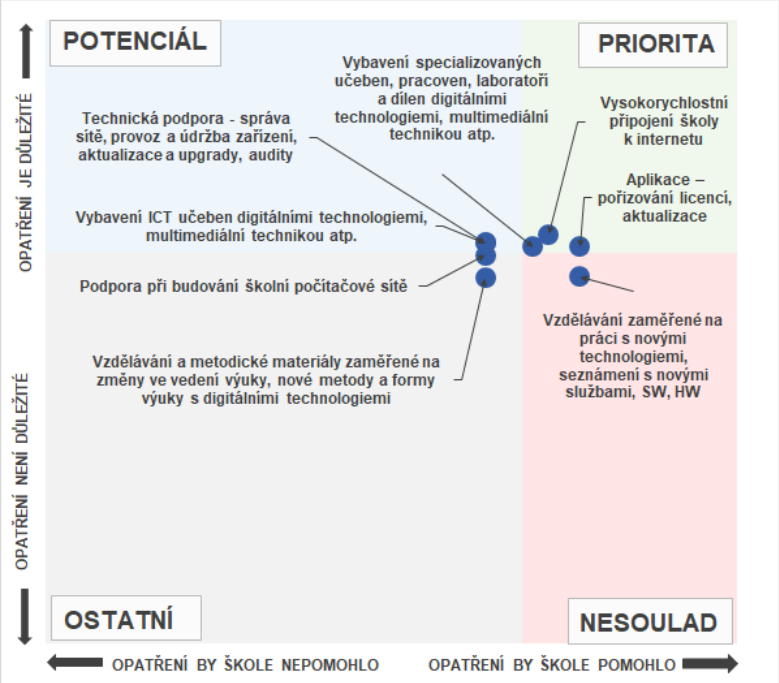

Opatření v podobě vzdělávání zaměřené na práci s novými technologiemi a službami by pomohla stejnému podílu škol jako opatření prioritní, ale školy je považují za podprůměrně důležitá, a tudíž jsou v tzv. nesouladu.

Potenciál vytváří vybavení ICT učeben digitálními technologiemi a multimediální technikou a technická podpora a z části také podpora při budování školní počítačové sítě.

Střední odborné školy by nejvíce ocenily pořizování licencí a aktualizací k aplikacím (76 %), vzdělávání zaměřené na práci s novými technologiemi (70 %) a vysokorychlostní připojení k internetu (69 %). Přibližně dvě třetiny SOŠ potřebují vybavení ICT učeben (65 %) a specializovaných učeben a laboratoří (66 %) digitální technologií a multimediální technikou. Značný podíl škol by potřeboval technickou podporu (59 %).

Graf 105: Opatření, která by SOŠ pomohla, a jejich důležitost

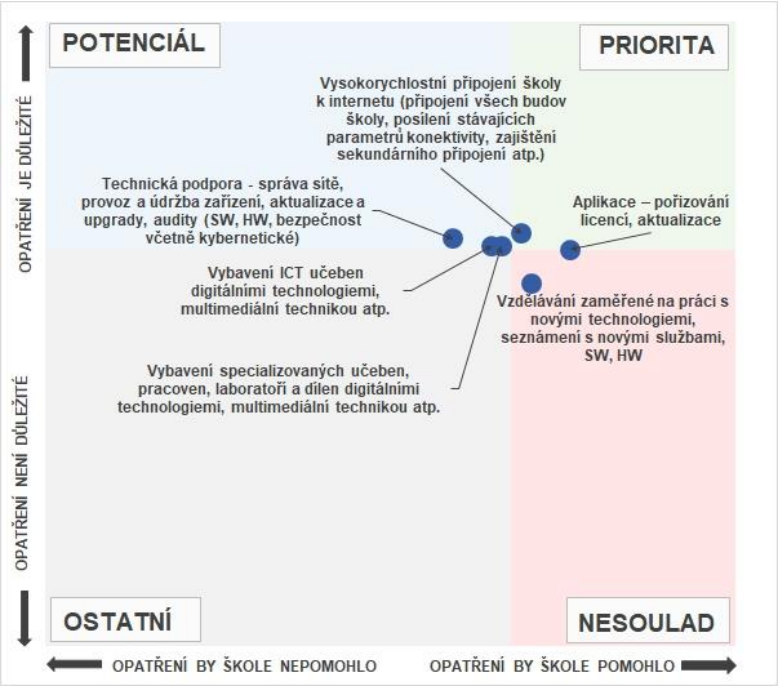

Z hlediska důležitosti jednotlivých opatření rozvoje digitálních kompetencí představuje největší prioritu vysokorychlostní připojení školy k internetu.

Nejčastěji zmiňované opatření, a to potřeba licencí a aktualizací k aplikacím školy hodnotí průměrně, tedy na pomezí priorit a nesouladu.

Výrazně podprůměrně je potom hodnoceno druhé nejčastěji zmiňované opatření, vzdělávání zaměřené na práci s novými technologiemi a službami. Z tohoto důvodu se ocitá v nesouladu.

Technickou podporu a vybavení ICT učeben a specializovaných učeben, laboratoří digitálními technologiemi a multimediální technikou školy zmiňovaly méně často, ale ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotily tato opatření jako důležitá. Proto pro ně představují potenciál při rozvoji digitálních kompetencí.

Gymnázia by pro rozvoj digitálních kompetencí nejvíce ocenila pořizování aplikací (80 %). Celkem 78 % gymnázií by potřebovalo vysokorychlostní připojení k internetu a vybavení specializovaných učeben, laboratoří a dílen digitálními technologiemi a multimediální technikou. Značné části gymnázií by pomohla technická podpora (73 %), vybavení ICT učeben digitálními technologiemi a multimediální technikou (68 %) a podporu při budování školní počítačové sítě (63 %).

Graf 106: Opatření, která by gymnáziím pomohla, a jejich důležitost

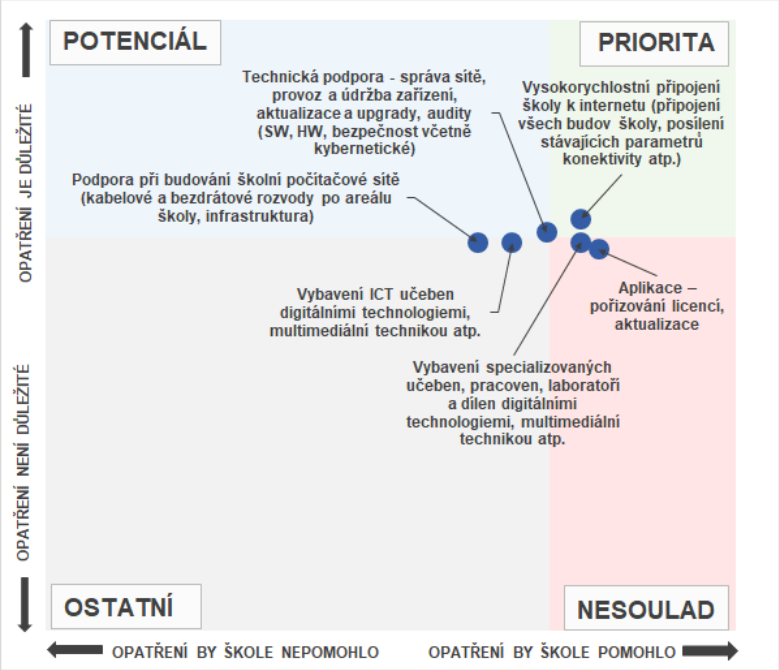

Prioritou je pro gymnázia vysokorychlostní připojení k internetu.

Další často zmiňovaná opatření, vybavení specializovaných tříd digitálními technologiemi, pořizování licencí aplikací, jsou školami hodnocena jako podprůměrně důležitá, vytváří nesoulad.

Z uvedených opatření je za nadprůměrně důležité považováno opatření v podobě technické podpory. Toto opatření školy zmiňovaly z hlediska četnosti na pomezí priorit a opatření s potenciálem. Potenciál vytváří také podpora při budování školní počítačové sítě a vybavení ICT učeben digitálními technologiemi.

9.5 Grafická sumarizace hlavních zjištění týkajících se oblasti „rozvoje digitálních kompetencí“ na SOŠ, SOU a na gymnáziích

Následující tři grafická schémata přehledně shrnují klíčová zjištění týkající se oblasti *rozvoje digitálních kompetencí* na třech nejčastěji zastoupených typech škol (SOŠ, SOU a gymnázia). Každé schéma je sestaveno ze tří (dále členěných) boxů – žlutého, modrého a oranžového.

V horním žlutém boxu jsou uvedeny školami nejčastěji volené položky z rozsáhlého seznamu jednotlivých atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *rozvoje digitálních kompetencí*. Tento box tak zprostředkovává stručný obraz aktuální situace v této oblasti v době před realizací intervence (projektů).

V prostředním modrém boxu jsou nejprve uvedeny školami nejčastěji realizované činnosti spadající do této oblasti, následně pak nejčastěji uváděné překážky, které komplikují její rozvoj, a nakonec nejčastěji uváděná opatření, která by školám v rozvoji této oblasti pomohla.

V dolním oranžovém boxu jsou uvedeny opět nejčastěji volené položky ze seznamu atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *rozvoje digitálních kompetencí*. V tomto případě však již nevypovídají o skutečné současné situaci, ale představují zamýšlený stav dané oblasti na škole po realizaci plánované intervence (projektů). Jedná se tedy o stručný obraz ideálního budoucího stavu, k němuž škola plánuje dospět s pomocí podpůrných projektů (realizované intervence).

Aktuální stav rozvoje digitálních kompetencí na SOU

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Minimálně jedním připojeným počítačem s dataprojektorem či interaktivní tabulí je vybavena většina učeben. Internet. připojení je k dispozici ve vyhrazených částech školy. (64 % škol)

Digitální technologie jsou ve výuce využívány zcela běžně všemi účastníky dle stanovených pravidel, která reagují na aktuální potřeby školy a výuky. (52 % škol)

Běžně jsou využívány různé nástroje pro komunikaci, sdílení souborů na cloudovém uložišti, textová komunikace či videokonference. (52 % škol)

Na škole působí ICT metodik a koordinátor, který vytváří plán nákupu a začlenění digit. technologií do výuky. (50 % škol)

Ve výuce i mimo ni jsou vytvářeny výukové materiály, které jsou prezentované a sdílené mezi pedagogy. (50 % škol)

Většina učitelů plánuje způsoby integrace digit. technologií do připravovaných vzdělávacích aktivit. Žáci jsou podporováni ve využívání digit. technologií i v jiných než informat. předmětech. (45 % škol)

Škola umožnuje v neomezené míře připojení žákovských mobilních zařízení do sítě. (45 % škol)

Prostory jsou dostačující nejen pro výuku informatiky, ale také pro plnohodnotné využívání digit. technologií napříč vyučovanými předměty. Internet. připojení je k dispozici v celé budově školy. (45 % škol)

Činnosti, které SOU v rámci rozvoje digitálních kompetencí realizují

- Škola využívá ICT i v jiných předmětech, než jsou informatické předměty (91 % škol)
- Škola podporuje pedagogy k sebe-vzdělávání v oblasti ICT (89 % škol)
- Pedagogové plánují výuku s použitím ICT a nových výukových metod (86 % škol)
- Pedagogové získané dovednosti v oblasti ICT začleňují do výuky (84 % škol)
- Škola motivuje žáky i pedagogy k účelnému používání ICT (77 % škol)
- Pedagogové mezi sebou sdílejí znalosti a zkušenosti v oblasti ICT (77 % škol)
- Škola nastavuje pravidla použití ICT - včetně mobilních telefonů, přístupu do internetu, prostřednictvím školního řádu (77 % škol)

Překážky, na něž SOU při realizaci těchto činností narážejí

- Nedostatečné vzdělání pedagogů na škole v oblasti ICT (50 % škol)
- Studenti nemají vlastní zařízení vhodná pro využití ve výuce (50 % škol)
- Nedostatečné SW vybavení školy (43 % škol)
- Nedostatečné finance či prostory pro organizování a vedení nepovinných předmětů (41 % škol)
- Nedostatečné či neodpovídající prostory či vybavení školy (39 % škol)
- Nedostatečná motivace pedagogů k dalšímu vzdělávání v oblasti ICT (36 % škol)

Opatření, která by SOU pomohla ke stanoveným cílům

- Aplikace – pořizování licencí, aktualizace (77 % škol)
- Vzdělávání zaměřené na práci s novými technologiemi a službami, SW, HW (77 % škol)
- Vysokorychlostní připojení k internetu (připojení všech budov školy, atp.) (73 % škol)
- Vybavení specializovaných učeben digitálními technologiemi, multimed. technikou atp. (70 % škol)
- Vybavení ICT učeben digitálními technologiemi, multimediální technikou atp. (64 % škol)
- Technická podpora - správa sítě, údržba zařízení, upgrady,aj. (64 % škol)
- Podpora při budování školní počítačové sítě (64 % škol)
- Vzdělávání a metodické materiály zaměřené na metody a formy výuky s digitálními technologiemi (64 % škol)

Cíle, které si v rámci rozvoje digitálních kompetencí stanovila SOU

Digitální technologie jsou ve výuce využívány zcela běžně všemi účastníky dle stanovených pravidel, která reagují na aktuální potřeby školy a výuky. (80 % škol)

Prostory jsou vhodné a dostačující nejen pro výuku informatiky, ale také pro plnohodnotné využívání digitálních technologií napříč vyučovanými předměty. Internetové připojení je k dispozici v celé budově školy. (80 % škol)

Minimálně jedním připojeným počítačem s dataprojektorem či interaktivní tabulí je vybavena většina učeben. Internetové připojení je k dispozici ve vyhrazených částech školy. (73 % škol)

Ve výuce i mimo ni jsou vytvářeny výukové materiály, které jsou prezentované a sdílené mezi pedagogy. (68 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Učitelé se systematicky vzdělávají v oblasti digitálních technologií a to nejen v rámci DVPP, ale také prostřednictvím sebevzdělávání. Poznatky začleňují do výuky a předávají své znalosti a příklady dobré praxe svým kolegům. (68 % škol)

Běžně jsou využívány různé nástroje pro komunikaci, sdílení souborů na cloudovém uložišti, textová komunikace či videokonference. (66 % škol)

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-8 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav rozvoje digitálních kompetencí na SOŠ

Digitální technologie jsou ve výuce využívány zcela běžně všemi účastníky dle stanovených pravidel, která reagují na aktuální potřeby školy a výuky. (61 % škol)

Min. jedním připojeným počítačem s dataprojektorem či interaktivní tabulí je vybavena většina učeben. Internet. připojení je k dispozici ve vyhrazených částech školy. (54 % škol)

Na škole působí ICT metodik a koordinátor, který vytváří plán nákupu a začlenění digitálních technologií do výuky. (48 % škol)

Škola umožnuje v neomezené míře připojení žákovských mobilních zařízení do sítě. (48 % škol)

Prostory jsou dostačující pro výuku informatiky i pro využívání digit. technologií napříč předměty. Internet. připojení je k dispozici v celé budově školy. (56 % škol)

Běžně jsou využívány různé nástroje pro komunikaci, sdílení souborů na cloud. uložišti, apod. (54 % škol)

Ve výuce i mimo ni jsou vytvářeny výukové materiály, které jsou prezentované a sdílené mezi pedagogy. (48 % škol)

Učitelé se systematicky vzdělávají v oblasti digit. technologií nejen v rámci DVPP, ale také prostřednictvím sebevzdělávání. Poznatky začleňují do výuky a předávají příklady dobré praxe svým kolegům. (48 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Činnosti, které SOŠ v rámci rozvoje digitálních kompetencí realizují

- Škola využívá ICT i v jiných předmětech, než jsou informatické předměty (93 % škol)
- Škola podporuje pedagogy k sebevzdělávání v oblasti ICT (89 % škol)
- Pedagogové získané dovednosti v oblasti ICT začleňují do výuky (87 % škol)
- Pedagogové plánují výuku s použitím ICT a nových výukových metod (85 % škol)
- Škola motivuje žáky i pedagogy k účelnému používání ICT (85 % škol)
- Pedagogové mezi sebou sdílejí znalosti a zkušenosti v oblasti ICT (82 % škol)
- Škola nastavuje pravidla použití ICT - včetně mobilních telefonů, přístupu do internetu, prostřednictvím školního řádu (82 % škol)

Překážky, na něž SOŠ při realizaci těchto činností narážejí

- Nedostatečné vzdělání pedagogů na škole v oblasti ICT (46 % škol)
- Nedostatečné finance či prostory pro organizování a vedení nepovinných předmětů (44 % škol)
- Studenti nemají vlastní zařízení vhodná pro využití ve výuce (41 % škol)
- Nedostatečné SW vybavení školy (39 % škol)
- Nedostatečné či neodpovídající prostory či vybavení školy (38 % škol)
- Nedostatečná motivace pedagogů k dalšímu vzdělávání v oblasti ICT (35 % škol)

Opatření, která by SOŠ pomohla ke stanoveným cílům

- Aplikace – pořizování licencí, aktualizace (76 % škol)
- Vzdělávání zaměřené na práci s novými technologiemi, seznámení s novými službami, SW, HW (70 % škol)
- Vysokorychlostní připojení školy k internetu (připojení všech budov školy, posílení stávajících parametrů konektivity, zajištění sekundárního připojení atp.) (69 % škol)
- Vybavení specializovaných učeben, pracoven, laboratoří a dílen digitálními technologiemi, multimediální technikou atp. (66 % škol)
- Vybavení ICT učeben digitálními technologiemi, multimediální technikou atp. (65 % škol)
- Technická podpora - správa sítě, provoz a údržba zařízení, aktualizace a upgrady, audity (SW, HW, bezpečnost včetně kybernetické) (59 % škol)

Cíle, které si v rámci rozvoje digitálních kompetencí stanovily SOŠ

Prostory jsou vhodné a dostačující nejen pro výuku informatiky, ale také pro plnohodnotné využívání digitálních technologií napříč vyučovanými předměty. Internetové připojení je k dispozici v celé budově školy. (83 % škol)

Škola umožnuje v neomezené míře připojení žákovských mobilních zařízení do sítě. (72 % škol)

Běžně jsou využívány různé nástroje pro komunikaci, sdílení souborů na cloudovém uložišti, textová komunikace či videokonference. (68 % škol)

Digitální technologie jsou ve výuce využívány zcela běžně všemi účastníky dle stanovených pravidel, která reagují na aktuální potřeby školy a výuky. (82 % škol)

Učitelé se systematicky vzdělávají v oblasti digitálních technologií a to nejen v rámci DVPP, ale také prostřednictvím sebevzdělávání. Poznatky začleňují do výuky a předávají své znalosti a příklady dobré praxe svým kolegům. (69 % škol)

Ve výuce i mimo ni jsou vytvářeny výukové materiály, které jsou prezentované a sdílené mezi pedagogy. (65 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-8 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav rozvoje digitálních kompetencí na gymnáziích

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Digitální technologie jsou ve výuce využívány zcela běžně všemi účastníky dle stanovených pravidel, která reagují na aktuální potřeby školy a výuky. (63 % škol)

Běžně jsou využívány různé nástroje pro komunikaci, sdílení souborů na cloudovém uložišti, textová komunikace či videokonference. (63 % škol)

Prostory jsou dostačující pro výuku informatiky i pro využívání digit. technologií napříč předměty. Internet. připojení je k dispozici v celé budově školy. (58 % škol)

Většina učitelů detailně plánuje způsoby integrace digitálních technologií do připravovaných vzdělávacích aktivit. Žáci jsou podporováni ve využívání digitálních technologií i v jiných předmětech, než je informatika. (53 % škol)

Na škole působí ICT metodik a koordinátor, který vytváří plán nákupu a začlenění digitálních technologií do výuky. (53 % škol)

Učitelé se systematicky vzdělávají v oblasti digitálních technologií a to nejen v rámci DVPP, ale také prostřednictvím sebevzdělávání. Poznatky začleňují do výuky a předávají své znalosti a příklady dobré praxe svým kolegům. (48 % škol)

Škola umožňuje v neomezené míře připojení žákovských mobilních zařízení do sítě. (48 % škol)

Činnosti, které gymnázia v rámci rozvoje digitálních kompetencí realizují

- Škola využívá ICT i v jiných předmětech, než jsou informatické předměty (98 % škol)
- Škola podporuje pedagogy k sebevzdělávání v oblasti ICT (95 % škol)
- Pedagogové získané dovednosti v oblasti ICT začleňují do výuky (93 % škol)
- Pedagogové plánují výuku s použitím ICT a nových výukových metod (88 % škol)
- Pedagogové mezi sebou sdílejí znalosti a zkušenosti v oblasti ICT (85 % škol)
- Škola nastavuje pravidla použití ICT - včetně mobilních telefonů, přístupu do internetu, prostřednictvím školního řádu (83 % škol)

Překážky, na něž gymnázia při realizaci těchto činností narážejí

- Nedostatečné finance či prostory pro organizování a vedení nepovinných předmětů (55 % škol)
- Nedostatečné SW vybavení školy (50 % škol)
- Nedostatečné či neodpovídající prostory či vybavení školy (48 % škol)
- Nízká časová dotace či absence ICT koordinátora (38 % škol)
- Nedostačující zdroje a informace, jak lépe začlenit ICT do výuky (35 % škol)
- Nedostatečné vzdělání pedagogů na škole v oblasti ICT (30 % škol)

Opatření, která by gymnáziím pomohla ke stanoveným cílům

- Aplikace – pořizování licencí, aktualizace (80 % škol)
- Vysokorychlostní připojení školy k internetu (připojení všech budov školy, atp.) (78 % škol)
- Vybavení specializovaných učeben, laboratoří a dílen digitálními technologiemi, multimediální technikou atp. (78 % škol)
- Technická podpora - správa sítě, údržba zařízení, aktualizace, upgrady, audity (SW, HW, bezpečnost vč. kybernetické) (73 % škol)
- Vybavení ICT učeben digitálními technologiemi, multimediální technikou atp. (68 % škol)
- Podpora při budování školní počítačové sítě (kabelové a bezdrátové rozvody po areálu školy, infrastruktura) (63 % škol)

Cíle, které si v rámci rozvoje digitálních kompetencí stanovila gymnázia

Prostory jsou vhodné a dostačující nejen pro výuku informatiky, ale také pro plnohodnotné využívání digitálních technologií napříč vyučovanými předměty. Internetové připojení je k dispozici v celé budově školy. (90 % škol)

Digitální technologie jsou ve výuce využívány zcela běžně všemi účastníky dle stanovených pravidel, která reagují na aktuální potřeby školy a výuky. (85 % škol)

Škola umožňuje v neomezené míře připojení žákovských mobilních zařízení do sítě. (80 % škol)

Běžně jsou využívány různé nástroje pro komunikaci, sdílení souborů na cloudovém uložišti, textová komunikace či videokonference. (80 % škol)

Učitelé se systematicky vzdělávají v oblasti digitálních technologií a to nejen v rámci DVPP, ale také prostřednictvím sebevzdělávání. Poznatky začleňují do výuky a předávají své znalosti a příklady dobré praxe svým kolegům. (65 % škol)

Většina učitelů detailně plánuje způsoby integrace digitálních technologií do připravovaných vzdělávacích aktivit. Žáci jsou podporováni ve využívání digitálních technologií i v jiných předmětech, než je informatika. (65 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

10 Rozvoj čtenářské gramotnosti

Rada Evropské unie v Doporučení z května 2018 o klíčových kompetencích pro celoživotní učení doporučuje zaměřit vzdělávání na rozvoj kompetencí, a to jak žáků, tak učitelů. **Gramotnosti** jsou **podmínkou** pro získání **klíčových kompetencí** i pro **dosažení důležitých cílů vzdělávání a odborné přípravy**. Rozvoj gramotností je základem pro další učení i pro uplatnění na měnícím se pracovním trhu a je potřebné rozvíjet je **průřezově napříč vzdělávacími obory**.

Jedním z cílů Strategického rámce evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě (ET 2020) je šířit osvědčené postupy týkající se **schopnosti žáků porozumět psanému textu** a vypracovat závěry, jak zlepšit gramotnost v celé EU, **zlepšit znalosti z matematiky a přírodních věd na vyšších stupních vzdělávání a odborné přípravy**. A rovněž více zohledňovat klíčové průřezové kompetence ve vzdělávacích oblastech, hodnocení a kvalifikacích.

Koncept gramotností má ústřední místo také v **šetření PISA**, které se užívá i v českém prostředí. Důležitým charakteristickým rysem projektu PISA je pravidelné zjišťování nabytých dovedností a vědomostí, o nichž se předpokládá, že budou nezbytné pro úspěšné zapojení žáků do reálného konkurenčního prostředí a budou pro ně výhodou v dalším vzdělávání i na trhu práce. Záměrem není zkoumat, jak žáci dovedou reprodukovat získané vědomosti, ale **jak dokáží v úlohách vytvořených na základě rozmanitých situací běžného života využít své schopnosti a osvojené dovednosti**.

V návaznosti na výše uvedené je tak cílem oblasti intervence Čtenářská a matematická gramotnost podporovat **systematický rozvoj gramotnosti ve školách** a tím přispívat k lepšímu uplatnění žáků v dalším vzdělávání a na pracovním trhu. Díky funkční schopnosti pracovat s texty a dokumenty, porozumět jim, zužitkovat získané informace, aplikovat získaný matematický aparát na úlohy z běžného života, přemýšlet v souvislostech a návaznostech, zaujmout postoj a sdílet a formulovat vlastní myšlenky mohou žáci zažít úspěch nejen ve škole, ale samozřejmě v práci a osobním i veřejném životě.

Čtenářská gramotnost ve smyslu schopnosti praktického uplatnění znalostí v rozmanitých životních situacích umožňuje **porozumět psanému textu**, který využívá jazyk ve své grafické podobě (včetně vizuálních útvarů jako např. diagramy, mapy, tabulky grafy), nakládat s **informacemi v kontextu**, vyvozovat a **usuzovat v souladu** s vlastními rostoucími **zkušenostmi,** posuzovat **věrohodnost textů** a číst z **většího počtu zdrojů**, často multimodálního charakteru. Psanými texty jsou myšleny vedle klasických, tzv. statických textů také tzv. dynamické texty, které jsou charakteristické pro digitální média.

Nezbytnou podmínkou pro získání čtenářské gramotnosti je **osvojení si čtenářských strategií**. Těžiště jejich rozvoje je v základním vzdělávání, na středních školách by měly být dále rozvíjeny a prohlubovány. Cílem je, aby se žáci naučili pracovat se strategiemi vědomě, aby věděli, kdy mají které použít, a hlavně aby přemýšleli, proč a jak by je měli použít. Strategie jsou prostředkem k dosažení toho, že žáci budou schopni přemýšlet o tom, co a jak čtou, a naučí se, jak porozumět obsahu textu, záměru autora apod. Pro úspěšný rozvoj čtenářské gramotnosti jsou základním předpokladem také **vhodné materiální a organizační podmínky ve škole**.

Zjištění šetření PISA ve výsledcích českých žáků dlouhodobě ukazují na **potřebu věnovat pozornost významným rozdílům ve výsledcích žáků jednotlivých druhů škol**. Rozdíl mezi výsledkem žáků víceletých gymnázií a středních odborných škol bez maturity je větší než dvě gramotnostní úrovně. Rozdílných výsledků je dosahováno také dívkami a chlapci, je proto třeba rovněž v rozvoji čtenářské gramotnosti pracovat s hlediskem genderových specifik.

Hlavní zjištění

- Pro rozvoj čtenářské gramotnosti jsou školami v nejvyšší míře vykonávány aktivity patřící do mírně pokročilé úrovně. V této úrovni na škole působí koordinátor pro čtenářskou gramotnost a rozvoj čtenářské gramotnosti probíhá prostřednictvím dílčích aktivit. Ve vysoké míře jsou vykonávány také aktivity základní a pokročilé úrovně. Rozvoj činností školy plánují především v rámci pokročilé a nejvyšší úrovně, čímž deklarují zájem začlenění čtenářské gramotnosti do výuky. Oproti předchozí vlně šetření školy vykazují navýšení činností v rámci pokročilé a nejvyšší úrovně. V základní úrovni došlo k mírnému poklesu činností.

- V rámci rozvoje čtenářské gramotnosti má většina škol v Jihomoravském kraji vlastní knihovnu, zvyšuje motivaci žáků ke čtení a pracuje různou podobou textu. Přibližně tři čtvrtiny škol pracují s beletristickými texty nebo s odbornými texty ve výuce. Značná část škol pomáhá žákům s vlastním výběrem četby. Dvě třetiny škol pracují s texty napříč předměty a pořádají pravidelné návštěvy knihovny. Oproti předchozí vlně šetření došlo u většiny realizovaných aktivit k navýšení podílu škol, které se na nich podílely.

- V souvislosti s překážkami, které omezují rozvoj čtenářské gramotnosti na středních a vyšších odborných školách, se nejčastěji školy setkávaly s nedostatečnou motivací žáků k rozvoji čtenářské gramotnosti a s nedostatečnou úrovní čtenářské gramotnosti žáků ze ZŠ. Dvě pětiny škol se setkaly s nedostatkem finančních prostředků na materiální zajištění rozvoje čtenářské gramotnosti. Oproti předchozí vlně šetření téměř u všech překážek poklesl podíl škol, který se s nimi setkává. K nejvyššímu snížení došlo u nedostatku finančních prostředků na realizaci mimotřídních aktivit podporujících čtenářskou gramotnost.

- V oblasti rozvoje čtenářské gramotnosti v Jihomoravském kraji by školy nejčastěji potřebovaly dostatečné prostředky na nákup beletrie, odborných textů pro školní knihovnu a podporu čtenářské gramotnosti napříč předměty. Více než polovina škol by také ocenila využívání ICT a interaktivních médií na podporu čtenářské gramotnosti, systematickou práci žáků s odbornými texty, prostředky pro personální a materiální zajištění práce se žáky se zájmem o literaturu a podporu projektových dnů zaměřených na rozvoj čtenářské gramotnosti. Oproti předchozím vlnám se potřebnost většiny opatření alespoň mírně snížila.

10.1 Současná úroveň škol a jejich předpokládaný posun

Pokud jde o rozvoj škol v oblasti čtenářské gramotnosti v Jihomoravském kraji, v nejvyšší míře jsou vykonávány aktivity patřící do mírně pokročilé úrovně (41 %). V této úrovni na škole působí koordinátor pro čtenářskou gramotnost a rozvoj čtenářské gramotnosti probíhá prostřednictvím dílčích aktivit. Ve vysoké míře jsou vykonávány také aktivity základní (38 %) a pokročilé úrovně (36 %). V pokročilé úrovni na škole působí koordinátor čtenářské gramotnosti a probíhá snaha o systematické začlenění čtenářské gramotnosti do výuky. V nejnižší míře se rozvíjejí aktivity nejvyšší úrovně (15 %), v té je zpracovaná ucelená koncepce rozvoje čtenářské gramotnosti.

Pakliže měly školy zhodnotit předpokládaný posun v oblasti rozvoje čtenářské gramotnosti, plánují rozvoj činností především v rámci pokročilé (předpokládaný posun o 23 p. b.) a nejvyšší úrovně (předpokládaný posun o 18 p. b.), čímž deklarují zájem začlenění čtenářské gramotnosti do výuky. Nižší posun lze předpokládat v mírně pokročilé úrovni (předpokládaný posun o 10 p. b.) a minimální posun v základní úrovni (předpokládaný posun o 1 p. b.).

Graf 107: Současná úroveň rozvoje čtenářské gramotnosti a předpokládaný posun

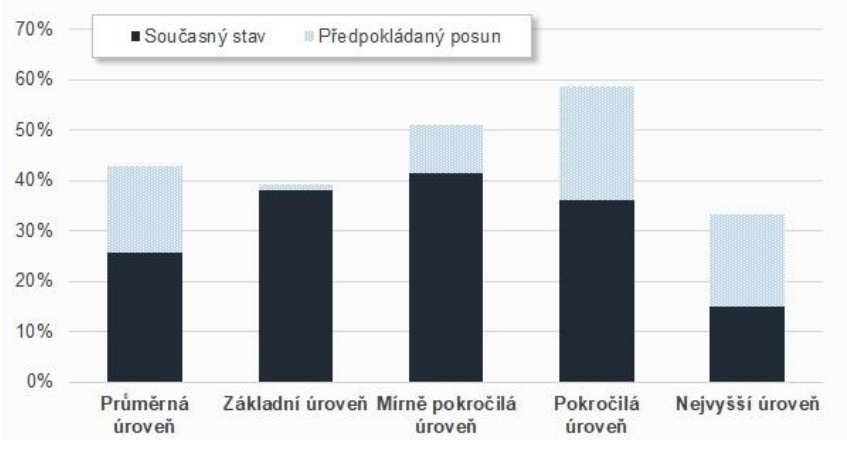

Základní úroveň – na škole nepůsobí koordinátor pro čtenářskou gramotnost. Na škole není komplexní pojetí začlenění čtenářské gramotnosti do výuky. Rozvoj čtenářské gramotnosti je na škole realizován v rámci výuky českého jazyka a literatury.

Mírně pokročilá úroveň – na škole působí koordinátor pro čtenářskou gramotnost. Rozvoj čtenářské gramotnosti na škole probíhá pouze prostřednictvím dílčích aktivit. Někteří učitelé zařazují do výuky prvky k rozvoji čtenářské gramotnosti.

Pokročilá úroveň – koordinátor čtenářské gramotnosti spolupracuje s jednotlivými učiteli. Na škole je snaha o vytvoření uceleného pojetí začlenění čtenářské gramotnosti do výuky. Učitelé napříč předměty běžně zařazují do výuky prvky k rozvoji čtenářské gramotnosti.

Nejvyšší úroveň – čtenářská gramotnost je obsahově i časově koordinována pracovníkem, který k tomu má vytvořeny odpovídající podmínky. Škola má zpracovanou ucelenou koncepci rozvoje čtenářské gramotnosti. Pravidelně dochází ke sdílení poznatků, reflexi učitelů napříč předměty o zkušenostech ze zařazování prvků rozvoje čtenářské gramotnosti do jejich předmětů. Spolupráce s externími partnery (např. místní knihovna, známé osobnosti, nakladatelství apod.) je pravidelnou součástí výuky.

Oproti II. vlně šetření (v I. vlně šetření se úroveň čtenářské gramotnosti neměřila) školy vykazují navýšení činností v rámci pokročilé úrovně (nárůst o 8 p. b.) a nejvyšší úrovně (nárůst o 5 p. b.). Ke snížení realizace činností došlo u základní úrovně (pokles o 5 p. b.) a mírně pokročilá úroveň zůstala beze změny.

Graf 108: Srovnání současné úrovně rozvoje čtenářské gramotnosti

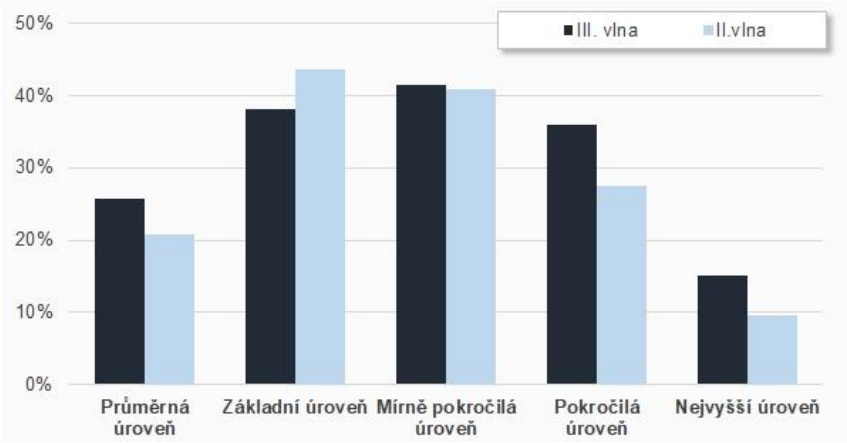

Základní úroveň – na škole nepůsobí koordinátor pro čtenářskou gramotnost. Na škole není komplexní pojetí začlenění čtenářské gramotnosti do výuky. Rozvoj čtenářské gramotnosti je na škole realizován v rámci výuky českého jazyka a literatury.

Mírně pokročilá úroveň – na škole působí koordinátor pro čtenářskou gramotnost. Rozvoj čtenářské gramotnosti na škole probíhá pouze prostřednictvím dílčích aktivit. Někteří učitelé zařazují do výuky prvky k rozvoji čtenářské gramotnosti.

Pokročilá úroveň – koordinátor čtenářské gramotnosti spolupracuje s jednotlivými učiteli. Na škole je snaha o vytvoření uceleného pojetí začlenění čtenářské gramotnosti do výuky. Učitelé napříč předměty běžně zařazují do výuky prvky k rozvoji čtenářské gramotnosti.

Nejvyšší úroveň – čtenářská gramotnost je obsahově i časově koordinována pracovníkem, který k tomu má vytvořeny odpovídající podmínky. Škola má zpracovanou ucelenou koncepci rozvoje čtenářské gramotnosti. Pravidelně dochází ke sdílení poznatků, reflexi učitelů napříč předměty o zkušenostech ze zařazování prvků rozvoje čtenářské gramotnosti do jejich předmětů. Spolupráce s externími partnery (např. místní knihovna, známé osobnosti, nakladatelství apod.) je pravidelnou součástí výuky.

10.2 Aktivity, které školy realizují v rámci této intervence

V rámci rozvoje čtenářské gramotnosti vlastní většina škol v Jihomoravském kraji knihovnu (88 %), zvyšuje motivaci žáků ke čtení (80 %) a pracuje různou podobou textu (77 %). Přibližně tři čtvrtiny škol pracují s beletristickými texty (74 %) nebo s odbornými texty ve výuce (73 %). Celkem 70 % škol pomáhá žákům s vlastním výběrem četby. Dvě třetiny škol pracují s texty napříč předměty (66 %) a pořádají pravidelné návštěvy knihovny (65 %). Ostatní aktivity pro rozvoj čtenářské gramotnosti realizuje alespoň 15 % škol.

Graf 109: Činnosti, na kterých se školy v rámci rozvoje čtenářské gramotnosti aktivně podílejí

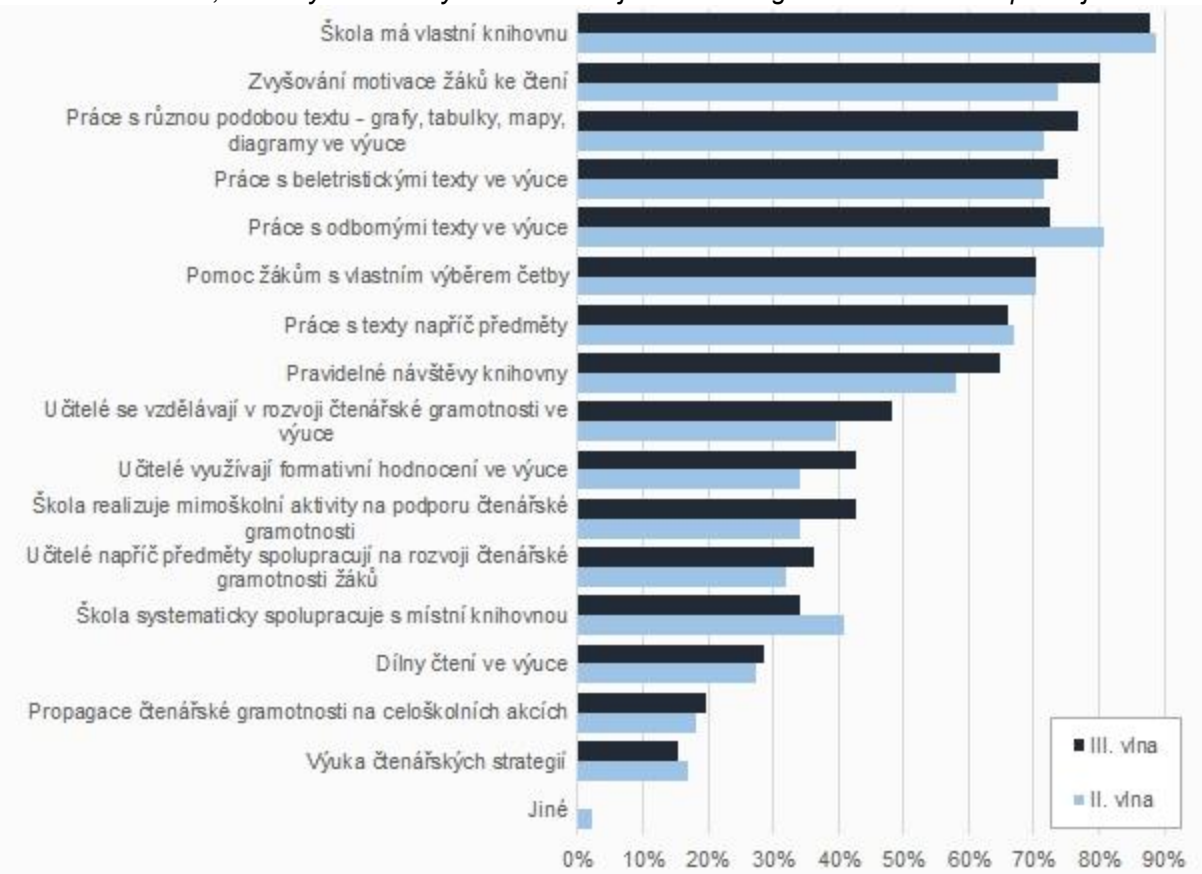

Pozn. data za první vlnu šetření nejsou k dispozici.

Oproti II. vlně šetření došlo u většiny realizovaných aktivit k navýšení podílu škol, které tyto aktivity realizovaly. K nejvyššímu navýšení došlo u škol, ve kterých se učitelé vzdělávají v rozvoji čtenářské gramotnosti ve výuce, využívají formativní hodnocení ve výuce a u škol, které realizují mimoškolní aktivity na podporu čtenářské gramotnosti (nárůst shodně o 9 p. b.). Naopak se snížil podíl škol, který pracuje s odbornými texty ve výuce (pokles o 8 p. b.). K žádné změně nedošlo u pomoci žákům s vlastním výběrem četby.

10.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště z výše uvedených aktivit v oblasti čtenářské gramotnosti nejčastěji zvyšují motivaci žáků ke čtení (87 %), pracují s odbornými texty ve výuce a pomáhají žákům s vlastním výběrem četby (shodně 81 %). Více než tři čtvrtiny učilišť mají vlastní knihovnu a pracují s různou podobou textů (shodně 77 %). Přibližně tři čtvrtiny středních odborných učilišť pracují s texty napříč předměty a pravidelně navštěvují knihovnu (shodně 74 %).

Pokud bychom v souvislosti s realizovanými aktivitami měli zohlednit jejich důležitost, prioritami pro střední odborná učiliště jsou práce s odbornými texty ve výuce a zvyšování motivace žáků ke čtení. Tyto aktivity realizuje nejvyšší podíl SOU, který jim přisuzuje také nadprůměrnou důležitost.

Graf 110: Aktivity, na nichž se SOU, podílejí, a jejich důležitost

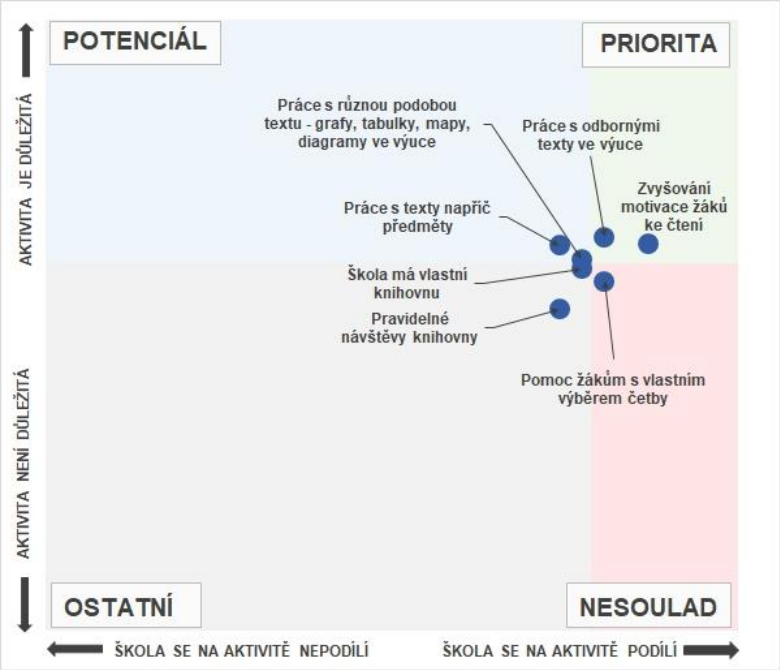

Pomoc žákům s vlastním výběrem četby realizuje vysoký podíl učilišť. Nicméně této aktivitě přikládají učiliště podprůměrnou důležitost, a proto pro ně představuje určitý nesoulad.

Potenciál pro rozvoj čtenářské gramotnosti vykazují práce s texty napříč předměty a práce s různou podobou textu a částečně také vlastní knihovna. Tyto aktivity realizuje nižší podíl škol než aktivity prioritní, ale školy jim přikládají nadprůměrně vysokou důležitost.

Střední odborné školy pro rozvoj čtenářské gramotnosti nejčastěji pracují s odbornými texty ve výuce (85 %) a mají vlastní knihovnu (83 %). Alespoň tři čtvrtiny škol pracují s beletristickými texty ve výuce (79 %), zvyšují motivaci žáků ke čtení, pomáhají žákům s výběrem četby (shodně 77 %) a pracují s různou podobou textu (75 %).

Graf 111: Aktivity, na nichž se SOŠ podílejí, a jejich důležitost

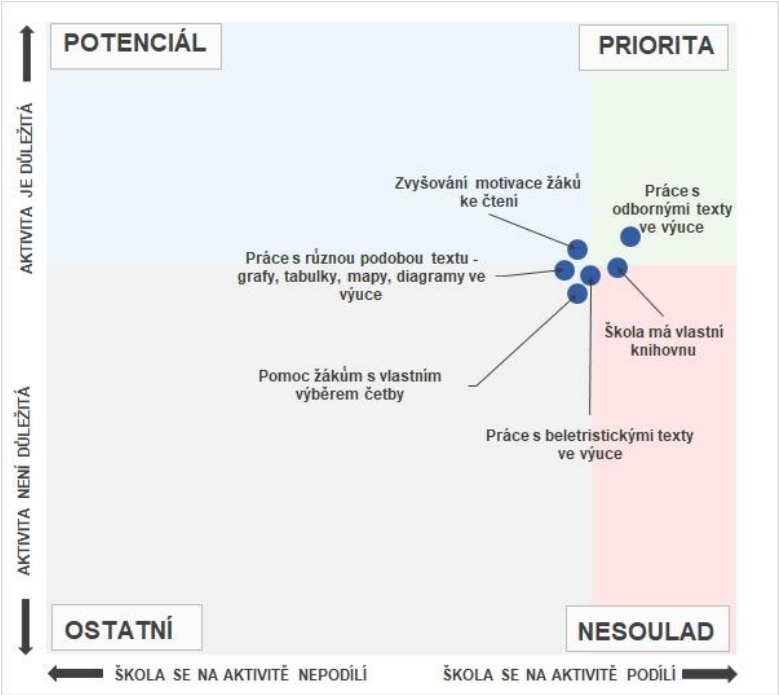

Prioritou v oblasti čtenářské gramotnosti je práce s odbornými texty ve výuce. Tuto aktivitu realizuje vysoký podíl škol, který ji považuje za důležitou.

Podíl škol, který má vlastní knihovnu, je vysoký. Nicméně školy vlastní knihovně přisuzují průměrnou míru důležitosti. Z tohoto důvodu se ocitá na pomezí tzv. nesouladu. Podprůměrně je hodnocena i třetí nejčastější aktivita, práce s beletristickými texty.

Potenciál pro rozvoj čtenářské gramotnosti představuje zvyšování motivace žáků ke čtení. Tuto aktivitu realizuje nižší podíl škol než aktivity prioritní, ale je považována za důležitou.

Naprostá většina **gymnázií** v Jihomoravském kraji má vlastní knihovnu (95 %). Většina gymnázií pracuje s beletristickými texty ve výuce (84 %), zvyšuje motivaci žáků ke čtení (81 %) a pracuje s různou podobou textu (78 %). Přibližně dvě třetiny gymnázií pracují s odbornými texty ve výuce (68 %) a pomáhají žákům s vlastním výběrem četby (65 %).

Graf 112: Aktivity, na nichž se gymnázia podílejí, a jejich důležitost

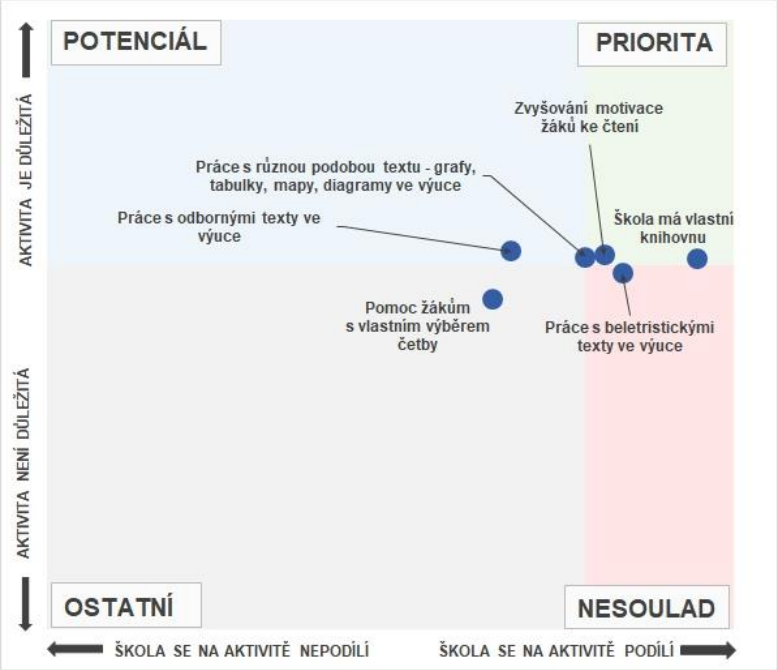

Prioritními aktivitami v rámci rozvoje čtenářské gramotnosti je pro gymnázia, vlastní knihovna, zvyšování motivace žáků ke čtení a práce s různou podobou textu ve výuce (grafy, diagramy apod.).

Práce s odbornými texty ve výuce poskytuje potenciál v rozvoji čtenářské gramotnosti.

Mezi často realizovanými aktivitami v oblasti rozvoje čtenářské gramotnosti se umístila také práce s beletristickými texty ve výuce. Gymnázia však této aktivitě přiřazují mírně podprůměrnou důležitost, a tak pro ně představuje tzv. nesoulad.

10.3 Překážky, na které školy naráží v rámci této intervence

V souvislosti s překážkami, které omezují rozvoj čtenářské gramotnosti na středních a vyšších odborných školách, se nejčastěji školy v Jihomoravském kraji setkávají s nedostatečnou motivací žáků k rozvoji čtenářské gramotnosti (77 %) a s nedostatečnou úrovní čtenářské gramotnosti žáků ze ZŠ (64 %). Dvě pětiny škol se setkaly s nedostatkem finančních prostředků na materiální zajištění rozvoje čtenářské gramotnosti (40 %).

Alespoň třetina škol mezi překážkami uvedla příliš nízkou časovou dotaci na rozvoj čtenářské gramotnosti ve výuce napříč předměty (38 %), nedostatek finančních prostředků na realizaci mimotřídních aktivit podporujících čtenářskou gramotnost a velkou administrativní zátěž spojenou se získáváním finančních prostředků (shodně 33 %). Na žádnou překážku nenaráží 5 % škol.

Oproti II. vlně šetření téměř u všech překážek poklesl podíl škol, který se s nimi setkává. K nejvyššímu snížení došlo u nedostatku finančních prostředků na realizaci mimotřídních aktivit podporujících čtenářskou gramotnost (pokles o 18 p. b.), příliš nízké časové dotace na rozvoj čtenářské gramotnosti ve výuce napříč předměty (pokles o 12 p. b.) a nedostatku učitelů proškolených k rozvoji čtenářské gramotnosti (pokles o 12 p. b.). Žádný rozdíl nenastal u chybějící spolupráce mezi učiteli.

Graf 113: Překážky, na které školy narážejí v rámci rozvoje čtenářské gramotnosti

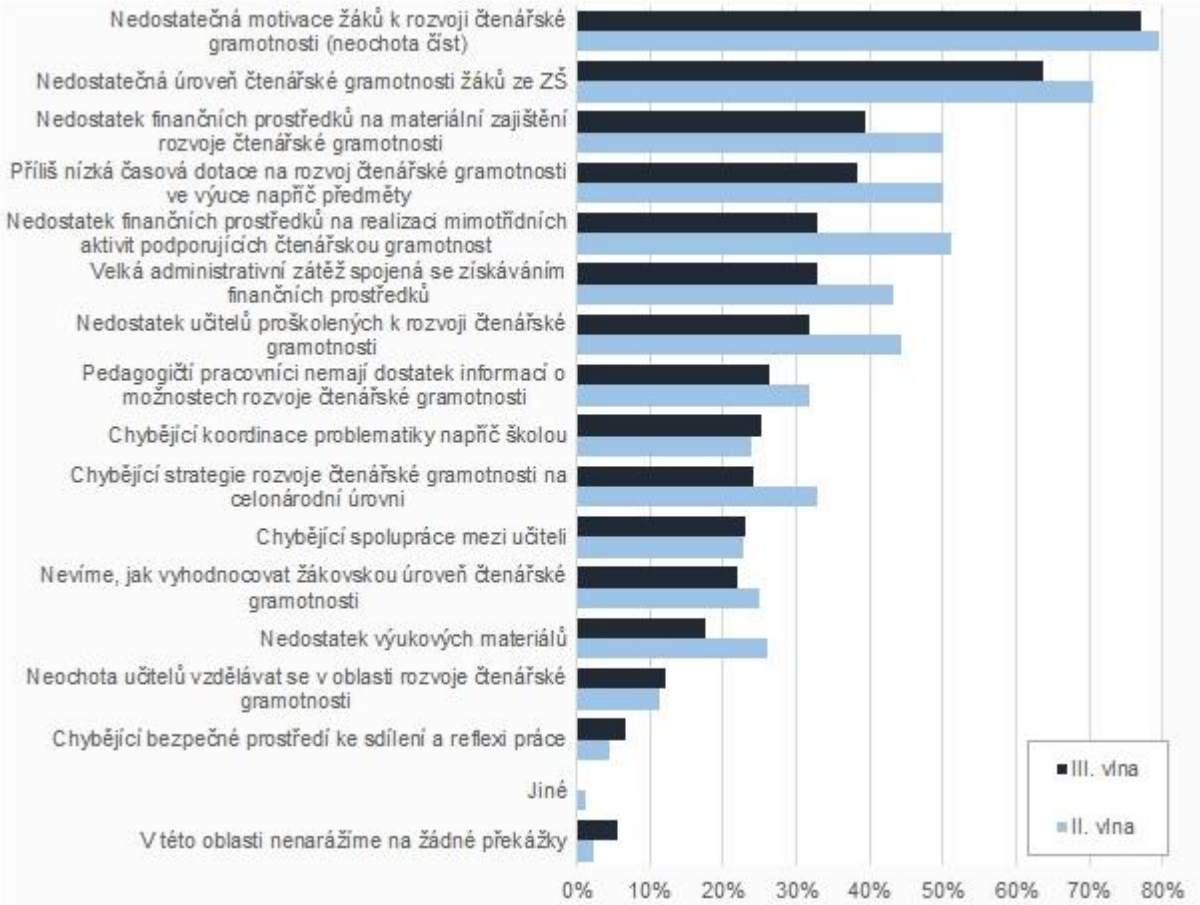

Pozn. data za první vlnu šetření nejsou k dispozici.

10.4 Opatření pro zlepšení realizace intervence

V oblasti rozvoje čtenářské gramotnosti v Jihomoravském kraji by školy nejčastěji potřebovaly dostatečné prostředky na nákup beletrie, odborných textů pro školní knihovnu (65 %) a podporu čtenářské gramotnosti napříč předměty (64 %). Nadpoloviční většina škol by ocenila využívání ICT a interaktivních médií na podporu čtenářské gramotnosti, systematickou práci žáků s odbornými texty, prostředky pro personální a materiální zajištění práce se žáky se zájmem o literaturu (shodně 53 %) a podporu projektových dnů zaměřených na rozvoj čtenářské gramotnosti (52 %).

Přibližně polovina škol by uvítala prostředky na realizaci mimotřídních aktivit podporujících čtenářskou gramotnost (49 %) a vzdělávání vyučujících k podpoře čtenářské gramotnosti (48 %). Ostatní opatření by ocenila alespoň třetina škol.

Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřebnosti. Oproti I. vlně šetření jsou méně potřebné především prostředky pro personální zajištění konzultací pro žáky se SVP i v oblasti čtenářské gramotnosti (pokles o 26 p. b. vůči I. vlně šetření) a podpora čtenářské gramotnosti napříč předměty (pokles o 21 p. b. vůči I. vlně šetření). Naopak se navýšil podíl škol, který by ocenil zřízení funkce koordinátora gramotností ve škole (nárůst o 15 p. b. vůči I. vlně šetření).

Graf 114: Opatření, která by pomohla školám k dosažení zvoleného cíle v rámci rozvoje čtenářské gramotnosti

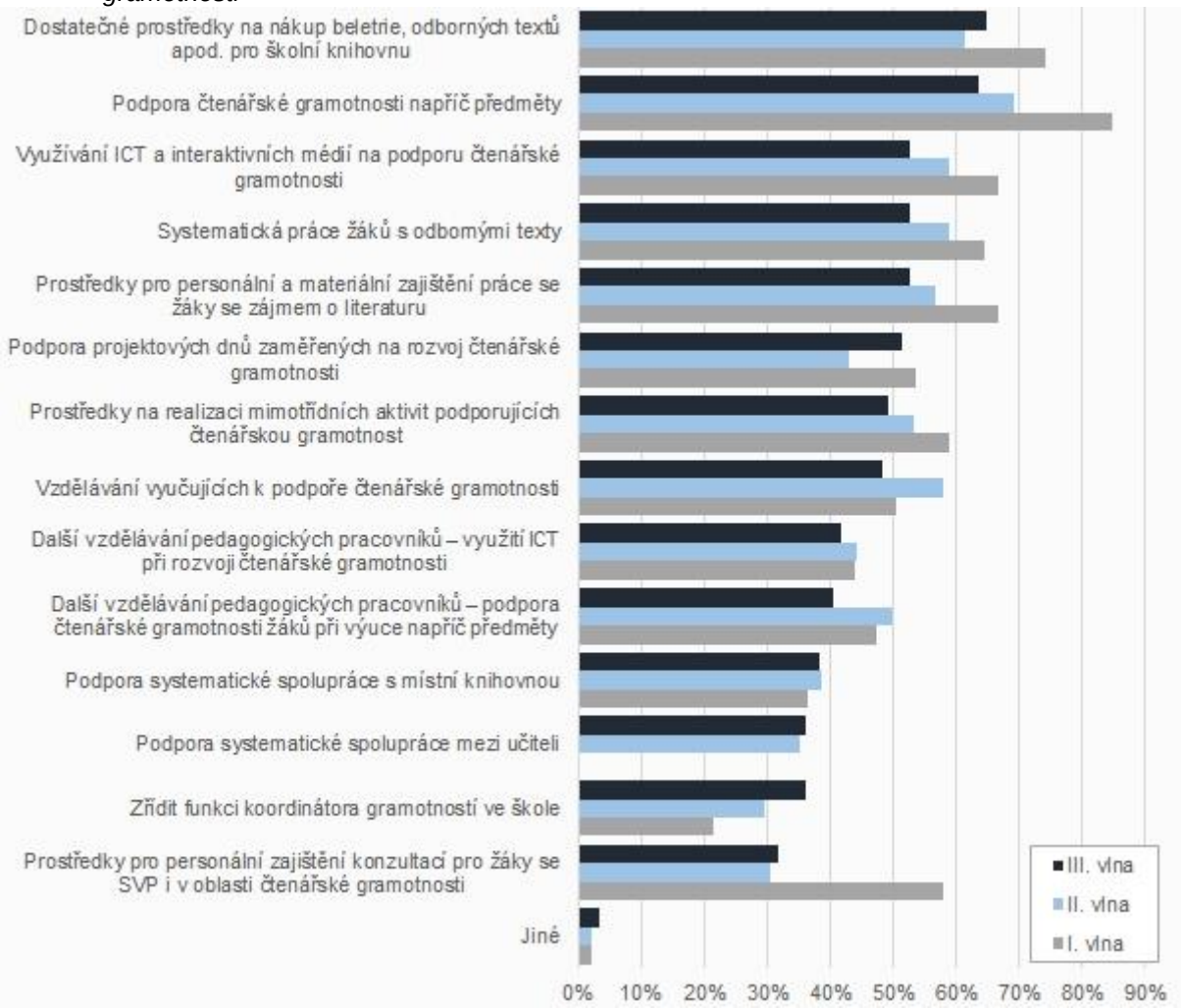

10.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště uvedla, že by jim pro rozvoj čtenářské gramotnosti nejvíce pomohla podpora čtenářské gramotnosti napříč předměty a dostatečné prostředky na nákup beletrie a odborných textů pro školní knihovnu (shodně 74 %). Více než dvě třetiny učilišť by ocenily využívání ICT a interaktivních médií na podporu čtenářské gramotnosti (71 %), systematickou práci žáků s odbornými texty a zajištění dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti využití ICT při rozvoji čtenářské gramotnosti (shodně 68 %). Značný podíl učilišť se vyslovil pro vzdělávání vyučujících k podpoře čtenářské gramotnosti (61 %).

Pokud bychom v souvislosti s navrhovanými opatřeními pro rozvoj čtenářské gramotnosti zohlednili také jejich důležitost, představuji priority tato opatření: Dostatečné prostředky na nákup do školní knihovny a podpora čtenářské gramotnosti napříč předměty. Tato opatření zmiňují školy nejčastěji a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotí jako nejdůležitější.

Graf 115: Opatření, která by SOU pomohla, a jejich důležitost

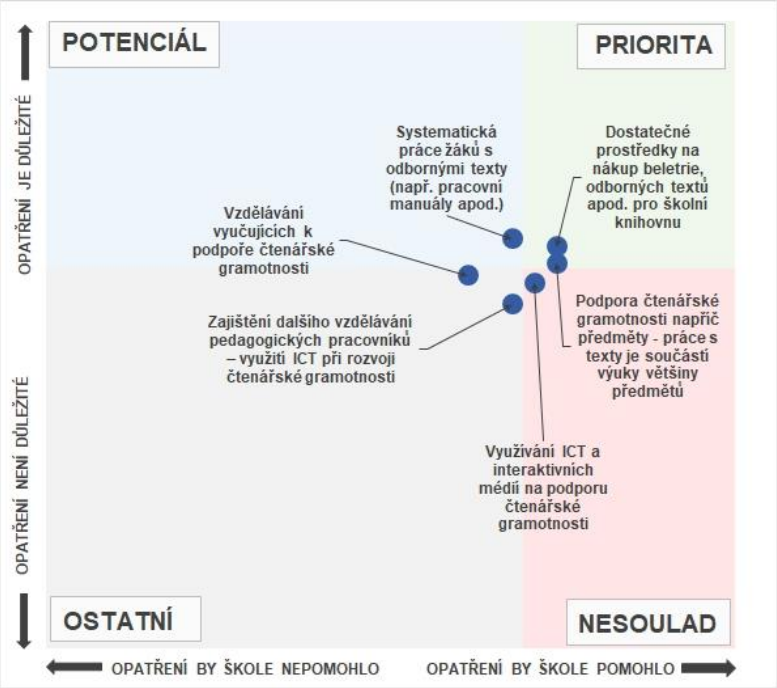

Využívání ICT a interaktivních médií na podporu čtenářské gramotnosti učiliště zmiňovala často, ale považují je za méně důležitá, tudíž spadají do tzv. nesouladu.

Opatření s potenciálem pro rozvoj čtenářské gramotnosti u SOU představuje systematická práce žáků s odbornými texty (např. práce s pracovními manuály).

Ostatní opatření školy potřebují méně často, a také jim přisuzují menší důležitost.

Střední odborné školy by nejvíce ocenily dostatečné prostředky na nákupy pro školní knihovnu (71 %). Zhruba dvě třetiny škol by potřebovaly podporu čtenářské gramotnosti napříč předměty (67 %). Velký podíl škol také potřebuje systematickou práci žáků s odbornými texty (64 %). Tři pětiny škol by uvítaly využívání ICT a interaktivních médií na podporu čtenářské gramotnosti (60 %). Nadpoloviční podíl škol se vyslovil pro vzdělávání vyučujících k podpoře čtenářské gramotnosti, podpoře projektových dnů zaměřených na rozvoj čtenářské gramotnosti, prostředky pro personální a materiální zajištění práce se žáky se zájmem o literaturu (např. tvůrčí psaní, tvorba školního časopisu) a zajištění dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti způsobu, jak podpořit čtenářskou gramotnost žáků při výuce všeobecně vzdělávacích, odborných, praktických i teoretických předmětů (shodně 56 %).

Graf 116: Opatření, která by SOŠ pomohla, a jejich důležitost

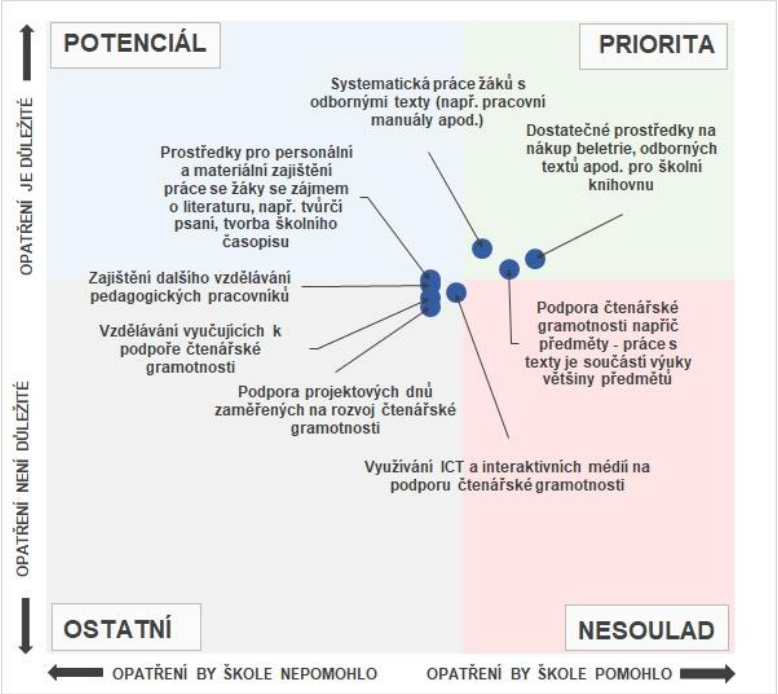

Z hlediska důležitosti jednotlivých opatření pro rozvoj čtenářské gramotnosti představují největší priority dostatečné prostředky na nákupy pro školní knihovnu, podpora čtenářské gramotnosti napříč předměty a systematická práce žáků s odbornými texty. Tato opatření školy zmiňovaly nejčastěji a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotily jako velice důležitá.

Ostatní opatření zmiňovaly školy méně často, a také je hodnotily více či méně pod průměrem. Nejblíže průměru, tj. opatřením s potenciálem, jsou prostředky pro personální a materiální zajištění práce se žáky se zájmem o literaturu.

Gymnázia by pro rozvoj čtenářské gramotnosti nejvíce ocenila dostatečné prostředky na nákup beletrie a odborných textů do školní knihovny a prostředky pro personální a materiální zajištění práce se žáky se zájmem o literaturu (shodně 65 %). Tři pětiny gymnázií by potřebovaly prostředky na realizaci mimotřídních aktivit podporujících čtenářskou gramotnost (62 %) a podporu čtenářské gramotnosti napříč předměty (60 %). Více než polovině gymnázií by pomohlo využívání ICT a interaktivních médií na podporu čtenářské gramotnosti (54 %) a podpora projektových dnů zaměřených na rozvoj čtenářské gramotnosti (51 %).

Graf 117: Opatření, která by gymnáziím pomohla, a jejich důležitost

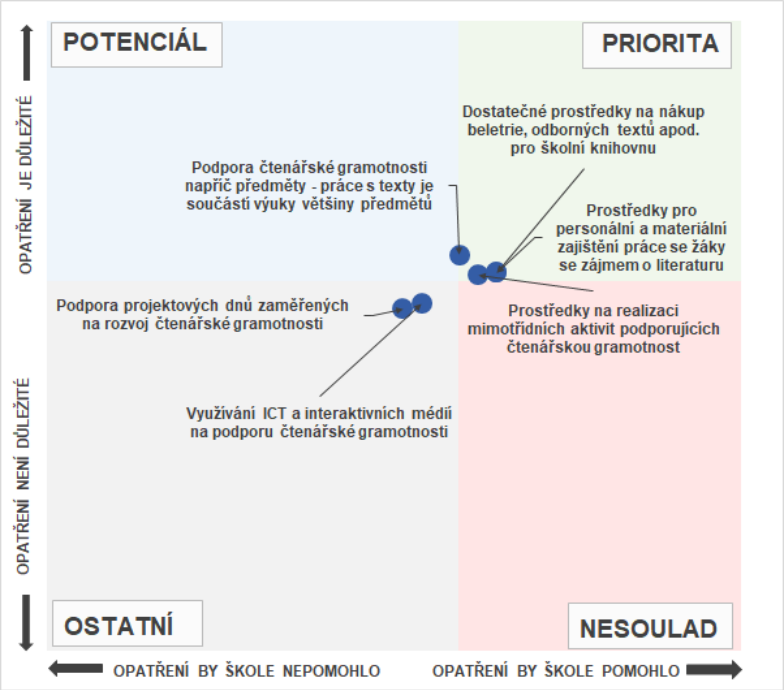

Z hlediska důležitosti nejčastěji potřebných opatření pro rozvoj čtenářské gramotnosti představují priority opatření v podobě dostatečných prostředků na nákup do školních knihoven, prostředky pro personální a materiální zajištění práce se žáky se zájmem o literaturu a prostředky na realizaci mimotřídních aktivit podporujících čtenářskou gramotnost.

Na pomezí opatření s potenciálem k rozvoji čtenářské gramotnosti a priority je podpora čtenářské gramotnosti napříč předměty. Toto opatření zároveň školy hodnotily jako nejvíce důležité.

Ostatní opatření jsou gymnázii považována za méně důležitá opatření.

10.5 Grafická sumarizace hlavních zjištění týkajících se oblasti „rozvoje čtenářské gramotnosti“ na SOŠ, SOU a na gymnáziích

Následující tři grafická schémata přehledně shrnují klíčová zjištění týkající se oblasti *rozvoje čtenářské gramotnosti* na třech nejčastěji zastoupených typech škol (SOŠ, SOU a gymnázia). Každé schéma je sestaveno ze tří (dále členěných) boxů – žlutého, modrého a oranžového.

V horním žlutém boxu jsou uvedeny školami nejčastěji volené položky z rozsáhlého seznamu jednotlivých atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *rozvoje čtenářské gramotnosti*. Tento box tak zprostředkovává stručný obraz aktuální situace v této oblasti v době před realizací intervence (projektů).

V prostředním modrém boxu jsou nejprve uvedeny školami nejčastěji realizované činnosti spadající do této oblasti, následně pak nejčastěji uváděné překážky, které komplikují její rozvoj, a nakonec nejčastěji uváděná opatření, která by školám v rozvoji této oblasti pomohla.

V dolním oranžovém boxu jsou uvedeny opět nejčastěji volené položky ze seznamu atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *rozvoje čtenářské gramotnosti*. V tomto případě však již nevypovídají o skutečné současné situaci, ale představují zamýšlený stav dané oblasti na škole po realizaci plánované intervence (projektů). Jedná se tedy o stručný obraz ideálního budoucího stavu, k němuž škola plánuje dospět s pomocí podpůrných projektů (realizované intervence).

Aktuální stav rozvoje čtenářské gramotnosti na SOU

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Někteří učitelé zařazují do výuky prvky k rozvoji čtenářské gramotnosti. (65 % škol)

Příležitostná spolupráce s externími partnery (např. místní knihovna, známé osobnosti, nakladatelství apod.). (61 % škol)

Na škole je snaha o vytvoření uceleného pojetí začlenění čtenářské gramotnosti do výuky. (52 % škol)

Učitelé napříč předměty běžně zařazují do výuky prvky k rozvoji čtenářské gramotnosti. (52 % škol)

Rozvoj čtenářské gramotnosti je na škole realizován v rámci výuky českého jazyka a literatury. (45 % škol)

Rozvoj čtenářské gramotnosti na škole probíhá pouze prostřednictvím dílčích aktivit. (45 % škol)

Činnosti, které SOU v rámci rozvoje čtenářské gramotnosti realizují

- Zvyšování motivace žáků ke čtení (87 % škol)
- Práce s odbornými texty ve výuce (81 % škol)
- Pomoc žákům s vlastním výběrem četby (81 % škol)
- Škola má vlastní knihovnu (77 % škol)
- Práce s různou podobou textu - grafy, tabulky, mapy, diagramy ve výuce (77 % škol)
- Práce s texty napříč předměty (74 % škol)
- Pravidelné návštěvy knihovny (74 % škol)

Překážky, na něž SOU při realizaci těchto činností narážejí

- Nedostatečná motivace žáků k rozvoji čtenářské gramotnosti (neochota číst) (90 % škol)
- Nedostatečná úroveň čtenářské gramotnosti žáků ze ZŠ (77 % škol)
- Nedostatek finančních prostředků na materiální zajištění rozvoje čtenářské gramotnosti na škole (nákup beletrie, vybavení knihovny, apod.) (48 % škol)
- Příliš nízká časová dotace na rozvoj čtenářské gramotnosti ve výuce napříč předměty (48 % škol)
- Nedostatek finančních prostředků na realizaci mimotřídních aktivit podporujících čtenářskou gramotnost (45 % škol)
- Nedostatek učitelů proškolených k rozvoji čtenářské gramotnosti (42 % škol)

Opatření, která by SOU pomohla ke stanoveným cílům

- Dostatečné prostředky na nákup beletrie, odborných textů apod. pro školní knihovnu (74 % škol)
- Podpora čtenářské gramotnosti napříč předměty - práce s texty je součástí výuky většiny předmětů (74 % škol)
- Využívání ICT a interaktivních médií na podporu čtenářské gramotnosti (71 % škol)
- Systematická práce žáků s odbornými texty (např. pracovní manuály apod.) (68 % škol)
- Zajištění dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků – využití ICT při rozvoji čtenářské gramotnosti (68 % škol)
- Vzdělávání vyučujících k podpoře čtenářské gramotnosti (61 % škol)

Cíle, které si v rámci rozvoje čtenářské gramotnosti stanovila SOU

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Učitelé napříč předměty běžně zařazují do výuky prvky k rozvoji čtenářské gramotnosti. (81 % škol)

Příležitostná spolupráce s externími partnery (např. místní knihovna, známé osobnosti, nakladatelství apod.). (77 % škol)

Na škole je snaha o vytvoření uceleného pojetí začlenění čtenářské gramotnosti do výuky. (74 % škol)

Někteří učitelé zařazují do výuky prvky k rozvoji čtenářské gramotnosti. (71 % škol)

Rozvoj čtenářské gramotnosti na škole probíhá pouze prostřednictvím dílčích aktivit. (52 % škol)

Rozvoj čtenářské gramotnosti je na škole realizován v rámci výuky českého jazyka a literatury. (48 % škol)

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav rozvoje čtenářské gramotnosti na SOŠ

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Příležitostná spolupráce s externími partnery (např. místní knihovna, známé osobnosti, nakladatelství apod.). (63 % škol)

Někteří učitelé zařazují do výuky prvky k rozvoji čtenářské gramotnosti. (58 % škol)

Rozvoj čtenářské gramotnosti na škole probíhá pouze prostřednictvím dílčích aktivit. (54 % škol)

Na škole nepůsobí koordinátor pro čtenářskou gramotnost. (54 % škol)

Rozvoj čtenářské gramotnosti je na škole realizován v rámci výuky českého jazyka a literatury. (48 % škol)

Učitelé napříč předměty běžně zařazují do výuky prvky k rozvoji čtenářské gramotnosti. (48 % škol)

Činnosti, které SOŠ v rámci rozvoje čtenářské gramotnosti realizují

- Práce s odbornými texty ve výuce (85 % škol)
- Škola má vlastní knihovnu (83 % škol)
- Práce s beletristickými texty ve výuce (79 % škol)
- Zvyšování motivace žáků ke čtení (77 % škol)
- Pomoc žákům s vlastním výběrem četby (77 % škol)
- Práce s různou podobou textu - grafy, tabulky, mapy, diagramy ve výuce (75 % škol)
- Pravidelné návštěvy knihovny (71 % škol)

Překážky, na něž SOŠ při realizaci těchto činností narážejí

- Nedostatečná motivace žáků k rozvoji čtenářské gramotnosti (neochota číst) (83 % škol)
- Nedostatečná úroveň čtenářské gramotnosti žáků ze ZŠ (75 % škol)
- Příliš nízká časová dotace na rozvoj čtenářské gramotnosti ve výuce napříč předměty (46 % škol)
- Nedostatek finančních prostředků na materiální zajištění rozvoje čtenářské gramotnosti na škole (nákup beletrie, vybavení knihovny, apod.) (42 % škol)
- Nedostatek finančních prostředků na realizaci mimotřídních aktivit podporujících čtenářskou gramotnost (38 % škol)
- Nedostatek učitelů proškolených k rozvoji čtenářské gramotnosti (37 % škol)

Opatření, která by SOŠ pomohla ke stanoveným cílům

- Dostatečné prostředky na nákup beletrie, odborných textů apod. pro školní knihovnu (71 % škol)
- Podpora čtenářské gramotnosti napříč předměty (67 % škol)
- Systematická práce žáků s odbornými texty (např. pracovní manuály) (63 % škol)
- Využívání ICT a interaktivních médií na podporu čtenářské gramotnosti (60 % škol)
- Vzdělávání vyučujících k podpoře čtenářské gramotnosti (56 % škol)
- Zajištění dalšího vzděl. pedagog. pracovníků – jak podpořit čten. gramotnost žáků při výuce všeob. vzdělávacích i odborných předmětů (56 % škol)
- Podpora projektových dnů zaměřených na rozvoj čtenářské gramotnosti (56 % škol)
- Prostředky pro personální a materiální zajištění práce se žáky se zájmem o literaturu (56 % škol)

Cíle, které si v rámci rozvoje čtenářské gramotnosti stanovily SOŠ

Učitelé napříč předměty běžně zařazují do výuky prvky k rozvoji čtenářské gramotnosti. (83 % škol)

Příležitostná spolupráce s externími partnery (např. místní knihovna, známé osobnosti, nakladatelství apod.). (73 % škol)

Na škole je snaha o vytvoření uceleného pojetí začlenění čtenářské gramotnosti do výuky. (69 % škol)

Někteří učitelé zařazují do výuky prvky k rozvoji čtenářské gramotnosti. (63 % škol)

Rozvoj čtenářské gramotnosti na škole probíhá pouze prostřednictvím dílčích aktivit. (60 % škol)

Na škole nepůsobí koordinátor pro čtenářskou gramotnost. (54 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-8 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav rozvoje čtenářské gramotnosti na gymnáziích

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Někteří učitelé zařazují do výuky prvky k rozvoji čtenářské gramotnosti. (68 % škol)

Na škole nepůsobí koordinátor pro čtenářskou gramotnost. (65 % škol)

Rozvoj čtenářské gramotnosti na škole probíhá pouze prostřednictvím dílčích aktivit. (62 % škol)

Příležitostná spolupráce s externími partnery (např. místní knihovna, známé osobnosti, nakladatelství apod.). (62 % škol)

Rozvoj čtenářské gramotnosti je na škole realizován v rámci výuky českého jazyka a literatury. (43 % škol)

Spolupráce s externími partnery (např. místní knihovna, známé osobnosti, nakladatelství apod.) je pravidelnou součástí výuky. (32 % škol)

Učitelé napříč předměty běžně zařazují do výuky prvky k rozvoji čtenářské gramotnosti. (32 % škol)

Činnosti, které gymnázia v rámci rozvoje čtenářské gramotnosti realizují

- Škola má vlastní knihovnu (95 % škol)
- Práce s beletristickými texty ve výuce (84 % škol)
- Zvyšování motivace žáků ke čtení (81 % škol)
- Práce s různou podobou textu - grafy, tabulky, mapy, diagramy ve výuce (78 % škol)
- Práce s odbornými texty ve výuce (68 % škol)
- Pomoc žákům s vlastním výběrem četby (65 % škol)

Překážky, na něž gymnázia při realizaci těchto činností narážejí

- Nedostatečná motivace žáků k rozvoji čtenářské gramotnosti (neochota číst) (81 % škol)
- Nedostatečná úroveň čtenářské gramotnosti žáků ze ZŠ (57 % škol)
- Nedostatek finančních prostředků na materiální zajištění rozvoje čtenářské gramotnosti na škole (nákup beletrie, vybavení knihovny, apod.) (43 % škol)
- Velká administrativní zátěž spojená se získáváním finančních prostředků (38 % škol)
- Příliš nízká časová dotace na rozvoj čtenářské gramotnosti ve výuce napříč předměty (35 % škol)
- Nedostatek finančních prostředků na realizaci mimotřídních aktivit podporujících čtenářskou gramotnost (35 % škol)
- Pedagogičtí pracovníci nemají dostatek informací o možnostech rozvoje čtenářské gramotnosti (35 % škol)

Opatření, která by gymnáziím pomohla ke stanoveným cílům

- Dostatečné prostředky na nákup beletrie, odborných textů apod. pro školní knihovnu (65 % škol)
- Prostředky pro personální a materiální zajištění práce se žáky se zájmem o literaturu, např. tvůrčí psaní, tvorba školního časopisu (65 % škol)
- Prostředky na realizaci mimotřídních aktivit podporujících čten. gramotnost (kroužky čtenářské, recitační, žákovské divadlo apod.) (62 % škol)
- Podpora čtenářské gramotnosti napříč předměty (59 % škol)
- Využívání ICT a interaktivních médií na podporu čtenářské gramotnosti (54 % škol)
- Podpora projektových dnů zaměřených na rozvoj čtenářské gramotnosti (51 % škol)

Cíle, které si v rámci rozvoje čtenářské gramotnosti stanovila gymnázia

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Někteří učitelé zařazují do výuky prvky k rozvoji čtenářské gramotnosti. (73 % škol)

Učitelé napříč předměty běžně zařazují do výuky prvky k rozvoji čtenářské gramotnosti. (68 % škol)

Příležitostná spolupráce s externími partnery (např. místní knihovna, známé osobnosti, nakladatelství apod.). (65 % škol)

Na škole je snaha o vytvoření uceleného pojetí začlenění čtenářské gramotnosti do výuky. (65 % škol)

Na škole nepůsobí koordinátor pro čtenářskou gramotnost. (65 % škol)

Spolupráce s externími partnery (např. místní knihovna, známé osobnosti, nakladatelství apod.) je pravidelnou součástí výuky. (65 % škol)

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

11 Rozvoj matematické gramotnosti

Rada Evropské unie v Doporučení z května 2018 o klíčových kompetencích pro celoživotní učení doporučuje zaměřit vzdělávání na rozvoj kompetencí, a to jak žáků, tak učitelů. **Gramotnosti** jsou **podmínkou** pro získání **klíčových kompetencí** i pro **dosažení důležitých cílů vzdělávání a odborné přípravy**. Rozvoj gramotností je základem pro další učení i pro uplatnění na měnícím se pracovním trhu a je potřebné rozvíjet je **průřezově napříč vzdělávacími obory**.

Jedním z cílů Strategického rámce evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě (ET 2020) je šířit osvědčené postupy týkající se **schopnosti žáků porozumět psanému textu** a vypracovat závěry, jak zlepšit gramotnost v celé EU, **zlepšit znalosti z matematiky a přírodních věd na vyšších stupních vzdělávání a odborné přípravy**. A rovněž více zohledňovat klíčové průřezové kompetence ve vzdělávacích oblastech, hodnocení a kvalifikacích.

Koncept gramotností má ústřední místo také v **šetření PISA**, které se užívá i v českém prostředí. Důležitým charakteristickým rysem projektu PISA je pravidelné zjišťování nabytých dovedností a vědomostí, o nichž se předpokládá, že budou nezbytné pro úspěšné zapojení žáků do reálného konkurenčního prostředí a budou pro ně výhodou v dalším vzdělávání i na trhu práce. Záměrem není zkoumat, jak žáci dovedou reprodukovat získané vědomosti, ale **jak dokáží v úlohách vytvořených na základě rozmanitých situací běžného života využít své schopnosti a osvojené dovednosti**.

V návaznosti na výše uvedené je tak cílem oblasti intervence Čtenářská a matematická gramotnost podporovat **systematický rozvoj gramotnosti ve školách** a tím přispívat k lepšímu uplatnění žáků v dalším vzdělávání a na pracovním trhu. Díky funkční schopnosti pracovat s texty a dokumenty, porozumět jim, zužitkovat získané informace, aplikovat získaný matematický aparát na úlohy z běžného života, přemýšlet v souvislostech a návaznostech, zaujmout postoj a sdílet a formulovat vlastní myšlenky mohou žáci zažít úspěch nejen ve škole, ale samozřejmě v práci a osobním i veřejném životě.

Matematická gramotnost ve smyslu schopnosti praktického uplatnění znalostí v rozmanitých životních situacích umožňuje **používat a interpretovat matematiku v různých kontextech** a pomáhá uvědomit si, jako roli matematika v životě jedince a celé společnosti hraje.

Matematická gramotnost spočívá v (1) **potřebě** jedince opakovaně **zažívat radost** z úspěšně vyřešené úlohy, pochopení nového pojmu, vztahu, argumentu nebo situace a v důvěře ve vlastní schopnosti, (2) **porozumění** různým typům **matematického textu**, (3) schopnosti získávat a třídit zkušenosti pomocí **vlastní manipulativní a badatelské činnosti**, (4) zobecňování získaných zkušeností a objevování zákonitostí, (5) **tvoření modelů** a protipříkladů a dovednosti vhodně argumentovat, (6) **schopnosti** účinně **pracovat s chybou** jako podnětem k hlubšímu pochopení zkoumané problematiky, (7) **individuálně i v diskuzi analyzovat** procesy, pojmy, vztahy a situace v oblasti matematiky, (8) **vytvářet systém** v pojmech a souvislostech mezi nimi a (9) pohotově **používat početní dovednosti**. V neposlední řadě je matematická gramotnost také dovedností užívat různé pomůcky a nástroje (včetně digitálních), které mohou při matematické činnosti pomoci, a to s vědomím hranic jejich možností.

Podstatnou podmínkou rozvoje matematické gramotnosti žáků je překročit hranice hodin matematiky a rozvíjet ji napříč předměty a tím i efektivněji posilovat jejich kompetence nezbytné pro **samostatné řešení problémů** a **správné usuzování a rozhodování**.

Hlavní zjištění

- Pro rozvoj matematické gramotnosti jsou školami v nejvyšší míře vykonávány aktivity patřící do základní úrovně. V této úrovni probíhá rozvoj matematické gramotnosti v rámci výuky matematiky. Ve vysoké míře jsou vykonávány také aktivity mírně pokročilé úrovně, ve které je rozvoj matematické gramotnosti realizován prostřednictvím dílčích aktivit. Školy plánují rozvoj činností především v rámci pokročilé úrovně, čímž deklarují zájem o ucelené pojetí začlenění matematické gramotnosti do výuky. Oproti předchozí vlně šetření školy vykazují navýšení činností zejména v rámci pokročilé úrovně.

- V rámci rozvoje matematické gramotnosti na většině škol vyučující s žáky rozebírají jejich řešení, probíhají konzultace pro žáky a žákům jsou předkládány úlohy, které vychází z reálného života. Téměř čtyři pětiny škol zapojují žáky do soutěží a olympiád. Alespoň dvě třetiny škol využívají ICT při rozvoji matematické gramotnosti, motivují žáky k rozvoji matematické gramotnosti a realizují další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti rozvoje matematické gramotnosti žáků. Oproti předchozím vlnám došlo u většiny realizovaných aktivit k navýšení podílu škol, které tyto aktivity realizují.

- V souvislosti s překážkami, které omezují rozvoj matematické gramotnosti na středních a vyšších odborných školách, téměř čtyři pětiny škol zmiňují nedostatečnou úroveň matematické gramotnosti žáků ze ZŠ a nedostatečnou motivaci žáků k rozvoji matematické gramotnosti. Více než dvě pětiny škol uvedly, že je pro ně překážkou nedostatek finančních prostředků na realizaci mimotřídních aktivit podporujících matematickou gramotnost, nastavení maturitní zkoušky a příliš nízká časová dotace na rozvoj matematické gramotnosti ve výuce napříč předměty. Oproti II. vlně šetření téměř u všech překážek poklesl podíl škol, který se s nimi setkává. K nejvyššímu snížení došlo u nedostatku finančních prostředků na další vzdělávání učitelů v matematické gramotnosti a u příliš nízké časové dotace na rozvoj matematické gramotnosti ve výuce napříč předměty.

- V oblasti rozvoje matematické gramotnosti by školy nejčastěji potřebovaly finanční podporu pro možné půlení hodin matematiky a podporu rozvoje matematické gramotnosti napříč všemi předměty. Více než tři pětiny škol by ocenily nabídku dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti využití digitálních technologií při rozvoji matematické gramotnosti a výukové materiály na podporu propojení matematiky s každodenním životem a budoucí profesí. Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřebnosti. Nejvíce se snížila potřeba nákupu učebních pomůcek a literatury podle potřeb školy.

11.1 Současná úroveň škol a jejich předpokládaný posun

Pokud jde o rozvoj škol v oblasti matematické gramotnosti v Jihomoravském kraji, v nejvyšší míře jsou vykonávány aktivity patřící do základní úrovně (36 %). V této úrovni probíhá rozvoj matematické gramotnosti v rámci výuky matematiky. Ve vysoké míře jsou vykonávány také aktivity mírně pokročilé úrovně (35 %), ve které je rozvoj matematické gramotnosti realizován prostřednictvím dílčích aktivit. V nižší míře se vykonávají aktivity pokročilé úrovně (29 %). V této úrovni na škole probíhá snaha o zařazení matematické gramotnosti do výuky. V nejnižší míře je rozvíjena nejvyšší úroveň (13 %), v té má škola zpracovanou ucelenou koncepci rozvoje matematické gramotnosti.

Při hodnocení předpokládaného posunu v oblasti rozvoje matematické gramotnosti, plánují školy rozvoj činností především v rámci pokročilé úrovně (předpokládaný posun o 29 p. b.), čímž deklarují zájem o ucelené pojetí začlenění matematické gramotnosti do výuky. Nárůst aktivit lze očekávat také v nejvyšší úrovni (předpokládaný posun o 20 p. b.) a mírně pokročilé úrovni (předpokládaný posun o 11 p. b.). V základní úrovni se nepředpokládá změna.

Graf 118: Současná úroveň rozvoje matematické gramotnosti a předpokládaný posun

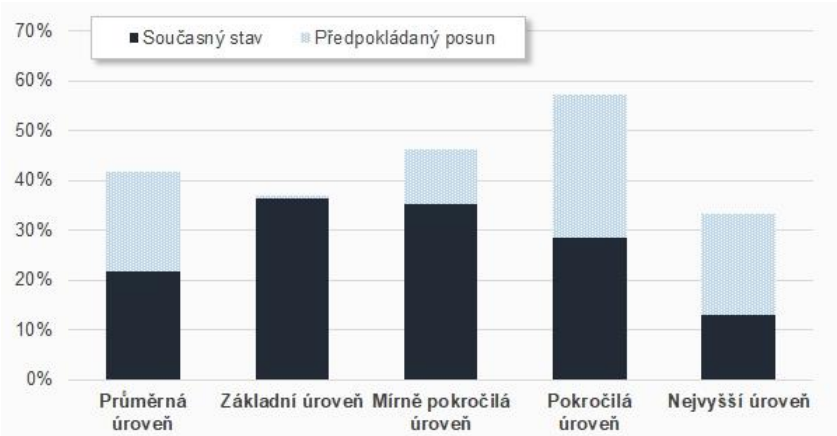

Základní úroveň – na škole nepůsobí koordinátor pro matematickou gramotnost. Na škole není komplexní pojetí začlenění matematické gramotnosti do výuky. Rozvoj matematické gramotnosti je na škole realizován především v rámci výuky matematiky.

Mírně pokročilá úroveň – na škole působí koordinátor pro matematickou gramotnost. Rozvoj matematické gramotnosti na škole probíhá pouze prostřednictvím dílčích aktivit.

Pokročilá úroveň – koordinátor matematické gramotnosti spolupracuje s jednotlivými učiteli. Na škole je snaha o vytvoření uceleného pojetí začlenění matematické gramotnosti do výuky. Učitelé napříč předměty běžně zařazují do výuky prvky k rozvoji matematické gramotnosti.

Nejvyšší úroveň – matematická gramotnost je obsahově i časově koordinována pracovníkem, který k tomu má vytvořeny odpovídající podmínky. Škola má zpracovanou ucelenou koncepci rozvoje matematické gramotnosti. Pravidelně dochází ke sdílení poznatků, reflexi učitelů napříč předměty o zkušenostech ze zařazování prvků rozvoje matematické gramotnosti do jejich předmětů. Spolupráce s externími partnery (osobnosti, VŠ, výzkumné organizace apod.) je pravidelnou součástí výuky.

Oproti II. vlně šetření (v I. vlně šetření se úroveň matematické gramotnosti neměřila) školy vykazují navýšení činností v rámci pokročilé úrovně (nárůst o 8 p. b.) a lehký nárůst v rámci nejvyšší úrovně (nárůst o 2 p. b.) a mírně pokročilé úrovně (nárůst o 1 p. b.). Ke snížení realizace činností došlo v případě základní úrovně (pokles o 10 p. b.).

Graf 119: Srovnání současné úrovně rozvoje matematické gramotnosti

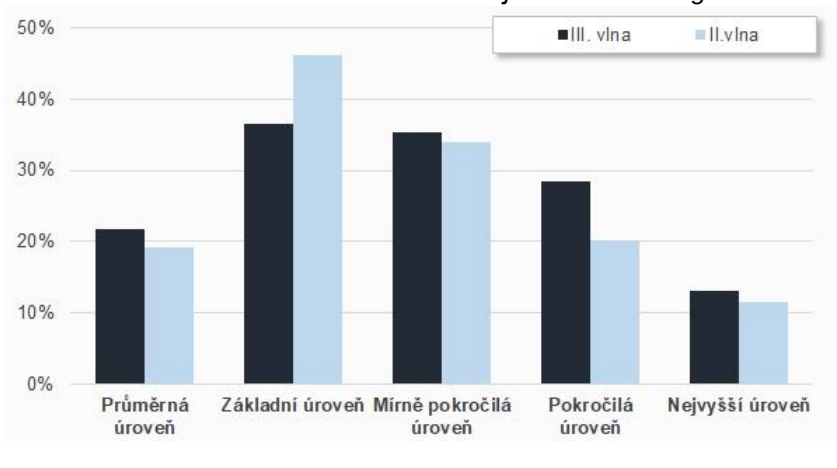

Základní úroveň – na škole nepůsobí koordinátor pro matematickou gramotnost. Na škole není komplexní pojetí začlenění matematické gramotnosti do výuky. Rozvoj matematické gramotnosti je na škole realizován především v rámci výuky matematiky.

Mírně pokročilá úroveň – na škole působí koordinátor pro matematickou gramotnost. Rozvoj matematické gramotnosti na škole probíhá pouze prostřednictvím dílčích aktivit.

Pokročilá úroveň – koordinátor matematické gramotnosti spolupracuje s jednotlivými učiteli. Na škole je snaha o vytvoření uceleného pojetí začlenění matematické gramotnosti do výuky. Učitelé napříč předměty běžně zařazují do výuky prvky k rozvoji matematické gramotnosti.

Nejvyšší úroveň – matematická gramotnost je obsahově i časově koordinována pracovníkem, který k tomu má vytvořeny odpovídající podmínky. Škola má zpracovanou ucelenou koncepci rozvoje matematické gramotnosti. Pravidelně dochází ke sdílení poznatků, reflexi učitelů napříč předměty o zkušenostech ze zařazování prvků rozvoje matematické gramotnosti do jejich předmětů. Spolupráce s externími partnery (osobnosti, VŠ, výzkumné organizace apod.) je pravidelnou součástí výuky.

11.2 Aktivity, které školy realizují v rámci této intervence

V rámci rozvoje matematické gramotnosti na většině škol vyučující s žáky rozebírají jejich řešení, probíhají konzultace pro žáky (shodně 81 %) a žákům jsou předkládány úlohy, které vychází z reálného života (80 %). Celkem 79 % škol zapojuje žáky do soutěží a olympiád. Alespoň dvě třetiny škol využívají ICT při rozvoji matematické gramotnosti (73 %), motivují žáky k rozvoji matematické gramotnosti (71 %) a realizují další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti rozvoje matematické gramotnosti žáků (66 %). Ostatní aktivity v rámci matematické gramotnosti realizuje alespoň třetina škol.

Graf 120: Činnosti, na kterých se školy v rámci rozvoje matematické gramotnosti aktivně podílejí

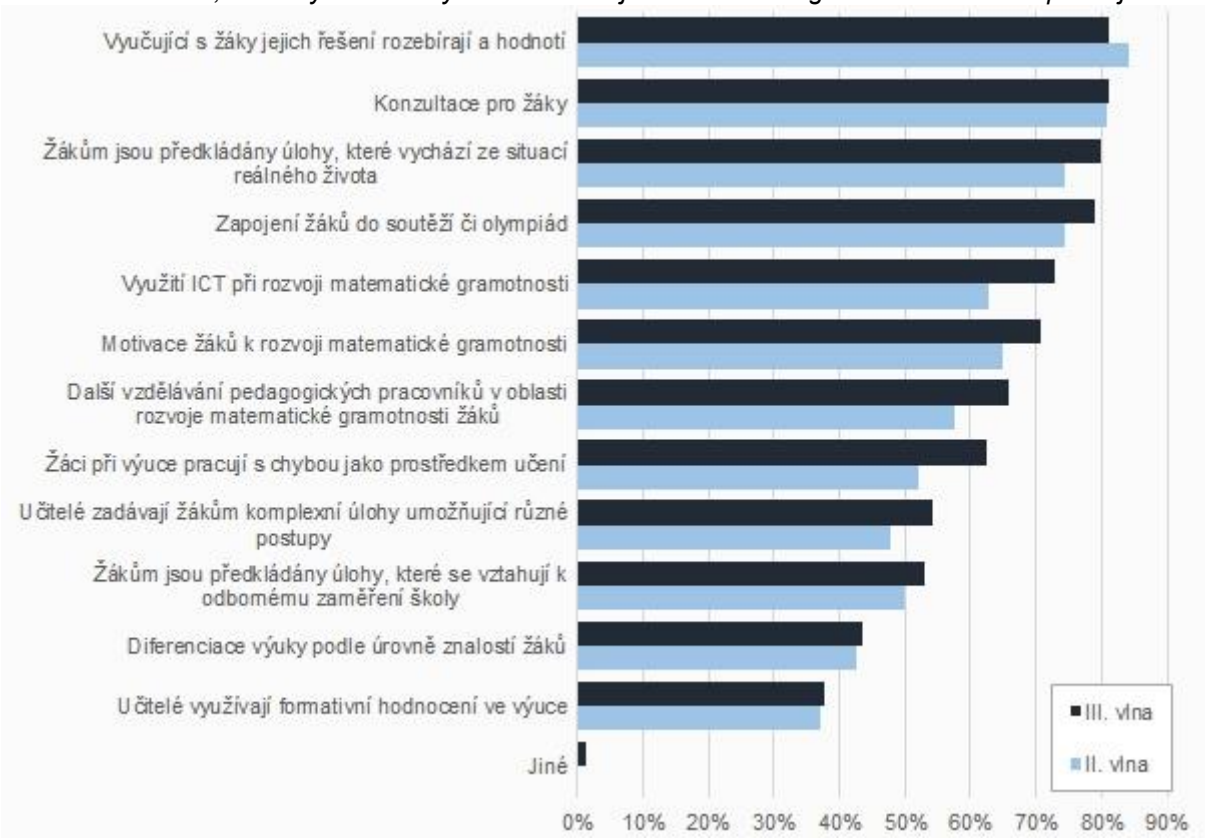

Pozn. data za první vlnu šetření nejsou k dispozici.

Oproti II. vlně šetření došlo u většiny realizovaných aktivit k navýšení podílu škol, které tyto aktivity realizovaly. K nejvyššímu navýšení došlo u využití ICT při rozvoji matematické gramotnosti a u žáků, kteří při výuce pracují s chybou jako prostředkem učení (nárůst shodně o 10 p. b.). Naopak k mírnému snížení došlo u jediné aktivity, kdy vyučující s žáky jejich řešení rozebírají a hodnotí (pokles o 3 p. b.). K žádné změně nedošlo u konzultací pro žáky a u využívání formativního hodnocení učiteli.

11.2.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště z výše uvedených aktivit v oblasti rozvoje matematické gramotnosti nejčastěji žákům poskytují konzultace (87 %), předkládají žákům úlohy, které vychází z reálného života, a které se vztahují k odbornému zaměření školy (shodně 84 %). Vyučující značné části učilišť s žáky jejich řešení rozebírají a hodnotí (77 %). O celkem 71 % učilištích platí, že se věnují motivaci žáků k rozvoji matematické gramotnosti, využití ICT při rozvoji matematické gramotnosti, zapojení žáků do soutěží či olympiád, diferenciaci výuky podle úrovně znalostí žáků a dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti rozvoje matematické gramotnosti žáků.

Pokud bychom v souvislosti s realizovanými aktivitami měli zohlednit jejich důležitost, prioritami pro střední odborná učiliště jsou konzultace pro žáky, vyučující, kteří s žáky rozebírají jejich řešení, a předkládání úloh žákům, které se vztahují k odbornému zaměření školy. Tyto aktivity realizuje nejvyšší podíl SOU, který jim přisuzuje také nadprůměrnou důležitost.

Graf 121: Aktivity, na nichž se SOU, podílejí, a jejich důležitost

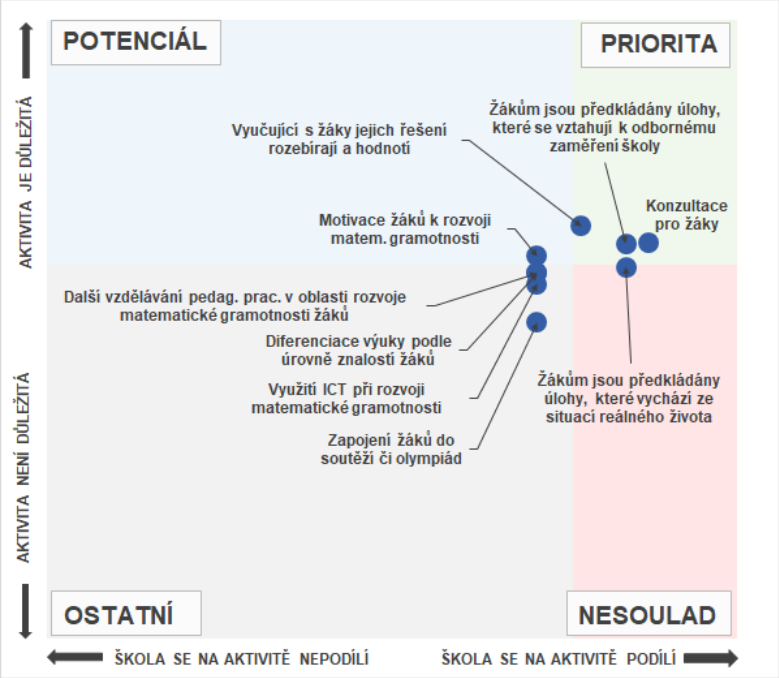

Předkládání úloh, které vychází z reálného života, se učiliště věnují také často, ale ve srovnání s ostatními aktivitami je hodnotí lehce pod průměrem, proto se ocitají v nesouladu.

Potenciál pro rozvoj matematické gramotnosti vykazuje motivace žáků k rozvoji matematické gramotnosti. Tuto aktivitu realizuje nižší podíl škol než aktivity prioritní, ale školy jí přikládají nadprůměrnou důležitost.

Ostatní z porovnávaných aktivit považovaly školy za méně důležité.

Střední odborné školy pro rozvoj matematické gramotnosti nejčastěji realizují konzultace pro žáky (91 %) a předkládají žákům úlohy, které vychází se situací reálného života, nebo které se vztahují k odbornému zaměření školy (shodně 81 %). Na většině škol vyučující s žáky jejich řešení rozebírají (79 %). Alespoň tři čtvrtiny škol využívají ICT pro rozvoj matematické gramotnosti (76 %). Celkem 71 % škol zapojuje žáky do soutěží a olympiád a věnuje se dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti rozvoje matematické gramotnosti žáků.

Graf 122: Aktivity, na nichž se SOŠ podílejí, a jejich důležitost

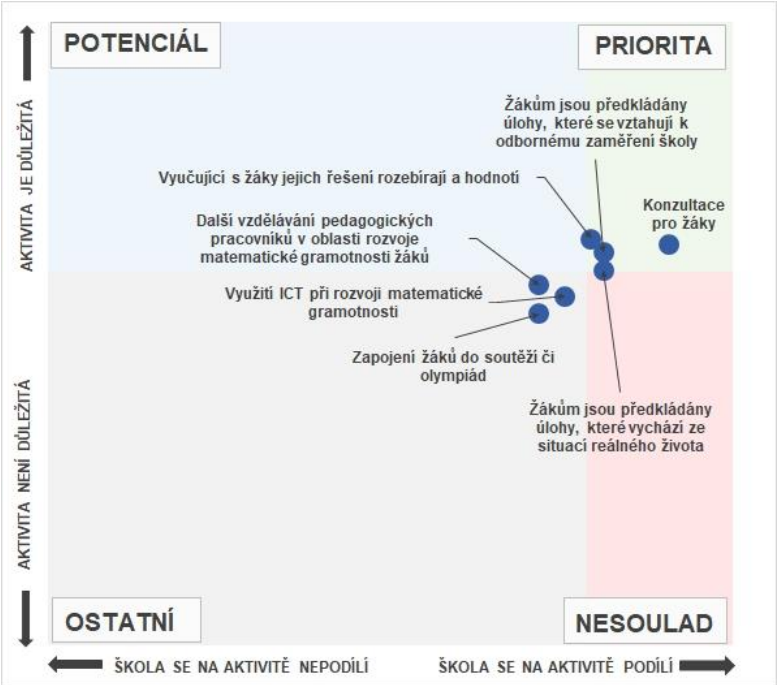

Prioritami v oblasti rozvoje matematické gramotnosti jsou konzultace pro žáky, vyučující, kteří s žáky rozebírají jejich řešení, a předkládání úloh žákům, které vychází z odborného zaměření školy. Tyto aktivity realizuje vysoký podíl škol, který je považuje za důležité.

Předkládání úloh, které vychází z reálného života, se školy věnují také často, ale ve srovnání s ostatními aktivitami je hodnotí průměrně, proto se ocitají těsně pod hranicí prioritních aktivit, v oblasti nesouladu.

Ostatní porovnávané aktivity jsou považovány za méně důležité.

Všechna **gymnázia** v Jihomoravském kraji zapojují žáky do olympiád a soutěží (100 %). O většině gymnázií platí, že vyučující s žáky rozebírají jejich řešení (87 %) a žákům jsou předkládány úlohy, které vychází ze situací z reálného života (81 %). Konzultace pro žáky probíhají na více než třech čtvrtinách gymnázií (78 %). Více než dvě třetiny gymnázií využívají ICT při rozvoji matematické gramotnosti (70 %) a motivují žáky k rozvoji matematické gramotnosti (68 %).

Graf 123: Aktivity, na nichž se gymnázia podílejí, a jejich důležitost

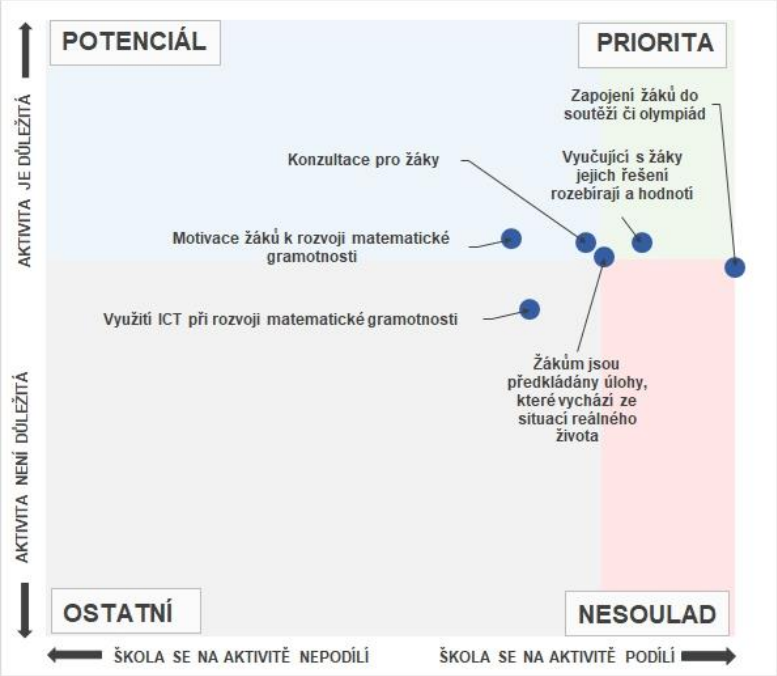

Prioritami pro gymnázia jsou aktivity v podobě vyučujících, kteří s žáky rozebírají jejich řešení a úloh, které vychází ze situací reálného života, které jsou žákům předkládány.

Nejčastější aktivita, tj. zapojení žáků do soutěží a olympiád, je zároveň školami hodnocena lehce pod průměrem z hlediska důležitosti. Spadá tak do oblasti tzv. nesouladu.

Potenciál pro rozvoj matematické gramotnosti představují konzultace pro žáky a motivace žáků k rozvoji matematické gramotnosti. Těmto aktivitám se gymnázia věnují méně často, ale přisuzují jim nadprůměrnou důležitost.

11.3 Překážky, na které školy naráží v rámci této intervence

V souvislosti s překážkami, které omezují rozvoj matematické gramotnosti na středních a vyšších odborných školách, se nejčastěji školy v Jihomoravském kraji setkávají s nedostatečnou úrovní matematické gramotnosti žáků ze ZŠ a s nedostatečnou motivací žáků k rozvoji matematické gramotnosti (shodně 79 %). Více než dvě pětiny škol uvedly, že je pro ně překážkou nedostatek finančních prostředků na realizaci mimotřídních aktivit podporujících matematickou gramotnost (44 %) a nastavení maturitní zkoušky z matematiky nesměřující k rozvoji matematické gramotnosti (42 %). Alespoň dvě pětiny škol narazily na nízkou časovou dotaci na rozvoj matematické gramotnosti ve výuce napříč předměty (41 %). S ostatními překážkami se setkala alespoň desetina škol. Na žádné překážky v této oblasti nenaráží 1 % škol.

Oproti II. vlně šetření téměř u všech překážek poklesl podíl škol, který se s nimi setkává. K nejvyššímu snížení došlo u nedostatku finančních prostředků na další vzdělávání učitelů v matematické gramotnosti (pokles o 14 p. b.) a u příliš nízké časové dotace na rozvoj matematické gramotnosti ve výuce napříč předměty (pokles o 13 p. b.). K téměř žádné změně nedošlo u nedostatečné znalosti matematiky žáků ze ZŠ a u nedostatečné motivace žáků k rozvoji matematické gramotnosti.

Graf 124: Překážky, na které školy narážejí v rámci rozvoje matematické gramotnosti

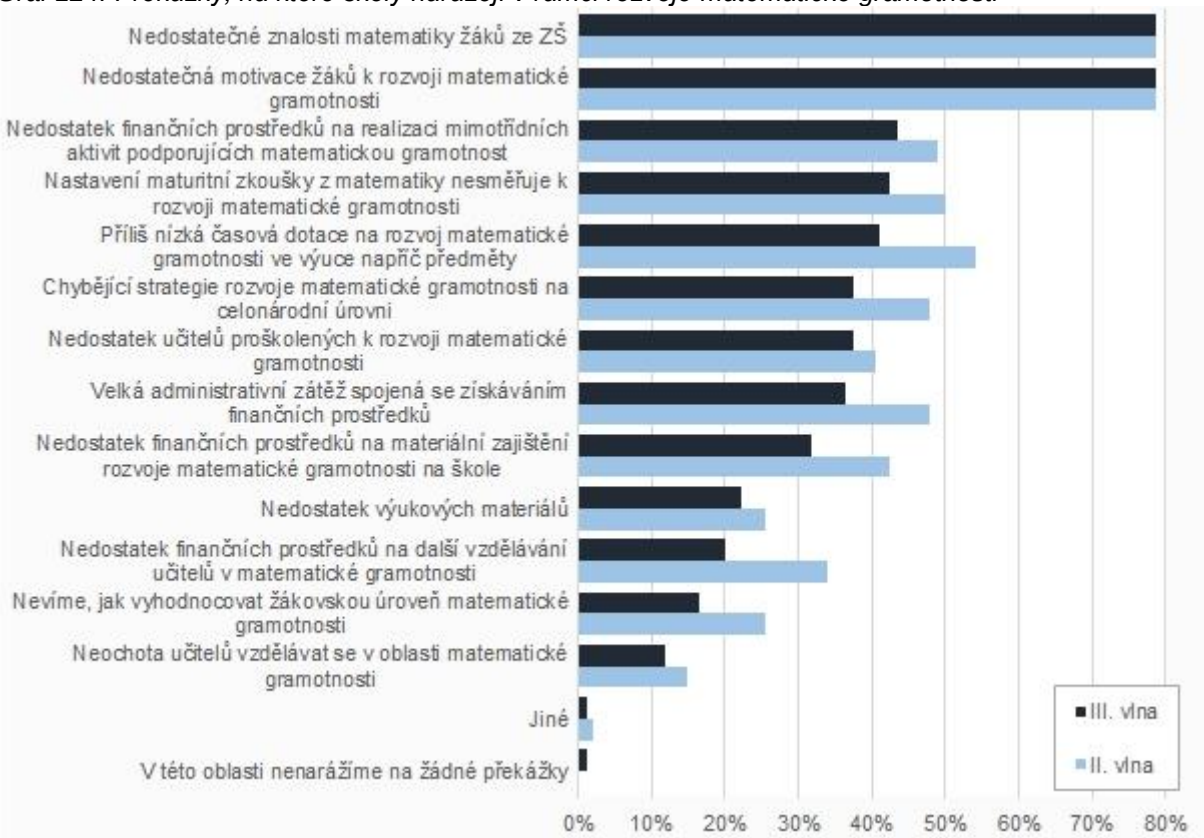

Pozn. data za první vlnu šetření nejsou k dispozici.

11.4 Opatření pro zlepšení realizace intervence

V oblasti rozvoje matematické gramotnosti v Jihomoravském kraji by školy nejčastěji potřebovaly finanční podporu pro možné půlení hodin matematiky (76 %) a podporu rozvoje matematické gramotnosti napříč všemi předměty (72 %). Více než tři pětiny škol by ocenily nabídku dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti využití digitálních technologií při rozvoji matematické gramotnosti (65 %) a výukové materiály na podporu propojení matematiky s každodenním životem a budoucí profesí (62 %).

Přibližně polovina škol potřebuje prostředky pro personální zajištění konzultačních hodin pro žáky se SVP (54 %) a nabídku dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků - didaktika matematiky (46 %). Ostatní opatření by ocenily alespoň dvě pětiny škol.

Oproti předchozím vlnám šetření došlo téměř u všech opatření k poklesu jejich potřebnosti. Oproti první vlně šetření se nejvíce snížila potřeba nákupu učebních pomůcek a literatury podle potřeb školy (pokles o 31 p. b. vůči I. vlně šetření) a výukových materiálů na podporu propojení matematiky s každodenním životem a budoucí profesí (pokles o 17 p. b. vůči I. vlně šetření).

Graf 125: Opatření, která by pomohla školám k dosažení zvoleného cíle v rámci rozvoje matematické gramotnosti

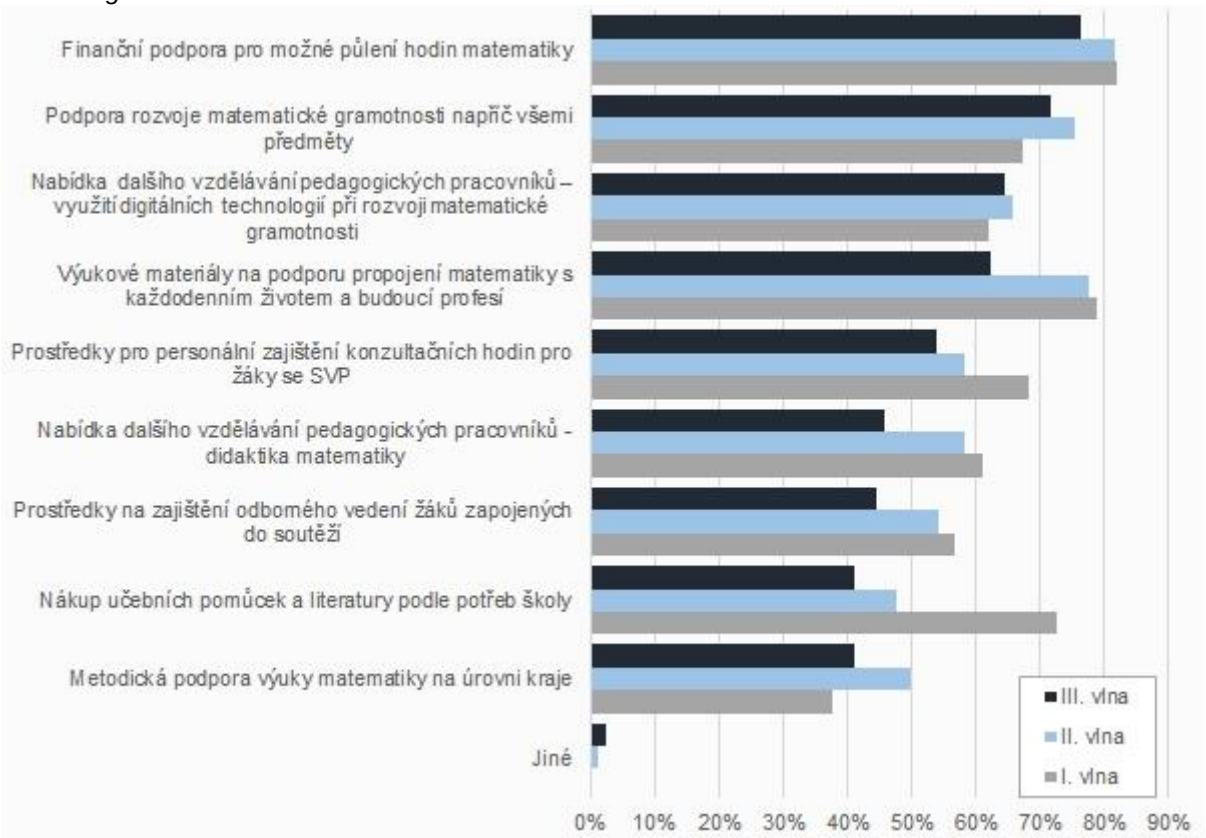

11.4.1 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště uvedla, že by jim pro rozvoj matematické gramotnosti nejvíce pomohla finanční podpora pro možné půlení hodin matematiky a podpora rozvoje matematické gramotnosti napříč všemi předměty (shodně 84 %). Čtyři pětiny učilišť by ocenily nabídku dalšího vzdělávání v oblasti využití digitálních technologií při rozvoji matematické gramotnosti (81 %).

Více než tři čtvrtiny škol by potřebovaly výukové materiály na podporu propojení matematiky s každodenním životem a budoucí profesí (77 %). Přibližně dvěma třetinám učilišť chybí prostředky pro personální zajištění konzultačních hodin pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (68 %). Nadpoloviční většiny škol se týká potřeba metodické podpora výuky matematiky na úrovni kraje (např. kabinet matematiky jako součást krajského vzdělávacího zařízení) a nabídky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků - didaktika matematiky (shodně 58 %).

Graf 126: Opatření, která by SOU pomohla, a jejich důležitost

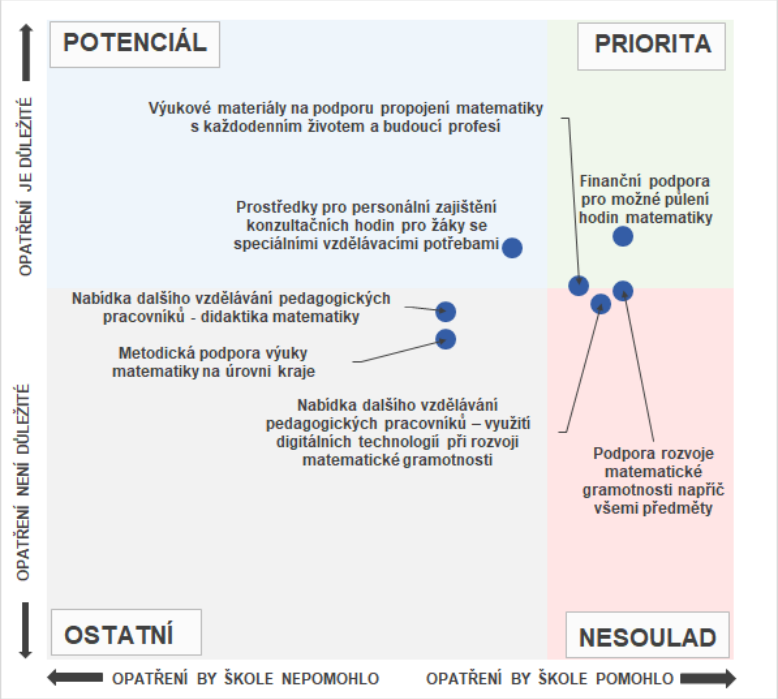

Pokud bychom v souvislosti s navrhovanými opatřeními pro rozvoj matematické gramotnosti zohlednili také jejich důležitost, prioritou je pro školy finanční podpora pro možné půlení hodin matematiky.

Podpora rozvoje matematické gramotnosti napříč předměty a nabídka dalšího vzdělávání v oblasti využití digitálních technologií při rozvoji matematické gramotnosti jsou zmiňovány často, ale hodnoceny podprůměrně, tedy v tzv. nesouladu.

Výukové materiály na podporu propojení matematiky s každodenním životem a budoucí profesí jsou hodnoceny průměrně, tedy také na hranici mezi prioritou a nesouladem.

Potenciál pro rozvoj matematické gramotnosti představují prostředky pro personální zajištění konzultačních hodin pro žáky se SVP. Toto opatření je vyžadováno méně často než výše zmíněná opatření, ale je mu přisuzována nejvyšší důležitost.

Střední odborné školy by nejvíce ocenily finanční podporu pro možné půlení hodin matematiky (81 %). Zhruba tři čtvrtiny škol by potřebovaly podporu rozvoje matematické gramotnosti napříč všemi předměty (77 %) a nabídku dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti využití digitálních technologií při rozvoji matematické gramotnosti (74 %).

Graf 127: Opatření, která by SOŠ pomohla, a jejich důležitost

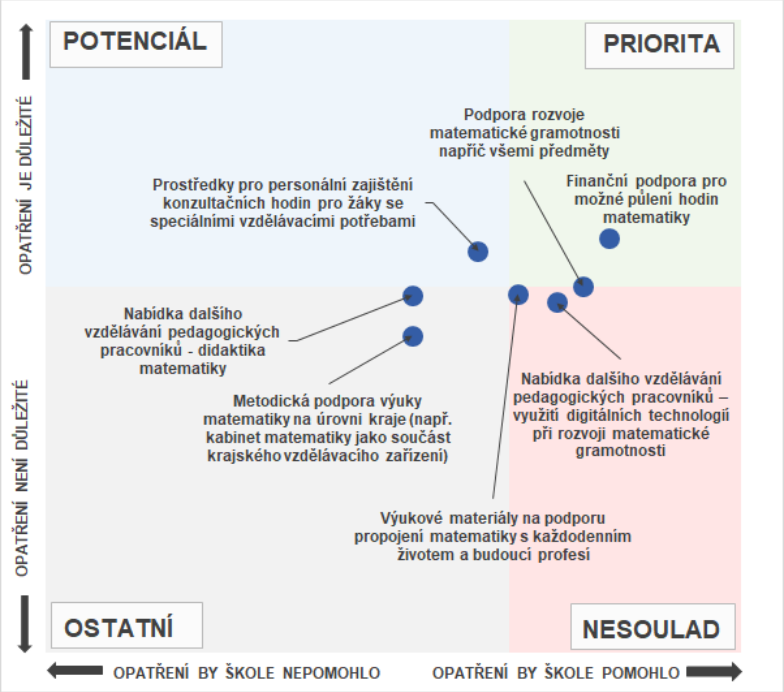

Dvě třetiny SOŠ by potřebovaly výukové materiály na podporu propojení matematiky s každodenním životem a budoucí profesí (68 %) a prostředky pro personální zajištění konzultačních hodin pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (62 %). Celkem 53 % škol by ocenilo metodickou podporu výuky matematiky na úrovni kraje a nabídku dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti didaktiky matematiky.

Z hlediska důležitosti jednotlivých opatření pro rozvoj matematické gramotnosti představuje prioritu finanční podpora pro možné půlení hodin matematiky a podpora matematické gramotnosti napříč předměty.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků ve využití digitálních technologií při rozvoji matematické gramotnosti a výukové materiály na podporu propojení matematiky s každodenním životem a budoucí profesí by ocenil také vysoký podíl škol, ale přisouzená důležitost nabývá průměrných až lehce podprůměrných hodnot.

Potenciál pro rozvoj matematické gramotnosti představují prostředky pro personální zajištění konzultačních hodin pro žáky se SVP. Školy toto opatření hodnotí jako velice důležité.

Gymnázia by pro rozvoj matematické gramotnosti nejvíce ocenila finanční podporu pro možné půlení hodin matematiky (78 %). Téměř dvě třetiny škol by potřebovaly podporu rozvoje matematické gramotnosti napříč všemi předměty (65 %) a další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti didaktiky matematiky a ve využití digitálních technologií při rozvoji matematické gramotnosti (62 %). Nadpoloviční většina gymnázií se vyslovila pro prostředky na zajištění odborného vedení žáků zapojených do soutěží (57 %) a výukové materiály na podporu propojení matematiky s každodenním životem a budoucí profesí (54 %). Prostředky pro personální zajištění konzultačních hodin pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami by ocenilo 43 % gymnázií.

Graf 128: Opatření, která by gymnáziím pomohla, a jejich důležitost

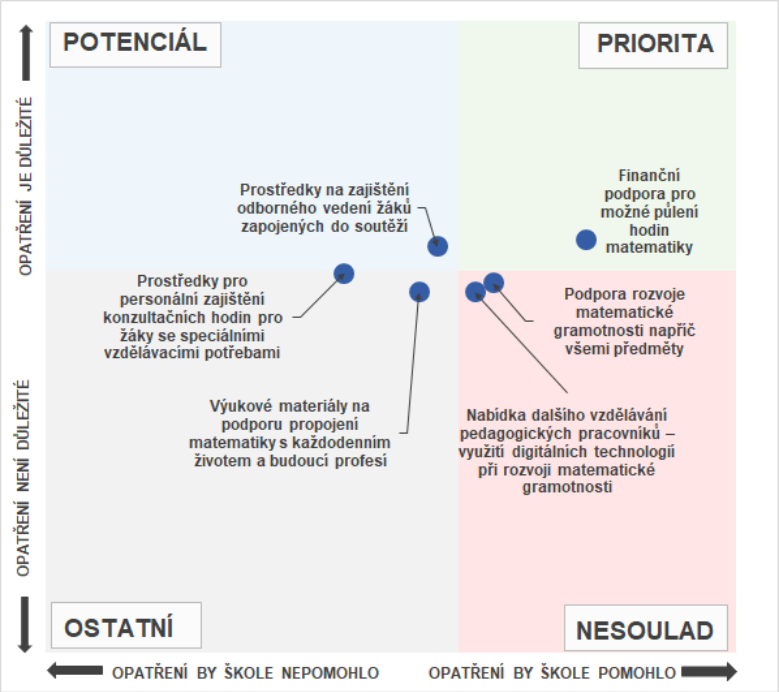

Priority pro rozvoj matematické gramotnosti představuje opatření v podobě finanční podpory pro možné půlení hodin matematiky.

Opatření v podobě podpory rozvoje matematické gramotnosti napříč všemi předměty a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti didaktiky matematiky a ve využití digitálních technologií při rozvoji matematické gramotnosti jsou pro gymnázia méně důležitá než prioritní opatření a ocitají se tedy v oblasti tzv. nesouladu.

Prostředky na zajištění odborného vedení žáků zapojených do soutěží představují pro gymnázia potenciál v oblasti rozvoje matematické gramotnosti.

11.5 Grafická sumarizace hlavních zjištění týkajících se oblasti „rozvoje matematické gramotnosti“ na SOŠ, SOU a na gymnáziích

Následující tři grafická schémata přehledně shrnují klíčová zjištění týkající se oblasti *rozvoje matematické gramotnosti* na třech nejčastěji zastoupených typech škol (SOŠ, SOU a gymnázia). Každé schéma je sestaveno ze tří (dále členěných) boxů – žlutého, modrého a oranžového.

V horním žlutém boxu jsou uvedeny školami nejčastěji volené položky z rozsáhlého seznamu jednotlivých atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *rozvoje matematické gramotnosti*. Tento box tak zprostředkovává stručný obraz aktuální situace v této oblasti v době před realizací intervence (projektů).

V prostředním modrém boxu jsou nejprve uvedeny školami nejčastěji realizované činnosti spadající do této oblasti, následně pak nejčastěji uváděné překážky, které komplikují její rozvoj, a nakonec nejčastěji uváděná opatření, která by školám v rozvoji této oblasti pomohla.

V dolním oranžovém boxu jsou uvedeny opět nejčastěji volené položky ze seznamu atributů reprezentujících 4 úrovně rozvoje oblasti *rozvoje matematické gramotnosti.* V tomto případě však již

nevypovídají o skutečné současné situaci, ale představují zamýšlený stav dané oblasti na škole po realizaci plánované intervence (projektů). Jedná se tedy o stručný obraz ideálního budoucího stavu, k němuž škola plánuje dospět s pomocí podpůrných projektů (realizované intervence).

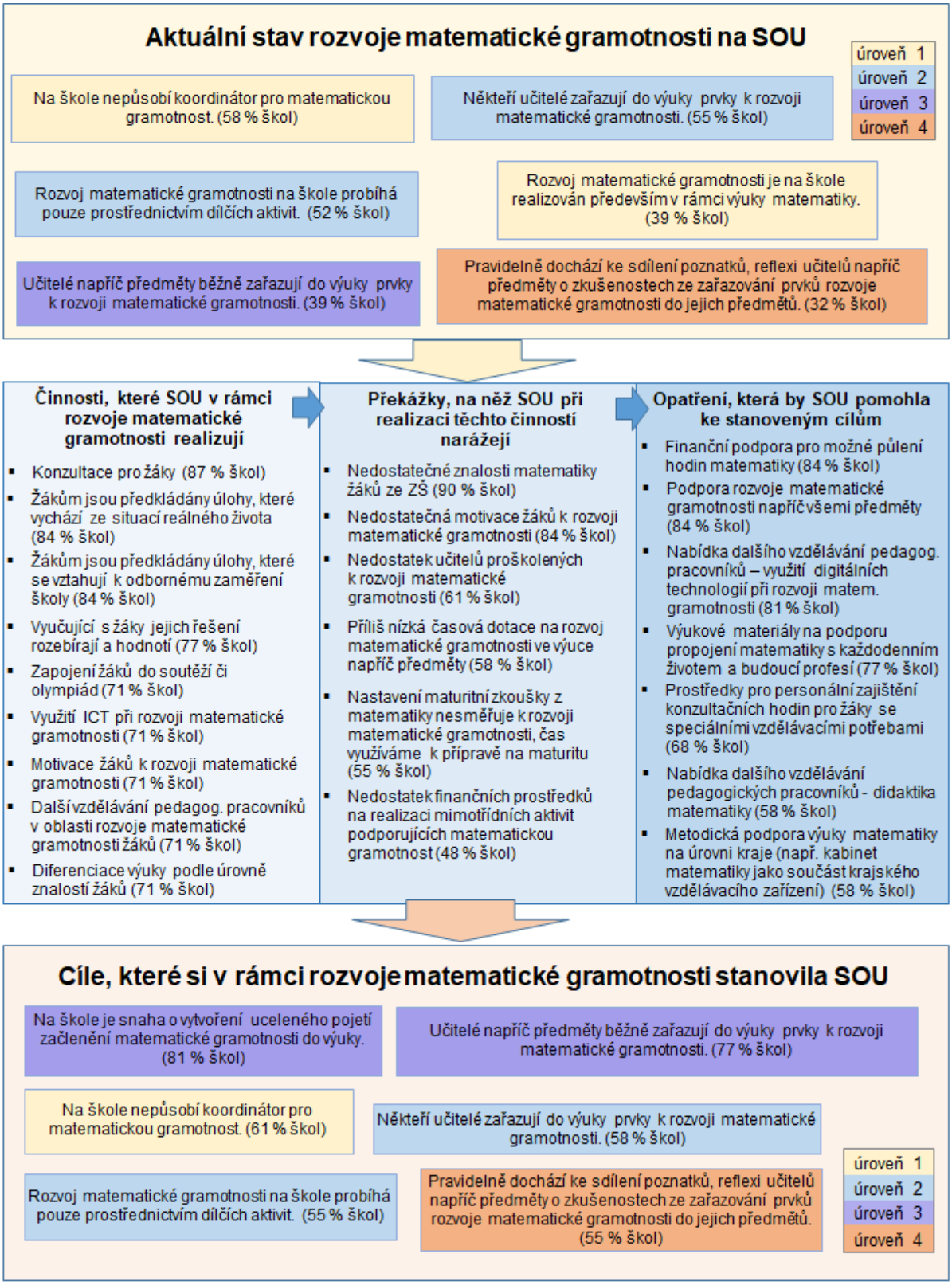

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-9 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav rozvoje matematické gramotnosti na SOŠ

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

- Na škole nepůsobí koordinátor pro matematickou gramotnost. (58 % škol)
- Někteří učitelé zařazují do výuky prvky k rozvoji matematické gramotnosti. (49 % škol)
- Rozvoj matematické gramotnosti na škole probíhá pouze prostřednictvím dílčích aktivit. (45 % škol)
- Rozvoj matematické gramotnosti je na škole realizován především v rámci výuky matematiky. (43 % škol)
- Učitelé napříč předměty běžně zařazují do výuky prvky k rozvoji matematické gramotnosti. (34 % škol)
- Na škole je snaha o vytvoření uceleného pojetí začlenění matematické gramotnosti do výuky. (28 % škol)

Činnosti, které SOŠ v rámci rozvoje matematické gramotnosti realizují

- Konzultace pro žáky (91 % škol)
- Žákům jsou předkládány úlohy, které vychází ze situací reálného života (81 % škol)
- Žákům jsou předkládány úlohy, které se vztahují k odbornému zaměření školy (81 % škol)
- Vyučující s žáky jejich řešení rozebírají a hodnotí (79 % škol)
- Využití ICT při rozvoji matematické gramotnosti (75 % škol)
- Zapojení žáků do soutěží či olympiád (72 % škol)
- Další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti rozvoje matematické gramotnosti žáků (72 % škol)

Překážky, na něž SOŠ při realizaci těchto činností narážejí

- Nedostatečné znalosti matematiky žáků ze ZŠ (91 % škol)
- Nedostatečná motivace žáků k rozvoji matematické gramotnosti (85 % škol)
- Nastavení maturitní zkoušky z matematiky nesměřuje k rozvoji matematické gramotnosti, čas využíváme k přípravě na maturitu (49 % škol)
- Nedostatek učitelů proškolených k rozvoji matematické gramotnosti (45 % škol)
- Nedostatek finančních prostředků na realizaci mimotřídních aktivit podporujících matematickou gramotnost (45 % škol)
- Příliš nízká časová dotace na rozvoj matematické gramotnosti ve výuce napříč předměty (43 % škol)
- Chybějící strategie rozvoje matematické gramotnosti na celonárodní úrovni (43 % škol)

Opatření, která by SOŠ pomohla ke stanoveným cílům

- Finanční podpora pro možné půlení hodin matematiky (81 % škol)
- Podpora rozvoje matematické gramotnosti napříč všemi předměty (77 % škol)
- Nabídka dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků – využití digitálních technologií při rozvoji matematické gramotnosti (74 % škol)
- Výukové materiály na podporu propojení matematiky s každodenním životem a budoucí profesí (68 % škol)
- Prostředky pro personální zajištění konzultačních hodin pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (62 % škol)
- Nabídka dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků - didaktika matematiky (53 % škol)
- Metodická podpora výuky matematiky na úrovni kraje (např. kabinet matematiky jako součást krajského vzdělávacího zařízení) (53 % škol)

Cíle, které si v rámci rozvoje matematické gramotnosti stanovily SOŠ

- Na škole je snaha o vytvoření uceleného pojetí začlenění matematické gramotnosti do výuky. (72 % škol)
- Učitelé napříč předměty běžně zařazují do výuky prvky k rozvoji matematické gramotnosti. (68 % škol)
- Na škole nepůsobí koordinátor pro matematickou gramotnost. (60 % škol)
- Někteří učitelé zařazují do výuky prvky k rozvoji matematické gramotnosti. (58 % škol)
- Rozvoj matematické gramotnosti na škole probíhá pouze prostřednictvím dílčích aktivit. (51 % škol)
- Pravidelně dochází ke sdílení poznatků, reflexi učitelů napříč předměty o zkušenostech ze zařazování prvků rozvoje matematické gramotnosti do jejich předmětů. (47 % škol)

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

Aktuální stav rozvoje matematické gramotnosti na gymnáziích

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Někteří učitelé zařazují do výuky prvky k rozvoji matematické gramotnosti. (57 % škol)

Na škole nepůsobí koordinátor pro matematickou gramotnost. (54 % škol)

Rozvoj matematické gramotnosti na škole probíhá pouze prostřednictvím dílčích aktivit. (49 % škol)

Příležitostná spolupráce s externími partnery (osobnosti, VŠ, výzkumné organizace apod.). (49 % škol)

Učitelé napříč předměty běžně zařazují do výuky prvky k rozvoji matematické gramotnosti. (41 % škol)

Na škole je snaha o vytvoření uceleného pojetí začlenění matematické gramotnosti do výuky. (35 % škol)

Rozvoj matematické gramotnosti je na škole realizován především v rámci výuky matematiky. (35 % škol)

Činnosti, které gymnázia v rámci rozvoje matematické gramotnosti realizují

- Zapojení žáků do soutěží či olympiád (100 % škol)
- Vyučující s žáky jejich řešení rozebírají a hodnotí (86 % škol)
- Žákům jsou předkládány úlohy, které vychází ze situací reálného života (81 % škol)
- Konzultace pro žáky (78 % škol)
- Využití ICT při rozvoji matematické gramotnosti (70 % škol)
- Motivace žáků k rozvoji matematické gramotnosti (68 % škol)

Překážky, na něž gymnázia při realizaci těchto činností narážejí

- Nedostatečná motivace žáků k rozvoji matematické gramotnosti (78 % škol)
- Nedostatečné znalosti matematiky žáků ze ZŠ (59 % škol)
- Nedostatek finančních prostředků na realizaci mimotřídních aktivit podporujících matematickou gramotnost (41 % škol)
- Chybějící strategie rozvoje matematické gramotnosti na celonárodní úrovni (41 % škol)
- Nastavení maturitní zkoušky z matematiky nesměřuje k rozvoji matematické gramotnosti, čas využíváme k přípravě na maturitu (35 % škol)
- Příliš nízká časová dotace na rozvoj matematické gramotnosti ve výuce napříč předměty (35 % škol)

Opatření, která by gymnáziím pomohla ke stanoveným cílům

- Finanční podpora pro možné půlení hodin matematiky (78 % škol)
- Podpora rozvoje matematické gramotnosti napříč všemi předměty (65 % škol)
- Nabídka dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků – využití digitálních technologií při rozvoji matematické gramotnosti (62 % škol)
- Prostředky na zajištění odborného vedení žáků zapojených do soutěží (57 % škol)
- Výukové materiály na podporu propojení matematiky s každodenním životem a budoucí profesí (54 % škol)
- Prostředky pro personální zajištění konzultačních hodin pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (43 % škol)

Cíle, které si v rámci rozvoje matematické gramotnosti stanovila gymnázia

úroveň 1
úroveň 2
úroveň 3
úroveň 4

Učitelé napříč předměty běžně zařazují do výuky prvky k rozvoji matematické gramotnosti. (76 % škol)

Příležitostná spolupráce s externími partnery (osobnosti, VŠ, výzkumné organizace apod.). (68 % škol)

Na škole je snaha o vytvoření uceleného pojetí začlenění matematické gramotnosti do výuky. (65 % škol)

Někteří učitelé zařazují do výuky prvky k rozvoji matematické gramotnosti. (65 % škol)

Na škole nepůsobí koordinátor pro matematickou gramotnost. (54 % škol)

Rozvoj matematické gramotnosti na škole probíhá pouze prostřednictvím dílčích aktivit. (54 % škol)

*Každé schéma zobrazuje prvních 6-7 nejčastěji uváděných položek z dané oblasti.
Procenta uvádějí podíl škol, které danou položku zvolily.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

jihomoravský kraj

Analýza potřeb na školách v Jihomoravském kraji 2023

duben 2023

Analýza potřeb na školách v Jihomoravském kraji (2023)

Dokument Analýza potřeb na školách v Jihomoravském kraji (2023) vznikl v rámci realizačního týmu KAP JMK jako výstup zpracovaných dat z dotazníkového šetření MŠMT, které bylo realizováno na počátku roku 2023. Analýza řeší následující oblasti: Rozvoj pedagogických pracovníků, Rozvoj každého žáka a Formální a neformální vzdělávání + spolupráce se ŠPZ.

1) ROZVOJ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA SŠ

V oblasti vzdělávání a rozvoj pedagogických pracovníků bylo dotazníkové šetření směřováno na MŠ, ZŠ a SŠ. RT KAP prošel všechny části dotazníkového šetření v této oblasti a na základě výstupů a z důvodu zaměření KAP na SŠ si do připravované analýzy převzal výsledky šetření pro oblast SŠ. V této oblasti dotazníkového šetření byly následující otázky:

Q1	Jsou ve Vaší škole vytvářeny vzdělávací plány, plány osobního rozvoje apod. pro pedagogické pracovníky?
Q2	Jak často jsou vzdělávací plány aktualizovány?
Q3	Na jaké překážky v souvislosti se vzděláváním pedagogických pracovníků Vaše škola často naráží?
Q4	Je na Vaší škole podporován rozvoj začínajících učitelů (např. formou mentoringu, uvádějících učitelů)?
Q5	Uvítal/a byste existenci kvalitního kariérního systému (řádu)?
Q6	Jakou formu předávání know-how a výstupů od MŠMT by Vaše škola nejvíce preferovala?

Z výše uvedených otázek a následně i výstupů byly pro potřeby zpracování analýzy a následného zpracování dokumentu KAP 3 vybrány a následně rozpracovány otázky Q1 – Q4, které jsou relevantní pro rozvoj krajského akčního plánování.

Q1 Jsou ve Vaší škole vytvářeny vzdělávací plány, plány osobního rozvoje apod. pro pedagogické pracovníky?

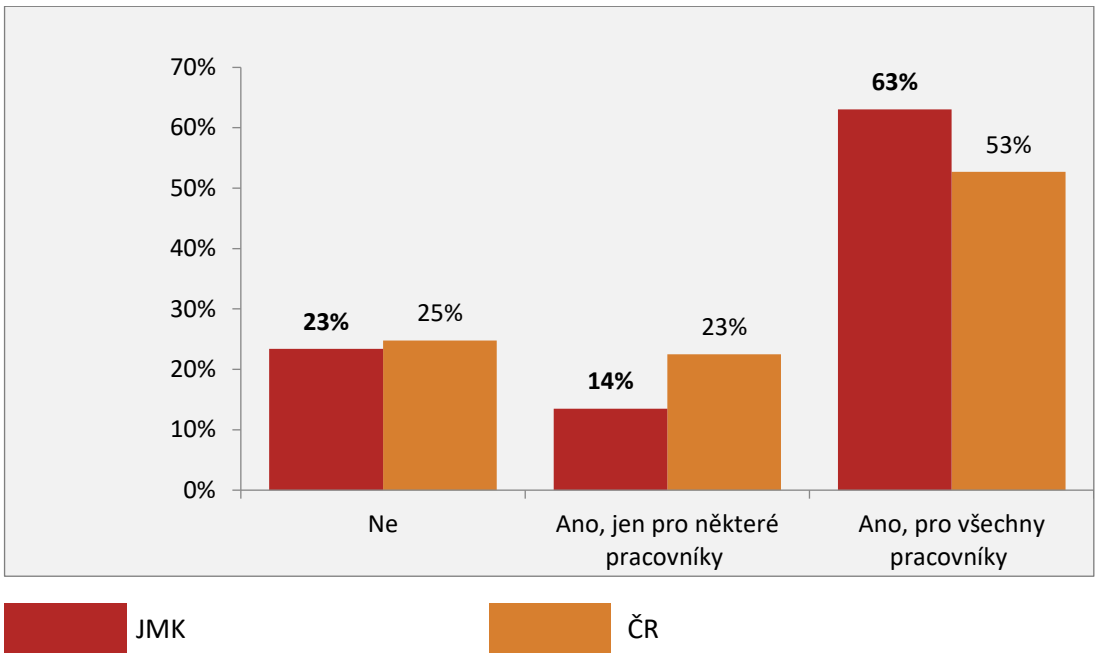

V nadpoloviční většině škol jsou vytvářeny vzdělávací plány, plány osobního rozvoje apod. pro všechny pedagogické pracovníky, další část škol vytváří plány pro některé pracovníky a jen jedna čtvrtina oslovených škol nedělá vzdělávací plány vůbec. V JMK se jedná o mírně nadprůměrný výsledek oproti průměru v ČR.

Q2 Jak často jsou vzdělávací plány aktualizovány?

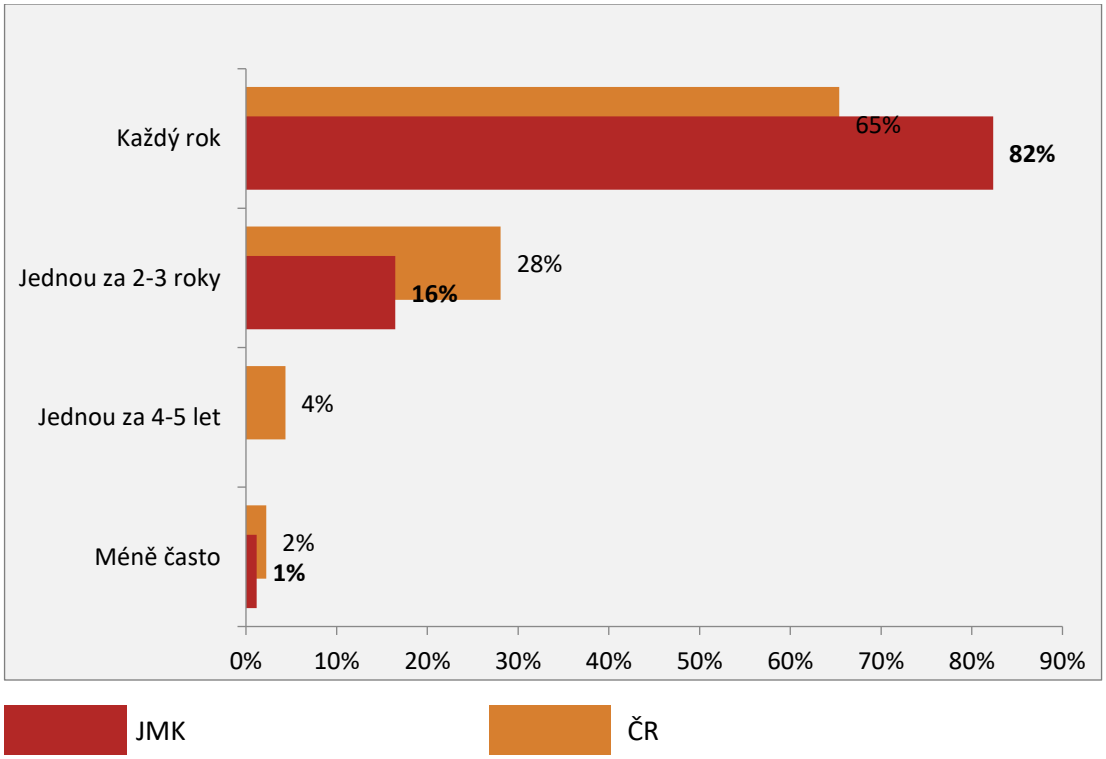

Práce na vzdělávacích plánech je ve většině škol prováděna systémově a každoročně. V JMK se jedná o výrazně nadprůměrný výsledek oproti průměru v ČR.

Q3 Na jaké překážky v souvislosti se vzděláváním pedagogických pracovníků Vaše škola často naráží?

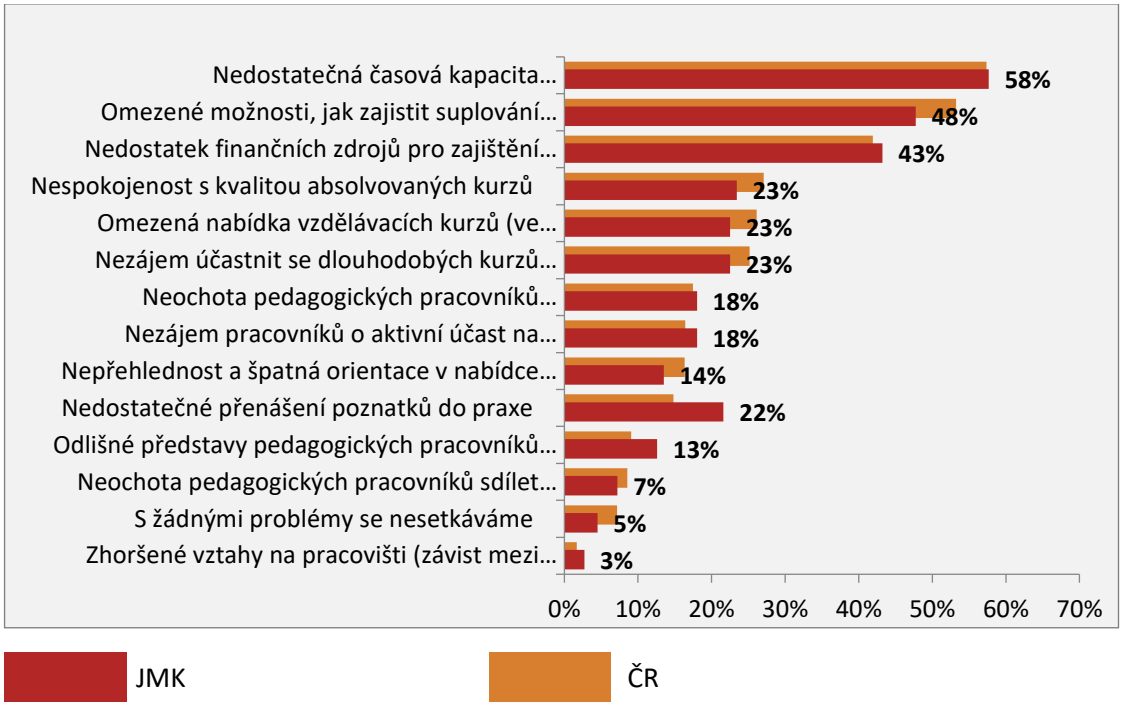

Největší překážky dle dotazníkového šetření, na které školy naráží v souvislosti se vzděláváním pedagogických pracovníků, jsou:

Nedostatečná časová kapacita pedagogických pracovníků pro účast na vzdělávání. V této oblasti jsou výsledky šetření v JMK podobné jako průměrně v celé ČR. V JMK je to 58 % dotázaných škol, které nedostatečnou časovou kapacitu pedagogických pracovníků pociťují. Touto překážkou se bude dále zabývat dokument KAP 3.

Omezené možnosti, jak zajistit suplování během nepřítomnosti pedagogického pracovníka z důvodu vzdělávání. V této oblasti jsou výsledky šetření v JMK podprůměrné než v celé ČR. V JMK je to 48 % dotázaných škol, které mají problém se zajištěním suplování během nepřítomnosti pedagogického pracovníka z důvodu vzdělávání. Touto překážkou se bude dále zabývat dokument KAP 3.

Nedostatek finančních zdrojů pro zajištění účasti na kvalitních vzdělávacích akcích (např. v zahraničí). V této oblasti jsou výsledky šetření v JMK podobné jako průměrně v celé ČR. V JMK je to 43 % dotázaných škol, které pociťují nedostatek finančních prostředků pro zajištění účasti na kvalitních vzdělávacích akcích. Jedná se o překážku, která souvisí se systémovým financováním škol a krajské akční plánování nemá nástroje, jak ji řešit.

Nedostatečné přenášení poznatků do praxe, Omezená nabídka vzdělávacích kurzů (ve smyslu pestrosti, modernosti atp., Nezájem účastnit se dlouhodobých kurzů nebo se zapojovat do průběžných aktivit, jako mentoring a Nespokojenost s kvalitou absolvovaných kurzů jsou překážky, které v JMK jsou dle dotázaných škol kolem 20 % nespokojenosti, což je mírně pod průměrem ČR, a těmito překážkami se bude dále dokument KAP 3 zabývat.

Plánované revize kurikulárních dokumentů s důrazem na kompetenční pojetí vzdělávání budou probíhat v návaznosti na Evropský referenční rámec klíčových kompetencí pro celoživotní učení – příloha dokumentu Doporučení Rady Evropské unie ze dne 22. května 2018 o klíčových kompetencích pro celoživotní učení. Školám je potřeba nabídnout finančně podpořené kvalitní DVPP usnadňující implementaci 8 klíčových kompetencí do praxe.

Q4 Je na Vaší škole podporován rozvoj začínajících učitelů (např. formou mentoringu, uvádějících učitelů)?

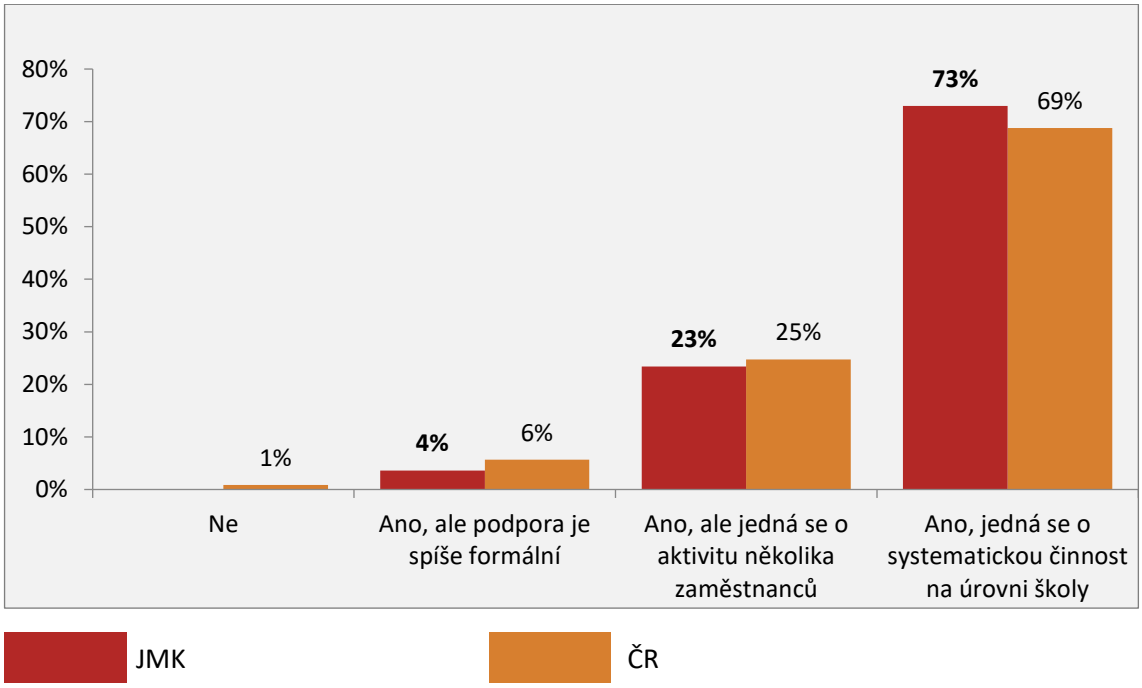

Podpora začínajících učitelů ve školách probíhá tradičně systematicky téměř ve třech čtvrtinách škol JMK. V JMK se jedná o mírně nadprůměrný výsledek oproti průměru v ČR.

2) ROZVOJ KAŽDÉHO ŽÁKA NA SŠ

V oblasti rozvoje každého žáka bylo dotazníkové šetření směřováno na MŠ, ZŠ a SŠ. RT KAP prošel všechny části dotazníkového šetření v této oblasti a na základě výstupů a z důvodu zaměření KAP na SŠ si do připravované analýzy převzal výsledky šetření pro oblast SŠ. V této oblasti dotazníkového šetření byly následující otázky:

Q7	Které aspekty související s komplexním rozvojem dítěte/žáka/studenta se podle Vás daří Vaší škole úspěšně realizovat?
Q8	Které aspekty související s komplexním rozvojem dítěte/žáka/studenta se podle Vás nedaří Vaší škole realizovat, a uvítali byste v tomto ohledu podporu?
Q9	Které z následujících položek nejvíce limitují komplexní rozvoj dětí/žáků/studentů ve Vaší škole?
Q10_1	Vaše škola v posledních 12 měsících sociálně či jinak znevýhodněným dětem/žákům/studentům některou z vybraných položek? q10_1 Školní obědy
Q10_2	Vaše škola v posledních 12 měsících sociálně či jinak znevýhodněným dětem/žákům/studentům některou z vybraných položek? q10_2 Stravování mimo obědy (svačiny, ovoce a zelenina, pitný režim mimo kohoutkovou vodu atp.)
Q10_3	Vaše škola v posledních 12 měsících sociálně či jinak znevýhodněným dětem/žákům/studentům některou z vybraných položek? q10_3 Školní pomůcky (psací potřeby, sešity, učebnice atp.)
Q10_4	Vaše škola v posledních 12 měsících sociálně či jinak znevýhodněným dětem/žákům/studentům některou z vybraných položek? q10_4 Vstupné (např. do divadla, planetária, knihovny, ZOO atp.)
Q10_5	Vaše škola v posledních 12 měsících sociálně či jinak znevýhodněným dětem/žákům/studentům některou z vybraných položek? q10_5 Náklady spojené s účastí na akcích pořádaných pro danou třídu (školní výlet, škola v přírodě atp.)

Q10_6	Vaše škola v posledních 12 měsících sociálně či jinak znevýhodněným dětem/žákům/studentům některou z vybraných položek? q10_6 Náklady spojené s účastí na volitelných celoškolních akcích (např. zahraniční exkurze, lyžařské zájezdy atp.)
Q10_7	Vaše škola v posledních 12 měsících sociálně či jinak znevýhodněným dětem/žákům/studentům některou z vybraných položek? q10_7 Náklady spojené s účastí na zájmovém vzdělávání (školní družiny, školní kluby, kroužky ve škole)
Q10_8	Vaše škola v posledních 12 měsících sociálně či jinak znevýhodněným dětem/žákům/studentům některou z vybraných položek? q10_8 Poplatky za kroužky konané mimo školu
Q10_9	Vaše škola v posledních 12 měsících sociálně či jinak znevýhodněným dětem/žákům/studentům některou z vybraných položek? q10_9 Další materiální potřeby dítěte/žáka/studenta (např. vybavení na školní akce, školní taška, vybavení na tělesnou výchovu atp.)
Q10_10	Vaše škola v posledních 12 měsících sociálně či jinak znevýhodněným dětem/žákům/studentům některou z vybraných položek? q10_10 Technické vybavení (notebook, tablet, internetové připojení atp.)
Q10_11	Vaše škola v posledních 12 měsících sociálně či jinak znevýhodněným dětem/žákům/studentům některou z vybraných položek? q10_11 Doučování

Z výše uvedených otázek a následně i výstupů byly pro potřeby zpracování analýzy a následného zpracování dokumentu KAP 3 vybrány a následně rozpracovány otázky Q7, Q8, Q9, Q10_7, Q10_10 a O10_11, které jsou relevantní pro rozvoj krajského akčního plánování.

Q7 Které aspekty související s komplexním rozvojem dítěte/žáka/studenta se podle Vás daří Vaší škole úspěšně realizovat?

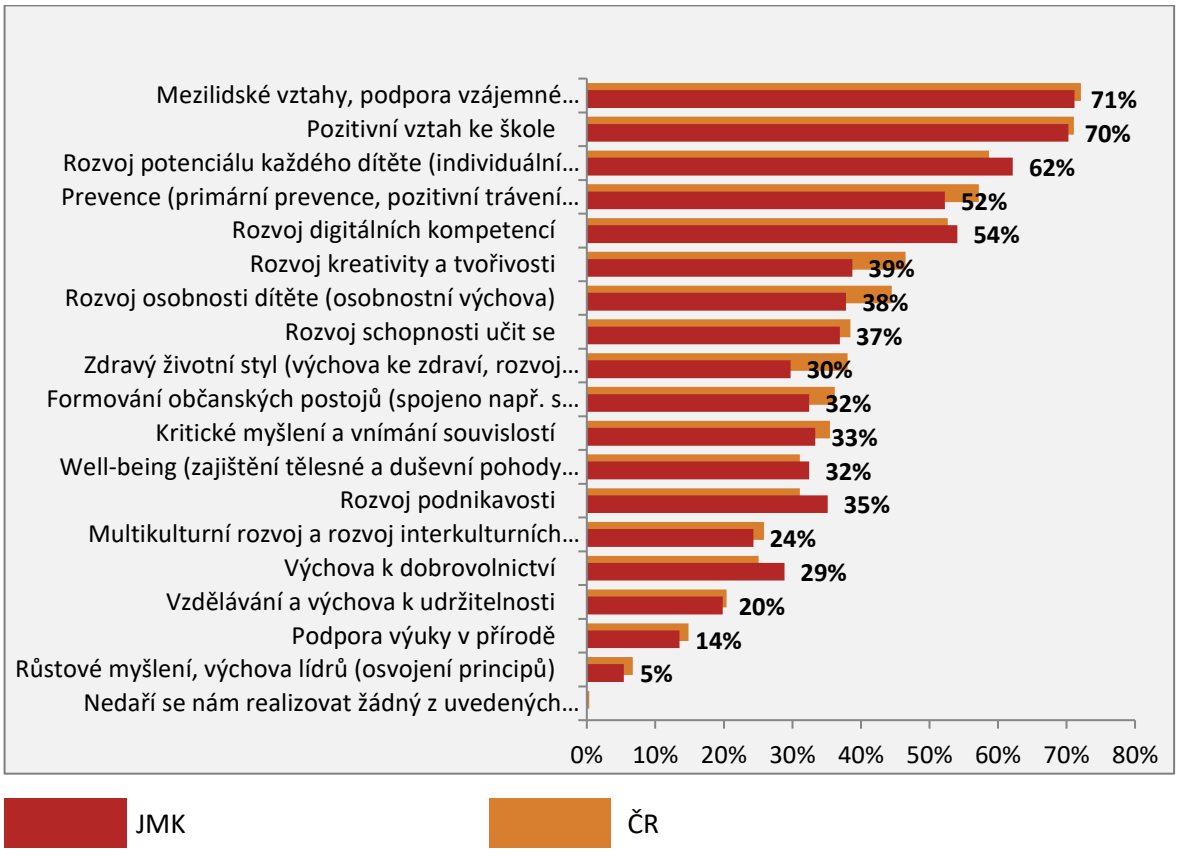

Otázky Q7, Q8 a Q9 a jejich výstupy spolu velmi úzce souvisí, a z toho důvodu jsou hodnoceny a komentovány společně pod otázkou Q9.

Q8 Které aspekty související s komplexním rozvojem dítěte/žáka/studenta se podle Vás nedaří Vaší škole realizovat, a uvítali byste v tomto ohledu podporu?

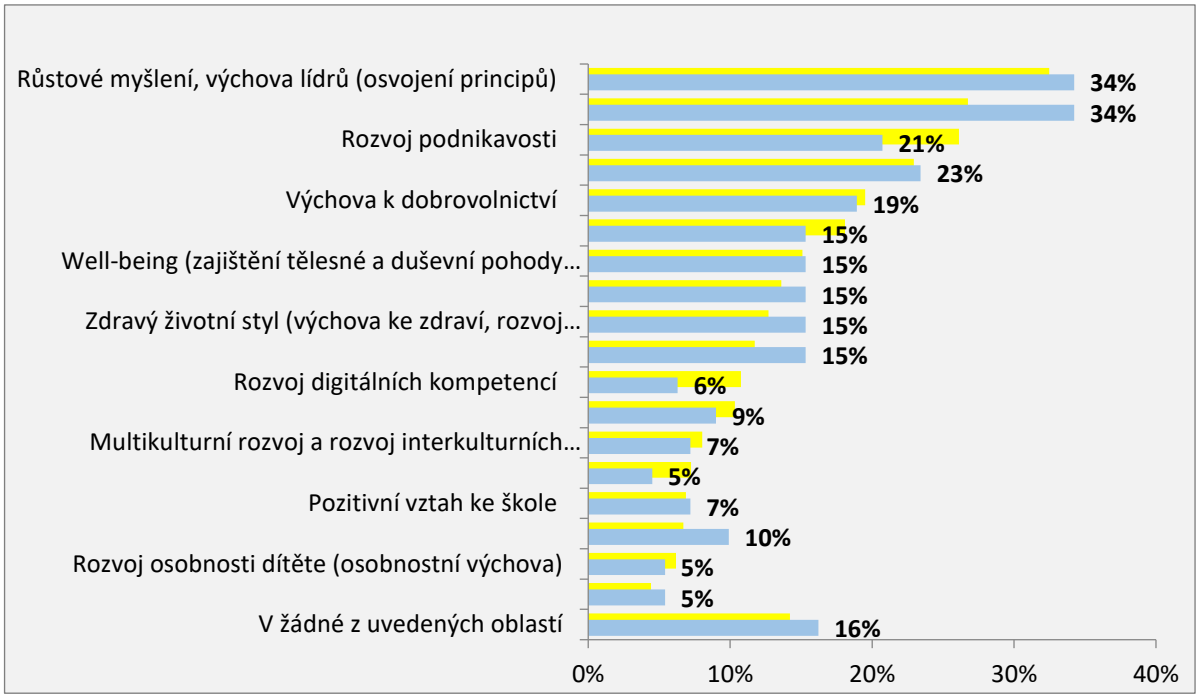

Otázky Q7, Q8 a Q9 a jejich výstupy spolu velmi úzce souvisí, a z toho důvodu jsou hodnoceny a komentovány společně pod otázkou Q9.

Aspekty, které se nedaří v JMK na školách rozvíjet, jako je Růstové myšlení, výchova lídrů, kritické myšlení a vnímání souvislostí, rozvoj podnikavosti jsou zařazeny do akčních plánů KAP 3 JMK.

Q9 Které z následujících položek nejvíce limitují komplexní rozvoj dětí/žáků/studentů ve Vaší škole?

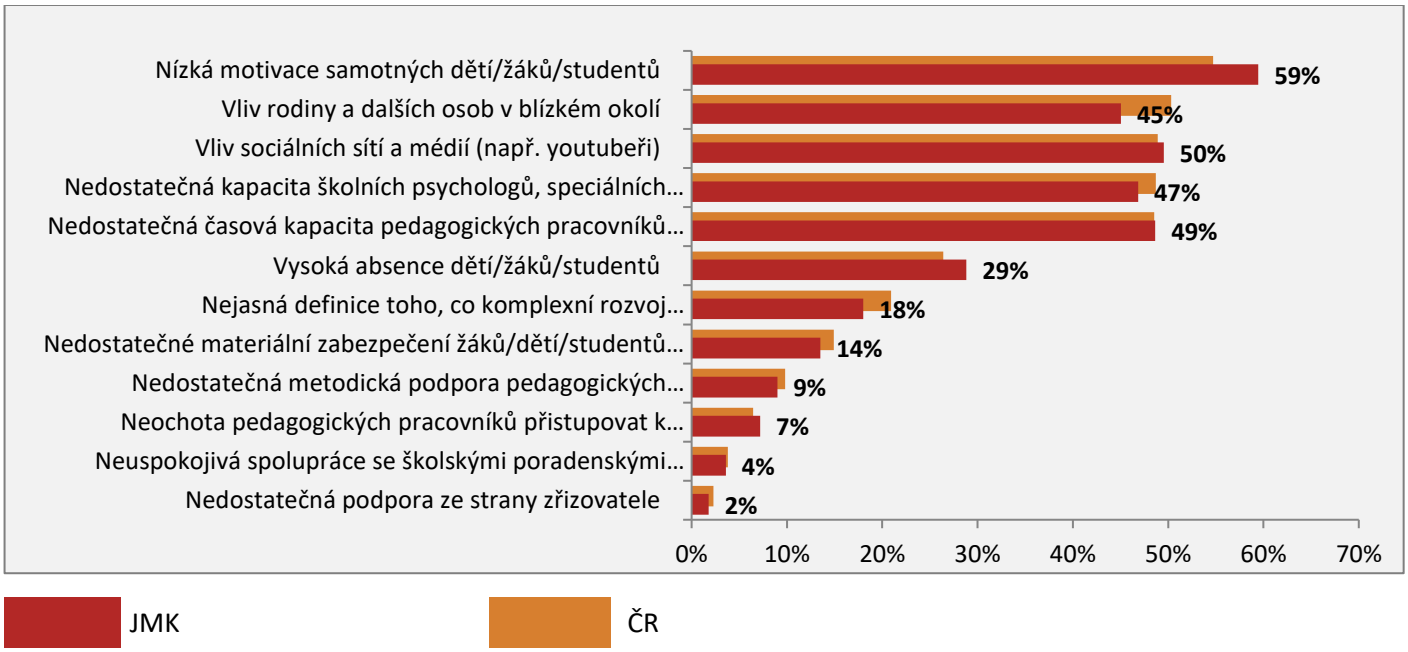

Ze šetření středních škol k rozvoji a úspěchu každého žáka lze vyrozumět následující.

Mezilidské vztahy, podpora vzájemné komunikace a respektování vzájemných odlišností, pozitivní vztah ke škole, rozvoj potenciálu každého žáka – individuální přístup ke vzdělávání, rozvoji a výchově dítěte, hodnotí střední školy jako dařící se s 60–70 % úspěšností. V rozmezí od 52 % do 54 % úspěšnosti hodnotí školy prevenci (primární prevenci, pozitivní trávení volného času, kyberbezpečnost a práci s dezinformacemi) a také rozvoj digitálních kompetencí.

30–35 % škol hodnotí, že se jim daří zajistit zdravý životní styl, well–being a rozvoj podnikavosti. Méně se školám daří podporovat multikulturní rozvoj a rozvoj interkulturních kompetencí, výchovu k dobrovolnictví, vzdělávání a výchovu k udržitelnosti, výuku v přírodě a růstové myšlení, výchovu lídrů (osvojení principů). Hodnocení úspěšnosti škol se v těchto oblastech pohybuje v rozmezí od 5–29 %.

Aspekty, které se nedaří v JMK na školách rozvíjet, jako je Růstové myšlení, výchova lídrů, kritické myšlení a vnímání souvislostí, rozvoj podnikavosti jsou zařazeny do akčních plánů KAP 3 JMK.

59 % škol uvádí jako významně limitující komplexní rozvoj dětí, žáků a studentů nízkou motivaci samotných dětí, žáků a studentů. 50 % škol uvádí, že komplexní rozvoj limituje vliv rodiny a dalších osob v blízkém okolí. Stejně tak 50 % škol uvádí, že komplexní rozvoj dětí, žáků a studentů limituje vliv sociálních sítí. 49 % škol má za to, že pedagogičtí pracovníci nemají dostatečnou časovou kapacitu věnovat se individuálnímu a zároveň komplexnímu rozvoji každého dítěte, žáka nebo studenta. 47 % škol uvádí jako limitující nedostatečnou kapacitu školních psychologů, speciálních pedagogů, sociálních pedagogů a dalších pozic. Od 2 % do 9 % škol uvádí jako limitující faktory neochotu pedagogických pracovníků přistupovat k dětem, žákům a studentům individuálně a vnímat je jako osobnosti, dále uvádí neuspokojivou spolupráci se školskými poradenskými zařízeními a nedostatečnou podporu ze strany zřizovatele škol.

Většina výstupů z otázek Q7, Q8 a Q9, které jsou relevantní pro krajské akční plánování, je dále rozpracována v dokumentu KAP 3.

Q10_7 Náklady spojené s účastí na zájmovém vzdělávání (školní družiny, školní kluby, kroužky ve škole)

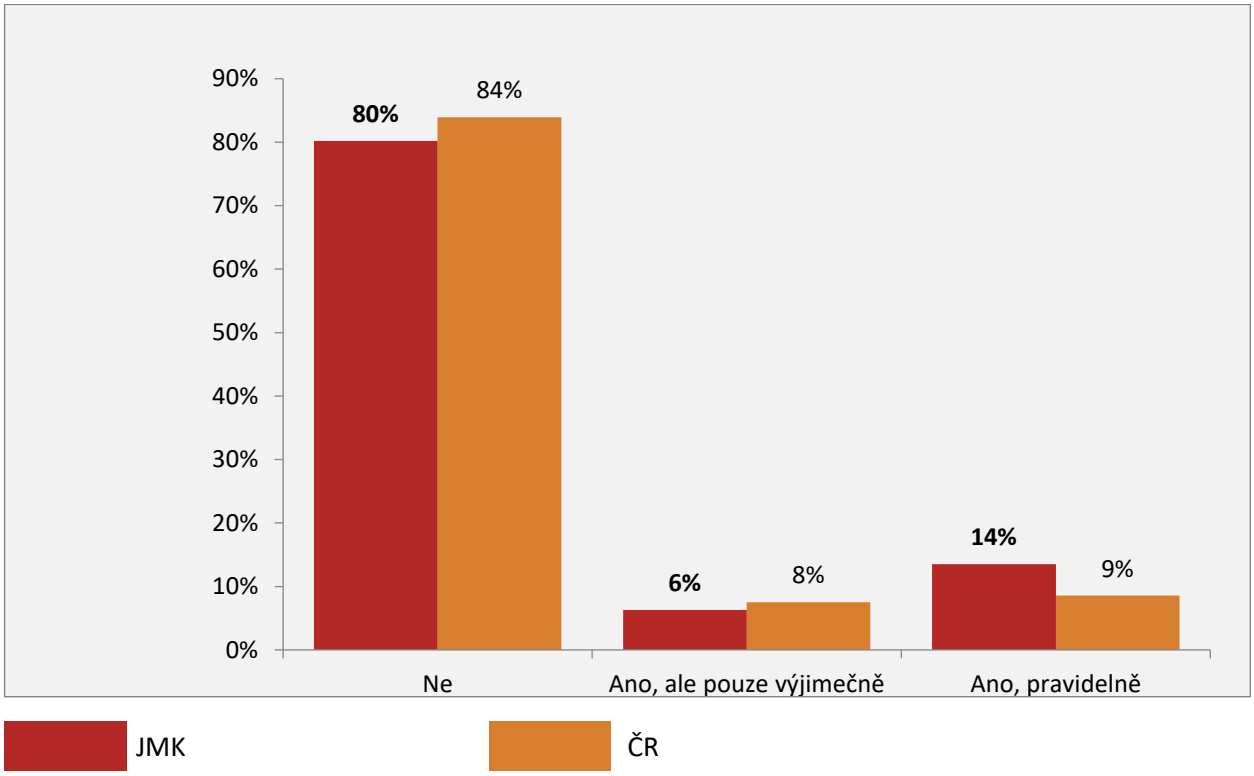

Ve většině škol nejsou vynakládány náklady na zájmovém vzdělávání (školní družiny, školní kluby, kroužky ve škole). V JMK se jedná o průměrný výsledek srovnatelný s průměrem v ČR. V rámci krajského akčního plánování je tato problematika řešena zejména pro talentované a motivované žáky v oblasti STEAM.

Q10_10 Technické vybavení (notebook, tablet, internetové připojení atp.)

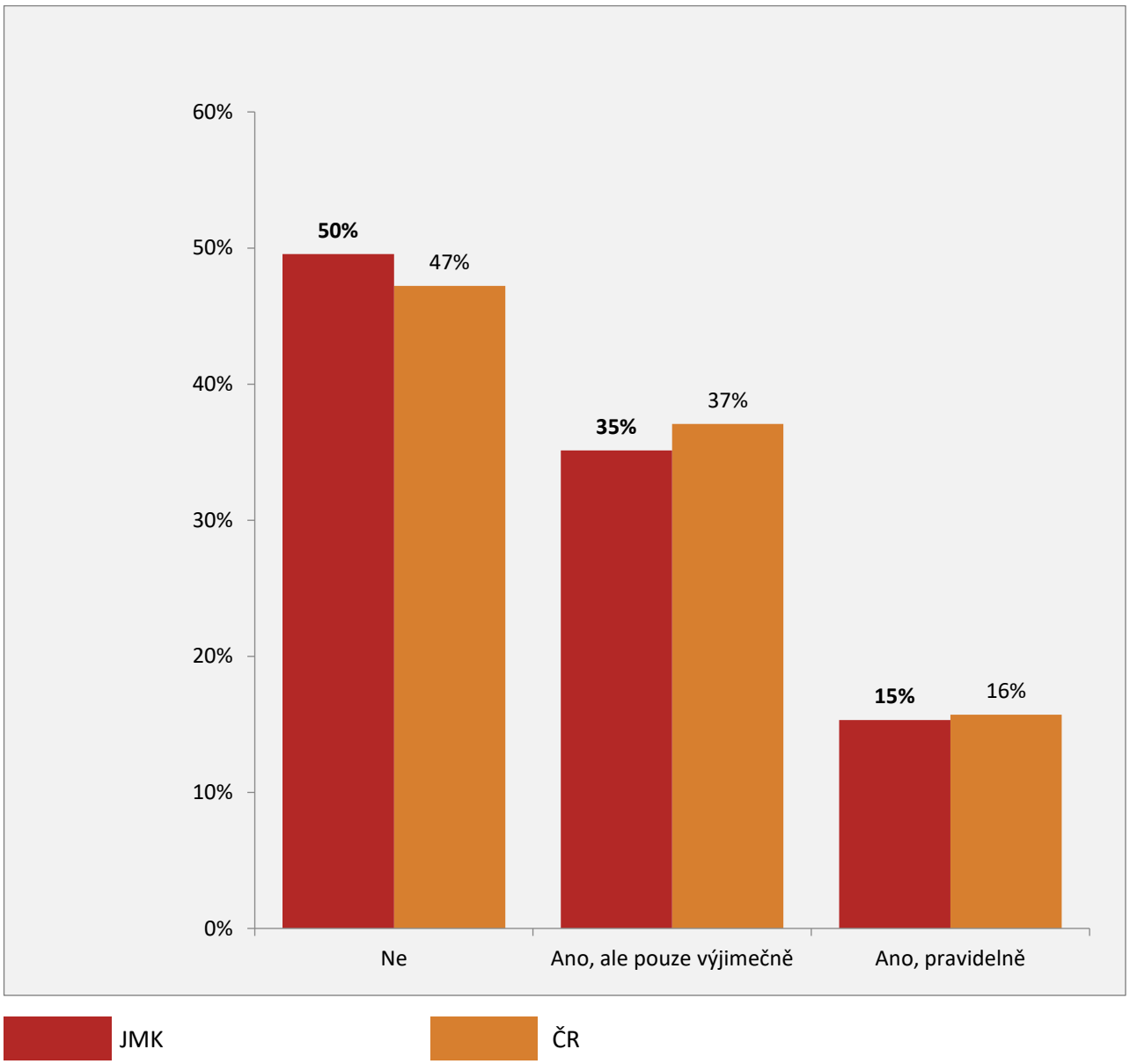

Ve zhruba polovině oslovených škol nejsou vynakládány dostatečné prostředky na technické vybavení (notebook, tablet, internetové připojení atp.). V JMK se jedná o průměrný výsledek srovnatelný s průměrem v ČR. V rámci krajského akčního plánování je tato problematika dlouhodobě řešena průřezově téměř ve všech oblastech.

Q10_11 Doučování

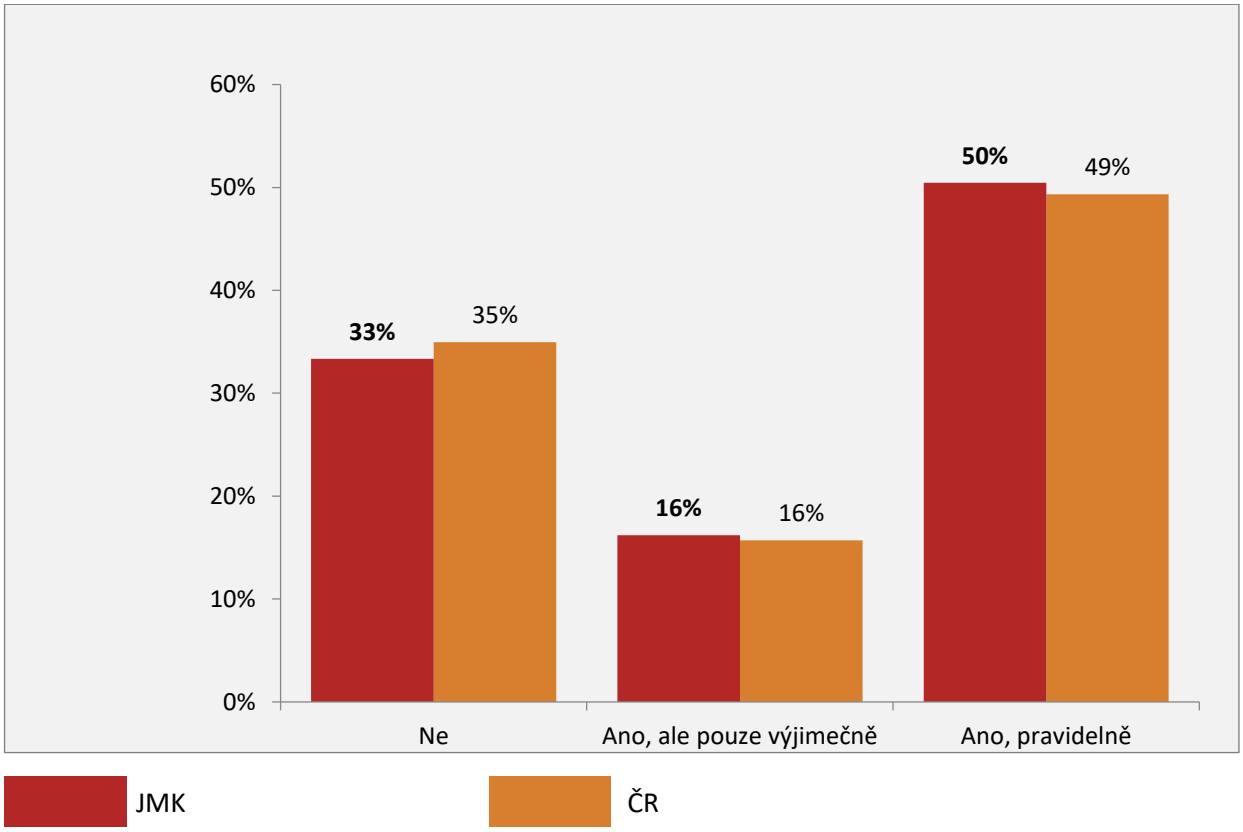

Ve zhruba polovině oslovených škol jsou vynakládány finanční prostředky na doučování. V JMK se jedná o průměrný výsledek srovnatelný s průměrem v ČR. V rámci krajského akčního plánování je tato problematika dlouhodobě řešena zejména v gramotnostech.

Závěrem lze říct, že ze statistických výsledků je zřejmé, že školy zajišťují různé formy podpory rovných příležitostí pro vzdělávání v návaznosti na individuální podmínky školy a regionu školy.

3) ROZVOJ ŠPZ NA SŠ

V oblasti rozvoje ŠPZ bylo dotazníkové šetření směřováno na SŠ. RT KAP prošel všechny části dotazníkového šetření v této oblasti a do připravované analýzy převzal výsledky šetření. V této oblasti dotazníkového šetření byly následující otázky:

Q11	Je součástí Vaší školy i školní družina anebo školní klub?
Q11_1	Jaká je role školní družiny a školního klubu ve Vaší škole?
Q12	Zohledňují pedagogičtí pracovníci Vaší školy během výuky specifické znalosti a kompetence, které děti/žáci/studenti nabyli v rámci neformálního vzdělávání (uměleckého, zájmového, popř. dalšího volnočasového)?
Q13	Měla by Vaše škola zájem o větší propojení s následujícími subjekty?
Q14_1	Jak byste obecně zhodnotil(a) spolupráci Vaší školy se školskými poradenskými zařízeními?

Q14_2	Jak byste obecně zhodnotil(a) spolupráci Vaší školy se školskými poradenskými zařízeními?
Q14_3	Jak byste obecně zhodnotil(a) spolupráci Vaší školy se školskými poradenskými zařízeními?
Q15	Co by podle Vás mohlo přispět ke zlepšení spolupráce Vaší školy se školskými poradenskými zařízeními?

Z výše uvedených otázek a následně i výstupů byly pro potřeby zpracování analýzy a následného zpracování dokumentu KAP 3 vybrány a následně rozpracovány otázky Q14_1, Q14_2, Q14_3 a Q15, které jsou relevantní pro rozvoj krajského akčního plánování.

Q14_1 Jak byste obecně zhodnotil(a) spolupráci Vaší školy se školskými poradenskými zařízeními? Speciálně-pedagogické centrum

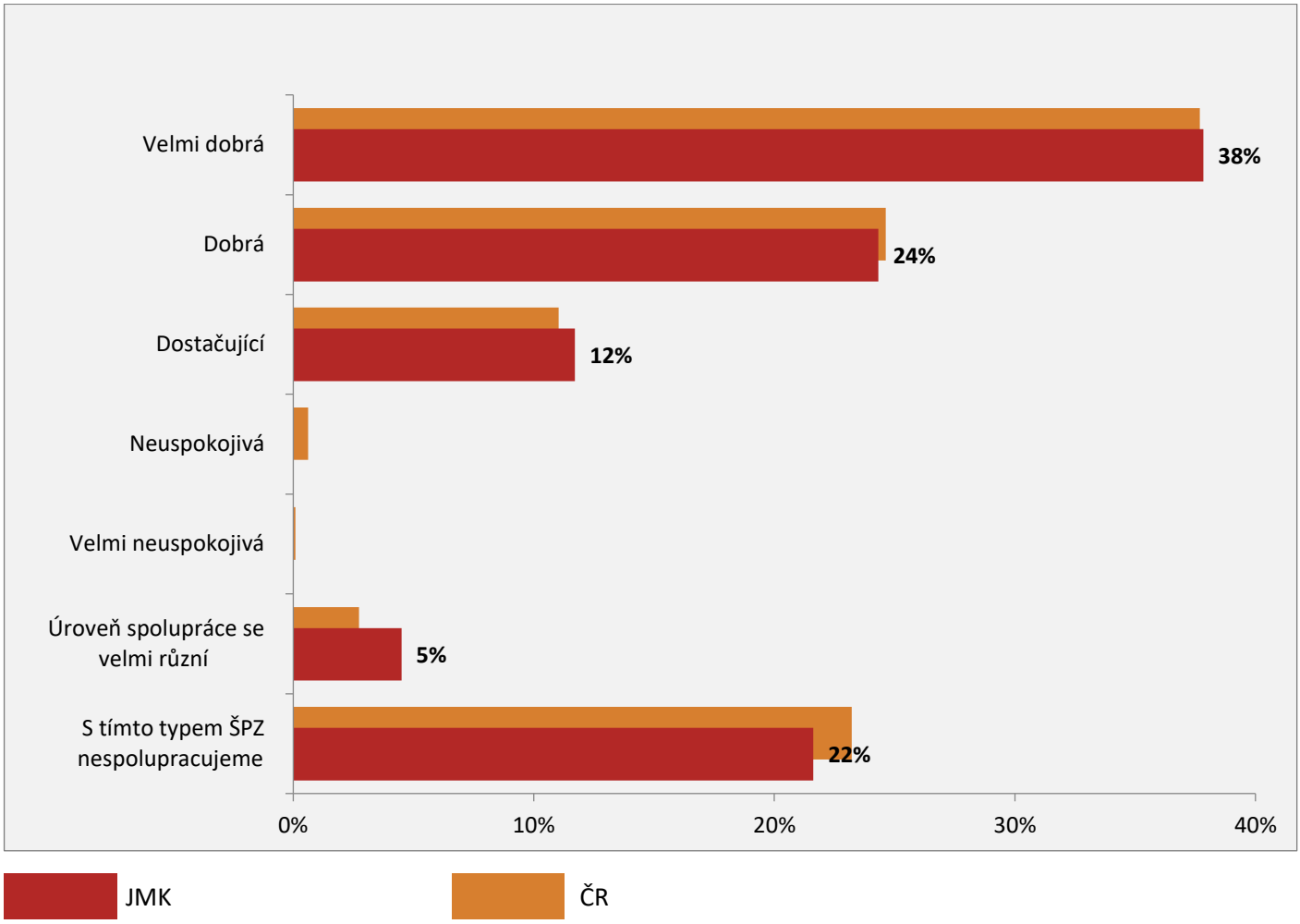

Otázky Q14_1, Q14_2, Q14_3 a Q15 a jejich výstupy spolu velmi úzce souvisí, a z toho důvodu jsou hodnoceny a komentovány společně pod otázkou Q15.

Q14_2 Jak byste obecně zhodnotil(a) spolupráci Vaší školy se školskými poradenskými zařízeními? Pedagogicko-psychologická poradna

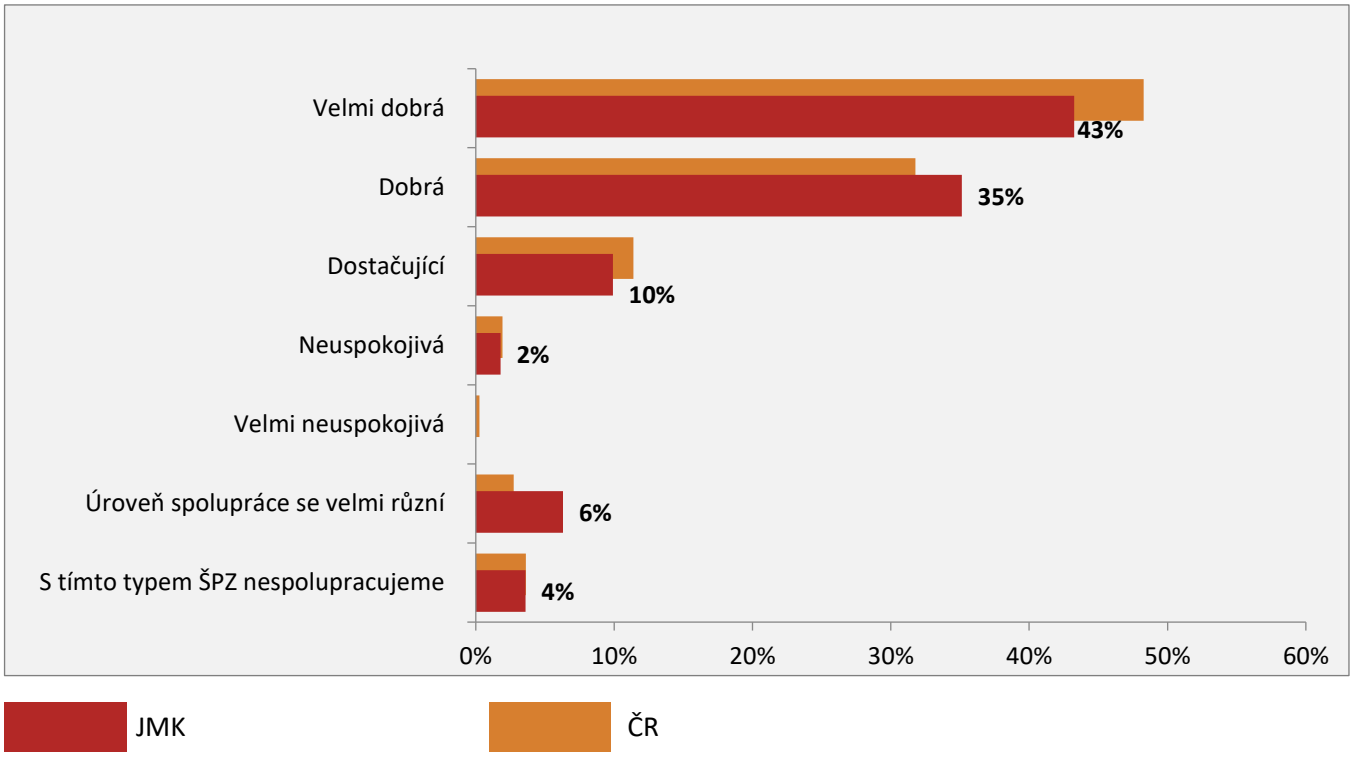

Otázky Q14_1, Q14_2, Q14_3 a Q15 a jejich výstupy spolu velmi úzce souvisí, a z toho důvodu jsou hodnoceny a komentovány společně pod otázkou Q15.

Q 14_3 Jak byste obecně zhodnotil(a) spolupráci Vaší školy se školskými poradenskými zařízeními? Speciálně-pedagogické centrum a Pedagogicko-psychologická poradna

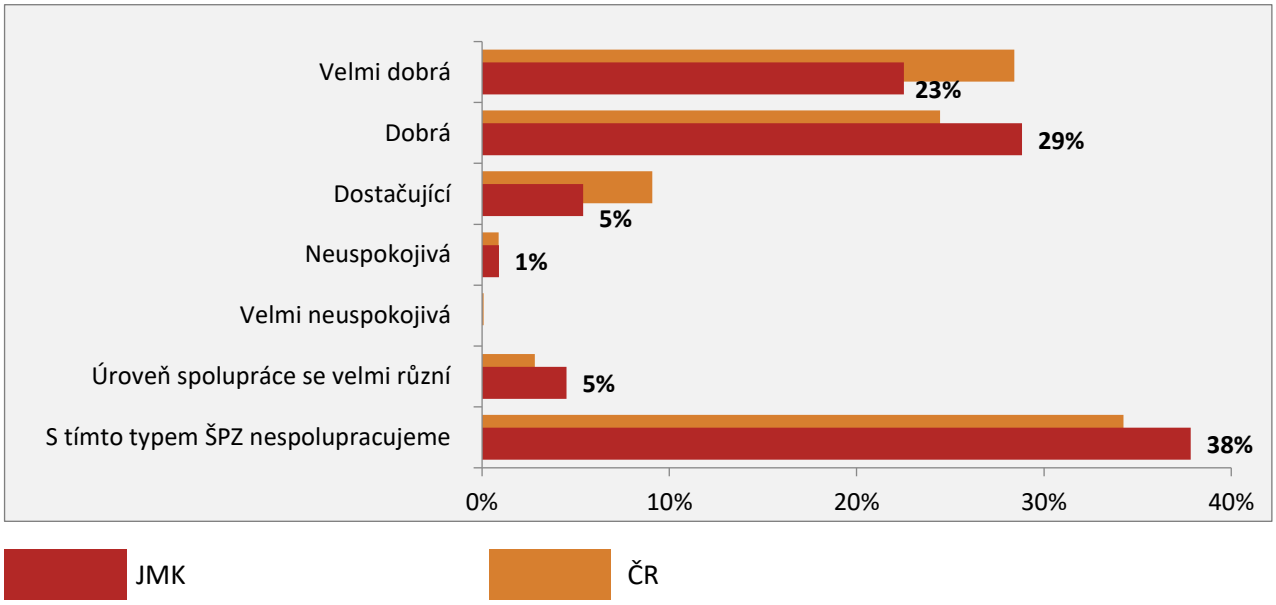

Otázky Q14_1, Q14_2, Q14_3 a Q15 a jejich výstupy spolu velmi úzce souvisí, a z toho důvodu jsou hodnoceny a komentovány společně pod otázkou Q15.

Q15 Co by podle Vás mohlo přispět ke zlepšení spolupráce Vaší školy se školskými poradenskými zařízeními?

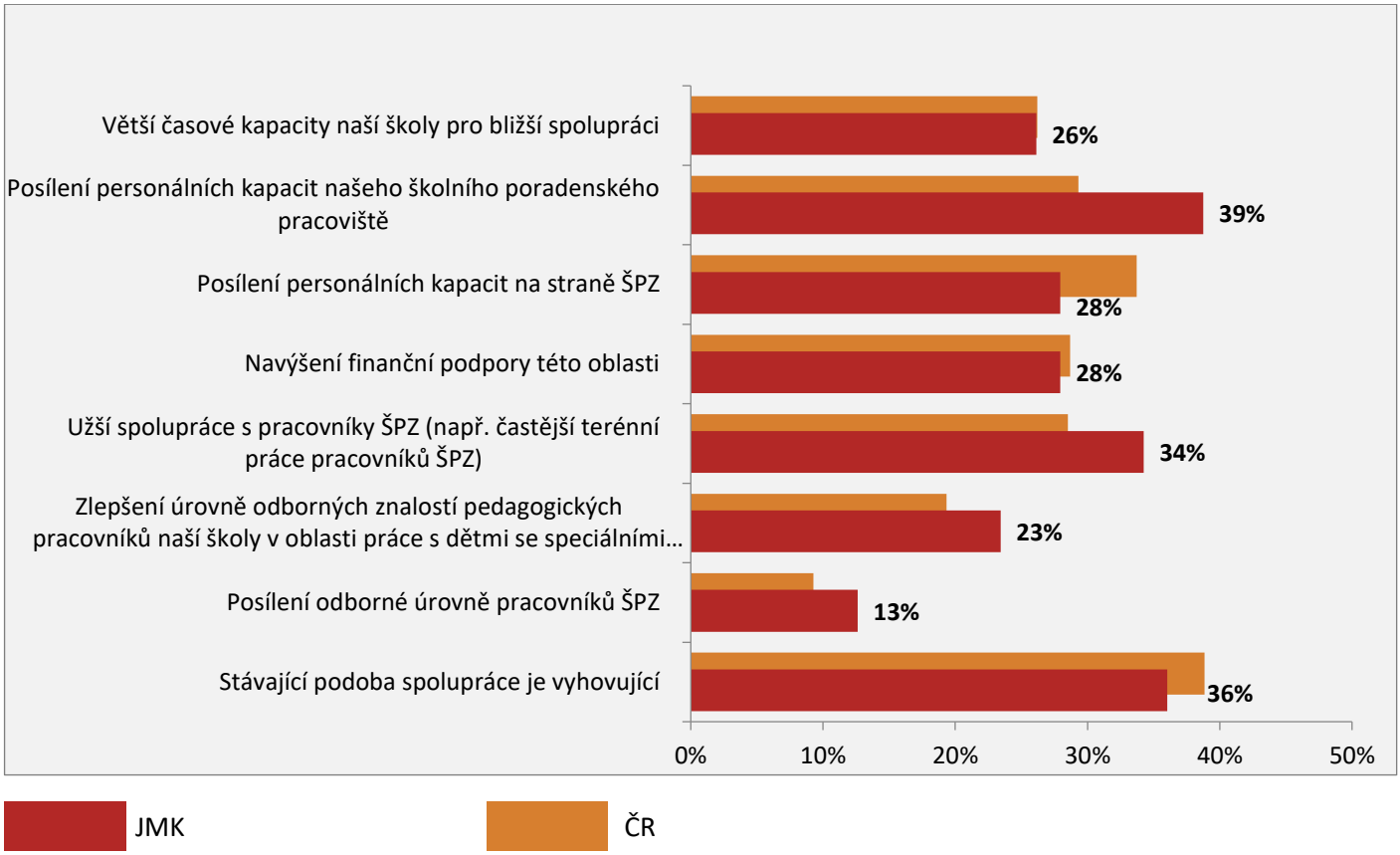

Ze šetření k ŠPZ ze strany středních škol vyplývá následující.

Střední školy hodnotí spolupráci se školskými poradenskými zařízeními z 52 % jako velmi dobrou a dobrou. Jako dostačující ji hodnotí školy v 5 %. Ze šetření překvapivě vyplývá, že 38 % středních škol s pedagogicko – psychologickými poradnami ani se speciálními pedagogickými centry nespolupracuje. Znamená to tedy, že nespolupracují se žádnými školskými poradenskými zařízeními (jiná školská poradenská zařízení neexistují). V oddílech, které se věnují pouze jednomu typu školského poradenského zařízení nespolupracuje v celku pouze 26 % středních škol (s PPP pouze 4 %, s SPC 22 % středních škol). Ze šetření vyplývá, že střední školy spolupracují více s pedagogicko – psychologickými poradnami, 22 % středních škol uvádí, že nespolupracují se speciálně pedagogickými centry, což odpovídá skladbě žáků ve školách. V mizivém 1 % uvádí střední školy spolupráci jako neuspokojivou, v 5 % hodnotí střední školy spolupráci s velmi různou úrovní.

Více než 50 % středních škol hodnotí spolupráci se školskými poradenskými zřízeními velmi dobře a dobře. Pokud střední školy uvádí, že ve 38 % nespolupracují se žádnými školskými poradenskými zařízeními, tedy nehodnotily spolupráci, je hodnocení středních škol směrem ke školským poradenským zařízením poměrně pozitivní. Přesto střední školy vidí prostor pro zlepšení spolupráce, a to v oblasti posílení personálních kapacit školního poradenského pracoviště vlastní školy, v oblasti posílení personálních kapacit školských poradenských zařízení a v oblasti větší časové kapacity vlastní školy pro užší spolupráci se školskými poradenskými zařízeními. V 23 % střední školy vyhodnotily, že by se měla zlepšit odborná znalost pedagogických pracovníků vlastní školy v oblasti práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami. Ve 13 % vyhodnotily střední školy potřebu zlepšení odborné úrovně pracovníků školských poradenských zařízení.

Většina výstupů z otázek Q14_1, Q14_2, Q14_3 a Q15, které jsou relevantní pro krajské akční plánování, je dále rozpracována v dokumentu KAP 3.